

Rawang-English-Burmese
DICTIONARY

(A Tibeto-Burma language spoken in Myanmar)

Randy J. LaPolla and David Sangdong

Copy right © 2015

Breakthrough Language Development and Training Center

Privately published for limited Circulation

Author's addresses

Prof. Randy J. LaPolla, PhD FAHA (罗仁地)

Head, Division of Linguistics and Multilingual Studies

Nanyang Technological University

HSS-03-80, 14 Nanyang Drive, Singapore 637332

David Sangdong, PhD

Breakthrough Language Development and Training Center

No. 216/5 Dukahtawng Qr.

Myitkyina, Kachin State, Myanmar.

Cover design by Jungpang Sangdong

Table of Contents

Acknowledgements		v
Introduction		vii
The people and their location		vii
The Rawang writing system		ix
Consonants		ix
Vowels		ix
Tones		x
How to use this dictionary		x
Abbreviations		xii
A	a	1
B	b	10
CH	ch	36
D	d	52
E	e	114
G	g	115
H	h	139
I	i	149
J	j	151
K	k	160
L	l	193
M	m	218
N	n	266
NG	ng	296
NY	ny	306
O	o	307
Ø	ø	309
P	p	310
R	r	329
S	s	352

SH	sh	375
T	t	410
U	u	438
V	v	439
W	w	446
Y	y	455
Z	z	465
English-Rawang Glossary		482
Semantic Word classes		568
Numerals		569
Kinships		570
Female's birth order names		571
Male's birth order names		571
Body parts		572
Animals		575
Reptiles and Amphibians		578
Fish		579
Birds		580
Insects		583
Baskets and containers		586
Cutting and pounding tools		588
Fruits		589

Acknowledgements

Developing a dictionary requires time, money and the participation and the good will of many individuals. This one has been in progress since the mid-1990's,¹ and many people have helped out along the way. We would like to sincerely thank all our language consultants for allowing us to record their precious traditional stories, experiences which became the foundation for accumulating the words for the dictionary, including Rawang Bezi Deu, Mana Nin, Dakhum Pi, Dakhum Joseph, Damawang Nin, Male Pong, Malong Pong, Sangdong Pong, Sangdong Yohan, and Rawang Meram, and to thank James Khong Sar Ong, Rawang Meram, and Mana Andrew for their very patient work with Randy LaPolla explaining and analysing the texts and providing extra words for the dictionary. Some of the stories collected in the early years were published in 2001 as *Rawang Texts with Grammatical Analysis and English Translation*, edited by Randy J. LaPolla and Dory Poa. Other texts, with recordings, are now available on the Rawang-Dulong-Anong Language and Culture Website (<http://tibeto-burman.net/rda>). This dictionary is also available on that site.

We would like to acknowledge our sincere thanks to many individuals from Putao whom we had the privilege of spending several weeks with during our

¹ Randy LaPolla had been working on the Dulong language in China, but thanks to the support of the Project on Southeast Asian Areal Studies of the Academic Sinica he was able to extend this work to the varieties in Myanmar. Later grants from City University of Hong Kong (Grant #9030829) and Nanyang Technological University (Grant #M4081048) allowed us to continue the work, which includes not only the dictionary and texts, but grammatical analysis as well. See <http://randylapolla.net/publications-organized-by-language-and-subject.htm#DR>

data collection trip in 2010. Yinthatng Pilemon, Dangshin Dang, Sangdong Dang, Daham Dang, and Sangdong Dee spent many hours with us, inputting new words and data tirelessly for many hours. We would also like to thank Tingkhang Duho, Tingkhang Pong, and Konglang Khwin for their time, encouragement and their valuable input.

We would like to acknowledge our sincere thanks to Htamdamng Pong and several friends from Yekyi village in Myitkyina for reading through the first draft and inputting many more new words.

We would also like to express our gratitude to the many other Rawang people who participated and provided their valuable input from afar through emails and discussion on Facebook. Particularly we acknowledge Mana Andrew from Thailand for his prompt responses and thoughtful and stimulating ideas.

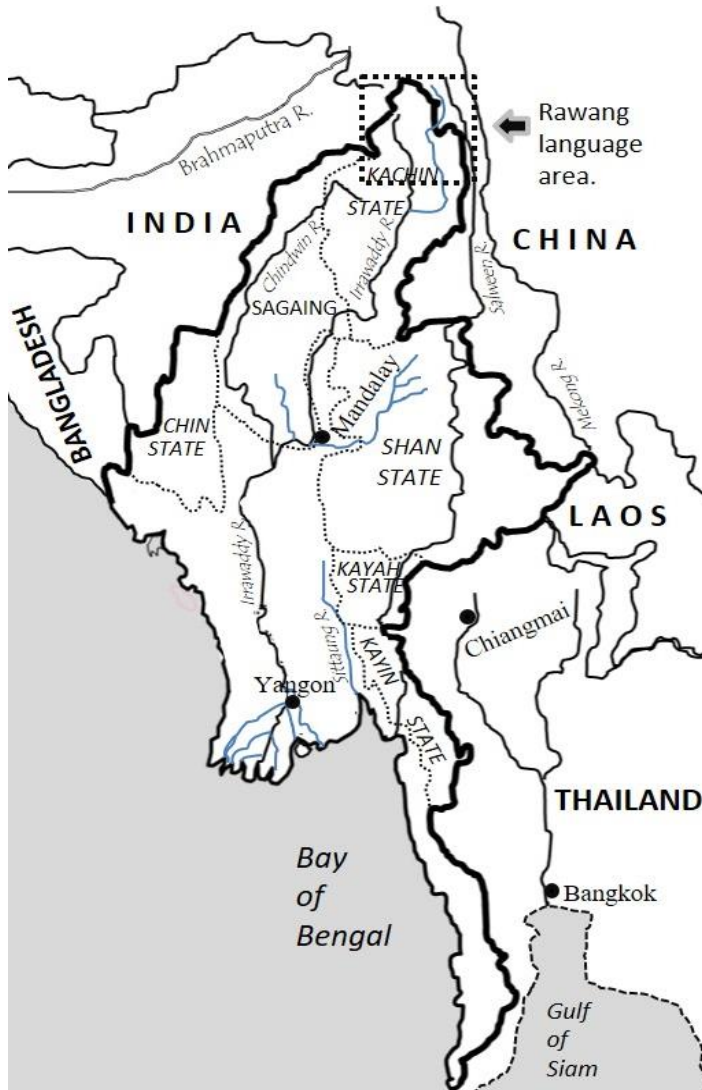
Introduction

The people and their location

The Rawang people live in the far north of Kachin State in Myanmar (Burma), particularly along the Mae Hka and Maeli Hka river valleys. Their areas extend east into the Salween valley in Yunnan Province, China, where they are known in Chinese as the Dulong people and a subset of the Nu people, and west into Arunachal Pradesh, India. Currently Rawang populated townships in Kachin State include Putao, Machangbaw, Khonglangphu and Sumprabum. Many Rawang also live in and around Myitkyina and are scattered in many other parts of Myanmar.

The term Rawang is a generic term. It represents four groups; Daru-Zewang, Lungmi, Tangsarr and Matwang. Some literature includes a fifth group, Anong, the language of whom is unmistakably related to Rawang. However, some Rawang and many Anong people consider the Anong people to be a separate ethnic group. Each of the Rawang divisions has several sub-branches and speak different dialects. Some dialects, even within the same group, are very different from others and mutually unintelligible.

Matwang, the central and written dialect, is a prestigious and standard dialect. Most Rawang can read and understand Matwang and it serves as a lingua franca among the Rawang groups.

Map of Myanmar.

The Rawng language area is shown with a dotted square box.

The Rawang writing system

The Romanized Rawang writing system was developed by the American missionary Robert Morse. The 22 consonant symbols with their phonetic representation given in [] brackets are presented below. All the consonants except q [ʔ] occur in syllable initial position though the final consonants are limited to p, t, k, m, n, ng, l and r. The consonants f and ny are not common (perhaps not found) in the Matwang native sound system. However, they are included in the writing system for loanwords and other Rawang dialects.

Consonants

g	[k-g]	k	[k ^h]	q	[ʔ]	h	[h]	ng	[ŋ]
j	[tʃ]	ch	[tʃ ^h]	sh	[ʃ]	y	[j]	r	[r]
d	[t]	t	[t ^h]	s	[s]	z	[z]	n	[n]
b	[p]	p	[p ^h]	l	[l]	w	[w]	m	[m]
				f	[f]	ny	[ɲ]		

Vowels

There are seven vowels, all monophthongs.

i	[i]	ø	[u]	u	[u]
e	[ɛ]	v	[ə]	o	[ɔ]
		a	[ɑ]		

Tones

Four tonal distinctions are made in Rawang sound system. They are marked as follows (using the vowel *a* as a base): high falling tone: *á*, mid tone: *ā* (it is common to leave out the tone mark), and low falling tone: *à*. All syllables that end in a stop consonant (-p, -t, -q, -k) are in the high tone. Open syllables without a tone mark are unstressed.

How to use this dictionary

In this dictionary the English alphabetical order is followed. The order of tones is *a á, à*. For entries that have a vocalic prefix *v* [ə], for example the word *vna*, the unprefix form, here *na*, is used as the base form and the prefixed form is given after that, separated from the root using the symbol ⇔, to show they are alternate forms.

na ⇔ **vna** *n*: wound, illness. အနာ၊ အနာ ရောဂါ။

ná ⇔ **vná** *v.t*: forget. မေ့လျော့တယ်။

If the entry has more than one meaning (normally semantically related) in English, they are labelled 1. 2. etc.

pvlú **1.** *v.t*: lay down, lay flat. ခင်းကျင်းတယ်။ **2.** *n*: mat used on floor of house, also 'floor of house'. ဖျာ၊ အခင်း။

However, if a single word has more than one meaning and the meanings are unrelated, they are labelled using subscript numerals as shown below.

na₁ *pro*: you; second person singular pronoun. သင်၊ ခင်ဗျား။
na₂ ⇔ **vnà** *n*: ear. နား။

The entries which commonly appear in certain domains as formatives in noun compounds or as word extensions are provided as subentries, as shown below.

naq *n*: frog; common syllable which occurs with frog names. မီး
အမည်တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ ဝဏ္ဏ။

- ❑ **naqing** *n*: frog. ဖား။
- ❑ **naqgo** ⇔ **naqóng** *n*: toad. မီးပြင်။
- ❑ **naqúng** *n*: rock frog. မီးတစ်မျိုး။
- ❑ **naqgwúr** *n*: frog, toad. မီးပြင်။
- ❑ **naqkør dvbup** *n*: tadpole. ဖားတပိုင်း၊ ငါးတပိုင်း။

After the entry the word class is given, then the English translation and the Burmese translation. Most of the entries are further clarified by one or two simple sentences throughout the dictionary. Where possibly analysis of the two morphemes in a complex entry and/or etymological information is given at the end.

Abbreviations

adv	adverb
ag	agentive
bur	Burmese
clf	classifier
conj	conjunctions
dem	demonstrative
interj	interjection
interr	interrogative
jp	Jingphaw
kin	kinship
loc	locative
n	noun
nfp	noun forming particle
num	numeral
onm	onomatopoeic word
part	particle
pl	plural
pn	proper noun
prf	prefix
pro	pronoun
quant	quantifier
sci	scientific name
sg	singular
suff	suffix
vi	intransitive verb
vt	transitive verb
sci	scientific name
lit	literally
nom	nominalizer

A a

a₁ dem: proximate demonstrative pronoun. ဒီ၊ ဤ။ *Alòng èlámò.* 'Dry this one.' ဒီဟာကို လှန်းလိုက်ပါ။ *Adø wàd dúngí pvnq dø yaq lým íwe nø.* 'Do like this then poke down (the fish), that manner.' ဒီဟာကို ဒီလို လုပ်ပြီး ထိုးထည့်ဖို့ ဖြစ်တယ်။ *È adýngte taq laqí.* 'Let it be this much.' (let's end here). ' ဟုတ်ပြီ ဒီ လောက်နဲ့ နားရအောင်။ *"Ló webóng nái baqòé, ngái abóng bakngò lé" wa.* '(He) said, "Well, you carry that side, I will carry this side". ' ကဲ ခင်ဗျားက အဲဒီ ဘက် ခြမ်းက မ ကျွန်တော်က ဒီဘက်ခြမ်း ကနေ မ မယ်။ = ya

☐ **achòm n:** this house. ဒီအိမ်။ *Achòm nø tee lé.* 'This house is big!' ဒီအိမ် ကတော့ ကြီးတယ် နော်။ |'this' + 'house'|

☐ **akvt₁ n:** now. အခု။ *Akvt nø shigùng móng tvrà shèni.* 'As for now, let's talk about mountain areas.' အခု တော့ တောင်ပေါ်ဒေသ အကြောင်း ပြော ရအောင်။ |'this' + CLF.time|

☐ **akvt_{ni} n:** just now. အခုလေးတင်။ *Akvt_{ni} loámì.* '(He) went back just now.' အခုလေးတင် (သူ) ပြန်သွားပြီ။ |'this' + CLF.time + 'surely'|

☐ **ayýng dem:** here; proximal demonstrative. ဒီမှာ၊ ဒီနေရာမှာ။ *Nà ayýng tiqlvng èvlda.* 'You stay here for a while.' ခင်ဗျား ဒီမှာ ခဏနေနေပါ။ |'this' + LOC|

a₂ ⇔ à; á, interj: well, Oh!, my God! အာ၊ အို။ *A mvjòámì.* 'Oh! it is not right.' အာ မှားသွားပြီ။ *A wedø nø bvtut mvjò!* 'Oh, it is absolutely wrong to do (it) that way.' အာ အဲဒီလို လုပ်တာ လုံးလုံး မှားတယ်။

-a suff: verbal suffix for marking benefactive of the V. တစ်စုံ တရာ၊ တစ်ဦး တစ်ယောက်ရဲ့ အကျိုးအတွက် လုပ်ဆောင် ပေး တာကိုညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àngkø maq rvmá chuaðe.* 'He is ploughing his father-in-law's field.' သူ ယောက္ခမတို့ လယ် ထွန်ပေးတယ်။ *Àng dypvt ýmpà køtnaðe.* '(They) are cooking rice for him.' သူ့ အတွက် ထမင်း ချက်ပေးနေတယ်။

á₁ *v.i.* **1.** open mouth. ပါးစပ် ဟ တယ်။ *Ló nònggøp èáshì.* 'Well, open up your mouth.' ကဲ ပါးစပ် ဟပါ။ *Sasèrì svrìshì rvt ní ádìng wáshìe.* 'The chicks open up their mouths because they are hungry.' ငှက်ကလေးတွေ ထမင်း ဆာလို့ ပါးစပ် ဟ နေကြတယ်။ **2.** speak loudly. အော်ပြောတယ်။ *Pònini áshìe.* 'He speaks loudly the whole day.' သူ တစ်နေ့လုံး စကား ပြောတယ်။ |Occurs with R/M marker -shì.|

á₂ *part:* **1.** vocative particle suffixed to the name of the person hailed. ရေ၊ ခင်ဗျာ၊ ရှင့်။ လူတစ်ဦး တစ်ယောက်ကို အော်ခေါ်တဲ့ အခါ အမည် နာမ နောက်မှာ တွဲသုံးရတဲ့ စကားလုံး နောက်ဆက်။ *Vpongá!* 'Aphong!' အဖုန် ရေ။ *Pà èshònge dvrvtshèá.* 'What would you like, the orphan boy?' မိဘမဲ့ ကောင်လေး ရေ (ခင်ဗျား) ဘာ လိုချင်လဲ။ *"Kàngá neyíng negím nò ngà gø mvkvmsìhng."* 'Tiger! I dare not (to be eaten alive) in front of my own eyes.' ကျားရေ မျက်စိ ရှေ့တည့်တည့် မှာ တော့ အစား မခံ ဝံ့ဘူး။ **2.** marker which appears utterance finally to indicate the addressee to clarify or repeat what S/he've just said. ပိုမို ရှင်းလင်းရန် (သို့) ထပ်ပြီး ပြောစေဖို့ အတွက် ဝါကျ အဆုံး တွင် သုံးတဲ့ စကားလုံး နောက်ဆက်။ *Kapàá.* 'I beg your pardon, what's the matter?.' ဘာတုန်း။ *Nìmlèsìng dìiá.* 'I beg your pardon, are you saying that we are

going to Mt. Namlesung?' နေဝင်တောင် ကို သွားကြမယ် ဟုတ်လား။ *We gø gø die lá?* 'Is it true that he also goes.' သူလည်း သွားတယ် ဟုတ်လား။ **3.** yes, a response made when someone hails your name. နာမည် အော်ခေါ်ရာတွင် ပြန်လည် တုံ့ပြန်တဲ့ စကားလုံး၊ မြန်မာလို ခင်ဗျာ၊ ရှင့် တို့လို စကားလုံး မျိုး။ *Vdóá. Á.* 'Hi Ah Dee. Yes!' အဒီးရေ ခင်ဗျာ။ [Following -e, the form lá is used.]

-à *suff:* verbal suffix for marking past tense on transitive verbs. အတိတ်ကို ညွှန်းတဲ့ ကံရို ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Wedø wà yàngà.* '(They) did (it) like that.' (သူတို့) အဲဒီလို လုပ်ခဲ့တယ်။ *Shí shvt bóá.* 'He killed (it).' အသေ သတ်လိုက်တယ်။ *Àngbòng lòng vnáng bóngà.* 'I forgot his name.' သူ့ နာမည်ကို မမှတ် မိတော့ဘူး။

ágáló ⇔ **vgáló** *interj:* exclamation used to show surprise. အမေလေး၊ အလိုလေး။ *Ágáló! Tyné kvlonge lé.* 'Oh, I almost fell down.' အမေလေး၊ ချော်လဲ ခါးနီးနီး ပဲ။

ahá ⇔ **vhá₂** *interj:* Aha! အဟား၊ အလိုလေး။ *Vhá vnúshvlá d'vngte í y'vng.* 'Aha! it was about two months.' အလိုလေး၊ နှစ်လ လောက် ကြာခဲ့တာ ဟုတ်တယ်။

○ **al** See the entry **vl₁**

alà *interj:* look here!, excuse me; expression used to get someone's attention. ဟော ဒီမှာ၊ ဒီမှာ ကြည့်ပါအုံး။ လူ

တစ်ဦး တစ်ယောက်ရဲ့ အာရုံ စူးစိုက်မှုကို ရယူဖို့ သုံးတဲ့ စကားလုံး။ *Alà ayíng èyìng.* 'Look at here.' ဟော ဒီမှာ ကြည့်ပါအုံး။

alvgá *adv.*: useless, good for nothing. အလကား၊ အချည်းအနှီး။ *Apè alvgá íe.* 'This person is useless.' ဒီလူ အလကား ပဲ။ <Bur.

○ **ám** See the entry **vm**₂

àng₁ *pro.*: 1. he, she; third person singular pronoun. သူ၊ သူမ။ *Àng lèga røshìe.* 'He/she is reading a book.' သူ၊ သူမ စာ ဖတ်နေတယ်။ 2. his, her. သူရဲ့ သူမရဲ့။ *Àng rvmá nø gvzà tee.* 'His field is relatively big.' သူ့ လယ်က တော်တော် ကြီးတယ်။

□ **àngkup àngkàng** *kin.*: ancestors, forebears. ဘိုးဘွား ဘီဘင်၊ မျိုးရိုး။ *Àng kup àngkàng maq vèl yàngì móng.* 'The land where their forefathers lived.' သူ့ ဘိုးဘေး ဘီဘင်တွေ နေထိုင် ခဲ့တဲ့ အရပ်။ |NFP + 'great grandfather' + NFP + 'grandfather'|

□ **àngkup**₁ *n.*: great grandfather or grandmother. ဘိုးဘေး။ *Àng nø àng kup gø vdáe.* 'He still has his great grandfather.' သူ့မှာ ဘေးလည်း ရှိသေးတယ်။ |NFP + 'great grandfather'|

□ **àngmaq**₁ *pro.*: they (three or more); third person plural pronoun; three

or more people. သူတို့၊ သုံးယောက် (သို့) သုံးယောက်နဲ့ အထက်။ *Àngmaq noqgú s'ìng die.* 'They go to a church.' သူတို့ ဘုရားကျောင်း သွားကြတယ်။ |3SG + PL|

□ **àngní** *pro.*: they two; third person dual pronoun. သူတို့ နှစ်ယောက်။ *Àngní svma.* 'A couple or husband and wife.' သူတို့ လင်မယား။ *Àngní nvm.* 'They two siblings.' သူတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက်။ ညီအစ်မ နှစ်ယောက်။ ညီအစ်ကို နှစ်ယောက်။ |3SG + 'two'|

□ **àngnøng** *pro.*: they (three or more); third person plural inclusive pronoun. သူတို့၊ သုံးယောက် (သို့) သုံးယောက်နဲ့ အထက်။ *Àngnøngnvm nø vríme.* 'They (siblings) are united.' သူတို့ မောင်နှမတွေ ညီညွတ်ကြတယ်။ |3SG + PL| = àngmaq

□ **àngnvm àngchvng** *n.*: siblings or blood related relatives. ညီအစ် အကို မောင်နှမ၊ ဆွေမျိုး သားချင်း။ *Àngnvm àng chvngrè k'òm rái.* 'All the brothers and sisters (relatives) have arrived.' ညီအစ်ကို မောင်နှမ၊ ဆွေမျိုး သားချင်းတွေ ရောက်လာကြပြီ။ |3SG + 'sibling' + 3SG + expressive|

□ **àngò** *pro.*: his, her; combination of àng + ò=àngò. သူရဲ့ သူမရဲ့။ *Alòng ch'òm nø àngò íaòe.* 'This is his/her

- house.' ဒီအိမ်က သူ့အိမ် ဟုတ်တယ်။ | 3SG + 'possessive suffix' |
- ☐ **àngpè àngmè** *n*: parents; his parents. မိဘ။ *Àngpè àngmè s'ìng vpò ràe*. 'One must respect one's own parents.' မိဘကို ရိုသေ လေးစား ရမယ်။ | 3SG + 'father' + 3SG + 'mother' |
- ☐ **àngrì àngyàng** *kin*: relatives. ဆွေမျိုး သားချင်း။ *Shvzøng bóy s'ìng àngrì àngyàng shvngbe die*. 'All his relatives attended his wedding.' မင်္ဂလာ ပွဲကို ဆွေမျိုး သားချင်း အားလုံး တတ်ရောက် လာကြတယ်။
- ☐ **àngsì àngkàng** *n*: forefathers. ဘိုးဘွား။ *Àngsì àngkàng s'ìng vpòshì gò nò ìshòt vle*. 'Blessed is the one who respects one's own grand parents.' ဘိုးဘွား တွေကို ရိုသေ တဲ့သူ မင်္ဂလာ ရှိတယ်။ |NFP + 'grandmother' + NFP + 'grandfather' |
- ☐ **àngsò àngsè** *n*: children. သားသမီး။ *Àngsò àngsèrì kà ta rvt shaqré góní nòtshòme*. 'The parents (Lit. two old persons) are happy because of their obedient children.' သားသမီး တွေ လိမ္မာလို့ လူကြီး နှစ်ယောက် စိတ်ချမ်းသာ ကြတယ်။ |NFP + 'son' + NFP + 'child' |
- ☐ **àngwa** *n*: he/she alone, itself. သူတစ်ယောက်သာ၊ သူ့ ဖါသာ သူ။ *Àngwa dī daqì*. 'He came alone.' သူ တစ်ယောက်

ထဲ (အဖော်မပါ) လာတယ်။ *Ang wawa í lúngì*. 'It just happen itself.' သူ့ ဖါသာသူ ဖြစ်လာတယ်။ |3SG + 'only' |

àng₂ *part*: marker which occurs post verbally to mark probability, possibility of the V. ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àngí wáànge*. Or *àngí wá vdue*. 'He will probably do it.' သူ လုပ်တာ ဖြစ်နိုင်တယ်။ *Àng dènila Yvnggung y'ìng v'làng/vl vdue*. 'He will probably be in Yangon these days.' သူ အခုတလော ရန်ကုန်မှာ ရှိနေနိုင်တယ်။ = vdu

àng- *prf*: prefix to verbs, adjectives, numerals and nouns to form nouns or adverbs. ကြိယာ၊ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ နဲ့ အခြား နာမ်တွေ ရှေ့မှာ သုံးတဲ့ နာမ်ပြု စကားလုံး။ *Àng-sh'vr lóng èlùvtnò*. 'Bring the new one.' အသစ် တစ်ခုကို ယူလာပါ။ *Ànglí*. 'Old.' အဟောင်း။ *Àngsé nini tòmè*. 'It takes about ten days.' ဆယ်ရက်ခန့် ကြာတယ်။ *Dú nò dú tiq'ìn, welòng nò àngrò tiq'ìn íe*. 'As for poison, du is one kind, a kind of root.' တူးလို့ ခေါ်တဲ့ အဆိပ်က သစ်မြစ်ကနေ ရတယ်။ *Àngjóng mvzvng*. 'Really (fish) won't go in.' အမှန် တစ်ကယ် အထဲ (ငါး) မဝင်ဘူး။ *Tiqgo shvt b'òò kèní nò àngsé g'óí r'úrà lé*. 'If one kills (a yak) ten people have to carry the meat.' (သာကင်) တစ်ကောင်ကို သတ်နိုင်ရင် လူပေါင်း ဆယ်ယောက်ကျော်က ထမ်းသယ် ရတယ်။

- ❑ **àngbøt** *n*: old. အဟောင်း။ *Bèlaq àng-bøt dùng*. 'The old shirt.' အင်္ကျီ အဟောင်း။ |NFP + 'old'|
- ❑ **àngche dvzáng** *n*: woman's sarong, one big piece not sewn together, with strings at end. အဆင်မပါ၊ ပြောင် ယက်လုပ်ထားတဲ့ ရဝမ် အမျိုးသမီးဝတ် လုံချည်။ *Àngche dvzángdùng gwá shyla dø dvse ràe*. 'Unstitched sarong need to be stitched to wear.' လုံချည်ကို ဝတ်လို့ရအောင် ချုပ်ရမယ်။
- ❑ **àngchóng** *adv*: really. အမှန်တကယ်၊ အမှန်စင်စစ်။ *Àngchóng lè!* 'I mean it!' အမှန် တကယ်ပါ။ *Àngchóng íe*. 'That's really true.' အမှန် တကယ် ဖြစ်တယ်။ = àngjónng
- ❑ **àngdál** *n*: dull, foolish. နဲ့ အ တဲ့သူ၊ လူရှူး၊ လူမိုက်။ *Vsìng àngdál gò dì daqì*. 'A foolish person came.' လူ အ လာနေတယ်။ |NFP + 'fool'| = àngdé
- ❑ **àngdé** *n*: dull, foolish. နဲ့ အ တဲ့သူ၊ လူရှူး၊ လူမိုက်။ *Wedø í nìgø, "àngdé éié", mveð*. 'Even then (she) did not say to him "You shot the pot like that, you're an idiot".' အဲဒီလို လုပ်လိုက် ရင်လည်း ခင်ဗျားက နဲ့အ တာပဲလို့ သူ့ကို မပြောဘူး။ |NFP + 'dull'| = àngdál

- ❑ **àngdongku** *n*: briefly, in short, concise, very few words, of short duration. အတိုချုပ်၊ အကျဉ်း ချုံး၊ တိုတိုတုတ်တုတ်၊ ကျစ်ကျစ် လစ်လစ်။ *Mvrìng vjìpèì svpòng àngdongku wàðe*. 'The village head man holds a meeting briefly.' ရွာသူကြီးက အစည်း အဝေးကို အကျဉ်းချုံး ကျင်းပတယ်။ |NFP + 'short' + 'manner'|
- ❑ **àngdvgùng** *n*: 1. branch. အကိုင်းအခက်၊ အခိုင် လိုက်။ *Wegùng shóng àngdvgùng lònng èrshómò*. 'Cut the branch of that tree.' အဲဒီ အပင်ရဲ့ အကိုင်းကို ခုတ်ဖြတ် လိုက်ပါ။ 2. sub committee. ဌာနခွဲ၊ ကော်မတီ ခွဲ။ *Rvwàng tóng laqyà àngké gomidi taq àngdvgùng 10 mvdìm vle wae*. 'It is said that there are over 10 sub-committees under the Rawang central cultural committee.' ရဝမ်ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု ဗဟို ကော်မတီ အောက်မှာ ကော်မတီခွဲ ပေါင်းတစ်ဆယ်ကျော် ရှိတယ်။ |NFP + 'branch'|
- ❑ **ànggú** *n*: male (animal). အဖို၊ အထီး။ *Wego ànggú gø gvzà dvrøqe*. 'That one, the male, attacks so much.' အဲဒီ အထီးကောင် တော်တော် ဆိုးတယ်။ |NFP + 'male'|
- ❑ **ànggú chvng** *n*: consonant letter. ဗျည်း အက္ခရာ။ *Rvwàng kàru taq ànggú*

kadíngchìng vle má? 'How many consonant letters are there in Rawang writing system? ရဝမ် စာပေ မှာ ဗျည်း အက္ခရာ ဘယ်နှစ်လုံး ရှိပါသလဲ။ *G, K, nìng Ng nò àngú chìngla íe.* 'G, K and Ng are consonant letters. က၊ ခ၊ င တွေက ဗျည်း အက္ခရာများ ဖြစ်တယ်။ | NFP + 'male' + CLF.chunks|

❑ **àngké** *n*: **1.** root of plant, thick root. အပင်ရဲ့ အမြစ်၊ သစ်ဥသစ်ဖု။ *Nìm-bvn t`ng àngké.* 'The root of the plant (flower).' ပန်းပင်ရဲ့ အမြစ်။ **2.** root form in grammar. အဓိက ဇစ်မြစ် စကားလုံး။ **3.** main, central. အဓိက၊ ဗဟို။ *Tónglaqyà àngké gomidi.* 'The central cultural committee.' ယဉ်ကျေးမှု ဗဟိုကော်မတီ။ |NFP + 'root'| **4.** origin. မူလ ဇာစ်မြစ်။ *Yalòng mvshól àngké nò Mìwà móng kèní íe.* 'The origin of this story is from China.' ဒီ ပုံပြင်ရဲ့ မူလ ဇာစ်မြစ်ဟာ တရုတ် ပြည်က ဖြစ်တယ်။

❑ **àngkéka** *n*: original language, source language. မူလ၊ မူရင်း ဘာသာ စကား။ *Shànshér legà àngkéka.* 'The original language of the Bible.' သမ္မကျမ်းစာ မူရင်း ဘာသာ စကား။ |NFP + 'root' + 'work'|

❑ **àngkè** *n*: **1.** solid, frozen. အခဲ၊ အစိုင်အခဲ။ *Tvwàn nò àngkè íe.* 'As for ice,

it is a solid.' ရေခဲ ဆိုတာ အစိုင် အခဲ ဖြစ်တယ်။ |NFP + 'solid'| **2.** plentiful. ပေါကြွယ် ဝတယ်၊ အမြောက် အများ ဖြစ်တယ်။ *Jà àngkè vle.* 'There is plenty of gold.' ရွှေ အများကြီး ရှိတယ်။ *Nga àngkè wáapmì.* 'Plenty of fish were caught.' ငါးတွေ အများကြီး ဖမ်းမိ ထားတယ်။

❑ **àngking** *num*: thousand. ထောင် ကဏန်း၊ တစ်ထောင်ခန့်။ *Vsìng àngking gó shvámòe.* 'Feed thousands of people.' လူ ထောင်ပေါင်း များစွာကို ကျွေးမွေးတယ်။ |NFP + 'thousand'|

❑ **àngking àngmùn** *num*: many, multitude; numeral approximation. ထောင်သောင်း၊ အမြောက် အများ။ *Sìng àngking àngmùn gó dì rái.* 'Many people, thousands of people, came.' လူ ထောင်သောင်း များစွာ လာတယ်။ |NFP + 'thousand' + NFP + 'ten thousand'|

❑ **àngkup**, *n*: cover, shell. အကာ၊ အဖုံး။ *Lega àngkup.* 'The cover of a book.' (စာအုပ်) အဖုံး။ |NFP + 'cover'|

❑ **àngkvtkvt** *n*: often. မကြာ မကြာ၊ မကြာခဏ။ *Àngkvtkvt èdìra.* 'Do come often.' မကြာ မကြာလာပါ။ |NFP + CLF.time + CLF.time|

❑ **ànglí**, *n*: be old. အဟောင်း၊ အအို။ *Ròmnyng ànglí tiqségh.* 'Ten old

friends.' ငယ် သူငယ်ချင်း ဆယ်ယောက်။
Chòm ànglí yíng kení vsílshìe. '(They)
 are moving from an old house.' သူ
 တို့ အိမ်ဟောင်း ကနေ ပြောင်းသွား ကြတယ်။
 |NFP + 'old'| [It is not used for a
 person's age. လူ့အသက် အိုခြင်း အကျိုး
 မဝင်ပါ။] = àngshá, àngbòt

❑ **ànglí₂** *n*: heartwood, duramen. သစ်
 သား အနှစ်ပိုင်း။ *Yat àng yíng shóng ànglí
 z'íngshìe.* 'This tree contains heart-
 wood.' ဒီအပင်မှာ အနှစ် ရှိတယ်။ |NFP +
 'old'|

❑ **àngmà** *n*: female. အမ။ *Àngmà go
 ètapmò.* 'Catch that female
 (animal).' အမ ကောင်ကို ဖမ်းလိုက်ပါ။ |
 NFP + 'female'|

❑ **àngmà chvng** *n*: vowel letter. သရ
 အက္ခရာ။ *Rvwàng kàru taq àngmà
 shvngòtchìng vle.* 'There are seven
 vowels in Rawang writing system.'
 ရဝမ် စာပေတွင် သရ အက္ခရာ ခုနှစ်လုံး ရှိ
 တယ်။ |NFP + 'female' + CLF.chunks|

❑ **àngmaq₂** *n*: rat's hole. ကြွက်တွင်း။
*Yàzàng yíng àngmaq/dòtmaq
 washìapmì.* 'The rat has dug hole
 around here.' ဒီနားမှာ ကြွက်တွေ
 တွင်းတူးထားတယ်။ = dòtmaq, maq

❑ **àngrvm àngrvm** *quant*: group
 after group. တစ်သုတ်ပြီး တစ်သုတ်။

Kagoí àngrvm àngrvm gúìlòe. 'The
 hen has hatched chicks after
 chicks.' ကြက်မကြီး တစ်သုတ်ပြီး တစ်
 သုတ် ပေါက်တယ်။

❑ **àngsé** *num*: about ten (slightly
 more or less than ten). တစ်ဆယ်ခန့်
 (ခုကောင်လုံး)။ *Àngsé gò dì ráí.* 'About
 ten people came.' ဆယ်ယောက်ခန့် လာ
 တယ်။ |NFP + 'ten'|

❑ **àngsé àngyá** *quant*: many, hun-
 dreds of; numeral approximation.
 အမြောက် အများ၊ ဆယ်ချီ ရာချီ။ *Bóy s'ìng
 àngsé àngyá die.* 'Hundreds of
 people go to the festival.' ပွဲကို လူ
 ပေါင်း ရာချီ သွားကြတယ်။ |NFP + 'ten' +
 NFP + 'hundred'|

❑ **àngsèwv̄r ⇔ àngsòwv̄r** *n*: you
 fool!, shit; expression used as
 curse word. လူရှူး၊ လူမိုက်။ *Àngsèwv̄r
 pè ayíng èdira.* 'You fool! come
 here.' လူမိုက် ဒီကို လာစမ်း။ |NFP +
 'child' + 'burn'| [Lit. 'One who
 burns own child']

❑ **àngsiq** *n*: 1. the key fact or point of
 an argument. အဓိက သော့ချက်။ *Àng-
 siqrì wa sh'ànòe.* '(He) is talking only
 key points.' အဓိက သော့ချက် တွေကိုသာ
 ပြောတယ်။ 2. joint. အဆစ်(အချိုး အဆစ်)။
Vnvng àngsiq dvzàkèòe. 'Anang has

pain in the joints.' အနန် အဆစ် ကိုက်ခဲ
နာကျင်တယ်။ **3.** verse in the Bible.
သမ္မာ ကျမ်းစာ အခန်းငယ်။ *Matí kàru*
tiqtut tiqsiq. 'Mathew chapter one
verse one.' ရှင်မဿဲ ခရစ်ဝင်ကျမ်း အခန်း
ကြီး တစ် အခန်းငယ် တစ်။ |NFP +
'joint'|

❑ **àngsònsòn** *adv:* cut into small
short pieces. အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ
ပိုင်းဖြတ် ထားတဲ့ အစတွေ။ *Àngsònsòn*
nàsònd. 'Cut into many short
pieces.' အပိုင်းပိုင်း ဖြတ်ပါ။ |NFP +
'piece' + 'piece'|

❑ **àngsòt** *n:* short piece. အတို အထွာ၊
အပိုင်း အစ။ *Svri àngsòtrè tòde.* '(He) is
collecting short pieces of thread.'
(သူ) ချည်တို ချည်စ တွေကောက်တယ်။ |
NFP + 'short piece'|

❑ **àngsòtsòt** *adv:* cut into pieces.
အပိုင်းပိုင်း။ *Bògo àngsòtsòt vtuqòde.* 'Cut
the snake into many pieces.' မြွေကို
အပိုင်းပိုင်း ဖြတ်လိုက်တယ်။ |NFP + 'short
piece' + 'short piece'|

❑ **àngshá** *n:* old. အဟောင်း။ |NFP +
'old'| [shá written as ရှား in
Burmese means rare or scare.]
= ànglí

❑ **àngshi** *n:* 1. small piece. အမှုန့်၊ သေး
ငယ်တဲ့ အပိုင်းအစ။ *Lvgong àngshi èjòk-*
ngámò. 'Go and grain the corn.'

ပြောင်းဖူးကို အမှုန့် သွားကြိတ်ပါ။ **2.** coin,
change. အကြွေစေ့။ *Gòm̀s̀ung àngshi*
mà̀vl. 'I don't have change or
coins.' ပိုက်ဆံ အကြွေ မရှိပါ။ |NFP +
'piece'| **3.** utterly, badly; used as
intensifier to indicate, not
necessarily things to be small
pieces, something that is badly
hurt or destroyed. ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး ပျက်
စီး သွားတဲ့ အရာကို ရည်ညွှန်းတဲ့ အခါ သုံး
တယ်။ *Modo ch̀v̀ng àngshi gvyaqshì-*
ám̀. 'The car damaged badly.' မော်
တော်ကား ရုစရာ မရှိအောင် ကြေမှု့ ပျက်စီး
သွားတယ်။

❑ **àngshí** *n:* fruit. သစ်သီး။ *Ǹv̀ms̀i t̀àng*
àngshí zé. 'The fruit tree bears
fruit.' သစ်သီးပင် အသီး သီးတယ်။ |NFP
+ 'fruit'|

❑ **àngshvr** *n:* new. အသစ်။ *Ch̀m̀ àng-*
shvr washìe. '(He) is building a new
house.' (သူ) အိမ် အသစ် ဆောက်လုပ်
တယ်။ |NFP + 'new'|

❑ **àngti** *n:* liquid. အရည်။ *Kokswé àngti*
ǹv̀ng vme. '(She) eats noodles with
soup.' (သူ) ခေါက်ဆွဲကို အရည်နဲ့ စား
တယ်။ |NFP + 'water'|

❑ **àngwà 1. n:** always, usually, nor-
mally. အမြဲတမ်း၊ အမြဲ လိုလို၊ အစဉ် ဖြစ်နေ
ကြ။ *Àngwà welap tvrà nò tee lè!* 'The
road on that side has always been

bigger. 'နဂို ကတည်းက ဟိုဖက် လမ်းက ကြီးတယ်။ *Àngwà dθ èwàè.* 'Do it as usual.' ခါတိုင်း လုပ်နေကြ အတိုင်း လုပ်ပါ။ *Àng àngwa n`nn`n ngøe.* 'He always cries.' သူ အမြဲတမ်း လိုလို ငိုလေ့ရှိတယ်။

2. adv: normal. သာမာန်၊ ပုံမှန် ဖြစ်တယ်။ *Yarvtθ àngwà shø zaqe.* 'It is normal that it rains during this time.' ဒီ အချိန် ပုံမှန် မိုးရွာလေ့ ရှိတယ်။

□ **àngyó** *n:* long queue. အတန်းလိုက်။ *S`ng àngyó támshìe.* 'People are standing in a queue.' လူတွေ စီတန်း ရပ်နေကြတယ်။ |NFP + 'queue'|

○ **àngsèwvr** See **àngsówvr** under **àng-**

○ **ap** See the entry **vp**

aq *v.i. ~ v.t:* drink, smoke (a cigarette), take (medicine). (အရည်၊ ဆေးလိပ်၊ ဆေး) သောက်တယ်။ *Nθ aq p`vngshìbθi.* 'He started drinking liquor.' သူ အရက် စ သောက်ပြီ။ *Kaqlìzì íe, èaqò.* 'It's a

medicine for malaria, take it.' ငှက်ဖျား ဆေး ဟုတ်တယ် သောက်လိုက်ပါ။

□ **aqti** *n:* drinking water. သောက်ရေ။ *Aqti kypmòe.* 'I fetch drinking water.' ကျွန်တော် သောက်ရေ ခပ်တယ်။ |'drink' + 'water'|

□ **aqti gok** *n:* cup or mug for drinking. သောက် ရေခွက်။ *Aqti gok vnìch`ng èlùshi.* 'Take two drinking cups.' သောက် ရေခွက် နှစ်လုံး ယူပါ။ |'drink' + 'water' + 'mug'|

at₁ *v.t:* feeding meat the first time to a baby. မွေးကင်းစ ကလေးငယ်ကို ပထမဦးဆုံး အသား (သို့) အစား အစာ တစ်ခုခု စ ကျွေးခြင်း ကို ဆိုလိုတယ်။ *S`vmré gó kà shón shá lým rvt zózet shaí atròe.* 'In order for a child to be able to speak (they) feed him with the meat of purple sunbird.' ကလေးလေးကို စကား ပြောတတ် စေဖို့ နံပီစုတ် ငှက်ကလေး အသားနဲ့ စတင် ကျွေးတယ်။ = **vto**

○ **at₂** See the entry **vt**

B b

- ba₁** ⇔ **vba** *n*: 1. earth, soil, dirt. မြေကြီး၊ မြေဆီ လွှာ။ *Badùng*. 'Inside the ground.' မြေကြီးတွင်း။ 2. flat area, plain, field (used in some place names). မြေပြန့် ဧရိယာ၊ လွင်ပြင်၊ ကွင်းပြင်။ *Gìmdìba yíng Rvwàngrì vle*. 'The Rawang people live in Putao plain.' ပူတာအိုလွင်ပြင်မှာ ရဝမ် လူ မျိုးတွေ နေထိုင်ကြတယ်။ *Bòlóngba*. 'Soccer field.' ဘောလုံး ကွင်း။ = *dvm*
- ☐ **baching** ⇔ **baking** *n*: reddish soil. မြေနီ၊ နွန်းမြေ။ |'soil' + 'red'|
- ☐ **badùng** *n*: cave, earth hole. မြေ တွင်း၊ ဂူ။ |'soil' + 'hole'|
- ☐ **bahoq** *n*: rough soil. မြေဆီလွှာ မရှိ သော မြေမာ။ |'soil' + 'rough'|
- ☐ **bamùng** *n*: chalk. မြေဖြူ။ |'soil' + 'white'|
- ☐ **banaq** *n*: back soil. မြေနက်။ |'soil' + 'black'|
- ☐ **bano** *n*: peanut, ground bean. မြေပဲ။ *Títòng rvt, bano sùnri gvzà gvyaq ké bthà*. 'The peanut fields were destroyed by the flood.' ရေ ကြီးလို့

- မြေပဲ ခင်းတွေ အများကြီး ပျက်စီးကုန်တယ်။ = *rvgaq no*
- ☐ **barvnòng** *n*: tar. ကတ္တရာ။ |'soil' + 'mixed'| = *gvtdiya*
- ☐ **basho** *n*: dry land. ကုန်းမြေ၊ ခြောက်သွေ့တဲ့ မြေနေရာ။ |'soil' + 'plain or chaff'|
- ☐ **bashú** ⇔ **vbashú** *n*: manure, fertilize soil. သဘာဝ မြေဩဇာ၊ မြေဆီ။ *Ya-hýng rvmá nò bashú màvl*. 'This field doesn't have manure.' ဒီစိုက်ခင်းက မြေဩဇာ မရှိဘူး။ |'soil' + 'fat'|
- ba₂** *v.t*: step over. ခွကော်တယ်။ *Sìmré gthí bikchìng baè*. 'A child steps over the handbag.' ကလေးငယ်က လက်ကိုင် အိတ်ကို ခွကော်ပြီး သွားတယ်။
- bá₁** *v.i*: enough. လုံလောက်တယ်။ *Ya dýngte nò 10 gth dpyvt báe*. 'This much is enough for 10 people.' ဒီလောက် ဆိုရင် ၁၀ ယောက်အတွက် လုံလောက်တယ်။ *Íwe shìni vzíng mybá là*. 'But (the population) is not getting increased enough.' Or '(The increase) is not enough!' ဒါပေမဲ့

(လူဦးရေ) တိုးတတ်နှုန်း နည်းပါးသေးတယ်။
= luq, rvm

bá₂ *v.i:* exhaust, tire. မောတယ်၊ ပင်ပန်းတယ်။
<Jp.

bá₃ ⇔ **vbá** *v.i:* bring along, be included.
ပါဝင်တယ်၊ ပါလာတယ်။ *Vsìng pìngwàsé gò
ým lým dypvt vm vshòm bong vbáe.* 'I
brought three basketfuls of rice,
which is enough to serve fifty people.'
လူ အယောက် ငါးဆယ် စားဖို့ ဆန်သုံးပုံး ပါ
တယ်။ *Ngàsè Pong gò vbáe.* 'I brought
along my son Phong as well.' ကျွန်တော့်
သား အဖုန်လည်း ပါလာတယ်။

bà *v.i:* 1. thin (of paper, cloth). (စာရွက်၊
စက္ကူ) ပါးတယ်။ *Yapìn mèsò nò gvzà bàe.*
'This kind of paper is very thin.' ဒီလိုမျိုး
စက္ကူက တော်တော် ပါးတယ်။ 2. thin (as in
not many strands) ပါးလွှာတယ်။ *Àng vni
bàe.* '(She) has thin hair.' ဆံပင် ပါးတယ်။
3. shallow. တိမ်တယ်။ *Tìwàng yazàng nò
bàe.* 'This area of the river is shallow.'
ရေချောင်း ဒီနားလေးကတော့ ရေတိမ်တယ်။ 4.
sparse. ကျဲတယ်။ *Nongmóng rvgaq nò
vsìng gvzà bàe.* 'Nongmong township is
sparsely populated.' နောင်မွန်း ဒေသမှာ
လူ နေထိုင်မှု ကျဲတယ်။

□ **bábàsè** *adv:* very thin. ပါးပါးလေး။
Akvt wvnvpmà laqtunrì nò bábàsè íe.
'The clothes I bought this time are

very thin.' ဒီတစ်ခေါက် ဝယ်လိုက်တဲ့
အဝတ် အစားတွေက တော်တော် ပါးတယ်။
|'thin' + 'thin' + DIM| [Must say
the first vowel very long for
emphasis. ပထမ ဝဏ္ဏကို အလေးပေး
ပြောရမယ်။]

badi *n:* 1. party. ပါတီ။ *Badi bóy washìe.*
'(They) are having a party.' ပါတီပွဲ
ကျင်းပကြတယ်။ <Eng. 2. group. (လူ)
အုပ်စု၊ အဖွဲ့။ *Àngmaq tiqbadi wáshìe.* 'They
form one party.' သူတို့ တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့ကြတယ်။
= mvdò

○ **bahoq** See the entry **ba**,

bakisì ⇔ **bakisòm** *n:* tomato. ခရမ်း ချဉ်
သီး။ *Kvntì yíng bakisì èzàngò.* 'Put a
tomato into the gravy.' ဟင်းချို ရည် ထဲ
ကို ခရမ်းချဉ်သီး ထည့်လိုက်ပါ။ <Jp.
'bahkrisi' =mupshí

bál *v.i:* 1. thirsty, crave. (ရေ) ဆာတယ်။ *Tì
bále.* 'Thirsty for water.' ရေ ဆာတယ်။
Dvbál kéòe. 'Makes one thirsty.' ရေဆာ
စေတယ်။ 2. long for, have desire, can't
wait. တောင့်တတယ်။ *Nà sìng vhom lým
gvzà bále.* 'I long for seeing you.' ခင်ဗျား
ကို တွေ့ဖို့ တောင့်တတယ်။

bàl ⇔ **vbàl** *v.i:* separate (of people). ခွဲခွာ
တယ်။ = vkang

baliq *n:* Pali, high register language. ပါဠိ
ဘာသာ စကား၊ ရှေးဟောင်း စကား။ *Mìnggrìng*

kà taqø nø gòmwoy kà, baliq kà, mvlúng íwe í rvt nø mèsíngdánøng. 'Because Mangrung language has more poetic and high register words, you will not understand.' မန်ရန် စကားမှာ ကဗျာ အလင်္ကာစကား၊ ပါဠိ ဘာသာ စကားတွေ ပါလို့ (ခင်ဗျား) တို့ နားလည် ကြမှာ မဟုတ်ဘူး။ <Bur.

bam₁ *v.i:* wrap around. ပတ်ရစ်တယ်။ *Shaqrémè nø nìnnìn vgo bamshìe.* 'The old lady always wrap her head.' အမျိုးသမီးကြီး အမြဲတမ်း ခေါင်း ပတ်ရစ်ထား တယ်။

bam₂ ⇔ **vbam** *v.i:* interrupt, interfere. စွက်ဖက်တယ်။ *Shaqrèrì kàshòn yíng vbamshìe.* '(He) interferes while older people talking.' လူကြီးတွေ စကားပြောတဲ့ အခါ စွက်ဖက်တယ်။

baminén *v.i:* permanent. အမြဲ အတည် တကျ။ *Morsin nø baminén vl lým zí yàngà* 'Morrison was given-permit to stay permanently.' မော်ရစ်ဆင် ကိုတော့ (အစိုးရ က) အမြဲ အတည် တကျ နေထိုင်ဖို့ ခွင့်ပြုခဲ့ပါ တယ်။ <Eng.

banké *v.t:* bring out, be included. ပါဝင် တယ်၊ ဆက်နွယ်တယ်။ *We tvrà shònì kèní svrapè gø vbamkéatnòe.* 'If we talk about that, it will bring out the teacher's problem as well. အဲဒီအကြောင်း ပြောကြရင်တော့ ဆရာ ပြဿနာတွေပါ ဆက်နွယ် ပါဝင် လာလိမ့်မယ်။

ban *v.i:* heal, recover (from an illness). အဖျား အနာ ပျောက်ကင်းတယ်၊ သက်သာတယ်။ *Záyìng ban lúngì.* 'Start to recover from an illness.' အဖျား သက်သာ လာပြီ။ *Vpong nø kaqlíí za we banapmì.* 'Aphong has now recovered from malaria.' အဖုန် ငှက်ဖျားထပြီး ဖျားတာ အခုတော့ သက်သာ သွားပြီ။

bàn₁ *n:* generation, period of time or era. ခေတ် တခေတ်၊ မျိုးဆက် တခု (သို့) အချိန် ကာလ အတိုင်း အတာ တခု။ *Kàgvp ànglí bàntaq Moshíí Israelrì svng shø:l yàngà.* 'In the Old Testament era Moses led the Israelites.' ဓမ္မဟောင်း ခေတ်မှာ မောရှေက က္လသရေလ လူမျိုးတွေကို ဦးဆောင် လမ်းပြခဲ့တယ်။ *Englikrúí èøp yìngshà we bàn taq.* 'During the English colonial ruling period.' အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ ခေတ်တုန်းက။

bàn₂ *n:* plate. ပန်းကန်။ *Bànte gòm taq ýmpà èdòd.* 'Scoop the rice on a larger plate.' ပန်းကန် အကြီးမှာ ထမင်း ခူးထည့်ပါ။ *Bànri èzálò!* 'Do the dishes.' ပန်းကန်တွေ ဆေးလိုက်ပါ။ [] <Jp. =kung

bánbán *adv:* bushy. ချုံ ထူထပ်တယ်။ *Bánbán wa ríí tí shøðe.* 'They use bushes to stop the water flow.' ထူထပ် သော သစ်ရွက်များဖြင့် ရေးလမ်းကြောင်း ပိတ်ဆို့ တယ်။ =shøqshøq

bànchvt *n*: problem. ပြဿနာ၊ အခက် အခဲ၊ အရှုပ် အထွေး။ *Dènila shvngòmre vdòng bànchvt gvzà vle*. 'These days there are many problems within the Church.' အခုတလော အသင်းတော် အတွင်းမှာ ပြဿနာ များစွာ ရှိတယ်။ = *dvkà*

bang, *clf*: numerical classifier used in counting sections or large pieces. အပိုင်းအစ၊ အတုံးတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Àngbang àngbang gò dvbøpmámòde*. 'It can be also fermented as a cluster.' အပိုင်းလိုက်၊ အတုံးလိုက် လည်း အချဉ် တည်လို့ ရပါတယ်။

bang, *v.i*: weak, feeble. အဆာ လွန်၍ အားချ ညံ့နုတယ်။ *Svrí bangì nø mvchá dírshà*. 'We were over hungry and tired. အဆာ လွန်ပြီး အားချညံ့နုကြတယ်။

○ **báng** See the entry **bvng**

bàng ⇔ **vbàng** *loc.n*: right (as opposed to left). ညာ။ *Vbàng pà*. 'Right hand.' ညဘက်။ *Vbàng lap*. 'Right side.' ညဘက်ခြမ်း။

bang mvnò *adv*: gentle, amiable. နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော၊ ယဉ်ကျေး လိမ္မာသော။ *Vvng nò bang mvnòsè íe*. 'Anang is so gentle.' အနက်က နူးညံ့ သိမ်မွေ့တယ်။ <**nò** 'tame'

bàngday ⇔ **brvngday** *n*: rabbit, hare. ယုန်။ *Bangday tékaq nø mùnge*. 'Majority of rabbits have white colours.' ယုန်

အများစုက အဖြူရောင် ဖြစ်ကြတယ်။ <**Jp**.

Bangduchan *pn*: Bangduchan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

banglay *n*: sea, ocean. ပင်လယ်။ *Rvwang móng nò banglay nìng gvzà vsare*. 'Rawangland is far from the sea.' ရဝမ် တို့ရဲ့ ဌာနေက ပင်လယ်နဲ့ အလွန် ဝေးကွာတယ်။ *Banglay tìnúng mvdìm rapshàike*. 'While we are sailing on the sea.' ပင်လယ်မှာ လှေခပ်၊ ရွက်လှင့် သွားတုန်းက။ <**Jp**. = *banglay tìnúng*

bangni *n*: ocean, sea. သမုဒ္ဒရာ။ *Bangni s'ing mvyìng dárò vs'ing gvzà vle*. 'There are many who have never seen the ocean.' သမုဒ္ဒရာကို မမြင် ဖူးသေးတဲ့ သူတွေ များစွာရှိတယ်။။ <**Jp**.

Bàngnì *pn*: Bangni; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။ *"Bàngnì shìgùng" èi nò tiq shìgùng èle*. 'There was a mountain, we call (it) "Bangni mountain".' ပန်နီတောင်လို့ ကျွန်တော်တို့ ခေါ်တဲ့ တောင်တစ်တောင် ရှိတယ်။

Bangyang *pn*: Bangyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

bàngzà *n*: braids of hair. ကျစ်ဆံမိုး။ *Ninmang nò bàngzà zvtshì dáng wa zùng die*. 'Ninmang braids her hair and goes to school.' နင်မာန် ကျစ်ဆံမိုး ကျစ်ပြီးမှ ကျောင်းသွားတယ်။

bàngzi *n*: shadow. အရိပ်။ *Vyáng rvwèi vsìng bàngzi nò gvzà donge.* 'A man's shadow is short at noon.' မွန်းတည့်ချိန်မှာ လူ့အရိပ် တော်တော် တိုတောင်းတယ်။

bap ⇔ **vbap** *n*: giant monkey. မျောက်ကြီး။ *Rvshà bap.* 'The giant monkey. Or The leader of the monkey.' မျောက်ကြီး၊ မျောက်နက်ကြီး။

□ **bap naqkàng** ⇔ **vbap naqkàng**
n: giant monkey; usually refers to the strongest and biggest monkey in the flock. မျောက်အုပ်မှာ အရွယ်အစား အကြီးဆုံး မျောက်ကို ရည်ညွှန်းတယ်။

baq₁ *v.t*: carry on the back or shoulder. ပိုးတယ်၊ ထမ်းတယ်။ *Sìmré baqòe.* 'Carry a child on the back.' ကလေးကို ကျော ပိုးတယ်။ *Raqpù taq kam baqòe.* 'Carry firewood on the shoulder.' ပုခုံးနဲ့ ထမ်းတယ်။ = zaq

baq₂ *clf*: classifier for counting the times an action is performed. အခေါက်ရေ၊ အကြိမ် အရေ အတွက်ကို ရည်ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုးအစား။ *Tiqsé baq.* 'Ten times.' ဆယ်ကြိမ်။ *Myitjìndà svng vnúbaq dǝngdakngà.* 'So far, I have visited Myitkyina twice.' မြစ်ကြီးနားကို သွားတာ နှစ်ခေါက် ရှိပြီ။ = poq

□ **baqnì baqsón** *adv*: each and every time. အကြိမ် တိုင်း၊ အခါ တိုင်း။ *Bvdó dídàqì baqnì baqsón shø wa zaqe.*

'Each and every time we come to Putao it rains.' ပူတာအိုကို ကျွန်တော်တို့လာတဲ့ အခါတိုင်း မိုးရွာတယ်။

□ **baqvròm** *quant*: each and every time အခါ တိုင်း၊ အကြိမ် တိုင်း။ | CLF.times + each| = baqsón, baqnì baqsón

□ **baqsón** *adv*: every time. အခါ တိုင်း၊ အကြိမ် တိုင်း။ |CLF.times + every| = baqvròm, baqnì baqsón

baq₃ *n*: wasted material; ground nut or mustard cake. မုန့်ညှင်း (သို့) ပဲဖတ်၊ အခွံ။ *Mvngabaq.* 'Mustard ground cake.' မုန့်ညှင်း ဖတ်။ <Jp. = àngse

baqbaq *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb svrìshì 'hungry'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ လုံးလုံး၊ အလွန်အလွန်။ *Svrì nò baqbaq shiè.* 'We are desperately starving.' ထမင်းအလွန်အလွန် ဆာနေကြတယ်။

Baqing *pn*: Baing; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Baqwún *pn*: Bawun; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

basinja *n*: passenger. ခရီးသည်။ *Basinja swéò rì taq èdì nìnø tvrà yíng tíyaaq yøpme wae.* 'But if you go with public transportation one has to stop overnight on the way.' အများသုံးလိုင်းကား စီးပြီး သွားရင် လမ်းမှာ တစ်ည အိပ်ရ

တယ်။ <Eng.

bashà *n*: public, people. လူထု၊ ပြည်သူ လူထု။ *Shøshúpè s'ng bashà rìt màp'ø b'òð*. 'The public don't respect the leader anymore.' ခေါင်းဆောင်ကြီးကို လူထုက မလေးစား ကြတော့ဘူး။

bat ⇔ **vbat** *n*: 1. age, generation. ဘဝ။ *Ngà bat tiqsé nóng dvgyv gvzà zàng y'ngà*. 'I was sick when I was age ten.' ကျွန်တော် အသက် ဆယ်နှစ်မှာ တော်တော် ဖျားခဲ့တယ်။ 2. era. ခေတ်။ *Vpèmaq bat nø dvshà yàngì*. 'My father and others lives were poor.' အဖေတို့ ခေတ်ကတော့ ဆင်းရဲခဲ့တယ်။ 3. lifespan. သက်တမ်း။ *Vs'ng bat nø àngdongse' íe*. 'The span of a person's life is short.' လူ့ သက်တမ်းဟာ တခဏတာ ဖြစ်တယ်။ <Jp. 'brat' =byat

Baushán *pn*: Baushan; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Báy ⇔ **vBáy** *n*: name given to a child born with birth cord around the body. ချက်ကြိုး ကိုယ်မှာ ရစ်ပတ်ပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ <Daru dialect. =Gwédvng, Bé

Bàyhòm *pn*: Baiheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bazó *n*: type of Rawang woman's sarong with thin white, red and black stripes. ရဝမ်ရိုးရာ အမျိုး သမီးဝတ် အဖြူ၊ အနီနဲ့ အနက် အစင်းကျား လုံချည် တစ်မျိုး။ *Bazó shvròm*.

'Bazo sarong.' ဘာဇော ထဘီ။ = cházì

☐ **bazógàr** *n*: Rawang woman's sarong with wide stripes, usually white, red and black. ရဝမ် ရိုးရာ အမျိုး သမီးဝတ် အဖြူ၊ အနီနဲ့ အနက် အစင်းကြီး လုံချည်။ *Bazógàr røms'hi we ch'òmymòè*. 'A girl wearing barzo sarong.' ဘာဇော လုံချည် ဝတ်ဆင်ထားတဲ့ ပျိုလုံမေ။

☐ **bazózi** *n*: woman's sarong with narrow stripes, usually white and black. ရဝမ် ရိုးရာ အမျိုး သမီးဝတ် အဖြူနဲ့ အနက် အစင်းသေး လုံချည်။

be₁ *clf*: classifier for foot (12 inches). ပေ (၁၂ လက်မ အတိုင်း အတာ)။ *Tiqsébe gwaq we tvrà*. 'A ten foot wide road.' ဆယ်ပေ ကျယ်ဝန်းတဲ့ လမ်း။ <Bur.

be₂ ⇔ **bé₃**, *v.i*: use up, finish, exhaust. ကုန်ဆုံးတယ်။ *Béámì*. 'Be gone or used up.' ကုန်သွားပြီ။ *G'ìms'ung gvzà bee*. 'It uses up a great sum of money.' ပိုက်ဆံ အများကြီး ကုန်တယ်။ *Vpungí 'vmpà v'ngok dvb'èè*. 'Aphong can eat two tins of cooked rice.' အဖုန်က ဆန်နှစ်လုံးတောင် ကုန်အောင် စားနိုင်တယ်။ |With suffixes, -à, -i, and -ò, it changes to high tone. |

bé₁ *n*: penny or cent. ပဲနီ။ *Sasvnrà nø g'ìms'ung nø tiqbé g'ø màgvrøms'hiè*. "Missionaries do not contribute a penny." သာသနာပြု ဆရာ တွေတော့ တစ်ပြား

တစ်ချပ်မှ မကူညီ ကြဘူး။ <Bur.

bé₂ ⇔ **vbé** *n*: small genus of fruit-bearing vines. နွယ်ပင်က ရပြီး စားလို့ရတဲ့ အခွံမှာ အသီး တစ်မျိုး။ [Seed edible. Leaves as silk worm feed. အဆံ၊ အစေ့ကို စားလို့ရတယ်၊ အရွက်ကိုတော့ ချည်ပိုးအစာ အဖြစ် ကျွေးတယ်။] Sci. *Hodgsonia macrocarpa*.

Bé ⇔ **vbé** *pn*: name given to a child born with birth cord around the body. ချက်ကြိုး ကိုယ်မှာ ရစ်ပတ်ပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ = Gwédvng in Matwang, Bá y in Daru.

□ **Bézi** *pn*: Bezi; personal name. လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးရဲ့ အမည်။

bè₁ ⇔ **vbè₁** *v.t*: go wrong, miss taken. လွဲမှားတယ်။ *Híshvnam vbèðe*. 'Put on a wrong sandal.' ဖိနပ် မှားစီးတယ်။ *Vsìng vbèng bóngà*. 'I missed the person.' ကျွန်တော် လူမှား သွားတယ်။

bè₂ ⇔ **vbè₂** *n*: oak (tree). သပိတ်ပင်။

bèkò *n*: type of spiky plant grown for fencing. ခြံ စည်းရိုးပင် တစ်မျိုး၏ အမည်။

Bèlá *pn*: Bela; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

beláng *n*: cliff bee. ကျောက် ကမ်းပါးတွင် တွေ့ရတဲ့ ပျား တစ်မျိုး။

Belangtuq *pn*: Belangthu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

bèlaq *n*: general term for upper garment. အင်္ကျီ။ *Bèlaq múnglòng mèdèseapmò má*. 'Didn't you sew the white blouse?' အင်္ကျီ အဖြူ ချုပ်ပြီး သွားပြီလား။ *Shvròm bèlaq dvgwàðe*. 'Dressing up of the girl. (Lit. upper and lower garments).'

□ **belaq dong** *n*: reefer shirt. ခါးတို အင်္ကျီ။ |'shirt' + 'short'|

□ **bèlaq gvbà** *n*: jacket, long coat. ဂျာကင် အင်္ကျီ။ |'shirt' + 'big'|

□ **bèlaq kòm** *n*: shirt button. အင်္ကျီကြယ်သီး။ *Belaq kòm tíqchìng vlúvpmì*. 'One of the buttons of the shirt is detached.' အင်္ကျီ ကြယ်သီး တစ်လုံး ပြုတ်သွားတယ်။ |'shirt' + 'close'|

□ **bèlaq laqtun** *n*: clothing, garment. အဝတ် အစား။ *Bèlaq laqtun shvláwa ègwashì*. 'Put on your clothes properly.' အဝတ် အစား သပ်သပ် ရုပ်ရုပ် ဝတ်ဆင်ပါ။ |'shirt' + 'cloth'|

□ **bèlaq wurdong** *n*: upper garment with short-sleeves and short waist. အင်္ကျီ လက်တို။ *Bèlaq wurdong dùng ègwashì*. 'Put on the short sleeves shirt.' အင်္ကျီ လက်တို ဝတ်သွားပါ။ |'shirt' + 'hand' + 'short'|

□ **bèlaq yvnggúng** *n*: long coat. ကုတ် အင်္ကျီ အရှည်။ |'shirt' + 'long'|

□ **shvrò̃m bèlaq** *n*: clothing, garment. အဝတ် အစား။ |'sarong' + 'shirt'|

Belvng *pn*: Belang; river name. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ "Belvng" *wa n̄̃ t̄̃d̄̃ we t̄̃wàng tiqwàng vle*. 'There is a river called "Belang". ဘောလန်လို ခေါ်တဲ့ မြစ်တစ်စင်းရှိတယ်။

bèni bébvp *n*: disorderly manner, mess. အစီ အစဉ် မကျ။ *Lèga bèni bébvp vru dárà*. 'He has written in a disorderly manner.' အစီစဉ် မကျ လျှောက် ရေးထားတယ်။

bèni mvni *quant*: endless. မကုန် မခန်း။ *Shòn lým mvshòlri n̄̃ bèni mvnié*. 'There are never ending stories to tell.' ပြောပြစရာ ပုံပြင်တွေ မကုန် မခန်း နိုင်အောင် ရှိတယ်။ |<be 'use up'.|

bènóng *n*: weevil grubs, usually found in palm plants. မင်းပေါင် တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုးတစ်မျိုး။ *Vlé t̄̃ng b̄̃p̄̃mv̄̃m̄̃ke bènóngri y'ngshie*. 'The palm-worms are seen after a palm plant decays.' မင်းပေါင် ဆွေးမြည့်သွား ပြီးနောက် ဘောနှောင်း ပိုးကောင်တွေကို တွေ့ရလေ့ရှိတယ်။ [Very large and oily, can be eaten. It is dried up before eaten and also used as a traditional medicine for tongue problems. စားလို့ရတယ်။ အကောင်ကြီးပြီး အဆီများတယ်။ အခြောက်လှန်း၍ စားရတယ်။

လျှာ အပူကန်ခြင်းကို သက်သာစေတဲ့ ဆေးအဖြစ်လည်း စားသုံး လေ့ရှိတယ်။]

beq *v.i*: dirty. ညစ်ပတ်တယ်။

□ **beqbeq wa** *adv*: dirty. ညစ်တီး ညစ်ပတ်။

○ **beqbeq wa** See the entry **beq**

bér *v.i*: cracked (of sound or voice) အသံအက်တယ်။ *Wepè kà bére*. 'That man has cracked voice.' အဲဒီလူ အသံ အက်တယ်။

□ **bèrbèr wa** *adv*: cracked of sound or voice. အသံအက်တယ်။

○ **bèrbèr wa** See the entry **bér**

bérung *n*: bamboo bug; small worm that lives inside trees or bamboos. ဝါး၊ သစ်သား တွေကို ဖြတ်ဆီး စားသုံး တတ်တဲ့ သေးငယ်တဲ့ ပိုးကောင် တစ်မျိုး။ *Bérung màvm gùng*. 'The log that the bamboo bug doesn't eat.' ဝါး၊ သစ် ပိုး မစားတဲ့ သစ်လုံး။ *Bérungí' g̃̃o laq màámò é wan̄̃ shèmán̄̃n̄̃ng*. 'Bless and say "let not bugs eat the bamboo".' [ခဲ မစား ပါစေနဲ့လို့ ကောင်းချီး ပေးကြပါ။ [A small black insect that can fly that eats bamboo, like a termite eats wood, and so ruins a bamboo structure] = **bìdùng**

bétùng *n*: type flower which has a cylinder shape. ကျည်တောက် ပုံစံရှိ ပန်းပွင့်တစ်မျိုး။

bi₁ *clf*: classifier for measuring grain, (eight 408g condensed milk tins). နို့ဆီတူး ရှစ်လုံးပါ ပြည်ခွက်။ *Vmsit tiqbi*. 'One rice (eight 408g condensed milk tins) container.' ဆန် တစ်ပြည်။ <Bur.

bi₂ *n*: common syllable which occurs before with wind instruments. လေ မှုတ် တူရိယ များရှေ့တွင် သုံးတဲ့ စကားလုံး။ [Possibly Shan loanword.]

□ **bilóm** *n*: flute (straw, tiny, vertical). ကောက်ရိုး ပလွေ။ *Bilóm mət sórí vbθ shrvvt ǹng die*. '(He) plays flute while going to harvest.' ကောက်ရိုး ပလွေ မှုတ်ရင်း ကောက်ရိတ် သွားတယ်။

□ **biman** *n*: pitch pipe, flute (bamboo, long, horizontal or vertical). ဝါးပလွေ။ *Vshaq Də nə biman mət jange*. 'Mr. Dee is expert in playing flute.' ဦးအဒီးက ဝါးပလွေ မှုတ်ရာမှာ အလွန် ကျွမ်းကျင်တယ်။

□ **bishun** *n*: long flute (bamboo, vertical). (ဝါး) ပလွေ။

bí *v.i*: stinging pain. စပ်ပြီး နာတယ်။ *Tywa dvrsiq himhim wasét dipra kèní gvzà bé lé*. 'If you hit with tiny bamboo strips it is really painful.' ဝါးချောင်း သေးသေး လေးနဲ့ ရိုက်ရင် စပ်ပြီး နာတယ် နော်။

bi ⇔ **vbì** *num*: four, fourth. နံပါတ်လေး။ *Vbì ǹng wa ǹng*. 'The fourth year.' လေးနှစ် မြောက်။

□ **bì górtong** ⇔ **vbì gúrton** *n*: 1. square, rectangle. လေးတောင့်။ *Vbì górtong íwe*. 'Rectangular.' လေးထောင့် ဖြစ်တဲ့။ 2. four corners or directions. အရပ်လေး မျက်နှာ။ *Vs̀ngrì vbì górtong kèní k̀əm ráì*. 'People have gathered from everywhere (Lit. four corners).' လူတွေ အရပ်လေးမျက်နှာ ကနေ ရောက်လာ ကြတယ်။ |'four' + 'corner'|

□ **bisé** *num*: forty. လေးဆယ်။ |'four' + 'ten'|

□ **bìshaq** ⇔ **vbìshaq** *n*: bass. သီချင်းဆိုရာမှာ သီဆိုတဲ့ အနိမ့်သံ။ *Pongdó pèlai vbìshaq mèkún daqǹng*. 'You, the deacons, sing bass.' အသင်းတော် လူကြီးတွေ အနိမ့် (ဘေစ) အသံ သီဆိုကြပါ။ |'four' + 'voice'|

bíbi *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs ship 'beat' and s̀p 'suck'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ ship

□ **bíbís̀p** *v.t*: forcibly suck. အားပါးတရ စုပ်တယ်။

□ **bíbíship** *v.t*: (beat or hit) forcibly. အားပါး တရ ရိုက်တယ်။ *Kà mvta rvt s̀m̀ré pè bíbíship vd̀aròe*. '(He) is beating the boy forcibly because of his disobedience.' စကား နားမထောင်လို့ ကလေးကို အားပါးတရ ရိုက်တယ်။

bidu *n*: cupboard, cabinet for pots or clothes. အိုးခွက်၊ ပန်းကန် ထည့်တဲ့ ဘီရို၊ ကြောင် အိမ်။ *Bidu àngshír tiqchìng*. 'One new cabinet.' ဗီရို အသစ် တစ်လုံး။ <Bur.

bìdùng *n*: bamboo bug; small worm that lives inside trees or bamboos. ဝါး၊ သစ်သား တွေကို ဖြတ်ဆီး စားသုံး တတ်တဲ့ သေးငယ်တဲ့ ပိုးကောင် တစ်မျိုး။ *Bìdùng màvm rvtò dakngò nò chòm wà lým twa rómòe*. '(They) discern the time insects will not eat bamboos while cutting (them).' ခြစားမည့် အချိန်ကို ရှောင်ကျဉ်ပြီး ဝါးပင်တွေကို ခုတ်တယ်။ = *bérùng*

Biguk *pn*: Biguk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bik₁ *v.t*: close, turn off (light). ပိတ်တယ်။ *B'vngkà bikngòe*. '(I) close a door.' (ကျွန်တော်) တံခါး ပိတ်တယ်။ *Svmi bikngòe*. '(I) turn off the light.' (ကျွန်တော်) မီးခလုတ် ပိတ်တယ်။ <Bur. =sət, maq

bik₂ *n*: bag, luggage, suitcase. အိတ်၊ ခရီးဆောင်အိတ်။ *Ngà bikchìng èl'ng daqòé*. 'Bring my luggage.' ကျွန်တော် ခရီးဆောင်အိတ်ကို ယူလာပါအုံး။ <Eng.

Bilanvm *pn*: Bilanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bìlòng *n*: shirt, garment. ရှပ် အင်္ကျီ။ [form for shirt used by people on lower part of river. မြစ် အောက်ပိုင်းမှာ နေထိုင်တဲ့ သူ

တွေ သုံးတဲ့ အခေါ်အဝေါ်။] <Phangring dialect; possibly a loanword from Jingphaw 'palawng' =bèlaq, gwálm

○ **bilóm** See the entry **bi₂**

bìm *n*: grape. စပျစ် (သီး)။ *Bìmròng taq bìmshí gvzà zé*. 'The vine bears a lot of grapes.' စပျစ် နွယ်ပင်မှာ စပျစ်သီး အများကြီး သီးတယ်။

□ **bìmròng** *n*: vine. စပျစ်နွယ် (ပင်)။
| 'grapes' + 'vine' |

□ **bìmtì** *n*: grape juice. စပျစ် ရေ။
| 'vine' + 'water' |

○ **biman** See the entry **bi₂**

bine ⇔ **byine** *n*: State. ပြည်နယ်။ <Bur.

Bínjáy *pn*: Binkyai; river name. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

bìqsè *adv*: even tiny bit. တစိုးတစိမ့်။ *Bìqsè gò myjò*. 'Not true even a little bit.' တစိုး တစိမ့် မမှန်ပါ။ |Exclusively used with negative verb phrases. အငြင်း ဝါကျနှင့်သာ သုံးတယ်။|

○ **bishun** See the entry **bi₂**

bo *v.i*: explode. ပေါက်ကွဲတယ်။ *Bùm boe*. 'Bomb explodes.' ဗုံး ပေါက်ကွဲတယ်။ <Jp. =de

bó *clf*: classifier for counting a group of people. လူ အုပ်စု၊ အဖွဲ့ ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Yabòrì gò èzì*

daqshàé. 'Give to this group of people as well.' ဒီအုပ်စု ကိုလည်း ပေးကြပါအုံး။

bò ⇔ **bòbò** *adv:* hurry. မြန်မြန်။ *Bò èwáshì.* 'Hurry up!' (Do it quickly) မြန်မြန် လုပ်ပါ။ |Precedes the verb it modifies. It can be reduplicated for emphasis. | = watwat; tiqshaqí

boche *n:* horn (musical instrument). တံပိုး။ = dodi

bojí *n:* captain. ဗိုလ်ကြီး။ <Bur.

bok *clf:* book. စာအုပ်။ *Lèga tiqbok.* 'One book.' စာအုပ် တစ်အုပ်။ *Mòngkà bok èlvngshì daqn'òng.* 'Bring your Bible.' ကျမ်းစာအုပ် ယူလာကြပါ။ <Eng.

bòm *n:* bomb. ဗုံး။ *Bòm làè.* 'Drop bomb' ဗုံး ကြဲတယ်။ <Bur.

bónús *n:* bonus. အပို ဆုကြေး ငွေ။ <Eng.

bong 1. *n:* bucket, pail. ပုံး။ *Bong taq tì kvpshìè.* 'Fetch water with a bucket.' ရေပုံးနဲ့ ရေခပ်တယ်။ 2. *clf:* classifier for counting or measuring numbers of bucket fulls (of water or grain). ပုံးတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vbó tiqbong.* 'One bucket of paddy rice.' ဆန် တစ်ပုံး။

bóng₁ *v.i:* unite with, get together with. ပေါင်းတယ်၊ အတူ စုပေါင်းတယ်။ *Vnvngmaqó nì mvbóngshàì nì.* 'Why not we join up with Anang and others.' အနန်တို့ နဲ့ အတူ ပေါင်းလုပ်ကြရအောင်လေ။ <Bur. =mvngú

bóng₂ *v.i:* stop (raining). (မိုး) ဆဲတယ်။ *Shò bóngámì.* 'It has stop raining.' မိုးဆဲပြီ။

bóng₃ ⇔ **vbóng** *v.i:* be the same, similar, look alike, resemble, match, suitable, agree, appropriate. တူတယ်၊ ဆင်တူတယ်၊ ကိုက်ညီမှု ရှိတယ်။ *Lypat zìdvng n'ìng màbóng.* 'Not match (not in tune with) the current times.' ခေတ် ကာလနဲ့ မကိုက် ညီတော့ပါ။ *Àngn'ívm m'vsh'ìm vbóngge.* 'The (two) siblings have similar faces.' သူတို့ မောင်နှမ မျက်နှာပေါက် ချင်း ဆင်တူ ကြတယ်။

○ **bóng₄** See the entry **bùng**

bòng **bvlóng** *n:* kind of long snake. မြွေကြီး တစ်မျိုး။

bòngngv̀m *n:* bird; quail. ငုံး (ငှက်)။ *S'ìvm we bònngv̀m l'òm.* 'Small quail eggs.' သေးငယ်တဲ့ ငုံးဥတွေ။ = pvyv̀m, chiqyv̀m

bongsing bongring *adv:* noisy, argy-bargy. ဆူဆူညံညံ။

bongsøp *adv:* together. စုပေါင်း။ အတူတကွ။ *Bongsøp wàì.* 'Let's do it together.' အတူတကွ လုပ်ကြရအောင်။ = bungsøp

Bongshang *pn:* Baungshang; place or Rawang surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်၊ (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Boqnin *pn:* Baunin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bor₁ *v.i:* come out of a place, like a spring, flow out, spring from. (ရေ) စီးထွက်တယ်။ *Welòng gø Rymèdìmlòng gø Kwinzu kèní bore wà rái.* '(People) said the river as well springs from Khwinzu mountain.' (သက်ကြီးတွေက) အဲဒီ မြစ်မကြီးက ခွင်ဇူ ကနေ စီးထွက် လာတယ် လို့ ပြောတယ်။ *Weyíng kèní nø nongmaq tìwàng bor rímø "Tvlíng sùng" èi nø vle.* 'And then from there there exists what we called "Thalang peak", from where spring water comes from.' အဲဒီ ရေထွက်တဲ့ ဒေသမှာ ထလန်းတောင် ဆိုတာ ရှိတယ်။

bor₂ *v.i:* to swarm. ဝိုင်း အုံတယ်။ *Shvmóí borø.* 'Swarm of flies crowd together.' ယင် အုံတယ်။ [Particularly used with swarm of bees and ants. ပျား၊ ယင် ဝိုင်းအုံတာကို ဆိုလိုတယ်။]

bórbór ⇔ **bórbór** *adv:* rough surface. မျက်နှာပြင် မချောမွတ်၊ ကြမ်းတမ်းသော၊ အဖုအထစ် ရှိသော။ *Àng dìngkùng nø mvshaqí bórbór wa íe.* 'His back is rough due to skin disease. ယားနာ ကြောင့် သူ့ ကျောကုန်းကြမ်းတမ်းတယ်။

bóy *n:* festival, celebration, convention, any getting together. ပွဲလမ်း သဘင်၊ အခမ်း အနား။ *Bóy mvn'írì loe.* 'The festival participants are going home.' ပွဲတက် ရောက်လာတဲ့ ဧည့်သည်တွေ ပြန်ကြတယ်။ *Vmsh'ir bóy.* 'Welcoming new

crop festival.' ကောက်သစ် စားပွဲ။ *Oqà wá bóy.* 'Thanks giving festival.' ကျေးဇူးတော် ချီးမွမ်းပွဲ။ |Older people pronounce it as *bøy* with low tone. | <Bur.

☐ **bóy øp** *n:* manager or incharge of a feast. ပွဲအုပ်။ *Yabóy taq bóy øp nø Vdø wáshìe.* 'Mr. Dee is the manager of this feast.' ဒီပွဲ၏ ပွဲအုပ်က ဦး အဲဒီဖြစ်တယ်။ <Bur.

bøy *v.t:* misled by spirits. ဝိညာဉ်တွေက လှည့်စား ခေါ်ဆောင် သွားတယ်။ *Sángí bøyø.* 'The bad spirit misled him.' ဝိညာဉ်တွေက လှည့်စား ခေါ်ဆောင် သွားတယ်။

bø₁ *clf:* classifier for bushes and other plants. သစ်ပင်၊ အပင် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shøn tiqbø.* 'One grass plant.' မြက်တစ်ပင်။ = *tøng*

bø₂ *part:* marker which occurs post verbally to mark a firsthand evidence. မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ပျက် ခဲ့တဲ့ အရာကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àng di bøe.* 'He was going.' သူ သွားနေခဲ့တယ်။ *Èvmbø.* 'Just come and eat.' လာပြီး စားပါ။ *Àng yøpbø we yìng bóngà.* 'I saw he was sleeping.' သူ အိပ်နေတာကို ကျွန်တော် မြင်ခဲ့တယ်။ |With suffixes, -à, -ì, and -ø, it changes to high tone. |

☐ **bø₃** *part:* alternative form of *bø*. ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Tì kvp bøà.* '(He)

has fetched water.' ရေ ခပ် ပြီးပြီ။

bθ₂ ⇔ **vbθ** *n*: unhusked rice, paddy rice. စပါး။ *Vbθ katnðe*. 'Planting rice.' စပါး စိုက်ပျိုးတယ်။ *Dènthóng nθ vbθ gvzà shvlae*. 'This year the rice plants grow well.' ဒီနှစ် စပါး တော်တော် ကောင်းတယ်။

Bθ ⇔ **vBθ** *pn*: Beu; birth order name for the fourth born female. စထုတ္တ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = Tì, Bú

bθ₁ *n*: snake. မြွေ။ *Bθ àngpóng vle*. 'There is a bunch of snakes (there).' မြွေ အုပ်စုလိုက် ရှိတယ်။ |<PTB *s-brul. |

☐ **bθ mvshóng** *n*: green viper. မြွေစိမ်းတစ်မျိုး။ |'snake' + 'green'|

☐ **bθdè** *n*: earthworm. တီကောင်။ *Nga mtlým bðde dùshò*. 'Let's dig some earthworm for fishing.' ငါးမျှားဖို့ တီကောင် တူးရအောင်။

☐ **bθdè shvrøt** *n*: grass lizard. ကင်းလိပ်ချော။ |'earthworm' + CAUS + 'rush'|

☐ **bθkùng** *n*: snake; a type of snake that can fly. မြွေ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

☐ **bθnaq shvràng** *n*: green viper. မြွေစိမ်း။

☐ **bθnwe** *n*: snake; boa constrictor, python. စပါးကြီး မြွေ။

☐ **bθrìn** *n*: dragon. နဂါး။ *"Nongmaṅgàt bθrìngø gø shvtd'írhà é" wani..*, 'When (they) said "we have killed

the dragon" ..., 'ကျွန်တော်တို့ နဂါးကို သတ်လိုက်တယ် လို့ပြောတော့။ *Bθrìní vsìng shatnðke dvbé lúngà*. 'A dragon is killing people until they were almost all gone.' နဂါး သတ်လို့ လူတွေ ကုန်တော့မယ်။ |'snake' + '?'|

☐ **bθrìn kàngshé** *n*: giant snake, dinosaur. မြွေကြီး တစ်မျိုး၊ ဒိုင်နိုဆော။ |'dragon' + 'crocodile'|

☐ **bθrìn koqkým** *n*: dragon king (the god of rain). နဂါးမင်း။ |'dragon' + 'king'|

☐ **bθshøq** *n*: nest of a snake မြွေအသိုက်။ |'snake' + 'nest'|

☐ **bθshvr** *n*: kind of snake. မြွေ တစ်မျိုး။

☐ **bθté** *n*: snake; viper. မြွေပွေး။

☐ **bθtóm** *n*: Russell viper. အကောင်သေး၊ တိုပြီး အဆိပ် ပြင်းတဲ့ မြွေ တစ်မျိုး။

☐ **bθtut** *n*: kind of snake. မြွေတစ်မျိုး။

☐ **bθzèr** *n*: cobra. မြွေဟောက်။

☐ **bθzòng** *n*: common rat snake. လင်းမြွေ။ = chòm kùng roq

bθ₂ *v.i*: irritating to ear. နား ငြီးတယ်။ *Vnà bθrae lé, welòng getset èbiknòng*. 'Irritating to ears, turn that cassette player off.' နား ပူတယ်၊ အဲဒီ ကက်ဆက်ကို ပိတ်လိုက်ပါ။ = dθ

☐ **bθbòwa** *adv*: be tired of hearing something repeatedly. နား ငြီးတယ်၊ နား ကြား ပျင်းကပ်တယ်။ *Bθbòwa*

mèrèngànøng. 'Don't bother me anymore with your talking.' နားကြားပျင်းကပ်အောင် ခဏခဏ လာ မပြောနဲ့။

bøbø løm *adv:* warm. နွေးနွေးလေး၊ နွေးနွေးထွေးထွေး။

bøbøwa ⇔ **bóbbówa** *v.i:* queasy feeling, stomach disorder. ဝမ်း မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။ *Pvwá bøbbówa zae.* 'He has stomach disorder.' သူ ဝမ်း မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။

○ **bódvngwa** See the entry **búdvngwa**

bøm₁ *v.t:* squat, crouch, incubate. ဝပ်တယ်။ *Weyvng èbøm nø èmáshidaé.* 'You crouch there and hide (yourself).' အဲဒီမှာ ဝပ်ပြီး ပုန်းနေပါ နော်။ *Kàmà gót bømápmà.* 'The hen has started hatching.' ကြက်မ ကြီးက ဥတွေ စဝပ်ပြီ။

bøm₂ *clf:* numerical classifier used in counting portions or piles of things. စုပုံထားတဲ့ အရာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Zishil tiqbøm.* 'One pile of sand' သဲ တစ်ပုံ။

bøñ *v.i:* grumble, grouse, talkative. ငြီးတွားတယ်၊ စကား များတယ်။ *Svmaré tiqmaq nø gvzà bóñe.* 'Some women are talkative.' အမျိုးသမီး အချို့ တော်တော် စကား များကြတယ်။ *Wepè za nø kà dvbónkéèðe.* 'He became so talkative due to his sickness.' သူ အဖျားတတ်ပြီး

စကား လျှောက်ပြောတယ်။

bøn *v.i:* 1. capable. တတ်နိုင်တယ်။ *Wegø nø bønè.* 'That person is capable.' သူ့မှာ အစွမ်း အစ ရှိတယ်။ 2. happen. ဖြစ်ပျက်တယ်။ ဖြစ်ပေါ်တယ်။ *Wervp yvng bånchvt bønápmi.* 'A problem happened in that family.' အဲဒီ မိသားစုမှာ ပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ *Bønbug.* 'Begin to happen.' ဖြစ်ပေါ်မှု။

bónbón *adv:* mixture of many small things. ပွေလီ ရှုပ်ပွ၊ တိုလီ မိုလီ။ *Vnvng nø bónbón wasèrì gvzà vdáe.* 'Anang has many collections of small things.' အနန်ဆီမှာ တိုလီ မိုလီလေးတွေ အများကြီး ရှိတယ်။

□ **bónbón vlú** *adv:* tattered, torn, battered, unpresentable. စုတ်စုတ် ပြတ်ပြတ်။ *Dari nø bónbón vlú wa gwashì yvngshà.* 'In the olden days, we only wear torn clothes.' ရှေးတုန်းက စုတ်စုတ်ပြတ်ပြတ် အဝတ်အစားများကို သာ ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြတယ်။ = **hánhán vlú**

bønlu *v.i:* trouble, bothersome. ဒုက္ခ ပေးတယ်။ *Kàng bønluè.* 'Then a tiger was troubling (people).' ကျားက လူတွေကို ဒုက္ခပေးတယ်။ <Jp. = **réshà**

bónni bónsang *n:* chaotic, disorderly, messy. တိုလီ မိုလီ၊ သေးသေး သောသော။ *Bónniq bónsang íe.* 'It's a mess.' ပွေလီ ရှုပ်ပွတယ်။

bong *n*: classifier for counting numbers of sections, portions. အပိုင်း၊အပိုင်းအစတွေကို ရေတွက်ရာမှာသုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။
Vlélòng nø wedø àngbong àngbong àngzanzan íamì í. 'Now, Ale (stump) is (cut) into many sections, isn't it?' မင်းပေါပင်က အဲဒီလို အပိုင်းအပိုင်း ဖြစ်သွားပြီ။
Shóng vshømbong. 'Three sections of wood.' သစ် အပိုင်း သုံးပိုင်း။

bóng *clf*: section, region. အပိုင်း အစ (သို့) နယ်ပယ်။
Ngái abóng bakngò lé. 'I will carry this side.' ကျွန်တော် ဒီဖက်ပိုင်း ကနေ မ မယ်နေ။
Agóla nø Mvrù bóng kèní íe. 'These people are from the land of Maru.' ဒီလူတွေ ကတော့ မရူဒေသမှ ဖြစ်တယ်။

bòng₁ ⇔ **brìng** *n*: name. နာမည်။
Bòng nø shvlá wa rvsngshiràe. 'It is important to choose a good name.' နာမည်ကောင်းကောင်း ရွေးချယ်ရမယ်။ = ming, møng

□ **bòng te** *v.i*: popular. ကျော်ကြားတယ်၊ နာမည် ကြီးတယ်။
Dènila Gúrtyá zvtgári bòng tee. 'Nowadays, Korean movies are popular.' အခုတစ်လော ကိုးရီးယားဇာတ်လမ်းတွေ နာမည် ကြီးတယ်။ |'name' + 'big'|

□ **bòng tó** *v.t*: give or pick a name. အမည် တပ်တယ်၊ အမည် ပေးတယ်။
Bòng tóðe. 'Give a name.' Or 'Pick a

name.' ကင်ပွန်း တပ်တယ်။ နာမည် ရွေးပေးတယ်။
Bòng ètòvphshà má. 'Have you given (the baby) a name?' နာမည် ကင်ပွန်း တပ်ပြီးပြီလား။ |'name' + 'pick'|

□ **bòng zvng** *v.t*: enroll. အမည် စရင်း သွင်းတယ်။
Mòngkà zùng tiqyíng bòng zvngshøngvpmà. 'I have already enrolled in one of the Bible schools.' ကျမ်းစာကျောင်း တစ်ခုမှာ အမည် စရင်း သွင်းထားတယ်။ |'name' + 'put in'|

bòng₂ *v.t*: boil leaves or vegetables (with a little bit of water). ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေကို ရေ အနည်းငယ်နဲ့ ပြုတ်တယ်။ ကြိုင်းတယ်။
Vyúngghà èbòngò! 'Boil the vegetable!' ဟင်းရွက်ကို ပြုတ်ပါ။ [Not used with boiling meat. အသား ပြုတ်ရာတွင် မသုံးပါ။]

Bòngdu *pn*: Beungdu; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **bòngkà** See the entry **bvngkà**

bòngkàng *n*: grub worm which is found in cow dung and also decayed wood. နွားချေးနဲ့ သစ်ဆွေး တွေမှာ တွေ့ရ တတ်တဲ့ ပိုးတစ်မျိုး။ = **bvngkàng**

○ **bønya** See the entry **bvnya**

bøp *v.i*: 1. rot. ပုပ်တယ်။
Ayíng ka tiqgo bøpmapmì. 'Here, a chicken got rotten.' ဒီနေရာမှာ ကြက် တစ်ကောင် ပုပ်နေ

တယ်။ **2.** ferment (of meat, beans). အချဉ် တည်တယ်။ အပုပ် ခံတယ်။ *Nosi dʋbθɔpmðe.* 'Ferment soy bean.' ပဲပုပ် အပုပ်ခံတယ်။ *Mvnga mʋsat dʋbθɔp dʋrshà.* 'We have fermented mustard leaves (like Korean Kimchi).' မုန့်ညှင်းချဉ် တည်ထားတယ်။

bøq ⇔ **buq** *v.i:* **1.** bend. ကွေး ညွန့်တယ်။ *Tywa gùng bøqe.* 'The bamboo bends.' ဝါးပင် ကွေး ညွန့်နေတယ်။ **2.** tame, accustomed to, used to. ယဉ်ပါးတယ်။ နွားတွေ ခိုင်းဖို့ လေ့ကျင့်ပြီးသား ဖြစ်တယ်။ [For some dialects it means 'cooked rice'. တစ်ချို့ ဒေသီယစကားတွင် ထမင်းကို ခေါ်တယ်။]

bøqbøqwa *adv:* sound (asleep). နှစ်နှစ် ခြိုက်ခြိုက် (အိပ်စက်)တယ်။ *Bøqbøqwa yøp-me.* 'Sound asleep.' နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် အိပ်တယ်။ [Exclusively use with the verb 'sleep'.]

bøt *v.i:* old, used. ဟောင်းတယ်။ *Bèlaq dʋbθɔt bθà.* 'The shirt is now wore out.' အင်္ကျီ ဟောင်းသွားပြီ။ *Dìnggúng bøt.* 'An old bag.' လွယ်အိတ် ဟောင်း။ [Usually used with non-living things. သက်မဲ့တွေ ဟောင်းအိုခြင်းမှာသာ သုံးတယ်။]

bøt ⇔ **vbøt** *n:* cowitch or cowhage (fruit). ခွေးလှေးယားသီး။ *Sci. Mucuna Pruriens.*

bøtbøt vshù *adv:* leaking from various holes. ဒလဟော ထွက်ကျတယ်။ *Bìrì dúng mʋme jaq rvt bøtbøt vshùe.* 'The sake has many holes, therefore, it leaks from many places.' ဂုံနီအိတ်က ပေါက်နေလို့ ဒလဟော ထွက်ကျတယ်။

bøté shvt *n:* kind of tiny flies. ယင်ကောင် အသေး တစ်မျိုး။ = *shvmòsøt*

brimbrim *adv:* (shin) brightly, sparkly. လင်းလက် တောက်ပ။ *Sháng kurbùchìng brimbrim shóre.* 'The morning star shines brightly.' မိုးသောက် ကြယ် လင်းလက် တောက်ပတယ်။

○ **bring** See the entry **bøng**,

Bú ⇔ **vBú** *pn:* Bu; birth order name for the fourth born female. စတုတ္ထ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = **Bó, Tì, Nøn, Nun**

bù *n:* walnut. သစ်ကြားသီး။ *Vbùtàng.* 'Walnut tree.' သစ်ကြားပင်။ *Tín tiqùvìn nø bùsvprùt røðe.* 'Another kind is that (they) poison (fish) with walnut leaves.' နောက် တစ်မျိုးကတော့ သစ်ကြားပင် အရွက်ကို ထောင်းပြီး တော့လည် ငါးအဆိပ် ခပ် နိုင်တယ်။

□ **bùshvyøm** *n:* type of almond. ဗဒံ သီးနဲ့ ဆင်တူ အရသာ ရှိတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ |'walnut' + 'peach'|

bù₂ *v.i:* abundant, multiply. ဟွားတယ်၊ တာရှည် ခံတယ်။ *Mví nìnò bé gò bé l'ím íwe mybe dø Gvray Gvsìngí d'vbúa yàngà we íe walòng shá lúnshìe.* 'If not the case, it should have run out, (but) we can understand/know that it is the case that God has multiply (them).' မဟုတ်ရင် ကုန်ဆုံးဖို့ပဲ ဒါပေမဲ့ ဘုရားသခင်က တိုးပွားစေလိုတဲ့ အကြောင်းကို နားလည်ရတယ်။ =vbup

bù₃ ⇔ **vbù** *v.t:* kiss. နမ်းတယ်။ *Svma lvngà vbùkee.* 'Girl and boy kiss each other.' ယောက်ျားနဲ့ မိန်းမ ဖက် နမ်းကြတယ်။

bùbùwa *adv:* chubby. ဝဝကစ်ကစ်။ *Vpung nò bùbùwasè tee.* 'Aphung is chubby.' အဖုန် ကတော့ ဝဝ ကစ်ကစ်လေး ထွားတယ်။

búdìngwa ⇔ **bòdìngwa** *adv:* medium pain, bearable pain. ပူစပ်စပ် နာကျင်တယ်။

bukdaq *n:* Buddhism. ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရား။ *Bukdaq s'ìng noqshìe.* '(He) practices Buddhism.' ဗုဒ္ဓ ဘာသာ တရားကို သက်ဝင်ယုံကြည်တယ်။ <Bur.

búm *v.i:* to grow fat, swell. ဝဖြိုး လာတယ်။ *Góng búmshìe.* '(He) is becoming fat.' သူ ကိုယ်ခန္ဓာ ဝဖြိုးလာတယ်။

bùm₁ ⇔ **bòm** *n:* mountain. တောင်တန်း။ *Lóngkvt kvnaò tiqlvbán bùm durì Engvlik durì lè.* 'For about a week the English administrator for mountain region erected a stone pillar for him.'

အင်္ဂလိပ် အရာရှိ၊ တောင်အုပ်တွေက ရက် သတ္တပတ် (လောက် သွားပြီး) ကျောက်တိုင် စိုက်ထူပေးခဲ့တယ်။ <Jp.

bùm₂ *n:* bomb. ဗုံး။ <Bur. =bòm

bùm₃ *v.i:* worry, anxious. ပူပန်တယ်။ | Usually occur with nòt, as nòt bùm. |

bumbumwa *adv:* tender soft. ပျော့အိအိ။ *Hìlòng bumbumwa g'ìngapmì.* 'His leg has swollen.' သူ ခြေထောက် ရောင် ကိုင်းနေပြီ။

bun ⇔ **vbun** *v.t:* hold in arms, lift, carry. ပွေ့ချီတယ်။ *Sìmrésè tiqgò vbunòe.* '(I) am holding up a child.' ကျွန်တော်ကလေး တစ်ယောက်ကို ပွေ့ချီနေတယ်။

Bunvm *pn:* Bunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bùnzu *v.t:* to fish with earthworms chained with bamboo strips and used it as fish bait. ဝါးနွီးမှာ တီကောင်တွေ အလိုမ့်လိုက် သီပြီး ဖမ်းတဲ့ ငါးအစာ။ *Darì dvgvp nò bùnzuò nò nga t'vpyàngà.* 'In the past people fished using earthworms string/chained.' ရှေးတုန်း ကတော့ တီကောင် လိပ်တွေနဲ့ ငါး ဖမ်းခဲ့ကြတယ်။

bung₁ *v.i:* 1. appear. ထွက်ပေါ်တယ်၊ ပေါ်ပေါက်တယ်။ *We mvrìng kèní shaqré g'ànzò tiq'pè bunge.* 'A powerful leader emerge from that village.' အဲဒီရွာကနေ ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ယောက် ပေါ်ပေါက်လာတယ်။ 2. emerge, come out of

nothing. ထွက်ပေါ် လာတယ်။ *Rvgaq kèní bung lúngí.* 'It came out from mud.' မြေကြီး ထဲကနေ ထွက်ပေါ် လာတယ်။

bung₂ *v.t.*: put heap. မို့မောက်တယ်။ *Vmpà àng sèng wa bungaðe.* '(They) put heap of rice for him.' သူ့ကိုပဲ ထမင်း မို့မောက် အောင် ထည့်ပေးတယ်။

búng *v.i.*: 1. leave, go away. ထွက်ခွာတယ်။ *Svràpè nypni búngè.* 'The teacher will leave tomorrow.' ဆရာကြီး မနက်ဖြန် ထွက်မယ်။ 2. get up, stand up. မတ်တပ် ထတယ်။ *Nàní lvngà ebúngshì!* 'You two stand up.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် မတ်တပ်ရပ်ပါ။

bùng ⇔ **bóng₄** *v.t.*: steam (food). (အစားအစာ) ပေါင်းတယ်။ *Zì bù:ngòe.* 'Steam herbs.' (to use as vitamins or a traditional medicine to cure a particular illness.) ဆေး ပေါင်းတယ်။

bunglut *n.*: mound, rise land. ကမူ။ *Noqngəm chəm nò bunglut gèng yíng wà yàngà.* 'The church had been built on rise land or mound.' ဘုရား ရှိခိုးကျောင်းကို ကမူပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားခဲ့တယ်။

Bungsa *pn.*: Bungsa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Bungsvng *pn.*: Bungsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bup ⇔ **vbup** *v.t.*: kiss, embrace, hug. နမ်းတယ်၊ ဖက်တယ်။ *Vbup kee.* 'To kiss each other.' တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ဖက်နမ်းကြတယ်။ *Vnvng, vmè yíngø bupshie.* 'Anang was hugged by Mum.' အမေက အနန်းကို ပွေဖက်တယ်။ = **vbù**

buq₁ *n.*: cave. လှိုဏ်ခေါင်း။ *Lóngbuq.* 'Rock-cave.' ဥမင် လှိုဏ်ခေါင်း။ [It usually occurs together with *lóng* 'rock'.]

buq₂ *v.i.*: torn. ပြဲတယ်။ = **de**

buq₃ ⇔ **vbuc** *v.t.*: strike. ထုထောင်းတယ်၊ ပေါက်တယ်။ *Kúngmaí vbuqòe.* 'Dig up with a hoe.' ပေါက်ပြားနဲ့ ပေါက်တယ်။

○ **buq₄** See the entry **bøq**

but ⇔ **but dvshi** *v.i.*: be puffy, baggy. ပွတက်တယ်။ *nvgwà nong taq vbut lúngí.* 'The milk pot got boil and swollen.' နွားနို့အိုး ဆူတက်လာပြီ။

○ **but dvshi** See the entry **but**

Bùzì *pn.*: Buzi; a mountain name. တောင်တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Bvchvng *pn.*: Bachang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Bvdó *n.*: Putao; place name. ပူတာအို မြို့၊ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ *Mvjínà kení Bvdó sèng n`mbøngli ku wa dí shvlae.* 'It is only possible to reach Putao by flight from Myitkyina.' မြစ်ကြီးနား ကနေ

ပူတာအို မြို့ကို လေယာဉ် ခရီးနဲ့ပဲ သွားလို့ရတယ်။

bvdú *kin*: nephew, niece. တူ၊ တူမ။ *Ngà bvdú Nvng*. 'My niece, Anang.' ကျွန်တော့် တူမ အနန်း။ [a male person's sibling brothers' son or daughter; a female person's sibling sisters' son or daughter. မိမိ (ကျား) ညီ၊ အစ်ကိုရဲ့ သား၊ သမီး (သို့) မိမိ (မ) ညီမ၊ အစ်မရဲ့ သား၊ သမီး။] =mvdú

bvdvng *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ [It is found in high mountains; slightly larger than ǹvnggré.]

bvk *onm* onomatopoeic adverb; stop someone from talking, shut someone up (unpleasant word). တစုံ တစ်ယောက် စကားပြော နေစဉ် ပက်ကနဲ နှုတ်လှန် ပြောတယ်။ *Kà bvk bkwà sh̀òne*. 'Speak rudely.' စကားကို ပက်ကနဲ ပြောတယ်။

b̀v̀l *v.i*: spicy (like Sichwan pepper) taste. ငရုတ်ကောင်း စပ်သလို မျိုး အရသာ။ *Ka we, kí we b̀v̀l we, z̀øm̀wàng v̀ỳúng kvnỳng̀r̀ì*. 'Various kinds of vegetable from the forest which are bitter, sweet, and spicy or astringent.' တောမှ ရရှိတဲ့ ခါး၊ ချို၊ စပ်တဲ့ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ။ *Shìgùng m̀óng v̀z̀vp ǹø gvzà b̀v̀le*. 'Pepper from the mountains are very spicy.' တောင်ပေါ် ဒေသထွက် ငရုတ်ကောင်းက တော်တော် စပ်ရှိန့်တယ်။

bvlang *adv*: frolic. မြူးတူး ပျော်ရွှင်စွာ။ *Sasèr̀t̀ì bvlang l̀ìme*. 'Birds are frolickingly dancing.' ငှက်တွေ မြူးတူး ကခုန်ကြတယ်။

bvlaza *n*: plaza. ပလာဇာ။ *Bvlaza s̀ìng v̀sèámì*. 'Let's go to the plaza.' ပလာဇာ ကို သွားလည် ရအောင်။ <Eng.

bvlè *v.i*: be talkative, gossip, babble. စပ်စု တယ်၊ အတင်း အဖျင်း ပြောတယ်။ *Kà bvlè l̀òng ǹø m̀àshv̀la*. 'It is not good to be talkative.' စပ်စုတာ၊ စကား များတာက မ ကောင်းပါ။ [It is usually used together with *kà* 'word'.]

bvletpóng *n*: platform. ပလက်ဖောင်း၊ စင်္ကြံနံ။ *Bvletpóng d̀vs̀øp ràe*. 'The platform needs to be fixed.' ပလက်ဖောင်း ပြုပြင်ဖို့ လို တယ်။ <Eng. 'platform'

○ **bvlin** See the entry **bvlóng**

bvlò *v.i*: rough or uneven surface. မျက်နှာ ပြင် ကြမ်းတမ်းတယ်၊ မညီမညာ ဖြစ်တယ်။

□ **bvlo bvlò** *adv*: rough. လိမ်လိမ် ကောက် ကောက်။

bvløng *n*: insect, worm, silkworm. ပိုးမွှား။ *Bvløng tìqgo*. 'One insect.' ပိုးမွှား တစ် ကောင်။

□ **bvløng bvlang** *n*: generic name for worm or insect. ပိုးမွှားများ။

□ **bvløngyì laqtun** *n*: silk fabric. ပိုး ချည်သား အထည်။ *Bvløng yì laqtun ǹø*

shóre. 'Silk fabric is shiny.' ပိုးထည်က တောက်ပတယ်။ |'worm' + 'thread' + 'cloth'|

bvlóng ⇔ **bvlín** 1. *n:* bottle. ပုလင်း။ *Bvlóng taq tì ézángò.* 'Pour water into the bottle.' ပုလင်းကို ရေဖြည့်ပါ။ <Bur. 2. *clf:* classifier for counting numbers of bottles. ပုလင်း အရေအတွက် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Nò tiqbvlín.* 'One bottle of liquor.' အရက် တစ်ပုလင်း။ <Bur.

bvløngshor *n:* caterpillar with poisonous hair. ခူယားကောင်။ |'worm' + 'blaze'|

bvløp *v.i.* ~ *v.t:* fold. ခေါက်တယ်၊ ချိုးတယ်။ *Laqtun dùng bvløpme.* 'The blanket is folded.' စောင် ခေါက်လျက် ရှိနေတယ်။ *Bèlaq dùng bèløpmò.* 'Fold the shirt.' အင်္ကျီကို ခေါက်လိုက်ပါ။

b̀̀lsì *n:* dirt. ဖုန်၊ အမှုက် အစ အန။ *Nèyíng b̀̀lsì gòngámì.* 'Dirt entered into eyes.' မျယ်လုံးထဲ ဖုန် ဝင်သွားတယ်။ = *dvtòl*

bvlú *v.i:* protuberant. ပြူးထွက်တယ်။ ရောင်မို့ တယ်။

□ **bvlu bvlú** *adv:* protuberance. ပြူး ထွက်သော။

bvn *v.t:* wear (on ear). (နားမှာ) ဆွဲတယ်၊ ပန် တယ်။ *Shé nashø bvnshìe.* 'She wears gold earrings.' ရွှေနက်ပံ ဆွဲထားတယ်။

Nìmbvn bvnshìe. '(She) is putting a flower (on her head).' ပန်း ပန်တယ်။

b̀̀n *v.i:* migrate. ရွှေ့ပြောင်းတယ်။ *Vsìngri shìgùng móng kení b̀̀n daqì.* 'People migrated down from the mountains.' လူတွေ တောင်ပေါ် ဒေသကနေ ပြောင်းရွှေ့လာ ကြတယ်။

b̀̀ndà *n:* cane ring which is put around calf. ခြေသလုံး ထိပ်တွင် စွပ်တဲ့ ဆေးကြိမ်ကွင်း။ *Nìngzì b̀̀ndarì nò nìmya àngp̀̀n p̀̀n íaðe.* 'Nangzi has many colourful cane rings.' နန်ဇီ ကြိမ်ကွင်းတွေက အရောင်းသွေး စုံလင်လှတယ်။ [Used as a medicinal.]

b̀̀ndvn *n:* bow. လေး။ *B̀̀ndvní sa wapmòe.* '(He) shoots the bird with bow.' လေးနဲ့ ငှက်တစ်ကောင်ကို ပစ်တယ်။

b̀̀njú ⇔ **b̀̀nyú** *n:* song language. ရိုးရာ သီချင်းတစ်မျိုး။ *B̀̀njú wae.* 'Singing a song language song.' ရိုးရာ သီချင်း ဆိုတယ်။

b̀̀nli *n:* work (what is done). အလုပ်၊ လုပ်ငန်း။ *B̀̀nli wàdè.* 'He does the work.' အလုပ် လုပ်တယ်။ *B̀̀nli shvlá lún lím gvzà rvzaqe.* 'It is hard to find a good job.' အလုပ် ကောင်းရဖို့ တော်တော် ခက်ခဲတယ်။

□ **b̀̀nli àngkàng** *n:* secretary. အတွင်း ရေးမှူး။ |'work' + NFP + 'lord'|

□ **b̀̀nli roqshú** *n:* elder. သင်းအုပ် လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။ |'work' + 'guardian'|

□ **b̀̀nli sh̀̀shú** *n*: overseer, leader. ခေါင်းဆောင်၊ ဦးဆောင်သူ။ |'work' + 'lead' + AGT.NOM|

□ **b̀̀nli wàng** *n*: workplace. လုပ်ငန်းခွင်။ *B̀̀nli wàng s̀̀ng dìi*. 'Let's go to the workplace.' လုပ်ငန်းခွင်ကို သွားကြစို့။ |'work' + 'river'|

□ **b̀̀nli wáshú** *n*: labourer. အလုပ်သမား။ |'work' + 'do' + AGT.NOM|

□ **b̀̀nli zómshú** *n*: deacon, trustee. သင်းထောက် လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။ |'work' + 'hold' + AGT.NOM|

b̀̀nò *n*: salted and pressed fish. ငါးဆားနယ်။

b̀̀nrì *n*: three strings twisted rope. သုံးပင် ကျစ်ကြိုး။ = s̀̀mri

b̀̀nròng *n*: worm; parasites, tapeworm, hookworm. သန်ကောင်။ *Waq̀̀sègo témytá b̀̀nròng vl pà íe*. 'The piglet is not growning, it may have hookworm. ဝက်ကလေး မကြီးလာဘူး၊ သန်ကောင် ရှိမယ် ထင်တယ်။

b̀̀nsiq ⇔ **pvnsiq** *n*: knee. ဒူးခေါင်း။ |'thigh' + 'joint'| = hípøt, hísiq

□ **b̀̀nsiq tushì** *v.i*: kneel. ဒူးထောက်တယ်။ *S̀̀m̀̀rè g̀̀h kà mvta rvt svramèt b̀̀nsiq tushì dvzáròe*. 'The teacher made the child kneel as a punishment for his/her disobedience.' ဆရာမက ကလေးငယ်ကို စကားနား မထောင်

လို့ ဒူးထောက် ခိုင်းတယ်။ |'thigh' + 'joint' + 'support' + R/M| = pvnsiq tushì

b̀̀nsho *n*: straight-stemmed tree bearing astringent, furry fruit with nutty kernels. သစ်ဆိမ့်ပင် တစ်မျိုး။

b̀̀nzi *n*: coriander. နံနံပင်။

□ **b̀̀nzi b̀̀nyang** *n*: cooking spice. ဟင်းခတ် အမွှေး အကြိုင်။

b̀̀nzùng *n*: bag knitted using palm strips. မင်းပေါပင် အမြိတ်နဲ့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ လွယ်အိတ်။ = rvpshvng b̀̀nzùng

b̀̀ng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Ngaí nò dvrìng lòngrí b̀̀ngwa vd̀̀rò*. 'As for me, I hit the snow with a walking stick.'

b̀̀ng *v.i*: drop off, brittle. လုံးလုံး ကျွတ်ထွက်တယ်။ *Shóng dvgìng b̀̀nge*. 'The branch is brittle.' သစ်ကိုင်း ကျွတ်တယ်။

b̀̀ng *v.i*: defile, sully. (မလိုလားသည့်) ဖုန်၊ အမှုက် သရိုက် ဝင်ရောက်တယ်။ *Naqnaq èdi kvntì taq b̀̀nge*. 'Go slowly you will sully the soup pot.' ဖြေးဖြေးသွား ဟင်းရေအိုး အမှုက်၊ ဖုန် ဝင်ကုန်မယ်။

□ **b̀̀áng** *v.t*: third person singular form of b̀̀ng.

b̀̀ng *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vkang 'separate'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vs̀̀nggrì b̀̀ng vkange*. 'People separated.' လူတွေ တခါတည်း ကွဲ

သွားကြတယ်။

b'vngch'ò *n*: first fish caught in a fish trap. ငါး ထောင်ချောက်မှာ ပထမ ဦးဆုံး မိတဲ့ ငါး။

b'vngdaq *n*: arrow made of bamboo. ဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ မြားတံ။ *We rvt n'ò "vgù b'vngdaq n'ò dale, vrà b'vng daq n'ò mvdónge" wae.* 'Therefore, it is said "the young (bamboo) arrow is moveable, whereas the mature (bamboo) arrow is straight".' ဒါကြောင့် ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ မြားက ယိုင်းယိုင်ပြီး ဝါးရင့်နဲ့ ပြုလုပ်ထားတဲ့ မြားကတော့ တည့်မတ်တယ်။ = *tvma'*

Bvngdøng *pn*: Bangdeun; mountain name. မြေနှင့် သဏ္ဍာန် တူတဲ့ တောင်တစ်လုံး၏ အမည်။

Bvngdung *pn*: Bangdung; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

bvnggá *n*: target, goal. ပစ်မှတ်။ ပန်းတိုင်။

b'vnggøt *n*: plant; stem and leaves are edible. အရွက်နဲ့၊ ပင်စည် ကိုပါ အစိမ်း စားလို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။ [Kind of leaf found in Ramethi area. Birds eat the fruits.]

Bvngghø *pn*: Bangheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

b'vnggh'ò *n*: thorn, splinter; sharp spike of any kind. ဆူး။ *Pvntv màdá èdi kení b'vnggh'òí yaqke rae.* 'If you walk without slippers you will get pierced by the

spikes.' ဖိနပ် မပါပဲ လမ်း လျှောက်ရင် ဆူး ဆူး တတ်တယ်။

☐ **b'vnggh'òshí** *n*: plum. ဆီးသီး။ |'thorn' + 'fruit'|

○ **b'vnggh'ò mvnø** See the entry **mvnø**

b'vnggh'òng *n*: pitfall trap. တွင်းတူးပြီး သားကောင်ကို ဆူးထိုး မိအောင် လုပ်တဲ့ ထောင်ချောက်။ = *dvngjøm*

b'vngghúl *n*: floor joist. အခင်း ငြမ်း။ *B'vngghúlri shvngbe èwàn'øng.* 'Make all the house beams.' ငြမ်းတွေ လုပ်ကြပါ။

bvngjo *n*: spirit-medium. နတ် ဆရာ။

Bvngjutaq *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

b'vngkà ⇔ **b'òngkà** *n*: door. တံခါး ပေါက်။ *B'vngkà y'vngy'vng èg'òng.* 'Enter through the door.' တံခါးပေါက် ကနေ ဝင်ပါ။

☐ **b'vngkà chit** *n*: doorway. တံခါး ပေါက်ဝ။ |'door' + 'pass'| = *g'òngchit*

☐ **b'vngkà dùng** *n*: entrance. ဝင် ပေါက်။ |'door' + 'hole'|

☐ **b'vngkà g'òng** *n*: door (the door itself, not the opening). တံခါး ချပ်။ |'door' + CLF.flat object|

☐ **b'vngkà hwáng** *n*: doorway, entryway. တံခါး ပေါက်ဝ၊ ဝင်ပေါက်။ |'door' + CLF.path|

b'vngkàng *n*: grub worm which is found in cow dung and also decayed wood.

နားချေးနဲ့ သစ်ဆွေး တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ = b̀thngkàng

b̀vngkóm *n*: kind of fruit. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = mvngkómshí

Bvngkum *pn*: Bangkhum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

b̀vngkung *n*: kind of trap in which heavy items are used to crush on animals. သစ်တုံး (သို့) ကျောက်ပြား စတာ တွေနဲ့ ဖိမိအောင် စီမံ လုပ်ထားတဲ့ ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ *Dət b̀vngkung rukee*. 'Set a rat trap.' ကြွက် ထောင်ချောက် ဆင်တယ်။ = d̀thmzá, m̀vngkung

b̀vnglut *n*: funeral dance. အသုဘ အခမ်း အနားမှာ ကတဲ့ အက တစ်မျိုး။ *B̀vnglut lutne*. 'Dance the funeral dance.' အသုဘ အခမ်း အနားမှာ ကတယ်။

□ **b̀vnglut lut** *v.i*: dance the funeral dance. အသုဘ အက ကတယ်။ *Sáni ku lyp m̀vringyíng b̀vnglut lutne*. 'Yesterday the village on the other side danced the funeral dance.' မနေ့က ဟိုဖက် ရွာမှာ အသုဘ အက ကခဲ့ကြတယ်။

bvngné1 ⇔ **né1**, *n*: bamboo weevil grubs. ဝါး စားတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ = né1

Bvngńvmdòm *pn*: Bannamdeun; place name. ပန်နန်းတင် မြို့ မြန်မာ နိုင်ငံရဲ့ မြောက် ဖက် အစွန်ဆုံး၊ ခေါင်လန်ဖူး မြို့ရဲ့ မြောက်ဖက် ရှိ မြို့။

bvngngíl *n*: bamboo weevil grubs. ဝါးပင် တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ဝါးပိုး တစ်မျိုး။

B̀vngngù *pn*: Bangngu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

B̀vngsv̀r ⇔ **B̀vngsar** *pn*: Bangsar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bvngshaq *n*: edible leaf. စားလို့ရတဲ့ အရွက် တစ်မျိုး။

b̀vngsho *n*: river. မြစ် လက်တက်။ *B̀vngsho wàng*. 'Bangshau river.' မြစ် လက်တက်။

b̀vngshut *n*: ant-like bee. ခါချည် လို ပျား တစ်မျိုး။

b̀vngtvng *n*: short supporting post; used in house building to support floor. တိုင်တို ထောက်တိုင်၊ ကြမ်းခင်းကို ထောက်တဲ့ တိုင်တို တစ်မျိုး။ *B̀vngtvng nàtaqn`ng*. 'Set up a short post.' တိုင်တို စိုက်တယ်။

Bvngwa *pn*: Banwa; place name. ပန်းဝါ မြို့ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

bvnya ⇔ **b̀nya** *n*: wisdom, education. ပညာ။ *Wezìng kènì bvnya paqzì màdvt lù n`.*, '(We) shall have to continually learn/get from that school...,' (ကျွန်တော်တို့) အဲဒီ ကျောင်းတော်ကြီး ကနေ ပညာ ဆက်လက် ရယူပြီး။ <Bur.

□ **bvnyashin** *n*: learned person, wise man. ပညာရှင်။ <Bur.

b̀vnyaq *n*: cane, rattan. ကြိမ် တစ်မျိုး။

○ **b̀vnyú** See the entry **b̀vnyú**

bvpbvp wa *adv*: speckle. မညီ မညာ၊ ရှုပ်
ထွေးသော။

b̀vr *v.i*: spicy taste like Sichwan pepper.
ငရုတ်ကောင်း စပ်သလိုမျိုး စပ်တယ်။ = **b̀vl**

bvrá *n*: twins. အမ္မာ။ *Vdó ǹvng Vjùng, àngní
nym nò bvrá íe.* 'Adeu and Akyung,
they are twins-brothers.' အဒီး နဲ့ အဂျုံတို့
က အမ္မာ ညီအစ်ကို ဖြစ်တယ်။ = **mvri**

bvrong *clf*: classifier for counting
number of clusters, clump or bundle.
အတွဲ၊ အခိုင် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်
ခွဲ အမျိုး အစား။ *Bimshí tiqbvrong.* 'a
cluster of grapes.' စပျစ်သီး တစ်တွဲ။

□ **róng bvrong** *adv*: clusters, in
dingling position. အစုလိုက် အတွဲလိုက်
ဖြစ်သော။

bvrut *n*: brush. ဘရပ်ရှ်။ *Vm, aq dāngí
shàtú bvrutní túshì ràe.* 'When you finish
eating or drinking, (you) must brush
(your teeth) with a toothbrush.' စား
သောက် ပြီးတိုင်း သွားတိုက် တံနဲ့ သွားတိုက်ပါ။
<Eng. 'brush'

bvsiq *n*: bird; kind of small bird that
lives near the snow mountains in
Northern Myanmar. မြန်မာပြည် မြောက်
ပိုင်း ရေခဲတောင် အစပ်မှာ တွေ့ရတဲ့ ငှက်ငယ်
တစ်မျိုး။ = **mvsiq, bvzí, sa**

bvshøn *n*: liver. အသည်း။ *Bvshøn za nò
rékéèe.* '(He) is suffering from liver
pain.' အသည်း နာလို့ ခံစားရတယ်။
= **mvshøn**

bvt *v.i*: recede (of water), dry up. ခမ်း
ခြောက်တယ်၊ လျော့နည်း လာတယ်။ *Titong taq
tì bvtne.* 'The water level is low in the
well' (the end of the monsoon, when
the flooding recedes).' ရေတွင်း ထဲမှာ ရေ
ခမ်းခြောက်တယ်။ *Nga tvp lým tì d̀vbvtndè.*
'They dry up the water to catch fish.'
ငါး ဖမ်းဖို့ ရေ ပက်ထုတ်တယ်။

bvt *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verbs vtóng 'return', tut 'cut
into two pieces'. လုံးလုံး၊ တုံးတီး။
Tìwànglòng bvt shòapmà. 'They have
blocked the river completely.' သူတို့ ရေ
ချောင်းကို လုံးလုံး ပိတ်ဆို့လိုက်တယ်။ *Tywa
gùng bvt tutndè.* 'Cut the bamboo com-
pletely.' ဝါးလုံးကို တုံးတီး ဖြတ်လိုက်တယ်။

□ **bvt vtóng** *v.i*: return. နောက်ပြန် လှည့်
တယ်။ *Zìng s̀vng bvt vtóng.* 'Return
to school.' ကျောင်းကို ပြန်လှည့် သွား
တယ်။ |OMP + 'return'|

□ **bvtní bvtvng** *n*: 1. upside down,
disorderly. ကမောက် ကမ၊ ပြောင်းတိ
ပြောင်းပြန်။ *Àngkà bvtní bvtvng sh`nè.*
'(He/she) speaks disorderly.' သူ
စကားကို ရှေ့နောက် မညီ ပြောင်းတိ ပြောင်း

ပြန် ပြောတယ်။ **2.** to and fro. ခေါက်တုံ့ ခေါက်ပြန်။ *Putao nìng Nokmong dvhò wulaq washì nò bvtnì bvtvng die.* '(He /she) travels to and fro between Putao and Nongmong trading goods.' သူ ပူတာအိုနဲ့ နောင်မွန်း အကြား ကုန်ကူးဖို့ ခေါက်တုံ့ ခေါက်ပြန် သွားတယ်။

❑ **bvtut** *adv:* absolutely, not at all, completely. လုံးလုံး လျားလျား၊ လုံးဝ။ *Bvtut mvyngshì.* 'I cannot see at all.' လုံ့ဝ မမြင်ရဘူး။ *Bvtut mvjò!* 'Absolutely wrong!' လုံးဝ မှားတယ်။ | OMP + 'cut'

❑ **bvtvng** *adv:* upside down, inside out. ဧကန်ထိုး၊ ပြောင်းပြန်။ *Bèlaq dìng bvtvng gwashìe.* 'Wearing shirt inside out.' အင်္ကျီ ပြောင်းပြန် ဝတ်တယ်။ | OMP + 'return'

bvt₃ *n:* glass. ဖန်၊ မှန်။

❑ **bvtgwìn** *n:* glass; glassware. ဖန်ခွက်။ | 'glass' + 'cup'

❑ **bvtjàmna** *n:* looking glass, mirror. ကြည့်မှန်။ | 'glass' + 'mirror'

bvtøq ⇔ **bvtuq** *n:* Adam's apple. လည်သီး။

bvtsvgá *n:* bus. ဘတ်စ်ကား။ *Bvtsvgá zín mvzánshì.* 'I can't stand (crowded) buses.' ဘတ်စ်ကား စီးရတဲ့ ဒဏ် မခံနိုင်ဘူး။ *Bvtsvgá jvtne.* 'The bus is crowded.' ဘတ်စ်ကား ကြပ်တယ်။ <Eng. 'bus car'

bvtvng *n:* squirrel. ရှဉ့်။ = mvtvng

Bvzor *pn:* Bazaur; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

bvzu *n:* bird; pheasant. ရစ် (ငှက်)။ *Bvzu vlipìn vle.* '(We) have what is called Bazu.' ရစ် ငှက်မျိုးလည်း ရှိတယ်။ *Bvzu nò rúrú vru we í ke hílòng gò mvshédìng wa vhangé.* 'Bazu has darkish color and the legs are red and long.' ရစ်ငှက်ကတော့ အရောင် စပ်ကြားနဲ့ ခြေတံ ရှည်ပြီး အနီရောင် ရှိတယ်။ = mvzu

bweq *n:* degree. ဘွဲ့။ *Bweq wa àng gvtvptvp lúnò pè íe.* 'He is the one who got many degrees.' ဘွဲ့ အထပ်ထပ် ရထားတဲ့ သူ ဖြစ်တယ်။ <Bur.

bya *v.i:* spread, multiply. ပွားများ လာတယ်။ <Jp.

Byaqwa *pn:* Byawa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

○ **byine** See the entry **bine**

byo *v.i:* **1.** happy and excited, fun, nice, good. ပျော်တယ်၊ ပျော်ရွှင်တယ်။ *Tìwàng kupà kèní nò gvzà dí byovm lé!* 'From the other side of the river, it will be a nice walk.' ရေချောင်း တဖက်ကမ်း ကနေဆိုရင် သွားရတာ အဆင်ပြေ သွားလိမ့်မယ်။ *Byo bóy.* 'Something to do that is fun.' ပျော်ပွဲ။ **2.** Complement taking verb; good, nice or pleasing to V. *Gvzà tá byoe.* 'It is pleasing to listen.' နားထောင်

လို့ ကောင်းတယ်။ *Tvrà gvzà dí byoe.* 'It is good to walk on this road.' လမ်း သွားလို့ ကောင်းတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.| <Bur.

☐ **byong**, *n*: First person singular form of byo. ကျွန်တော် ပျော်တယ်။ |byo + -ng =byong|

byong₁ *n*: gaur, a wild ox. ပြောင်။ <Bur. =poqlým

CH ch

cha₁ ⇔ **vcha** *v.i.*: proud or haughty. ဝါကြွားတယ်။ *Weryp g̀ms̀s̀ung v̀d̀á rvt gvzà chakéòe.* 'That family is so proud because they are rich.' အဲဒီ မိသားစု ပိုက်ဆံ ချမ်းသာလို့ တော်တော် ကြွားကြတယ်။ = dvshvngshì

cha₂ *1. v.i.*: like, appear to be, seem, have the characteristics of. ကဲ့သို့၊ လိုလို။ *Kudø cha we modo.* 'A car like that.' အဲဒီလိုမျိုး ကားစုတ်။ *Pàgø mvlíng lú:ngò chabø lé.* 'It was the case that he didn't bring anything.' ဘာမှ မယူလာခဲ့ဘူး နော်။ *Dvshá chae.* 'Be poor.' ဆင်းရဲ ရှာ တယ်။ **2. n.**: pitiful. သနားစရာ ကောင်းတဲ့သူ။ *Wedø cha rì.* 'Such poor people.' အဲဒီလို သနားစရာ ကောင်းတဲ့ သူတွေ။

chá *adv.*: exceedingly, really. လွယ်ကူတယ်။ [It has negative implications. အငြင်း သဘော ဆောင်တယ်။]

☐ **chá tvla** *n.*: playful. အလွန် အကျူး ဆတ်ဆော့တယ်။ = mvhut

☐ **chá vle** *adv.*: exceed. လွန်ကျူးတယ်၊ အလွန် အကျွံ ဖြစ်တယ်။ *Chá vle dvzraq-*

shie. 'Try so hard.' အလွန် အကျွံ ကြိုးစားတယ်။

Chàgulo *pn.*: Chagula; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Chakwadang *pn.*: Chakhwadang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chàm₁ *n.*: short period of time. အချိန်တို ကာလ၊ စဉ်၊ စဉ်တုန်းက။ *Weyíng èvl chàmí èsvnshì.* 'Learn (it) while you are there.' အဲဒီမှာ ရှိနေစဉ် သင်ယူပါ။ *Ngà Yangon yíng vl chàmí ngàmaq gigo vmíngapmì.* 'While I was in Yangon our dog got lost.' ကျွန်တော် ရန်ကုန် ရောက် စဉ်တုန်းက အိမ်ကခွေး ပျောက်သွား တယ်။ = dvgvp

chàm₂ *v.i.*: be loose, be slack. လျော့ရဲတယ်။ *Yalòng svnhòng nø chàmè.* 'The tied rope is loosen.' ချည်ထားတဲ့ ကြိုးက လျော့ရဲ တယ်။

☐ **chámchám wa** *adv.*: loosely, slack-ly. လျော့ရိ လျော့ရဲ။

○ **chámchám wa** See **chàm₂**

chán₁ n: kind of vine which is used for colouring materials. ဆိုးဆေး အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့ နွယ် တစ်မျိုး။ *Chán dǐnggàng.* 'Painted sword sheath.' ဆေး သုတ်ထားတဲ့ မီးအိမ်။

chán₂ n: paint. သုတ်ဆေး။

Chán pn: Chan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chang v.t: jump over. ခုန်ကျော်တယ်။ *Waqhím changòe.* 'Jump over the fence.' ခြံ စည်းရိုး ခုန်ကျော်တယ်။

□ **chvng v.t:** first person singular form of chang.

Chang ⇔ vChang pn: Chang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **cháng** See the entry **chǐng**

chàng₁ adv: 1. at once, directly. တစ်ခါတည်း၊ ချက်ချင်း၊ တစ်ပါတည်း။ *Bògo chàng shie.* 'The snake died at once.' မြွေတစ်ခါတည်း သေသွားတယ်။ 2. straight, go through. တန်းတန်း၊ တောက်လျှောက်။ *Yangon kèní Mandalay yíng mànarshì shaq Mvjínà sǐng chàng loe.* 'Without stopping at Mandalay he went home straight from Yangon to Myitkyina.' မန္တလေးမှာ အနားမယူပဲ ရန်ကုန်ကနေ မြစ်ကြီးနားကို တောက်လျှောက် အိမ်ပြန်တယ်။ *Shìgùng móng dòng dak ke chàng gòng range.* 'I will come by on my way to the

mountains.' တောင်ပေါ် သွားရင်း တစ်ပါတည်း ဝင်လာခဲ့ပါမယ်။

□ **cháng vchø n:** straight through. ထုတ်ချင်း ပေါက်။ *Cháng vchø yaq bthà.* 'Stabbed straight through.' ထုတ်ချင်း ပေါက် ထိုးသွင်းတယ်။

chàng₂ ⇔ vcháng v.i: reveal, expose, confess. ဖော်ထုတ်တယ်။ *Wedang mènà-chàngni.* 'Don't reveal about that matter.' အဲဒီ အကြောင်းတွေ မဖော်ပါနဲ့။ *Mvrà vchàngshie.* 'He reveals his sin.' သူ့အပြစ်ကို ဖော်ထုတ်တယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

chang dǎngam n: free space, vacuum. လေဟာပြင်။

chàngcháng tvli ⇔ chánchán tvli n: the three constellation. ကြယ်စင် သုံးလုံး။

changchang yá adv: be roomy, elbow room. ချောင်ချောင် ချိချိ၊ လှုပ်သာ လှည့်သာ။ *Chònte rvt changchang yá gvzà shvlae.* 'The house is good because it is big and roomy.' အိမ်ကြီးပြီး အခန်းတွေ ချောင်ချောင် ချိချိ တော်တော် ကောင်းတယ်။

changpvlàng n: do something disorderly or without taking it seriously or half-heartly. ပေါ့ရွံ့ရွံ့၊ စိတ် မပါ တပါ၊ ပရမ်းပတာ။

Chángyínggú pn: Changyinggu; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

chap₁ *n*: hut. တဲ။ *Chap yíng kupshìe*. 'Stay at the hut.' တဲမှာ နေတယ်။ = shvyat

□ **chapja** *n*: shelter. ယာယီ တဲ။ *Chapja kupshìe*. 'Build temporary shelter (Lit. overturning the hut).' ယာယီ တဲ ထိုးတယ်။

○ **chap₂** See the entry **chvp₁**

chapgá *n*: the whole night, until dawn. တစ်ည လုံး။ *Àng chapgá vhrkèòe*. 'He coughed the whole night.' သူ တစ်ညလုံး ချောင်းဆိုးတယ်။ = poyaq

chapjap *v.i*: break off (easily). ကျိုးကျ တယ်။ *Shóng dvgìng chapjap nò vjae*. 'The branch broke off and fell down.' သစ်ကိုင်း ကျိုးပြီး ကျလာတယ်။

chaq₁ *v.t*: take out, strip off, skin (cattle), peel off. အခွံ နှာတယ်။ *Nìmsì chaqòe*. 'Peel the fruit.' အသီး အခွံ နှာ တယ်။ *Shapòrri chaqòe*. '(They) strip the skins animals.' သူတို့ သရေခွံကို ခွာချနေကြ တယ်။

chaq₂ ⇔ **vchaq** *v.t*: 1. brush (something) off (something), point out someone's wrongdoings. ခါချတယ်။ *Tvwìn vchaqòe*. 'Brush off the snow' ရေခဲ၊ နှင်းတွေကို ခါချ တယ်။ 2. bully or point out someone's wrong doing. အမှား ထောက်တယ်။ နိုင်ထက် စီးနှင်း လုပ်တယ်။ *Darì vsìng vchaqvm dvgvp*. 'Long ago when (people) bullied..., ' လူတွေကို နိုင်ထက် စီးနှင်း လုပ်ခဲ့တဲ့

အချိန်တုန်းက။

□ **chaqchaq** *adv*: shake off. ခါချ။ *Vnvg nò chaqchaq vlsì nò tìm búng-ámì*. 'Anang shook-off (her clothes) and went out immediately.' အနန်က အဝတ် အစား ခါချပြီး တခါတည်း ထသွား တယ်။

chaq₃ ⇔ **mvchaq** *v.t*: astringent. ဖန်ခါး တယ်။ = paq

□ **chaqmvchaq** *n*: somewhat astringent, tasteless. ဖန်ခါး သက်သက်။ *Ya pìh nìmsì nò chaqmvchaq í nò mvgyvm é*. 'This kind of fruit is tasteless and not good to eat.' ဒီလိုမျိုး အသီးက ခါးသက်သက် အရသာ ရှိတယ်။

chaq₄ *onm* onomatopoeic adverb which occurs after the verb de 'break'.. မြည် သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chaq jaqòe*. '(He) pierced (it).' ဖောက်လိုက်တယ်။ *Chaq deòe*. '(He) broke (it).' ခွဲလိုက်တယ်။

chaqdvp *adv*: openly, clearly, plainly. ရှင်းရှင်း လင်းလင်း။

Chaqgvbu *pn*: Chagabu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chat *v.i*: slippery. ချော်တယ်။ *Tvrà chatne*. 'The road is slippery.' လမ်း ချော်တယ်။

□ **chatchat** *adv*: slippery, muddy. လမ်း ချော်တယ်၊ ဗွက် ထတယ်။ *Shøzaqapmì rvt tvrà chatchat wae*. 'Because of rain the path is muddy.' မိုး ရွာထားလို့ လမ်း

ချော်တယ်။

chatdvchýng *adv*: silly, carelessly. ပေါ့ပေါ့ ဆဆ။ *Àng nø chatdvchýng wapè íe.* 'That person does things carelessly.' အဲဒီ လူ အလုပ်ကို ပေါ့ပေါ့ ဆဆ လုပ်တယ်။

chatlat *v.t*: spread all over. ဖြန့်ကျဲတယ်။ *Vmpàrì wa chatlat dárà!* 'He spilled the rice out all over.' ထမင်းတွေ ချည်း ဖြန့်ကျဲ ထားပါလား။

cházì *n*: type of sarong with thin white, red and black stripes. ဖြူ နီ၊ အနက် အဆင်ပါ အမျိုး သမီးဝတ် လုံချည် တစ်မျိုး။ = bàzò

che₁ *v.t*: argue, dispute, contend. စောဒက တက်တယ်။ *Kà mècheni.* 'Don't argue.' စောဒက မတက်နဲ့။ [The word *kà* 'word' is usually incorporated.]

che₂ *clf*: stick, piece; formative in noun compounds. (သစ်) ချောင်း၊ အစအန။ *Shóngche, twache.* 'Wood stick, bamboo stick.' သစ်ချောင်း၊ ဝါးချောင်း။ *Nvngwà sha tiqche èl'ngymbø.* 'Take a small piece of beef.' အမဲသား တစ်တုံးလောက် ယူသွားပါ။ [Also used as a nominal classifier. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား အဖြင့်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

ché ⇔ **vché 1.** *v.i*: left over portion or difference in value when something is divided. ကျော် လွန်တယ်။ **2.** *v.i*: be left,

left over. ပို လျှံတယ်။ *Lvgong tiqbùrì vché.* 'A sack of corn was left over.' ပြောင်းဖူး တစ်အိတ် ပိုလျှံတယ်။ *G'ìmsùng 50 vché.* '50 kyats left over.' ပိုက်ဆံ ၅၀ ဆယ် ပိုတယ်။ **3. n**: exceed, over. ကျော်၊ ကျော်လွန်သော။ *G'ìmsùng tiqyá vché.* 'Over one hundred dollars.' ပိုက်ဆံ တစ်ရာ ကျော်။

chè₁ *n*: inner part of bamboo. ဝါး အတွင်း ဖက်ခြမ်း။ *Vlìmchè nø mvng'ng.* 'The inner bamboo string is not strong.' နှိုး အတွင်းသားက မခိုင်ဘူး။ = se

chè₂ *v.t*: spread. ဖြန့်ကျဲတယ်။ *Mèsò wa chè dárà.* '(He) has spread papers all over.' စက္ကူတွေ ချည်း ဖြန့်ကျဲထားတယ်။

chè₃ ⇔ **vché** *v.t*: exchange, trade. လဲလှယ် တယ်။ *Nvngwà n'ng vlè vchékee.* '(They) exchange cow with water buffalo.' နွား နဲ့ ကျွဲ လဲလှယ်တယ်။

cheche *adv*: strongly, vigorously, lustily. အားသွန် ခွန်စိုက်၊ အားပါးတရ။ *Cheche rvt/dvt b'nlì wadè.* 'He works vigorously.' အားသွန် ခွန်စိုက် အလုပ် လုပ်တယ်။

chèpì *n*: large iron wok, pan. ဒယ်အိုးကြီး တစ်မျိုး၊ မိုးပြဲ ဒယ်အိုး။ *Chèpì mvd'ìm vmpà taq shèr'ngò.* 'Put the rice pot on the iron wok.' ဖိုခနောက်ပေါ် ထမင်းအိုး တင်ပါ။

Chepmoka *pn*: Chepmakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chèpòng *n.*: small iron wok, pan. ဒယ်အိုး တစ်မျိုး။

cheq *onm* onomatopoeic adverb; the sound of tree's branch breaking. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *We rvt shónggùng róm dakngòè 'cheqcheq' wa giq daqke.* 'I will cut down the tree, when it breaks "Che Che"....,' ဒါကြောင့် သစ်ပင် ခုတ်တဲ့အခါ သစ်ကိုင်း ကျိုးကျတဲ့ အခါ ကျိုကျိုလို မြည်တဲ့ အသံ။ *Shóngdvngsè lònq cheq giqòè.* '(He) broke the small tree branch.' သစ်ကိုင်းကို ချိုးပစ် လိုက်တယ်။

cher₁ *n.*: wing (of bird). အတောင်ပံ။ *Sarì nò cher vdá rvt vlange.* 'Birds fly because they have wings.' ငှက်တွေ အတောင်ရှိလို့ ပျံသန်းတယ်။

☐ **chercher 1.** *v.t.*: make wings (e.g. for an arrow). အတောင် တပ်တယ်။ အတောင် ထွက်လာတယ်။ *Cher cheròè.* 'Make wings.' အတောင် တပ်ဆင်တယ်။

2. *v.i.*: grow wings. အတောင် ထွက်လာတယ်။ *Sasèri cher chershìapmì.* 'The chicks have grown wings now.' ငှက်ကလေးတွေ အတောင် ထွက်လာကြပြီ။

☐ **chèrkùng** *n.*: wing. အတောင်။

cher₂ *v.t.*: expend, extend. ချဲ့တယ်။ တိုးချဲ့တယ်။ *Kok cheròè.* 'Expand the room.' အခန်း ချဲ့တယ်။

ché *v.i.*: salty. ဆား ငန်တယ်။ *Waqsha taq shvlaq gvzà chérámì.* 'The pork curry

became so salty.' ဝက်သား အိုး ဆားအရမ်း ငန်သွားပြီ။

chèrnvng *n.*: bird; great hornbill. အောက်ချင်း (ငှက်)။ *Chèrnvng alò rì svkuq alò rì we rì vle.* 'There are birds that are called Chernang and Sakhu.' ချယ်နန်၊ ဆခု၊ လို့ ခေါ်တဲ့ ငှက်တွေ ရှိတယ်။ [It is usually found in isolation, not in flock.]

☐ **chèrnvngzì** *n.*: bird; hornbill. အောင်လောင်၊ ယောင်းယင် ငှက်၊ အောက်ချင်း မျိုး နွယ်ပင် ဖြစ်ပေမဲ့ အောက်ချင်းငှက် ထက် ပိုငယ်တယ်။

chérsì *v.i.*: exert strength. အားစိုက်တယ်။ ညှစ်ထုတ်တယ်။ *M'vdaq mvshé d'vngwa chérshìè.* '(He) exert strength so that his face became so red.' မျက်နှာ နီမြန်းတဲ့ အထိ အားစိုက် ညှစ်ထုတ်တယ်။

○ **chèrù** See the entry **chùrù**

Chetvng *pn.*: Chethang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chèy'vnggòng *pn.*: Cheyanggong; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

chi *n.*: yam. မျောက်ဥ။ *Chi è'vrán'òng.* 'Come and eat yam.' မျောက်ဥ လာပြီး စားကြပါ။ = ki

chímchím wa *onm* onomatopoeic adverb. ခြောက်ခြောက်။ *Chímchím wa p'v' we vb'òrì.* 'The barren ears of paddy.' အဆန်မရှိ ခြောက်သွေ့တဲ့ စပါးနှံတွေ။

Chín pn: Chin; one of the major tribes in Myanmar. ချင်း လူမျိုး၊ မြန်မာ နိုင်ငံရှိ အဓိက တိုင်းရင်းသား လူမျိုးကြီး တစ်မျိုး။

□ **Chíndong n:** Chin hills. ချင်း တောင်တန်း။ *Wekvt nø akvt Chindong taq yo rì dongzvat vlò rì ó.* 'Then what is called "Dongzalat" (means azalea) now grows in the Chin hills.' ပြီးတော့ ချင်းတောင်မှာ ပေါက်တဲ့ တောင်ဇလပ် ပန်းတွေ ရောပဲ။ <Bur.

Chinlày pn: Chinlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = Chinlè

ching onm onomatopoeic adverb; used with the verb *vníng* 'be tilt'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tvróng gùng ching vníng.* 'The pillar got slightly tilted.' တိုင် တိမ်းစောင်းတယ်။

ching₁ v.t: book (a phone call). ချိန်းတယ်။ *Púng chúngòe.* 'Book a phone call.' ဖုန်း ချိန်းတယ်။ <Bur.

ching₂ adv: on behalf of. ကိုယ်စား။ = tvle, rvle

□ **ching kèní adv:** as far as, regarding, on behalf of. ဘက်မှ၊ ကိုယ်စား။ *Vpè ching kèní tiqkà nísè shòn lým íe.* 'On behalf of my father I will speak a few words.' အဖေ ကိုယ်စား စကား နဲ့နဲ့ ပြောမယ်။

chip₁ v.t: put in between. ညှပ် ထည့်တယ်။ *Tiqyíngyíng nø tiqgògòsè nø chipna íe.* 'Someone may be still alive (stuck) somewhere.' တစ်ယောက်ယောက်တော့ တစ်နေရာရာမှာ ညှပ်ကျန်နေအုံးမယ် ထင်တယ်။

chip₂ v.t: numerical classifier used in counting a number of pieces of paper or cloth. စာရွက်၊ ပိတ်စ စတဲ့ အရာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Mèsò tiqchipsè èl'íng daqò.* 'Bring a small piece of paper.' စာရွက် အပိုင်းအစလေး တစ်ခု ယူလာပါ။

chiq v.t: break agreement. ကတိ ဖျက်တယ်။ *Vpong dvpvt røtnavpshà mè chiqshìvpmì.* 'The lady, we betrothed for (our son) Ah Pong, broke the betrothal agreement. အဖုန် အတွက် တောင်းပေးထားတဲ့ အမျိုး သမီး ကတိဖျက် သွားတယ်။

chit₁ n: 1. pass, opening, exit. တောင်ကြားလမ်း၊ ထွက်ပေါက်။ *S'ínglòp chit.* 'Sangleup pass.' ဆန်းလွတ် တောင်ကြား လမ်း။ 2. entrance, gate. ဝင်ပေါက်၊ ဂိတ်ပေါက်။ *B'íngkà téte chit kí vkàng Gvràyí ishòt leqshóran'òng.* 'May God open up the big door and pour out many blessings for you.' ပိုကြီးတဲ့ တံခါး ပေါက်ကနေ ဘုရားသခင် ကောင်းချီး သွန်းလောင်း ပေးပါစေ။ *Gùngchit.* 'Gate.' ဝင်ပေါက်၊ ဂိတ် တံခါးမ။

chit, *n*: squeeze, wring (e.g. as to make cane-sugar). (ကြိသကာ) ညှစ်တယ်၊ ကျိုချက်တယ်။ *Kamùng chitnìe*. 'We are squeezing sugar cane.' ကြိရည် ညှစ်နေကြတယ်။

Chituqpvng *pn*: Chithuphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

cho *onm* onomatopoeic adverb; the sound of burning stick when put inside the water. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *'Svmitaq cho wa dòngsóri wárd*. '(He) burnt/roasted them (sticking) with pointed stick.' တုတ်ချွန်(မှာ လျှိုထည့်ပြီး) ကင်တယ်၊ မီးရှို့တယ်။

chó *onm* onomatopoeic adverb; the sound of flowing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dət nə yaqdəngí nə chó wa dírae*. 'Well, as for the rats, (they) come at night "Cho" (like the water flow).' ကြွက်တွေ ညအခါ အိမ်ကို (ရေစီးသလို) အစီအရီ လာတယ်။

Chódung *pn*: Chaudung; Rawang surname. မိသားစု အမျိုးအမည်။

chóng, *n*: grave. အုတ်ဂူ။ *Vkop nə chóng dùè nə ləpyàngà wae*. 'It is said that my great grand father was buried in a circular grave.' ကျွန်တော့ ဘေးကို အုတ်ဂူ တူးပြီး မြေမြုပ် ခဲ့တယ်လို့ ပြောတယ်။ [Traditionally Rawang burn the dead and bury the bones in a circular

mound with a ditch around the mound. ရဝမ်လူမျိုးတွေက သေဆုံးသူကို မြုပ်နံ့ရာမှာ အုတ်ဂူ ပတ်လည် မြောင်းတူးပြီး မြုပ်နံ့လေ့ရှိခဲ့တယ်။]

chóng₂ ⇔ **vchóng** *v.t*: make someone jump (as with a baby). ခုန်ဆွ ခုန်ဆွ ပြုလုပ်တယ်။ *Vnvng s'ing chónghòe*. 'I make Anang jump (on my lap).' အနန်ကို ခုန်ခိုင်းတယ်။

□ **chóngshì** ⇔ **chúngshì** *v.i*: hang oneself up and down (in a dangling position). တွဲလွဲ ဆွဲတယ်၊ တွဲလွဲ ခိုတယ်။ *S'vmrèrì chónghshì n'è mvnshìe*. 'Children are playing by jumping up and down.' ကလေးတွေ တွဲလွဲခိုပြီး ကစားကြတယ်။

chòng *n*: generic name for banana. ငှက်ပျောသီး။ *Lóló n'ìmsì gə shì è'vms'hi, chòngmu è'vms'hi*. 'Well, eat some fruit first, eat some bananas.' ကဲကဲ အသီးတွေ စားကြအုံး၊ ငှက်ပျောသီးလည်း စားကြပါ။ *Chòngsá g'vzà gwaqe*. 'The banana field is so wide.' ငှက်ပျောခင်း တော်တော် ကျယ်တယ်။

□ **chòngkwá** *n*: banana plant. ငှက်ပျောပင်။ *Nongmaq ch'əm shv'nvng y'ing chòngkwá yoe*. 'There is a banana plant near our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်နားမှာ ငှက်ပျောပင် ပေါက်တယ်။

- **chòngkwáshí** ⇔ **chòngshí** *n*: banana sheath, plantain bud. ငှက်ပျောဖူး။ = kùngbè
- **chòngmu** *n*: banana. ငှက်ပျောသီး။ *Chòngmu àngp`ìnp`ìn vle*. 'There are various kinds of banana.' ငှက်ပျောသီးအမျိုးမျိုး ရှိတယ်။
- **chòngmu dvidit** *n*: dwarf species of banana. ဝက်မလွတ် ငှက်ပျော။ *Chòngmu dvidit nò gvzà gyne*. 'Dwarf bananas are really good to eat.' ဝက်မလွတ် ငှက်ပျောသီးက စားလို့ ကောင်းတယ်။ |'banana' + 'short'|
- **chòngmu tòng** *n*: banana plant. ငှက်ပျောပင်။ *Chòngmu tòng vngaqapmì*. 'The banana plant has fallen over.' ငှက်ပျော ပင် လဲကျထားတယ်။
- **chòngshò** *n*: wild banana plant. ငှက်ပျောရိုင်း တစ်မျိုး။ = ngalang
- **wurhàm chòngmò** *n*: banana (long and thin, green) ငှက်ပျောသီး။ |'finger' + 'banana'|

Chòngdvm *pn*: Chaungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

choq ⇔ **vchoq** *v.t*: **1.** pour (large amount of water). လောင်းတယ်။ *Tì tiqbong vchoqè*. 'Pour out one bucketful of water.' ရေ တစ်ပုံး လောင်းချတယ်။ **2.** pouring rain, raining cats and dogs. မိုး

သည်းတယ်၊ မိုး သည်းကြီး မဲကြီး ရွာတယ်။ *Dèsháng shò gvzà vchoq dárà*. 'This morning it rained cats and dogs.' ဒီနေ့ မနက် မိုး သည်းကြီး မဲကြီး ရွာချတယ်။

Chosha *pn*: Chausha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chø₁ *v.t*: make a hole in something, like wood, as in making a crossbow. အပေါက်ထွင်း လျှိုသွင်းတယ်။ *Tvli chøshìe*. 'Making a crossbow's hole.' ဒူးလေးကို အပေါက် ဖောက်တယ်။

chø₂ ⇔ **vchø₁** *v.i*: in a dangling position. တွဲလွဲကျတယ်။ *Nip vchøe*. 'Mucus is hanging out of his nose.' နှာရည် တွဲလွဲ ကျတယ်။

chø₃ ⇔ **vchø₂** *v.t*: pour rain. မိုး သည်းတယ်။

chø dvchø *n*: feel small, feel inferior. မျက်နှာငယ်။ *Mírdaq chø dvchø sèi dì daqì*. 'He came feeling inferior.' မျက်နှာငယ် လေးနဲ့ လာတယ်။

chòchò *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *dvt* 'extinct' and *rùl* 'wrestle'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

□ **chòchò dvt** *adv*: lack of things. ဗလာ နတ္ထိ၊ ကုန်းကောက် စရာ၊ ရစရာ မရှိ။

□ **chòchò rùl** *v.t*: try something beyond one's capability. မနိုင် မနင်း ကြိုးစားတယ်။ *Konáh'ing vs`ìng vsh`òmgóí wa poni chòchò rùl d`vrshà*. 'The

whole day only three person work so hard on the field.' လူ သုံးယောက် တည်း လယ်ကို တနေကုန် မနိုင်မနင်း လုပ်ခဲ့ တယ်။

chòm₁ ⇔ **mvchòm₂** *clf*: classifier for counting numbers of tubes and long round, bamboo-like things. ဝါး ကဲ့သို့ အလုံး၊ လုံးဝိုင်းပြီး ရှည်တဲ့ အရာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tywa tiqchòm*. 'One bamboo tube.' ဝါး တစ်ချောင်း။

chòm₂ *v.t.*: influence. လွှမ်းမိုး။ *Minkàt chòmkélongshà*. 'We have been influenced by the Burmese language.' ကျွန်တော်တို့ ဗမာ စကားရဲ့ လွှမ်းမိုးမှု ခံရတယ်။ = mvchòm

chòm₃ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံ စွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

☐ **chòm vyóm** *adv*: sulking look. မျက်နှာ ညိုးငယ်တယ်။ *Mvrshìm chòm vyóme*. 'He loses his face.' မျက်နှာ ညိုးငယ် တယ်။

chòm *n*: house. အိမ်။ *Dórvmmaq chòm Yvngungvyíng vle*. 'Deeram (and others) have a house in Yangon.' ဒီးရမ် တို့ အိမ် ရန်ကုန်မှာ ရှိတယ်။။

☐ **chòm àngkàng** *n*: 1. host. အိမ်ရှင် *Chòm àngkàngpè òràt*. 'The landlord (the male house owner) has come.' အိမ်ရှင် လာပြီ။ |'house' + 'lord'| 2.

head of the household. အိမ်ထောင် ဦးစီး။ *Nongmaq rvp mí nò chòm àngkàng gó lora ke wa kà vwìngatniè*. 'As for our family, we shall respond when the head of the family (usually the husband) comes back.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု ကတော့ အိမ်ထောင် ဦးစီး လာမှတ် အကြောင်း ပြန် ပေးမယ်။

☐ **chòm döt** *n*: house mouse. အိမ်ကြွက်။ *Chòm döt rì gvzà gyláshìè*. 'Mice in the house are playing.' အိမ် ကြွက် တွေ တော်တော် သောင်းကျန်းတယ်။ |'house' + 'mouse'|

☐ **chòm lìngzvang** *n*: house maid. အိမ် ဖေါ်၊ အိမ် အကူ။ *Chòm lìngzvang wáshì lým Yangon s'ìng búngè*. 'She goes to Yangon to work as a house maid.' အိမ် အကူ အလုပ် လုပ်ဖို့ သူမ ရန်ကုန်ကို သွားတယ်။ |'house' + 'maid'|

☐ **chòm nìnà** *n*: livestock, domestic animal. အိမ်မွေး တရိစ္ဆာန်။ *Ka nò chòm nìnà íe*. 'Chicken is an domestic animal.' ကြက်က အိမ်မွေး တရိစ္ဆာန် ဖြစ် တယ်။ |'house' + 'animal'|

☐ **chòm pvlu** *n*: floorboards of house. ကြမ်းခင်း။ *Chòm pvlu nò dóngzin wàt*. 'As for the floor, we shall make bamboo plait.' အိမ် အခင်း ကိုတော့ ဝါး ကြမ်းခင်း လုပ်ရအောင်။ |'house' + 'mat' or 'floor'|

- ☐ **chò̃m shóm** *n.* broom. တံမြက် စည်း။
Gátuq kèni chò̃m shóm èvvn daqòé.
 'Please buy a broom from Gathu.'
 ဂါးထု (ဈေး) ကနေ တံမြက်စည်း ဝယ်လာပါ။
 |'house' + 'sweep'|
- ☐ **chò̃m vngámlap** *loc.n.* in front of the house. အိမ်ရှေ့။ *Sìmvreri chò̃m vngámlap mvnshìe.* 'The children are playing in front of the house.'
 ကလေးတွေ အိမ်ရှေ့မှာ ဆော့ကစား နေကြတယ်။
- ☐ **chò̃m yvnggúng** *n.* long house, a traditional style of house, where four or five families lived together. အိမ်ရှည်၊ ရိုးရာ အိမ်၊ မိသားစု လေး၊ ငါးစု အတူ နေထိုင်တဲ့ အိမ်။ *Vkop vkàngmaq nò chò̃m yvnggúng taq vlyàngì.* 'Our forefathers lived in long houses.'
 ကျွန်တော်တို့ ဘိုးဘွား တွေက အိမ်ရှည်ကြီး မှာ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်။ |'house' + 'long'|
- ☐ **chò̃mdòngmè** *n.* main building. အိမ် မကြီး။ *Nongmaq nò chò̃mdòngmèsèrì ishàe.* 'We are the offsprings from the main building.'
 ကျွန်တော်တို့ အားလုံးက အိမ်မကြီး (တ အူတိုဆင်း) တစ်ခုကနေ ဆင်းသက်လာ သူ တွေ ဖြစ်တယ်။
- ☐ **chò̃mgùng** *n.* household. အိမ် ထောင်စု။ *Nàmaq mvrìng taq chò̃mgùng kàd'vngte vle má.* 'How many house-

- holds are there in your village?'
 ခင်ဗျားတို့ ရွာမှာ အိမ်ထောင်စု ဘယ်နှစ်စု ရှိ ပါသလဲ။ = **chò̃mkùng**
- ☐ **chò̃mkùng** *n.* household. အိမ်ထောင်။ = **chò̃mgùng**
- ☐ **chò̃mkm** *n.* building materials. အိမ်ဆောက် ပျဉ်။
- ☐ **chò̃mmè** *n.* 1. wife. ဇနီး။ *Àng chò̃m-mè nò svramaq íe.* 'His wife is a school teacher.'
 သူ့ အမျိုးသမီးက ကျောင်းဆရာမ တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်။ |'house' + 'female'|
 2. large house. အိမ်ကြီး။ *Pongrvmmaq chò̃m nò chò̃mmè íe.* 'Phongram and others' house is big.'
 ကိုဖုန်ရင်တို့ နေအိမ်က အလွန် ကြီးတယ်။
- ☐ **chò̃mpè** *n.* husband. ခင်ပွန်း၊ လင် ယောက်ျား။ *Wemè nò àngchò̃mpè vdáe.* 'She is a married person.'
 သူမမှာ အိမ်ထောင် ရှိတယ်။ |'house' + 'male'|
- ☐ **chò̃mpòt** *n.* foundation, yard, compound. အိမ်ဆောက်မည့် နေရာ၊ အိမ် ယာ မြေ။ *Chò̃mpòt vwalshìe.* 'They are dividing land (for building houses).'
 အိမ်ခြံ မြေ ခွဲဝေကြတယ်။ = **chò̃mrá**, **chò̃m tòngrà**
- ☐ **chò̃mpvng** *loc.n.* area under the house, below the house. အိမ်အောက်၊ အိမ် အောက်ဖက် ခြမ်း။ *Ngàmaq chò̃m-*

pvn̄g n̄θ tì wa íe. 'It is only water under our house.' အိမ် အောက်မှာ ရေ တွေချည်းပဲ။ |'house' + 'below'| [Contrasts with *chò̃mtaq* 'above the house'.]

❑ **chò̃mpvn̄g chò̃mtaq** *n:* neighbours. အိမ်နီးချင်း။ |'house down' + 'house up'| = *gwurhò̃m chò̃m*

❑ **chò̃mrã** *n:* foundation. အိမ်ယာ။ = *chò̃mp̄øt, chò̃m tòn̄grà*

❑ **chò̃msanglv̄p** *n:* rear of the house. အိမ် နောက်ဖေး။

❑ **chò̃mtaq** *loc.n:* area above the house. အိမ် အထက်ပိုင်း။ *Chò̃mtaq rvp n̄θ Mìn íe.* 'Burmese live above the house.' ဒီအိမ်ရဲ့ အထက် ဖက်မှာတော့ ဗမာ တွေ နေတယ်။ |'house' + 'above'| [Contrasts with *chò̃mpvn̄g* 'below the house on the hill'.]

Chò̃mgù̃nggàng *pn:* Cheumgunggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

chò̃mkù̃ng roq *n:* common rat snake. လင်းမြွေ တစ်မျိုး။ အိမ် အနီးအနားမှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ မြွေ တစ်မျိုး။

Chò̃msø *pn:* Cheumseu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

chò̃myo ⇔ chò̃myoré *n:* girl, young woman. မိန်းကလေး၊ အပျို။ *Chò̃myorémèlái laqwàd.* 'Let the young girls do it.' အပျို

မတွေ့ လုပ်ကြပါစေ။ |'house' + 'grow' + 'class of group'|

❑ **chò̃myo làn̄gbà** *n:* teenage girl, beautiful girl. အပျို လှပတဲ့ အမျိုးသမီး။ *Nvn̄gsh̄r̄ n̄θ chò̃myo làn̄gbà í dv̄gv̄p gvzà vn̄vpyàngì.* 'Nangsar was very beautiful when she was teenage girl.' နန်ဆာရ် အပျိုဘဝ တုန်းက တော်တော် လှပခဲ့တယ်။

❑ **chò̃myo shaq** *n:* spinster. အပျိုကြီးမမ။ *Kù̃ngr̄v̄n̄ bóy washì l̄v̄m gvzà vp̄ø l̄úngì rvt chò̃myoshaqrì mv̄me luq l̄úngì.* 'There are many spinsters these days since the cost for a wedding ceremony is high.' မင်္ဂလာစရိတ် ကြီးလာလို့ အပျိုကြီးတွေ တော်တော်များလာတယ်။

❑ **chò̃myo vgù** *n:* teenage girl. ဆယ်ကျော်သက် မိန်းကလေး၊ အပျိုဖော် ဝင်စ မိန်းကလေး။ *Chò̃myo vgù wa íwe s̄v̄ngchò̃m shv̄loè.* 'They let her marry while she is still a teenager.' ဆယ်ကျော်သက် အရွယ်မှာ သူမကို အိမ်ထောင် ပြုစေတယ်။ = *chò̃myo làn̄gbà*

❑ **chò̃myo vjò̃ng** *n:* virgin. အပျိုစင်။ |'girl' + 'authentic or real'|

chóng, *part:* real, true. ကောင်းသော၊ မှန်သော၊ ဟုတ်မှန်သော။ *Chóng íe lán̄dè.* '(He) thinks that is OK (but I don't).' သူက အဟုတ်လို့ ထင်နေတယ်။ [Only used in a negative sense, speaker doesn't

agree that the thing is good.]

chóng₂ *v.i. ~ v.t.*: be empty, be free. လှစ်ဟာတယ်၊ လှစ်လပ်တယ်၊ အားတယ်။ *Taqchìng chónge*. 'The pot is empty.' အိုး လှစ်လပ်တယ်။ *Chúngchìng chónghè/dvchónghè*. 'I am emptying the jar.' စဉ်အိုးကို အားအောင် ရှင်းထုတ် နေတယ်။

chóng₃ *adv*: exclusively, only, single-handedly. ချည်းပဲ၊ တစ်မျိုး တစ်ခုတည်း ဖြစ်သော။ *Yùlri chóngh wàðe*. 'He only does easy stuff.' လွယ်တာ ချည်း လုပ်တယ်။ [It follows nouns modified.] = *dvchóng*

chop₁ *v.t.*: put on (socks, gloves, hat, mask, etc.). စွပ်တယ်။ *Hídvdchop shìe*. 'He is putting on socks.' ခြေစွပ် စွပ်တယ်။ = *dvchop*

☐ **chòpdòn** *n*: shoes. ရှူးဖိနပ်။ *Chòpdòn namòe*. 'He sells shoes.' ရှူးဖိနပ် ရောင်းတယ်။ |'put on' + 'wear (sandal)'|

☐ **chòpdòn svnhóng** *n*: shoelace, shoe string. ရှူးဖိနပ် ချည်ကြိုး။ |'shoe' + 'tie' + 'string'|

☐ **chòpdòn yvnggúng** *n*: boot. ဘွတ်ဖိနပ် အရှည်။ |'shoe' + 'long'|

chop₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *bvløp* 'fold'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chop bvløp mðe*. 'Bend it.' ခေါက်ကျေး လိုက်တယ်။

chøt₁ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dvgoq* 'bend, curve'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chøt dvgoqshìe*. 'Bend' ကောက်လိုက်တယ်။

chøt₂ ⇔ **vchøt** *v.i.*: fade (of colors of clothes). အရောင်ကျွတ်တယ်။ *Vyong vchøt-ne*. 'The color fades.' အရောင် ကျွတ်တယ်။

chu *v.t.*: clean, clear forest for planting. တောင်ယာ ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းတယ်။ *Rvmá chuðe*. 'Clear the land for cultivation.' တောင်ယာ ခုတ်တယ်။ *Rvmá chu rvtø gø høqatrà*. 'The time for clearing the field has come.' တောင်ယာ ခုတ်ဖို့ အချိန် ရောက်ပြီ။

chú₁ *onm* onomatopoeic adverb; sigh!. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dèni nø nò dvzaqshì dírshà wí chú wàdírshàé*. 'As for today, we are so tired since we worked so hard.' ဒီနေ့တော့ အလုပ် တော်တော် ကြိုးစားလိုက်လို့ တော်တော် မောသွားကြပြီ။

chú₂ ⇔ **vchú** *v.t.*: drill, peck with a beak. ထွင်း၊ ထိုးဆိတ်တယ်။ *Shìmvgoí adø vchú ràe lè*. 'It has to be poked/drilled with the head of the knife.' ခါးမြောင် ချွန်လေးနဲ့ ထိုးဆွ ကြည့်ရတယ်။ = *kvru*

chù₁ *v.i. ~ v.t.*: decayed eggs, unhatch eggs. အကောင် မပေါက်ပဲ ကျင်သွားတဲ့ ကြက်ဥ။

chù₂ ⇔ **chùka** *n*: sickle. တံစဉ် = lagoq, shrvrt

chu rvyù *v.i*: depress, discourage. စိတ် ဓါတ် ကျတယ်။ *Mé mvong pèla chu rvyùe.* 'People who did not win the election got depressed.' မဲ မအောင် သူတွေ စိတ် လုံးလုံး ကျတယ်။

○ **chùka** See the entry **chù**.

chúng *n*: jar. စဉ်အိုး။ *Chúng tiqch̀ng.* 'One jar.' စဉ်အိုး၊ မြေအိုး၊ တစ်လုံး။ *Chúngch̀ng taq mvnga dvbøpmòe.* 'Fermenting mustard (like Korean kimchi) in a jar.' စဉ်အိုးမှာ မှန်ညှင်း အချဉ် တည်တယ်။

chùng *v.t*: hang something from a hook or branch, swing. ချိတ်တယ်၊ တွဲလွဲခိုတယ်။ *Dvnggúng ch̀ng èch̀ngò.* 'Please hang the bag.' လွယ် အိတ်ကို ချိတ်ပါ။ *Angí nø kànggo pòrlòng shàmò dánhí, shóng tiq gùng taq ch̀ngòe wa.* 'He having skinned the tiger hung (that skin) on a tree, it is said.' သူက ကျားသရေကို ဆုတ် ခွာပြီး သစ်ပင်ပေါ်မှာ ချိတ်ဆွဲ ထားတယ်လို့ ပြော တယ်။ *Shóng dvg̀ngyíng ch̀ngshìe.* 'He is swinging himself on the branch.' သစ်ကိုင်းကို ကိုင်ပြီး တွဲလွဲခို ဆော့ကစား နေကြ တယ်။ *Sìmrérl ch̀ngshì nø mvnshìe.* 'Children are playing hanging (from the branch) up and down.' ကလေးတွေ တွဲလွဲ ဆော့ကစား နေကြတယ်။ |Changes to a high tone before -shì.|

chungchung *adv*: oozy, slippery. ချော်ချို ချို။

Chùngdvm *pn*: Chungdam; place or surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်၊ (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chùngtse *pn*: Chungtse; people group name. လူမျိုး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *chùngzi*?

chuq₁ *v.t*: **1.** dig (a hole), excavate. တူး တယ်၊ တူးဖော်တယ်။ *Gvdok chuqòe.* 'Dig a trench.' ကတုတ်ကျင်း တူးတယ်။ **2.** carve, engrave or be concaved. သစ်သား၊ ကျောက်ပေါ်မှာ ထွင်းထုပြီး ရေးတယ်။ *Shóng chuqò nø vruòe.* 'Curve the wood and write on it.' သစ်သားကို ထွင်းပြီး ရေးတယ်။

□ **chuq̀d̀ng** *adv*: recklessly, thoughtlessly. တဖောက်ကန်း။ *Wedø tiqlap wa chuq̀d̀ng mèwani.* 'That manner, recklessly don't just be one-sided.' အဲဒီလို တစ်ဖက် စောင်းနင်း မ ပြောနဲ့။

□ **chuqrug** *adv*: concave. ချိုင့်၊ ပိန်လို့ တယ်။ *Vchuqshvlá høq nø pvwá chuqrug svrìshìe wae.* 'It is said the people go hungry up to the sixth month.' ခြောက်လပိုင်း အထိတော့ လူတွေ ဗိုက်ချိုင့် ပိန်လို့ပြီး ထမင်း ဆာကြတယ်။

chuq₂ ⇔ **vchuq** *num*: six. အမှတ်စဉ် ခြောက်။ *Vs̀ng chuqgò èdiráǹng.* 'Six people come over here.' လူ ခြောက် ယောက် ဒီကို လာပါ။

□ **chuqsé** *num*: sixty. ခြောက်ဆယ်။
Nìmsì chuqsé chìng. '60 fruits.' အသီး
 အလုံး ခြောက်ဆယ်။ |'six' + 'ten'|

○ **chuqd̀vng** See the entry **chuq**

chùrù ⇔ **chèrù** *n*: young insects.
 အတောင် ပေါက်ခါစ အရွယ် ပိုးကောင်။ [Not
 yet ready to fly.] = chèru nindvng

chut₁ *v.i.* ~ *v.t.*: remove, take off,
 disrobe. ချွတ်တယ်။ *Zør chutnòe*. 'Cast
 off or take off.' နုတ်ယူတယ်။ *Bèlaq/shv-*
ròm chutshìe. 'Take off shirt and
 sarong.' အဝတ် အစား ချွတ်တယ်။ [Can
 take onomatopoeic adverb zør for
 emphasis.]

chut₂ *onm* onomatopoeic adverb; used
 the verb with gur 'abandon'. မြည်သံစွဲ
 ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chut guròe*. 'He
 abandoned (it).' စွန့်ပစ်တယ်။

chutchvng *v.t.*: save. ကယ်တင်တယ်။ ကယ်
 ချွတ်တယ်။ |'remove' + 'rescue'|

□ **chutchvng àngkàng** *n*: saviour.
 ကယ်တင် ရှင်၊ အရှင် သခင်။ |'remove' +
 'rescue' + NFP + 'owner'|

□ **chutchvng tvrà** *n*: salvation.
 ကယ်တင်ခြင်း တရား။ |'remove' +
 'rescue' + 'road'|

□ **chutchvngshú** *n*: saviour. ကယ်
 တင်ရှင်။ |'save' + A.G.NOM|

chvk ⇔ **vchvk** *v.i.*: 1. important. အရေး
 ကြီး။ *Yàlòng b̀nli gvzà vchvkngé lé*. 'This
 work is very important.' ဒီ အလုပ်က
 တော်တော် အရေးကြီးတယ် နော်။ [Can be
 reduplicated for emphasis.] 2.
 perfect, exact. သေချာသော။ *Chvk*
èwáshì. 'Do it perfectly/right!' သေသေ
 ချာချာ လုပ်ပါ။ *Yapèi nò b̀vnlì chvkchvk wá*
mvsháò. 'This guy can't do good job.' ဒီ
 လူ အလုပ်ကို သေသေ ချာချာ မလုပ်တတ်ဘူး။
 <Jp. 'hkrak'

chvn₁ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb vnvn 'surprise'. အံ့သြ
 ခြင်းကို ဖော်ပြတဲ့ မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။
Chvn vn'ne. 'Suddenly got shocked'
 ရုတ်တရက် လှန့်သွားတယ်။ *Chvn shèn'nae*
lé! 'You scared me.' လူ့ကို လှန့်သွားအောင်
 လုပ်တယ်။

chvn₂ *v.i.*: sticky. စေးကပ်တယ်။ = timentim
 wa

chvn₃ ⇔ **vchvn** *v.t.*: kneed (bread). မုန့်
 နယ်တယ်။

○ **chvng** See the entry **chang**

Chvng ⇔ **vChvng** *pn*: Chang; birth
 order name for the third born female.
 တတိယ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ်
 အမည်။ *Ngàsè Chìng nò jəmzùng lònge*.
 'Achang is attending bible school.'
 ကျွန်တော့ တတိယ သမီးကတော့ ကျမ်းစာ

ကျောင်း တက်နေတယ်။ <Wadamkhaung dailect. =Ko

☐ **Chvngko** *pn:* nickname for third born female. တတိယ သမီးအား ချစ်စနိုးနဲ့ ခေါ်တဲ့ အမည်။

chvng *v.t:* pay a ransom, save someone, free someone (a slave or someone tied up) by paying money or by fighting. ကယ်နှုတ်တယ်၊ ကယ်တင်တယ်၊ အသက် ချမ်းသာ ပေးတယ်။ *Ngaí chvng rvt wa nà èlutshì we íe.* 'You get to be free because I rescued you.' ကျွန်တော် ကယ် လိုက်လို့သာ ခင်ဗျား လွတ်မြောက် ရတာပါ။

☐ **cháng** *v.t:* first person plural form of chvng. *Vsìngrì sìng Gvrayí mvrà kèní èchángìe.* 'God saves the people from sin.' ဘုရားက လူတွေကို အပြစ်မှ ကယ်တင်တယ်။

☐ **chvngkàngpè** *n:* saviour. ကယ်တင် ရှင်။ *Rvsìngsèrì dvpvt Yesu nò àngmaq-ò Chvngkàngpè íe.* 'For Christians Jeus is their saviour.' ယုံကြည်သူ များ အတွက် ယေရှုသည် ကယ်တင်ရှင် ဖြစ်တယ်။ |'rescue' + 'owner' + 'male'|

chvng *clf:* classifier for counting numbers of chunky or round objects, letters of alphabet, eggs, trucks, bulbs, rolls, fruit etc. ဘောလုံး၊ စက်ဝိုင်း၊ ဥ စတဲ့ လုံးဝန်းတဲ့ အရာတွေနဲ့ အိမ်၊ ကား စကားလုံး အက္ခရာ စတာတွေကို ရေတွက် ရမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Nìmsì tiqchvng ngéi.*

'Let's cut a fruit.' အသီး တစ်လုံး ခွဲစား ရအောင်။ *Modo tiqchvng dì daqì.* 'One car is coming.' ကားတစ်စီး လာနေပြီ။

Chvngbe *pn:* Changbe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngdvng *pn:* Changdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvnggong *pn:* Changgaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvnggùng *pn:* Changgung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ = Chvngjùng

Chvnggvbu *pn:* Changgabu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngjùng *pn:* Changkyung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ = Chvnggùng

○ **chvngkàngpè** See the entry **chvng**

Chvngkòem *pn:* Changkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngkvn *pn:* Changkhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngmòr *pn:* Changmeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngnvng *pn:* learner or helper Shaman, assistant to Chvngzòng. လက်ထောက် နတ်ဆရာ၊ အကူ နတ် ဆရာ။

Chvngraq *pn:* Changra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvnggrøng *pn*: Changreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngwà *pn*: chief shaman or chief spirit-medium. နတ် ဆရာကြီး။

Chvngzòng *n*: learner or helper Shaman. နတ် ဆရာရဲ့ အမှုထမ်း၊ နောက်လိုက်။

Chvngzu *pn*: Changzu; a person who is responsible for slaughtering animals while making sacrifices. ယစ်ပူဇော်ရာမှာ အသား သတ် တာဝန်ကို ယူထားသူ။

chvp₁ *v.t*: **1.** cut, strip. (နှီး) ဖြတ်တယ်။ *Shaqrè pèlaí nò vlìm èchvprnòng.* 'The old men make bamboo strips.' အမျိုးသားတွေက နှီးဖြတ်ကြ။ **2.** rip open. နှုတ်တယ်၊ ဖြတ်တယ်။ *Sha chvpmòe.* '(I) cut the meat.' အသား သတ်တယ်။ အသား ခုတ်ဖြတ်တယ်။ **3.** talking in general, outlining. အကြမ်းဖျင်းပြောတယ်။ *Wedvng vshaq Pongí nàchpamò nò èshòn daqò.* 'Regarding that matter, let Mr. Phong share (it) in general.' အဲဒီ အကြောင်းကို ဦးအဖုန်က အကြမ်းဖျင်း

ပြောပြပါ။ **4.** clearing fields. တောင်ယာရှင်းလင်းတယ်။ *Dòngje chvpmòe.* 'Clearing the unburnt branches from the fire-burnt field.' မီးလောင် ထားတဲ့ တောင်ယာရှင်းလင်းတယ်။

☐ **chap₂** *v.t*: third person singular form of chvp.

chvp₂ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chvp yapmòe.* 'Cutting down the whole area.' တပြိုင်လုံး ခုတ်ရှင်း ထားတယ်။

☐ **chvt vyut** *v.i*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Alú svprì chvp vyutnapmì.* 'The potato leaves decayed.' အာလူးရွက်တွေ တပြိုင်လုံး ပုပ်ပျက် ပျက်စီး ကုန်ပြီ။

chvt *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *dvgoq* 'curve' and *lat* 'spread'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chvt dvgoqòe.* 'Making it bend.' ကောက်ကွေးအောင် လှုပ်တယ်။

D d

da₁ *v.i:* tire. မောတယ်။ *Dèni nò bìnli gvzà wài rvt dadírshà.* 'We are tired because we worked so hard.' ဒီနေ့တော့ အလုပ် အများကြီး လုပ်လိုက်လို့ မောသွား ကြပြီ။

da₂ ⇔ **vda** *v.t:* welcome. ကြိုဆိုတယ်။ *Mvrìng vsìngrú àngmaq shòlshú pè vdaámà.* 'The villagers went out to welcome their leader.' ရွာကလူတွေ သူတို့ ခေါင်းဆောင်ကို ကြိုဆိုဖို့ သွားလိုက် ကြပြီ။
=vto

da₃ ⇔ **dá₂** *part:* marker which occurs post verbally to mark eye witness or firsthand evidence. ရွှေ့လျားမှုပြု (သို့) မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်မှုပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àng didae.* 'He was going.' သူ သွားနေခဲ့တယ်။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.| =dvr

da- ⇔ **dv-₄** *prf:* prefix to verbs to mark supposition, suggestion; similar to lv-. ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိခြင်းကို ပြတဲ့ ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Té dashvlani.* 'It suppose (it)would be better.' ပိုကောင်းမယ်လို့ ထင်တယ်။ *Wepèwa dakvlìngni.* 'I suppose that he alone would be running.' သူ တစ်ယောက်သာ

ပြေးနေမယ်လို့ ယူဆတယ်။ [da- preceding consonants and dv- preceding vowels.] =la-, lv-

□ **dà v̄m** *v.i:* ready to eat. စားဖို့၊ သုံးဆောင်ဖို့ အသင့်ဖြစ်ပြီ။ |Exclusively use with the verb v̄m 'eat'. The tone changes to high v̄m.|

dá₁ ⇔ **vdá** *v.i:* 1. have. ရှိတယ်၊ ချမ်းသာတယ်။ *Nongmaq nò ròm̄nvng ànglí tiqsé gò vdáie.* 'We have ten old friends.' ကျွန်တော်တို့မှာ သူငယ်ချင်း ဟောင်း ဆယ် ယောက် ရှိတယ်။ *Vdápè.* 'Rich man.' လူချမ်းသာ။ *Vdárésè.* 'Son of a rich person.' လူချမ်းသာ ကလေး။ 2. rich. ချမ်းသာတယ်။ *Àng nò gvzà vdáe.* 'He is rich.' သူဟာ ချမ်းသာတယ်။

□ **dá r̀vngsing** ⇔ **vdá r̀vngsing** *v.i:* be prosperous. ကြွယ်ဝ ချမ်းသာတယ်။

dà *v.i:* surprise, wonder, astonish. အံ့သြ တွေ့ဝေတယ်။ *Rvwàngrú wàò lòn̄g s̀vng wa dád̀vngwa wedø dvz̀v̀nd̀vng wáshiká íwe nò.* '(They) were simply surprised and followed (what the Rawang people do).' သူတို့ကတော့ ရဝမ်တွေ လုပ်တာကို တအံ့

တကြန့် ကြည့်ပြီး လိုက်လုပ် ကြတယ် လေ။
Mèdà ni k'ímdǝng ewa. 'Don't wonder
just believe it.' တွေဝေ မနေနဲ့ ယုံသာ ယုံ
လိုက်။

Dachilek *pn:* Thachileik town. တာချီလိတ်
မြို့။

dagin *n:* yak. သာကင်။ <Bur.

Daguk *pn:* Daguk; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

dàjun *v.i:* compete in sports like running
where one has to pass over to win.
အပြေးပြိုင် သလိုမျိုး တစ်ဦးက တစ်ဦးကို ကျော်
သွားရတဲ့ ပြိုင်ပွဲမျိုးမှာ ယှဉ်ပြိုင်တယ်။ *Kvl'ing*
dàjune. 'Compete in running.' အပြေး
ပြိုင်တယ်။ = *dàlòt, shòngjong*

○ **dak** See the entry *dvk*

○ **dakmang** See the entry *dvk*,

dal *v.i:* shake, vibrate, unstable, sway.
တုန်ခါတယ်။ ယိုင်တယ်။ *Vgù b'ingdaq nò*
dale. 'The young (bamboo) arrow is
unstable.' ဝါးနုနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ မြားက တုန်ရီ
တယ်။ ယိမ်းယိုင်တယ်။

dál *v.i:* 1. stupid, foolish. နဲ့အတယ်၊ ရှူးသွပ်
တယ်၊ မိုက်မဲတယ်။ *Nà nò èdále.* 'You are a
fool.' ခင်ဗျားက အရှူးပဲ။ 2. foolish person.
အရှူး၊ လူအ။ *S'ingdál pè d'idaqè.* 'The
foolish person has come.' လူရှူး ရောက်
လာပြီ။ 3. have sexual affair with. လိင်မှု
ဖောက်ပြန်တယ်။ *Wepè d'álapmì.* 'He had a

sexual affair.' အဲဒီလူ လိင်မှု ဖောက်ပြန်တယ်။

dàlo *n:* paper. စက္ကူ။ [This term is used in
lower Ramethi area.] = *ningí* in Daru
dailect.

dàlòt *v.i:* compete, contest. ယှဉ်ပြိုင်တယ်။
Kvl'ing dàlòt:nì. 'Let's compete in run-
ning.' အပြေး ပြိုင်ကြရအောင်။ = *dàjun,*
shòngjong

Dalvng *pn:* Dalang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dam *v.i:* wander. လျှောက်သွားတယ်။ လေသွင့်
တယ်။ |Changes to a high tone before
-shì.|

□ **dámshì** *v.i:* gaze; look at some-
thing vacantly. ငေးတယ်။ *Púgola*
dámshìe. 'The owls are gazing.' ဇီး
ကွက်တွေ ငေးမော ထိုင်နေတယ်။

dám ⇔ **vdám** *v.t:* float. ပေါ်လော ပေါ်တယ်။

dàm ⇔ **vdàm** *n:* land. ကုန်းမြေ။ *wedø í rvt*
nò vdàm rvmá wa wà'ím y'ingshà. 'That'
s why we only did land/hill field
cultivation for our living.' ဒါကြောင့်မို့
ကျွန်တော်တို့က တောင်ယာ အခင်းပဲ လုပ်စားခဲ့
ကြတာ။

dam vdým *n:* straight. ဖြောင့်ဖြောင့် တန်း
တန်း။

○ **dan** See the entry *vdan* **dvni**

dán *clf:* classifier for counting numbers
of standards, levels and grades.

အတန်း၊ အဆင့် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqséédán*. 'Tenth standard/level.' ဆယ်တန်း။ <Bur.

dàni *n*: emperor, general. ဧကရာဇ် မင်းကြီး။

dánmvdan *n*: giant. ကလန်ကလား လူကောင်ကြီးတဲ့ သူကို ခေါ်တဲ့ အသုံး အနှုန်း။ *Yarvprì nò dánmvdan te rì wa íe*. 'People from this family are giants.' ဒီမိသားစု ဝင်တွေက တော့ ကလန်ကလား ကြီးတဲ့ သူတွေပဲ။

dang 1. *n*: matter, affair, about. အမှု ကိစ္စ၊ အကြောင်း အရာ။ *We dang nò dèni laq mvshòni*. 'Let's not talk about that today.' အဲဒီ အကြောင်းကိုတော့ ဒီနေ့ မပြောရအောင်။ **2.** *clf*: classifier for counting numbers of sides, slopes and ways. နေရာ တစ်ဖက်ခြမ်းကို ရည်ညွှန်း ဖော်ပြတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *We d'ingd'ing dang*. 'That slope over there.' ဟို တောင်စောင်းဘက်ခြမ်း။ *Tiqdang*. 'One long slope.' တောင်စောင်းရဲ့ တစ်ဖက်။ *Yadang*. 'This way/matter.' ဒီ အကြောင်း အရာ။ *S'inglòpchit hòq l'ím dang nò gwaqe*. 'The place that reaches to Sangluepchit is wide.' ဆန်းလွတ်ချိတ် ရောက်တဲ့ လမ်းကတော့ ကျယ်တယ်။

○ **dáng** See the entry **d'ing**₃

dàng₁ *v.t*: stand, make upright. မတ်တပ် ထောင်ထားတယ်။ *Werì shóng èdàngò*. 'Keep those wood/branches in upright position.' အဲဒီ ထင်းချောင်း တွေကို

ထောင်ထား လိုက်ပါ။

□ **dángdáng wa** *adv*: be tall. ကလန်ကလား ရှည်တယ်။ *Dángdáng wa yvnge*. '(He) is so tall.' ကလန်ကလား ရှည်တယ်။

dàng₂ *clf*: numerical classifier used in counting unit of measurement for grain which approximately holds a bushel. တင်း၊ ကျင်း၊ ကဒ် စသည်ဖြင့် ရည်တွက် ရာတွင် သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvgong tiqdàng*. 'One basketful of corn.' ပြောင်းဖူး တစ်တင်း။ *Shóng tiqdàng*. 'One stack of wood.' ထင်း တစ်ကဒ်။ *Zishìl tiqdàng*. 'One car-full load of sand.' သဲ တစ်ကျင်း။ <Shan

dàng₃ ⇔ **vdàng** *v.t*: lock. ထိပ်တုံး၊ ခြေကျင်း ခတ်တယ်။ *Kung taq vdàngòe*. 'Lock in the clap lock up.' ခြေကျင်း ခတ်တယ်။

dangpè *n*: gun, rifle. သေနတ်။ *Dangpè tiqòngí n'ìmlat shvrepè jàm vtvl wvp daqà*. '(He) shot the first (war) hero with the gun and (he) fell down.' သေနတ်နဲ့ ပထမဦးဆုံး တက်လာတဲ့ သူ့ကို ပစ်သတ် လိုက်တယ်။

□ **dangpè mvsø** *n*: bullet. ကျည်ဆံ။

daong *n*: wild goat. တောင်ဆိတ်။ = vzuq

dap₁ *n*: stopping place, inn, army base. ခေတ္တ တည်းခို ရပ်နား စခန်း၊ ဘိုတဲ။ *Welòng Dvhvp dap mà'ìl yàngì wae*. 'That Dahap inn is not there anymore, it is said.' ဒ

ဟပ် စခန်းက အခု မရှိတော့ဘူး လို့ ပြောတယ်။
[Shelter or camp set up about every
ten miles of a mountain journey. တောင်
ပေါ်ခရီး ဆယ်မိုင်ခန့် အကွာအဝေးမှာ တည်
ဆောက် ထားတဲ့ ခေတ္တ နားနေစခန်း။] = dvná

dap₂ n: army. စစ်တပ်။ *Pindap tiqdap.* 'One
army base.' စစ်တပ် တစ်တပ်။ <Bur.

dap₃ v.i: be stranded. တင်ကျန်တယ်။
သောင်တင်တယ်။ *Kuyíng nvngwà tiqgo
dapme.* 'Over there, a cow got
stranded.' ဟိုမှာ နွားတစ်ကောင် သောင် တင်
နေတယ်။

daq₁ ⇔ vdaq₁ v.t: push, insist, focus,
concentrate. အတင်း အကျပ် တောင်းတယ်။
Vdaqdìngwa dvjaq mvyóŋge. 'I like to
look at you with full concentration.' စူး
စိုက်ပြီး ကြည့်နေချင်တယ်။

daq₂ ⇔ vdaq₂ n: steep slope where
sunlight can't reach most of the time;
it is always wet). (နေရောင် မထိုး ဖောက်နိုင်
တဲ့) မတ်စောက်တဲ့ တောင်ကြော။

□ **daq naqgi ⇔ vdaq naqgi n:** deep
steep. မတ်စောက်တဲ့ နေရာ။

daq₃ v.i: Complement taking verb; can,
be able to, capable, be strong to V.
အားကြီး။ *Kupè daqe.* 'That person is
strong.' အဲဒီ လူ အားကြီးတယ်။ *Welòng bòn
daqe.* 'It is possible.' အဲဒါ ဖြစ်နိုင်တယ်။
Wechìng nìmsì ym daqapmì. 'That fruit

is now probable and good to eat.' အဲဒီ
အသီး စားလို့ အသင့် ဖြစ်လောက်ပြီ။ |In V-V
structure, if the tone of the initial
verb is a low tone it changes to a high
tone. |

daq₄ part: 1. marker which occurs post
verbally to mark a downward
directional. အထက်မှ အောက်သို့ ရွေ့လျားမှု
ကို ဖော်ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Èdi daq.*
'Come down.' အောက်ကို ဆင်းလာခဲ့။ *Èshòn
daq.* 'Come down and speak.' အောက်ကို
ဆင်းလာပြီး ပြော။ **2.** marker which occurs
post verbally to mark the beginning of
an action; begin to V. စတင်ခြင်း၊ အစပြု
ခြင်းကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Kà shòn
daqì.* 'He began to speak.' သူ စကား စ
ပြော လာပြီ။ *Waqse go té daqì.* 'The piglet
began to grow.' ဝက်ကလေး စကြီး လာပြီ။

Daqbvng pn: Dabang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

daqtu v.t: support, recommend. ထောက်
တယ်။ ထောက်ခံတယ်။ |OMP + 'support'|

□ **daqtu kàru n:** recommendation
letter. ထောက်ခံ စာ။ |OMP +
'support' + 'letter'|

dari ⇔ dárì n: long ago. ရှေးသရော အခါက။
*Dàrì vsì vkàng, vkop vkàng, maq nò
Krangkú Vkè mvrìng rvgaq v̀l yàngì.*
'Long ago, our ancestors lived at Akhe

village at Krangkhu (region).' ရှေးတုန်းက အဖိုး အဖွားတို့ ခရန်ခူးဒေသ အခဲ ရွာမှာ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်။ *Darì nò dvrvtè, pà gò mví we tiqpè, vle wa.* 'It is said that long ago there lived an unimportant orphan boy.' ရှေးရှေးတုန်းက ဆင်းရဲတဲ့ မိဘမဲ့ သား တစ်ယောက် ရှိတယ်တဲ့။ [*dá*ri (with high tone on initial syllble) is used when indicating really long time ago (similar to duplicating long as in long long ago in English).]

❑ **dari dvgvp** long time ago. ရှေးရှေးတုန်းက။ *Darì dvgvp Rvwàng rì nò shìgùng móng taqwa òl yàngl.* 'In the past, the Rawang people lived in the high mountains only.' ရှေးတုန်းက ရဝမ်တွေ တောင်ပေါ် ဒေသမှာပဲ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်။ |'long ago' + 'time'| = mvni mvnvng

❑ **dari kvngshángbàn** *n:* ancient time. ရှေးဘဝ ဒဏီခေတ်။ |'long ago' + kvngsháng + 'period'|

dau *n:* cotton (cloth or plant). ဝါဂွမ်း။ *Dau yàè.* 'She is spinning cotton thread.' သူ ဝါဂွမ်း ဗိုင်းငင်နေတယ်။

dawøn ⇔ **dawun** *n:* responsibility. တာဝန်။ *Tvrà zìròk nò nàmaqni dawøn èláshì daqnònge.* 'You find your own travel expenses.' လမ်း စရိတ်ကို တော့ခင်ဗျား တို့ တာဝန် ယူကြပါ။ <Bur.

dáy *v.t:* measure. တိုင်းထွာတယ်။ *Rvgaq dayshìe.* 'He is measuring his land.' မြေတိုင်းထွာတယ်။ <Bur.

daya *n:* tyre (of car). ကား တာယာ။ <Eng.

Dázò *pn:* Dazeu; place name in Yunnan province of China. တရုတ်ပြည် ယူနန်ဒေသရှိ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

de₁ *v.i. ~ v.t:* 1. break, crack. ကွဲတယ်။ *Kunggòmm dee.* 'The plate is broken.' ပန်းကန် ကွဲတယ်။ *Vdót kalòmchìng de bótá.* 'Adee broke the egg.' အဒီး ကြက်ဥကို ခွဲလိုက်တယ်။ 2. explode, thunder. ပေါက်ကွဲတယ်။ မိုးခြိမ်းတယ်။ *Ságyaq pòyaq muqdee.* 'Last night, it thundered all night.' မနေ့ညက တစ်ညလုံး မိုးခြိမ်းတယ်။

de₂ *v.t:* found, establish. တည်ထောင်တယ်။ *Mvrìng deòe.* 'He founded a village.' သူ ရွာ တည်ထောင်တယ်။ *Mvrìng deò, pìng yàngà we shaqré shaqtvng shvngbe sìng jejúdom nò oqà waìe.* 'We are grateful and thankful to all the elders who founded and started this village.' ဒီရွာကို တည်ခဲ့၊ စတင်ခဲ့တဲ့ လူကြီးတွေ အားလုံးကို ကျွန်တော်တို့ အားလုံး ကျေးဇူး တင်ပါတယ်။ <Bur. =shvzøng

dé₁ *v.t:* sharp (as knife). (ခါး) ထက်တယ်။ *Shìmkai déòe.* 'The knife is sharp (lit. the knife cuts).' ဒီခါး ထက်တယ်။

dé₂ *v.i:* 1. fool, lunatic. ရူးသွပ်တယ်။ *Sìng àngdé!* 'You fool!' လူရူး။ 2. have sexual

affair with. (လိင်မှု ကိစ္စ) ဖေါက်ပြန်တယ်။
Mvring shaqrépè kulap mvring tiqgò n'ng déapmì wae. 'It is said that the village leader had a sexual affair with a person from other village.'
 ရွာ လူကြီးက ဟိုဖက် ရွာက တစ်ယောက်နဲ့ (လိင်မှုကိစ္စ) ဖေါက်ပြန် ခဲ့တယ်လို့ ပြောတယ်။

dè₁ ⇔ **vdè₁** *pro*: emphatic pronoun; self, own. မိမိ။ *Ngà vdèi ni w'ng b'ngà.* 'I did it myself.' ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင် လုပ်လိုက်တယ်။ *Vdè rypri.* '(One's) own family' မိမိလူမျိုး။ *Vdè móng.* 'One's own country.' အမိ နိုင်ငံ။ [Not used reflexively, but to emphasize agent; if there is no pronoun before it, it can mean a general (non-specific) 'one' or 'you'.]

dè₂ ⇔ **vdè₂** *n*: small type bamboo. ဝါးပင်ငယ် တစ်မျိုး။

dè₃ ⇔ **vdè₃** *n*: main, core; formative in noun compounds အဓိက ဖြစ်မှု ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်။ *Paqzì vdè.* 'Learned person.' ပညာရှင်။ *Gvsvt vdè.* 'Main idea.' အစီအစဉ်ကြီး။

dè₄ *dem*: this. ဤ၊ ဒီ။ [It is usually followed by time words.]

☐ **dèni** *n*: today. ယနေ့။ *Deni nò b'nlì s'ng mvdøng.* 'Today, I don't go to work.' ကျွန်တော် အလုပ် မသွားဘူး။ |'this' + 'day'|

☐ **dènila** *n*: nowadays, these days. ယခု အခါ၊ အခု တလော။ *Dènila shòwa zaqe.* 'Nowadays it always rains.' အခု တစ်လော မိုးချည်း ရွာတယ်။

☐ **dènóng** *n*: this year. ဒီနှစ်။ *Dènóng nò ch'òm s'ng lo l'ím íe.* 'As for this year, I will return home.' ဒီနှစ်တော့ အိမ်ကို ပြန်မယ်။ |'this' + 'year'|

☐ **dènóngla** *n*: these years. ဒီ တစ်နှစ်နှစ်နှစ်။ |'this' + 'year' + 'plural marker'|

☐ **dèsháng** *n*: this morning. ဒီ မနက်။ |'this' + 'morning'|

☐ **dèyaq** *n*: tonight. ဒီနေ့ည။ *Dèyaq nò noqgú vle.* 'As for tonight, there is a church service.' ဒီနေ့ည ဝတ်ပြု အစီစဉ် ရှိတယ်။ |'this'+ 'night'|

dè- *prf*: contraction of è + dv =dè; speech act participant plus causative prefix.

☐ **dèdì** *v.t*: make him go. သွား ခိုင်းတယ်။ *Vpòng s'ng dèdì.* 'You let Aphong walk/go.' အဖုန်ကလေးကို သွားခိုင်းလိုက်ပါ။ |N.1 + CAUS + 'go'|

☐ **dèdò** *v.t*: boil; it is a contracted form of è + dvdò =dèdò. ပြုတ်လိုက်ပါ။ *Ngàsèè waqpà dèd'òd'òé.* 'My child, boil the taro (before I came back).' ငါ့သား ပိန်းဥ ပြုတ်ထားလိုက်ပါနော်။ |N.1 +

CAUS + 'boil'|

☐ **dègò** *v.t.* prepare, arrange. It is a contraction of è + dv + gò = dègò.

ပြင်ဆင်တယ်၊ အဆင့်သင့် လုပ်တယ်။

Vnvngré, ýmpà dègòðé. 'Hi! Anang, prepare the food.' အနန်ရေ၊ စားဖို့ အသင့် ပြင်ပါ။ |N.1 +CAUS + 'complete'|

☐ **dètè** *v.t.* make (it) big. ကြီးအောင် လုပ်တယ်။ *Welòng dètèð.* 'You make that big.' အဲဒါကို ကြီးလာအောင် လုပ်ပါ။ |N.1 + CAUS + 'big'|

dèdè *adv.* direct, straight forward. တည့်တို၊ ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း။ *Dèdè shòne.* 'He speaks openly.' စကားကို တည့်တို ပြောတယ်။

☐ **dèdè chaqdv** *n.* clearly, explicitly, vividly. ထင်ထင် ရှားရှား၊ ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း၊ ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက်။ *Mvdìm dvtvng kèní dèdè chapdv yíngshie.* 'It can be seen explicitly from upstairs.' အပေါ်ထပ် ကနေ ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက် မြင်ရတယ်။ |'directly' + 'openly'| = dvndvn línglíng

dèdòm *n.* general term for a long stick. လက်နက် သဖွယ် အသုံးပြုတဲ့ သစ်သား ချောင်း။ = shòngtut

dekar *n.* basket; extendable basket. လိုသလို အကျဉ်း အကျယ် ပြုလုပ်နိုင်ဖို့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ နောက်ကြော ကဲ့ခြင်းကြား။ = zekar

Delawang *pn.* Delawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Delom *pn.* Deleum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

deq *v.i.* ~ *v.t.* put in tightly, be tightly congested. ထိုးထည့်တယ်။ ကျပ်တယ်။ *Chòmkók rím vsìngrì dìm vdeqe.* 'People are fully/completely congested in the room.' အခန်း ထဲမှာ လူတွေ ပြည့်ကျပ် နေတယ်။ *Kvlánggrì chòm vdòng rím sìng deqòe.* 'Filling the room with hay.' အခန်းကို ကောက်ရိုးတွေ ထည့်နေတယ်။

di *v.i.* 1. go, walk. သွားတယ်၊ လမ်းလျှောက်တယ်။ *Sìmré gò die.* 'The child walks.' ကလေးငယ် လမ်းလျှောက်တယ်။ 2. crawl. တွား သွားတယ်။ *Vbò tiqgo di we yìng dírà.* 'I have seen a snake crawling.' မြွေ တစ်ကောင် သွားနေတာကို မြင်ခဲ့တယ်။ |Low tone, dì, in past tense and before -shì. High tone, dí, before other complement taking verbs. |

☐ **didaq** *v.i.* come down. ဆင်းလာတယ်။ *Chòm sìng èdi daq.* 'Come down to my house.' အိမ်ကို လာပါ။ *Svrapè dī daqì.* 'The teacher is coming.' ဆရာ လာနေပြီ။ |'come' + DIR (up to down)|

☐ **dilong** *v.i.* come up. တတ်လာတယ်။ |'come' + DIR (down to up)|

□ **dira** *v.i:* come; come from same level. လာတယ်။ *Wemvring kèní gyt wvnhì n`ng dírae.* 'People from that village came (here) for shopping.' ဟိုရွာက လူတွေ ဈေးဝယ်ဖို့ လာကြတယ်။ ['come' + DIR (same level)]

dí *v.i:* hold, have room for. ဆံ့တယ်။ *Péhvng taq dí d`ngte rí l`m íe.* 'I will carry as much as can be held in the basket.' ပုလိင်းထဲမှာ ဆံ့သလောက် သယ်သွားမယ်။ = *s`ng*

Dibet *pn:* Tibet. တိဗက်။ <Bur.

□ **Dibetdan** *pn:* Tibetan. တိဗက် လူမျိုး။ <Eng.

dibvloma *n:* diploma. ဒီပလိုမာ ဘွဲ့။ <Eng.

Didung *pn:* Didung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Diguq *pn:* Digu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dikshinnvri *n:* dictionary. အဘိဓာန်။ <Eng.

dím₁ *v.t:* photograph. ဓါတ်ပုံ ရိုက်တယ်။ *Dvtbung èdím daqshà.* 'Come and take a picture for us.' ဓါတ်ပုံ လာရိုက်ပေး ပါအုံး။

dím₂ ⇔ **vdím** *v.t:* break, dig up. ခွဲ၊ ဖြိုတယ်။ *Tvloq du vdím n`ng s`ng díámì nìnø.,* 'When they went up to dig up the Thalo iron mine.' ထလော့ သံသတ္တု တွင်းကို သွားတူးတဲ့ အခါတော့။ <Mangrung

dialect.

dimogresi *n:* democracy. ဒီမိုကရေစီ။ *Dimogresi m`ngdàn.* 'an democratic country.' ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံ။ <Eng.

dindán *n:* training, training course. သင်တန်း။ *Jvkdvse` dindán s`ng die.* '(She) goes to sewing training.' စက်ချုပ် သင်တန်းကို သွားတယ်။

Dinso *pn:* Dinsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ding *v.i:* be bald. နဖူး ပြောင်တယ်။ ထိပ် ပြောင်တယ်။

□ **díng vding** *adv:* bald, be. ထိပ်ပြောင် ပြောင်

díng *v.t:* tear up, rip. စုပ်ဖြတ်တယ်။ *Bèlaqdùng d`ngòe.* 'He is ripping the shirt.' သူ အဝတ်ကို စုပ်ဖြနေတယ်။ *Mèsòrì mèd`ngni.* 'Don't tear up the papers.' စက္ကူတွေ မစုပ်ဖြနဲ့။

dìng *v.i:* right, correct, true. မှန်ကန်တယ်။ *Vpongí sh`n`n`d` l`ng dìnge.* 'What Aphong said is true.' အဖုန် ပြောတာ မှန်တယ်။ = *j`d`*

Dingbru *pn:* Dingbru; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingdøm *pn:* Dingdeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingdvm *pn:* Dingdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dinggam *pn:* Dinggam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingkang Pungsoq *pn:* Dingkhang Phungsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingnuq *pn:* Dingnu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingpvng *pn:* Dingphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **Dingraq** See the entry **D̀̀ngraq**

dip ⇔ **vdip** *v.t:* 1. hit, beat (something). ရိုက် နှက်တယ်။ ဖိတယ်။ *Welòng nò àng ch̀̀ng íe, sh̀̀ngtutní vdip ràe.* 'It is globular, (we) have to hit (it) with a stick.' အဲဒါကတော့ အလုံး ဖြစ်တယ်။ တုတ် ချောင်းနဲ့ ရိုက်ရတယ်။ 2. type the letters, print. စားလုံး ရိုက် နှိပ်တယ်။ ပုံနှိပ်တယ်။ *Lèga g̀̀m gumbyuda taq èdipmò.* 'Print or type the letter with a computer.' ကွန်ပျူတာနဲ့ စာ ရိုက်လိုက်ပါ။

diq *v.t:* 1. wind (thread). ရစ်ပတ်တယ်။ *Svrí diqòe.* '(She) is winding the thread.' ချည် ရစ်ပတ်တယ်။ 2. strangle. ကြိုး ဆွဲချတယ်။ *Diqshì nò shìe.* 'Strangled and died.' ကြိုးဆွဲချပြီး သေတယ်။

diqdiq wa *adv:* sticky. စေးကပ်ကပ်။

Diqhòem *pn:* Diheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dìsvng dvngdòng *n:* sword. ဓါး။ <Mangrung dialect.

Dizimba *pn:* December. ဒီဇင်ဘာလ။ <Eng.

do *v.t:* scoop up (water, rice), ladle out. ခူးခပ်တယ်။ *V̀̀mpà èdòd.* 'Scoop the food.' ထမင်း ခူးပါ။

dó₁ *v.t:* feed people, host a banquet or a festival. ကျွေးမွေး ပြုစုတယ်။ ဧည့်ခံတယ်။ *Àngí nò dó d̀̀ngòe.* 'He can host it.' သူ ကျွေးမွေး နိုင်တယ်။

dó₂ *v.t:* 1. kick ကစားတယ်။ ဘောလုံး ကန်။ *S̀̀m̀̀rèrì b̀̀l̀̀ng dóe.* 'The kids are playing/kicking the ball.' ကလေးတွေ ဘောလုံး ကန်နေကြတယ်။ 2. play card games. ဖဲရိုက် တယ်။ *P̀̀y dóe.* 'Play cards.' ဖဲ ရိုက်တယ်။

dò *n:* section, area. နယ်၊ နယ်ပယ်။ *Vpuq m̀̀ngd̀̀ tò taq v̀̀rì wa g̀̀ èngkíng ch̀̀m-g̀̀ng àlì we íe.* 'Maybe a thousand households were living in Jingphaw land.' ဂျိန်းဖေါ့ နယ်မှာတောင် အိမ်ထောင် စုပေါင်း ထောင်ကျော် ရှိမယ် ထင်တယ်။ <Jp.

dobá *n:* gourd ဘူးသီး။

dòdi *n:* horn (musical instrument). တံပိုး။ *Dòdi m̀̀t èsháò má.* 'Can you play a horn-flute?' တံပိုး မှုတ်တတ် ပါသလား။ = b̀̀che

Dogo *pn:* Daugau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dógó *n:* rural people. တောကော။ <Bur.

dògvng *n*: pillar that is round at the bottom and square on top. အရင်းမှာ လုံးပြီး အဖျား ပိုင်းမှာ ပြားအောင် ပြုလုပ်ထားတဲ့ တိုင် မ ကြီး။

dójø *n*: string bean. ပဲတောင့် ရှည်။

dok ⇔ **gvdok** *n*: hole, bunker, trench. ကတုတ် ကျင်း။ *Pinlarĩ bòm laò rvt vsìngrì dok/gvdok vdòng máshìe*. 'People are hiding inside the bunker, as soldiers are dropping bombs.' စစ်သား တွေက ဗုံးကျဲလို့ လူတွေ ကတုတ် ကျင်းထဲမှာ ပုန်းနေကြတယ်။ = gvdok

dól ⇔ **dúl** *v.i*: troublesome to the eyes. မျက်စိနောက်၊ ရှုပ်တယ်။ *Neyíng dóle*. 'It is troublesome to the eyes.' မျက်စိနောက်၊ ရှုပ်တယ်။

dola *n*: dollar. ဒေါ်လာ ငွေ။ *Dola gỳmsùng kayíng tvlèò lé*. 'Where is the dollar exchange place?' ဒေါ်လာငွေ ဘယ်မှာ လဲပါသလဲ။ <Eng.

dòlòm *n*: main front pillar of the Rawang house. အခေါင်း ဖောက်ထားတဲ့ ရဝမ်ရိုးရာ အိမ်ရှေ့ရှိ တိုင်မကြီး။ [Large pole in front of house (in front of mvdòng) where animal heads are hung. အိမ်ရှေ့ဝင်ပေါက်မှာ စိုက်ထူတဲ့ တိုင်မကြီး ဖြစ်တယ်။ သားကောင်တွေရဲ့ ဦးချိုတွေ ချိတ်ဆွဲလေ့ ရှိတယ်။]

Domà *pn*: Doma; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dong 1. *v.i*: short. တိုတယ်။ *Bvlaq wurdong dùng*. 'Short sleeve shirt.' အင်္ကျီ လက်တို။

2. *clf*: classifier for counting numbers of short pieces. အတိုအထွာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tywa vni shòmdong d'íngte èl'íngatnò*. 'Bring a couple of short bamboo pieces.' ဝါးအတိုအစ နှစ်ခု သုံးခု လောက် ယူလာပါ။

dòng₁ ⇔ **vdòng₁** *loc.n*: **1.** inside. အတွင်း၊ အထဲ။ *Dúng vdòngrím*. 'Inside the tube/container.' ဗူး အထဲမှာ။ **2.** inside, interior; formative in noun compounds. အတွင်း၊ အထဲ။ *Dòngnòt mvsòn*. 'Inner mind.' အတွင်း စိတ်။ *Dòtmaq tiqdòng*. 'One rat's hole.' ကြွက်တွင်း တစ်တွင်း။ [It also used as a nominal classifier. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား ဖြင့်လည်း အသုံးပြုတယ်။] = dùng

☐ **badòng** ⇔ **bavdòng** *loc.n*: underground. မြေကြီး ထဲမှာ၊ မြေအောက်။ |'soil' + 'inside'|

☐ **chòm dòng** ⇔ **chòmvdòng** *loc.n*: inside the house. အိမ် ထဲမှာ။

☐ **dòngnòt mvsòn** *n*: inner mind. အတွင်း စိတ်။ |'inside' + 'mind' + 'mind'|

□ **dòngrým** ⇔ **vdòngrým** *loc.n:*
inside. အတွင်းမှာ၊ အထဲ မှာ။ |'inside' +
'inside'|

□ **tìdòng** ⇔ **tìvdòng** *loc.n:* in the
water. ရေထဲမှာ။ |'water' + 'inside'|

dòng₂ ⇔ **vdòng₂** *n:* strong, powerful;
formative in noun compounds. အားကြီး၊
ခွန်အားကြီး။ *Dosøn àngsè b̀òng màgvp h̀oq*
lvngà vdòng vshít daqì. 'Doseun family
grew with many strong sons to the
extent that there were no male birth
order names left (to name) his sons.'
တော်ဆင် မျိုးဆက်မှာ မွေးစဉ်လိုက် အမည် ပေး
စရာ မကျန် တော့အောင်ကို သန်မာတဲ့ သား
ယောက်ျားတွေ ပွားများခဲ့တယ်။ *Nvngàdòngrì*
wa shìgùng s̀ìng die. 'Only strong men
go up to the mountains.' သန်မာတဲ့
ယောက်ျား တွေသာ တောင်ပေါ်ကို တက်ကြ
တယ်။ *Waqdòng vsh̀òngo.* 'Three strong
pigs.' ဝက်ထီးကြီး သုံးကောင်။ [Usually
refers to male persons or animals. လူ
ယောက်ျား (သို့) တိရစ္ဆာန် အထီးတွေကို
ရည်ညွှန်းတဲ့ အသုံး အနှုန်း။]

dòng₃ *onm* onomatopoeic adverb; the
sound of a large object falling. မြည်သံ
စွဲ၊ ထုထည် ကြီးမားတဲ့ ပစ္စည်းကျတဲ့ အသံ။ *Tiq*
kvt nò ch̀òm g̀ò tiqch̀òm dòngwa vzeqàð.
'At one time, in the manner "Dong"
they also crushed a house.' တစ်ချိန်မှာ
တော့ အိမ် တစ်ဆောင် ကိုလည်း ဒုန်းကနဲ ဖိမိ
တယ်။ *Dòng wa vngaqe.* 'He fell with a

bang.' ဒုန်းကနဲ လဲကျတယ်။

○ **dòng₄** See the entry **dùng₁**

dòngbør *n:* mustache, beard. နှုတ်ခမ်းမွေး၊
မှုတ်ဆိတ် မွေး။ = **nòngbør**

Donggong *pn:* Daunggaung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Donggwi *pn:* Daunggwi; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dongjí *pn:* Daungkyi တောင်ကြီး မြို့။

dòngjøm *n:* pit, deep hole. တွင်းနက်။
= **shìdòngjøm**

dòngkvng *n:* bamboo water jar. ရေ တစ်
ကောင်း။

○ **dòngnøt mvsøn** See the entry **dòng₁**

Dongngwi *pn:* Daungngwi; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dòngpè tøm *n:* dancing floor, space
in front of the house. (ရိုးရာ) အက ကတဲ့
မြေ နေရာ၊ အိမ်ရှေ့ ကွင်းပြင်။

dònggrøn *n:* ivory necklace. ဆင်စွယ်နဲ့ လုပ်
ထားတဲ့ ဆွဲကြိုး။ = **shvwànvng**

dòngrvng kvn ⇔ **dvr̀vng kvn** *n:*
edible leaves. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

dòngsøm *n:* mortar. ငရုပ်ဆုံ။ [Tradi-
tionally it was made of bamboo. အရင်
က ဝါးနဲ့ ပြုလုပ်တဲ့ ငရုပ်ဆုံကို အသုံးပြုခဲ့တယ်။]

□ **dòngsømdør** *n:* pestle. ငရုပ် ကျည်
ပွေ။ |'mortar' + 'to pound'|

dòngsór *n*: awl, prod; bamboo or wood pointed stick. ဝါး (သို့) သစ်သား တုတ်ချွန်၊ *Wekvtní nø shajóng tiqdòngsór dvgángò*. 'Then (he) also roasted a chain of meat on a pointed stick.' အဲဒီနောက် (သူ) အသား တစ်ကင် ပြန်ကင်တယ်။

dòngsøt *n*: bamboo toy gun. ဝါးဖောက် သေနတ်။

dòngshøl *n*: placenta. ချက်ကြီး။ |'hole' + 'wash'|

Dòngzé *pn*: Dongze; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dòngzépa *pn*: Daungzepa; place name and also Rawang surname. နေရာ ဒေသ (သို့) ရဝမ် မိသားစု တစ်ခုရဲ့ အမျိုး အမည်။

dóngzin *n*: bamboo splits made for floor of the house. အခင်း လုပ်ဖို့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ဝါး ကြမ်းခင်း။ *Chòm pvlú nø dóngzin wàì*. 'As for the floor, we shall make with bamboo.' အိမ် အခင်းကိုတော့ ဝါကြမ်းခင်း ခင်းရအောင်။ = døndùng

doq₁ *v.t*: give, put in. ပေးတယ်၊ ထည့်ဝင်တယ်၊ စိုက် ထုတ်တယ်။ *Vníní doqòè*. 'Anin contributed.' မ အနင် စိုက် ထုတ်တယ်။ အကုန် အကျ ခံတယ်။ = dó

doq₂ ⇔ **vdòq** *v.t*: ask forcibly. အကြပ်ကိုင် မေးတယ်၊ အတင်း အကျပ် မေးတယ်။ *Vkópè màchángshì d'vngte vdoqòè nò røtndè*. 'Ask the thief forcibly until he confesses.'

သူ့ခိုးကို မဝန်ခံ မချင်း အကြပ်ကိုင် မေးတယ်။ = vdaq

doq₃ *n*: round bamboo basket for storing paddy. ပုတ်။ = ruq

doq vd'vng *v.t*: to straighten. တည့်မတ် တယ်၊ တည့်မတ် စေတယ်။

dor *v.t*: bring water or extend. (ရေ) သွယ် တယ်။

dór *v.i*: strong smell. အနံ့ ပြင်းတယ်။ *Tikwè bøpshøng dóre*. 'The mud smells really bad.' ဗွက်ပုပ် အနံ့ ဆိုးတယ်။

dòrò *n*: violin, huqin. တယော။ *Dòrò mø:trndè*. 'Play the huqin or violin.' တယော ထိုးတယ်။ [A two-stringed bowed instrument. ကြိုးနှစ်ချောင်းတပ် တူရိယာ။]

dòsè *n*: pea. စတော်ပဲ။

dòshang *n*: pillar, post; used in Rawang traditional house. တိုင်မကြီး၊ ရဝမ် ရိုးရာ အိမ်မှာ အသုံးပြုတဲ့ တိုင် မ ကြီး။ [Smaller than dølèm post.]

dòshú dòga *n*: leisurely, at one's own time, live without worry. ဇိမ် ကျကျ၊ စိမ် ပြေ နပြေ၊ ပေါ့ပေါ့ ပါးပါး။ *Vmpà màkøtn'vm shaq dòshú dòga ngaqshìè*. '(He) is sitting idly without having prepared the dinner.' ထမင်း မချက်သေးပဲ ဇိမ်ကျကျ ထိုင်နေတယ်။ = nøt lòm'lòm, pànøt mànøt

dòshùng *n*: house pillar. အိမ်တိုင်၊ အခေါင်း ဖောက်ထားတဲ့ အိမ်တိုင်။ [Smaller than

dòlòm post.]

dø, *v.i.*: dark. မဲမှောင်တယ်။ *Dø daqì.* 'It getting dark.' မှောင်လာပြီ။ *Dèyaq nø sòngsòng døe.* 'It is really dark tonight.' ဒီည တော်တော် မှောင်တယ်။

□ **dørom** *n.*: evening. ညနေ။ *Døromí ngàying èdiraé.* 'Come to me in the evening.' ညနေ ပိုင်းမှာ ကျွန်တော့် ဆီကို လာပါ။

dø₂ ⇔ **dø**₂ *v.t.*: wear, put on. ဝတ်ဆင်တယ်။ *Naqdø døshìe.* 'He puts on the pants.' ဘောင်းဘီ ဝတ်တယ်။ *Vpongí naqdø vniðung døðe.* 'Aphong is wearing two pants.' အဖုန်ကတော့ ဘောင်းဘီ နှစ်ထည်၊ ထပ် ဝတ်ထားတယ်။ [When followed by verbal suffixes '-ò', '-ì' and '-ỳng' it changes from mid to high tone.] [Exclusively with wearing pants. ဘောင်းဘီ ဝတ်ဆင်ခြင်း ကိုသာ ဆိုတယ်။]

dø₃ *part.*: manner adverbial marking particle. It follows NP or VP or clause to mark that the main action is carried out in the manner represented by the NP, VP, or clause. ကဲသို့ လိုလို ကိုညွှန်းတဲ့ နာမ်နဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်စကားလုံး။ *We dø ewàð lònq gvzà shvlae.* 'The way in that manner you are doing is good.' အဲဒီလိုမျိုးလေး လုပ်တာ တော်တော် ကောင်းတယ်။ *Svràgybà tiqpè dø kàshòne.* '(He) speaks like the great teacher.' ဆရာကြီး တစ်ယောက်လို ပြော

တယ်။ *Ngaí wvngò dø wa èwàð.* 'Just do the way/manner I am doing it.' ကျွန်တော် လုပ်သလို လိုက်လုပ်ပါ။ *Vzìngpè dvgupshì dø dègupshì.* 'Just jump like the one in front of you.' ခင်ဗျား အရှေ့က လူ ခုန်သလို ခုန်ပါ။

dø₄ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Kapèl rø:tnámò niqø dø gø mywa.* 'She wouldn't utter a sound/word to whoever proposed her.' ဘယ်သူ့ လာတောင်းတောင်း ရေငုံ နှုတ် ပိတ် နေတယ်။

dø₁ *v.i.*: (to come out) smoke. မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Mvyø døe.* 'The smoke is coming out.' မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Mvyø gvzà døe tiqlònglònq vkatna íe.* 'There is so much smoke, something must be burning.' မီးခိုး အများကြီး ထွက်နေတယ်၊ တစ်ခုခု လောင်နေတာ ဖြစ်မယ်။

○ **dø**₂ See the entry **dø**.

Dø ⇔ **vDø** *pn.*: Deu; birth order name for the second born male. ဒုတိယမြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Sìngdúng rvp Døshè baqshìapmì.* 'The Sangdong family got a second son.' ဆန်ဒေါင်း မိသားစု ဒုတိယသား မွေးပြီ။

dø₁ *v.i.*: boil-tender, to boil a long time until the item become extremely soft. နူးတယ်၊ ပျော့ ပြောင်းတယ်။ *Sha døe.* 'The meat is boiled-tender.' အသား နူးတယ်။

Sharø dvdðøe. 'Boil the bones.' (Lit. cause to boil bones) အရိုး ပြုတ်တယ် (သို့) အရိုး နူးအောင် ပြုတ်တယ်။

dð₂ *v.i:* be irritating to the ear. နားငြီးတယ်။ *Svmrèrì vhaqshù rvt vnà dðe.* 'The noise the children are making is irritating to the ears.' ကလေးတွေ ဆူညံလွန်းလို့ နားညည်းတယ်။ = bð

Dóbbáy pn: Deubai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Døja pn: Deukya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

døl ⇔ **vdøl** *v.i:* be landslide. မြေပြိုတယ်။ *Tì te rvt rvgaq vdøle.* 'Because of the flood there was landslide.' ရေ ကြီးလို့ မြေပြိုတယ်။

døm₁ **1.** *v.t:* block up (water). ပိတ်ကာတယ်။ *Chøm vdòng yíng tì vdømapmì.* 'The water is blocked up in the room.' အိမ် ထဲမှာ ရေအိုင် နေပြီ။ *Tì dømðe.* 'The water is blocked up.' ရေ ကာတယ်။ ရေအိုင်အောင် လုပ်တယ်။ [It is also used as a classifier. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား ဖြင့်လည်း အသုံးပြုတယ်။] **2. clf:** pond, lake. ရေအိုင်၊ ရေကန်တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tì tiqdøm.* 'One pond.' ရေအိုင် တစ်အိုင်။ *Tidøm yíng nga vle.* 'There is fish in the pond.' ရေအိုင်မှာ ငါး ရှိတယ်။

døm₂ ⇔ **vdøm₂** *v.i:* **1.** dissipate, burn down to the end (of a log), wane (of the moon), come to an end. ကုန်ခန်းတယ်။ *Hítvp døm daqì.* 'The sole of the sandal is becoming thin.' ဖိနပ် ပါးလာပြီ။ *Pvyóngday døm daqì.* 'The candle is about to burnout.' ဖယောင်းတိုင် ကုန်လာပြီ။ **2.** wane. (လ) ဆုတ်တယ်၊ ကုန် ခမ်းလာတယ်။ *Shylá døm.* 'The last day of waning on which the moon is not visible.' လကွယ်။

dóm₁ *v.t:* intuit, sense, be aware of, know something without being told, feel (an emotion, guilt). သိတယ်၊ သတိထား မိတယ်။ *Ngáí dóm bóngà.* 'I have sensed it.' အဲဒါ ကျွန်တော် သိပြီ။ *Àngwa vlwe gø ngái gø dómò lé.* 'I also remembered her staying herself.' သူ တစ်ယောက်ထဲ နေနေတာကို ကျွန်တော် သတိ ထားမိတယ်။

dóm₂ *v.i:* juicy. ပြီးမောက်တယ်၊ အရည် ရွမ်းတယ်။ *Bvdó nìvmsì rì nø àngtì gvzà dôme.* 'The fruits from Putao are juicy.' ပူတာအို ဒေသကနေ လာတဲ့ သစ်သီးတွေက အရည်ရွမ်းတယ်။ |<døm 'block up'.|

dóm₃ ⇔ **vdóm₁** *n:* friendship cup (drink with faces together). မျက်နှာချင်း ဆိုင်ပြီး မိတ်ဖြစ် ဆွေဖြစ် တစ်ခွက်တည်းမှ အတူ သောက်သုံးခြင်း။ *Vdóm vme.* 'Drink friendship cup.' [Traditionally done by

boys and girls, not done any more by Rawangs. ရှေးတုန်းကတော့ လူပျိုအပျို တွေ အတူ သောက်လေ့ရှိခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီခေတ်မှာ တော့ မလုပ်တော့ပါ။]

dòm₄ ⇔ **vdòm₂** *n*: barren woman. မြို့တဲ့ အမျိုးသမီး။ [It can also refers to a male person. သားသမီး မထွန်းကားတဲ့ ယောက်ျားကို လို့ ခေါ်တယ်။]

□ **dòm gògè** ⇔ **vdòm gògè** *n*: barren. ဗလာ နတ္ထိ၊ မြို့တယ်။ |'barren' + OMP|

dòm₁ *clf*: classifier for counting numbers of logs. သစ်တုံး၊ ငုတ်တို စတာတွေကို ရေ တွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ = **tòm**

dòm₂ *v.t*: celebrate Manau. မနော အက က တယ်။ *Dènóng mvnò dòm lým íe wae.* 'It is said that this year there will be Manau celebration.' ဒီနှစ် မနောပွဲ က မယ် လို့ ပြောတယ်။

Dòmin *pn*: Deumin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dòmsa *pn*: Deumsa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dòmsagong *pn*: Deumsagaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dòmsanong *pn*: Deumsanaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dòmzá *n*: type of trap. ထောင်ချောက် တစ် မျိုး။ = *b̀v̀ngkung, mvkvp h́v̀mruq*

dòn₁ *v.i. ~ v.t*: put on, wear (shoes). (ဖိနပ်) စီးတယ်။ *Chòpdòn dònshie.* '(He) is putting on his shoes.' ဖိနပ် စီးတယ်။

dòn₂ **1. n**: bamboo plait. ထရံ။ *Dòn dònòe.* 'Make bamboo plait partition.' ထရံ ကာ တယ်။ **2. v.t**: make wall. နံရံ ကာတယ်။ *Nv̀pni kèní chòm dòn lým íe.* 'From tomorrow onward we shall make house partition.' မနက်ဖြန် ကနေ စပြီးမှ အိမ် နံရံ ကာမယ်။

□ **dònchòm** *n*: bamboo house. ဝါး အိမ်။ |'bamboo plait' + 'house'|

□ **dòndùng** *n*: bamboo floor. ဝါးကြမ်းခင်း။ = *dóngzin*

□ **dòntám** *n*: wall of house. အိမ် နံရံ။ *Tv̀wa dòntám.* 'Bamboo wall.' ဝါး ထရံ။

dón ⇔ **vdón** *v.t*: tie. ချည်တယ်။ ပိတ်မိတယ်။ *Nv̀ngwà go nàdò̀mò.* 'Tie the cow.' နွားကို ချည်လိုက်ပါ။

□ **dónké** ⇔ **vdónké** *v.t*: hold up, delay (by something). ဟန့်တား စေ တယ်။ ကြန့်ကြာတယ်။ *Shòzàq rv̀t èdòn kèie.* 'We were held up because of rain.' မိုး ရွာလို့ ခရီး နှောင့်နှေး စေတယ်။ |'tie' + 'bite'|

Dónong *pn*: Deunong; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dónoy *pn*: Deunoi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dónvk pn: Deunak; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dong₁ v.i: 1. stable, reliable. တည်တံ့တယ်။

Àng nò shòn dø dõnge. 'He is a man of his word.' သူက ပြောတဲ့ အတိုင်း တည်တယ်။

2. reliable (someone who does what they say they will do). တည်တယ်။ *Kà dvdõngshìe.* 'He keeps his promise.' သူကတိ တည်တယ်။ = **tóng**

□ **dongdõng adv:** firmly. ခိုင်ခိုင် မာမာ။

Dvshà nìgò àngkím lònq taq dõngdõng wa ripme. 'Through hardship, he stands on his belief.' ခက်ခဲပေမဲ့ ယုံကြည်မှု အပေါ် မပြောင်းမလဲ ရပ်တည်တယ်။

□ **dõngtóng v.i:** trustworthy. အားကိုးထိုက်တယ်။

dong₂ v.i: I go; contraction of di + ng

(vowel shift i>ø) = **døng**. ကျွန်တော် သွားတယ်။ *Ngà zùng s`ng nivr`m dõnge.* 'I go to school everyday.' ကျွန်တော် ကျောင်းကို နေ့တိုင်း သွားတယ်။

dõng₁ v.i: dizzy. မူးနှောက်တယ်။ *Go dõnge.* 'I have headache.' ခေါင်း မူးနှောက်တယ်။

dõng₂ v.i: rotten, spoil. ပုပ် ပျက်တယ်။ *Vno-rì dõngapmì.* 'The beans got rotten.' ပဲစေ့တွေ မှိုတက်၊ ပုပ်ပျက် သွားပြီ။

dõng₃ v.i: classifier for counting numbers of rooms. အခန်း တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shìwà dõng*

nø tee. 'The living room is big.' ဧည့်ခန်းမကြီးတယ်။ = **sõng, kóng, kw`ng**

□ **dõngdõngkoq adv:** utterly close. အလုံး ဖြစ်သော၊ လေဝင် လေထွက်မှု မရှိအောင် လုံခြုံသော။ *Dõngdõngkoq kørðe.* 'Make partition without ventilation.' အလုံး ပိတ်တယ်။

dõng₁ ⇔ vdõng v.i: become bigger; used for something increasing in size or number. ပိုကြီး လာတယ်။ *Svmi vdõnge.* 'The fire is getting bigger.' မီး ပို ကြီးလာတယ်။ *Svmi dèd`dõngò.* 'Make a fire!' မီးထပ် ထည့်လိုက်။ [It can be used in a causative form (dvdõngòe) to mean 'make bigger' or 'make (e.g. a fire)'] = **vzìng, te**

dõng₂ clf: giant, large; formative in noun compounds. ဧရာမကြီး။ *Gwed`dõng.* 'Large taro.' ပိန်းညှိုးကြီး။ *Kàngd`dõng.* 'spider' ပင့်ကူ။ *Rød`dõng.* 'root or source' အမြစ်။

Dõnggàl pn: Deunggal; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

dõnggàng n: sheath, scabbard. ခါးအိမ်။ *(Sh`m) d`dõnggàng peshìe.* '(He) wears a scabbard.' ခါးအိမ် လွယ်ထားတယ်။ [This is the sheath including the strap, which is hung on the shoulder. ပခုံးမှာ လွယ်ဖို့ လွယ်ကြိုးပါ တပ်ဆင်ထားတဲ့ ခါးအိမ်ကို ခေါ်တယ်။] = **d`vnggàng**

Dønggar *pn*: Deunggar; place name.

နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

døngjá 1. n: load (on an animal's back).

ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုး၊ အထမ်း။ *Døngjá vlishiè*. 'The load is heavy.' ဝန်ထုပ်က လေးလံတယ်။

= mvgøñ **2. clf**: burden. ဝန်ထုပ်၊ တာဝန်

ဝတ္တရား။ *Ngái wìngò we bìnlì døngjá gø*

gvzà vlishiè. 'The work or responsibility I am carrying is so heavy.' ကျွန်တော်

လုပ်တဲ့ တာဝန် ဝတ္တရားက တော်တော် ကြီးလေး

တယ်။ **3. n**: classifier for counting

numbers of loads. အထုပ်အပိုး၊ အထမ်း

တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး

အစား။ *Shóng àngsé døngjá wà bòshà*. 'We

have made more than 10 loads of

firewood.' ထင်း အထမ်း တစ်ဆယ်ကျော် လုပ်

ထားတယ်။ *Tywa kam tiqdøngjá èratnò*.

'Bring a load of bamboo when you

come.' လာတဲ့ အခါ ဝါး တစ်ထမ်းလောက်

døngjàm n: virgin land, uncultivated

land. တောရိုင်း၊ လူသူ ကင်းမဲ့တဲ့ အရပ်၊ *Só*

rvgaq døngjàm láámì. 'Well, let's go

and look for unoccupied land.' ကဲ နေ

မြေ အသစ် (လူသူ ကင်းမဲ့တဲ့ အရပ်) သွားရှာကြ

ရအောင်။ [This term also refers to a

place people had abandon and

became a deep forest. လူတွေ စွန့်ခွာပြီး

døngjè ⇔ **dvngjè n**: field trash,

rubbish. တောင်ယာ မီးကြွင်း မီးကျန်တွေ။

[Clearing unburned branches off hill

fields. စိုက်ပျိုးနိုင်ဖို့ မီးကြွင်း မီးကျန်တွေ

အချောသပ် ရှင်းလင်းတာကို ဆိုတယ်။]

= dvhà, dvngjè

døngjóng ⇔ **jòngjóng**, *adv*: truly,

honestly. အမှန် တစ်ကယ်၊ အမှန် စင်စစ်။

døngko n: wooden hoe. မျိုးစေ့ ချွဲမြေကို

ထိုးဆွဲရတဲ့ တုတ်ချွန်။ = rvmuq tiqpvñ

døngku n: family. အိမ်ထောင်၊ မိသားစု။

Nøngmaq døngku nø mòngzàè. 'Our

family is peaceful.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစုက

ငြိမ်းချမ်းတယ်။

☐ **døngku shvzøngshì** *v.i*: marry.

အိမ် ထောင် ပြုတယ်။ |'family' + CAUS

+ 'fill' + R/M|

☐ **døngkumè n**: wife, housewife. အိမ်

ထောင်ရှင် မ၊ အမျိုးသမီး။ |'family' +

'female'|

☐ **døngkupè n**: husband. အိမ်ထောင်ရှင်

ယောက်ကျား။ |'family' + 'male'|

Døngkung pn: Deungkhung; Rawang

surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Døngkung shvlaq pn: Theungkhung

salt. ဆား တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Dónglàng pn: Deunglang; place name.

နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dønglung pn: Deunglung; Rawang

surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

døngman *n:* truth. သမ္မာတရား။ *Yesu nò døngmanlòng íe.* 'Jesus is the truth.' ယေရှုက သမ္မာတရား ဖြစ်တယ်။ <Jp.

døngnì *n:* far place, foreign land. ရုပ်ဝေး၊ ရေမြေ ရပ်ခြား အရပ်။ *Vrúm døngnì wa vsarámì.* 'They have scattered into far places.' ရုပ်ဝေး၊ တစ်နယ်တစ်ကျေးကို ပြောင်း ကုန် ကြပြီ။ |Normally appears together with vrúm 'far place' as in vrúm døngnì.|

døngnùng *n:* large bamboo tube used for carrying water. ရေခပ်၊ ရေသယ် ရာမှာ သုံးတဲ့ ပုံမှန် အရွယ်ထက် ပိုကြီးတဲ့ ဝါး ကျဉ် ထောက်။ = *típáng*

døngpùng *n:* villager, guest from the same village. ရွာခံ၊ ရွာသူ ရွာသား။

døngtáng *quant:* all (from all regions). တလောက လုံး။ *Móng døngtáng kèní vsìng kòme.* People from all over are coming together.' တလော ကလုံးက လူတွေ လာကြ တယ်။ = *kamóng mà móng, kaya*

Døngur *pn:* Deungur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Døngyòy *pn:* Deungyoi; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

døp₁ *v.t:* shape (e.g. mud or thread) into a ball. အလုံး ရစ်ပတ်တယ်၊ လုံးတယ် (ရှုံ့ ချည်)။ *Svrí døp mòde.* 'Spin the thread into a ball shape.' ချည်လုံး ရစ်ပတ်တယ်။

døp₂ *v.t:* recall, remember, know in detail. စေ့စေ့ စပ်စပ် သိတယ်။ *Mvshòl mvme døp mòde.* 'He knows a lot of stories.' သူ ပုံပြင် အများကြီးကို သိထားတယ်။

døp₃ ⇔ **vdøp₁** *v.t:* insert one thing into another by force. ထိုးထည့်တယ်။

døp₄ ⇔ **vdøp₂** *n:* upper soil from hill field. တောင်ယာ မီးကြွင်း မီးကျန်။ = *døngjè*

døp₅ *part:* marker which occurs after time nouns to mark entirety, completely, whole of the N. လုံးလုံး၊ တိတိ။ *Vnínóng døp rvmá wà'vmtshà.* 'Two whole years we have cultivated fields for our livelihood.' နှစ်နှစ် လုံးလုံး အခင်းပဲ လုပ်စားခဲ့ကြတယ်။ *Bvdó kèní Nongmóng sìng vshòm ni døp díshie.* 'It takes three whole days to walk from Putao to Nongmong.' ပူတာအိုကနေ နောင် မွန်းကို သွားတာ သုံးရက်တိတိ ကြာတယ်။

døq₁ *v.t:* be blocked (of the sun). အရိပ်ကျ တယ်။ *Vnì m døq òde.* '(This area) is blocked from the sun's heat.' နေ အရိပ် ကျတယ်။

døq₂ ⇔ **vdøq** *v.t:* addicted, starve (for drugs). (ဘိန်း၊ ဆေး) ဆာလောင်တယ်၊ ဆေးစွဲ တယ်။ *Gani døqe.* 'Starve for opium.' ဘိန်း ဆာလောင်၊ ငတ်တယ်။

dør₁ ⇔ **vdør** *v.t:* pour a liquid into a container or onto the ground. လောင်း

တယ်။ *Notəngri ti vdəròe*. '(He) is watering the beans.' ပဲခဲ တွေကို ရေလောင်း နေတယ်။ [But for throwing away water the verb 'up' is used.] = ni

dør *v.t.*: pound (e.g. rice, chillies). (စပါး၊ ငရုပ်) ထောင်းတယ်။ *Vpongí mvzang døròe*. 'Aphong is pounding the chillies.' အဖုန် ငရုပ်သီး ထောင်းတယ်။

dør ⇔ **vdør** *v.t.*: hit, beat (person). ရိုက်တယ်၊ ထိုးတယ်။ *Weyíngø bù dø paqò vdərò*. 'There (they) beat (the dragon) like beating walnuts.' အဲဒီမှာ သစ်ကြားသီးကို ရိုက်သလိုမျိုး (နဂါး) ကို ရိုက်ကြတယ်။ *Vdərò shí shvt bòò*. 'They beat to kill it.' သူတို့ ရိုက်သတ် လိုက်ကြတယ်။ = dip

Døsoq *pn.*: Deusau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

døt₁ *n.*: mouse, rat. ကြက်။ *Døtsèrì gvza gyláshìe*. 'The mice are playful.' ကြက်ကလေးတွေ တော်တော် သောင်းကျန်း နေကြတယ်။

- **døtmaq** *n.*: rat's hole. ကြက်တွင်း။ |'rat' + 'hole'|
- **døtnaq** *n.*: not general rat, but an unclean one that causes trouble for people. အိမ်ကြက်။ |'rat' + 'black'|
- **døtniq mvzang** *n.*: chilli. ငရုတ်သီးတစ်မျိုး။
- **døtshøq** *n.*: rat's nest. ကြက်သိုက်။ |'rat' + 'mess'|

døt₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb rung 'sit'. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Døt runge*. 'Sit down.' ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်တယ်။

døt₃ ⇔ **vdøt** *v.t.*: push forcibly, compact or make dense. အတင်း ထိုးထည့်တယ်၊ သွပ်ထည့်တယ်။ *Vbarì nàdøtnò*. 'Compact the mud.' မြေတွေကို သွပ်ထည့်ပါ။

Døto *pn.*: Deuthau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Døyvng *pn.*: Deuyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

du₁ *n.*: iron or mineral mine. သတ္တု၊ သတ္တုတွင်း။ *Shìm du*. 'Iron mine.' သံသတ္တုတွင်း။ *Gìmsùng du*. 'Silver mine.' ငွေသတ္တုတွင်း။

du₂ *n.*: officer (of any kind). ဗိုလ်၊ အရာရှိ။ *Byen du*. 'Army captain.' စစ်ဗိုလ်။

du₃ ⇔ **vdu** *v.i.*: complement taking verb; suitable, reasonable, be possible, suitable/happen to the V. သင့်လျော်တယ်၊ လျော်ညီတယ်။ ဖြစ်နိုင်ချေ အလားလာ ရှိတယ်။ *Narshì vdue*. 'We should take rest.' နားဖို့ သင့်တယ်။ *Shøzaq rvtø taq dí vdue*. 'I happened to go while it was raining.' မိုး ရွာနေတုန်း သွားဖြစ် ခဲ့တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

dú₁ ⇔ **vdú₁** *v.i:* happen by chance, serendipity. တွေ့ ကြိုတယ်၊ ကြိုကြိုက်တယ်။
Wezàng nò ó àngsvp gvzà zaqzàngí vdúra lé. 'The hard leaves will happen to reach at that place.' အဲဒီနား မှာတော့ တော်တော် မာတဲ့ အကိုင်း အခက်တွေက ကျလာ လိမ့်မယ်။ *Shóngshí ch̀ìng gø vgo ỳngni vdúké daqà.* 'The fruit happened to fall right on his head.' သစ်သီးကလည်း ခေါင်း တည့်တည့်ကို ကျတယ်။

dú₂ ⇔ **vdú₂** *n:* fish poison. အဆိပ်။ *Tĩ bvtvnm kv̄t nò vdú rĩ røðe.* 'When the water drains (they) poison the fish with the poison.' ရေ ခမ်းသွားတဲ့ အခါ ငါး အဆိပ်ကို ရေထဲ လောင်းထည့်တယ်။ *Dú kad̀íngp̄ìn vle má.* 'How many kinds of poison are there?' အဆိပ် ဘယ်နှစ်မျိုး လောက် ရှိသလဲ။

dù *v.t:* dig, scoop out, plough (plow). တူး တယ်။ *Tĩsu dùðe.* 'Plow a paddy field' လယ် ထွန်တယ်။ *Vmèl waqpà dùðe.* 'Mom is digging the taro.' အမေက ပိန်းဥ တူးနေ တယ်။ = chuq

Dube *pn:* Dube; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dukdàng *pn:* Dukdang; quarter or village name in Putao town. ပူတာအို မြို့ရိုး ရက်ကွက်၊ ကျေးရွာရဲ့ အမည်။

Dumeng *pn:* Dumeng; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dumsagrong *pn:* Dumsagraung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dùmùn *be many, great multitude.* အမြောက် အများ။ *Sasèrì dùmùn k̀òme.* 'A multitude of birds gathering up.' ငှက် အမြောက် အများ စုရုံးနေကြတယ်။

☐ **dùmùn dùshá** *quant:* countless; massive amount or number of. ရေ တွက်ပြီး မရနိုင်သော။ *Vs̀ìng dùmùn dùshá dì rae.* 'A multitude of people will come.' မရေ မတွက် နိုင်အောင် များ ပြားတဲ့ လူတွေ လာကြတယ်။

dun₁ ⇔ **vdun** *n:* shawl, light blanket. မြွေ စောင် (သို့) စောင်ပါး။ *Vkoí gø dun tiq̀d̀ung raqapmà.* 'Ah Khaw has weaved a shawl.' မ အခေါ်လည်း စောင် တစ်ထည် ယက် လုပ်ထားတယ်။

dun₂ *v.t:* castrate. သင်းကွပ်တယ်၊ ရွေး ပိုက် တယ်။ *Waq̀sègø dunvps̀hà.* 'We have castrated the piglet.' ဝက်ကလေးကို ရွေး ပိုက် ပေးလိုက်တယ်။ = shan

dùn *n:* rhinoceros. ကြွဲ။ *Ponggan rvzì lap darì nò dùn v̄l yàngì wae.* 'It is reported that once rhinoceros lived in the Ponggan mountain area.' ဖုန်ကန်ရာဇီ မှာ ကြွဲ နေထိုင် ခဲ့တယ်လို့ ပြောတယ်။

Dunak *pn*: Dunak; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dùnò *pn*: Dunau; name given to second son's first daughter in Matkyung area.

(မတ်ဂျုံ ဒေသ စကား) မွေးစဉ်လိုက် ဒုတိယ သားရဲ့ ပထမ သမီးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ =Dṑ Nvng

dung₁ *v.t*: be enough, sufficient. လုံလောက်

တယ်။ *Dènóng nṑ vmpàt dungòe*. 'As for this year, (they) have sufficient food.' ဒီနှစ် အတွက်တော့ အစားရေစာ လုံလောက်မှု ရှိ တယ်။

dung₂ *v.t*: bind the edges. အနားကွပ်တယ်။

Pé dungòe. 'Binding the edges of a basket.' ပုလိုင် အနားကွပ်တယ်။

dung₃ ⇔ **vdung** *loc.n*: area, region.

ဒေသ၊ အပိုင်း အခြား။ *We vdung nṑ Mvtjùng vdung íe*. 'That area is the Matkyung area.' အဲဒီ ဖက်ခြမ်းက မတ်ဂျုံဒေသ ဖြစ်တယ်။ *Tvlá-wàng dung taq Zerwangrì vle wae*. 'Zewang people live in Thalawang area.' ထလားဝမ် ဒေသမှာ ဇေဝမ် လူမျိုးတွေ နေထိုင်ကြတယ်။ [Refers to bigger area than rým or other terms for area.] =ìdung

dung₄ *onm* onomatopoeic adverb; the

sound of beating hollow wood. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Weyvngṑ waq na dúngrì nṑ "sìngé" wanṑ "dung dung dung" wa mṑ:tnò*. 'At the place, (the children)

said the pig feeding tube is "a gong" and beat it "Dung Dung Dung Dung".' အဲဒီ နေရာမှာ ဗူးတွေကို ဗုံ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြ ပြီး တုံတုံတုံ လို့ တီးခတ်ကြတယ်။

dúng 1. n: tube, long container. ဘူးအရှည်

(သို့) ကျည်တောက်လို ဘူးမျိုး။ *Tywa dúng*. 'Bamboo tube.' ဝါး ကျည်တောက်။ **2. clf**: classifier for bottles, tubes (of wine). ဘူး၊ ကျည်တောက်။ *Tywa dúng taq tì kapmòe*. 'Fetch water in a bamboo tube.' ဝါး ကျည်တောက်နဲ့ ရေခပ်တယ်။

☐ **dúngjù n**: young bamboo tube which is used for boiling water. ရေနွေး ကျိုချက်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးနု ကျည် ထောက်။

dùng₁ *v.t*: tie up. ချည်တယ်။ *Vkópè dùngòe*.

'Tie up a thief.' သူနိုးကို ကြီးချည်တယ်။

☐ **dòng₄** *v.t*: first person singular form of dùng.

dùng₂ *clf*: classifier for a big piece of

cloth, blanket, or garment. အဝတ် အထည် စတာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှမ်းခွဲ အမျိုး အစား။ *Bèlaq tiqdùng wandè*. '(He) is buying a shirt.' သူ အကျီ တစ် ထည် ဝယ်တယ်။

dùng₃ *n*: forest. တော။ [It is usually found

as the first syllable of noun compound. Never attested using itself as a noun.]

□ **dùngka** *n*: bird; pheasant, wild fowl. ရစ် (ငှက်)၊ တော ကြက်။ ['forest' + 'chicken']

□ **dùnglàng** *n*: forest, jungle. တော။ <Daru dialect.

dùng₄ *n*: hole. အပေါက်၊ တွင်း။ *Vba dùng*. 'Mud hole.' မြေတွင်း။ *Lóngdùng gybà*. 'A big cave.' ကျောက်ဂူ ကြီး။

dùng₅ *onm* onomatopoeic adverb; sound of large item falling down. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ကြီးမားတဲ့အရာဝတ္ထု ပြုတ်ကျတဲ့ အသံ။ *Vlé róm bób kv̄t n̄ò dùng wa vja daqe*. 'When the palm was cut down, it will fall down "Dung".' မင်းပေါပင်ကို ခုတ်လိုက်တဲ့ အခါ ဒုန်းကနဲ ပြုတ်ကျတယ်။

dùngcha *n*: worm which is found inside taro. ပိန်းဥစားတဲ့ ပိုးတစ်မျိုး။ [It is usually found by itself. တစ်ကောင်တည်း တွေ့ရလေ့ရှိတယ်။] =nyé, né, nyíl

○ **dùngka** See the entry **dùng₃**

○ **dùnglàng** See the entry **dùng₃**

Dungpú *pn*: Dungpu; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dúngwì *pn*: Dungwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dup *v.t*: wrap around, cover up. ကာ၊ လွှမ်းခြုံတယ်။ရစ်ပတ်တယ်။ *Sìmré ḡh pazitní dup-mòe*. 'Wrap the baby with a towel.' ကလေးငယ်ကို ပဝါ နဲ့ ရစ်ပတ်တယ်။

□ **duppòr** *n*: foreskin of man's genital. ကျား အင်္ဂါဖုံး အရေဖြား။ |'wrap around' + 'skin'|

duq *v.i*: throw up, vomit. အန်တယ်။ *V̄mbòà rì shvngbe duq b̄òà*. '(He) vomited all he had eaten.' စားထား တာတွေ အားလုံး အန်လိုက်တယ်။

□ **duq dvzøn** *v.i*: feel like vomiting, or have a queasy feeling. အန်ချင်တယ်၊ မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။ *Yatì ak b̄òngà rvt duq dvzøne*. 'I feel like vomiting after eating honey comb.' ပုတုန်း ပျားရည် သောက်ပြီးလို့ အန်ချင်သလို ဖြစ်နေတယ်။ =weqweq

□ **duq vl̄ng** *v.i*: feel like vomiting, or have a queasy feeling. အန်ချင်တယ်၊ မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။ =duq dvzøn

duqduq wa *adv*: uncooked rice. ပျော့တူးမနပ်။ *V̄mpà duqduq wa k̄ot dárà*. '(He) has under cooked the rice.' ထမင်းကို ပျော့တူး မနပ် ချက်ထားတယ်။

Durvm *pn*: Duram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dúrvt shà *n*: tooth of a harrow. ထယ်သွား။

Dùsøn *pn*: Duseun; name given to the fourth male born whose father is the second son. မွေးစဉ်လိုက် အမည်အရ ဒုတိယသားဖြစ်တဲ့ ဖခင်ရဲ့စတုတ္ထမြောက် သားကို မှည့်

ခေါ်တဲ့ နာမည်။

dut ⇔ **vdut** *v.t.*: pound. ထုထောင်းတယ်။
[Pounding using large item. ထုထည်
ကြီးမားသည့် အရာဖြင့် ထုတာကို ဆိုတယ်။]

Duyang *pn.*: Duyang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Duzong *pn.*: Duzaung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dv-₁ *prf.*: causative prefix. တစ်စုံ တစ်ခု၊ တစ်
ဦးအား လုပ်ခိုင်း၊ စေခိုင်းတာကို ဖော်ပြတဲ့ ကြိယာ
ရှေ့ဆက်။

□ **dvbá** *v.t.*: include (something), mix
together. ရောတယ်။ *Vyúng gø*
dvbángòe. 'I include vegetables
also.' ဟင်းရွက်ပါ ထည့်ထားတယ်။
Vshaqmè gø dvbái. 'Let's include the
old lady as well.' အဖွား ကြီးကိုလည်း ပါ
ခိုင်း ရအောင်။ |CAUS + 'include'|

□ **dvbé** *v.t.*: waste, finish, use up. ဖြုန်း
တယ်၊ သုံးတယ်။ *Dvbeshiè*. 'Used up.'
ကုန်ဆုံး စေတယ်။ *Vmsit dvbé daqà*.
'(He) is going to finish up the rice.'
ဆန် ကုန်တော့မယ်။ |CAUS + 'use up'
<be|

□ **dvbòng**₃ ⇔ **dvbùng** *v.t.*: broadcast
seeds, originate. အစ ပျိုးတယ်။
Mvnga dvbòngòe. 'I am sowing
mustard seed.' မုန်သွင်း ကြဲတယ်။ |
CAUS + 'get up'. **bòng** ⇔ **bóng**
either tone is OK. |

□ **dvbóm** *v.t.*: put down. အောက်ကို ချ
တယ်။ *Vbó bìrìrì dvbómòe*. 'They are
putting down the paddy sacks.' စပါး
အိတ်တွေကို အောက်ချနေကြတယ်။ |CAUS
+ 'squat/crouch' <bòm|

□ **dvbýng** ₁ *v.t.*: throw (usually tiny
items or dust) continuously, un-
ceasingly (in huge amounts). တရစပ်၊
ဒလဟော ပစ်တယ်။ *Lóng wa dvbýngòe*.
'I continuously throws stones.' ကျွန်
တော် ကျောက်ခဲ တွေကို ဒလဟော ပစ်
တယ်။ |CAUS + 'defile' or 'dirt
enter'|

□ **dvbvt** *v.t.*: close off, redirect. ရေပက်
ထုတ်တယ်။ *Ti dvbvtòe*. 'I am drying
off the water.' ရေ ပက်ထုတ် နေတယ်။ |
CAUS + 'recede'|

□ **dvchò** *v.t.*: spy on someone. ချောင်း
တယ်၊ စောင့်ကြည့်တယ်။ *Dèyaq nò kópè*
dvchòè. 'As for tonight, we shall spy
on the thief.' ဒီညတော့ သူ့ခိုးကို ချောင်း
ကြ ရအောင်။ [chò never occurred as a
main verb.]

□ **dvchòng** ₂ *v.t.*: I spy; contraction of
dvchò + -ng =dvchòng. *Ngáit nàsìng*
dvchònge. 'I am spying on you.' ကျွန်
တော် ခင်ဗျားကို စောင့်ကြည့် နေတယ်။

□ **dvchòng** ₁ *v.t.*: filter (water to make
it clean), purify. စိစစ်တယ်။ သန့်စင် စေ
တယ်။ = zìn

- ❑ **dvchóng₂** *v.t.*: empty a vessel, move, pour out. ရှင်းထုတ်တယ်။ *Bùrìrì dvchóngòe*. 'I am emptying the sacks.' ကျွန်တော် ဂုံနီအိပ် ထဲက ပစ္စည်းတွေကို ရှင်းထုတ် နေတယ်။ |CAUS + 'empty'|
- ❑ **dvchóngshì** *v.i.*: de cease, pass away. Literally empty oneself. သေဆုံးတယ်။ ကွယ်လွန်တယ်။ *Vsì shagóng dvchóngshìvpmì*. 'Grandmother passed away.' အဖွား ကွယ်လွန်သွားပြီ။ | CAUS+ 'empty' +R/M. |
- ❑ **dvchòp** *v.i. ~ v.t.*: 1. fit, put (cap) on. စွပ်တယ်။ *Wur dvchòpmí dvchòp-mòe*. 'I put a ring on (her finger).' လက်စွပ် စွပ်ပေးတယ်။ |CAUS + 'put on'| 2. reincarnate. ဝင်စားတယ်။
- ❑ **dvchvt** *v.t.*: tie with bamboo strips. ဝါးနီးနဲ့ ချည်တယ်။ *Tvróng gùng yíng dvchvtndè*. 'Tying it up on the post.' တိုင်မကြီးမှာ ကပ်ချည်တယ်။ = pan
- ❑ **dvð** *v.t.*: boil (cook something) a long time (e.g. meat or hard beans). ပြုတ်တယ်။ *Dèdðè!* 'Boil it!' ပြုတ်လိုက်ပါ။ *Sharø dvðøe*. 'He is boiling the bones.' အရိုး ပြုတ်တယ်။ | CAUS + 'boil (something hard)' |
- ❑ **dvðóm** *v.t.*: counsel someone, make them think about something. သတိရ

- စေတယ်။ |CAUS + 'intuit/sense'| <ðóm 'intuit' =shvðóm
- ❑ **dvðong** *v.t.*: accept, agree, make it stable. အတည် ပြုတယ်။ ခိုင်ခံ့ စေတယ်။ *Kàsiq dvðongòe*. 'I agree to continue the agreement.' စကား အတည်ပြုတယ်။ |CAUS + 'stable'| = shvðong
- ❑ **dvdu** *v.t.*: plan (an action). စီစဉ်တယ်။ စီမံတယ်။ *Shìgùng móng dī lým dvduè*. 'Make a plan to go to the mountains.' တောင်ပေါ် တက်ဖို့ စီစဉ်လိုက်ပါ။ | CAUS + 'suitable'|
- ❑ **dvdu** *v.t.*: happen to be, coincident. ကြိုကြိုက်တယ်။ *Vgì go wapmò we vgo yíng dvduíke bòà*. 'When shooting at a dog, it happened to hit its head.' ခွေးကို ပစ်လိုက်တာ ဦးခေါင်းကို ထိမှန်သွားတယ်။ |CAUS + 'coincident'| [Something happen unintended. မရည်ရွယ်ဘဲ ဖြစ်ပျက်သွားတဲ့ အရာ။] = vdu
- ❑ **dvgå** *v.t.*: ignite (light or fire). ထွန်းညှိတယ်။ *Svmi dvgåðe*. 'Lighting a fire.' မီးထွန်းတယ်။ |CAUS + 'bright'. |
- ❑ **dvgång** *v.t.*: roast, bake, broil (meat). ကင်တယ်။ အပူ ပေးတယ်။ *Sha dvgångòe*. 'Roast meat.' အသား ကင်တယ်။ *Svmi taq dvgångshìe*. 'Warm oneself by a fire.' မီး လှုံ့တယ်။ |CAUS + 'hot'|

- ❑ **dv̄gong** *v.t.*: cause to ripen or mature. အမှည့်ခံတယ်။ ရင့်အောင် ထားတယ်။ *Chòngmurī jv̄ng tiq̄chv̄ng taq̄ dv̄gongòe.* 'I am ripening bananas inside a basket.' ငှက်ပျောသီးတွေ တောင်း တစ်ခုထဲမှာ အမှည့်ခံ နေတယ်။ |'CAUS + 'ripe'|
- ❑ **dv̄gòè** *v.t.*: prepare, get ready. ကြိုတင် ပြင်ဆင်တယ်။ *Tvrà dì lým dvrèrì dv̄gòè.* '(He) is preparing the stuff for traveling.' ခရီး ထွက်ဖို့ ပစ္စည်းတွေ ပြင်ဆင် နေတယ်။ *Dvgòshìe.* 'Prepare oneself, get ready.' အဆင်သင့် ဖြစ်နေဖို့ ကြိုတင် ပြင်ဆင်တယ်။ |CAUS + 'complete'. Changes to high tone before -shì. |
- ❑ **dv̄gò̄m** *v.t.*: make complete. ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်စွက်တယ်။ *Tiq̄sèlv̄p dv̄gò̄m-òe.* '(He) made it ten Kyats.' ငွေဆယ်ကျပ် ပြည့်အောင် ဖြည့်တယ်။ |CAUS + 'be complete, fulfilled'. | [Tone changes from low to mid.]
- ❑ **dv̄gò̄ng₁** *v.t.*: bless. ကောင်းကြီး ပေးတယ်။ *Dvgò̄ngkà.* 'Word of blessing.' ကောင်းချီး စကား။ |CAUS + 'be blessed'. |
- ❑ **dv̄gò̄ng₂** *v.t.*: cause to make sound. တီးခတ်တယ်။ တီးမှုတ်တယ်။ *Vpungí guitar lòn̄g dv̄gò̄ngòe.* 'Aphung is making noise by playing guitar.' အဖုန် ဂီတာ

- ကို တီးခတ်နေတယ်။ *Ketsset chv̄ng mèdè-gò̄ngni.* 'Don't play the cassette.' ကတ်ဆက် မဖွင့်နဲ့။ |CAUS + 'sound'|
- ❑ **dv̄gv̄ng₃** *v.t.*: mediate, conciliate, reconcile disagreeing parties. ဖျန်ဖြေတယ်။ ခွဲခြား စေတယ်။ |<vgv̄ng 'separate'|
- ❑ **dv̄gv̄p₂** *v.t.*: stick, attach. ကပ်တယ်။ *Døn dv̄gv̄pmòe.* 'I am attaching the bamboo wall.' ထရံ ကပ်တယ်။ |CAUS + 'glue or stick'|
- ❑ **dv̄ha ké** *v.t.*: craving for food. အာသာ မပြေ ဖြစ်တယ်။ အစားကြီးတယ်။
- ❑ **dv̄hà₃** *v.t.*: reveal, expose (secret). လျှို့ဝှက်ချက် ပေါက်ကြား စေတယ်။ |CAUS + 'leak'|
- ❑ **dv̄hò̄m ⇔ dv̄hò̄m** *v.t.*: meet or join two things together. တွေ့ဆုံ စေတယ်။ နှစ်ခု ဆက်တယ်။ *Vsìng vnī mvdò dv̄hò̄mòe.* 'He is making two parties meet.' အုပ်စု နှစ်စုကို တွေ့ဆုံစေတယ်။ *Sòmrī hò̄ngnī dv̄hò̄mòe.* 'Join the two ropes.' ကြိုးနှစ်ချောင်း စုပေါင်းလိုက်တယ်။ | CAUS + 'meet'|
- ❑ **dv̄hòq** *v.t.*: bring, deliver (a letter). သယ်လာတယ်။ ရောက်စေတယ်။ *Lega bok dv̄hòq daqà.* 'Brought the book.' စာအုပ် လာပို့တယ်။ |CAUS + 'arrive'|
- ❑ **dv̄hwishì** *v.i.*: whistle. လေချွန်တယ်။ *Hwi hwi wa dv̄hwishìe.* '(S/he) is

- whistling.' လေ တပိုဝို ချွန်တယ်။ |CAUS + OMP + R/M| [Using hand to whistle; <hwí 'sound of whistling'.]
- ❑ **dvjá** *v.t.*: drop something. ကျစေတယ်။ *Vnvngrí kunggòn dvjá bóà.* 'Anang dropped the plate.' အနန် ပန်းကန် လွတ်ကျတယ်။ |CAUS + 'fall'| [Tone changes from mid to high.]
- ❑ **dvjer** *v.t.*: go fast, drive fast. အလျင် အမြန် သွားစေတယ်။ *Modo ch̀ng dvjeròde.* 'Driving the car fast. ကားကို အလျင် အမြန် မောင်းတယ်။ |CAUS + '(go) fast'|
- ❑ **dvjó̃m** *v.i.*: practice. လေ့ကျင့်တယ်။ | CAUS + 'used to'| = *dvgõm*, *shvjang*, *shvmun*
- ❑ **dvkang** *v.t.*: 1. separate, disperse, announce. ခွဲတယ်၊ ကြေငြာတယ်။ *Sasèrì dvkangòde.* '(I) am scattering/separating the birds.' ငှက်ကလေး တွေကို ခွဲတယ်။ 2. distribute. ဝေငှတယ်၊ ပေးဝေတယ်။ *Legàrì dvkangòde.* '(He) is distributing letters.' သူ စာတွေ ဝေနေတယ်။ |CAUS + 'disperse'|
- ❑ **dvkò̃m** *v.t.*: 1. gather up. စုစည်းတယ်၊ စုရုံးတယ်။ *S̀imrèrì s̀ing z̀ungỳing dvh̀ò̃mòde.* 'Gathering the children at school.' ကလေးတွေကို ကျောင်းကနေ စုစီး

- တယ်။ 2. harvest. ရတ်သိမ်းတယ်။ *Mvzì dvv̀ò̃ dvk̀ò̃mò we rvt̀ò̃ íámì.* 'It's harvest time.' ကောက်ပဲ သီးနှံ ရိတ်သိမ်းဖို့ အချိန်ကျပြီ။ |CAUS + 'complete'| <*kò̃m* 'complete'
- ❑ **dvkò̃m** *v.t.*: command. အမိန့် ပေးတယ်၊ တင်းကျပ်စွာ သတိ ပေးတယ်။ *M̀àngv̀tshì l̀ím dvk̀ò̃mòde.* '(I) command (him) not to move.' နေရာကနေ မရွှေ့ဖို့ သတိပေးတယ်။ |CAUS + 'believe'|
- ❑ **dvl̀ing** *v.i.*: usable, useful item. အသုံး ပြုလို့ ရတယ်။ *Yapè dvl̀ingge.* 'You can use him.' ဒီလူကို အသုံးပြုလို့ ရတယ်။ |<l̀ing 'hold' or 'use'|
- ❑ **dvpoq̃** *v.t.*: shoot, fire (a shot). ပစ်ဖောက်တယ်။ *Dangpè dvpoq̃òde.* 'Fire a gun.' သေနတ် ပစ်ဖောက်တယ်။
- ❑ **dvpṽt** *v.t.*: take share. ဝေငှတယ်။ | <pṽt 'get share'|
- ❑ **dvpat** *v.t.*: third person singular form of *dvpṽt*.
- ❑ **dvsaq̃** *v.t.*: stick two things together, tie to something, stick papers on the wall. ကပ်တယ်။ *Hang s̀ò̃mla tiq̃g̀ò̃m d̀ontám ỳing dvsaq̃òde.* '(He) hangs a picture on the wall.' အိမ် နံရံမှာ ပန်ချီးကား တစ်ခု ချိတ်ဆွဲတယ်။ |CAUS + 'stick'|

- ❑ **dvse₂** *v.t.*: allow children to hang out in open area. လျှောက်လည် ခိုင်းတယ်။ *Sìmré dèseò*. 'Let the children stay in the open area!' ကလေးငယ်ကို လျှောက်လည် ခိုင်းတယ်။ |CAUS + 'roam'| = dvjer
- ❑ **dvser** *v.i.*: soar (of eagles), float (of boats), fling. လွင့်ပျံတယ်၊ ပျံဝဲတယ်။ | CAUS + 'fling'|
- ❑ **dvsiq₂** *v.t.*: light (a fire). (မီး) ညှို့တယ်။ *Svmi dvsiqòe*. 'Light a fire.' မီး ထွန်းညှို့တယ်။ <siq 'catch fire'
- ❑ **dvson** *v.t.*: pile up, fill in. ဖို့တယ်၊ ဖာတယ်။ *Dòtrìl chuqapmà vbadùng dvsòndè*. 'I am filling in (with mud) the hole which rats dug up.' ကြွက်တွေ တူးထားတဲ့ တွင်းကို မြေဖို့နေတယ်။ | CAUS + 'fill up'.|
- ❑ **dvsòr** *v.t.*: strain. ရေ စစ်တယ်၊ ရေ ငဲ့တယ်။ *Vmpàtaq dvsòròe*. 'Strain the rice pot.' ထမင်းအိုး ရေငဲ့တယ်။ *Waqpàrì ù dèsrò dáòe*. 'Strain the water from the taro.' ပိန်းဥတွေ ရေစစ်ထားလိုက်။ | CAUS + 'strain'|
- ❑ **dvsuq** *v.t.*: stick upright. တပ်ဆင်တယ်၊ စွပ်တယ်။
- ❑ **dvsvng** *v.i.*: throw ခုန်တယ်၊ ပစ်တယ်။ *Shóngrì dsvsvngvtnòe, nàyàshì dánòngé*. 'Watch out, I shall be throwing these firewood.' ထင်းတွေ

- ပစ်လာခဲ့မယ်၊ သတိ ထားကြပါ။ *Vpè yíng s'ìng dsvsvngshìe*. 'He jumps toward his father.' အဖေ ဆီကို ခုန်တယ်။ | CAUS + 'jump'|
- ❑ **dvsang** *v.t.*: third person singular form of dsvsvng. *Lóng dvsangòe*. '(He) is throwing stones.' သူ ကျောက်ခဲ ပစ်တယ်။
- ❑ **dvshú** *v.t.*: dry in the air (cloth, clothing). ခြောက်အောင် လုပ်တယ်။ *Laqtunrì n'ìm taq dvshùòe*. '(He) is drying clothes under the sun.' နေရောင်မှာ အဝတ် အစား တွေကို အခြောက်ခဲတယ်။ |CAUS + 'dry'|
- ❑ **dvshù₂** *v.t.*: make fat. ဆူဖိုးအောင် လုပ်တယ်။ <shù 'plump'
- ❑ **dvshvng₂** *v.t.*: clean (something). စင်အောင် လုပ်တယ်၊ အကိုင်း ချိုင့်တယ်။ | CAUS + 'clean'|
- ❑ **dvtá** *v.t.*: report, tell. တိုင် ပြောတယ်၊ အကြောင်း ကြားတယ်။ *Ninbé gò dètádò é*. 'Tell Ninbe as well.' နင်ဗေး ကိုလည်း ပြောလိုက်ပါ။ *Chòm kaq s'ìng dvtá l'ím rvt nò taq sh'ypè shatnò z'íng y'íng kèní tiqèpè shlvò daqòe*. '(They) will send someone to report to the village (lit. house) from the camp/place where (they) slaughter yaks.' အိမ်ကို အကြောင်း ပြန်ဖို့ သာကင် သတ်တဲ့ စခန်းက နေ လူတစ်ယောက်ကို သူတို့ စေလွှတ် လာတယ်။ |CAUS + 'listen'|

- ❑ **dvtáng** *v.t.*: first person singular form of *dvtá*. *Ngàt dvtáng bóngà*. 'I have reported (it) (or told them).' ကျွန်တော် (သူတို့ကို) ပြောလိုက်တယ်။
- ❑ **dvtan** *v.t.*: show something. ပြတယ်။ | CAUS + 'be visible' | [Changes to a high tone before -shì.]
- ❑ **dvtan kàru** *n.*: The book of Revelation. ဗျာဒိတ် ကျမ်း။ *Kàgvp àngshír l'ngdòm bok nò dvtan kàru bok íe*. 'The last book of the New Testament is the book of Revelation.' သမ္မာသစ် ကျမ်းစာရဲ့ နောက်ဆုံး ကျမ်းမှာ ဗျာဒိတ် ကျမ်း ဖြစ်တယ်။ |CAUS + 'be visible' + 'letter'|
- ❑ **dvté** *v.t.*: raise up. ကျွေးမွေး ပြုတယ်။ ကြီးပြင်းစေတယ်။ *Waqse go gvzà dvtéapmà*. 'They fed the piglet to make it grow big.' ဝက်ကလေး တော်တော်ကြီး လာအောင် ကျွေးမွေး ပြုစု ထားတယ်။ |CAUS + 'big'|
- ❑ **dvtøm** *n.*: **1.** conclude. အဆုံး သတ်တယ်။ *Kà dvtøm dakngò nong*. 'Let me wind up my speech.' ကျွန်တော် စကားကို အဆုံးသတ် ပါတော့မယ်။ **2.** make knots. ထုံးတယ်။ *Svmri hóngní dètømò*. 'Knots the two ropes.' ကြိုး နှစ်ချောင်းကို ထုံးလိုက်ပါ။ |CAUS + 'end'| **3.** knots. အထုံး။ *Dvtøm l'ng kèní nàtuqò*.

- 'Cut (it) from the knots.' အထုံး ကနေ ဖြတ်ပစ် လိုက်ပါ။
- ❑ **dvtøm** *v.t.*: spend time, use up the time unwisely. အချိန် ဖြုန်းစေတယ်။ အချိန် ကြန့်ကြာ စေတယ်။ *Pà mvi rì g'ungò nò svrapè rvtò dvtømòe*. '(He) is wasting the teacher's time by talking unimportant things.' ဘာ မဟုတ်တာ တွေကို ပြောပြီး ဆရာကြီးရဲ့ အချိန်ကို ဖြုန်းနေတယ်။ *Internet wa l'ng nò rvtò dvtømshìe*. 'He waste his time using internet.' အင်တာနက် သုံးပြီး အချိန် တွေကို ဖြုန်းပစ်တယ်။ |CAUS + 'take time'| [Changes to a high tone before -shì.]
- ❑ **dvtøp** *v.t.*: proof (written material), check if all (of something) is there. စစ်ဆေးတယ်။ စမ်းစစ်တယ်။ *Kàm, mvkàm dvtøpmòe*. 'Making sure all are there.' စုံ မစုံ စစ်ဆေး ကြည့်တယ်။ | CAUS + 'mature'|
- ❑ **dvtuq** *v.t.*: bring, deliver (a letter). အရောက် ပို့တယ်။ ရောက်စေတယ်။ |CAUS + 'arrive'|
- ❑ **dvtuk** *v.t.*: first person singular from of *dvtuq*. *Ngàt dvtukngvtnà ve íe*. 'It is me who brought it here.' ကျွန်တော် ယူလာခဲ့တာ ဟုတ်တယ်။
- ❑ **dvtut** *v.t.*: **1.** connect, join two things together, continue. ဆက်

တယ်။ *Sømri hóngní dvtutnòe.* 'I am joining the two ropes.' ကြီး နှစ်ချောင်း ဆက်တယ်။ **2. interpret.** ဘာသာ ပြန်တယ်။ *Englik kà kèní Mìnà s'ng dvtutnòe.* 'I am interpreting from English to Burmese.' အင်္ဂလိပ် စကား ကနေ မြန်မာလို ဘာသာ ပြန်ပေးတယ်။ **3. classifier** for counting numbers of chopped pieces. အပိုင်း အစ၊ ထင်း အပိုင်းတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shóng ní dvtut.* 'Two pieces of wood.' ထင်း နှစ်ပိုင်း။

- ❑ **dvtuttut** *adv:* in continuation. အဆက်ဆက်၊ အဆင့်ဆင့်။ *Z'ìn dvtuttut.* 'Continuously' အဆက်ဆက်။
- ❑ **dvzaq** *v.i:* **1.** try, work hard. ကြိုးစားတယ်။ *Lèga dvzaqshìe.* '(He) is studious.' သူ စာ ကြိုးစားတယ်။ **2.** make it hard. မာကြော စေတယ်။ |CAUS + 'hard'|
- ❑ **dvzak** *v.i:* third person singular from of dvzaq.
- ❑ **dvzer** *v.i:* go straight, go fast. လျင်မြန်စွာ သွားစေတယ်။ = dvjer
- ❑ **dvzo** *v.t:* to melt. မီးနဲ့ အရည် ကျိုတယ်။ *Waqsó lònq dvzòde.* 'Melting the pot fat.' ဝက်ဆီကို အရည် ကျိုတယ်။ |CAUS + 'melt'.|
- ❑ **dvzó** *v.t:* make plentiful. ပေါကြွယ်ဝစေတယ်။ *TVrì gvzà dvzòde.* 'Make TV

plentiful.' တီဗီတွေ အများကြီး ပေါများလာစေတယ်။

- ❑ **dvzø** *v.t:* cause to end, cause to dissolve. ကုန်ခန်း စေတယ်၊ အရည် ပျော်စေတယ်။ |CAUS + 'dissolve'.|
- ❑ **dvzø̀l** *v.t:* make peace. ငြိမ်သက်စေတယ်။ *Mòng dvzø̀l b'òà.* 'Make peace.' ငြိမ်သက်စေတယ်။ |CAUS + 'calm or peace'.| = shvzø̀l
- ❑ **dvzø̀m** *v.t:* serve, look after, support (someone). အလုပ် အကျွေး ပြုတယ်၊ အစေ ခံတယ်၊ ကူညီ ပံ့ပိုးတယ်။ *Vnínì àngpè g'ónì dvzø̀mòde.* 'Anin is looking after her parents.' အနင်က သူ့ မိဘ နှစ်ပါးကို ကျွေးမွေး စောင့်ရှောက်တယ်။ |CAUS + 'hold'|
- ❑ **dvzø̀m dvvrè** *n:* articles for serving. အသုံး အဆောင်။ |CAUS + 'hold' + 'thing'|
- ❑ **dvzø̀m dvzi** *n:* various articles for serving. အသုံး အဆောင် ပစ္စည်း။
- ❑ **dvzø̀mshú** *n:* servant, helper. အစေခံသူ။ *Ch'òm dvzø̀mshú.* 'House helper.' အိမ်ဖော်။ အိမ် အကူ။ |CAUS + 'hold' + AGT.NOM| = dvz'vrshú
- ❑ **dvzø̀ng** *v.t:* fill. ဖြည့်တယ်။ *Kvlángí modo ch'ìng dvzø̀ngòde.* 'I fill the truck with hay.' ကားကို ကောက်ရိုး အပြည့်ဖြည့်တယ်။ *Ch'úngch'ìng y'íng tì dèz'àngò.* 'Fill the jar with water.' စဉ့်အိုးကို ရေဖြည့်ပါ။ |CAUS + 'full'|

- **dvzvn** *v.t.*: stretch. ဆွဲဆန့်တယ်။ *Tvlì yer dvzvnðe.* 'I pull the bow's string.' လေးကြိုး ဆွဲတယ်။ |CAUS + 'flexible'|
- **dvzýng** *v.t.*: composed. သီးကုံးတယ်၊ စပ်ဆိုတယ်။ |CAUS + 'add'. dv- here functions as a nominalizer.]
- **dvzáng** *v.t.*: third person singular form of dvzýng.
- **dvzýng kà** *n.*: poem. ကဗျာ။ |CAUS + 'add' + 'word'|
- **dvzýngshú** *n.*: composer. သီကုံး ရေးစပ်သူ၊ သီချင်း ရေး ဆရာ။ |CAUS + 'add' + AGT.NOM|
- dv-₂** *prf.*: nominalizing prefix. နာမ်မှုပြုကြိယာ ရှေ့ဆက်။
- **dvbà** *n.*: bridge. တံတား။ *"Dvbà tiqlòng wà lým íe" wa nò shaqrépèla vrashìe.* 'The leaders discuss that "we shall build a bridge."' တံတား တစ်စင်း ဆောက်မယ်လို့ လူကြီးတွေ တိုင်ပင်ကြတယ်။ |NOM.PF+ 'cross'| [dvbà is the upper Ramethi pronunciation and dvzà is the lower Ramethi pronunciation.]
- **dvbóng** ⇔ **dvbúng** *n.*: starting point. အစ ပြုတယ်။ *Àngké dvbóng.* 'Place where a root plant comes out of the ground' မူလ အစပြုရာ။ |

- CAUS + 'get up'. *bóng* ⇔ *búng* | [Norminalized form of *dvbòng* 'originate' .]
- **dvkvtpòn** *n.*: plant you can grow. လူ စိုက်ပျိုးတဲ့ အပင်။ *Yabø vlé nò Sìng-dúng rvp dvkvtpòn íe.* 'This palm grown by Sangdong family.' ဒီမင်းပေါပင်က ဆန်ဒေါင်း မိသားစု စိုက်ပျိုးထားတဲ့ အပင် ဖြစ်တယ်။ |NOM.PF + 'erect' + 'kind'| [This was explained as something you grow that lasts a long time, such as trees, etc. နှစ်ရှည် စိုက်ပင်တွေကို ရည်သွန်းရာမှာ သုံးတယ်။]
- **dvmýn** *n.*: creature. ဖန်ဆင်း ထားတဲ့ အရာ။ *Gvray dvmýn.* 'God's creatures.' ဘုရား ဖန်ဆင်းထားတဲ့ အရာ။ |NOM.PF + 'create'|
- **dvpaq** *n.*: winnowing tray, large round bamboo tray. စကော။ *Dvpaq tegòm taq vbø èrapmò.* 'Use the large bamboo tray and winnow the paddy.' စကော အကြီးကို သုံးပြီး ဆန်ခါချပါ။ |NOM.PF + 'cover'|
- **dvphó** *n.*: price. အဖိုး အခ၊ တန်ဖိုး။ *Dvphó zie.* '(They) give (good) price.' အဖိုး အခ (ကောင်းကောင်း) ပေးတယ်။ |NOM>PF + 'expensive'.|
- **dvshá**, *n.* 1. deceased person; used after reference to a person to show they are dead (like 'late' in

English, but doesn't have to be recent). ကွယ်လွန် သွားတဲ့ သူကို ညွှန်းရာ မှာ နာမည် နောက်က တွဲသုံး ရတဲ့ စကားလုံး။
Nvkàng dvshá. 'Your late grand-father.' ကွယ်လွန် သွားတဲ့ သင့် အဖိုး။
 [Exclusively with humans. ကွယ်လွန် သွားသည့် လူများနှင့်သာ အသုံးပြုသည်။] 2.
 pitiful one. သနားစရာ ကောင်းတဲ့ သူ။
Ngà dvsháé. 'Oh, how pitiful am I.'
 သနားစရာ ကောင်းတဲ့ ကျွန်တော် ပါလား။ | CAUS + 'send' |

- *kàng dvshá* ⇔ *vkàng dvshá* *n:* deceased grandfather. ကွယ်လွန် သွားတဲ့ အဖိုး။ | 'grandfather' + CAUS + 'send' |
- *sì dvshá* ⇔ *vsì dvshá* *n:* my deceased grandmother. ကွယ်လွန် သွားတဲ့ အဖွား။ | 'grandmother' + CAUS + 'send' |
- *dvzír* *v.t:* disciple; one who is sent. တမန်တော်၊ စေလွှတ်ခြင်း ခံရသူ။
Yesù dvzír 12 gò íe. 'Jesus had twelve disciples.' သခင် ယေရှုမှာ တပည့်တော် ၁၂ ယောက် ရှိခဲ့တယ်။ | NOM.PF + 'to bud?' |

dv-₃ *prf:* emphatic prefix. ကသာ။ *Ari dvkàmò kèni adòni dví daqni wa.* '(Don't you know) when you gather these people then it will be like this (you should realize that).' ဒီ လူတွေကို စုထားမှတော့ ဒီလိုမျိုး ဖြစ်မှာ ပဲလေ။ *Wedø dvíe.* 'Yes, it is like that.' ဒီလို သာ ဟုတ်တယ်။

○ **dv-**₄ See the entry **da-**

○ **dvbà** See the entry **dv-**₂

Dvbang *pn:* Dabang; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvbàng *clf:* nominal classifier for rivers' outlets; along the river. ရေချောင်း၊ မြစ်ရိုး တွေကို ရည်တွက် ရာတွင် သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ *Mvniqti dvbàng.* 'Along the Mani river.' မလိခ မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ *Mùnglàngti dvbàng.* 'Along the Munglang river.' မုန်လန်ချောင်း တစ်လျှောက်။

dvbawaq *n:* nature. သဘာဝ။ *Dvbawaq ìlòng wa shvlae ló.* 'Only the natural one is good.' သဘာဝ ဖြစ်တဲ့အရာကသာ ကောင်းတယ်။ <Bur.

Dvbáy *pn:* Dabai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvbe *pn:* Dabe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvbòng₁ *clf:* classifier for counting numbers of bunches of things, such as grapes. အတွဲ၊ အခိုင်ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Chòngmu tiqdvbòng èrishì bø.* 'Take a bunch of bananas.' ငှက်ပျောသီး တစ်ခိုင် ယူသွားပါ။

dvbòng₂ *v.i:* be short and fat. ပုကွတယ်။

□ **bongdvbòng** *adv:* short and fat. ပုကွကွ။

○ **dvbòng₃** See **dvbùng** under **dv-**₁

○ **dvbòng₄** See the entry **dvbù**

Dvbø *pn*: Dabeu; name of iron mine.

နောင်မွန်ဒေသရှိ တဘော် သတ္တုတွင်း အမည်။

dvbð *v.i*: fat (of people). ဝတယ်။ *Nìmløp móng vsìng tiqmaq nø gvzà dvbðe*. 'Some people from the Western countries are so fat.' အနောက် နိုင်ငံက လူတစ်ချို့က တော်တော်ကို ဝကြတယ်။

□ **bòdvbð** *adv*: fatty, chubby. ဝတုတ်တုတ်။ *Sìmré pèsè nø bðdvbðsè*. 'The kid is chubby and lovely.' ကလေးလေးက ဝတုတ်တုတ်လေး။

dvbðr ⇔ **dvbvr** *clf*: classifier for a hand of bananas. အဖီး ကိုညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Chongmu vshòm dvbðr wandè*. '(He) is buying three bunches of bananas.' သူ ငှက်ပျောသီး သုံးဖီး ဝယ်နေတယ်။

dvbù *v.i*: glad, happy. ဝမ်းသာတယ်။ *Dvbù rvt chónghshè*. 'He is jumping because he is happy.' ဝမ်းသာပြီး ကခုန်တယ်။ = shaqshaq wa

□ **dvbòng₄** *v.i*: I happy, contraction of dvbù + ng =dvbòng. *Dèni ngà gvzà dvbònge*. 'Today I am very happy.' ဒီနေ့ ကျွန်တော် တော်တော် ပျော်တယ်။

□ **dvbù mvrshv̀m** *n*: charming. ပြုံးရွှင်သော၊ နှစ်လိုဖွယ် ကောင်းတဲ့ မျက်နှာ။ *Bóy-mè yíng dvbù mvrshv̀mí vto dâie*. 'We shall welcome you with charming (faces) at the big celebration.' ပွဲတော်ကြီးမှာ ပြုံးရွှင်စွာ ကြိုဆို နေပါမယ်။ |'happy' + 'appearance'|

□ **dvbù nøt** *n*: bliss. ပျော်ရွှင်တဲ့ စိတ်။ |'happy' + 'mind'|

□ **dvbù shv̀ngkà** *n*: the Gospel, goodnews. ဝမ်းမြောက်ဖွယ် သတင်းကောင်း။ *Dvbù shv̀ngkà dvshvng svra rì tuqdaqì*. 'The evangelists (good-news proclaimers) have arrived.' သတင်းကောင်း ဝေငှတဲ့ ဆရာတွေ ရောက်ပြီ။ |'good' + 'news'|

□ **dvbù vzòkung** *n*: merit dance; Rawang traditional festival. မနောပွဲတော်ကြီး၊ ရဝမ် ရိုးရာ မနော ပွဲတော်ကြီး။ |'happy' + Azeú + 'celebration'|

□ **dvbù zaywà** *n*: happy song. ဝမ်းမြောက် သီချင်း။ |'happy' + 'song'|

Dvbudvm *pn*: Dabudam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **dvbùng** See the entry **dvbòng**₃

dvbvl *v.t*: finish up, terminate. အဆုံးသတ်တယ်။ [an expression used when some-one is really angry. အရမ်း စိတ်ဆိုးတဲ့ အခါ သုံးတဲ့ အသုံး အနှုန်း။] = dvbvl

dvbvng₁ *v.t.*: help. ကူတယ်။ *Vkàmaq rvmá wá dvbvngòe.* 'I am helping out for my father-in-law's field.' ယောက္ခတို့ လယ်ကူ လုပ်ပေးတယ်။

dvbvng₂ *1. part:* hypothetical counter-factual marking particle. It occurs after nominals. အကယ်လို့ သာ၊ သာလျှင်။ *Vpè dvbvng mvdì daq.* 'If father comes it will be good.' အဖေ လာခဲ့ရင် ကောင်းမှာပဲ။ *Ngaí dvbvng mvwìngvpmò.* 'Had I done that.' ကျွန်တော်သာ လုပ်ခဲ့မိရင် ဘယ်လောက် ကောင်း လိုက်မလဲ။ *2. adv:* marker which occurs after nominals and NP to mark just, even the N. လေးတော့၊ လိုသာ။ *Kung dvbvng èshò:lò.* 'You wash the plates.' ပန်းကန်လေးတော့ ဆေးပါ။ *Wedø dvbvng.* 'Even like this.' အဲဒီလိုသာ ဆိုရင်။

dvb_vng₂ *v.t.*: ox-bow lake. မြစ်ကျိုး အင်း။ မြစ် လက်တက်။

dvb_vng *n:* ridge or embankment. မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ = wàngdùng

dvb_vr *n:* goitre. လည်ပင်းကြီး ရောဂါ။

○ **dvbvt** See the entry **dv-₁**

dvcha *n:* **1.** weather. ရာသီ ဥတု။ *Dènthng nò dvcha gvzà shvlae.* 'This year we have very good weather.' ဒီနှစ် ရာသီဥတု တော်တော် ကောင်းတယ်။ **2.** time. အချိန်။ *Dvcha mvgyv rvtø taq ètuq daqì.* 'You came during a not very good time.' အချိန်အခါ သိပ် မကောင်းတဲ့ အချိန်မှာ ရောက်လာ ခဲ့

တယ်။ = l̀ngcha
dvchá ⇔ **tiqdvchá** *adv:* **1.** same, similar. တူညီတယ်၊ ဆင်တူတယ်။ *Wepèní dvchá íe.* '(They) two are the same or similar.' သူတို့ နှစ်ယောက်ကတော့ အတူတူ ပါပဲ။ **2.** in the same manner with, according to. နည်းတူ၊ အတိုင်း၊ သကဲ့သို့။ *Vpong wa dø tiqdvchá.* 'The same manner as what Aphong says.' အဖန် ပြောတဲ့ နည်းတူ၊ အတိုင်း။ [The last syllable can be reduplicated for emphasis.]

□ **dvcháchá** *adv:* same, equally. အတူတူ။ *Àngnongvnm nò dvcháchá tee.* 'They-siblings are equally big.' သူတို့ ညီအစ်ကိုတွေ အတူတူ ကြီးကြတယ်။

dvchap *v.i:* have sexual affair with. လိင်မှု ဖေါက်ပြန်တယ်။ မတရားတဲ့ မေထုန် ပြုတယ်။ *Svma dvchap rvt tong shvrúngapmà.* '(He) is imprisoned because of his sexual affair.' လိင်မှု ဖေါက်ပြန်လို့ ထောင်ကျ သွားတယ်။

dvchat₁ *n:* house floor's beam. ကြမ်းခင်း တွေကို ညီအောင် ခင်းတဲ့ အောက်ခံ ငြမ်း။

dvchat₂ *n:* pit fall trap. ဆူးထောင် ချောက် တစ်မျိုး။ [A trap made of pointed sticks set at the lower part of a steep slope to kill animals that would fall from the top. တောင်စောင်းတွင် တိရစ္ဆာန်များ ချော်၍ လျှောကျရာတွင် ဆူးထိုးမိရန် လုပ်ထားသည့် ဆူးထောင်ချောက်တစ်မျိုး။] = **vzòr**

dvcheq₁ 1. *v.t.*: strike (to light fire). ခြစ်တယ်။ *Svmi dècheqò*. 'Light the match/lighter.' မီးခြစ် ခြစ်ပါ။ 2. *n.*: strike to kill. ဖေါက်သတ်တယ်။ *Shiq dvcheqòe*. 'Kill the louse (by striking with fingernail).' သန်း ဖေါက်သတ်တယ်။ |CAUS + OMP (click)|

dvcheq₂ *n.*: be tiny and small. ပုပြီး အကောင်သေး သော။ *Vs'ing dvcheq íe*. 'Short and tiny person.' ပုပြီး လူကောင် သေးတဲ့သူ ဖြစ်တယ်။ = dvheq

☐ **cheqdvcheq** *n.*: short and small. ပုသေးသေး။

Dvchi *pn.*: Dachì; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvchí *pn.*: Dachì; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvchiq *v.t.*: tighten, make fast. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ ကိုင်စွဲတယ်။ *Shóng dvg'ing taq dvchiqshè*. 'Hold tight at a branch.' သစ်ကိုင်းမှာ ကိုင်စွဲ ထားတယ်။ *D'ingkwè y'ing dvchiqòe*. 'Tie tightly on hook.' ချိတ်မှာ တင်းတင်း ချည် ထားတယ်။

dvchit *v.t.*: congeal, creaming, boild to become thick liquid. ကျိုချက်တယ်။ *Kvmùng dvchitnòe*. 'Boiling/creaming sugercane juice.' ကြိရည် ကျိုချက်နေတယ်။

dvcho *v.i.*: 1. dry. (အခြောက်) လှန်းတယ်။ *Sha dvchòe*. '(He) is drying the meat.'

အသား အခြောက်လှန်းတယ်။ 2. smoked or dried item; formative in noun compounds. (အသား) ခြောက်။ *Shvrisha dvcho*. 'Dried deer meat.' ဂျီသား ခြောက်။ *Nga dvcho*. 'Dried fish.' ငါးခြောက်။ *Naqqing dvcho kèi*. 'Let's eat dried frogs.' ဖါးသား ခြောက် ကြော်စား ရအောင်။

☐ **chódvcho** ⇔ **chórdvchor** *adv.*: skinny ပန်းသော၊ ပိန်ချည့်သော။ *S'ivréri chódvcho kadøwa s'ingatni*. 'Why are these children so skinny.' ဒီကလေးတွေ ပိန်ချည့် လိုက်ကြတာ။

○ **dvchok** See the entry **dvchuq**

dvchóng₁ *part.*: marker which occurs after nominals and NP to mark totality or completeness; only, merely, just of the N or NP. ချည်းသာ၊ သက်သက်။ *Tvwasá dvchóng íe*. '(This) is only bamboo fields.' ဝါး ရုံတွေ ချည်းပဲ။ *Svmaré rì dvchóng lvdíó*. 'Oh, only women are going there.' အိုး၊ အမျိုး သမီးတွေ ချည်းသွားနေကြပါလား။ = wa

○ **dvchòng₂** See **dvchò**, under **dv-**

○ **dvchóngshì** See **dvchóng₂**, under **dv-**

dvchøpzì *n.*: medicinal tea (of any kind) use for embrocation. အရိုးအဆစ် လွဲခြင်း (သို့) အရိုး ကျိုးသွား တဲ့အခါ သောက်ရတဲ့ တိုင်း

ရင်း ဒဏ်ကျေဆေး တစ်မျိုး။

dvchuq *v.i. ~ v.t.*: wash face. မျက်နှာ သစ်တယ်။ *Mírdaq dvchuqshìe.* 'He is washing his face.' သူ မျက်နှာ သစ်နေတယ်။ [Exclusively with washing face only. မျက်နှာ သစ်ရာတွင် သာ သုံးသည်။]

□ **dvchok** *v.i. ~ v.t.*: first person singular form of dvchuq. မျက်နှာ သစ်တယ်။ *Mír dvchokshònge.* 'I am washing my face.' ကျွန်တော် မျက်နှာ သစ်တယ်။

dvchíng *n.*: mountain. တောင်။ *Ngvpuq nò Kízi dvchíngò tiyaq zvng ripdìng wavpmì.* 'As for the cow, one night at the Khizi mountain, the cow suddenly stood up.' နွားကတော့ တစ်ညမှာ ခိုးဖီတောင်မှာ ရုတ်တရက် ထရပ် ခဲ့တယ်။

○ **dvdam** See the entry **dvdvm**
dvjàng, *n.*: red colour painted cane ring which is used to put around the waist as part of traditional costume. အနီရောင် ဆိုးထားတဲ့ ကြိမ်ကွင်း၊ ရိုးရာ အဝတ်အစားအဖြင့် အမျိုးသမီးများ ခါးတွင် စွပ်တဲ့ ကြိမ်ကွင်း။

dvjàng, *n.*: small type of cane or rattan. အလုံးသေးတဲ့ ကြိမ် တစ်မျိုး။

dvdít *v.i.*: short and tiny. ပုပြီး သေးတယ်။
□ **ditdvdít** *adv.*: short and small. ပုသေးသေး။

Dvdóng *pn.*: Dadaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvdor, *v.t.*: push or pull something by force, drag. အတင်း အကြပ် တွန်း၊ ဆွဲတယ်။ တရွတ်တိုက် ဆွဲတယ်။ *Modo chìng dvdoròe.* 'Push the car.' ကားကို တွန်းတယ်။ *Vkòpè s`ìng cìlrit` dvdo:rò n`ò shòl b`òè.* 'Soldiers dragged and took a thief away.' စစ်သားများက သူခိုးကို တရွတ်တိုက် ဆွဲခေါ်သွားတယ်။ [Changes to a high tone before -shì.]

□ **dvdórshì** *v.i.*: doing recklessly. တဖြတ်ထိုး လုပ်တယ်။

dvdor, *v.t.*: connect, bring water by gutter or pipe. ရေသွယ်တယ်။ *Kungdorì tí dvdoròe.* 'Bringing water by the pipe.' ရေ တလျှောက်နဲ့ ရေသွယ်တယ်။ [Exclusively with gutter or pipe. ရေတံလျှောက်ဖြင့် ရေသွယ်ခြင်းကိုသာ ဆိုလိုတယ်။]

dvdòr *n.*: awl; an iron stick used to make holes in bamboo and wood by heating it. ဖေါက်တံ၊ ဆူးချွန်၊ အပူပေးပြီး ဝါး၊ သစ်သားတွေကို အပေါက် ဖေါက်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ သံချောင်း။ <Waqdamkhaung dialect. =shvjit

Dvdòr *pn.*: Dador; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Dvdúng *pn.*: Dadung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvdut *v.t.*: 1. make it happen. မရမက လုပ်တယ်။ အတင်း အကျပ် လုပ်တယ်။ 2. hypothesize. ယူဆတယ်။ အတည် ပြုတယ်။ *Nvngwàí` y`mdàrà` wa` dvdutn`òe.* '(He) hypothesized that the cow has eaten

(the plant).' နွားက စားသွားတာ ဖြစ်မယ်လို့ ခံယူတယ်။ [dv- is not causative here, since dut cannot occurs it self.]

dvdvm *v.t.*: think of something. စဉ်းစားတယ်၊ အောက်မေ့တယ်။ *Dvdvm dèbvngà!* 'Help me think (of what?)' စဉ်းစား ကူပါအုံး။ *Dvdvm lým tvrà.* 'Matter to consider.' စဉ်းစားရန် အကြောင်းအရာ။ [dv- is not causative here, since dvm cannot occurs it self.]

□ **dvdam** *v.t.*: third person form of dvdvm. *Angí nø wedø dvdamò lòngh shònòe.* 'He expressed what he has in mind.' သူ တွေးထင်တာကို ပြောပြတယ်။

□ **dvdvm rón** *v.t.*: remember, recall, able to reason well. သတိရတယ်၊ အမှတ်ရတယ်၊ စဉ်းစား တတ်တယ်။ *Vpungí nø dvdvm rónòe.* 'Aphung is reasonable.' အဖန်က စဉ်းစား ဉာဏ်ရှိတယ်။ *Kònglàngpò dì yìngshà tvrà dvdvm rón bóngà.* 'I can now recall our visitation to Khonglangphu areas.' ခေါင်လန်ဖူး ဒေသကို သွားခဲ့တဲ့ အကြောင်း အခု မှတ်မိပြီ။ |'think' + 'reach'|

□ **dvdvm shá** *v.t.*: clever, considerate; know the other's mind. စဉ်းစား တတ်တယ်။ *Werypsèrĩ nø dvdvm sháòe.* 'Children from that family

are considerate.' ဟို ဖက်အိမ်က ကလေးတွေက စဉ်းစားတတ်တယ်။ |'think' + 'know'|

□ **dvdvm vbè** *v.t.*: get wrong, misunderstand. အထင် မှားတယ်၊ တလွဲအဓိပ္ပါယ် ကောက်တယ်။ |'think' + 'miss'|

□ **dvdvm vtiq** *v.i.*: doubt, wonder, be amazed, be uncertain. သံသယ ဖြစ်တယ်၊ ဝေခွဲလို့ မရ ဖြစ်တယ်၊ အံ့ဩ တွေ့ဝေတယ်။ *Shaqrémèì shòn bóà kà rvt dvdvm vtiqe.* '(He) became very uncertain after hearing what the old lady has said.' အမျိုးသမီးကြီး ပြောစကားတွေ ကြားပြီး နောက် ဝေခွဲမရ ဖြစ်သွားတယ်။ |'think' + 'wonder'.|

□ **dvdvmò tvrà** *n.*: idea, opinion, (Lit. way of thinking). အကြံ အစည်။ အကြံဉာဏ်။ |'think' + TNP + 'matter, affair'|

dvga *n.*: woven bamboo cover; a rain proof cover which covers from head to waist. မိုးအကာ၊ ဦးခေါင်းမှ နောက်ကျောခါးအထိ လွှမ်းတဲ့ မိုးအကာ။

dvgá, *n.*: another, other. အခြား။ *Dvgá vsìngrì.* 'Other people.' အခြား လူတွေ။ *Dvgá tvrà shònì.* 'Let's talk about other matters.' တခြား အရာတွေ။

□ **dvǵá àngpǵnpǵn** *n*: various other kinds, miscellaneous things. အခြား အထွေ ထွေ။

dvǵà *n*: shield. အကာအရံ၊ ဒိုင်းလွှား။

○ **dvǵám** See the entry **dvǵým**

○ **dvǵang** See the entry **dvǵvng**

dvǵè *n*: female genitals. အမျိုး သမီး အင်္ဂါ။

Dvgennvm *pn*: Dagennam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvgeq *pn*: Dage; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvǵò *n*: package for sacrificing to Nats. နတ်တင်၊ ပူဇော်တဲ့ အထုပ်။

□ **dvǵò shvlvp** *n*: leaf used for packing food offered to Nat. နတ်တင်တဲ့ အစား အစာတွေကို ထုပ်ပိုးရတဲ့ ဖက်ရွက် တစ်မျိုး။

Dvgon *pn*: Dagaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvgong₁ *pn*: name given to someone born late, not at the expected time. ရက်အတော် နောက်ကျပြီးမှ မွေးဖွားတဲ့ ကလေး ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ |<gong 'matured well, ripe'|

Dvgong₂ *pn*: Dagaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dvǵóng *n*: goblet. ရေတကောင်း။ = *tǵdúng*

dvǵoq *v.i*: 1. turn a corner. ကွေ့တယ်။ *Modochǵng dvǵoqòè*. 'He is turning the

car around.' သူ ကားကို ကွေ့နေတယ်။ 2. curved, crooked, bent. ကောက် ကွေး တယ်၊ ကုန်းတယ်၊ ကိုင်းတယ်။ *Tvrǵngǵǵng dvǵoqe*. 'The post is curved.' တိုင် ကောက်တယ်။ *Juq dvǵoqe*. 'Hunch-back.' ခါး ကိုင်းတယ်။

□ **goqdvǵoq** *n*: bent. ကွေ့ ကောက် ကောက်။ *Shǵng goqdvǵoq tǵǵǵng baq-atnà*. '(He) came carrying crooked wood.' ထင်း ကောက်ကောက် ကွေးကွေး တစ်ချောင်း မ ပြီး လာနေတယ်။

Dvgoq *pn*: Dagau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvǵòr *n*: wizard, foreseer, diviner. နှမိတ် ဖတ်သူ၊ ထိုးသွင်း သိမြင်သူ။ [One who talks to Dvmø. ဒုမူ ဘုရားနှင့် ဆက်သွယ်သူ။] = *dǵmshà*

□ **dvǵòr wa** *v.i*: make prediction or do wizard's work. ပရောဖက် ပြုတယ်၊ နှ မိတ် ဖတ်တယ်။

dvǵó *v.t*: cover. ဖုံးအုပ်တယ်။

dvǵò₁ *num*: nine, the ninth. ကိုး။ *Vsǵng dvǵòǵò*. 'Nine people.' လူ ကိုးယောက်။

□ **dvǵòsè** *num*: ninety. ကိုးဆယ်။ |'nine' + 'ten'|

○ **dvǵò₂** See the entry **dv-₁**

dvǵòng *n*: clan, family, tribe. လူမျိုး နွယ်။ *Vdè dvǵòng*. '(One's) own family /clan/tribe.' မိမိ အမျိုးအနွယ်။ *Rvwàng*

dvsì taq dvgøngsè mvme vle. 'The Rawang race got many clans.' ရဝမ် လူမျိုးမှာ မျိုးနွယ်စု ငယ်တွေ အများကြီး ရှိတယ်။ = *dvsì*

dvgoq₁ *v.t:* block (the view or the light). ဖုံးကွယ်တယ်။ *Chòmí dvgøq kéðe.* 'The (light) is blocked by the house.' (နေရောင်ကို) အိမ်က ဖုံးကွယ်ထားတယ်။ *Mèsò gòmí dègøqò.* 'Block (it) with that paper.' စာရွက်နဲ့ ဖုံးလိုက်ပါ။

dvgoq₂ *v.i:* hiccup. ဂျို့ထိုးတယ်။
Dvgøtaq *pn:* Dageutha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvgu *n:* 1. bridge, rope bridge, or a narrow path in deep steep for both animals and people to cross. တံတား၊ ကြိုး တံတား (သို့) ချောက် ကမ်းပါးမှာ လူနဲ့ တိရစ္ဆာန် ဖြတ်သန်း သွားတဲ့ လမ်းကြောင်း။ 2. path, channel. လမ်းစဉ်၊ လမ်း ကြောင်း။ *Vkàng júøtkùng s'ng Vnvngmaq dvgu kèní waq tiqgo língatnà.* 'One pig was donated for my grandfather's prayer meeting from the channel of Anang and her family.' အဖိုး အတွက် ဆုတောင်း ပေးတဲ့အခါ အနန်တို့ မိသားစု ဖက်က ဝက် တစ်ကောင် ယူလာ ခဲ့တယ်။ = *dang kèní*

□ **dvgu tvlaq** *n:* river crossing point using a single rope. ကြိုး တစ်ချောင်း တည်းနဲ့ ဖြတ်ကူးတဲ့ ကြိုး တံတား။ = *vlaq*

□ **dvguhì** *v.i:* cross a river by hanging on one rope. ကြိုးတန်းကို သုံးပြီး တစ်ဖက် ကမ်းကို ဖြတ်ကူးတယ်။

Dvgung *pn:* Dagung (river). ဒဂုံ (မြစ်)။

dvgúng *v.i:* bend, curve, hunchback. ခါးကုန်းတယ်။ *Vsì nò vsak 90 sé nòng íràì rvt juq dvgúng.* 'My grandmother is hunchbacked as she is almost 90 years old.' အဖွားက အသက် ၉၀ နီးလာလို့ ခါးကုန်းတယ်။

□ **gungdvgúng** *adv:* (waist) bend. ခါးကိုင်းကိုင်း။

dvgùng₁ *n:* honour, glory. ဂုဏ်သရေ၊ ဘုန်း။ *Dvgùng vlpè.* 'Man who has honour.' ဂုဏ် အသေရရှိ လူကြီးမင်း။ *Gvray dvgùng bunge.* 'God's glory is manifested.' ဘုရား သခင် ဘုန်း ထင်ရှားတယ်။

□ **dvgùng gùngshvng** *n:* be glorified, exalted. ဘုန်းအသေရ ရှိတယ်။

□ **dvgùng zí** *v.t:* glorify. ဘုန်းပေးတယ်၊ ချီးမွမ်းတယ်။ *Gvray kaq dvgùng zíðe.* '(They) glorify God.' ဘုရား သခင်ကို ချီးမွမ်းတယ်။ |'honour' + 'give'|

dvgùng₂ *n:* tusk, ivory, fang. အစွယ်။ *Mvgwì dvgùng.* 'Elephant's tusk.' ဆင်ဆွယ်။ *Waqshvng dvgùng.* 'Pig's tusk.' ဝက်ဆွယ်။

dvgup *v.t.*: throw; refers to throwing of large items. ပစ်တယ်၊ ထုတည် ကြီးတဲ့ အရာတွေကို ပစ်ရာမှာ သုံးတယ်။ *Péchìng dègup daqò.* 'Throw the basket down.' ပုလိင်းကို ပစ်ချလိုက်ပါ။

☐ **dvgupshì** *v.i.*: jump (of animals or people). ခုန်တယ်။

dvgým *v.i.*: curse. ကျိန်တယ်။ = mvtán

☐ **dvgám** *v.t.*: third person form of dvgým.

dvgým *n.*: grave, graveyard, cemetery. အုတ်ဂူ၊ သင်္ချိုင်း။ *Vkàng dvshá dvgým shøn shønangò.* 'I am clearing weeds at My grandfather's graveyard.' အဖိုး၏ အုတ်ဂူ မြင်ရှင်းပေးနေတယ်။ = ləprà

dvgvng *v.t.*: strike, beat. ထုထောင်းတယ်၊ ခေါက်တယ်။ *Wepè go chìng dvgvngò.* '(I) am striking that man's head.' (ကျွန်တော်) အဲဒီလူရဲ့ ခေါင်းကို ထုရိုက်နေတယ်။

☐ **dvgang** *v.t.*: third person singular form of dvgvng.

dvgýng *v.i.*: short (people or animals). (အရပ်) ပုတယ်။ *Ngàmaq svrapè nò dvgýnge.* 'Our father is short.' ကျွန်တော်တို့ အဖေက အရပ် ပုတယ်။ [Exclusively with animate nouns. သက်ရှိနာမ်များနှင့်သာ သုံးသည်။]

☐ **gvngdvgýng** *adv.*: short. ပုကွကွ။

dvgvng₁ *n.*: 1. branch, twig. အကိုင်း။ *Shóng (dvgvng) tiq dvgvng.* 'One branch of a

tree.' သစ်ကိုင်း တစ်ကိုင်း။ 2. sub. ကိုင်းခွဲ *Gomidi àngdvgvngri.* 'Sub-committees.' ကော်မတီ ခွဲတွေ။

dvgvng₂ *v.i.*: hasty, anxious. အလျင် လိုတယ်၊ စိတ် ဇောတယ်။ *Lo dvgvnge.* 'He is anxious to go home.' အိမ်ပြန်ဖို့ အလျင် လိုနေတယ်။ = mvnàn, mvhè

dvgvp₁ *n.*: era, period of time. တုန်းက၊ အချိန် ကာလ။ *Zìng lùngì dvgvp.* 'The time (we) were in school.' ကျောင်းတက် တုန်းက။ = rvtò

○ **dvgvp₂**: See the entry **dv-₁**

dvgvp zangkwè *n.*: visible agreement sign made between two parties. အဖိုးတန် ပစ္စည်း တွေကို နှစ်ဦး (သို့) အဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့ အကြား သဘောတူ မှတ်သားထားတဲ့ သုံးမြောက် ပုံသဏ္ဍန် သစ်သားခွ။

dvhà₁ *n.*: dry season. ခြောက်သွေ့တဲ့ ရာသီ။ = lómchè

☐ **dvhà nèmpe** *n.*: drought season. မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။

☐ **dvhàtvng** *n.*: end of the dry season. နွေနှောင်း။

☐ **dvhàtvng gòem** *n.*: the sixth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-May and mid-June. တစ်ဆယ့် နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ ဆဋ္ဌမ လ။ |'dry season' + 'edge' + CLF.flat object|

☐ **dvhàtvngdóng shò** *n*: rain which comes toward the end of the dry season. နွေ့နောင်း ကာလမှာ ရွာတဲ့ မိုး။

dvhà₂ *n*: clearing unburned branches of hill field. တောင်ယာ ခုတ်ရာမှာ စပါး၊ စိုက်ပျိုးပင်တွေ စတင် စိုက်ပျိုးနိုင်ဖို့ မီးကြွင်း မီးကျန်တွေကို အချောသပ် ရှင်းလင်း တာကို ဆိုတယ်။ = dòngrjè

Dvhàm *pn*: Daham; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvhat *n*: form, simple (word). ရိုးရိုး ပုံမှန်။ *Kà dvhatsèrì wa sháòe*. 'Only know simple language/words.' သာမန် ရိုးရိုး စကားကိုသာ ပြောတတ်တယ်။

○ **dvhàtvng gòem** See the entry **dvhà₁**

Dvhàwàng *pn*: Dahawang; place or river name. နေရာ ဒေသ တစ်ခု (သို့) မြစ်တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

dvheq *n*: be tiny and small. ပုပြီး အကောင် သေးတယ်။ = dvcheq

☐ **heqdvheq** *adv*: small and slim. သေး သွယ်သွယ်။ = cheqdvcheq

dvhí *n*: post. တိုင် = shónglí

dvhing *v.i*: thin, skinny (of animate nouns). ပိန်တယ်။ *Vsìng dvhing*. 'Thin person.' လူပိန်။ = yò

☐ **híngdvhing** *adv*: skinny. ပိန်ပိန် ပါးပါး။

dvhò *loc.n*: between, among. နှစ်ခု အကြား။ *Shónggùngrí dvhò*. 'Between the two logs/trees.' သစ်တုံး နှစ်တုံး အကြားမှာ။ *Chàm nìng waqkok dvhò yíng b'ò tiqgo vl b'òe*. 'There was a snake somewhere between the house and the pigsty.' အိမ်နဲ့ ဝက်ခြံ အကြားမှာ မြွေတစ်ကောင် ရှိတယ်။ |Follows the two items mentioned, often followed by taq, yíng, rvm or z'vng. |

☐ **dvhòhò** *loc.n*: through the middle. *Mvring dvhòhò die*. 'Go through the middle of the village.' ရွာလယ် ကနေ ဖြတ်သန်း သွားတယ်။

dvhùng 1. *n*: basket; for carrying wood from the forest. ထင်းထမ်းဖို့ အသုံးပြုတဲ့ အကွက်ကျ ခြင်းကြား၊ ပုလိုင်။ *Shónggrí lým dvhùng zvtndè*. 'I am weaving a basket to carry firewood.' ထင်း သယ်ဖို့ ခြင်းကြား ရက်တယ်။ = há **2**. *clf*: classifier for counting numbers of large baskets. ပုလိုင်၊ ခြင်းကြားတွေ ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sha dvcho wa tiqpèi tiqdvhùng rìò lo daq we yàngò*. 'You know, each person will return home carrying one full of basket of dried meat.' လူတစ်ယောက် အသား ခြောက် တစ်ပုလိုင် အပြည့် ထမ်းပြီး ပြန်လာတယ်။

Dvhv̀m *pn*: Daham; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvh́ng *n*: separation, border. စည်းခြားတယ်။ နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်တယ်။ ပိုင်းခြားတယ်။
Dvh́ng íe. 'It is a border.' ခြားထားတယ်။
 နယ်နိမိတ် ဖြစ်တယ်။ = *dvrət*

Dvhvp *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dvjà *n*: investigation, means, condition, situation. အခြေ အနေ။ *Dvjà shvla má ỳngámà*. '(He) went out to see whether the situation is good.' အခြေ အနေ ကောင်းမကောင်း သွားကြည့်တယ်။

dvjàng *n*: age, generation. အရွယ်။ *S̀m̀ré dvjàngí d́ng Mvnò b̀y shvtiè*. "Well, even the children are able to do the merit dance.' ကလေး အရွယ် တွေတောင် မနော ပွဲ လုပ်နိုင်ကြတယ်။ = *mo*, *mvlim*, *mvpim*

dvjaq *v.t*: look at, watch, stare. ကြည့်တယ်။ *Ǹm̀lo l̀ng dvjaqè*. 'Watching the sun set.' နေဝင်တာကို ကြည့်နေတယ်။
Dèjaqè! 'Look!' ကြည့်ပါ။ |CAUS + 'make hole'|

Dvjétvmtong *pn*: Dakyetamtong; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **dvjóm** See the entry **dv-**

dvjù *n*: veins, arteries, nerves. အကြော အချည်။

□ **dvjù svyà** *n*: veins, arteries, nerves. အကြော အချည်။

dvjùng ⇔ **dvjòr** *n*: path animals go through. တောကောင်၊ သားကောင်တွေ သွားလေ့ ရှိတဲ့ လမ်းကြောင်း။

dvjvm *v.t*: investigate, inspect, spy. ချောင်း မြောင်းတယ်။ လေ့လာတယ်။ ထောက်လှမ်းတယ်။

□ **dvjvmshú** *n*: spy, secret agent. ထောက်လှမ်းရေး သမား။

dvjvng *n*: three-leaf caper. ခံတက်ရွက်။
Bvdò rvgaq dvjvng gvzà yoe. 'Three-leaf caper grows plenty in Putao.' ခံတက်ရွက် အမြောက် အမြား ပူတာအို ဒေသတွင် ပေါက်ရောက်တယ်။ [Edible leaf. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက်တစ်မျိုး။] *Sci. Crateva adansonii*

Dvjvngvnm *pn*: Dakyangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dvk₁ *v.i*: expert, skillful (person). ကျွမ်းကျင်တယ်။ *Yapè nò Lisu kà ǹng Puq kà dvk íe*. 'This person is an expert with the Lisu and Jinghpaw languages.' ဒီလူ လီဆူးနဲ့ ဂျိန်းဖေါ့ စကား အရမ်း ကျွမ်းကျင်တယ်။

□ **dakmang** ⇔ **dakmang vjì** *n*: philosopher. အတွေးခေါ် ပညာရှင်။

dvk₂ *v.t*: guess (at a riddle), mentally calculate, infer. ခန့်မှန်း၊ တွေးတော၊ မှန်းဆတယ်။ *Ngái dvkngòè*. 'I guess.' ကျွန်တော် ခန့်မှန်းတယ်။

□ **dak** *v.t*: third person singular form of *dvk*. *Àngí dakngò l̀ng gvzà shvlae*. 'What he guesses/reasons is good.'

သူ ခန့်မှန်းတာ တော်တော် ကောင်းတယ်။

dvka *v.t.*: feed. အလွန်အကျွံ ကျွေးတယ်။
Svrèpè dvkaðe. 'Feeding the kid.' ကလေး
ကို ထမင်း အဝကျွေးတယ်။

□ **dvkashi** *v.i.*: overeat. အစား ကျူးတယ်။
အလွန် အမင်း စားသောက်တယ်။

dvká *n.*: cooked rice. ထမင်း။ *Dvká ámi,*
èloraé. 'Come back, we shall eat rice.'
ထမင်း စားမယ်၊ ပြန်လာပါ။

dvkà *n.*: case, problem, mistake. ပြဿနာ၊
ပြစ်မှု။ *Dvm lvng we vsìngí nò, tiqkvtkvt*
dvkà tó vdu rae. 'People who use guns
may often cause problems.' သေနတ်
ကိုင်တဲ့သူက ပြဿနာ ဖြစ်တတ်တယ်။ [Pro-
blems or cases which are settled only
by fines. လျော်ကြေး ပေးဆပ်ရတဲ့ ကြီးလေးတဲ့
အမှု ပြဿနာမျိုး။] = *bànchtv*

dvkaq **1.** *v.t.*: separate, depart, turn
into. ခွဲခွာတယ်၊ ခွဲထွက်တယ်။ *Mvyà tvrà*
sìng dvkaqðe. 'Turned into a wrong
way.' လမ်းမှားကို ခွဲခွာတယ်။ *Nvmlat Lizang*
tòm kèní dvkaqshì we nò Yashaq mvdò.
'The family who first separated from
Lizang plain is Yasha family.' လီဇန်
ကနေ ပထမ ဦးဆုံး ခွဲထွက်တဲ့ မိသားစု ကတော့
ရာရှတို့ ဖြစ်တယ်။ **2.** *clf.*: classifier for
counting numbers of branches, river
outlets, sub-branch or committee.
အကိုင်း အခက်၊ မြစ်လက်တက် တွေနဲ့ ဌာနခွဲ
တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး

အစား။ *Shóng dvgìng tiqdvkaq.* 'One tree
branch.' သစ်ကိုင်းခွဲ တစ်ကိုင်း။ *Tiwàng*
dvkaq vle. 'It is said that there is one
river outlet.' မြစ် လက်တက် တစ်ခု ရှိတယ်
လို့ ပြောတယ်။

Dvkaq *pn.*: Dakha; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvke *adv.*: in spite of, despite. လျက်နဲ့ သား
နဲ့ -- ပိုပို။ *Shànggàn mèdini shòndò dvke*
kudò die. 'In spite of telling him not to
go out, that manner, (he) is going
out.' အပြင် မထွက်ဖို့ ပြောနေ တာတောင်မှ
ဟိုမှာ ထွက်နေပြီ။ |The last syllable can
be reduplicated for emphasis. |

□ **dvkeke** *adv.*: more and more, even
more. သာပြီး၊ ပိုပို ပြီး။ *Dvkeke kà mvtá*
lúngì. 'He became more and more
disobedient.' သူ ပိုပိုပြီး ဆိုးသွမ်း လာ
တယ်။

dvké *v.i.*: **1.** complement taking verb;
difficult or danger to V. ခက်တယ်။ *Dí*
dvkéé. 'Difficult to go (you don't want
to go but you have to)' သွားဖို့ ခက်ခဲတယ်။
We hwáng nò svre dvkéé. 'That path is
dangerous (to go).' အဲဒီ လမ်းက အန္တရာယ်
ရှိတယ်။ **2.** hardly to V. ဖြစ်တောင့် ဖြစ်ခဲ၊ ကြို
တောင့် ကြိုခဲ။ *Yapè nò chòm sìng lo dvkéé.*
'He hardly goes back home.' သူ အိမ်ပြန်
ခဲတယ်။ |In V-V structure, if the tone of

the initial verb is a low tone it changes to a high tone. | =yvk, rvzaq

Dvkeq pn: Dakhe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvki₁ v.t: torture, bother. နှိမ်စက်တယ်၊ ပင်ပန်း စေတယ်၊ ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ *Sìmrépèí àngmè dvkiòe.* 'The child is giving trouble to his mother.' ကလေးငယ်က သူ့ မိခင်ကို ဒုက္ခပေးတယ်။

dvki₂ n: type of resin. သစ်ဆီ၊ သစ်စေး တစ်မျိုး။ *Dvkií pimkee.* 'Got poisoned by resin.' သစ်စေး အဆိပ် သင့်တယ်။

□ **dvkiyø n:** oil made from straight-stemmed tree. သစ်ဆိမ့် ဆီ။

dvkí n: gall bladder. သဲခြေ။ =svkí

Dvkinvm ⇔ Dvchinvm pn: Dakhinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvkiqdv̄m pn: Dakhidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvkirung pn: Dakirung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dvko n: small basket worn on back with head strap. ပလိုင် အသေးတစ်မျိုး။ *Vpèí dvko zatnòe.* 'Father is weaving a small basket.' အဖေ ပုလိုင် ယက်တယ်။

dvkoq₁ quant: all, everything. အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ *Dvkoq zóng bóngà.* 'I gave the last bit.' အားလုံး ပေးလိုက်တယ်။

□ **dvkoq dvt quant:** entirety, completely. အားလုံး၊ အကုန် အစင်၊ ပြောင်သလင်း ခါတယ်။ *Vbø dvkoq dvtnapmì.* 'All the paddy rice was eaten up.' စပါးတွေ ကုန်စင်သွားတယ်။ |'all' + 'extinct'|

□ **dvkoq nvm̄nì quant:** all, everything. အားလုံး၊ ရှိရှိ သမျှ၊ အကုန် အစင်၊ ပြောင် သလင်းခါ။ *Jongrìí lvgongsá dvkoq nvm̄nì vmapmà.* 'The parrots have eaten up the whole corn field.' ပြောင်းဖူးခင်း တစ်ခုလုံး ကြက်တူးရွေး တွေက အကုန်အစင် စားလိုက်ကြတယ်။

□ **dvkoq rvt v.t:** kill entirely, do something forcefully. အားလုံးကို အဆုံး စီရင်တယ်၊ အားသွန် ခွန်စိုက် လုပ်တယ်။ |'all' + 'pick'|

dvkoq₂ v.t: the last remaining of something. နောက်ဆုံး လက်ကျန်။ *Vm dvkoq hvnsè.* 'The last remaining paddy.' ဆန်၊ စပါး နောက်ဆုံး လက်ကျန်။ [Usually it refers to small amount. အရွယ်ပမာဏ နည်းတာကို ဆိုလိုတယ်။]

dvkø v.i: famine. အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတယ်၊ အစာ ရေစာ ရှားပါးတယ်။ *Dèntóng nø vm dvkøe.* 'This year we have a shortage of rice.' ဒီနှစ် ဆန်စပါး ခေါင်းပါးတယ်။ | CAUS + 'steal'|

□ **dvkø lá v.t:** look for food during the famine. အစာ ရေစာ ရှားပါးတဲ့ ကာလ

မှာ အစား အသောက် ရှာဖွေတယ်။ |CAUS + 'steal' + 'search'|

☐ **dvkøwàngrò̃m** *n.*: famine. အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတယ်။ *Dvkø wàngrò̃m vtítne.* 'There is/happens a great famine.' အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတယ်။

Dvkò̃m *pn.*: Dakheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvkó̃mtaq *pn.*: Dakheumtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvkøq *v.i. ~ v.t.*: take protection or shelter. အကာကွယ်ယူတယ်။ နားခိုတယ်။ *Shónggù̃ng yíng dvkøqshì nø vle.* 'He stays protected by the tree.' သူ သစ်ပင် မှာ အကာ အကွယ် ယူပြီး နေနေတယ်။ *Dèni la nø svrapè chòm yíng dvkøqshìe.* 'These days he is staying at the teacher's house.' အခုတစ်လော ဆရာအိမ်မှာ တည်းနေ တယ်။

Dvkøynṽm *pn.*: Dakeuynam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvkøysṽn *pn.*: Dakeuysan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvku *n.*: ladle, dipper. ယောက်ချို။ *Dvkuí kvntì èdoe.* 'Scoop the soup with a ladle.' ယောက်ချိုနဲ့ ဟင်းရည် ကော်၊ ခူးခပ် ပါ။

dvkù *n.*: 1. in-law relatives. အမျိုး သမီးဖက် မှ ဆွေမျိုး။ *Mvyuq dvkùrì kòm rái.* 'Our relatives are here.' အမျိုးသမီး ဖက်မှ

ဆွေမျိုးတွေ ရောက်လာကြပြီ။ [It usually occurs with mvyuq, as in mvyuq dvkù.] 2. inter-marriage. ထိမ်းမြားပြီး ဆွေမျိုး တော်စပ်တယ်။ *Nongmaq nìng dvkù wài.* 'Let's have intermarriage among us.' ကျွန်တော် တို့နဲ့ ဆွေမျိုး တော်စပ် ကြ ရအောင်။

dvkùm *v.t.*: raise a person or animal, feed them, support them. ကျွေးမွေးတယ်။ ပြုစု ပျိုးထောင်တယ်။ = na 'feed'

dvkvm *n.*: basket with a cover. ဖာ၊ တောင်း။ [It is usually used for keeping valuable items. အဖိုးတန်ပစ္စည်းများ ထည့် ရာတွင် အသုံးပြုတယ်။]

dvkǎng *n.*: vulnerable spot. ချက်ကောင်း။ *Dvk íng yíng rake bò̃à.* 'It hit vulnerable spot.' ချက်ကောင်း ထိမှန်သွားတယ်။ | <dvkǎng 'important'.|

dvkǎng₁ *v.i.*: important. အရေးကြီးတယ်။ အရေးပါတယ်။ *Dvkǎngpè.* 'Important man.' အရေးကြီး ပုဂ္ဂိုလ်။

dvkǎng₂ *v.i.*: hasty. အလျင် လိုတယ်။ = dvgǎng

dvkǎngshì *v.i.*: put extra effort. အားစိုက် ထုတ်တယ်။ *Bìnlì taq gvzà nònggù̃n dvkǎngshìe.* 'He puts extra effort into his work.' အလုပ်ကို အားစိုက် ထုတ်ပြီး လုပ် တယ်။

dvkvp *v.i:* try hard, remain steadfast, standing firm. အားစိုက်တယ်၊ တောင့်ခံတယ်။
Dvkvpshì nò vbumò we myd'ngkèò.
 'Though he tries hard, he can't lift (it) up.' အားစိုက်ပြီး မသော်လည်း မနိုင်ပါ။

dvlà, *n:* pattern, mould, blueprint. ပုံစံ (ခွက်)။ *Dvlà taq shòròe.* 'Pour (something) into the mould.' ပုံစံ ခွက်ထဲ လောင်း ထည့်တယ်။

dvlà₂ *v.t:* torture, inflict pain. ညှဉ်းဆဲတယ်။
 |Changes to a high tone before -shì. |

□ **dvláshì** *v.i:* got injured, got into an accident. ဒဏ်ရာ ရတယ်၊ မတော် တဆ ထိခိုက်တယ်။

dvláng *n:* bamboo tube used as a container. ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးဗူး တစ်မျိုး။ = kòrzøp

Dvlaynèm *pn:* Dalainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvlinèm *pn:* Dalinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvlvmtòm *pn:* Dalamteum; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dvlvnggòng *pn:* Dalanggin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvm₁ *n:* weapon. လက်နက်။ *Dvm lvng we vs'ngí nò, tiqkvtkvt dvkà t'ò vdu rae.* 'People who use guns may often cause problems.' သေနတ် ကိုင်တဲ့သူက ပြဿနာ ဖြစ်တတ်တယ်။

dvm₂ *n:* wound, injury. အနာ တရ၊ ဒဏ်ရာ။

□ **dvm rí** *v.t:* face penalty or be wounded. အပြစ် ပေးခံရတယ်၊ ဒဏ်ရာ ရတယ်။ |'wound' + 'carry'|

□ **dvm zí** *v.t:* punish, discipline. ဒဏ် ပေးတယ်။ |'wound' + 'give'|

□ **dvm zúshì** *v.i:* fight. ခိုက်ရန် ဖြစ်တယ်။ |'wound' + 'protrude' + R/M|

□ **dvm má** *n:* scar, wound. ဒဏ်ရာ။
Shìmí vtuaqshì nò dvm má wáshìvpmì.
 'He cut himself and wounded himself.' ခါးနဲ့ ခုတ်မိပြီး ဒဏ်ရာ ရသွားတယ်။ |'wound' + 'sting? '|

dým ⇔ **vdým 1.** *v.i:* be flat, even. ညီညာတယ်။ *Ya móng nò rvgaq vdýme.* 'This land is flat.' ဒီဒေသက မြေညီညာတယ်။ **2.**

n: plain, flatland. လွင်ပြင်။ *G'òndì vdým.* 'Putao plain.' ပူတာအို လွင်ပြင်။ *Vkvt nò tvrà vdým wa shvngbe.* 'Now the road is all flat.' အခုတော့ လမ်းတွေ ညီညာကုန်ပြီ။

□ **dýmyang** ⇔ **dýmrvyang** *n:* flat wide area, large plain. လွင်ပြင်၊ မြေပြင် ကြီး။ *Rvgaq dýmyang.* 'Big earth plain.' ကမ္ဘာ မြေပြင်ကြီး။ |'plain' + 'long plain'|

dým₁ *clf: 1.* classifier for counting numbers of stick-like objects: pens, pencils, rulers, also hours and rivers. မြစ်ချောင်း၊ အတံ၊ အချောင်းနဲ့ အချိန် နာရီ တို့ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

Sòngmè tiqd̀vm. 'One needle.' အပ် တစ်ချောင်း။ *Kédan vbid̀vm.* 'Four pencils.' ခဲတံ လေးချောင်း။ *Rvmèd̀vm s̀ng die.* 'Go to the big river.' မြစ်ကြီးဆီ သွားတယ်။ **2.** classifier for counting numbers of beats. အချက်ရေ ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqd̀vm vdi pm̀dè.* '(He) beats one time.' တစ်ချက် ရိုက်တယ်။

d̀vm₂ v.i: fall, roll down; exclusively used with falling of large items. ပြုတ်ကျတယ်၊ ထုထည် ကြီးမားတဲ့ အရာတွေ အောက်သို့ လှိမ့်ဆင်း လာတာကို ဆိုလိုတယ်။ *Paqgàng tám kènì d̀vm daql.* 'He fell off the cliff.' ချောက် ကမ်းပါး ကနေ ပြုတ်ကျတယ်။ = vt̀v

Dvmàng pn: name for a group of people in Rawang Lungi branch. လုံမိ ဒေသရှိ ရဝမ် မျိုးနွယ်စု တစ်ချို့ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

Dvmàwàng pn: Damawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvmgang pn: Damgang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvm̀ò pn: Dameu; celestial being, the creator and highest god. ဘုရား၊ တန်ခိုး အကြီးဆုံး ဘုရား။ *Dvm̀ò ` toqshie.* 'Communicate with God.' ဘုရားသခင်နဲ့ အဆက် အသွယ် လုပ်တယ်။

D̀vm̀poqlang pn: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

d̀vmp̀òr n: elderly person, really old person. သက်ကြီး ရွယ်အို၊ လူကြီး။ *Shaqrè d̀vmp̀òrri k̀əm rvt ng̀òrè.* 'It is lively because old people are around.' သက်ကြီးတွေ ပါဝင်လို့ အသက်ဝင်တယ်။ = shaqrè mv g̀úr, d̀vm̀rúng.

d̀vm̀riq n: carminative medical plant. ဆေးဖက်ဝင်တဲ့ အပင်တစ်မျိုး။ [carminative medicinal plant. လေဆေးဖြစ် အသုံးပြု ကြတယ်။]

d̀vm̀rúng n: senior or elderly person. လူကြီး၊ သူကြီး။ [It refers to 90 + years of age. အသက် ၉၀ အထက် သက်ကြီး ရွယ်အို များကို ခေါ်တယ်။] = d̀vmp̀òr

☐ **d̀vm̀rúng mvrúng n:** senior. လူကြီး၊ သူကြီး။

Dvmsha pn: Damsha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀vmshà n: shaman, fortune teller. နတ်ဆရာ။

☐ **d̀vmshà wa v.i:** do the work of a d̀vmshà (shaman). နတ်ခေါ်တယ်။ | d̀vmshà + 'do'|

☐ **d̀vmshàzò n:** shamanhip, damshaship. နတ် ဆရာ ဖြစ်ခြင်း။

dvm̀vn v.i: discuss. ဆွေးနွေး တိုင်ပင်တယ်။ *Kà dvm̀vè.* 'They are discussing.' သူတို့ ဆွေးနွေး တိုင်ပင် ကြတယ်။

d̀vmzi *n*: basket like sheath. ခြင်းတောင်း
ပုံစံ ခါးအိမ်။

D̀vmzi *pn*: birth order name for the
tenth born male. ဒသမ မြောက် သားကို
ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

dv_{n1} ⇔ **vdvn** *v.t*: chew, bite. ဝါးတယ်။ *Sha
zaq we tiqlong pòshíng vdv_n d'v̀rà.* 'I
have been chewing the hard meat for
the whole morning.' အသား မာလို့ တစ်
မနက်လုံး ဝါးနေခဲ့တယ်။

□ **dan** ⇔ **vdan** *v.t*: third person form
of dv_n.

dv_{n2} ⇔ **vd̀vn** *v.i*: shiver, tremble. တုန်ခါ
တယ်။ တုန်ရီတယ်။ *Gvzà svre rvt vdv_nkéòe.*
'He trembles because of fear.' အရမ်း
ကြောက်လို့ တုန်တယ်။

d̀v_{n1} *v.t*: promise (someone something).
ကတိ ပေးတယ်။ ကတိကဝတ် ပြုတယ်။ *Yangon
shòl lím íe wa d̀v_nshìe.* 'He promised
that he would take (him) to Yangon.'
ရန်ကုန် ခေါ်သွား မယ်လို့ ကတိပြုတယ်။ *Zvmì
mè d̀v_nshì b'òì.* The bride has made a
promise (to marry).' သတိုးသမီးက
(လက်ထပ်ဖို့ရန်) ဝန်ခံ ကတိပြုတယ်။

□ **d̀v_nkà** *n*: promise. ကတိ သစ္စာ။ ကတိ
စကား။ |'promise'+ 'word'|

d̀v_{n2} *v.i*. ~ *v.t*: be about to (do
something). တော့မယ်။ လုနီး။ *Ngaq lím
d̀v_nshìe.* 'It seems like it is about to fall
down.' ပြုလဲ တော့မယ်။ [It follows a

clause ends with lím and takes R/M if
verb it follows is intransitive.]

dv̀n *adv*: full. အပြည့်။ *Modo ch̀ng taq
kvláng d̀v̀n z'íngòe.* 'I put hay onto the
truck (put it until it was full).' ကားပေါ်
ကောက်ရိုး အပြည့်တင်တယ်။ *D̀v̀n z'òngòe.*
'Fill full.' ပြည့်တယ်။ |Precedes putting
verbs such as z'íng, z'òng, deq, etc. |

dv_{ná} *n*: camp, way side resting place.
ခေတ္တ နားတဲ့ နေရာ။ *Dv_náyíng tuq lím
kad'íngte shi ràe lé.* 'How far is to the
camp.' စခန်းကို ရောက်ဖို့ ဘယ်လောက် လို
သေးသလဲ။ |CAUS + 'rest/seat'|

dv_nàng *v.t*: place upright. ထောက်ထား
တယ်။ *Sh'óngtut_{rì} dv_nàngòe.* 'Placing the
stick upright.' သစ်သားချောင်းတွေ ကို
ထောင်တယ်။

Dv_này *pn*: Danai; town name in Kachin
state. တနိုင်းမြို့။

Dv_nàyǹvm *pn*: Danainam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

D̀v̀nd'ó *pn*: nickname for the second son.
ဒုတိယသားကို ခေါ်တဲ့ချစ်စနိုး အမည်။ [Langse,
Matjung dialect] = T'òndú

dv_ndv_n línglíng *n*: obviously, straight
forward and vividly. ထင်ထင် ရှားရှား။ ထင်
သာ မြင်သာ။ = *dèdè chaq_dvp*

dv_nì dv_gá *n*: unexpected danger,
calamity. အန္တရာယ်။ ကြိုတင် မခန့်မှန်း နိုင်တဲ့
အန္တရာယ်။

dvni n'vmsan *n.*: to and fro; going frequently from place to place. မကြာခဏ သွားလာတယ်၊ သွားသွား လာလာ လုပ်တယ်။ = *dvśám n'vmsám*

dvng ⇔ **vdvng** *v.t.*: stop; be stopped by some obstacle. ညှိတ်တယ်။ *Bèlaqdùng shóngdvng'ng tiqlòng y'ng d'vngk'ède*. 'The shirt was caught on a tree branch.' အကျို သစ်ကိုင်းမှာ ညှိတ်တယ်။

Dvng pn: name given to a child whose older sibling had died before this one was born. အထက်က ညီအစ်ကို မောင်နှမ တစ်ဦး သေဆုံး ပြီးနောက် မွေးလာတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ အမည်၊ ဗမာလို မောင်ကျန်း၊ မောင်ရစ်တို့ လို နာမည် မျိုး။ *Sòndvng*. 'Fourth male child whose older sibling had died.' ဆင်တန်။ |<dvng 'be stopped'.| [For some Rawang clans, it is used as a birth order name for the third son. ဒါပေမဲ့ တစ်ချို့ မိသားစုတွေက တတိယသားကို ခေါ်တဲ့ အမည်သာ ဖြစ်တယ်။]

d'vng₁ *adv.*: marker which occurs after nominals to mark emphasis; even the N. တောင်မှ။ *Girì d'vng l'ange*. 'Even dogs can swim.' ခွေးတွေတောင် ရေကူးကြတာ။

d'vng₂ **1. part.**: marker which occurs after nominals to mark probability or suggestion of the N. များ၊ များလား၊ ခန့်မှန်းမှု သဘောဆောင် စေတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Svrapè d'vng mví*. 'Will that be the

teacher? I am not sure.' ဆရာများ ဖြစ်နေမလား မသိ။ **2. quant**: many, much; approximation. ခန့်၊ လောက်။ *Vs'ing pvngwàg'ò d'vng èdì l'ingn'òng*. 'Come up about five people.' လူ ငါးယောက်လောက် တက်လာပါ။

d'vng₃ *v.t.*: **1. finish**. ပြီးဆုံးတယ်။ *Bvnlì d'vng b'òngà*. 'I have finished my work.' ကျွန်တော် အလုပ် လုပ်ပြီးပြီ။ **2. overcome, defeat**. အနိုင် ယူတယ်၊ ကျော်လွှား နိုင်တယ်။ *Vgisè go nesuì wa d'vngk'ède*. 'The little dog has white discharge of the eyes (Lit. being defeated by the white discharge).' ခွေးကလေးရဲ့ မျက်လုံးမှာ မျက်ချေးနဲ့ ပြည့်နေတယ်။ *1947 taq'ò Jvbanrì d'vng b'òà ke àng n'ò Mvnc'hing y'ng v'ìl y'àngì*. 'In the year (19)47 after the Japanese were overcome/defeated (he) stayed at Mankhring.' ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဂျပန်တွေကို တိုက်ထုတ် နိုင်ပြီးနောက် သူ မာန်ခရိန်းမှာ နေခဲ့တယ်။ **3. complement taking verb; can, be able to V**. တတ်နိုင်တယ်၊ လုပ်နိုင်စွမ်းရှိတာကိုညွှန်းတဲ့ ကြိယာနောက် ဆက်။ *Ngái n'ò tì vní bong baq d'vng'òe*. 'I can carry two buckets of water.' ကျွန်တော် ရေ နှစ်ပုံး မနိုင်တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

☐ **d'áng** *v.t.*: third person singular form of d'vng.

□ **dǎngké** *v.t.*: bully or to overcome.
 အနိုင် ယူတယ်၊ နိုင်စားတယ်။ *Vsǎngí dǎngké mèdèzǎrshinié.* 'Don't allow others to bully you.' သူတစ်ပါး အနိုင်ကျင့် တာကို မခံပါနဲ့။

dǎng₄ ⇔ **vdǎng** *v.t.*: straighten, make it right. တည့်မတ် စေတယ်၊ မှန်အောင် ပြုပြင်တယ်။ *Kǎshón vlé bǎà rvt vdǎngshie.* '(He) correcting himself, because what he said was wrong.' သူပြောတာ မှားသွားလို့ ပြန်ပြင်တယ်။

dǎng₁ 1. *n.*: nest. အသိုက်။ *Sadǎng tiqlòng.* 'One bird's nest.' ငှက်သိုက် တစ်ခု။ [Exclusively with birds nest only. For other kinds of nest shǒq is used. ငှက်သိုက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်။ အခြားသတ္တဝါများ၏ အသိုက်များအတွက် shǒq ကို သုံးတယ်။] 2. *v.t.*: make nest. အသိုက် လုပ်တယ်။ *Sadǎng dǎngòe.* 'Making a bird's nest.' ငှက်သိုက် လုပ်တယ်။

□ **sadǎng** *n.*: bird's nest. ငှက်သိုက်။
Sadǎng mvnuq mvdaq. 'Do not pick the bird's nest.' ငှက်သိုက် မနှိုက်ရ။
 |'bird' + 'nest'|

dǎng₂ *adv.*: just, only; it follows the verbs. သာ။ *Wá dǎng èwàð.* 'Just do it.' လုပ်သာ လုပ်လိုက်ပါ။ *Gǎmsǎngsè shvridǎng.* 'Just send some money.' ပိုက်ဆံလေး ဘာလေး သာ ပို့ပေး ပြီးတော့။

□ **dǎngwa** *adv.*: just like, seems. ကဲ့သို့၊ လိုလို။ *Shvlá dǎngwa dezaqshì.* '(You) work hard carefully' သတိ ထား၊ ကောင်းကောင်းလေး။ *Vpè ídǎngwa.* 'Look alike with my dad.' အဖေ လိုလိုနဲ့။

dǎng₃ *adv.*: straight or deep steep. မတ်စောက်သော၊ ဖြောင့်တန်းသော။

□ **dǎngdár** *n.*: steep slope. ကုန်းလျှော။

□ **dǎngdǎng** *loc.n.*: steep slope (as in road). အပေါ် ထောင်တတ်တယ်၊ မတ်စောက်တယ်။ *Tvrà yazàng nǒ dǎngdǎng íe.* 'The road at this place is steep.' ဒီနားမှာတော့ လမ်းက မတ်စောက်တယ်။

□ **dǎngmǎtóng** *n.*: straight, upright. အဖြောင့်။ *Dǎng mǎtóng íwe.* 'Be straight.' ဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်း ဖြစ်တဲ့။

dǎng₄ ⇔ **vdǎng** *n.*: fortress. ခံတပ်။

Dvngba *pn.*: Dangba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dǎngbaq *n.*: bull or dull sword. ဓါးတုံး၊ ခုတ်ထစ်ဖို့ မရအောင် တုံးတဲ့ဓါးမျိုး။ = **nǎngbaq**

dǎngbày *n.*: man's sarong. ပုဆိုး။ *Vpè dǎngbày dǎng èlǎvtnò.* 'Bring daddy's sarong.' အဖေ ပုဆိုးကို ယူလာပါ။ = **shvrǎm**

dǎngchè *n.*: goat (general term). ဆိတ်။ *Dǎngchèl mvámò we àngsvp nǒ tvné pǎgǎ mǎvlna íe.* 'Probably there is no leaf that the goat does not eat.' ဆိတ် မစားတဲ့ အရွက် ကတော့ ရှိမယ် မထင်ဘူး။

d̀v̀ngdè *n*: barren land. အပင်ကြီးများ မပေါက်တဲ့ မြက်ခင်းပြင်။

□ **d̀v̀ngdè naqgoq** *n*: barren land. အပင်ကြီးများ မပေါက်တဲ့ မြက်ခင်းပြင်။

d̀v̀ngdè no *n*: soy bean. ပဲပုပ်ပဲ။ *D̀v̀ngdèno d̀vb̀p̀m̀d̀e*. 'Ferment soy bean.' ပဲပုပ်တည်တယ်။ *Sci. Glycine max.*

d̀v̀ngdè sílip *n*: bird; oriental skylark ဘီလုံး (ငှက်)။ *Sci. Alauda gulgula.*

d̀v̀ngdìn *n*: bridge. တံတား။ *Tì télúngì ke d̀v̀ngdìn lònq lánqkévpmà*. 'The flood carried away the bridge.' ရေ ကြီးလာလို့ တံတား မြေပါ သွားတယ်။ = *d̀vbà*

D̀v̀ngdìnvm *pn*: Dangdinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀v̀ngdú *n*: wooden hammer. သစ်သား တူ။

d̀v̀nggàng *n*: sheath. ခါးအိမ်။ = *d̀h̀nggàng*

d̀v̀nggaq *n*: small short knife. ခါးမြောင်။

d̀v̀nggó *n*: sackcloth or large blanket woven by using hemp. ဂုံနီ (သို့) လျှော်နီ ရက်လုပ်ထားတဲ့ ခြုံစောင်၊ စောင်ကြမ်း တစ်မျိုး။ = *s̀v̀ngp̀h̀n*

d̀v̀nggòh *n*: termite. ခြ။ *Lèga tiq̀p̀ong d̀v̀nggòhí gvzà kéapmà*. 'A pile of papers was eaten by the termites.' စာရွက် အပုံကြီးကို ခြတွေက စားထားတယ်။

d̀v̀nggú *n*: cock, rooster. ကြက်ဖ။ *D̀v̀nggú sh̀om go*. 'Three roosters.' ကြက်ဖ သုံးကောင်။

□ **d̀v̀nggú gí** *v.i*: crow (rooster's crow). ကြက်ဖ တွန်တယ်။

□ **d̀v̀nggú gín** *n*: cockcrow, dawn. ဝေလီ ဝေလင်း အချိန်။

D̀v̀nggú *pn*: Danggu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀v̀nggúng *n*: shoulder bag. လွယ်အိတ်။ *Tiq d̀v̀nggúng èdeqò*. Put a bagful!' အိတ် အပြည့်ထည့်ပါ။

d̀v̀nggvng *n*: forehead (of people). နဖူး။ = *m̀v̀rgvng*

d̀v̀nggvp *n*: steps (stairs), level. အထပ်၊ အဆင့်။ *D̀v̀nggvprì*. 'Flight of steps.' အထပ်တွေ၊ လှေခါးထပ်တွေ။

d̀v̀nggwà *n*: cucumber. သခွားသီး။

□ **t̀isup d̀v̀nggwà** *n*: watermelon. ဖရဲသီး။ *T̀isup d̀v̀nggwà nò gvzà gvme*. 'Watermelon is good to eat.' ဖရဲသီး စားလို့ ကောင်းတယ်။

d̀v̀nggwì *n*: pestle for pounding paddy. မောင်း ထောင်းတံ။

d̀v̀nggwv̀r *n*: wild cat. တောကြောင်။ *D̀v̀nggwv̀rrì kari gvzà kéde*. 'The wild cats eat the chickens a lot.' တောကြောင်တွေက ကြက် ကလေးတွေကို တော်တော် စားတယ်။

d̀v̀nghaq *n*: kind of root used for dying red colour. ဆိုးဆေးပင် တစ်မျိုး။ [This plant is used to make a red dye. The

roots are dug up, dried, then pounded (in rice pestle and mortar) into powder. The color is said to last a long time. အရောင်တင်၊ ဆိုးဆေး အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့ ဆေးမြစ်တစ်မျိုး။]

dvng̀hè *n*: sieve; sifter, winnowing basket (has holes so chaff and broken rice fall through). ဆန်ကွဲချ စကာ။

○ **d̀v̀ng̀jè** See the entry **d̀v̀ng̀jè**

dvng̀jøm *n*: pitfall trap. တွင်းတူးပြီး ဆူးထိုး မိစေဖို့ လုပ်တဲ့ ထောင်ချောက်။

d̀v̀ng̀ká *n*: bird; crow. ကျီးကန်း။ = s̀v̀ng̀ká

d̀v̀ng̀ká₁ *n*: shuttle (of loom), supporting post. ဝှထောက် တံ။

d̀v̀ng̀ká₂ *n*: cripple. မသန်စွမ်းတဲ့ သူ။ = vze d̀v̀ng̀ká

dvng̀ká zózõt *n*: bird; sunbird, flowerpecker. ဝတ်ရည်စုပ် (ငှက်)။

D̀v̀ng̀kaq *pn*: this is not a birth order name, but a common name given to someone born after no birth order name is left, especially ninth or tenth female. မွေးစဉ်လိုက် အမည် မကျန်တော့တဲ့ အခါ မွေးဖွား လာတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ နာမည် ဖြစ်တယ်။ အထူး သဖြင့် ကိုး (သို့) တစ်ဆယ် ယောက် မြောက် သား၊ သမီးကို ပေးလေ့ ရှိ တယ်။

d̀v̀ng̀kò *n*: handle (of a knife or other tool). မီးရိုး။ *Sh̀m̀ d̀v̀ng̀kò*. 'Knife handle.' မီးရိုး။

□ **lvbam d̀v̀ng̀kò** *n*: red colour painted knife handle. အနီရောင် ဆိုးထားတဲ့ မီးရိုး။ = d̀v̀ng̀kò mvshè

d̀v̀ng̀kòr *n*: hole, pit. ကတုပ်ကျင်း။ *Nvng̀wàgò d̀v̀ng̀kòr s̀ng̀ vjá b̀h̀*. 'The cow fell into a pit.' နွား တစ်ကောင် ကတုပ်ကျင်းထဲ ကျသွားတယ်။

d̀v̀ng̀kùng *n*: back (of body; the whole back). ကျောကုန်း။ *D̀v̀ng̀kùnglap ripme*. 'Standing behind someone.' နောက်ကျော ဖက်မှာ ရပ်နေတယ်။ = d̀v̀m̀kùng

□ **d̀v̀ng̀kùng dvgoq** *n*: hunchback. ကျောကုန်းတယ်။ |'back' + 'curved'|

□ **d̀v̀ng̀kùng sharø** *n*: spine, backbone. ကျောရိုး။ |'back' + 'bone'|

D̀v̀ng̀kùngỳv̀ng *pn*: Dangkungyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

d̀v̀ng̀kwang *n*: bamboo tube used as water jar. လက်ကိုင်ပါတဲ့ ဝါး ရေ တစ်ကောင်း။

d̀v̀ng̀kwe *n*: hook. ချိတ်။

Dvngla *pn*: Dangla; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvnglí *n*: old. အဟောင်း။ *Dvrá dvnglí*. 'The old law' တရား အဟောင်း။

dvnglún *n*: blessing. ကောင်းချီး၊ မင်္ဂလာ။ *Dari shaqrérí d̀v̀ng̀lún m̀óng wanø tiqlòng sh̀à̀ndè* 'The elders in the past talked about a blessed country.' ရှေးလူကြီးတွေက ကောင်းချီး ပြည့်တဲ့ နိုင်ငံ ဆိုပြီး ပြောခဲ့ကြ

တယ်။

□ **dvnglún lún** *v.t.*: be blessed. ကောင်းချီး ခံစားရတယ်။

Dv̀ngmàn *pn.*: Dangman; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။ *Pv̀ladìng kènì nò pvngkaq s̀ng nò "D̀v̀ngmàn" wàì nò tiqlòng vle, Mvtjùng s̀ng dvhìng shìgùng taqø.* 'From Phaladang toward south, there is a mountain we call "Dangman", which separates it from Matkyung.' ဖလားတန် အရပ် ကနေ အောက်ဖက်ကို ဆင်းလာရင် တန်မာန် ဆိုတဲ့ တောင်တစ်လုံး ရှိတယ်။ မတ်ဂျုံ ဒေသကို ခြားထားတဲ့ တောင်လေ။

○ **d̀v̀ngm̀vtóng** See the entry **d̀v̀ng**,

dvngné *n.*: chopping block. စဉ်းနှီးတုံး။ *Shatuq l̀m dvngné lòng èl̀v̀ngvtnd.* 'Bring the chopping block.' အသား ခုတ်တဲ့ စဉ်းနှီးတုံးကို ယူလာခဲ့ပါ။

Dvngnok *pn.*: Dangnauk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngnóy *pn.*: Dangnoi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀v̀ngnvk *n.*: type of necklace. ဆွဲကြိုး တစ်မျိုး။

Dvngnwé *pn.*: Dangnwe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngngwi *pn.*: Dangngwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngø *pn.*: Dangeur; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngpòng *pn.*: Dangpeung; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

dvngpung *n.*: type of plant. အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

dvngp̀v̀ng *n.*: type of yellowish bee. အဝါရောင် ပျား တစ်မျိုး။

d̀v̀ngraq *n.*: kind of yam, potatoes မျောက်ဥ တစ်မျိုး၊ အာလူး။ [It also bears fruit on its vine. Both the yam and its fruit are edible.]

D̀v̀ngraq ⇔ **D̀ingraq** *pn.*: Dangra; place name and also surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀v̀ngróng *n.*: bamboo tube used as a container to keep spoons. ဇွန်းထည့်ဖို့ သီးသန့် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဝါးဗူး။ = **d̀v̀ngzòr**

dvngro dvngshà *n.*: banded krait snake. ငန်းတော်ကျား မြွေ။ = **dvngri dvngshà**

d̀v̀ngrùng *n.*: basket used for keeping live chickens. ကြက်မြုံ (သို့) ကြက်လှောင်တဲ့ တောင်း။

D̀v̀ngsàr *pn.*: Dangsar; one of the major branches of Rawang tribe. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါးမျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

dvngsí *n*: small-size squirrel. အရွယ်အစား
ငယ်တဲ့ ရှဉ့် တစ်မျိုး။

Dvngsí *pn*: Dangsi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngshin *pn*: Dangshin; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvngshò *clf*: tray-like container. လင်ဗန်း
လို ပစ္စည်း တင်နိုင်အောင် ရက်လုပ်ထားတဲ့
တောင်း။

dvngshùng *n*: steep. တောင်စောင်း၊
မတ်စောက်တယ်။ *Rvmèthì mǒng rvgaqrì nò
adò dvngshùng íe.* 'The Ramethi lands
are steep like this.' ရမေထီ ဒေသ ကတော့
ဒီလို မတ်စောက်တယ်။ = dvngdvng

dvngshí *dvngpo* *n*: unstable mind. အ
ပြောင်း အလဲ မြန်။ *Wegò shònkà nò mvme
dvdmrèe, dvngshí dvngpo wapè íe.* 'We
need to be really careful about what
he said. He often changes his mind.'
အဲဒီလူ ပြောတာကို သတိထားရမယ်၊ စိတ်ထား
အပြောင်းအလဲ မတည်ငြိမ်တဲ့ သူ ဖြစ်တယ်။

dvngtan *n*: bamboo tube. ဝါးတစ်ဆစ်။ [It
is used for fetching water. ရေခပ်ရာမှာ
အသုံးပြုတယ်။]

dvngte *quant*: approximation, many,
much, as much as. လောက်၊ ခန့်။ *Tiqnari
dvngte naqe.* 'It takes about one hour.'
တစ်နာရီ လောက် အချိန် ကြာတယ်။

dvngtip *n*: stick. တုတ်ချောင်း။ = dvngtut;
shóngtut

dvngto *n*: pestle. (ငရုတ်) ကျည်ပွေ။

Dvngtoqdvng *pn*: Dangthaudang;
Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး
အမည်။

dvngtut *n*: stick. တုတ်ချောင်း။ = shóngtut,
dvngtip

dvngtvp *n*: stick used in threshing
paddy. စပါး ကြိတ်ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ ရိုက်
တုတ်။

dvngyún *n*: particular sword used for
cultivation. တောင်ယာ ခုတ်ခါး။

dvngzì *n*: small basket; used for
collecting vegetables and edible
leaves. ခြင်းကြားငယ် တစ်မျိုး။ ဟင်းသီး
ဟင်းရွက်တွေ ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ခြင်းကြားငယ်။
|About the same size as dvko. |

dvngzòr *n*: bamboo tube used as a
container to keep spoons. ဇွန်း ထည့်ထား
ဖို့ သီးသန့် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဝါးပူး။ = dvngróng

dvngzòr *n*: chicken nest; a nest which is
woven with a single piece of bamboo.
ဝါး တစ်လုံးတည်းနဲ့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ ကြက်မြုံ။
Dvngzòr yíng kalòm zvngè. 'There is an
egg in the chicken nest.' ကြက်မြုံမှာ
ကြက်ဥ ရှိတယ်။

Dvngzung *pn*: Dangzung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dv ⇌ **vdv** *v.i*: fall. ချော်လဲတယ်။

□ **dvps** *v.i*: fall on side or back.
ချော်လဲတယ်။ *Vdvpshe.* 'He stumbled.'

သူ ချော်လဲတယ်။

dvpat₁ *v.t.*: beat, strike, kick, toss. ခတ်တယ်။ *Nvngwàt dvpatnòe*. Kicked by cow ('s leg).' နွားခြေနဲ့ အကန်ခံရတယ်။

dvpe *v.t.*: cheat, trick, deceive. လှည့်စားတယ်။ လိမ်ညာတယ်။ *Sìmré gò s'ng muk tiqtuksè í dvpeòe*. '(They) tricked the kid with a pack of snack.' မုန့်လေး တစ်ထုပ်နဲ့ ကလေးကို လှည့်စားတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

□ **dvpe_{shì}** *v.i.*: pretend. ဟန်ဆောင်တယ်။

Dvpi *pn.*: Daphi; mountain name. တောင်တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

dvpon_g *n.*: middle room of a Rawang house with altar or shelf where sacrificial items are kept. နတ်စင် (သို့) ယစ် ပူဇော်တဲ့ အရာတွေ ထားတဲ့ အလယ်အခန်း။

□ **dvpon_g tong** *n.*: room preserve for offering sacrifices to Nats, or special guest room. နတ် တင်တဲ့ အခန်း၊ အထူး ဧည့်ခန်း။ |'altar' + 'corner'|

○ **dvpoq₁** See the entry **dv-₁**

dvpoq₂ *n.*: bamboo toy gun. ဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ အရုပ် သေနတ်။ = *dòngsòt*

dvph₁ *n.*: price. ဥစ္စာ ပစ္စည်း၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး။

dvph₂ *n.*: bush, forest. ချုံနွယ်၊ တော။ = *dùnglàng*

dvpo_m *n.*: bamboo stick used as a weaving instrument. ယက်ကန်း ရက်ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးချောင်း။

dvpu *v.t.*: feast offered after someone dies. အောက်မေ့ ဆုတောင်းတယ်။ *Shikùng dvpyt dvpuòe*. 'Remember and pray for the dead.' သေဆုံး သွားတဲ့ သူ့ အတွက် အောက်မေ့ ဆုတောင်းပေးတယ်။

dvpuq 1. *v.t.*: stitch; attaching two pieces together, to bundle. တစ်ခုပေါ်တစ်ခု ထပ်ပြီး တွဲ ချုပ်တယ်။ စည်းတယ်။ **2. n.**: appendix, attached. နောက်ဆက် တွဲ၊ နောက်ဆက်။

dvpyt₁ *n.*: leech. ကျွတ်။ *Dvpyt kee*. 'The leech bites.' ကျွတ် ကိုက်တယ်။

dvpyt₂ *part.*: marker which occurs after nominals to mark benefactive case; for the N. အတွက်။ *Yakung ýmpà nò vsh`àngò dvpyt luqe*. 'This bowl of rice is enough for three people.' ဒီထမင်း ပန်းကန်က သုံးယောက် အတွက် ဖြစ်တယ်။ [It is only used for a benefactive sense; for the purposive sense *rvt* is used.]

dvpya *v.i.*: break away, branch out. ခွဲထွက်၊ ဖြာထွက်တယ်။ <Bur. =*dvkaq*

dvr₁ ⇔ **dor₂** *part.*: marker which occurs clause finally to mark the utterance as a hortative. ရှိစေ၊ ရှိပါစေ လို့ အဓိပ္ပါယ် ရှိတဲ့ ဝါကျ နောက်ဆက် စကားလုံး။ *Gvray àng*

nø ishøt igv̄n laqvldvr. 'May God be blessed.' ဘုရားသခင် ဘုန်းကြီးပါစေ။ = **dør**
dvr₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vsaq* 'stick'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ တုန်ခါတဲ့ အသံ။ *Dvr vsaqe.* 'It stuck (in the ground).' စိုက်ဝင်တယ်။

dvr *part:* marker which occurs post verbally, followed by either -ì and -à, to mark a recent perfect event, within a few hours of current day of the time of speaking. နာရီပိုင်း လွန်သွားခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ အချိန်ပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Vtøp nø àngse vni shlye vl dári.* 'Atheup has two layers of skin.' မင်းပေါပင်မှာ အခွံ နှစ်လွှာ ရှိတယ်။ *Gvzà byíndárié welòng.* 'It is very strong, that thing.' ဒါ တော်တော် ပြင်းတာပဲ။ *"Ló nài vbaq dárà pa shini kэшò é"* "Well, let's eat starting (meat) from the side you carried.' ကဲ ခင်ဗျား ထမ်းလာခဲ့တဲ့ အခြမ်း အရင်စားကြည့် ကြရအောင်။ *Akvt gúnshì lúngì nìnø Sìngdúng wa mvlúng nø ídári.* 'As (we) now investigate, all of (them) are Sangdong clan only.' အခု ဆန်းစစ် ကြည့်တော့ ဆန်းဒေါင်းတွေပဲ အများစုက ဖြစ်နေကြတယ်။

dvrá n: law. တရား။

□ **dvrá kó** *v.t:* preach (the law of God). တရား ဟောတယ်။ *Dvrá kó gvzà mvdag.* 'He is really good at preaching.' သူ့ အဟော တော်တော်

ကောင်းတယ်။ |'law' + 'preach'|

□ **dvrá kó svra** *n:* preacher. တရားဟောဆရာ။ *Dvrákó svrarì nò aq mvdaq.* 'Preachers shouldn't drink alcohol.' တရားဟော ဆရာတွေ အရက် မသောက်ရ။ |'law' + 'preach' + 'teacher'|

□ **dvrá vjì** *n:* judge. တရား သူကြီး။ *Dvrá vjì gò nø nøt døng ràe.* 'The judge must have a stable mind.' တရားသူကြီးက စိတ်တည်ငြိမ် ရမယ်။ |'law' + 'chief'|

dvrà *v.t:* argue with someone. တရား စီရင်တယ်။ *Dvrá dvràðe.* 'Contest a lawsuit.' တရား စီရင်တယ်။

dvrè *n:* thing, material, stuff. ပစ္စည်း။ *Dvrè ídýngte rishì nò loe.* 'He carries all his stuff and is going home.' ရှိတာတွေ အာလုံး သယ်ပြီး အိမ် ပြန်တယ်။

dvréshì *v.i:* worry. ပူပန် သောက ရောက်တယ်။ *Vpong mvlora wa nø àngmè dvréshìe.* 'The mother is worried that her son Aphong has not returned.' | <re 'irritate (someone) orally'|

dvrì *n:* kind of frog usually found in large groups. အကောင်သေးပြီး အုပ်စုလိုက် နေတတ်တဲ့ ဖါး တစ်မျိုး။ [These frogs usually appear during the fourth month. People would catch them, smoke them (usually by putting them

in the bamboo tube) and eat them until during the ninth month. It is edible. လေးလပိုင်းမှာ တွေ့ရလေ့ ရှိတယ်။ ဖမ်း၊ အခြောက်လှန်း (ဝါးဘူးများတွင် သွပ်ထည့်) ပြီး ကိုးလ ပိုင်းအထိ စားသုံးလေ့ ရှိတယ်။]

Dv̀rk̀v̀m *pn*: Darkam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dvr̀ *n*: poor person, see *dvrvt* *dvr̀*.

dvr̀ *n*: waving instruments; two long smooth sticks used before belly in weaving. ယက်ခုတ်ရာမှာ ခါးရှေ့မှာ ခံထားရတဲ့ အချောင်း နှစ်ချောင်း။

dvr̀ *v.i*: angry, scold. ဆူပူ ကြိမ်းမောင်းတယ်။ *Svrapè gvzà dvr̀*. 'The teacher is very angry. ဆရာကြီး တော်တော် စိတ်ဆိုးတယ်။ = *ngan*

dvr̀ *n*: border (of country or any area of land). နယ်နိမိတ်။ *Rvgaq dvr̀*. 'Landmark.' နယ်နိမိတ်။ = *dvh̀ng*

dvr̀ *n*: short stick. တုတ်တံ။

dvr̀ *n*: kind of small palm yielding hardwood. မင်းပေါပင် အငယ် တစ်မျိုး။

dvr̀ *n*: long stick which is 8 or 10 feet long used as ruler, scale. ရှစ်ပေ (သို့) ဆယ်ပေခန့် ရှည်ပြီး ပေတံ သဖွယ် အသုံးပြုတဲ့ အတံ။ = *shvd̀n g̀ng*

dvr̀ *n*: fool, blockhead. အရူး။

Dvr̀ *pn*: Daru; one of the Rawang clans. ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Dvr̀ng *pn*: Darang; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvr̀ng *n*: walking stick, staff. တုတ်ကောက်၊ တောင်ဝေး။

○ **dvr̀ngkvn** See **d̀ng̀ng kvn**

dvrvt 1. n: orphan. မိဘမဲ့ *Dvrvt̀s̀r̀i s̀ng sh̀ngsh̀i r̀àe*. 'Love the orphans.' မိဘမဲ့ကလေး တွေကို ချစ် မြတ်နိုးပါ။ *Dar̀i ǹ* *dvrvt̀s̀e t̀i q̀p̀e v̀le wa*. 'It is said that long ago there lived an unimportant orphan boy.' ရှေးရှေးတုန်းက မိဘမဲ့ ကောင်လေး တစ်ယောက် ရှိတယ်တဲ့။ **2. v.i**: be poor. ဆင်းရဲတယ်။ *Sh̀g̀ng m̀ng ǹ* *dvrvt̀ne*. 'Mountainous areas are poor.' တောင်ပေါ် ဒေသက ခက်ခဲတယ်၊ ဆင်းရဲကြတယ်။

□ **dvrvt dvr̀** *n*: poor person. မိဘမဲ့ ဆင်းရဲသား၊ သူဆင်းရဲ။ *Dvrvt dvr̀r̀i s̀ng d̀vbangsh̀i g̀* *ǹ ish̀t l̀ndaq̀e*. 'One who helps the poor will get blessings.' သူဆင်းရဲကို ကူညီတဲ့ သူက ကောင်းချီး ခံစားရ လိမ့်မယ်။

□ **dvrvt paqgoq** *n*: poor person. သူဆင်းရဲ။

□ **dvrvt paqnang** *n*: poor person. သူဆင်းရဲ။

□ **dvrvt paqsi** *n*: poor orphan or person; someone who lacks everything. ရစရာ၊ ကုန်းကောက်စရာ မရှိသူဆင်းရဲ။

☐ **dvrvt sè** *n.*: orphan. မိဘမဲ့ ကလေး။
|'poor' + 'child'|

dvsa *n.*: belt used in weaving. ယက်ကန်း
ရက်ရာမှာ ခါးမှာ ပတ်ရတဲ့ ခါးပတ် သရေပြား
ကြိုး။

dvsa *v.i.*: shout. အော်ဟစ်တယ်။ *Dvsàkèòe*.

dvsaám ǹvmsám *n.*: back and forth, to
and fro. ဝင်လိုက် ထွက်လိုက်၊ ခေါက်တုန်
ခေါက်ပြန်။

○ **dvsang** See **dvsvng**, under **dv-**

dvse₁ *v.t.*: sew (clothes, shirt). (အဝတ်)
ချုပ်တယ်။ *Laqtun dvse jvk*. 'Sewing
machine.' စက်ချုပ် စက်။ *Bèlaq dvseòe*.
'Tailoring a shirt.' အင်္ကျီ ချုပ်တယ်။

○ **dvse**₂ See the entry **dv-**

dvsi *n.*: clan, race. မျိုးနွယ် စု။ *Vdè dvsi*
(one's) own tribe.' မိမိရဲ့ အမျိုးအနွယ်။
Rvwang dvsi. 'The Rawang ethnic
group.' ရဝမ် လူမျိုး။ = *dvgòng*

☐ **dvsi dvgòng** *n.*: clan. မျိုးနွယ် စု။

☐ **dvsi gùn** *n.*: genealogy. မျိုးရိုး စရင်း။

☐ **dvsi sè** *n.*: own people group. မျိုးနွယ်
စုဝင်။

☐ **dvsi shóngnøt** *n.*: patriotic spirit.
မျိုးချစ်စိတ်။ |'clan' + 'love' + 'mind'|

☐ **dvsi shølshú** *n.*: tribal leader. အမျိုး
သား ခေါင်းဆောင်။ *Dvsi kaq shóngshì gò*
wa dvsi shølshú wáshì vdue. 'Only the
one who loves his own people

should be a tribal leader.' မိမိ လူမျိုး
ကို ချစ်မြတ်နိုး သူသာ အမျိုးသား
ခေါင်းဆောင် လုပ်သင့်တယ်။ |'clan' +
'lead' + AGT.NOM|

dvsi₁ *v.t.*: mischief word. ကုန်းချော
ကုန်းတိုက်တဲ့ စကား။ *Dvsi kà shòne*. 'He
speaks mischief words.' ကုန်ချော
ကုန်းတိုက် စကား ပြောတယ်။

dvsi₁ *n.*: life span, generation, lifetime.
သက်တမ်း။ ကာလ။ ဘဝ။ *Tiqdvsiq*. '(One's)
whole life.' တစ် ဘဝလုံး။ [It is also used
as a classifier.]

☐ **dvsiqlvpvt** *n.*: eternal, forever. ထာ
ဝရ။ *Dvsiq lvpvt íe*. 'It is eternal.' ထာ
ဝရ အတွက် ဖြစ်တယ်။
|'lifetime'+ 'time'|

☐ **dvsiqsiq** *n.*: eternally, forever,
generation to generation. ထာဝရ
တစ်သက် လုံး။ *Dvsiqsiq àngkàng*. 'The
owner forever.' ထာဝရ အရှင်သခင်။

○ **dvsi**₂ See the entry **dv-**

dvso *v.t.*: lie, fake, deceive. လိမ်ညာ လှည့်
ဖြားပြီး မက်လုံး ပေးတယ်။ *Modo tiqchìng*
wvna lím íe ya dvsoðe. 'He cheated
(him) by giving the expectation that
he would buy a car for him.' ကား တစ်စီး
ဝယ်ပေးမယ်လို့ မက်လုံး ပေးတယ်။ [Lied
someone by giving expectations. မျှော်
လင့်ချက်ပေးပြီး လိမ်ညာတာ မျိုးကို ဆိုတယ်။]
= *dvpe*

dvso *n*: pitiful person. သနား စရာ ကောင်းတဲ့ သူ။ *Àng dvso*. 'What a pitiful person.' သူကတော့ သနားစရာပဲ။ *Wepè dvsoé, kapà shòndò nìgø vsìngrí màtoad*. 'What a pitiful person is he, nobody listens to him.' သူ့မယျာ သနားစရာပါ။ သူ ဘာပြောပြော လူတွေ နားမထောင် ပေးဘူး။

dvson *n*: sickness, disease. အဖျားအနာ။ *Dvson zøtná*. 'Influenza sickness.' အဖျား အနာ။

Dvsønvm *pn*: Daseunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvsoþ *v.t*: arrange, repair (any kind of machine), adorn, make beautiful. ပြုပြင် တယ်၊ ပြင် ဆင်တယ်၊ အလှ ဆင်တယ်။ *Jvk dvsoþmðe*. '(I) am repairing a machine.' စက် ပြင်တယ်။ *Chòm dvsoþ:mðe*. '(He) is renovating a house.' သူ အိမ် ပြုပြင်တယ်။

☐ **dvsoþshì** *v.i*: get ready, adorn oneself. အဆင်သင့် ပြင်ဆင်တယ်။ *Zùng sìng dì lím dèsoþshì!* 'Get ready to go to school!' ကျောင်းသွားဖို့ ပြင်ဆင် တော့။

○ **dvsoð** See the entry **dv-**₁

dvsoðson *n*: stalk. အညှာ။ = *dvsiðson, svjusøn*

dvsoþ *n*: ink; kind of flowers used for dying black colour. အနက်ရောင် ဆိုးရာမှာ

သုံးတဲ့ ပန်းပင် တစ်မျိုးက ရရှိတဲ့ မင်ရည် တစ် မျိုး။ *Wegøþ nõ dvsoþt tìdø naqe*. 'He is as black as the black dye.' [It has large leaves which are used to make a black dye.]

dvsoþshì *v.i*: ooze out. စိမ့်ထွက်တယ်။

dvshá, *adv*: appears before a verb to express the idea that the action is performed with difficulty. ခက်ခဲသော။

○ **dvshá,** See the entry **dv-**₂

dvshà *v.i*: 1. face difficulty, suffer, poor. ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ *Mvyùt dvshà rae*. 'During the monsoon it is difficult.' မိုး ရာသီမှာ ဒုက္ခ ရောက်လေ့ရှိတယ်။ *Za nõ dvshàe*. 'He is suffering from sickness.' သူ ဖျားပြီး ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ 2. Comple- ment taking verb; hard, difficult to V. *Rvmá wá dvshà rae*. 'It is hard to do cultivation.' တောင်ယာ ခုတ်ရတာ ပင်ပန်း တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.|

☐ **dvshá dvré** *n*: pitiable, pitiful. သနား စရာ ကောင်းသော။ *Dvshá dvré íshàe*. 'We are pitiful.' ကျွန်တော်တို့က ဆင်းရဲတယ်။ ချွတ်ခြုံ ကျတယ်။

☐ **dvshà mvhøt** *v.i*: hard, difficult ခက်ခဲ၊ ကြမ်းတမ်းသော။ |'face difficulty' + 'suffer'|

❑ **dvshá paqhøt** *n*: disaster, natural catastrophe ဒုက္ခဆင်းရဲ တွင်းနက်။

❑ **dvshá za** *v.i. ~ v.t.*: sympathize. ကိုယ်ချင်းစာ သနားတယ်။ *dvsháza vlu.* 'Fund for the needy.' ဆင်းရဲသား တွေကို ကူညီ ပံ့ပိုးတဲ့ အလှူ။ |'face difficulty' + 'understand'| = *mvré za*

❑ **dvshácha** *v.i.*: face calamity. ဆင်းရဲ ဒုက္ခ ရောက်တယ်။

❑ **dvshálù** *v.t.*: cause trouble. ဒုက္ခ ပေးတယ်။ |'face difficulty' + 'get'|

❑ **dvsháyvng** *adv*: 1. poverty. ဒုက္ခ ဆင်းရဲ။ *Dvsháyvng vhmòe.* 'I am experiencing poverty.' ဆင်းရဲ ဒုက္ခ ရောက်ကြတယ်။ 2. hardly ever, seldom. မနည်း။ *Dvsháyvngí wa die.* 'Go only once in a long time.' ခက်ခက်ခဲခဲ လမ်း စလျှောက်လာတယ်။ [It appears before a verb to express the idea that the action is performed with difficulty.]

○ **dvshang** See the entry **dvshvng**,

dvshaq ⇔ **tiqdvshaq** *adv*: hastily. ချက်ချင်း၊ အလျင် အမြန်။ *Dvzà lòng shvlavm kí, tiqdvshaqí ívm we èyàngò.* 'If the bridge is done (the road) will be done very fast.' တံတားသာ ပြီးလို့ကတော့ (လမ်းကတော့) ခဏလေး ပြီးသွားမှာ။

dvshàshà *adv*: more and more, all the more. ပိုပို၊ သာပြီး။ *Dvshàshà dèzaqshì.*

'Keep trying harder!' ပိုပြီး ကြိုးစားပါ။

dvshi, *n*: medicine, yeast. ဆေး၊ တဆေး။ *Nò køt lým dvshi ràe.* 'In order to make wine yeast is needed.' အရက် ချက်ဖို့ တဆေး လိုတယ်။

dvshi, *n*: witch, wizard, sorcerer. စုန်းကဝေ။ *Dvshi vl rvgaq s'vng èdi ke pvla lvngshì rae wa shaqrèrì shòne.* 'The old people say if you travel to areas where there are witches you need to carry poison with you.' စုန်းကဝေ ရှိတဲ့ အရပ်ကို သွားတဲ့အခါ အဆိပ် ယူဆောင်သွားသင့်တယ်လို့ သက်ကြီးတွေက ပြောတယ်။ [Rawang believe that if you carry some kinds of poison roots, the witch cannot harm you. မိမိ ကိုယ်ထဲမှာ အဆိပ် မြစ် တစ်ခုခု ဆောင်ထားလို့ ရှိရင် စုန်းကဝေတွေ ကိုယ့်ကို ဒုက္ခ မပေး နိုင်ဘူးလို့ ရဝမ် လူမျိုးတွေ ခံယူကြတယ်။]

❑ **dvshi pvlà** *n*: witch, sorcerer. စုန်းကဝေ။ *Dvshi pvlàt kéòe.* 'Be bit by a sorcerer.' မကောင်း ဆိုးဝါး ကိုက်တယ်။ စုန်း ကိုက်တယ်။

○ **dvshò** See the entry **dvshù**,

Dvshønm *pn*: Dasheunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvshù, ⇔ **dvshò** *n*: that of palm trees that grow in the icy mountains. ရေခဲတောင် (သို့) မြင့်မားတဲ့ တောင်များ ပေါ်တွင် ပေါက်ရောက် လေ့ရှိသော ထင်ရှားပင် တစ်မျိုး။

dvshung *v.i.* ~ *v.t.*: slide down. လျှောဆင်းတယ်။

dvshvng₁ *v.t.* **1.** praise or exalt. ချီးမွမ်းတယ်။ ချီးမြှောက်တယ်။ *Pà gø wád'íngòe wa nø dvshangòe.* '(They) said (he) can do anything and praise him.' ဘာ မဆို လုပ်နိုင်တယ်လို့ ချီးမြှောက်တယ်။ *Kàng tapmòpè íe, wa dvshvngòe.* 'He is praised as a person who caught a tiger.' ကျား ဖမ်းတဲ့သူ ဖြစ်တယ်လို့ ချီးမြှောက်တယ်။ **2.** proclaim, preach. ဟောပြောတယ်။ *Mòngkà dvshvng-òe.* 'Preach the gospel.' နတ်ကပတ်တော် ဝေငှတယ်။ *Mòngkà dvshvng svra.* 'Preacher.' တရားဟော ဆရာ။ |CAUS + 'popular'| [Changes to a high tone before -shì.]

□ **dvshang** *v.t.*: third person singular form of dvshvng.

□ **dvsh'vngshì** *v.i.*: arrogant, conceited, proud, haughty. ဘဝင် မြင့်တယ်။ ဝါကြွားတယ်။ မောက်မာတယ်။ *G'vms'vng vdá rvt gvzà dvsh'vngshìe.* 'He is arrogant because he is rich.' ပိုက်ဆံချမ်းသာလို့ ဝါကြွားတယ်။ = vcha

dvshvng₃ *n.*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။ = mvshvng

dvт **1.** *v.i.* ~ *v.t.*: break, snap (of thread). ပြတ်တယ်။ *Svmri h'óng dvтne.* 'The rope broke.' ကြိုး ပြတ်တယ်။ **2.** *v.i.*: used up,

run out. ကုန်ဆုံးတယ်။ *Dèn'óng nø lvgong àngyò dvтnámì.* 'As for this year, (we) have run out/used up corn seeds preserved for the next year.' ဒီနှစ်တော့ ပြောင်းဖူး မျိုးစေ့ တွေလည်း ကုန်သွားပြီ။ **3.** *v.i.* ~ *v.t.*: become extinct (of lineage). မျိုးသုန်းတယ်။ မျိုး ပြတ်တယ်။ *Ya mvrìng y'íng vs'ìng típrvp záy'ìng v'hómò rvt dvтnámì.* 'One of the families from this village is now extinct because of sickness.' ဒီရွာမှာ မိသားစု တစ်စု အဖျား အနာ ကြောင့် အမျိုးသုဉ်းသွားပြီ။

○ **dvтан** See the entry **dv-₁**

○ **dvтан kàru** See the entry **dv-₁**

○ **dvтáng** See **dvтá**, under **dv-₁**

Dvтаq *pn.*: Datha; mountain name. တောင်တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Dvтар *pn.*: Dathar; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvтbú *n.*: vacuum-flash. ဓါတ်ဘူ။ <Bur.

dvте *v.t.*: boil for a short time (e.g. eggs); boiling of hard items. ပြုတ်တယ်။ အခွံမာကျောတဲ့ အရာ တွေကို ပြုတ်ခြင်းကို ဆိုလိုတယ်။ *Waqpà dvте b'á rvt shi èr'úngn'òngé.* '(They) are boiling tara so sit for a while.' ပိန်းဥ ပြုတ်ထားလို့ ထိုင်ကြပါအုံး။ = dvdò

dvті *n.*: relatedness, continuous. ဆက်စပ်မှု။ *Dvті màvl.* 'There is no connection.'

ဆက်စပ်မှု မရှိ။

dvtiq *n*: dirt, filth. အညစ် အကြေး၊ ဂျိုး။
Dvtiq vsaqe. '(He) is dirty.' သူ ဂျိုး ပေ
တယ်၊ ညစ်ပတ်တယ်။

dvtiqshì *v.i*: 1. be indecisive, waver,
vacillate, hesitate. တွေဝေတယ်။ *Yangòn
sìng zìn lým mvzìn lým nòt dvtiqshie*.
'He can't decided whether he/she
should go to Yangon with him/her or
not.' သူ ရန်ကုန်ကို လိုက်သွားရရင် ကောင်းမ
လား၊ မသွားရင် ကောင်းမလား တွေဝေနေတယ်။
2. wander, circle (of birds). လှည့်ပတ်
တယ်။ ပျံဝဲတယ်။ *Tvmø tiqgo kachìng
mvdìm dvtiqshie*. 'A hawk is circling
around the chicken coop. ကြက်ခြံ အပေါ်
မှာ စွန်ငှက် တစ်ကောင် ပျံဝဲနေတယ်။ |<vtiq
'wonder'.|

dvtóng *n*: spinster. အပျိုကြီး။

dvtòl *n*: dust. ဖုန်။ *Shø mvzaq rvt tvrà
dvtòlwa íe*. 'There is dust on the road
because there was no rain.' မိုး မရွာလို့
လမ်းပေါ်မှာ ဖုန်တွေ ချည်းပဲ။

dvtú *v.t*: guide, show, advise. လမ်း ညွှန်
တယ်၊ အကြံ ပေးတယ်။ *Tvrà dvtúòe*. '(He)
show the way.' သူ လမ်းညွှန် ပေးတယ်။
Lèga kadø dvzaqshì lým dvtúòe. '(He) is
advising (them) how to study.' စာ
ဘယ်လို ကြိုးစားရမယ် ဆိုတာကို အကြံဉာဏ်
ပေးတယ်။

○ **dvtuk** See **dvtuq**, under **dv-**

○ **dvtut** See the entry **dv-**

dvtvng *clf*: classifier for counting num-
ber of steps (of stairs), levels and
floors. အဆင့်၊ အထပ်တွေကို ရေတွက် ရာမှာ
သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Vní dvtvng chòm*.
'Two storey house, double (of some-
thing).' နှစ်ထပ် အိမ်။

□ **dvtvng dvtvng** *n*: step by step. တ
ဆင့်ပြီး တဆင့်။

dvzà *n*: bridge. တံတား။ *Akvt nø modo dí
shvla dø dvzà wàde walé*. 'Now they are
building a bridge that even the cars
can pass.' အခုတော့ ကားဖြတ်လို့ ရအောင်
တံတား ဆောက်နေ ကြတယ်တဲ့။ = **dvbà**

Dvzan *pn*: Dazan; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုးအမည်။

○ **dvzaq** See the entry **dv-**

dvzèr *v.t*: to chain. စီရိတယ်။

dvzi *n*: deep forest; deep forest where
people cannot reach. တောနက်ကြီး၊ လူသူ
သွားလို့ မရတဲ့ တောနက်ကြီး။ = **zømwàng
dvzi, zimo dvzi**

□ **dvzi naqróm** *n*: deep forest.
တောနက်ကြီး။

□ **zimo dvzi** *n*: deep forest. တောနက်။

dvzin *n*: price, initial payment. အဖိုးအခ။
= **dvzun**

dvzìn *v.i*: joke, jest (the action). နောက်
ပြောင်တယ်၊ ကျီစယ်တယ်။ |**dv-** is not a

causative here, since *zìn* cannot occur by itself. | [Changes to high tone when it is used as a complement.]

□ **dvzín shvlín** *n*: tease, taunt. ပျော်စေ ပျက်စေ။ |'joke' + CAUS + 'lure'|

□ **dvzín vnaq** *n*: comedian. လူရှင်တော်။

dvziq dvzáng *n*: sarong (man's sarong; not sewn together). ကျားဝတ် လုံချည်။ = *rvziq rvzáng*

dvzò *n*: porcupine. ဖြူ။

dvzò *n*: pus. ပြည်။ *Dvzò yøe*. 'The pus is coming out.' ပြည် ထွက်တယ်။

□ **dvzò dø déámì** *adv*: sharp like a blade. ခါး ထက်တယ်။

dvzòk *n*: seal, stamp. တံဆိပ်။ *Shvngòmré dvzòk lòng lánghè*. 'I am looking for the Church's stamp.' အသင်းတော် တံဆိပ်ကို လိုက်ရှာနေတယ်။ <Bur.

○ **dvzòm** See the entry **dv-**₁

Dvzònvm *pn*: Dazeunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvzòr₁ *v.t*: flood with water. ရေ လွှမ်းမိုး စေတယ်။ *Dari dvgyv tì dvzòr yàngà*. 'Long

ago there was a great flood.' ရှေးအခါက ရေ လွှမ်းမိုး ခဲ့တယ်။

dvzòr₂ *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Dvzungnvm *pn*: Dazungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvzvn *pn*: Dazan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **dvzúngshú** See **dvzúng**, under **dv-**₁

dvzvr₁ *v.t*: make, send, cause, permit, allow; used for analytic causative construction. စေလွှတ်တယ်။ ခိုင်းတယ်။ *Àngí Yanggung s̀ng dvzàròe*. 'He send him to Yangon.' သူက ရန်ကုန်ကို သွားခိုင်းတယ်။ *Kà shón dvzàròe*. '(I) ordered (him) to speak.' ကျွန်တော် သူ့ကို စကား ပြောခိုင်းတယ်။ *Nà s̀ng nvpnòng Táy móng s̀ng dí dvzvr lým íe*. 'I will let you go to Thai next year.' လာမဲ့နှစ် ခင်ဗျားကို ကျွန်တော် ထိုင်း နိုင်ငံကို သွားခိုင်းမယ်။ [In V V structure, it the initial syllable is a low tone it changes to a high tone.]

○ **dvzvr**₂ See the entry **dv-**₂

E e

e₁ 1. *v.i: exist.* ရှိတယ်။ *Vbð ee.* 'There is a snake.' မြွေ ရှိတယ်။ 2. *v.t: say, do.* ပြောတယ်။ *Svra pèl eðe.* 'The teacher told him.' ဆရာက သူ့ကို ပြောတယ်။ 3. *v.t: call, name.* မှည့်ခေါ်တယ်၊ အမည်ပေးတယ်။ *Vlatpè í rvt Latong eì.* 'Since (he) is the first one, let's call (him) Lat Aung.' သားဦးဖြစ်လို့ လတ်အောင် လို့ အမည် ပေးရအောင်။ = v1

e₂ ⇔ **è** *adv: well, see.* အင်း၊ အဲ။

-e *suff: verbal suffix for marking non-past declarative clause.* အတိတ် မဟုတ်ခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ဝါကျနောက်ဆက်။ *Chòm sìnq loe.* 'He is going home.' အိမ်ကို ပြန်တယ်။ *Sìmré gò gvzà ngøe.* 'The child cries so much.' ကလေးငယ် အရမ်းငိုနေတယ်။ [Not used in negative.]

é *adv: 1. hey, hi, you know!. အေး၊ ဟေ့။ Bð go mvshié.* 'Hi, the snake is still alive.' မြွေ မသေ သေးဘူး ဟေ့။ 2. vocative marking particle which occurs utterance finally to the name of the person hailed. လူတစ်ဦး တစ်ယောက်ကို အော်ခေါ်ရာ

မှာ အမည်နာမ နောက်မှာ တွဲသုံးရတဲ့စကားလုံးနောက်ဆက်။ *Vpongé! 'Aphong!'* အဖုန်ရေ။ = á

è- *prf: marker of speech act participant involvement, but speaker is not actor.* တိုက်ရိုက် အပြောခံ ရသူ လုပ်ဆောင်မှုပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Èdì.* 'You may go.' သွား။ *Èwàðe.* 'You are doing it.' ခင်ဗျား လုပ်တယ်။ *Kigòm èzòngà.* 'Give me the spoon.' ကျွန်တော့်ကို ဇွန်းပေးပါ။

Eden *pn: in the Bible, the garden where the first human beings, Adam and Eve, lived.* သမ္မာကျမ်းစာရှိ ပထမလူသား နှစ်ဦး အာဒံနှင့် ဧဝ တို့ နေထိုင်ခဲ့ သော ဥယျာဉ်။

egaq *n: acre.* ဧက။ *Nongmaq rvmá nø vshòm egaqdíng tee.* 'Our rice field is about three acres.' ကျွန်တော်တို့ လယ်ကသုံး ဧကလောက် ရှိတယ်။ <Eng.

Engvlik *pn: English.* အင်္ဂလိပ်။ *Engvlik kà shón shvngøtshà.* 'Let's learn how to speak English.' အင်္ဂလိပ် စကားပြော သင်ကြရအောင်။ <Eng.

Esvré *pn: Israel.* ဣဿရေလ လူမျိုး။ <Eng.

G g

ga *v.i. ~ v.t.*: split, divide, break apart.
 ကွဲတယ်၊ နှစ်ခြမ်း ကွဲတယ်။ *Bvlóng ga bthi.*
 'The bottle broke (into pieces).' ပုလင်း
 ကွဲတယ်။ = de

gá₁ *v.i.*: light, bright. ထွန်းလင်းတယ်။ *Svmi*
dvga bthà. 'The fire is lit now.' မီးထွန်း
 လိုက်ပြီ။ *Svmi lòng pòyaq gáapmì.* 'The
 light was on the whole night.' မီး တစ်ည
 လုံး လင်းတယ်။

☐ **gálòng** *n.*: light. အလင်း။ | 'bright' +
 CLF.general|

☐ **gárí** *n.*: dawn, daybreak. မိုးလင်း ပိုင်း၊
 ဝေလီ ဝေလင်း အချိန်။

gá₂ ⇔ **vgá** *interj.*: ouch!, gosh! အမလေး၊
 နာကျင်တဲ့၊ အံ့ဩတဲ့ အာမေဇိုတ် အသံ။ *Vgá!*
zae lé. 'Ouch! so painful.' အမလေး နာ
 လိုက်တာ။

gà₁ *v.i.*: became dumb. စကား အ သွားတယ်။
Svmrépè gvzà ngó bthi mèp'ìng gádàmi.
 'After much crying the child became
 dumb.' ကလေးငယ်က အကြာကြီး ငိုပြီးနောက်
 စကား အ သွားတယ်။ =shaq màpuq

gà₂ ⇔ **vgà** *v.i.*: full (eaten one's fill of
 food). ဗိုက်ပြည့်တယ်။ *Pvwá gvzà vgádàmi.*

'(He) is completely full.' ဗိုက်လုံးလုံး ပြည့်
 သွားပြီ။

Gakan *pn.*: Gakhan; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gál *v.i.*: nutty taste. စိမ့်တယ်။ =jóm

○ **gàl** See the entry **gvì**

gàm *n.*: luck. ကံတရား။

☐ **gàmkong** *v.i.*: popular. နာမည် ကျော်
 တယ်။ *Dènila gàmkong rì.* 'Today's
 popular people.' ယနေ့ခေတ် နာမည်
 ကျော်ကြား သူတွေ။

☐ **gàmlún** *v.i.*: be lucky. ရက်ရှိတယ်။

☐ **gàmzaq** *n.*: powerful man. ကံကြီးသူ။

☐ **gàmzò** *n.*: rich, influential, have
 high position. သူကြွယ်၊ မူးကြီး မတ်ရာ၊
 အုပ်ချုပ် သူ လူတန်းစား။ *Gàmzòrì kòm*
yíng. 'Where the rich people
 gather.' လူ ချမ်းသာတွေ ဆုံရာ နေရာ။

☐ **gàmzò gàmnaq** *n.*: rich, wealthy
 people. သူဌေး သူကြွယ်တွေ။

Gambøyy *pn.*: Gambeui; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gamgòy *pn*: Gamgoi; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gampvng *pn*: Gamphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gán *v.t*: 1. step (walk one step). လှမ်းတက်တယ်။ *Wepè hí gán nò gvzà tee*. 'His steps are big.' အဲဒီလူ ခြေလှမ်း တော်တော် ကျဲတယ်။ 2. Classifier for counting numbers of steps. ခြေလှမ်း အရေအတွက်ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vní gán gánshìe*. 'Take two steps.' ခြေလှမ်း နှစ်လှမ်း လှမ်းတယ်။

gàn *n*: sulphur. ကန့်။

gani *n*: opium. ဘိန်း။ *Gani lvnnggò nò dvshà lím wa íe*. 'Whoever uses opium will suffer (not prosper).' ဘိန်း သုံးစွဲတဲ့သူ ဆင်းရဲလိမ့်မယ်။

gáni *n*: Sunday. တနင်္ဂနွေနေ့။

Ganlỳy *pn*: Ganlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gang₁ *v.i*: dried up. ခမ်းခြောက်တယ်။ *Tĩ gangapmì*. 'The water dried up.' ရေ ခမ်းခြောက် သွားပြီ။

□ **ganggang mún** *adv*: dried up completely. လုံးလုံး ခမ်းခြောက် သွားပြီ။ *Rvgaq ganggang mún shú rvt vbò màshvla*. 'The ground is so dried, therefore the paddy are not growing well.' မြေကြီး ခြောက်သွေ့ လွန်းလို့ စပါး မကောင်းဘူး။

○ **gang₂**: See **vgang** under **gvng₁**

Gang *pn*: Gang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gáng *v.i*: warm, hot. ပူပြင်းတယ်။ *Àng svmií gáng kéðe*. 'He's getting hot from the fire.' သူ မီးအပူ ခံနေရတယ်။

gàng *clf*: cliff; formative in noun compounds. ကမ်းပါး၊ ကျောက်ဆောင်။

□ **paqgàng** *n*: cliff. ချောက်ကမ်း။

gángán zi *adv*: in disarray, disorderly. ဝရုန်း သုန်းကား၊ ရှုပ်ယှက်ခတ် နေတယ်။ *Vsìngrì gángán zi vtshìe*. 'People are running away in a disorderly manner.' လူတွေ ဝရုန်း သုန်းကား ထွက်ပြေး ကြတယ်။

gàngshòng *n*: bamboo tube for storing water which is about 3 feet high and it has a handle. သုံးပေခန့် မြင့်ပြီး လက်ကိုင် ပါတဲ့ ဝါး ရေ တကောင်း။

○ **gap** See the entry **gvp₂**

gaq₁ *v.t*: capable, strong. စွမ်းဆောင် နိုင်တယ်။ *Gvzà svròngrái nìgò gaqòe*. 'Though really getting old he is still going strong.' အိုပေမဲ့ စွမ်းသေးတယ်။

gaq₂ *v.t*: separate. ခွဲခြားတယ်။ *Màshvla pìnrì kèní gaqshì ràe*. '(We) must separate ourselves from evil.' မကောင်းမှုတွေက နေ ခွဲခြား သင့်တယ်။ = **pvgaq₁**, **shvgaq**

Gaqdø *pn*: Gadeu; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gaakum *n*: Gakhum; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gaqlvn *pn*: Gakhan; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **Gaqnøng** See the entry **Gvnøng**

gar *v.t*: 1. protect. ကာကွယ်တယ်။ *Gar shú.*

'Protector.' အကာ အကွယ် ပေးသူ။ *"Ngà wáng óngae" wa nø garshie.* "'It is my land" said (the person) and (he) protects the area.' ငါ့ခြံ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောပြီး ကာကွယ်တယ်။ 2. block, stop, prevent. တားဆီးတယ်။ *Niqgung kèní rø:mò gar daqò ní niqgunglòng peq vdv* 'When it was pulled back and stop by its tail, the tail came off.' နွား အမြီး ကနေ ဆွဲပြီး တားဆီးဖို့ ကြိုးစားတော့ အမြီး ကျွတ်ထွက် သွားတယ်။

gár₁ *clf*: classifier for counting number of

drops (of oil or water). ရေ အစက် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Zi tiqgár èaqò.* 'Take a drop of medicine.' ဆေး တစ်စက် သောက်ပါ။

○ **gár₂** See **vgár** under **gvr₂**

gàr *v.i*: slightly big or large; larger than

others. ကျယ်ပြန့်၊ ကျယ်တယ်၊ သာမန်ထက် အနည်းငယ် ပိုကြီးတယ်။ *Garwa èzvtmò.* 'Weave (the strip) slightly bigger.'

(အကွက်) ခပ်ကျကျ ရက်ပါ။ *Mvni garch'ingla ètøð.* 'Collect the beads that are slightly larger.' နည်းနည်း ပို ကြီးတဲ့ ပုတီးလုံးတွေ ရွေးပါ။

gàri *n*: cart, coach. ရထားလုံး။

Gátuq *pn*: Gathu; quarter or village in Putao town. လေယာဉ်ကွင်း ရက်ကွက်၊ ပူတာအို မြို့ [Lit. car arrive means intersaction. ကားလမ်းဆုံ။]

gày ⇔ **gáy** *adv*: very, exceedingly. တော်တော်။ *Singapu rvgaq nø gày víl byoe lé.* 'It is very good to live in Singapore.' စင်ကာပူမှာ နေလို့ ထိုင်လို့ တော်တော် ကောင်းတယ်။ <Jp. =gvzà, gè

Gázu *pn*: Tibetan. တိဗက် လူမျိုး။

gè₁ *adv*: much; a lot, plenty, considerably. တော်တော်၊ အမြောက် အများ။ *Shvmø gè luqe lé.* 'There are plenty of flies.' ယင်ကောင်တွေ များလိုက်တာ။ <Jp. =gvzà, gày, jè

gè₂ *adv*: well, exclamation. ကဲ။ *Gè "noqgú chòm wài" wa nìgø g'ìmsùng g'ín mvrà lèò,* 'Even if someone says well, "let's build a church" (we) don't need to collect money.' ကဲ၊ ဘုရား ရှိခိုးကျောင်း ဆောက်ကြမယ် ဆိုလည်း ပိုက်ဆံသွား ကောက်စရာ မလိုဘူး။

gènìn *n*: domestic animal. အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်။
= nìnà

Gennada *pn*: Canada. ကနေဒါ နိုင်ငံ။

gepdin *n*: captain. ဗိုလ်ကြီး။ <Eng.

getset *n*: cassette or cassette player.
ကက်ဆက်ခွေ (သို့) ကက်ဆက်။ <Eng.

gi₁ *v.i*: worry. ပူပန်တယ်။ *Góng mègini!*
'Don't worry.' စိတ် မပူပါနဲ့။ *Góng dvgi-*
shìe. 'He is worried.' စိတ် ပူပန်တယ်။
[Used with *góng* 'body', as in *gónggi*
to mean 'worry'.]

gi₂ ⇔ **vgi** *n*: dog. ခွေး။ *Gi kee.* 'A dog
bites.' ခွေး ကိုက်တယ်။ *Ngàmaq chòm*
yíng ságyaq vgisè vniго shòqapmà.
'Yesterday, two puppies were born at
our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်မှာ မနေ့က ခွေး
နှစ်ကောင် မွေးတယ်။ |dvgi in some
dialects. |

□ **gìgúng** *n*: bitch. ခွေးမကြီး။ *Gìgúng*
tiqgo die. ခွေးမကြီး တစ်ကောင် သွားနေ
တယ်။

□ **gilá** *n*: male dog. ခွေးထီး။ |'dog' +
'male'

□ **gilung** *n*: hunting dog. အမဲလိုက်ခွေး။

□ **gìpù** *n*: jackal. ခွေးအ။

□ **gisè** *n*: puppy. ခွေးကလေး။

gí ⇔ **vgí** *n*: evening. ညနေခင်း။ *Vgí làm* 'In
the evening.' ညနေ ပိုင်း။

□ **gíshvng** ⇔ **vgí shvng** *n*: morning.
နံနက်။

□ **gíyaq** *n*: evening. ညနေခင်း။

gì *v.i*: crow (of rooster). (ကြက်) တွန်တယ်။
Dìnggú gìe. 'Cocks crow.' Or 'The cock
is crowing.' ကြက်ဖ တွန်တယ်။

gida *n*: guitar. ဂီတာ။ *Gida mət èshàò má.*
'Can you play guitar? ဂီတာ တီးတတ်
သလား။

gigi *onm* onomatopoeic adverb; the
sound of scrubbing two things tightly.
မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Gigi natnòe.*
'Rubbing so hard.' ပွတ်တိုက်တယ်။

Gilá *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့
အမည်။

gilà *n*: strong male. ခွန်အား ကြီးတဲ့သူ။
Gilàpèlai tvróng gùng laqbaqò. 'Let these
strong men carry the post.' အားရှိတဲ့
ယောက်ျားတွေ တိုင်ကို မ ကြပါစေ။

□ **gilung gilà** *n*: extraordinary
person. သာမန်ထက် ထူးချွန် သူ။

Ginsvng *pn*: Ginsang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gintong *pn*: Ginthaung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gìnvng *n*: hoof (cattle). ခွာ။

○ **gìnwang** See the entry **gònwang**

Ginggø *pn*: Ginggeu; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

giq *v.i. ~ v.t.*: snap, break (a stick, or of a stick). ကျိုးတယ်၊ ချိုးတယ်။ *Bòlóng dóke hí gíqshìvpmì.* '(He) broke his leg while playing football.' တောလုံး ကစားတုန်း ခြေထောက် ကျိုးသွားခဲ့တယ်။ [It is used for breaking of hard and long things. မာကျောတဲ့ သုတ်ချောင်း၊ ဝါးချောင်းများ ကျိုးတာကို ဆိုတယ်။]

Gitoq *pn*: Gito; mountain name. တောင်တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

go₁ *v.t.*: call, invite. ခေါ်တယ်။ *"Rvwàng svrarì èdì ránòng" wa gvzà goe.* 'But, (they) still invited us, saying "You Rawang preachers come".' ရဝမ် ဆရာတွေ လာကြပါလို့ ခေါ်ကြတယ်။ *Dìmshàrì go nò wàòlòng gò làng yàngshà.* 'We also abandoned (the practice) of calling a shaman for remedy.' နတ် ဆရာတွေကို ခေါ်ပြီး လုပ်တာ တွေလည်း နားလိုက် ကြပြီ။

☐ **gokàru** *n*: invitation letter. ဖိတ်စာ။
| 'call' + 'letter' |

go₂ ⇔ **vgo** *n*: head, authorities. ခေါင်း၊ ခေါင်းဆောင်။ *Mvrìng vrìm taq shòlshú vgo vle.* 'Every village has a village head.' ရွာတိုင်းမှာ ရွာလူကြီး ရှိတယ်။ *Vgo rie.* 'He is dizzy.' ခေါင်း မူးတယ်။

☐ **gobam** *n*: head-cloth, turban. ခေါင်းပေါင်း။ | 'head' + 'turbam' | = go mvcheq

☐ **gobam bam** *v.i.*: wear turban. ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းတယ်။

☐ **gobór** *n*: dandruff. ဗေက်။

☐ **gokè 1.** *n*: bald headed person. နဖူးပြောင်သူ။ | 'head' + 'be bald' | **2.** *v.i.*: bald head. နဖူး ပြောင်တယ်။ *Svra Pung nò gokèè.* 'The teacher Phung is bald headed.' ဆရာဖုန်က နဖူး ပြောင်တယ်။

☐ **gomo** *n*: hat. ဦးထုတ်။ | 'head' + 'hat' |

☐ **gomùnq** *n*: grizzled hair. ခေါင်းဖြူဆံဖြူ။

☐ **gomvcheq** *n*: turban. ခေါင်းပေါင်း။ | 'head' + 'to pack' | = go bam

☐ **gomvkòm** *n*: pillow. ခေါင်းအုံး အုံးတယ်။ | 'head' + 'pillow, lie head against something' |

☐ **gomvkòm piq** *n*: pillow case. ခေါင်းအုံးအစွပ်အဖုံး။

☐ **gomvsì** *n*: brain. ဦးနှောက်။ | 'head' + 'marrow' |

☐ **gori** *v.i.*: feel dizzy, giddy. ခေါင်းမူးတယ်။ | 'head' + 'spinning' |

☐ **goring** *n*: prestige people. ဂုဏ်အသေရေ ရှိသော၊ အမျိုး သန့်သော၊ သန့်ရှင်းသော။ *Goring dvsì.* 'High class people/clan.' ဂုဏ် အသေရေ ရှိတဲ့ အမျိုးအနွယ်။ | 'head' + 'honour' |

☐ **gorøshì** *v.t.*: wash head. ခေါင်း လျှော်တယ်။ |'head' + 'wash' + R/M|

☐ **gosuq** *n.*: bald head. ခေါင်းတုံး။

☐ **goziq** *v.i.*: headache. ခေါင်း ကိုက်တယ်။

go₃ *clf.*: classifier for counting numbers of animals, insects, and worms (all non-human creatures). တစ်ကောင်၊ နှစ်ကောင် စသည်ဖြင့် အကောင် ပလောင်၊ တိရိစ္ဆာန် တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။ *Nvngwà tiqgo*. 'One cow.' နွား တစ်ကောင်။ *Sa tiqségo*. 'Ten birds.' ငှက် ဆယ်ကောင်။

go₄ *n.*: white-flowered gourd. ပူးသီး တစ်မျိုး။

☐ **goye** *n.*: gourd, dried and used to store seeds for planting or to carry tea or hot water ('head' + 'seed'). ပူးခွံ၊ ပူးခြောက် ခွက်။

☐ **goye dvku** *n.*: gourd ladle, wooden dipper. ပူးခြောက် ရေမူတ်။ |'gourd' + 'scoop'|

Gochaq pn.: Gaucha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gochaq sheré *n.*: trigger of a gun or crossbow. ခလုတ်။ =svmi kenon

gochi *n.*: chisel. ဆောက်ပြား။

Godvng pn.: Gaudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gogi pn.: Gaugi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gogvng pn.: Gaugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gok 1. *n.*: cup. ခွက်။ *Tigok*. 'Drinking cup.' သောက် ရေခွက်။ **2.** *clf.*: classifier for counting numbers of tins (normally 408g condensed milk tin size) or cups to measure grain, paddy and rice. တစ်ခွက် နှစ်ခွက် စတဲ့ ဆန်၊စပါး တွေကို ချိန်တွယ် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။ *Vmsit vshòmgok èlvngshibø*. 'Take three tins of rice.' ဆန် သုံးလုံး ယူသွားပါ။

golá *n.*: bamboo skin. ဝါးခွံ။

☐ **golá mo** *n.*: hat made of bamboo skin. ဝါး ခမောက်။

golan *n.*: collar. အင်္ကျီ ကော်လံ။ *Golan vbádø dèseò*. 'Make (the shirt) with collar.' ကော်လံ ပါအောင် ချုပ်ပေးပါ။ <Eng.

Golang pn.: Gaulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

golawu *n.*: camel. ကုလားအုပ်။ <Bur. =goláwuq

Gole pn.: Gaule; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

goli *n.*: servant. အလုပ်သမား။ [A term borrowed from Burmese, but Burmese do not use this word any more.] <Bur.

gomidi *n.*: committee. ကော်မတီ။ *Gomidi mvdò*. 'The members of committee.' ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်တွေ။ <Eng. =gomvdi

gonaq *n.*: serious problem. ကြီးလေးတဲ့ အမှု။

☐ **gonaq kà** *n.*: serious problem. ကြီးလေးတဲ့ အမှု နွား တစ်ကောင် (သို့) တစ်

ကောင် ထက်ပို ပေးလျော် ရတဲ့ အမှု။

☐ **gonaq tiqỳv̀ng** *n*: payment for the crime. ကြီးလေးတဲ့ အမှု အတွက် ပေးလျော် ရတဲ့ စရိတ်။

Gonaq *pn*: Gauna; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gontingpung *pn*: Gaunthingphung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gong ⇔ **gung** *v.i*: ripe (of corn, rice and other vegetable crops). မှည့်တယ်။ *Lvgong gonge*. 'The corn is ripe.' ပြောင်းဖူး ရင့်ပြီ။ *Vb̄̄ gongapm̄̄*. 'The paddy are ripe (ready for harvest).' စပါးတွေ မှည့်ကုန်ပြီ။ = *n̄̄n̄̄*

góng *n*: body. ခန္ဓာ ကိုယ်။ *Ànggóng vnvpm̄̄*. 'He has beautiful body' သူ့ ကိုယ် ခန္ဓာ လှ တယ်။

☐ **góng gi** *v.i*: worry, be anxious. စိတ်ပူတယ်။ *Góng mègini!* 'Don't worry!' စိတ် မပူပါနဲ့။ *Góng dvgishìe*. 'He is worried.' စိတ် ဆင်းရဲ နေတယ်။ စိတ် ပူပန်နေတယ်။

☐ **góng shànmvwa** *v.i*: sick, not feeling well. ဖျားတယ်၊ မကြည်မလင် ဖြစ် တယ်။

☐ **gónggóng** *v.i*: becoming well. နုလန် ထလာတယ်။

☐ **gónggwá** *n*: clothing. အဝတ်အစား။ |'body' + 'wear'|

☐ **góngkòp** *n*: whole body. တစ်ကိုယ် လုံး။ |'body' + 'whole'|

☐ **góngmvbyo** *v.i*: sick, feeling not well. နေ မကောင်း ဖျားနာတယ်။ |'body' + NEG + 'happy'|

☐ **góngmvshín** *n*: birth mark. မွေးရာပါ အမှတ်။ |'body' + 'mark'|

☐ **góngmvshól** *n*: biography. သက် တော်စဉ်၊ အတ္ထု ပတ္တိ။ |'body' + 'story'|

☐ **góngnvm** *v.i*: prostitute. ပြည့်တန်ဆာ အလုပ် လုပ်တယ်။ |'body' + 'sell'|

☐ **góngnvmè** *n*: prostitute woman. ပြည့်တန်ဆာ အလုပ်ကို လုပ်တဲ့ အမျိုးသမီး။ |'body' + 'sell' + 'female'|

☐ **góngsí** *n*: naked body. ကိုယ် တုံးလုံး။

☐ **góngshvng mvwa** *v.i*: pregnant (lit. body not normal). ကိုယ်ဝန် ဆောင်တယ်။

☐ **góngvlishi** *v.i*: 1. heavy. လေးလံ တယ်။ 2. pregnant. ကိုယ်ဝန် လွယ်ထား တယ်။ |'body' + 'heavy' + R/M marker|

☐ **góngv̀nàng** *v.i*: light, active. ပေါ့ပါး သွက်လက်တယ်။ ဖင်ပေါ့တယ်။ |'body' + 'light'|

gòng *v.i.*: enter (house or room). ဝင်တယ်။

Mèpvngpvng vramè gònge. 'After that the bride's maid enter (into the house).' အဲဒီနောက်မှ သတို့သမီး နောက်က လိုက်ဝင်တယ်။ *We rvt nò we dvgvpmí zaqlè góng mvdaq.* 'Therefore, at that time guests cannot enter (into the village).' အဲဒါကြောင့် အဲဒီ အချိန်မှာ (ရွာထဲ ကို) ဧည့်က ဝင်လို့ မရဘူး။

☐ **gòngchit** *n.*: entrance, gate. ဂိတ် ပေါက်။ |'enter' + 'pass'|

☐ **góngrà hwáng** *n.*: entrance. အဝင် ပေါက်။ |'enter' + LNOM + 'opening'|

○ **góng shànmvwa** See the entry **góng góngcha** *n.*: Chinese. တရုတ် လူမျိုး။

Gonggri *pn.*: Gaunggri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gònggvng *n.*: scarecrow. လေတိုက်တဲ့ အခါ တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ရိုက်ခတ် မိပြီး အသံ မြည်အောင် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ငှက်ချောက် ကိရိယာ တစ်မျိုး။ <Tangsar dialect. =waqung p̀vndvng

○ **góngnvm** See the entry **góng**

Gongrò *pn.*: Gaungreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gongrvm *pn.*: Gaunggram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gongzi gongsvn *pn.*: Gaungzi gaung-san; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gopi *n.*: coffee. ကော်ဖီ။ <Eng.

goq₁ *v.i.*: barren (of soil). မြေဆီလွှာ ခမ်း ခြောက်တယ်။ *Yahíng rvmá vshòm nóng mà b́hà rvt goq ámi.* 'This land is barren now as they have cultivated three years.' ဒီအခင်း သုံးနှစ်ဆက် ထွန်ယက်ထားလို့ မြေဆီလွှာ ခမ်းခြောက် သွားပြီ။

goq₂ *v.t.*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vmè goq gò mvwa we tiqlòng.* 'Mother is not saying anything (to me)' (Lit. mother is not making the sound 'Goh') အမေ ဘာမှ မပြောဘူးလေ။ *Mè goqni.* 'Don't talk.' မပြောနဲ့။ [Only used with negative phrases. အငြင်းဝါကျ နဲ့ဘဲ သုံးတယ်။] =shòn

Goq *pn.*: Gau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Goqlang *pn.*: Gaulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

goqré *n.*: elder, really old person. သက်ကြီး လူအို၊ အသက် အရွယ် ကြီးရင့်တဲ့သူ။ =shaqré

goqshè *n.*: rat. ကြွက် တစ်မျိုး။ =nvmsò in Matwang.

gorvká *pn.*: Nepalese. ဂေါ်ရခါး၊ နီပေါ လူမျိုး။

☐ **gorvkáshí** *n.*: chayote, squash. ဂေါ်ရခါးသီး။ <Bur.

gòshi *n.*: long house. အိမ်ရှည်၊ အခန်းပေါင်း ၉ ခန်း၊ ၁၀ ခန်း ပါရှိတဲ့ ရိုးရာ အိမ်ရှည်။ |Usually used as chòmdhòng gòshi.|

goyé *n*: vest coat; made of hemp. လက်ပြတ် အင်္ကျီ၊ လျှော်နဲ့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ အင်္ကျီ ဖြစ်တယ်။

gozí mut *n*: bird; striped throated yuhina. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

gø *adv*: also, as well. လည်းပဲ၊ တောင်။ *Wedø gø íe*. 'It is also like that.' အဲဒီလိုလည်း ဖြစ်တယ်။ *Girì gø die*. 'Dogs as well go there.' ခွေးတွေ လည်း သွားတယ်။

gò *clf*: classifier for counting numbers of people. လူတစ်ယောက်၊ နှစ်ယောက် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqgògò*. 'Anyone, anybody' တစ်ယောက် ယောက်။ *Vsìng vbì gò tvra die*. 'Four people are walking.' လူ လေးယောက် လမ်းလျှောက် နေကြတယ်။

☐ **gòni gòròm** *quant*: everyone. အယောက်စီ တိုင်း။ |CLF.person + 'only' + CLF.person + 'every'|

☐ **gòni gòsón** *quant*: each and everyone. အယောက်စီ တိုင်း။ | CLF.person + 'only' + CLF.person + 'every (of N)'|

gò *v.i*: complete. စုံတယ်။ *Dvrèrì shvngbe gòámì*. 'All the things are complete.' ပစ္စည်းတွေ အားလုံး စုံပြီ။ *Mvgò*. 'Missing, not complete.' မစုံလင်ဘူး။ = kò̃m

gøa *n*: load. အထုပ် အပိုး၊ အထမ်း။

☐ **gøa gøtvng** *n*: various loads. အထုပ် အထမ်း။

gòl *v.i*: born, hatch. ဝပ်တယ်၊ ဥမှ ပေါက်တယ်။ = gúl

gòli *n*: gibbon. မျောက်လွဲကျော်။

gø̃m *v.i*: be complete. စုံတယ်။ *Kò̃mrì shvngbe gø̃me*. 'All the pumpkins are there (none missing).' ရွှေ ဖရုံသီးတွေ အားလုံး စုံတယ်။ = kò̃m

gò̃m *v.t*: cover something. လွှမ်းမိုးတယ်၊ လက်လမ်း မိတယ်၊ ပြည့်စုံတယ်။ *G'v̀d̀d̀ng̀d̀ng̀t̀ m̀è̀g̀ò̃mk̀è̀*. 'The blanket cannot cover us all.' စောင်က ကျွန်တော်တို့ အားလုံးကို မမြှီမိဘူး။ *Shvngbe lvgò̃mké bò̃ð dø kadø wài kṽt vdue má*. 'How can we do that so that it will reach out to all (the people).' အားလုံး သိသွားအောင် ဘယ်လို လုပ်သင့်သလဲ မသိဘူး။

gò̃m₁ *n*: flat object; formative in noun compounds. It is also used as classifier for counting numbers of flat objects such as plate, leaf, song, sheet (of paper), month, bills (money). အပြား၊ အချပ်တွေ ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Kung tiqgò̃m*. 'One plate.' ပန်းကန် တစ်ချပ်။ *Pvlu gò̃mla shòí shaqámì*. 'The mats got wet from the rain.' ဖျာ ချပ်တွေ စိုကုန်ပြီ။

☐ **gòemmúng** *n*: white board. သင်ပုန်း
ဖြူ။

☐ **gòemnaq** *n*: black board. ကျောက်
သင်ပုန်း။

gòem₂ *v.i*: thunder. (မိုး) ချိုန်းတယ်။ *Muq*
gòeme. 'It thunders.' မိုး ချိုန်းတယ်။

gòem₃ *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verb *møq* 'cover up'. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gòem èmøqò* 'Close the
lid.' အဖုံးကို ပိတ်လိုက်ပါ။

gòem₄ ⇔ **vgòem** *n*: bird; pigeon. ခို (ငှက်)။
[A kind of pigeon, but a little bit
bigger than the normal ones. ခိုငှက် မျိုး
နွယ်ဝင် ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သာမာန်ခိုထက်
အနည်းငယ် ပိုကြီးတယ်။]

gòembàng *n*: elephant grass. သက်ငယ်မြက်
တစ်မျိုး။ = *kòembàng*

○ **Gòemdi** See the entry **Gvèmdi**

gòemdi *n*: bamboo plait. ဝါးထရံ။
= *gòemzip*

Gòemgoy *pn*: Geumgoi; name of a diety.
နတ်ဘုရား တစ်ပါးရဲ့ အမည်။

gòemgun *n*: Geumgun; good spirit.
အကျိုးပေးတဲ့ နတ်။ နတ်ဖြစ်သွား တဲ့ ဝိညာဉ်
တစ်မျိုး။

☐ **shì gòemgun** ⇔ **vshì gòemgun** *n*:
good spirit. လူသေ ဝိညာဉ်။

Gòemja *pn*: Geumkya; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gòemkung *v.i*: be rich. ချမ်းသာတယ်။ <Jp.

gòemla *n*: supernatural sign. နမိတ်
လက္ခဏာ။

Gòemlat *n*: Geumlat; family name. မိသားစု
တစ်စုရဲ့ အမည်။ *Weyíng kènl Svlúng ryp*
àngkàng nò Gòemlat dykaq íamì. 'From
there, the family of Salung forefather
is Geumlat.' အဲဒီ နေရာကနေ ဆလုံ မိသားစု
ရဲ့ ဖခင်ကတော့ ဂွမ်လတ် ဖြစ်လာတယ်။

○ **gòemnaq** See the entry **gòem₁**

Gòemnga *pn*: Guemnga; place name.
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Gòempan *pn*: Geumphan; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gòempàn *n*: bastard. တရားဝင် လက်မထပ်ပဲ
မွေးဖွားတဲ့ ကလေး။

gòemràng *n*: horse (mare or stallion).
မြင်း။

☐ **gòemràng bvnzi** *n*: Mexican
coriander or long coriander. ရှမ်း နံနံ
တစ်မျိုး။ *Sci. Eryngium foetidum*

☐ **gòemràng hídvchòp** *n*: horseshoe.
မြင်းခွာမှာ ရိုက်ထားတဲ့ သံခွါ။

☐ **gòemràng niq** *n*: horse dung. မြင်း
ချေး။ |'horse' + 'dung'|

☐ **gòemràng sè** *n*: pony. မြင်းကလေး။
|'horse' + 'small'|

☐ **gòemràng sòmri** *n*: reins. မင်းကြိုး။
|'horse' + 'string'|

☐ **gømràng shøn** *n.*: horseshoe leaf
မြင်းခွာ ရွက်။ |'horse' + 'weed'| [The
seeds stick to one's clothes.] Sci.
Centella asiatica

○ **Gømrøng** See the entry **Gv̄mrøng**

Gømsa *pn.*: Geumsa; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gømsan *pn.*: Geumsan; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gømsè *n.*: follower/servant. လက်အောက် ခံ၊
လက်အောက် ငယ်သား။ *Ngà gømsè íe.* '(He)
is my servant.' ကျွန်တော့် လက်အောက်
ငယ်သား ဖြစ်တယ်။

○ **gømsung** See the entry **gv̄msùng**

gømwòy *n.*: poetic, elusive, riddle. ကဗျာ၊
စကားထား။

gømzip *n.*: bamboo plait. ဝါးထရံ။
= gømdip

gømziq *n.*: tangerine, orange. လိမ္မော်သီး။

☐ **kaløm gømziq** *n.*: orange (fruit).
လိမ္မော်သီး တစ်မျိုး။ *Putao rvgaq kení
kaløm gømziqrì gvzà kíe.* 'Oranges
from Putao are very sweet.' ပူတာအို
ဒေသထွက် လိမ္မော်သီးတွေ အလွန် ချိုမြိန်
တယ်။

Gøñ ⇔ **vGøñ** *pn.*: Geun; birth order
name for the sixth born female. ဆဌမ
မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

gøñ₁ *v.i.*: lose, exhaust, or over-spend. မ
ကုန်သင့်ပဲ အမြောက် အများ ကုန်ဆုံး သွားတယ်။
Vmyø gøñámì. 'Paddy preserved for
next year plantation is finished up.'
မျိုးစပါး ကုန်ပြီ။

☐ **gøñshi** *v.i.*: retreat; polite way of
saying deceased or pass away of a
person. ရုတ်သိမ်း၊ နောက် ဆုတ်တယ်။
သေ ဆုံးတယ်။

gøñ₂ *v.i.*: filled in, be able to fit in or hold
in (large amount). ဆုံဝင်တယ်။ [Usually
it refers to a room or space able to
hold 20 baskets or more.] = dí, s'vng

gøñdù *n.*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

gøñjoq *n.*: central. ဗဟို အချုပ်။ <Jp.

gøñkaq *v.t.*: divide, discriminate. ခွဲခြား
တယ်။ *"Nà nø we dvsì íe, we dvgòng íe" wa
nø màgøñkaqke.* 'In order not to
discriminate "you are of that race or
clan".' ခင်ဗျားကတော့ ဘယ် လူမျိုး၊ ဘယ်
အနွယ် ဖြစ်တယ်လို့ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှု မရှိ။ <Jp.

gøñpaq *n.*: present, award, gift. ဆု
လက်ဆောင်။ *Gøñpaq vtòde.* '(He) is
receiving a present.' သူ လက်ဆောင်ကို
လက်ခံယူတယ်။ <Jp.

gøñru *n.*: snail, slug. ရေခရု။ *Tìwàng taq
gøñru gvzà vle.* 'There are a lot of
snails in the river.' ရေချောင်း ထဲမှာ ခရု
အများကြီး ရှိတယ်။

Gønrùkú *pn*: Geunruku; place name.

နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gønsmaq *n*: life. အသက်။

☐ **gønsmaq dvtut jeju** *n*: saving grace. ကယ်တင်ခြင်း ကျေးဇူး။ *Yesu kèní wa gønsmaq dvtut jejú lúnshì*. 'One can only get saving grace through Jesus Christ.' သခင်ယေရှု ခရစ်ကြောင့်သာ ကယ်တင်ခြင်း ဆုကျေးဇူး ရရှိ နိုင်တယ်။

☐ **gønsmaq zíshì** *v.i*: give life as a sacrifice. အသက် ပေးတယ်။ |'life' + 'give' + R/M|

○ **gónshì** See the entry **gøn**₁

gønwang ⇔ **gìnwang** *n*: region, district. ခရိုင်၊ ဒေသ။ <Jp.

gøng₁ *v.i*: live long, be blessed with long life. အသက် ရှည်တယ်။ *Vsak gøngē*. '(He) is blessed with a long life.' အသက် ရှည်တယ်။

☐ **gøngzòl gøngyàng** *n*: blessed with long life. အသက် ရှည်ကြာတဲ့ ကောင်းချီး ခံစားရတယ်။ *Vsak gøngzòl gøngyàng leq vìl dírshì*. 'Be blessed you two with long lives.' သင်တို့ ရှည်ကြာတဲ့ အသက်တာ ခံစား နိုင်ကြပါစေ။

gøng₂ *v.i*: make sound. အသံထွက်တယ်။ *Ka bvt nò shaq mvgøngvpmì*. 'He lost his voice and can't make any sound /noise.' အသံ ဝင်နေလို့ အသံ မထွက်တော့ပါ။

gøp₁ *v.t*: know well, know in great detail. စုံလင်စွာ သိတယ်၊ အသေးစိတ် သိရှိ နားလည်တယ်။ *Vni mùngpèí tété gøpmdè*. 'The gray hair person knows in great detail.' ဆံပင် ဖြူတဲ့လူ အသေးစိတ် ပိုသိတယ်။

gøp₂ *onm* onomatopoeic adverb; sound of closing something. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gøp alòe*. 'Close something like a clamshell.' အုပ်ထားတယ်။

gøq₁ *v.i*: hiccup. ဂျို့ထိုးတယ်။ *Dvgøqkédè*. '(He) has hiccups.' သူ ဂျို့ထိုးတယ်။

gøq₂ *v.i*: lose the taste or flavour; no longer fresh and tasteless. ညှိုးငယ်တယ်၊ အရသာ ပျက်ပြယ်တယ်။ *Vkóm ch'ing mvgøqke èkøtnò*. 'Cook the pumpkin before it loses its flavore.' ဖရုံသီး အရသာ မပျက်ပြယ်ခင် ချက်ပါ။

gøt₁ ⇔ **vgøt** *v.t*: smear, coat something. သုတ်လိမ်းတယ်၊ လိမ်းချယ်တယ်။ *Dvmmá y'ing zít vgø:tnòe*. '(He) smears medicine at the wound.' အနာကို ဆေးလိမ်း ပေးတယ်။

gøt₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dvhøm* 'put together'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Shvngbe gøt dvh'æmòe*. 'He added many things together.' သူ အားလုံး စုပေါင်းထည့် လိုက်တယ်။

gøtkòem *adv*: all, whole. ပြည့်ပြည့်စုံစုံ။ |OMP + 'complete'|

gøwa *adv*: very, really. တော်တော်လေး၊ အတော် အတန်။ *Sìmré dvté lím gøwa rvzaqe*. 'It is really difficult to raise a child.' ကလေး ပြုစု ပျိုးထောင်ဖို့ အတော် ခက်တယ်။ <Jp. =gvzà

gøý *onm* onomatopoeic adverb; the sound used for emphasis. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ *Weyíngø gøý gvzà shvla we chòm wà yàngà*. '(He) has built a very good house there.'

gøya *n*: goods of trade. ကုန် ပစ္စည်း။ =gøa
gritprut *n*: grapefruit. ဂရိတ်ဖရသီး။ <Eng.

Grongdang *pn*: Graungdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngsír *pn*: Graungsar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Grongtang *pn*: Graungthang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngtat *pn*: Graungthat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngyvng *pn*: Graungyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngzi *pn*: Graungzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

grvÿ ⇔ **grvÿ** *adv*: extremely. တအား။ <Jp.

gù ⇔ **vgù** *n*: young, immature. နုပျိုတယ်၊ ငယ်ရွယ်တယ်။ *Vgùsè/gùnisè*. 'New-born baby.' မွေးကင်းစ ကလေး။

☐ **gùni** *n*: tender. နုနယ်။

○ **gùchàng** See the entry **gvchàng**

Gúdvng *pn*: Gudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ [It is usually paired together with Serwang as in Gúdvng Sÿrwàng.]

gúl *v.i*: hatch. ဥမှ ပေါက်ဖွားတယ်။ *Kasè mvme go gúlvpvà*. 'Several chicks hatched.' ကြက်ကလေး အကောင် တော်တော် ပေါက်တယ်။ =gól

gùm *v.i*: crawl, creep. လေးဖက် ထောက် သွားတယ်၊ တွားသွားတယ်။ *Sìmrèsè tiqgò gùme*. 'A child is crawling.' ကလေး တစ်ယောက် တွားသွားနေတယ်။

Gumbvng *pn*: Gumbang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gumbwi *pn*: Gumbwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gumbyuda *n*: computer. ကွန်ပျူတာ။ <Eng.

Gumnang *pn*: Gumnang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gumunit *n*: communist. ကွန်မြူနစ်။ <Eng.

gún₁ *clf*: numerical classifier used in counting a number of fields (football field, wet rice field etc.). ကွင်း။ <Bur.

gún₂ *n*: fishing net. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်။ =shvm gún

☐ **gúnzì** *n*: fishing net. ပိုက်ကွန် အစိပ်။

☐ **gúngàr** *n*: fishing net. ပိုက်ကွန် အကျဲ့။

gún₃ *v.t.*: collect. ကောက်ခံတယ်။ *Vlu gúnòe.*
'Collect offering.' အလှူငွေ ကောက်ခံတယ်။
<Jp.

gùn *v.t.*: investigate. စုံစမ်း၊ စစ်ဆေးတယ်။
Ngàmaq rvp tvrà gùn lým íe. 'I will
investigate about my family history.'
ကျွန်တော်တို့ မိသားစု အကြောင်းကို စုံစမ်း ရ
မယ်။

gúng₁ *n.*: be old (animal). အိုသော၊ မကြီး။
Ngvúng go lo rái. 'The old cow came
back home.' နွားအိုကြီး ပြန်လာပြီ။ [It
usually refers to old female animal.
တိရစ္ဆာန် အမ တွေနဲ့သာ သုံးတယ်။]

☐ **gìgúng** *n.*: bitch. ခွေးမကြီး။ *Gìgúng*
tiqgo die. ခွေးမကြီး တစ်ကောင် သွားနေ
တယ်။

☐ **waqgúng** *n.*: sow (pig). ဝက်မကြီး။

gúng₂ *n.*: bridal price. ဆွေမျိုး တွေကို ပေးရတဲ့
မင်္ဂလာ ကွမ်းဖိုး။ *Àngnym ýmgóng.* 'Bridal
price for siblings.' ညီအစ် မောင်နှမကို ပေး
ရတဲ့ ကွမ်းဖိုး။ *Àngwàng ýmgóng.* 'Bridal
price for paternal uncle.' ဘကြီး၊ ဘလေး
ကို ပေးရတဲ့ ကွမ်းဖိုး။

gùng₁ *v.t.*: tell, narrate, share. ပြောပြတယ်။
Mvshól gùngòe. 'He tells the story.' သူ
ပုံပြင် ပြောပြတယ်။ [One person talking
for long hours, as in story telling. လူ
တစ်ဦး တစ်ယောက်က ပုံပြင်ပြောသလို မျိုး
အချိန်အကြားကြီး ပြောတာမျိုးကို ဆိုတယ်။]

gùng₂ ⇔ **vgùn** *v.t.*: move, migrate.
ရွှေ့ပြောင်းတယ်။ *Yvnggung s'ng vgúngshìe.*
'(They) are moving to Yangon.' သူတို့
ရန်ကုန်ကို ပြောင်းကြတယ်။ |Changes to a
high tone before -shì. |

gùng₃ *clf.*: classifier for long objects,
candles, particularly things growing
out of the ground or out of something
else, e.g. legs. သစ်တုံး၊ ချောင်း စတာတွေကို
ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။
Tvwa vshòm gùng èrómò. 'Cut three
bamboos.' ဝါး သုံးလုံး ခုတ်ပါ။

Gúngcha *pn.*: Chinese person. တရုတ်
လူမျိုး။

gùngre *n.*: ladder, steps, overpass going
up. လှေကား၊ လှေကား ထစ်။ = l'vngdùn

☐ **gùngre re** *v.t.*: erect the ladder. လှေ
ခါး ထောင်တယ်။

Gungrø *pn.*: Gungreu; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gungrvm *pn.*: Gungram; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gungsang *pn.*: Gungsang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gùngyò *n.*: amber, type of resin from
large trees. ပယင်း၊ အပင်ကြီးမှ ထွက်သော
အဆီခဲ တစ်မျိုး။

Gungzi *pn.*: Gungzi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gungzì *n*: kind of grass that grows along the river. ရေချောင်း နံဘေးမှာ ပေါက်ရောက်တဲ့ မြက်ပင် တစ်မျိုး။

guq *v.i*: afraid of heights. အမြင့် တက်ဖို့ ကြောက်တယ်။ =hwám

○ **gùr** See the entry **gwùr**

Gúriyá *pn*: Korea, Korean. ကိုးရီးယား နိုင်ငံ၊ ကိုးရီးယား လူမျိုး။

gúrtong *loc.n*: corner. ချောင်း၊ ထောင့်။

□ **gúrni gúrtong** *n*: every corner.

ချောင်းကြို ချောင်ကြား။ *Bóymè s'ing gúrni gúrtong kèni k'òm rái*. '(People) from all corners gathered up at the big festival.' လူတွေ ချောင်ကျိုး ချောင်ကြား တွေကနေ ပွဲတော်ကြီး ဆီကို သွားနေကြတယ်။ =gwúrni gwúrtong

gùrwang *n*: district. နယ်ပယ်၊ ခရိုင်။ =gònwang

Gushèn *pn*: Gushen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gut₁ *v.i*: starve (for drugs). ဆာလောင်တယ်။ *Gani gutne*. 'Starved for opium.' ဘိန်းဆာလောင်တယ်။

gut₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of slurping. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gutwa aqðe*. 'Drink water.' တစ်ကျိုက်တည်း သောက်ချ လိုက်တယ်။

gvbà *n*: great, big, large, giant. ကြီးတယ်။ *Shìgùng gvbà vl we tiqlòng vnáng bóngà*.

'I forgot to mention one big mountain.' တောင်ကြီး တစ်ခု ရှိတာ၊ ပြောဖို့ မေ့သွားတယ်။ *Weyíng taq vzh' bóygvbà wà yàngà* 'There (they) celebrated a great merit dance.' အဲဒီ ဒေသမှာ မနော ပွဲတော်ကြီး တစ်ခု ဆင်နွဲ့ခဲ့ကြတယ်။ *Kóng tiqsé vniðóng vl we ch'òmgybà tiqch'òm*. 'One large 12-room house.' အခန်း ၁၂ ခန်းပါ အိမ်မကြီး တစ်အိမ်။ <Jp.

Gvbreqnvm *pn*: Gabrenam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvchàng ⇔ **gùchàng** *n*: young man, bachelor. လူပျို၊ လူလွတ်။ =gùchàng

□ **gvchàng lànghà** *n*: teenage boy. ဆယ်ကျော်သက် ယောက်ျား။

□ **gvchàng shaq** *n*: bachelor. လူပျိုကြီး။ |'bachelor' + 'old'|

□ **gvchàng vgu** *n*: teenage boy. လူပျိုပေါက်။ |'bachelor' + 'young'|

□ **gvchànggré** *n*: young and unmarried man. လူပျို လူလွတ်။

gvchin *pn*: Kachin. ကချင်။ *Gvchin móng vs'ingrè*. 'The people of Kachin state.' ကချင် ပြည်နယ် သားတွေ။ <Bur.

gvdaq *n*: straining beam.

○ **gvdok** See the entry **dok**

gvdòng *n*: felt blanket. စောင်။

Gvdoq *pn*: Gado; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gvdøng *n*: giant, large. ကြီးသော။ *Wamà gvdøng*. 'Big town.' မြို့ကြီး။ = dønng

Gvdu *pn*: Gadu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvdvng *n*: cane, rattan. ကြိမ်။
□ **gvdvngshé** *n*: cane bud. ကြိမ်ဖူး။ *Sci. Calamus acanthospathus*.

gvgå *n*: other. တစ်ခြား။ *Mvgàme wa nìnø gvgà nø màe*. 'There is no other way to be rich.' ချမ်းသာဖို့ အကြောင်း တစ်ခြားတော့ မရှိဘူး။ *Bìnli gvgà wa lým nø màvl*. 'There are no other work to do.' အခြား လုပ်ဖို့ အလုပ် မရှိတော့ဘူး။ <Jp.

gvjàng *n*: child. ကလေးငယ်။ <Mangrung language.

gví *v.i*: difficult in breathing. အမောဆို တယ်။ *Shaq gvíe*. 'Breath blocked up.' အမော ဆိုတယ်။ = shaq vngvp

gvì *v.t*: 1. keep, leave in one place, let sit, leave (leave them for weeks), place, put away, keep someone at his house. သိမ်းဆည်းတယ်။ ထားတယ်။ *Kungrì gvìðe*. 'I put away the plates.' ကျွန်တော် ပန်းကန်တွေ ထား လိုက်တယ်။ *Weyíng vwadø adø gvìdìng èwàð nìgø*, 'If you just place without making any adjustments..., ' အဲဒီမှာ ဖြစ်သလို ထားလိုက် ရင်လည်း။ = kè 2. give birth. မွေးဖွားတယ်။ *Ságýyaq gàìvpmà*. '(She) gave birth last night.' မနေ့ ညက မွေးဖွားခဲ့တယ်။

□ **gàl** *v.t*: third person singular form of gvì.

gvlà *n*: India, Indian. ကုလား လူမျိုး။ <Bur.

□ **gvlà bvnzi** *n*: Mexican coriander or long coriander. ရှမ်းနံနံ ပင်။ |'Indian' + 'coriander'| *Sci. Eryngium foetidum*.

□ **gvlà mvzang** *n*: kind of chilli. ငရုတ်သီး တစ်မျိုး။ |'Indian' + 'chilli'|

□ **gvlà shøn** *n*: composite weed. ဂျာမနီ မြက်။ |'Indian' + 'weed'| [Some older people also refer to mint. သက်ကြီးတစ်ချို့က ပူဆီနံ အပင်ကို လည်း ခေါ်တယ်။]

gvlaq *v.t*: lock. (သော့) ခတ်တယ်။

gvláshì *v.i*: mischief, jumping up and down. ခုန်ပေါက် ဆော့ ကစားတယ်။ *Nvngàrépèla gvzà gvláshìe*. 'The boys are playing so much.' ယောက်ျားလေး တွေ ခုန်ပေါက် ကစား နေကြတယ်။ = mvnshì

gvle *v.i*: cackle (hens). ကြက်မ အော်တယ်။ *Ka gvlee*. 'The hens are cackling.' ကြက်မ အော်တယ်။

gvìlè *adv*: also; emphatic form of gvøle. လည်းပဲ။ = gvølè

gvlim shvlaq *n*: Galim salt. ဂလင်မ်ဆား။

Gvlingnùm, *pn*: Galingnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvlingnəm₂ *pn*: Glingnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvlóng *n*: small rat. ကြွက် အသေး တစ်မျိုး။

gvlòng *onm* onomatopoeic adverb; the sound of pot or cup falling. မြည်သံစွဲ၊ ဂလုံ ဂလုံ။ *Gvlònggvlòng wa vjange*. 'I fell down with a glong glong.' ဂလုံ ဂလုံနဲ့ ပြုတ်ကျတယ်။

Gvlung *pn*: Galung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvlungyàng *pn*: Galungyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gvlíng *v.i*: be mischievous, be violent, be troublesome. လှုပ်ရှားတယ်၊ ကလိမ် ကကျစ် ကျတယ်။

gvlèngdaq *n*: at once. ချက်ချင်း။ <Jp. =chàng, zvngwa

gvm₁ *v.i*: 1. savory, appetizing, tasty, delicious. အရသာ ရှိတယ်။ *Kvnti kadø èkøt dírshà, gvzà gvme*. 'How did you made the soup, it is so delicious.' ဟင်းချို ဘယ်လို ချက်ထား တာလဲ၊ စားလို့ အရမ်း ကောင်းတယ်။ =mvløm 2. complement taking verb; good or appopriate to V. ကောင်းတယ်။ *Sunbúng mvgvym*. 'It is not goot to leave.' ထသွားလို့ မသင့်လျော်။ *Tvrà dí mvgvmpmì*. 'The road is not good to go on these days.' အခု လမ်းက သွားလို့ မကောင်းတော့ဘူး။ =shvla

gvm₂ *v.i*: shine (of sun). (နေ) သာတယ်။ *Nìm gvme*. 'The sun shines.' နေ သာတယ်။

gṽm ⇔ **vgṽm** *v.t*: prevent, block. တားဆီးတယ်၊ ကာဆီးတယ်၊ ကွယ်ကာတယ်။ *Nvngwà go wángvðòng s̀ìng mvgòng dø vgv̀mòe*. 'I am preventing the cow from entering into the compound.' နွားကို ခြံထဲ မဝင်အောင် ကာဆီးတယ်။

gṽm *v.i*: be stunned. လန့်တယ်၊ အံ့ဩ တွေဝေ သွားတယ်။ *Vs̀ìng loksok s̀ìng yàngò nø g̀ìme*. 'He got stunned by seeing the multitudes.' လူပေါင်း အမြောက် အများကို တွေ့လို့ အံ့ဩ တွေဝေ သွားတယ်။

Gvmbi *pn*: Gambi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvmbvhaq *pn*: Gambaha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvmbvhiq *pn*: Gambahi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gṽmdì ⇔ **Gòmdì** *n*: Putao; a place name. ပူတာအို မြို့ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

□ **Gṽmdì vḍv̀m** *pn*: Putao plain. ပူတာအို လွင်ပြင်။

Gvmlang *pn*: Gamlang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvmlay *pn*: Gamlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvmlo shon *n*: type of weed. မြက်ပင် တစ်မျိုး။

Gvmø ⇔ **Gvmó** *pn*: Gameu; the highest God. ဘုရား၊ ရဝမ် လူမျိုးတို့ ယုံကြည် ခဲ့ကြတဲ့ တန်ခိုး အကြီးဆုံး ဘုရား။ **Gvmø kaq noqi**. 'Let's worship God.' ဘုရားကို ကိုးကွယ်ကြစို့။ = Dvmø

gvm̀p̀ung *n*: money. ပိုက်ဆံ။ **G̀vm̀p̀ung lán`ng òivpmì we v`húng vt`vng daqi**. '(He) went to look for money but came back empty handed.' ပိုက်ဆံ ရှာဖွေ ထွက်သွား ခဲ့ပေမဲ့ လက်ချည်း ဗလာ ပြန်လာတယ်။ = ng`thn, g`vms̀ung

G̀vm̀r̀ong ⇔ **G`m̀r̀ong** *pn*: Gamreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

g̀vms̀ung ⇔ **g`msung** *n*: silver, money. ငွေ။ **G̀vms̀u:ngí ngungòe**. 'Weigh by silver.' ငွေနဲ့ တန်ဖိုး တိုင်းတာတယ်။ [Ngún is used in some dialects.] = g̀vmp̀ung; ng`thn

☐ **g̀vms̀ungshi** *n*: coin, change. အကြွေစေ့။

g̀vms̀hini *adv*: hold on; give me a break!, by the way. နေပါအုံး၊ ဒါနဲ့၊ စကား မစပ်။

Gvmya *pn*: Gamyá; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

g`v`n *v.i*: uncooked, not reaching the normal standard. စံချိန် မမီ ဖြစ်တယ်။

V`mpà g`vne. 'Rice is uncooked.' ထမင်း မကျက်ပဲ ဖြစ်သွားတယ်။ **Nái dèg`vntna ke sh`thn mvlún bóngà**. 'You have stopped me from talking before I finished talking.' ခင်ဗျားကြောင့် ပြောဖို့ အဆင်သင့် မဖြစ်ပဲ လွန်သွားတယ်။

Gvnrøng ⇔ **Gaqnrøng** *pn*: Ganung. ဂနံ။

G̀vnrøng *pn*: Ganreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvnwe *n*: rubber, rubber bands. ကြက်ပေါင်၊ ကြက်ပေါင် ကွင်း။ **Gvnewí wapmòe**. 'Shoot with rubber bands.' ကြက်ပေါင် ကွင်းနဲ့ ပစ်တယ်။ <Jp.

gvng *n*: basket. စောင်၊ ခြုံစောင်။ <Phala and Rapma dialect.

gvng₁ *v.t*: spread, stretch. ဖြန့်တယ်၊ ဆွဲဆန့်တယ်။ **Tvli sòmri gvngòe**. 'I pull and set the crossbow string to the trigger.' ဒူးလေး ကြိုး တင်တယ်။

☐ **gang**: ⇔ **vgang** *v.t*: spread, stretch. ဖြန့်တယ်။ **Laqtun dùng nàgangò**. 'Spread the blanket.' စောင်ကို ဖြန့်လိုက်ပါ။

gvng₂ *clf*: classifier for counting numbers of solid or frozen pieces, chunks etc. အစိုင်အခဲ၊ အတုံးတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ **Shvlaq tiqgvng**. 'A frozen piece of salt.' ဆားတစ်ခဲ။ **Tikwe tiqgvng vsaqe**. 'A chunk of mud is sticking.' ရွံ့ တစ်တုံး ကပ်နေတယ်။

gʷng *v.i:* swell (of tissue). ရောင်တယ်။ *Vpi ne gʷnge.* 'Aphi's eyes are swollen.' အဖီ မျက်လုံး ရောင်တယ်။

gʷng *n:* chest. ရင်ဘတ်။ *Gʷng zae.* 'Chest hurts.' ရင်ဘတ် အောင့်တယ်။

○ **gvngdvgʷng** See the entry **dvngʷng**
gʷnggʷng wa *adv:* in a meddlesome way, rigid, hard. ရှုပ်ရှုပ် ယှက်ယှက်၊ မာတာတာ။ *Rvgaq gʷnggʷng wae.* 'The ground became hard/solid.' မြေကြီး မာမာ ကျောကျော ဖြစ်တယ်။ *Gʷnggʷng wa mèwáshini.* 'Don't be troublesome.' အရှုပ် အရှင်း ရှိအောင် မလုပ်ပါနဲ့။

gvp₁ *v.t:* glue, stick one thing onto another. ကပ်တယ်။ *Bìnghóri bèlaqdùng yʷng gvzà gvpme.* 'There are many spikes sticking on the garment.' ဆူးတွေ အများကြီး အကျီမှာ ကပ်နေတယ်။ *Shègvp bʰò.* 'You go and glue (it) there.' အဲဒါ သွားပြီး ကပ်ထားလိုက်။

gvp₂ *v.t:* notch, make steps. အထစ် ထစ်တယ်။ *Dvnggvp gvpmdè.* 'I am making steps.' ခြေနင်းဖို့ အထစ်လုပ်နေတယ်။

□ **gap** *v.t:* third person singular form of *gvp*. ထစ်တယ်။

gvp₃ *clf:* classifier for degree of something in height or length, level. ခန့်၊ လောက် တို့ကို ရည်ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Agvp gwaqe.* '(It's) about this

wide.' ဒီလောက်လောက် ကျယ်တယ်။ *Yagvp.* 'This level.' ဒီလောက်။

gvp₄ *clf:* classifier for counting numbers of pair of oxen. နွားတစ်ယှဉ်း၊ နှစ်ယှဉ်း စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Nvngwà vni gvp.* 'Two pairs of oxen.' နွား နှစ်ယှဉ်း။

gvp vyin *adv:* perfectly. သေသပ် လှပစွာ၊ တိကျ သေချာစွာ။

Gvppù *pn:* Gappu; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

gvr₁ *v.i:* open (eyes). မျက်စိ ဖွင့်တယ်။ *Ègvr!* 'Open (your eyes)!' မျက်လုံး ဖွင့်ပါ။ *Ne pòyaq dègvrkévpmà.* 'I was awake the whole night.' တစ်ညလုံး အိပ်မရ နိုးနေခဲ့တယ်။

gvr₂ ⇔ **vgvr** *v.t:* retain (keep), block up someone at a place. ဆွဲထားတယ်၊ ပိတ်မိတယ်၊ ကြန့်ကြာ စေတယ်။ *Tvwìn vja rvt shìgùng yʷng vsìng tiqmaq vgrkéòe.* 'Because of snow, some people are held up in the mountain.' ရေခဲ ကျလို့ တစ်ချို့ လူတွေ တောင်ပေါ်မှာ ပိတ် မိနေတယ်။

□ **gár**₂ ⇔ **vgár** *v.t:* third person singular form of *gvr*.

Gvrà₂ *n:* God. ဘုရားသခင်။

□ **Gvrà**₂ **gvsvng** *pn:* God. ဘုရားသခင်။

gvro *n:* onion or garlic. ကြက်သွန်။

☐ **gvro múng** *n*: garlic. ကြက်သွန် ဖြူ။
|'onion' + 'white'|

☐ **gvro mvshé** *n*: onion, scallion,
green onion. ကြက်သွန် နီ။ |'onion' +
'red'|

gvròng *onm* onomatopoeic adverb; the
sound of something falling on a
wooden floor. မြည်သံစွဲ။ *Gvròng gvròng*
wa àngdvtìng àngdvtìng vjang nò ...,
'Grong grong I fell step after step...,'
ဂလုံး ဂလုံး ဆိုပြီး တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် ပြုတ်ကျ
တယ်။

gvrøm *v.t.*: support. ပံ့ပိုးတယ်။ <Jp.

gvrøp *n*: group. အဖွဲ့။ <Eng.

Gvruq *pn*: Garuq (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

gvrvn *v.t.*: divide, distribute. ခွဲတယ်။
Mvgðrì dvpvt gvrìnòe. 'He is dividing
(those) for absentees.' မလာရောက် နိုင်တဲ့
သူတွေ အတွက် ခွဲဝေပေးတယ်။ <Jp.

Gvrving *pn*: Garang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvsà *n*: mediator, go-between. သံတမန်၊
ကိုယ် စားလှယ်။ *Vnin nò gvsà íe*. 'Anin is a
mediator.' မ အနင်က ကိုယ်စားလှယ်တော် ဖြစ်
တယ်။

Gvsàng *pn*: Gasang (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

Gvsong *pn*: Gasaung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvsún *pn*: Gasun; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvsúng *pn*: Gasung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvsùng *pn*: the creator and highest god.
ဖန်ဆင်းရှင် ဘုရား (ဝါ) အမြင့်ဆုံး ဘုရား။
Gvrày gvsùng nò súnshìe. 'God is alive.'
အသက် ရှင်တဲ့ ဘုရား။

Gvsùngtì *pn*: Gasang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

gvsvt₁ *1. v.t.*: plan. စီစဉ်တယ်။ *Ngaí shi gvsvt*
dakngònøng. 'Let me plan it.' ကျွန်တော်
အရင် စီစဉ် ပါရစေ။ *Vpungí gvsvtnò long shi*
mvbøng. 'The plan Aphong made has
not happened yet.' အဖုန် ကြံစည်တဲ့ အရာ
ဖြစ်မလာသေးဘူး။ **2. n**: plan, idea. အကြံ အ
စည်။ *Welòng gvsvt gvzà shvlae*. 'That
plan is really good.' အဲဒီ အစီအစဉ်
တော်တော် ကောင်းတယ်။

☐ **gvsat** *v.t.*: third person singular
form of gvsvt. ကြံစည်တယ်။

gvsvt₂ *v.i. ~ v.t.*: battle. စစ် တိုက်တယ်။
Mvzìn gvsvtne. 'They are battling.'
စစ်တိုက်နေကြတယ်။

gvt₁ *n*: market, bazaar. ဈေး။ <Shan

gvt₂ *n*: card. ကဒ်။ <Eng.

gvt₁diya ⇔ **gvt₂d₁ya** *n*: tar. ကတ္တရာ။ = ba
rvnøng

gvtgù *n*: banyan tree. ညောင်ပင် တစ်မျိုး။
= tsvrvng Sci. *Ficus religiosa*.

gvtung *n*: cane, rattan. အလုံးကြီးတဲ့ ကြိမ်
တစ်မျိုး။

gvtvng₁ *adv*: layer. အထပ်ထပ် ပုံပိုး ပေးတယ်။
ခိုင်မာအောင် ထောက်မ ပေးတယ်။

gvtvng₂ *v.i*: prepare, getting ready (for
war). ပြင်ဆိုင်တယ်။ ပြင်ဆင်တယ်။

gvtvp 1. *v.t*: stack. ထပ်တယ်။ *Legabokrì*
gvtvpmòlè. 'Shall I stack the books.'
စာအုပ်တွေ ထပ်လိုက် ရမလား။ **2.** *n*: layer.
အဆင့်၊ အလွှာ။ *Shìgùng mǒng nò zǒngnèi*
gǔdòng vni vshòm gvtvp gwashì ràe.
'During the winter in the mountains
you have to put on several layers of
blankets (to keep yourself warm).'
တောင်ပေါ် ဒေသ ရဲ့ ဆောင်းတွင်းမှာ ဝှမ်းစောင်
နှစ်ထပ် သုံးထပ် ခြုံရတယ်။

Gvwày *pn*: Gawai; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvyaq *v.i* ~ *v.t*: brake (of something),
brake something, destroy,
exterminate. ပျက်တယ်။ *Modo tiqchìng*
tvrà'íng gvyaqe. 'A car is broken down
on the road.' ကားတစ်စီး လမ်းမှာ ပျက်နေ
တယ်။ *Tvrà gvyaqòe*. 'He is destroying
the road.' သူ လမ်း ဖျက်ဆီး နေတယ်။ = tìn

Gvyin *pn*: Karen; one of the major tribes
in Myanmar. ကရင်လူမျိုး။

gvyøp *v.i* ~ *v.t*: crumple (be crumpled),
crumple something. အမှုန့် ချေတယ်။ မွေ
တယ်။

gvzà *adv*: be many, much, plenty. များစွာ။
Gvzà oqa íe. 'Thank you very much'
ကျေးဇူး အထူးတင်ပါတယ်။ *Myuqrím vsìng*
gvzà vsoqe! 'There are so many people
in the city!' မြို့ထဲမှာ လူတွေ အများကြီး ရှိ
တယ်။ |Precedes the verb it modifies. |
= laqni

○ **gvzàm** See the entry **gvzùm**

gvzù *n*: prawn. ပုစွန်။

gvzùm *v.i* ~ *v.t*: do something leisurely.
စမ်းသပ် လုပ်ဆောင်တယ်။

□ **gvzàm** *v.i* ~ *v.t*: third person form
of gvzùm.

gwa *v.t*: wear. ဝတ်တယ်။ *Shvròm bèlaq*
ègwashì. 'Put on your clothing.' အဝတ်
အစား ဝတ်ဆင်ပါ။ |Changes to a high
tone before -ì, -ò. |

□ **gwá'ímpvèn** *n*: clothings, things to
wear. အဝတ် အစား၊ ဝတ်စရာ။ |'wear' +
PUR + 'thing'|

□ **gwashì** *v.i*: wear (garment). ဝတ်ဆင်
တယ်။

gwà ⇔ **vgwà** *v.i* ~ *v.t*: distract some-
one, be troublesome to people. စိတ်
လေလွင့် စေတယ်။ နှောင့်ယှက်တယ်။ *Vgwà*
kéòe. 'Not concentrate, be distracted.'

စိတ် များတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

❑ **gwágwá wa** *adv*: look blank and foolish, look sheepish. အူကြောင်ကြောင်။ *Wegó gwágwá wae.* 'That person acts foolish.' အဲဒီလူအူကြောင်ကြောင် ဖြစ်နေတယ်။

❑ **gwáshì** ⇔ **vgwáshì** *v.i*: stray, lack of concentration. စိတ်လေတယ်၊ အာရုံမစူးစိုက်နိုင် ဖြစ်တယ်၊ လေလွင့်တယ်။ *Lèga mārøshishaq nøt vgwáshìe.* '(He) is distracted without studying.' စာမကျက်ပဲ စိတ် လေလွင့်နေတယ်။

gwámgwám wa *onm* onomatopoeic adverb; not having clear vision, hardly see. ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မမြင်ရသော။ အမြင် အာရုံ မကောင်းသော။ *Svróngrát vne mvyvngshì nø gwámgwám wae.* 'As (he) is getting old (he) has poor vision and did not see well.' အသက် အရွယ် ကြီးလာလို့ ဝိုးတိုးဝါးတား နဲ့ အမြင် အာရုံ မကောင်းတော့ဘူး။

gwàng *n*: curved. ညွှန်ကွေး သွားတယ်၊ ပြန် မကန် နိုင်တော့ပါ။ *Sha hóng lònq gwàngapmì.* 'The stick (cannot rebound back any longer) is now curved.' ထောင်ချောက်ကိုင်း ညွှန်ကွေးသွားပြီ။

gwaq *v.i*: wide, broad. ကျယ်တယ်။ *Gwaq we tvra.* 'Wide road.' ကျယ်တဲ့ လမ်း။ *Rvgaq nø gwaqe.* 'The earth is wide.'

ကမ္ဘာမြေက ကျယ်ဝန်းတယ်။

gwàrupuq *n*: common room/place; which is the front room of the Rawang house. ရဝမ် ရိုးရာ အိမ်ရှေ့ မျက်နှာစာ အခန်း။ [It is used for people gathering and pounding paddy rice. ၎င်းနေရာကို လူအများစုဝေးဖို့နဲ့ စပါးထောင်းဖို့ အတွက် အသုံးပြုတယ်။]

○ **gwáshì** See **vgwáshì** under **gwà**

Gwayo *pn*: Gwaiiau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gwe *n*: taro. ပိန်းဥ။ *Gwe dønq.* 'Large taro root.' ပိန်းဥ အကြီး။ *Gwe shøq.* 'Small taro root.' ပိန်းဥ အငယ်။

❑ **gweløq** *n*: taro leaf. ပိန်းရိုး။ [Edible.] စားလို့ရတယ်။

❑ **gwemùng** *n*: type of taro. ပိန်းဥ အဖြူတစ်မျိုး။ |'taro' + 'white'|

❑ **gwemvñng** *n*: type of taro. ကောက်ညှင်း ပိန်းဥ။ |'taro' + 'sticky rice'|

❑ **gwenaq** *n*: taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။ |'taro' + 'black'|

❑ **gwepuq** *n*: brown taro. ပိန်းဥ *Gwepuq nø g'yìme.* 'Brown taro is delicious.' ပိန်းဥ အညို စားကောင်းတယ်။

❑ **gwesá** *n*: taro field. ပိန်းခင်း။ |'taro' + CLF.field|

❑ **gweso** *n*: rotten taro. ပိန်းဥ ပုပ်။ |'taro' + 'rot'|

☐ **gwesú** *n:* taro. ပိန်းဥ အဖြူ တစ်မျိုး။
|'taro' + 'white?'

☐ **gweshè** *n:* red taro. ပိန်းဥ အနီ။
Gweshè nø mvgyim. 'Red taro is not
delicious.' ပိန်းဥ အနီ စားလို့ မကောင်းပါ။
|'taro' + 'red'|

☐ **gwetíng** *n:* taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး၊ ပင်မ ဥ
ကြီး။

gwé, *v.i:* wear bracelet or necklace.
လက်ကောက် (သို့) ဆွဲကြိုး ဆွဲတယ်။ *We hóng*
ègwéò. 'Put on that ring.' အဲဒီ ဆွဲကြိုးကို
ဆွဲပါ။ *Jà swéjù gweshie.* '(She) is wearing
a gold necklace.' ရွှေ ဆွဲကြိုး ဆွဲထားတယ်။ |
Changes to a mid tone before -shi. |
[Exclusively with round objects. အကွင်း
များကို ဝတ်ဆင်ခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။]

gwé, ⇔ **vgwé** *loc.n:* left (hand). ဘယ်
လက်။ *Hí vgwétíng.* 'Left leg.' ဘယ်ဖက်
ခြေထောက်။

Gwedvng *pn:* Gwedang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gwédvng *n:* name given to a child born
with birth cord around the body.
ချက်ကြိုး ကိုယ်မှာ ရစ်ပတ်ပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေး
ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

gwènà *pn:* send away gift used as a
token to show their remembrance.
အောက်မေ့ သတိရ ကြောင်းကို ဖော်ပြတဲ့
သဘောနဲ့ ပေးပို့တဲ့ လက်ဆောင် အထုပ်။

Gwènà dø shvlapmí mvcheqò we tünké
yàngì. 'The gift was wrapped with
jungle leaves nicely and distributed.'
လက်ဆောင် ထုပ်ကို သေချာ ဖက်နဲ့ ထုပ်ပြီး
ဝေငှ ပေးခဲ့ကြတယ်။

gwìn *n:* cup. ခွက်။ *Shégwìn íe.* 'It is a
golden cup.' ရွှေခွက် ဖြစ်တယ်။
[Traditionally cups are made of
bamboo. ဝါးနဲ့ လုပ်တဲ့ ခွက်ကို ရှေးက အသုံးပြု
ခဲ့တယ်။]

☐ **gwìn pung** *n:* section of bamboo
used as a container. ဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့
ခွက်၊ မတ်ခွက် ကြီး။ *Lìnzù gwìnpung.*
'Container made of Lamzu bamboo'
လမ်ဇူဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ ခွက်။

gwing *n:* blue. အပြာ။ *Gwing we laqtun.*
'Blue cloth' အင်္ကျီ အပြာ။

gwing *v.i:* crystal, glittering. တောက်ပ
တယ်၊ လင်းလက်တယ်။

gwit *v.i:* cold. အေးတယ်။ *Mùnglàngtì nò*
gvzà gwitne. 'The Munglang river's
water is very cold.' မုန်လန် ချောင်းရေက
တော်တော် အေးတယ်။

gwør ⇔ **gwur** *v.t:* throw, toss, give up,
abandon. လွှင့်ပစ်တယ်။ *Ègwørò!* 'Throw it
away!' လွှင့်ပစ်လိုက်။ = gur; gwur

gwør *n:* bent. *Lóng mvgwør íe.*

gwør mvgwør *adv:* rough surface. မာမာ
ကြမ်းကြမ်း။

gwórgwór *adv*: onomatopoeic adverb.
 မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ မျက်ကလဲ ဆန်ပျာ။
Ne gwórgwór lutshie. '(He) acted
 frantically.' မျက်ကလဲဆန်ပျာ လုပ်တယ်။

○ **gwur** See **gur** under **gwør**

gwùr ⇔ **gwør**; **gùr** *n*: round (like a
 plate). ပတ်လည်။ *Gwùr íe.* 'It is round.'
 အဲဒါ ဝိုင်းတယ်။ *Gwùrwang íe.* 'It is
 around.' ပတ်ပတ်လည် ဖြစ်တယ်။ *Chòm*
gwùrgwùr waqhým hvmsdaq íe. 'A fence
 is built around the house.' အိမ် ပတ်လည်
 ခြံ စည်းရိုး ခတ်ထားတယ်။ [When it is used
 as a noun complement, it takes a high
 tone as gwór.]

□ **gwùrgwùr** ⇔ **gùrgùr** *adv*: around,
 surrounding. ပတ်ပတ်လည်။ *Chòm*
gwùrgwùr. 'Around the house.' အိမ်
 ပတ်ပတ်လည်။ = gwùrgwùr

□ **gwùrhòm** *adv*: surround. ပတ်ပတ်
 လည်။ |'round' + 'meet'|

□ **gwùrhòm chòm** *n*: neighbours.
 အိမ် နီးချင်း။ = chòmpvng chòmtaq

□ **gwùrnì gwùrtong** *n*: every
 corner. ချောင်ကြို ချောင်ကြား။ = gùrnì
 gùrtong

□ **gwùrpuq** *n*: front room of the
 Rawang traditional house. တိုင်မကြီး
 တွေနဲ့ တည်ဆောက် ထားတဲ့ ရဝမ် ရိုးရာ
 အိမ်ရဲ့ အိမ်ဦး ခန်း။ = gwàrpuq

□ **gwùrtong** *adv*: corner. ချောင်
 တောင့်။

□ **gwùrwàng** *v.i*: circle, surround-
 ings. အဝိုင်းဖြစ်တယ်။

gwurpú *n*: type of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့
 အမည်။

gwursip ⇔ **kwursip** *n*: bamboo split.
 ခြံစည်းရိုး ခတ်ရန် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဝါးခြမ်းပြား။

Gvng pn: Gwang; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

H h

Ha pn: Ha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

há₁ 1. *n:* basket carried on the back for carrying wood; has large holes in it. ခြင်းကြား။ *Há pvnghà ch̀ing.* 'Five baskets.' တောင်း ငါးလုံး။ 2. *clf:* classifier for loads (firewood) carried on the back. ခြင်းကြား။ *Shóng tiqhà èr̀tò.* 'Carry a basketful of wood.' ခြင်းကြား အပြည့် ထင်း ထမ်းလာခဲ့ပါ။ = *dvh̀ung*

há₂ ⇔ **vhá₁** *v.t:* sketch. ခြစ်တယ်။ = *hár;* *røq*

hà₁ *clf:* classifier for blades or stalk of grass, also some vegetables. အခက်၊ အရွက် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shóng tiqhà èwàatnò.* 'Bring a branch of weed.' မြက် တစ်ပင် ယူလာခဲ့ပါ။ *Shònghà.* 'Weed.' မြက်ပင်။ *Vyúngghà èratnò.* 'Cut the leaf.' ဟင်းရွက်ကို ခူးဆွတ် လိုက်ပါ။

☐ **hàhà** *adv:* sparsely. ကျိုးတိုး ကျဲ့တဲ။ ကလန် ကလာ။

☐ **hamv̀hà** *n:* disorderly, sparsely. (အရွက်၊ ဆံပင်) ကျိုးတိုး ကျဲ့တဲ။

hà₂ ⇔ **vhà** *v.i:* leak. ယိုစိမ့်တယ်။ ယိုထွက် တယ်။ *Vbò bìr̀i v̀hàe.* 'The paddy sack is leaking.' စပါး အိတ် ယိုထွက်နေတယ်။

háhá *onm* onomatopoeic word; laughing. မြည်သံစွဲ၊ ရယ်သံ။

haha wa *adv:* pleasingly cold. အေးမြတယ်။

○ **hal** See the entry **hvl**

○ **ham** See the entry **hvm**

hám₁ *v.t:* ferment. အချည် တည်တယ်။ *Nosi hámòe.* 'Ferment the soybean.' ပဲပုတ် တည်တယ်။ [Exclusively with fermenting on bamboo tray and large basket (not in jars or pot). ဇကော၊ ခြင်းတောင်း စသည် တို့တွင် အချဉ်တည်ခြင်းမျိုးကိုသာ ဆိုလိုတယ်။] = *dvbøp*

hám₂ *v.i:* gap. ကွဲဟတယ်။

hàm₁ *clf:* classifier for fingers, toes, or string of necklace. ခြေချောင်း၊ လက်ချောင်း နဲ့ ဆွဲကြိုး တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Wurhàm.* 'Finger.' လက်ချောင်း။ *Hìhàm* 'Toe.' ခြေချောင်း။

hàm₂ *v.t:* prop up. ခုတယ်။ *Shóng hàmhòe.* '(I) prop up with a wood.' သစ်သား ခု

တယ်။

hàmøq *n*: corn. ပြောင်းဖူး။ = lvgong, tàmbong

han ⇔ **vhan** *v.t*: spread grains. ချဲတယ်။ ဖွတယ်။ *kvlángri vhan ràe*. 'Needs to spread the hay.' ကောက်ရိုးများ ဖွပေးရမည်။

hánhán vlú *n*: torn to pieces. စုတ်စုတ်ပြတ်ပြတ်။ = bónbón vlú

hang *n*: picture, image, model, statue, something with form. ရုပ်ဝတ္ထု။ ရုပ်ထုဆင်းထု။ ရုပ်ပုံ။ *Pvrà hang*. 'Idol.' ရုပ်ထု။ = sòmla

háng ⇔ **vháng** *v.i*: high up, developed, developing. မြင့်တယ်။ တိုးတတ်တယ်။ *Vháng yíng*. 'Higher place (ground).' မြင့်တဲ့ နေရာမှာ။

☐ **háng vlún** ⇔ **vháng vlún** *v.i*: made progress, developed. တိုးတတ်တယ်။ *Vháng vlún we móngdàn*. 'Developed country' တိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံ။ |'high' + 'get'|

☐ **háng vlún mòngdàn** *n*: developed country. တိုးတတ်တဲ့ နိုင်ငံ။ *Vháng vlún mòngdàn mvshól*. 'History of a developed country.' တိုးတတ်တဲ့ နိုင်ငံရဲ့ သမိုင်း။ |'high' + 'get' + 'country'|

☐ **háng zìdvng** ⇔ **vháng zìdvng** *n*: advanced level. အဆင့် မြင့်တန်း။ *Ingvlik kà vháng zìdvng taq sìmshì mvyónge*. 'I want to study at an

advance English speaking class.' ကျွန်တော် အင်္ဂလိပ် စကားပြော အဆင့်မြင့်တန်းမှာ တက်ချင်တယ်။ |'high' + 'level'|

hàng *v.t*: lift up, raise, promote, exalt. မတင်တယ်။ မြင့်တင်တယ်။ ချီးမြှောက်တယ်။ *Rúngdvng lòng èhàngò*. 'Lift up the chair.' ထိုင်ခုံကို မ လိုက်ပါ။ *Wur hángshìe*. 'Raise one's hand.' လက် မြှောက်တယ်။ *Bìnlì gvzà dvzaqshì rvt svrapè sìng tiqdvìng hàng bshà*. 'Because the teacher works so hard, (the official) promoted him to a higher position.' ဆရာ သမားကတော့ အလုပ် အလွန် ကြိုးစားလို့ တာဝန်ရှိသူ တွေက သူ့ကို ရာထူး တဆင့် မြင့်တင် ပေးလိုက်တယ်။ *Gvrày dvgùng sìng hàngì*. 'Let's exalt God's glory.' ဘုရားဘုန်းတော်ကို ချီးမြှောက် ကြပါစို့။ |Changes to a high tone before -shì. |

○ **hap** See the entry **hvp**

haq ⇔ **vhaq** *v.t*: attack someone verbally. နှုတ် အတင်း အဖျင်း ပြောတယ်။ ပြက်ရယ် ပြုတယ်။

☐ **haq vjángshì** ⇔ **vhaq vjángshì** *v.i*: demonstrate; riot. ဆူပူတယ်။ တတ်ကြွ လှုပ်ရှားတယ်။

☐ **haqhaq** *v.i*: shameful. ကလေးငယ်တွေကို ရှက်စရာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောရာမှာ သုံးတဲ့ စကား။ မြန်မာလို ရှက်ရှက်။

☐ **haqshì** ⇔ **vhaqshì** *v.i*: make loud noise. ဆူညံတယ်။ လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်

တယ်။

haq₂ *v.i*: get food poisoned and irritated the throat. ယားတယ်။ *Gwe haqe*. 'The taro made itch in the throat.' ဒီပိန်းဥကို စားရင် လည်ပင်း ယားတတ်တယ်။

hardisk *n*: hardisk. ကွန်ပျူတာ ဓာတ်ပြား။ <Eng.

hashì *v.i*: to grow (vines and ivy); vines spreading out. နွယ်တက်တယ်။ *Vrong hashie*. 'The vine grows up.' အနွယ် ဆန့်တက်တယ်။

he₁ *v.t*: sharpen. (ခါး) သွေးတယ်။ *Shìm ka eheòe*. 'Sharpen the knife.' ခါး သွေးပါ။

he₂ *v.i*: strong opinion, stubborn. အာသန်တယ်၊ တစ်ဇွတ်ထိုး ပြောတယ်။ *Kà gvzà hee*. '(He) is so argumentative.' စကား အာသန် တယ်။ တစ်ဇွတ်ထိုး ပြောတယ်။

hé₁ *v.i*: come, go. လာတယ်။ *Yazàng èhéra!* 'Come here!' ဒီကို လာပါ။ [Used by people in lower Ramethi and Dvmang area.]

hé₂ *v.i*: spoil. အချဉ် လွန်၊ အပုတ် လွန်သွားတယ်။ *Nosirì héapmì*. 'Over fermented the soy bean.' ပဲပုတ် တည်ထားတာ လွန်သွားလို့ စား မကောင်း ဖြစ်သွားတယ်။ = *hír* or *háy* in Tangsar.

hé₃ ⇔ **vhé₁** *v.t*: prune. ချိုင်တယ်။ *Shóng dvgìngrì vheòe*. 'Prune the branches.' အကိုင်း အခက် တွေကို ချိုင်တယ်။ = *zì*

hé₄ ⇔ **vhé₂** *v.i*: breathe. (အသက်) ရှူတယ်။ *Bò go shi shaq vheòe, mvshìé*. 'The snake is still breathing. It is not dead yet.' မြွေ အသက်ရှူတုန်းပဲ၊ မသေ သေးဘူး။

hè₁ *n*: crab. ဂဏန်း၊ ပုဇွန်လုံး။ *Lóngdùng rìm s'ing hè tiqgo gùmámì*. 'One crab crawled down to the cave.' ဂဏန်း တစ်ကောင် ကျောက်ဂူထဲ ဝင်သွားတယ်။

hè₂ *v.t*: sift. လက်နဲ့ ဖိပြီး ဇကာ ချတယ်။ *Vtòp hèòe*. 'Press down the Atheup powder.' မင်းပေါ အမှုန့် ဇကာချတယ်။

Hekvn *pn*: Hekhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

heligopda *n*: helicopter. ရဟတ် ယာဉ်။ <Eng.

hèlvyit *v.i*: smile. ပြုံးတယ်။ *Dvtbung dímv lým íe, hèlvyitsè èwàshìn'àng*. 'Everyone smile, we are going to take a picture.' ခါတ်ပုံ ရိုက်မယ် ပြုံးကြပါ။

heq *adv*: hey. ဟေ့။ *Heq kapà ewàshìe*. 'Hey! what are you doing.' ဟေ့ ဘာလုပ်နေတာလဲ။ *Heq é*. 'What a pity!' ဟုတ်တယ်ဟုတ်။

○ **heqdvheq** See the entry **dvheq**

her ⇔ **vher** *v.t*: 1. blow on a fire (to make it bigger); scold someone loudly. မီး မှုတ်တယ်။ *Lvgong taq svmi vheròe*. 'I am blowing the fire for corn pot.' ပြောင်းဖူး အိုး မီးမှုတ်တယ်။ = **pù** 2. shout

at, scold. ဆူ ဆဲတယ်။ *Sìmrèrì s'ìng vher mydaq.* 'Do not shout at the kids.' ကလေးတွေကို ဆူပူ ကြိမ်းမောင်း မလုပ်ရ။

hí *n:* leg, foot. ခြေထောက်။ *Nvngwà hígùng mydane.* 'The cow's legs are long.' နွား ခြေထောက် ရှည်တယ်။

□ **hídol** ⇔ **hídul** *n:* leggings, leg wrappings. ခြေစွပ်။ *Hídol èdolshì!* 'Wrap your leggings!' ခြေအိတ် စွပ် ထားပါ။ |'leg' + 'wrap'|

□ **hídvchøp** *n:* sock, stocking. ခြေစွပ်၊ ခြေအိတ်။ *Hídvchøp nàdá má.* 'Do you have stockings?' ခြေအိတ် ရှိသလား။ |'leg' + CAUS + 'put on'| = hí dvchøp

□ **hídvkaq** *n:* extra toe. အပို ခြေချောင်း လေး။ |'leg' + 'outlet'|

□ **hígòng shvmsí** *n:* shin. ညှိသကျိုး။

□ **hígùng** *n:* leg. ခြေချောင်း။ |'leg' + CLF.long object|

□ **hígvtp** *n:* slippers. ဖိနပ်။ |'leg' + 'stack'|

□ **híhàm** *n:* toe. ခြေချောင်း ကလေး။ |'leg' + CLF.toe or finger|

□ **híkup** *n:* instep. ခြေဖမိုး။ |'leg' + 'cover'|

□ **hímvl** *n:* footprint. ခြေရာ။ |'leg' + 'footprint'|

□ **hímvtøn** *n:* calf of leg. ခြေ သလုံး။ |'leg' + 'calf (leg)'|

□ **híne** *n:* ankle. ခြေ မျက်စိ။ *Híne zange.* 'My ankle hurts.' ခြေ မျက်စိ နာတယ်။ |'leg' + 'eye'|

□ **hípà** *n:* sole of foot. ခြေ ဖဝါး။ = hísa

□ **hípøt** *n:* knee. ခြေ။ *Hípøt nø ðìk'ìnge.* 'Knee is important.' ဒူး (ခိုင်ဖို့)က အရေးကြီးတယ်။ |'leg' + 'knee joint'| = bvnsiq, hísiq

□ **hísiq** *n:* knee, knee's joint. ဒူး၊ ဒူးဆစ်။ *Hísiq èzòmsì!* 'Hold your knee.' ဒူးဆစ်ကို ကိုင်ထားပါ။ |'leg' + 'joint'| = hípøt

□ **híshvnam** *n:* slippers. ဖိနပ်။ *Híshvnam range.* 'I need a slipper.' ဖိနပ် လိုတယ်။ |'leg' + 'pad'| = hígvtp

□ **hítan** *n:* lower leg. ခြေ သလုံး။ *Hítan èmáshì.* 'Hide your lower leg.' ခြေသလုံး ဖုံးထားလိုက်။ |'foot/leg' + 'CLF.round long object|

□ **hítvp** *n:* sandal; sock. ဖိနပ်။ *Hítvp màbášaq nø b'ìnghò í yaqke rae.* 'Without sandal.' ဖိနပ် မပါရင် ဆူး ဆူး တတ်တယ်။ |'leg' + 'stick'|

□ **híze** *n:* lame person. ခြေ မသန်သူ။ |'leg' + 'lame'|

□ **hízò** *n:* heel. ခြေ ဖနောင့်။ |'leg' + 'protrude/extend' <zú|

hì, *v.i:* remain, left over. ကျန်တယ်၊ ကျန်ရစ် တယ်။ *Mvzàn wàng taq vs'ìng vníghò wa hìe.* 'Only two persons left behind

after the battle.' စစ်ပွဲမှာ လူနစ်ယောက်ဘဲ ကျန်ရစ်တယ်။ =ngv̄mshì

hi₂ ⇔ **vhì** *v.t.*: press down using hand. လက်နဲ့ ဖိနှိပ်တယ်။

him *v.i.*: long and tiny. သွယ်လျသော၊ သေးသွယ်သော။

□ **himhim** *adv.*: long and tiny. အချောင်းသေးသေး။

hìng *v.i.*: powerful, strong. ပြင်းတယ်။ *Yàrì zì nø gvzà hìngé lé.* 'These medicines are so powerful.' ဒီဆေးတွေ တော်တော် ပြင်းတယ်။

□ **dvhìngké** *v.t.*: stubborn, proud. စိတ်မာတယ်၊ စိတ်ကြီး ဝင်တယ်။ |CAUS + 'strong' + 'bite'| =nøtzaq

hip *n.*: heartleaf, lizard tail, chameleon plant, fishwort. အရွက်နဲ့ အမြစ်ကို စားလိုရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။ <Jp. 'dinge' *Sci. Houttuynia Cordata.*

○ **híshvnam** See the entry **hí**

hit₁ ⇔ **vhit** *n.*: rattan palm. ကြိမ်နွယ်။ *Sci. Calamus rotang.*

hit₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of touching lightly. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ရှုပ်ထိတဲ့ အသံ။ *Hit wasè adø or hitsè wa adø* 'Almost like this.'

ho₁ ⇔ **who₁** *v.i.*: roar (river). လှိုင်းလုံး ထတယ်။ [It can be also pronounce with high tone. အမြင့်သံနဲ့လည်း ပြောလိုရတယ်။]

□ **hó** *onm* onomatopoeic adverb; the sound of water flowing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vlétì hówa updaq y'ng adø ta l'ým dvpvt gø tvlú gaqkum lánò we werì wàð.* 'As to receive the flow-water with something, (they) make something that's called "Gakum".' မင်းပေါ အမှုန့် ဖျော်ရည် လောင်းတဲ့ နေရာမှာ ခံထားဖို့ ဂခွံလိုတာတွေလည်း (အသင့်) လုပ်။

ho₂ ⇔ **who₂** *v.t.*: peel. ခွာချတယ်။ *Chòngkwá vhoðe.* 'Peel out the banana plant.' ငှက်ပျော အူတိုင်ကို ခွာချတယ်။

ho₃ *v.i.*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vs'ng loksok ho rólshì nø loámì.* 'The multitude departed and went home.' လူစု လူဝေး ခွဲခွာ ကြပြီး နေအိမ် ပြန်သွား ကြတယ်။

Holvho *pn.*: Haulahau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

homvhò *n.*: rough. ကြမ်းတမ်းတမ်း။

hòr ⇔ **vhòr** *v.i.*: cough. ချောင်း ဆိုးတယ်။ *Shvmórí gvzà vhòrkéðe.* '(He) caught cold and is coughing a lot.' သူ့ အအေး မိပြီး တော်တော် ချောင်းဆိုးနေတယ်။

hø₁ ⇔ **vhø** *v.t.*: laugh at. ရယ်တယ်၊ ပျက်ရည် ပြုတယ်။ *Vhøðe.* 'Laughing at someone.' ရယ်တယ်။ ပြက်ရယ်ပြုတယ်။

□ **hødvkoq** ⇔ **vhødvkoq** *n.*:

hilarious. တာသ။ |'laugh' + 'all'|

□ **hølvmpà** ⇔ **vhølvmpà** *n.*: joke,

jest (lit. something to laugh at).

ရယ်စရာ ကောင်းတဲ့ အရာ။ |'laugh' +
PUR + NOM|

□ **høshì** ⇔ **vhøshì** *v.i.*: laugh, smile.

ရယ်တယ်။ |'laugh' + R/M|

hø₂ *v.i.*: hurt. စူးတယ်၊ ကိုက်ခဲတယ်။ *Bàngghø*

høe. 'I was) hurt by a thorn.' ဆူး စူး

တယ်။ *Rvm'ng høvpmì*. 'Bamboo shoots

are spiking (means sprout out).' ဝါး မျှစ်

တွေ ထွက်လာပြီ။ *Pvwá hø nø zae*. 'He has

hø₃ *n.*: fish trap. မြူး။ *Nga hø*. 'Fish trap.' ဝါး

ဖမ်းတဲ့ မြူး။

hø *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ

ကြိယာ ဝိသေသန။ *Hø wa myjòr d'ngshà*.

'We were so tired today.' တော်တော်ကို

hø *v.i.*: haunting. နတ် ကြီးတယ်၊ တော ကြမ်း

တယ်။ *Ya shìgùng høe*. 'The spirit in this

mountain is troublesome.' ဒီတောင် နတ်

høbì *n.*: potato. အာလူး။ *Høbì èwárò*. 'Roast

the potatoes.' အာလူး မီးဖုတ်လိုက်ပါ။

høbór *n.*: scrab beetle. နွားချေး ပိုး။

= paqbór

høder *n.*: beetle. နွားချေး ပိုး၊ ပိုးတောင်မာ။

hø_{m1} *onm* onomatopoeic adverb; used

with the verb *vrø_m* 'break'. မြည်သံစွဲ

ကြိယာ ဝိသေသန။ *Shvwí vgo lòngh hø_m*

vrø_m wapmøe. '(He) shot the bear's

head into pieces.' သူက ဝက်ဝံရဲ့ ခေါင်းကို

တစ်စီစီ ပစ်လိုက်တယ်။

hø_{m2} ⇔ **vhø_m** *v.i.*: meet (two people

meet; inherently reciprocal), also

used for where the two ends meet

when you bend something into a

circle, fulfill (a prophecy). တွေ့တယ်၊ ဆုံ

တွေ့တယ်၊ ကြုံတွေ့တယ်။ *Tvrà dvkaq y'ng*

vhø_m ráshà. 'We happen to meet at a

crossroads.' လမ်းဆုံမှာ ဆုံတွေ့ ကြတယ်။

Àngpung àngpung dhø_mshài. 'Let's

divide into groups.' အဖွဲ့လိုက် အဖွဲ့လိုက်

တွေ့ဆုံကြတယ်။ *Gøt dhø_mshie*. 'Get

together.' စုတွေ့ ကြတယ်။ [Transitive

form of this verb, followed by verbal

suffixes -ò, -ì or -shì it takes the high

hónvt ⇔ **hínvt** *n*: mug with a handle. လက်ကိုင် နှစ်ဖက်ပါ ဝါး ခွက်ကြီး။ [It is used when sacrificing the Nat.' နတ်တင်တဲ့ အခါ အဓိက အသုံးပြုတယ်။]

hóng *cl*: 1. classifier for ropes, rope bridges. ချောင်း၊ ပင်။ *Sòmri tiqhóng*. 'One rope/string.' ကြိုး တစ်ချောင်း။ 2. rope trap, snare. ကြိုးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ကျော့ကွင်း။ *Hóng wá nvng dīshì*. 'Let's go to make a rope trap.' ကျော့ကွင်း သွား ထောင် ကြရအောင်။

☐ **hóng yòq** *n*: twisted rope. ကျစ်ထားတဲ့ ကြိုး။

hóngshì *v.i*: sneeze, blow the nose. နှာချေတယ်။ နှပ်ချေး ညှစ်တယ်။ (*Shvna*) *vhóngshìe*. 'Blow one's nose.' နှာချေတယ်။

hòp *v.i*: crisp, brittle. ကျွတ်တယ်။ ဆတ်တယ်။ *Hòp we nòt*. 'Easy to get angry' စိတ် ဆတ်ခြင်း။ *Hòphòpsè íwe mok*. 'Crispy snack.' မုန့် ကျွတ်ကျွတ် ရှုရှလေး။

hòq₁ *v.t*: arrive, reach. ရောက်တယ်။ *Tiqníí hòqòè*. '(He) can reach within a day.' သူ တစ်ရက်တည်း နဲ့ ရောက်နိုင်တယ်။

hòq₂ *v.i*: sharp. ထက်တယ်။ *Yakà shìm hòqe má*. 'Is the knife sharp?' ဒီခါး ထက်သလား။ [Sharp as blade. ပုလိတ်ခါး ထက်သလိုမျိုး ကိုဆိုတယ်။] = **dé**

hòq₃ *part*: marker which occurs after nominals to mark a terminative point;

up to, until the N. ထိ၊ တိုင်အောင်။ *Ku mvrìng hòq mànar dìi*. 'Let's walk non-stop until that village.' ဟိုရွာ အထိ မနားတမ်း သွားရအောင်။ *Putao kèní Nongmóng hòq modo dí shyla má*. 'Can one go from Putao to Nongmong by car?' ပူတာအို ကနေ နောင်မွန်း မြို့အထိ ကားလမ်း ပေါက်သလား။ *Deyaq nò tiqsé tiq nari hòq lèga ròshì lým íe*. 'Tonight I will study until eleven o'clock.' ဒီညတော့ ဆယ့် တစ်နာရီ အထိ စာဖတ်မယ်။ |<**hòq** 'arrive'|

☐ **hòqshaq** *part*: until. တိုင်အောင်။ |'arrive' + PERF|

hòqhòq *v.t*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

hú **vhwaq** ⇔ **vhú** **vhwaq** *n*: in a haphazard way, careless, lack of concentration. စိတ် လေလွင့်။

Húgóng *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

hul ⇔ **vhul** *v.t*: blow fire. မီးမှုတ်တယ်။ = **pù**, her

Humong *pn*: Humaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

húng ⇔ **vhúng** *n*: empty. ဗလာ ဖြစ်တယ်။ လစ်လပ်တယ်။ *Chòm vúng íe*. 'The house is empty.' လူသူ မနေတဲ့ လစ်လပ်တဲ့ အိမ် ဖြစ်တယ်။

hùng₁ *v.i:* to bark (deer). ဂျီ ဟောက်တယ်။
Shvri hùnge. 'A deer is barking.' ဂျီ
ဟောက်တယ်။

hùng₂ ⇔ **vhùng** *v.t:* stir up. မွှေ နောက်
တယ်။ *Lóngdùng yíng adò dùò nò tvmùmi*
vhùngò nìgò mvhòq daq. 'Though (they)
dug up the rock and stirred (the rock)
with a long stick, this manner, but
(they) couldn't reach (it).' ကျောက်
ဆောင်ကို မွှေနှောက်၊ တူးဆွဲပြီး တုတ်ချောင်း
ရှည်နဲ့ ဆွဲတင် ပေမဲ့ ရောက် မလာဘူး။

hup ⇔ **vhup** *v.t:* slurp. (ဟင်းရည်) ရှုပ်
တယ်။ *Kvnti kung nàhupmò.* 'Just
slurp/drink the soup bowl.' ဟင်းရည်ကို
ရှုပ်သောက်ပါ။

huq *v.t:* hang. ချိတ်မှာ ချိတ်တယ်။ *Bèlaq dùng*
ehuqò. 'Hang the shirt.' အင်္ကျီကို ချိတ်မှာ
ချိတ်လိုက်ပါ။

hvl *v.t:* sharpen (knife). (ခါး)သွေးတယ်။
Shìmkà dvzò dò déò dò hvl bóngà. 'I
have sharpened the knife as sharp as
blade.' ခါးကို ပလိပ်ခါး ထက်သလို သွေးလိုက်
တယ်။

☐ **hal** *v.t:* third person form of hvl.

hvm *v.t:* make a fence (around a house)
or a dam for blocking water. ကာရံတယ်၊
ခြံ စည်းရိုး ကာတယ်။ *Waqhám hvmò.* 'I
make a fence (any fence).' ကျွန်တော်
ခြံစည်းရိုး ကာတယ်။

☐ **ham** *v.t:* third person singular form
of hvm.

hým₁ *clf:* classifier for counting numbers
of basketful. တစ် စကော အပြည့်။ *Nosì*
tiqhým. 'One basket of soya beans.'
ပဲပုပ် တစ်စကော။

hým₂ *n:* rack ကြပ်ခိုး။

☐ **hýmbo** ⇔ **hýmboq** *n:* shelf above
the fireplace. ကြပ်ခိုး။ [Higher than
hýmsiq.]

☐ **hýmsiq** *n:* shelf above the fire-
place. ကြပ်ခိုး။

☐ **hýmsiq hýmvtng** *n:* fire place
shelves. ကြပ်ခိုး စင်တွေ။

hýmbo *n:* absolutely, utterly, badly
(suffer). လုံးလုံး လျားလျား၊ ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး။
Vmpà dvkò rvt hýmbo dvshàvpmà.
'Because of famine we suffered so
much.' ဆန် ခေါင်းပါးလို့ ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး ဒုက္ခ
ရောက်ခဲ့ ကြတယ်။

hýmruq *n:* fence trap. လှောင်ပိတ်ပြီး ဖမ်းရ
တဲ့ ထောင်ချောက်။

hvn₁ *clf:* 1. little, bit, small thing, small
amount. အနည်းငယ်။ *Vmpàsè hvn.* 'A
little bit of rice.' ထမင်း နည်းနည်း။ 2.
classifier for counting numbers of
small things. အနည်းအကျဉ်း၊ သေးငယ်တဲ့
အရာ စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ
အမျိုးအစား။ *Tiqhvn/tiqhvnsè* 'A little.'
နည်းနည်းလေး။

hvn₂ *v.t.*: stride, step up, (swift and short) jump. ခွ ကျော်တယ်၊ ကျော် တက် တယ်၊ ခုန် ကျော်တယ်။ *Waqhým lòng èhvshì.* 'Jump over the fence.' ခြံစည်းရိုး ကို ခုန်ကျော်လိုက်ပါ။

hvn_g n.: treasure. အဖိုးတန် အဆောင် တစ်မျိုး။ *Hvng nø shóre.* 'The treasure is shiny.' အဆောင်က တောက်ပတယ်။

h'vng₁ *v.i.*: **1.** angry. စိတ်ခုတယ်။ *Wepè nø h'vngké b'òà.* 'He is angry (inside).' သူ စိတ်ခု သွားပြီ။ **2.** dizzy. ဝါးမျှစ် စားပြီး အဆိပ် တက်တယ်။ *Lvmzu h'vngé.* 'This bamboo shot will made you dizzy (when you eat it).' ဒီ ဝါးမျှစ်က အဆိပ် တက်တတ်တယ်။

h'vng₂ *clf.*: classifier for fields (of crops). တောင်ယာ။ *Rvmáh'vng.* 'Slash and burn field.' တောင်ယာ။

hvp₁ *v.t.*: pile neatly; place on top of something else. တင်တယ်။ *Vb'ò bìrì vgoy'vng hvpmò nø poni r'óng dakngà.* 'I have been carrying the paddy rice bag putting (it) on my head.' ကျွန်တော် ကတော့ ဒီစပါး အိတ်ကို ခေါင်းပေါ် တင်ပြီး တစ်နေ့လုံး မ လာတာ။

☐ **hap** *v.t.*: third person singular form of hvp.

☐ **hvpjv_m** *n.*: table. စားပွဲ။

hvp₂ ⇔ **vhvp** *v.i.*: plenty. ပေါကြွယ်တယ်၊ ပေါများတယ်။ *Vb'ò gvzà vhapme.* 'There

are plenty of snakes.' မြွေ ပေါများတယ်။

h'vr₁ *v.i.*: roar. တိန်းဟောက်တယ်။ *Kàngkì go h'vrshìe.* 'The lion roars.' ခြင်္သေ့ တိန်းဟောက်တယ်။

h'vr₂ *v.i.*: spoil, rotten, over fermented. အချဉ် တည်ထားတာ လွန်သွားပြီး စားလို့ မကောင်းအောင် ဖြစ်သွားတယ်။ *Nosi taq h'vrp_mi.* 'The fermented soybean pot became rotten.' ပဲပုပ် အိုး အပုပ် လွန်သွားပြီ။ [It also indicates something that has really strong smell. အနံ့ အလွန်အမင် ပြင်းထန်သည်ကိုလည်း ဆိုသည်။] = hé

hwa₁ *v.t.*: swing, sway, shake. လွှဲတယ်၊ ရမ်းတယ်။ *Vgo hwashìe.* 'Shake one's head.' ခေါင်းခါ နေတယ်။ *Mèhwani.* 'Don't swing.' မလှုပ်နဲ့ မခါနဲ့။

☐ **hwa wvp** *n.*: sling shot. လောက်လွဲ။ |'sling' + 'shoot'|

hwa₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb up 'spill'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tvrà ramø rá hwa upmò n'ò* '(He) spilled it out on the way.'

hwám₁ ⇔ **vhwám** *v.i.*: **1.** yawn. အာ သန်းတယ်။ *Kumè hwáme.* 'That lady is yawning.' ဟို အမျိုးသမီး အာသန်း နေတယ်။ **2.** badly shaken, anxious. စိတ် ချောက်ချားတယ်၊ ကြောက် ရွံ့တယ်။ *Ch'ò_m rvgìng y'vng dí màshv_la hwáme.* 'I can't go up to the roof top, I am scared.' အိမ် ခေါင်

ထိပ်ကို တတ်လို့ မရဘူး၊ ကြောက်တယ်။

hwám₂ *v.t:* fan. ယပ် ခတ်တယ်။

☐ **hwámrvp** *n:* fan. ယပ်တောင်။

hwàm *adv:* fleetingly. ရိပ် ကနဲ၊ လှစ် ကနဲ။
Hwàm wasè yìng bǝngà. 'I saw (it) briefly.' ရိပ်ခနဲ တွေ့လိုက်တယ်။

hwáng *clf:* 1. opening, path, road; formative in noun compounds. အပေါက် ၀၊ လမ်းကြောင်း၊ လမ်းစဉ်။ *Tvràhwáng dí mǝshvlávpmi.* 'The path/road is not walkable now.' လမ်းမကြီး သွားလို့ မရတော့ဘူး။ 2. classifier for counting numbers of paths or roads. လမ်း၊ လမ်းကြောင်း ၈ တာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tvrà tíqhwáng nǝ gwaqe.* 'One of the roads is wide.' လမ်း တစ်လမ်းတော့ ကျယ်တယ်။

☐ **hwánglap** *adv:* opening, without borders or partitions, without control. ပွင့် နေသော၊ အကာ အကွယ် မရှိသော၊ နှစ်ဖက် ပွင့်နေသော။ *Hwánglap vkige.* 'He shout aloud (without control).' အားပါးတရ ဟစ် အော်တယ်။
Chǝm dǝngtím rì hwáng vlapvpmì. 'All the partitions were opened up.' အိမ်ထဲရဲ့ အကာတွေ ပွင့်ထွက် ကုန်ပြီ။ 'hole' + 'open up'

hwaq ⇔ **vhwaq** *v.i:* careless, negligent; half hearted. ပေါ့ဆတယ်။ *Nǝt mèhwaqni.* 'Don't be half-hearted.' မပေါ့ဆနဲ့။

☐ **hwaqhwaq** *adv:* do in a half-hearted way, not conscientiously. ပေါ့တိ ပေါ့ပျက်၊ အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့။ *Nǝt mèhwaq nǝng nié.* 'Don't be half-hearted' အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ မနေကြ ပါနဲ့။

hwe ⇔ **vhwe** *v.t:* scrape (any kind of scraping). ကုတ်ခြစ်တယ်။ *Gwe wír vhwede.* 'Scrape the roasted taro.' ပိန်းဥ ဖုတ်ကို ခြစ်ချနေတယ်။

hweram *loc.n:* horizontal. ဘေးတိုက်။
Hweram ègǎld. 'Place it horizontally.' ဘေးတိုက် အနေ အထား ထားလိုက်။

hwí *onm* onomatopoeic adverb; sound of whistling. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။
Nìmbǝng nǝ hwí wa. 'The wind blows "Hwi" strongly.' လေတိုက်တာ ရှိုး ကနဲ။

☐ **hwíràrà** *adv:* hooray. ဟူရေ၊ ဟေး။

hwiq *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vt 'run away'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ လစ်ကနဲ။ *Hwiq vtnám, hwiq vjèrám.* 'Run away swiftly.' လစ်ကနဲ ထွက်ပြေးတယ်။

hwit *onm* onomatopoeic adverb; sound of shredding something. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ တစ်စုံ တစ်ခုကို ခြစ်တဲ့ အသံ။
Àngchìng màbà dǝsè "hwit hwit" wasè rúòe. 'The pound little by little.' အဆိုင်အဆဲ မပါအောင် ပါးပါးလေး တစ်လွှာစီ ထောင်းတယ်။

I i

i₁ *v.i.*: copula; be. ဖြစ်တယ်။ *Wedø í má.* 'Is it like that?' အဲဒီလိုလား။

☐ **í kèní** *conj.*: if it is the case. ဆိုရင်၊ ဖြစ်ခဲ့လို့ ဆိုရင်။ *Wedø íkèní laqdíra.* 'If that the case let him come.' အဲဒီလို ဆိုရင် သူလာခဲ့ ပါစေ။ |COP + 'if/when'|

☐ **í kewa** *conj.*: only when, only if it is the case. မှသာလျှင်၊ ဖြစ်မှ သာလျှင်။ | COP + 'if/when' + only|

☐ **í nìgø** *conj.*: even if (that the case), however, but. ဖြစ်ခဲ့မယ် ဆိုရင်လည်း။ *Wedø í nìgø ngà nø mvdøng.* 'I won't go even if it is the case.' အဲဒီလို ဖြစ်ရင်လည်း ငါမသွားဘူး။ |COP + although|

☐ **í rvt** *conj.*: because (it is the case). ဖြစ်လို့။ |COP + 'because'.|

☐ **í we** *conj.*: however, but. ဒါပေမဲ့၊ သို့သော်။ *Shvnglutrití gø wedø shvgin yàngà é, íwe àng nø pá màsvre.* 'The Independence soldiers also threatened like that but she was not afraid.' တော်လှန်ရေး အဖွဲ့ကလည်း အဲဒီလို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ မ

ကြောက်ခဲ့ဘူး။ |COP + NOM|

i₂ *part.*: right?; utterance final particle to draw a person's agreement. ဟုတ် တယ် ဟုတ်၊ မှန်တယ် မဟုတ်လား။ *Àngí ymbòà í.* 'He ate (it), didn't he?' သူ စားလိုက်တယ်၊ ဟုတ်တယ် ဟုတ်။ =ဝ

-í *su ff.*: 1. with, by; post-nominal instrumentative case. ဖြင့်၊ နဲ့။ *Shòngtútní vdiipmòe.* 'Beat with a stick.' တုတ်ချောင်း နဲ့ ရိုက်တယ်။ *Shàmí nàtuqò.* 'Cut it with a knife.' ခါးနဲ့ ခုတ်လိုက်ပါ။ 2. post-nominal agentive case. က၊ ကတော့။ ပြုလုပ်သူ ဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Vshaq Dukoi shòn bóà yíng tiqkà mvlúmvm rvt ngàí tiqkàsè z'íng dakngòe.* 'Let me also record a few words, because one word is missing from what the elder Dukhau has spoken.' ဦးကြီး ဒုခေါ်က ပြောတဲ့ အထဲမှာ တစ်ခု ကျန်ခဲ့လို့ ကျွန်တော် တစ်ခွန်းလောက် ပြောပြမယ်။ *Nypèì kadø dvdamòe.* 'What does your father think about.' ခင်ဗျား အဖေက ဘယ်လို ထင်သလဲ။ *Shaqréríí ngà s'íng*

èshángē. 'The elders knew me.' လူကြီးတွေက ကျွန်တော့်ကို သိကြတယ်။ **3. post-nominal adverb marker** which marks temporal adverbial phrases. မှာ။ *We rvt nø we dvgvpmí zaqlè góng mvdaq* 'Therefore, at that time guests cannot enter (into the village).' ဒါကြောင့် အဲဒီအချိန်မှာ ဧည့်သည် ဝင်လို့ မရဘူး။ *We rvtǎ laq vhomshì*. 'Let's meet at that time.' အဲဒီ အချိန် မှာ ဆုံရအောင်။

-ါ₁ suff: verbal suffix for marking first person plural. It is also used as a hortative marker, like "let's" in English. ပထမလူ အများကိန်းပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Shvngbe kvlàngì*. 'Let's all run together.' ကျွန်တော်တို့ အားလုံး အတူ ပြေးကြရအောင်။ *Só kvv nø loì*. 'Well, let's go home now.' ကဲ အခုတော့ အိမ် ပြန်ကြရအောင်။ *Ngànøngnvm chòm sèng loámìe*. 'We siblings are going home.' ကျွန်တော်တို့ မောင်နှမ အိမ်ပြန် ကြတော့မယ်။

-ါ₂ suff: verbal suffix for marking past tense on intransitive verbs. အတိတ်ပြု ကံမဲ့ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Vmpà vmbòì*. 'Have eaten.' ထမင်း စားပြီးပြီ။ *Àngwa*

dìbòì. 'He alone went.' သူ တစ်ယောက်တည်း သွားလိုက်တယ်။

ìdung n: 1. region. ဒေသ။ *Vsìng loksok ìdung vrìm kèní svpòng sèng kòmràì*. 'A multitude of people from all the regions came for the meeting.' လူတွေ ဒေသ အသီးသီးမှ အစည်း အဝေးကို ရောက်လာကြတယ်။ 2. period. အချိန် ကာလ တစ်ခု။ *1990-1995 ìdung taq í yàngì*. 'It happened during the period of 1990-1995.' ၁၉၉၀-၁၉၉၅ ခုနှစ်ကာလ အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။

ìgòn n: blessing, see *ìshòt ìgòn*. ကောင်းချီး။

ímél n: email. အီလက်ထရောနစ် စာပို့ စနစ်။ <Eng.

Indiqyaq ⇔ Indiyaaq pn: India. အန္ဒိယ။

ìnvv n: devil, evil spirit. နတ်ဆိုး၊ မကောင်းဆိုးဝါး။

ìshòt n: blessing. ကောင်းကြီး။ *ìshòt dìnzòng móng*. 'Blessed land/country' ကောင်းချီးခံ ရတဲ့ မြေဒေသ (သို့) နိုင်ငံ။

□ **ìshòt ìgàn n:** blessings. ကောင်းချီး။

□ **ìshòt póng v.i:** bountiful blessing. ကောင်းချီး ပေါကြွယ် ဝတယ်။ |'blessings' + 'abundant'|

J j

ja₁ *v.t.* **1.** measure land area. တိုင်းထွာတယ်။ *Yamóng èjàò.* 'Measure this area.' ဒီ နေရာကို တိုင်းထွာပါ။ *Pvng yíngø rvmèdìm shvvnvngvng jaapmà wae.* 'They said they measured down along the river.' ဟိုဖက် မြစ်ကမ်း နဘေးက မှတ်သား ထားတယ် လို့ပြောခဲ့တယ်။ **2.** build. ဆောက် လုပ်တယ်။ *Chapja jaè.* 'Build a hut.' တဲအိမ် တည်ဆောက်တယ်။

ja₂ ⇔ **vja** *v.i.* **1.** drop; fall from high to low. ကျတယ်။ *Shóngsvp vjae.* 'The leaves are falling.' သစ်ရွက် ကြွေကျတယ်။ *Symbwé vjae.* 'Fail an examination.' စာမေးပွဲ ကျတယ်။ *Yatú vjae.* 'Demote or fall from positon.' ရာထူး ကျတယ်။ **2.** shrink, reduce in size, (of swelling) go down. (တန်ဖိုး) ကျတယ်၊ လျော့နည်း လာ တယ်။ *Mvniqtì dènìla mvme vjae.* 'The water level of Mani river is going down.' မလိခ မြစ်ရေ အခုတစ်လော ကျနေ တယ်။ *Dènthóng nø lvgong mvnø vjae.* 'This year the corn price is down.' ဒီနှစ်တော့ ပြောင်းဖူးဈေး ကျတယ်။

jà *onm* onomatopoeic word; Hi! အသိပေး၊ အချက် ပေးတဲ့ အသံ။ *Nvpni já èwara.* 'Tomorrow come and notify us.' မနက်ဖြန် လာပြီး အချက်ပေးပါ။

jà₁ *n:* gold. ရွှေ။ *Jà dushìe.* 'Mining or panning gold.' ရွှေ ကျင်တယ်။ ရွှေ တူးတယ်။

☐ **jà chòngmu** *n:* type of banana. ရွှေငှက် ဖျော။ |'gold' + 'banana'|

☐ **jàmo** *n:* **1.** gold mining area. ရွှေမော်။ = shémo **2.** crown. သရဖူ။

jà₂ *n:* close friend, buddy; address term between members of the same sex (in lower part of Ramethi it can be used between the sexes, but not to older people). ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တဲ့ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းကို ခေါ်ဆိုတဲ့ အသုံး အနှုန်း။ *Jàé, nàserà.* 'Mate, come over to my place.' သူငယ်ချင်း ငါ့ဆီကို လာလည်ပါအံ့။ ['mate' in Australian English.]

jà₃ ⇔ **vjà** *v.i:* full stomach. ဗိုက်ဝတယ်။ = vgà

jabu *n:* wok. ဒယ်အို။

Jagón *pn*: Kyagaun; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jakwádang *pn*: Kyakhwadang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jám *v.i*: decay. ပုပ်ဆွေးတယ်။ *Bvtvng tiqgo hóng taq jámvpmì*. 'The squirrel (caught on a snare) decayed.' ရှဉ့် တစ်ကောင် ထောင်ချောက်မှာ ပုပ်ဆွေး သွားတယ်။ =je

jàm *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vtvl* 'fall down'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nìmlat shvrepè jàm vtvl wvpsdaqì*. '(He) shot the first (war) hero and (the war hero) fell down.' ပထမ ဦးဆုံး လူကို ပစ်ချ လိုက်တယ်။

jámjám wa *onm* onomatopoeic adverb used as emphatic adverb before the verb *yø* 'be skinny'. မွဲ ခြောက်ခြောက်၊ ပိန် ခြောက်ခြောက်။ *Nvngwà gola jámjám wa yðapmì*. 'These cows are really skinny.' နွားတွေ ပိန် ခြောက်ခြောက် ဖြစ်ကုန်ပြီ။

jamvni shøn *n*: type of weed. ဂျမဏီ မြက်။

○ **ján** See the entry **jýn**,

jang *v.i*: expert, skillful. ကျွမ်းကျင်တယ်။ *Tìláng jange*. '(He) swims well.' သူ ရေကူး ကျွမ်းကျင်တယ်။

jáng ⇔ **vjáng** *v.t*: pop up, bring up. ထုတ် ဖော်တယ်။ *Shini shibønri vjángòe*. '(He) is taking out all the pieces.' တိုလီ

မူတ်စ တွေ ထုတ်တယ်။

□ **jángshì** ⇔ **vjángshì** *v.i*: demonstration, riot, public uprising. ဆူပူ ထကြွ ကြတယ်။ *Móng vs ìngri vjángshìe*. 'Public demonstrated.' လူထု ဆန္ဒ ပြကြတယ်။

jàng ⇔ **vjàng** *v.t*: make shape. ယက် လုပ်။

jàng ⇔ **vjàng** *n*: character. အကျင့်။ *Vjàng màshvla gò ínø bìnli màshvøn daqò*. 'The person with bad character cannot do a good job.' အကျင့် စာရိတ္တ ပျက်ပြား သူက အလုပ်ကို အောင်မြင်အောင် လုပ် နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။

□ **jàng laqya** ⇔ **vjàng laqya** *n*: character, nature of something. အကျင့် စရိုက်။ |'character' + 'manner'|

jàngjàng *onm* onomatopoeic adverb; sound of water boiling. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tì jàngjàng vshue*. 'The water is boiling.' ရေ ဗွက်ဗွက် ဆူတယ်။ [Exclusively with water boiling. ရေဆူ ရာတွင် သာ သုံးသည်။]

jangjang rí *v.t*: (do something) with might and main. အားသွန် ခွန်စိုက် လုပ် ဆောင်တယ်။ *Jangjang rìò nø dvzaqshìe*. 'He works hard with might and main.' အားသွန် ခွန်စိုက် ကြိုးစား လုပ်တယ်။

jaq₁ *v.i:* have hole or path. ပေါက်တယ်။
Mèsògòm jaqe. 'The paper has holes in it.' စက္ကူ ပေါက်နေတယ်။ *Tvrà jaq má.* 'Is there a way to go through?' လမ်း ပေါက်ရဲ့လား (သို့) လမ်း ရှိရဲ့လား။ **2. v.t:** make holes. ဖေါက်တယ်။ *Àngí mèsògòm jaqòe.* 'He is making holes in the paper.' သူ စက္ကူကို အပေါက် ဖေါက်နေတယ်။

- **jaqhwaáng** *n:* hole. အပေါက်။
- **jaqrà** *n:* hole. အပေါက်။

jaq₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *tvp* 'catch' and *vtvng* 'edge'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။

- **jaq tvp** *v.t:* catch. ဖမ်းဆုပ်တယ်။
Nigung lòng wat wàràt kv̄t jaq tvpmò.
 'He caught when the tail turned into where he was staying.' အမြီး လှုပ်ခတ် လာတဲ့အခါ ဖမ်းဆုပ် လိုက်တယ်။

- **jaq vtvng** *v.i:* no way, nothing left, hopeless. ကျဉ်း ထဲကြပ်ထဲ ထွက်ပေါက် မရှိ ဖြစ်တယ်။ *Jaqjaq vtvnge.* 'Absolute hopelessness.' ကျဉ်းထဲ ကြပ်ထဲ ရောက်တယ်။ |*jaq* can be reduplicated for emphasis. |

Jaran *pn:* Kyaran; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
Jason *pn:* Kyasan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jatung *pn:* Kyathung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jawang *pn:* Kyawan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

je *v.i:* decay. (အပုတ်နဲ့ မရှိအောင်) ဆွေးမြေ့ သွားတယ်။ *Nvngwà tiqgo jeapmì.* 'Here, one cow got decayed.' နွား တစ်ကောင် ဆွေးမြေ့ သွားတယ်။

jè *adv:* a lot, very, much. အများကြီး။ *Jè gvme.* '(It's) very delicious.' သိပ်ကို အရသာ ရှိတယ်။ *Jè luqe.* '(It's) a lot.' အရမ်းများတယ်။ *Jè shvlae.* '(It's) very good.' အရမ်း ကောင်းတယ်။ *Jèni mèwà lúngòni.* 'I'm sure you'll do it (sarcastic).' အရမ်း ကြိုးစားပြီး လာလုပ်ပါ။ <Jp. 'gai' =gè, j̄vy, gvzà

jejú *n:* grace. ကျေးဇူးတော်။ *Yabàn nò jejú ban íe.* 'This is the Age of Grace.' ယခု ကာလက ကျေးဇူးတော် ကာလ ဖြစ်တယ်။

- **jejú bàn** *n:* grace period. ကျေးဇူးတော် ကာလ။ |'grace' + 'period'|
- **jejú dómshì** *v.i:* be grateful. ကျေးဇူး သိတတ်တယ်။ |'grace' + 'intuite' + R/M|
- **jejú lashi** *v.i:* do something for free. အခမဲ့ ကျေးဇူး ပြုတယ်။ |'grace' + 'search' + R/M|

jennvrel *n:* General. ဗိုလ်ချုပ် ကြီး။ <Eng.

jèr ⇔ **vjèr** *v.i.*: 1. run. ပြေးတယ်။ *Wekvt àngsèpè vjèràmi wí lùkéámà.* 'Then his son ran over and took the bird.' အဲဒီအခါမှာ သူ့သား ပြေးသွားပြီး သွားယူတယ်။ *Mvjínà s̀ng vjèr nò lú dvzárò.* '(He) sent (someone) to run and get it from Myitkyina.' မြစ်ကြီးနားကို ပြေးပြီး သွားယူခိုင်းတယ်။ 2. run to inform someone of something. ယူပြေးတယ်။ *Nàjerámò.* 'Go and call them quickly.' သွားပြီး ခေါ်လိုက်ပါ။

jeré *n.*: clerk. ရုံးစာရေး။ <Jp.

Jèròng *pn.*: Kyereung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jerùng *n.*: lower end of a field. တောင်ယာအစပ်၊ အခင်း အစပ်။ *Jerùngò kóm, d̀nggwà kv̄t ràè.* 'Pumpkin, cucumber are planted at the lower end of a field.' တောင်ယာ အစပ်မှ ဖရုံသီး၊ သခွားသီးတွေ စိုက်ရတယ်။ =jeròng

□ **jerùng jetvng** *n.*: corners of the fields တောင်ယာ၊ အခင်း ပတ်ပတ်လည်။

Jesu *pn.*: Kyesu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jètùng *n.*: winter. ဆောင်း ဥတု၊ ဆောင်း ရာသီ။ <Mangrung dialect. =r̀vngtùng, z̀òngnè

jèyúng *n.*: barn. စပါးကျို။ [It refers to a barn constructed using cross beam and posts connected using locking

joints system. ထုပ်၊ တန်း၊ နဲ့ တိုင်တွေကို လျှိုသွင်းပြီး အလွယ်တစ်ကူ ဖြုတ်၊ တပ် လိုရအောင် တည်ဆောက်ထားတဲ့ စပါးကျို။]

ji ⇔ **vji** *n.*: chieftain. ရွာသူကြီး။ *Ya mvr̀ng vjì g̀ò nò svmaré íe.* 'The chieftain of this village is a woman.' ဒီရွာရဲ့ သူကြီးက မိန်းမလေး ဖြစ်တယ်။ *Mvr̀ngjìpè tuq daqì.* 'The village chief has arrived.' ရွာသူကြီး ရောက်လာပြီ။

Jìgùng *pn.*: Kyigung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jìngpoq *pn.*: Jingpho; one of the six major tribes of Kachin State, Myanmar. ဂျိန်းဖေါ၊ ကချင် မျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုးအနက်မှ လူမျိုး တစ်မျိုး။

jip *v.t.*: crush, grind. ချေမှုတယ်၊ ကြိတ်တယ်။ *Vb̀ògo l̀ong chip jipmòè.* '(He) is crushing the snake's head.' သူ မြေခေါင်းကို ချေမှု လိုက်တယ်။

jo₁ *v.t.*: fry. ကြော်နေတယ်။ *Sha èjòð.* '(You) fry meat.' အသား ကြော်လိုက်ပါ။ <Bur.

jo₂ *v.t.*: fence. ဝါးခြမ်းနဲ့ ဝိုင်းရံ ကာရံတယ်။ *D̀nggwà b̀ò jòðè.* 'Fence around the cucumber plant.' သခွားသီး ပင်ကို ဝိုင်းရံကာရံတယ်။ =ham, k̀ør

jò *v.t.*: to water. ရေ လောင်းတယ်။ *Mvngarì tì èj̀òð.* 'Water the mustard plants.' မုန်ညှင်း တွေကို ရေလောင်းပါ။ =ni

jò *v.i.*: right, correct. မှန်ကန်တယ်။ *Jòámì.* 'Have guessed right. We made it

right.' မှန်သွားပြီ။

Joba pn: Kyauba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jomó pn: Kyawmaw; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

jong n: bird; parrot (bright green). ကြက်တူရွေး (ငှက်)။ *Jong tiqré.* 'One flock of parrots.' ကြက်တူရွေး တစ်အုပ်။

☐ **jong dø wáshì v.i:** restless (lit. Do /speak like a parrot). ဂဏာ မငြိမ် ဖြစ် တယ်။ *Jong dø mènàrshìni.* 'Don't be restless!' ကြက်တူရွေးလို ဂဏာမငြိမ် မ လုပ်နဲ့။

joqmvojok n: uneven. ထိုးထိုး ထောင်ထောင်၊ အစုလိုက် အပြုံလိုက် (မညီမညာ) ဖြစ်ခြင်း။

jòr v.i: 1. have energy to do. နိုင်တယ်။ *Tyrà dí jòre.* 'He can walk a long distance.' သူ ခရီးဝေးကို လမ်း လျှောက်နိုင်တယ်။ 2. overcome. အနိုင် ယူတယ်၊ အောင် နိုင်တယ်။ *Shìlòng jòrámi.* 'Overcome death.' သေ ခြင်းကို အနိုင်ယူတယ်။

☐ **jórònnggùn n:** power တန်ခိုး။
|'overcome' <jòr + 'strength'|

Jòshá pn: Kyausha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

joshì ⇔ vjòshì v.i: mumble, talk non-sense. လျှောက်ပြောတယ်။ *Kà mènàjorshì ni.* 'Don't talk non-sense.' စကား လျှောက် မပြောနဲ့။

joy clf: a measure of weight. ပိဿာ။ *Shvlaq tiqjoy.* 'One viss of salt.' ဆား တစ်ပိဿာ။ <Shan

jø ⇔ vjø v.i: owe debt. အကြွေး တင်တယ်၊ ပေးဆပ်ရန် အကြွေး ရှိတယ်။ *Svrapè s'ing shvr'ín vjø rvt 'íl mvnàm.* 'Since I owe debt to my teacher I am uncomfortable to stay.' ဆရာကို ပေးဆပ်ဖို့ အကြွေးရှိ လို့ နေသာ ထိုင်သာ မရှိဘူး။

☐ **jøng₂ ⇔ vjøng v.i:** first person singular from; combinaton of jø + ng =jøng. *Dèn'òng shvr'ín gvzà vjøng-vpmà.* 'This year I have owed lots of debts.' ဒီနှစ် ကျွန်တော် အကြွေး တော်တော် တင်သွားတယ်။

jøk v.t: grind, thresh, pestle (medicine). ကြိတ်တယ်။ *Mìngashí jøk lím íe.* 'Going to grind mustard seed.' မုန့်ညှင်းစေ့ ကြိတ် မယ်။ *Bù jøkngòe.* 'Grinding walnut.' သစ်ကြားသီး ကြိတ်တယ်။

☐ **jøkjvk n:** threshing machine or machine in general. ကြိတ်စက်။ *Jøkkøm tiqlòng rànge.* 'I need one grinding machine.' ကြိတ်စက် တစ်လုံး လိုတယ်။ |'grind' + 'machine'|

☐ **jøkkøm n:** grinder. ကြိတ်စက်။
|'grind' + 'flat object'|

jəljəl wa onm onomatopoeic adverb; smooth. ခြေမွေသော၊ ပြောင်ရှင်းသော။

Waqşè go jøljøl wa shùe. 'The little pig is so fat.' ဝက်ကလေး ကတော့ ပြောင်ချောနေအောင် ဝမ်းတယ်။

jøm₁ *v.i:* burnt (completely). လောင်ကျွမ်းသွားတယ်။

jøm₂ *pn:* Bible, scripture. ကျမ်း၊ ကျမ်းစာ။ <Jp.

□ **jømjùng** *n:* Bible school. ကျမ်းစာကျောင်း။ |jøm is a loanword from Jingpho. jùng ⇔ zùng 'school'| = Jømzùng

□ **jømlèga** *n:* Bible. သမ္မာ ကျမ်းစာ။ *Ni vrym Jømlèga erøðk'it ish'it igàn lún-shùe.* 'You will be blessed if you read the Bible every day.' သမ္မာ ကျမ်းစာကို နေ့စဉ် ဖတ်ရှုရင် ကောင်းချီး မင်္ဂလာ ခံစားရလိမ့်မယ်။ <Jp.

jøm₁ *v.i:* 1. sweet, taste of nuts. ဆိမ့်တယ်၊ ချိုတယ် *Bù nø jøme.* 'The walnuts have a nutty taste.' သစ်ကြားစေ့မှာ ဆိမ့်တဲ့ အရသာ ရှိတယ်။ = gvm, gál 2. good taste. အရသာ ချိုမြတယ်၊ အေးမြတယ်။ *Tì jøme.* 'This water tastes good.' ရေ အရသာ လေးလေး ပင်ပင် ရှိတယ်။

jøm₂ *v.i:* prolapsed. ရေ ကျုံ့ဝင် သွားတယ်၊ ခမ်းခြောက်တယ်။

jøm *v.i:* 1. mould, shape. ပုံသွင်းတယ်။ *Tvlis'ing dèjømò.* 'Making the crossbow shaped.' ဒူးလေး တံကို ကောက်အောင် ပုံသွင်းပါ။ 2. Complement taking verb; use to,

be habituated to V. အကျင့် ပါတယ်၊ ကျင့်သား ရသွားတယ်။ *Wepè nø kà mvgým wa shón jømpè íe.* 'That person is already habituated to speak out bad words only.' အဲဒီလူ စကား မကောင်းတဲ့ စကားတွေကိုသာ ပြောတာ အကျင့် ပါနေပြီ။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.|

jømni jømnyà *n:* conveniently. အဆင်ပြေသလို။ = yuqnì yuqyà, yuquyq yàyà

jøn ⇔ **vjøn** *v.t:* work out, find out, make, put nicely (general verb), plan something. စမ်းသပ် လုပ်ဆောင်တယ်။ *Gvsvt v'húng vjømòde.* 'Trying out to do something that is meaningless.' အဓိပ္ပါယ် မရှိတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်ဖို့ ကြိုးစားတယ်။

jønkuq *n:* relatives by marriage. ဆွေမျိုး။ <Jp.

jøng₁ *v.i:* cold. အေးတယ်။ *Tvrvìn tì jønge.* 'Snow water is cold.' ရေခဲ ရည် အေးတယ်။ = gwit

○ **jøng₂** See the entry jø

jøng *v.i:* produce sound, make sound. အသံ ထွက်တယ်၊ အသံ မြည်တယ်။ *Getset jønge.* 'Turn on cassette player.' ကက်စက် ဖွင့်ထားတယ်။

jòng *v.i:* bright, clear, cold. ကြည်လင်တယ်၊ အေးမြတယ်။ *Tì yawàng nø jònge.* 'This river is clear/clean.' မြစ်ရေက

ကြည်လင် နေတယ်။

jòng₂ ⇔ **vjòng** *adv*: real, authentic. အစစ်အမှန်။ *Rvwàngsè vjòng*. 'Authentic Rawang.' ရဝမ် လူမျိုး စစ်စစ်။

☐ **jòngjòng₁** *adv*: really, truly. အမှန်။ *Jòngjòng íe*. 'It's true.' အမှန် တကယ်ပဲ။ *Diámì, jòngjòng*. 'He has gone, really.' သူ အမှန် တကယ် သွားလိုက်ပြီ။ *Jòngjòng wvng*. 'I am serious 'or 'I am truly saying.' ကျွန်တော် အမှန် ပြောတာပါ။ = àngjòng

☐ **jòngkvp** *adv*: authentic, be real. (သား၊ သမီး) အရင်း၊ အစစ် အမှန်။ *Nvsè jòngkvp kadø gø nàdée má*. 'How many children of your own do you have?' သားသမီး အရင်း ဘယ် နှစ်ယောက် ရှိပါ သလဲ။

ju₁ *v.i. ~ v.t*: bark (of dog). ဟောင်တယ်။ *Vgi tiqgo jue*. 'A dog is barking.' ခွေးဟောင်တယ်။ *Vgi tiqgoí shòngtòm lòng juuè*. 'The dog is barking at the tree stump.' ခွေးက သစ်ငုတ်တို့ကို ဟောင်နေတယ်။

ju₂ *v.i*: die gradually. သုန်းလာတယ်၊ ညှိုးနွမ်းတယ်။ *Wepòng tvwa juapmì*. 'That bamboo grove dried up.' အဲဒီ ဝါးရုံခြောက်ပြီး အရွက် ကြွေကုန်ပြီ။

☐ **judvjú** *n*: thin and bony. ပိန်ပိန် ပါးပါး၊ ကုန်းကုန်း ကွကွ။ *Judvjú nvngwà tiqgo*. 'One skinny cow.' ပိန်ပိန် ပါးပါး နွားတစ်

ကောင်။

ju₃ ⇔ **vju** *n*: reeds. ကျူပင်။ <Bur.
jú ⇔ **vjú** *n*: benefit, blessing, grace, good result. အကျိုး ကျေးဇူး။ <Bur.

Jubvli *n*: Jubilee. ဂျူပီလီ၊ ၂၅ နှစ်မြောက်၊ ငွေရတု အခန်းအနား။ <Eng.

júm *v.i*: prolapse, fall into. ကျုံ့ကျတယ်။

Jumbriq *pn*: Kyumbri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jùmdòy *n*: sugar. သကြား။ <Jp.

jun *v.t*: 1. excel, better. သာလွန်တယ်၊ ကျော်တက်တယ်။ 2. pass over, over take. ကျော်တက်တယ်။

Jun shvlá *n*: June. ဇွန်လ။

Jùng ⇔ **vJùng** *pn*: birth order name for the third born male. တတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = kin, kwín

juq₁ ⇔ **vjuq** *v.t*: stab, poke. ထိုးဆွတ်တယ်။ *Sadìng tiqlòng sìmre pèlaí vjuqòe*. 'The children are poking the bird's nest.' ကလေးတွေက ငှက်သိုက်ကို ထိုးဆွနေကြတယ်။ = yaq

juq₂ *n*: waist. ခါး။ *Juq zae*. '(His) back hurts.' သူ ခါးနာတယ်။

☐ **juq vdv** *n*: wasp. ခါးသေး။ |'waist' + 'tiny'|

☐ **juqnm** *n*: belt, girdle; Rawang women wear this as part of traditional attire. ခါးပတ်၊ အမျိုး သမီး

ရိုးရာ ဝတ်စုံ အဖြစ် ဝတ်ဆင်တဲ့ ခါးပတ်။
Svmaré tiqmè juqnám namshie. 'One woman is wearing a belt.' အမျိုးသမီး တစ်ယောက် ခါးပတ် ပတ်ထားတယ်။
= shvrðm dvchiq

□ **juqram** *adv:* waist-about. ခါး ဝန်းကျင်။ *Ti juqram rvnaqe.* 'The water is about waist deep.' ရေ အနက်က ခါးလောက် ရှိတယ်။ |'waist' + 'level'|

juqbàngmè *n:* kind of bee. ပျား တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

júrøt ⇔ **vjúrøt** *v.i. ~ v.t:* pray. ဆုတောင်း တယ်။ *Ni vrím vjúrøtndè.* '(I) pray everyday.' ကျွန်တော် နေ့တိုင်း ဆုတောင်း တယ်။ |'benefit' + 'ask'|

□ **júrøt rvtø** *n:* worship hour. ဝပ်ပြု ချိန်။ |'benefit' + 'ask' + 'time'|

□ **júrøtchòm** ⇔ **vjúrøtchòm** *n:* church. ဘုရား ကျောင်း။ *Vjúrøtchòm y'ing shvngbe ngòme.* 'They all are gathered together at the Church.' သူတို့ အားလုံး ဆုတောင်း အိမ် ဘုရား ကျောင်းမှာ ည စုရုံးကြတယ်။ |'benefit' + 'ask' + 'house'|

□ **júrøtshì** ⇔ **vjúrøtshì** *v.i:* pray. ဆုတောင်းတယ်။ |'merit' + 'ask for' + R/M|

jushin *n:* tuition. ကျူရှင်။ *Jushin shvngøtnò rǐ g'ìmsùng mvme lúnòe wae.* 'It is said

that teachers who teach tuition are making a reasonable amount of money.' ကျူရှင် သင်ကြားပေးတဲ့ သူတွေက ပိုက်ဆံ တော်တော် ရတယ် လို့ ပြောကြတယ်။ <Eng.

jut₁ *v.i:* 1. leap. ခုန်ထွက်တယ်။ *Brangday go jutnámì.* 'The rabbit leapped.' ယုန် ကလေး ခုန်ပေါက် ပြေးသွားတယ်။ [Exclusively used with animal escaping. တိရိစ္ဆာန်များ ခုန်ထွက်လွှတ်မြောက်ခြင်းကိုသာ ဆိုသည်။] 2. pulse, beat, jump. ခုန်တယ်။ *(Shvwi) jut* 'Pulse.' သွေးခုန်နှုန်း။ |'blood'+ 'jump'| = vt

jut₂ *n:* corner. ထောင့်။ *Juty'ng saðe.* 'Waiting in the corner.' ထောင့်မှာ စောင့် နေတယ်။

Jvban *pn:* Japan. ဂျပန် နိုင်ငံ (သို့) ဂျပန် လူမျိုး။ <Eng.

jvk *n:* machine. စက်။

□ **jvk modo** *n:* tractor. ထွန်စက်။ |'machine' + 'motor'|

□ **jvkdvse** *v.t:* sew. စက်ချုပ်။

jvl *v.i:* be brittle, be easy to break. ဆတ် တယ်၊ ကြွပ်တယ်၊ ကျိုးလွယ် ပြုပ်လွယ်တယ်။ =bvng, kúl

jvm *v.t:* build roughly, make perron. အကြမ်း တည်ဆောက်တယ်။

jv̀m *v.t:* make perron. အိမ်ကပြင် လုပ်တယ်။ *Kùngjìm jìmòe.* 'Make perron.' အိမ် ကပြင် တည်ဆောက်တယ်။

Jvmbroq *pn:* Kyambreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

j̀v̀mna *n:* mirror, glass. ကြည့်မှန်။ *M'ryíng j̀v̀mna.* 'Looking glass.' ကြည့်မှန်။ <Jp.

☐ **j̀v̀mna b̀v̀ngkà** *n:* glass window. မှန် ပြတင်း ပေါက်။ |'glass' + 'door'|

☐ **j̀v̀mna gok** *n:* glass. ဖန်ခွက်။ |'glass' + 'mug'|

j̀v̀mnashí *n:* star fruit. ကစောခါးသီး။ |'glass' + 'fruit'|

j̀v̀n₁ *v.i:* over, left over. ကျော်တယ်၊ ပိုလှုံတယ်။ *Tiqnari j̀v̀ne.* 'More than one hour.' တစ်နာရီ ကျော်တယ်။ |either causative can be used, shvj̀v̀nðe or dvj̀v̀nðe.|

j̀v̀n₂ *v.t:* split half. ပိုင်းဖြတ်တယ်။ *Tvwa g̀v̀ng tatut j̀v̀nðe.* 'I cut the bamboo into two halves.' ကျွန်တော်က ဝါးလုံးကို နှစ်ပိုင်း ပိုင်းဖြတ်တယ်။

☐ **j̀án** *v.t:* third person singular form of j̀v̀n.

j̀v̀n *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vloq 'fall'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Taqch̀ng wálap s̀v̀ng gø j̀v̀n vloq.* 'The pot falls to one side as well.'

အိုးကလည်း အခြားတစ်ဖက် ကို လဲကျပြန်တယ်။

Jvnbo *pn:* place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

jvng₁ *n:* basket (any kind). ခြင်းတောင်း။ *Ngà jvng ch̀ng vm̀ngvpmì.* 'I have lost my basket.' ကျွန်တော့် ခြင်းတောင်း ပျောက်သွားပြီ။ = gaqdóng

jvng₂ *v.t:* make shape, make even. ညီညာအောင် လုပ်တယ်၊ ညှိတယ်။ *Lóng taq àngwà tvlú, jvng mvrà.* 'You base it on rocks, you do not have to make (it) even.' ကျောက်(ပြား) ရှိပြီးသား၊ ထပ် ဘာမှ ညှိစရာ မလိုဘူး။ <Jp.

j̀v̀ng *v.i:* run fast. အပြေး မြန်တယ်။ *Vlè go gvzà j̀v̀nge.* 'The buffalo runs very fast.' ကျွဲ အမြန် ပြေးတယ်။ [Exclusively with animals running fast. တိရစ္ဆာန်များ အပြေးမြန်ခြင်းနဲ့သာ သုံးတယ်။]

j̀v̀ngwúm ⇔ **j̀v̀ngúm** *n:* pineapple. နာနတ်။ *J̀v̀ngwúm sá.* 'Pineapple farm /field.' နာနတ်ခင်း။

jvt *v.t:* weave, twist strings. (ရက်ကန်း) ရက်တယ်၊ (ကြိုး) ကျစ်တယ်။ = zvt

Jvtvng *pn:* Kyathang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

K k

ka₁ *clf*: 1. half (of something, fruit, food, anything). တခြမ်း။ *Shvlá tiqka*. 'Half of the moon.' လခြမ်း။ *Vbika*. 'Four parts/splits.' အခြမ်း လေးခြမ်း။ 2. classifier for counting numbers of split objects and thin objects such as knives and rulers. ခွဲခြမ်း ထားတဲ့ အခြမ်း၊ အပြား နဲ့ ဓါး၊ ပေတံ စတာတွေကို ရေတွက် ရာ မှာ သုံးတဲ့ နှမ်းခွဲ အမျိုး အစား။ *Shìmsè tiqka*. 'One small knife.' ဓါးမြောင် တစ်လက်။

ka₂ *n*: chicken. ကြက်။ *Ngàò kasèré*. 'My chicks.' ကျွန်တော့် ကြက်ကလေး တွေ။

- **kabit** *n*: duck. ဘဲ။ *Kabit go*. 'One duck.' ဘဲ တစ်ကောင်။ <Jp.
- **kachòm** *n*: chicken coupe. ကြက်ခြံ။ *Kachòm èwàò*. 'Build chicken coupe.' ကြက်ခြံ ဆောက်လိုက်ပါ။ |'chicken' + 'house'|
- **kadvng** *n*: chicken nest. ကြက်မြုံ့။ |'chicken' + 'nest'|
- **kakok** *n*: poultry. ကြက်ခြံ၊ ကြက်လှောင် အိမ်။ |'chicken' + 'house'|

- **kakúng** *n*: old hen. ကြက်မ အိုကြီး။ |'chicken' + 'old'. kúng ⇔ gúng see ngvgúng 'old cow'.|
- **kalòm** *n*: chicken egg. ကြက်ဥ။ *Kamà go kalòm bòm shìe*. 'The hen is sitting on her eggs.' ကြက်မက သူ့ဥ တွေကို ဝပ်နေတယ်။ |'chicken' + 'egg'|
- **kalòng** *n*: fat chicken. ဆူဖိုးတဲ့ ကြက်။ *Kalòng tiqgo*. 'One fat chicken.' ဆူဖိုးတဲ့ ကြက် တစ်ကောင်။
- **kamà** *n*: 1. hen. ကြက်မ။ *Kamà go*. 'The hen.' ကြက်မ။ |'chicken' + 'female'| 2. slang for prostitute. ပြည့်တန်ဆာ အမျိုး သမီး။
- **kamvgwì** *n*: turkey. ကြက်ဆင်။ |'chicken' + 'elephant'|
- **karòp** *n*: seasonal chicken disease. ကြက်နာ။ *Dènóng karòp lòngí kari shvngbè dykoqdvmpmà*. 'This year due to seasonal chicken sickness all the chickens got killed.' ဒီနှစ်တော့ ကြက်နာ ကြောင့် တစ်ကောင်မှ မကျန်အောင် သေကုန်ပြီ။ |'chicken' + 'contagious'

disease'|

❑ **kasiq** *n*: spurs of a cock. ကြက်ဖခြေထောက်မှာ ရှိတဲ့ ကြက် အတက်။ *D`nggú gvbàgo y`ng kasiq vchøe.* 'The old rooster has leg's sprout on its legs.' ကြက် အိုကြီးရဲ့ ခြေထောက်မှာ အတက် ပေါက်တယ်။

❑ **kasísè** *n*: chick. ကြက်ကလေး။ *Kasísè tiqgo.* 'One chick.' ကြက်ကလေး တစ်ကောင်။ |'chicken' + 'tiny' + DEM|

❑ **kayungyan** *n*: chicken coupe (bamboo structure for chickens to sleep in). ကြက်တောင်း၊ ကြက် မွေးမြူတဲ့ တောင်းရှည် တစ်မျိုး။

ka₃ *interr*: interrogative pronoun. ဘယ်က။ *Kay`ng kèní.* 'From where?' ဘယ်ကလဲ။

❑ **kadø** *interr*: how, which manner. ဘယ်လို၊ မည်သို့ မည်ပုံ။ *Kadø wài má.* 'How do we do it?' ဘယ်လို လုပ်ကြမလဲ။ |'question word' + ADV|

❑ **kadvgv** *interr*: when. ဘယ်သောအခါ၊ ဘယ် အချိန်။ *Kadvgv ètuq rae.* 'When are you arriving?' ဘယ်အချိန် ရောက်မှာလဲ။ |'question word' + 'time'|

❑ **kadvngshì** *adv*: how much, so much. ဘယ်လောက် တောင်မှ။ *Kadvngshì sa l`m íe.* 'How much longer (do we have) to wait?

ဘယ်လောက်တောင် စောင့်ရမှာလဲ။

❑ **kad`vngte** *interr*: how many, how much. ဘယ်နှခု၊ ဘယ်လောက်။ *Kad`vngte vríme.* 'How far is it?' ဘယ်လောက် ဝေးသလဲ။ |'question word' + 'much'|

❑ **kagó** *interr*: who, which person. ဘယ်သူ။ *Kagó îè.* 'Who is (he/she)?' ဘယ်သူလဲ။ |'question word' + CLF.person|

❑ **kalap màlap** *loc.n*: all directions အဖက်ဖက်မှ၊ နေရာ ပေါင်းစုံမှ။ *Kalap màlap kèní kàrurì tuqrài.* 'Letters arrived from all directions.' စာတွေ အဖက်ဖက်မှ ရောက်လာပြီ။

❑ **kalòng** *interr*: which one. ဘယ် ဥစ္စာ။ |'WH-word' + CLF.thing|

❑ **kamaq** *n*: who, which people. ဘယ်သူလဲ။

❑ **kamóng màmóng** *n*: various countries. တိုင်းပြည်တွေ။ *Ngàsè Nvngí nø kamóng màmóng høqòè.* 'My daughter Anang goes to various countries.' ကျွန်တော့် သမီး အနန်က တိုင်းပြည် အမြောက် အများကို သွားတယ်။ |'WH-word' + 'country' + 'WH-word' + 'country'|

❑ **kapà** *interr*: what. ဘာလဲ။ *Kapà èràè.* 'What do you need?' ဘာ လိုအပ်တာ ရှိသလဲ။

□ **kapv̀n** *interr*: what, which kind. ဘာလဲ၊ ဘယ်လို မျိုး။

□ **karvt̀ə** *interr*: what hour, what time, when. ဘယ်အချိန်၊ ဘယ်တော့။ *Ka rvtə eyəpme*. 'What time do you sleep?' ဘယ်အချိန် အိပ်သလဲ။ | 'WH-word' + 'time' |

□ **kayv́ng** *interr*: where. ဘယ်မှာ။ *Kayv́ng è'vle*. 'Where do you live?' ဘယ်မှာ နေသလဲ။ | 'WH-word' + LOC |

□ **kayv́ng màyv́ng** *loc.n*: everywhere. ဘယ်မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ ဟိုဟို ဒီဒီ။ | 'WH-word' + LOC + 'WH-word' + LOC |

ka₄ *v.i*: bitter. ခါးတယ်။ *Mv̀n nə ka we tiqpv̀n íe*. 'Mv̀n(kind of herb) is bitter.' ခမ်းတောက် ဖြစ်က ခါးတယ်။ <PTB *ka

ka₅ ⇔ **vka₁** *v.i*: dry out. ခမ်းခြောက်တယ်၊ မြေဆီလွှာ ကုန်ခမ်း သွားတယ်။ *Tì vkaámì*. 'The water dried up.' ရေခမ်းခြောက် သွားတယ်။

ka₆ ⇔ **vka₂** *v.i*: (tooth) break. (သွား) ကျိုးတယ်။

□ **kávka** *adv*: (tooth) broken. (သွား) ကျိုးတိုး ကျဲတဲ။ [It usually refers to tooth gap. သွား ကျိုးတိုး ကျဲတဲ ဖြစ်တာကို ဆိုတယ်။]

Ka pn: Kha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ká₁ *part*: marker which occurs with non-final clauses to mark probability; supposedly to VP. ဟော့ ဆိုကြ ပါစို့။ *Àng kà mvta rvt vdipkéə ká*. 'He was supposedly beaten because of his fault.' စကား နားမထောင်လို့ အရိုက်ခံရတာ လေ။

ká₂ *adv*: give me! ပေးစမ်းပါ။ *Ká! èwà atnə*. 'Hey! give me.' ဟော့ ငါ့ကို ပေးပါ။ *Ká d̀inggúng l̀ong èwà atnə*. 'Hand me the bag.' လွှာအိတ်ကို ပေးစမ်းပါ။

□ **kálè** *adv*: give (it) to me! ပေးလေ။ *Kálè! tele vtnə*. Give! give it to me.' ကဲ ပေးခဲ့ပါလေ။ [ká is not a verb, but kálè is used for 'give me', cf. also ká wae 'she says give me.']

ká₃ *v.i*: be filled or satisfied. (အိပ်ရေး) ဝတယ်။ *Yəp káe*. 'Have slept well.' အိပ်ရေး ဝတယ်။ *Yəpyə mvká*. 'Have not slept well, still sleepy.' အိပ်ရေး မဝ။

ká₄ *n*: debt. အကြေး။ *Ká èwaqshì ra*. 'Repay (your) debt.' အကြေး လာဆပ်ပါ။ *Ká gvpme*. 'In debt.' အကြေး တင်တယ်။ <Shan

□ **ká gvp** *v.i*: be in-debt. အကြေး တင်တယ်။ | 'debt' + 'glue' |

□ **ká waq** *v.t*: pay back, repay the debt. အကြေး ပြန်ဆပ်တယ်။ | 'debt' + 'repay' |

kà₁ *n*: word, language, speech, sound, voice. စကား။ *Miwàkà shón esháò mà.* 'Can you speak Chinese?' တရုတ် စကား ပြောတတ်ပါ သလား။

☐ **àngkékà** *n*: original language, source language. မူလ၊ မူရင်း ဘာသာ စကား။ *Shànshér legà àngkékà.* 'The original language of the Bible.' သမ္မ ကျမ်းစာ မူရင်း ဘာသာ စကား။ |NFP + 'root' + 'work'|

☐ **kàbvt** *v.i*: lose voice. အသံ ဝင်တယ်။ |'word' + 'dried up'|

☐ **kàche** *v.i*: bothersome, disagree-able. အတွန့် တက်တယ်။ ဆင်ခြေ ဆင် လက် ပေးတယ်။ *Kàchepè.* 'Complainer (male).' အတွန့် တက်သူ။ |'word' + 'complain'|

☐ **kàdvchøp** *n*: proverb, saying. ဆိုရိုး စကား။ အဆို အမိန့်။ *Kàdvchøp taq paqzì kà vbáe.* 'Wisdom words were contained in proverbs.' ဆိုရိုး စကား တွေမှာ ပညာရှိစကား များ ပါဝင်တယ်။ |'word' + CAUS + 'put in'|

☐ **kàdvté jvk** *n*: amplifier. အမ်ပလီဖီယာ။ |'word' + CAUS + 'big' + 'machine'|

☐ **kàdvtøm** *n*: conclusion. နိဂုံး။ |'word' + CAUS + 'knot'|

☐ **kàdvtut** *v.t*: interpret between two groups of people, speaking in tongues. ဘာသာပြန် ပေးတယ်။ ရှင်းလင်း ပြောကြား ပေးတယ်။ *Miwàka kení Rvwangka s'ìng kà dvtutnòe.* '(He) translates from Chinese to Rawang language.' တရုတ် ဘာသာ စကားကနေ ရဝမ် ဘာသာလို ဘာသာ ပြန်ဆိုတယ်။ |'word' + 'join, connect'|

☐ **kàdvtut kà** *n*: prophetic word. ပ ရောဖက်ပြု စကား။ |'word' + 'connect, link' + 'word'|

☐ **kàdvtut shú** *n*: prophet, interpreter. ပရောဖက်၊ ဘာသာ ပြန်ပေး သူ။ *Kà dvtutshú Esaya.* 'The prophet Isaiah.' ပရောဖက် ဟောရှာယ။ |'word' + 'join, connect' + AGT.NOM|

☐ **kàgo** *n*: title, heading. ခေါင်းစဉ်။ |'word' + 'head'|

☐ **kàgvp** *n*: 1. covenant, promise. ပဋိ ဥာဏ်၊ ဂတိသစ္စာ၊ ယုံကြည်သူ ခရစ်ယာန်တွေ သခင်ယေရှု ကားတိုင် ပေါ်မှာ အသေခံခြင်း ကို အောက်မေ့ပြီး မှန်နဲ့ စပျစ်ရည်ကို သုံး ဆောင်တဲ့ ပွဲတော် မင်္ဂလာ။ *Kàgvp lònng sà:niè.* 'We keep the covenant.' ပဋိ ဉာဏ် တရားကို စောင့်ထိန်း လိုက်နာကြတယ်။ 2. communion. ပွဲတော် မင်္ဂလာ။ *Kàgvp vm rvt'è.* 'Time for taking commu- nion.' ပွဲတော် မင်္ဂလာ ဝင်မည့် အချိန် (သို့) ပွဲတော် စားရန် အချိန်။ |'word' + 'glue'|

- ❑ **kàgvp ànglí** *n*: Old Testament; old covenant. သမ္မာဟောင်း ကျမ်း။ *Kàgvp ànglí bok*. 'The Old Testament.' သမ္မာဟောင်း ကျမ်း စာအုပ်။ |'word' + 'glue' + NFP + 'old'|
- ❑ **kàgvp àngshvr** *n*: New Testament; new covenant. သမ္မာသစ် ကျမ်း။ *Kàgvp àngshvr bok*. 'The New Testament.' သမ္မာသစ် ကျမ်း စာအုပ်။ |'word' + 'glue' + NFP + 'new'|
- ❑ **kàhúng** *n*: meaningless word. အဓိပ္ပာယ်မဲ့ စကား။ |'word' + 'empty'|
- ❑ **kàjám** *n*: rumour. ကောလ ဟာလ။
- ❑ **kàkvl** *n*: stutterer. စကား ထစ်သူ။ *Tam nò kàkvl íe*. 'Tham is a stutterer.' အထမ်းက စကား ထစ်သူ ဖြစ်တယ်။ |'word' + 'stammering'|
- ❑ **kàluq** *v.i*: quarrel. စကား များတယ်၊ ငြင်းခုံ ပြောဆိုတယ်။ *Kàluq mvdaq*. 'Do not quarrel.' ငြင်းခုံငြင်း မပြုရ။ |'word' + 'be many'|
- ❑ **kànvòem** *n*: main point, key word. သော့ချက် စကားလုံး။ |'word' + 'heart'|
- ❑ **kàpong** *n*: introduction. စကားချီး၊ နိဒါန်း။
- ❑ **kàrím** *v.t*: record. အသံ ဖမ်းသွင်းတယ်။ |'word' + 'catch'|
- ❑ **kàrím jvk** *n*: audio recorder. အသံ ဖမ်းစက်။ |'word' + 'catch' + 'machine'|

- ❑ **kàrøn** *n*: long vowel. သရ အရှည်။ |'word' + 'pull'|
- ❑ **kàrøt** *n*: question word. မေးခွန်း စကားလုံး။ |'word' + 'ask'| = *røtkà*
- ❑ **kàrvt** *v.t*: make decision. ဆုံးဖြတ်တယ်။ |'word' + 'break, cut'|
- ❑ **kàsi kàrùnq** *n*: discussion, argument. အခြေ အတင်၊ အငြင်း အခုံ။
- ❑ **kàsiq** *n*: point (of an argument), agreement. အချက် ကျကျ။ *Kàsiq màdá kà shòne*. 'What he says is meaningless.' အချက် အလက် တိကျမှု မရှိတဲ့ စကားပြောတယ်။ |'word' + 'joint'|
- ❑ **kàsvdiq** *n*: promise, agreement. ကတိ။ *Kà svdiq nò ðong ràe*. 'Promise must be kept.' ကတိ ပေးပြီးရင် တည်ရမယ်။ |'word' + 'promise'|
- ❑ **kàshòn** *v.i*: speaking. စကား ပြောတယ်။ *Svramèđ lypvt vháng vlùn lìm tvrà shòne*. 'The teacher gives a speech about development.' ဆရာမက ဘဝ တိုးတတ် မြင့်မားရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စကား ပြောတယ်။ |'word' + 'speak'|
- ❑ **kàshón jvk** *n*: telephone. တယ်လီဖုန်း။ *Kàshónjvknqò vtìng kée*. '(They) communicate through telephone.' တယ်လီဖုန်းနဲ့ အဆက်အသွယ် လုပ်ကြတယ်။ |'word' + 'speak' + 'machine'|

- ❑ **kàshvbóng** *n*: word-example. ဥပမာ။ *Yesuò kàshvbóng*. 'Parable of Jesus.' သခင် ယေရှုရဲ့ ပုံပမာ။ |'word' + 'match'|
- ❑ **kàshvdún** *n*: example. ဥပမာ။ စကားမစပ်။ |'word' + 'measure'| = *kà hvbóng*
- ❑ **kàshvgøp** *n*: rhyme, proverb. စကားပုံ။ *Rvwang kashvgøp*. 'Rawang proverb.' ရဝမ် စကားပုံ။ |'word' + CAUS + 'cover'|
- ❑ **kàshvnam** *n*: example word. ဥပမာစကားလုံး။ |'word' + 'pad'|
- ❑ **kàshvniq** *n*: deep word. နက်နဲတဲ့စကား။ |'word' + 'inner'|
- ❑ **kàta** *v.i*: obedient, be submissive. လိမ္မာတယ်၊ စကား နားထောင်တယ်။ *Kà ta we zùngsè risìng svrarì shóngshìè*. 'Teachers love obedient students.' လိမ္မာတဲ့ ကျောင်းသူ ကျောင်းသား တွေကို ဆရာတွေက ချစ်ကြတယ်။ |'word' + 'listen'|
- ❑ **kàtvng** *n*: conclusion, last word. နိဂုံး။ *Kàtvng chìng*. 'The last word.' နောက်ဆုံးပိတ် စကားလုံး။ |'word' + 'end, edge'|
- ❑ **kàvwá** *n*: uvula. အာသီး။ *Lóngiang p'íngshi zàng taq kàvwá vle*. 'There is the uvula before the actual neck.'

- လည်ချောင်း အစ မှာ အာသီး ရှိတယ်။ |'word' + 'divide'|
- ❑ **kàvzòm** *n*: new word or idea. စကားစိမ်း၊ စကားလုံး အသစ်။ |'word' + 'raw'|
- kà₂** *part*: purposive nominalizer; in order to V. ဖို့။ *Wedø íwe nø súnshìkà mví*. 'As (he) was like that , it unlikely for (him) to survive.' အဲဒီလိုမျိုး ဖြစ်မှတော့ သူ အသက်ရှင်ဖို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ *Yapè dvrvtse s'ìng nø kadø í nìgø zíkà íe*. 'As for this young orphan, no matter what it is give (what he deserves).' ဒီ အဖမဲ့ သား ကိုတော့ ဘယ်လို ဖြစ်ဖြစ် ပေးဖို့ ဖြစ်တယ်။
- ka tvlú** *n*: type of mushroom. မှို တစ်မျိုး |'chicken' + 'mushroom'|
- kàdà no** *n*: French bean. တိုစားပဲ။
- kadvgr** *n*: bird; pheasant. ရစ် (ငှက်)။ = *dùngkà*
- kagø** *n*: gibbon. မျောက်လွဲကျော်။ *Kagø tíqré*. 'A group of gibbons.' မျောက်လွဲကျော် တစ်အုပ်။ <Lisu
- Kàgvbù** *n*: Khagabu; mountain name. ခါဂါဘို ရာဇီတောင်၊ မြန်မာ နိုင်ငံရဲ့ အမြင့်ဆုံးတောင် ဖြစ်တယ်။ [It is the highest mountain in Myanmar. မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံးတောင် ဖြစ်တယ်။]
- káká** *adv*: like, pretend. ယောင်ယောင်၊ မလိုလို။ *Mvtá káká*. 'Like I don't hear (you).' မကြားသယောင်၊ မကြားယောင်ဆောင်။

Zí káká wae. 'Pretend to give.' ပေးမလို လို လုပ်တယ်။

Kakvn pn: Khakhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kalo pn: Khalau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **kaløm gømziq** See **gømziq**

kam n: bamboo used for making fire. ဝါး ထင်း။ *Svni wvr lým kam láðe.* '(He) is searching for bamboo-wood for making a fire.' မီး မွှေးဖွဲ့ ဝါးထင်း ရှာတယ်။

kám₁ adv: lax, loose, slack. ချောင်ချောင် ချိ ချို၊ လျော့တိ လျော့ရဲ။ *Kámkámwa mérøm shìnè.* 'Do not wear (the sarong) loosely.' ထဘီကို လျော့တိ လျော့ရဲ မဝတ်နဲ့။ = háam

○ **kám₂** See the entry **kým₂**

kàm₁ v.i: 1. lasting. တာရှည် ခံတယ်။ 2. guarantee, be responsible. အာမ ခံတယ်၊ တာဝန် ယူတယ်။

kàm₂ v.t: measure a circle. အလုံးပတ် တိုင်းထွာတယ်။ *Waqşè go èkàmò.* 'Measure around the piglet's body.' ဝက်ကလေးရဲ့ ကိုယ် လုံးပတ်ကို တိုင်းပါ။

kàm₃ ⇔ vkàm n: type of bamboo. ဝါး တစ် မျိုး။

kàmø n: copper, bronze. ကြေးနီ။ *Kamøf hang tiqlòng røpmðe.* 'I am sculpting a statue with copper.' ကြေးနီနဲ့ လူ ရုပ်ထု

တစ်ခု ထုနေတယ်။

Kamu pn: Khamu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kànar n: colon, comma. ပုဒ်ရပ် သင်္ကေတ။ |'word' + 'rest'|

kang₁ ⇔ vkang₁ v.i: separate, separating (of people), divorce. ခွဲခွာတယ်၊ လမ်း ခွဲတယ်။ *Takaq sùng vkange.* 'They are separated to each direction.' တစ် ယောက် တစ်လမ်းစီ ခွဲခွာကြတယ်။

kang₂ n: footprint. ခြေရာ။ *Vpung híkang íe.* 'The footprint of Aphung.' အဖုန်ရဲ့ ခြေရာ ဖြစ်တယ်။ = hímví

Kang pn: Khang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = Vpong

káng₁ v.t: abandon, leave (village or place). စွန့်ခွာတယ်၊ စွန့်လွှတ်တယ်။ *Rvwang tiqmaqí shìgùng móng káng daqà.* 'Some Rawang are leaving behind the mountainous areas.' ရဝမ် တစ်ချို့ တောင် ပေါ် ဒေသကို စွန့်ခွာ နေကြပြီ။

káng₂ n: type of flute. လေမှုတ် တူရိယာ တစ် မျိုး။

káng₃ v.i: be in bright color. အရောင် တောက်တယ်။

○ **káng₄** See the entry **kýng₂**

Káng pn: Rawang term referring to either Chin or Naga tribes. ရဝမ်လို နာဂ (သို့) ချင်း လူမျိုးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

□ **Kángmóng** *n*: Naga region. နဂဝ ဒေသ။

kàng₁ *n*: tiger. ကျား။ *Kàng tiqgo*. 'One tiger.' ကျား တစ်ကောင်။

□ **kàng zvlǝng** *n*: leopard, cheetah, panther. ကျားသစ်။ *Kàng zvlǝng tiqgo*. 'One leopard.' ကျားသစ် တစ်ကောင်။
|'tiger' + '?'|

□ **kàngdòng₂** *n*: giant tiger. ကျားကြီး။

□ **kàngkì** *n*: lion. ခြင်္သေ့။ *Ku shǝngtǝng lǝngpǝng yǝng kàngkì tiqgo vle*. 'There is a lion under the tree.' ဟို သစ်ပင် အောက်မှာ ခြင်္သေ့ တစ်ကောင် ရှိ တယ်။ |'tiger' + '?,'|

□ **kànggrù** *n*: small tiger. ကျားငယ် တစ် မျိုး။

□ **kàngzì** *n*: small tiger, leopard. ကျား လေး။ ကျားသစ်။ = kànggrù

kàng₂ *n*: 1. lord, master, owner. အရှင် သခင်၊ ပိုင်ရှင်။ *Chǝm àngkàngrì màvǝl*. 'The house owners are not there.' အိမ်ရှင် တွေ မရှိကြပါ။ 2. grandfather. အဖိုး။ *We kvǝ vkàng nǝ Lúnggǝ rvgaqǝ dtuqshì*. 'That time, my grandfather reached to Lungga land.' အဲဒီ အချိန်မှာ ကျွန်တော့် အဖိုးက လုံးကား ဒေသကို ရောက်ခဲ့တယ်။

□ **Kàngpè** *n*: Lord. သခင် ဘုရား။

□ **Kàngpè àngni** *n*: the lord's day, Sunday. သခင် ဘုရားနေ့၊ တနင်္ဂနွေ နေ့။

□ **kàngzǝng** *n*: old person. သက်ကြီး ရွယ်အို၊ ရှေး လူကြီး။

kàng₃ *n*: giant, large; formative in noun compounds. ကြီးမား။ *Shvrokàng tiqgo*. 'One large ant.' ပုရွတ်ဆိတ်ကြီး တစ်ကောင်။

kàngbè bélut *n*: bamboo weevil; worm that eats palm or tree. မင်းပေါအူ နဲ့ ဝါး တွေ စားတတ်တဲ့ ပိုးကောင် အကြီး။ = bènúng àngmè

Kangdang *pn*: Kangdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kàngdòng₁ *n*: spider. ပင့်ကူ၊ လူနေအိမ် အထဲ မှာ တွေ့ရတယ်။ *Kàngdòng mvshé*. 'Red spider.' ပင့်ကူ အနီ။

Kanglin *pn*: Kanglin (name given to first son of first son). မွေးစဉ် အမည် အရ ပထမ ဆုံးသား (အဖုန်)ရဲ့ သားဦးကို ပေးတဲ့ နာမည်။ *Kanglin rvp*. 'Kanglin's family.' ခန်လိင်တို့ မိသားစု။ = Pèrvm

Kangrvm *pn*: Khangram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kàngsa *pn*: Khangsa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kangsin *pn*: Kangsin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kangsvt *pn*: Khangsat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kangshé *n*: corcodile, alligator. မိကျောင်း။

Kangshin *pn:* Khangshin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kangshvng *n:* ancient. ရှေးခေတ်ကာ။ *Kangshvng ban taq. Or Kangshvng mvril.* 'During the ancient era.' ရှေး ယခင် ကာလမှာ။

☐ **kangshvngbàn** *n:* ancient time. ရှေး ပဝေသဏီ ခေတ်။

Kàngtó *pn:* Khangtheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kàngvnvm *v.i:* raining and sunshine at the same time. နေပူလိုက် မိုးရွာလိုက် ဖြစ် တာကို ဆိုသည်။

○ **kàngzòng** See the entry **kàngz**.

Kangzu *pn:* Khangzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kaø *n:* bird; pigeon. ခို (ငှက်)။ *Kaøré.* 'A flock of pigeons.' ခို တစ်အုပ်။

☐ **kaø mvshóng** *n:* bird; green dove. ခိုစိမ်း (ငှက်)။

○ **kap** See the entry **kvp**₁

kaq₁ ⇔ **vkaq₁** *v.t:* cut (tight string, vine or small plants). တိကနဲ ဖြတ်တယ်။ *Svmri hóng nàkaqø.* 'Cut the rope.' ကြိုးကို တိကနဲ ဖြတ်လိုက်ပါ။

☐ **kak** ⇔ **vkak** *v.t:* first person singular form of kaq.

kaq₂ ⇔ **vkaq₂** *v.i:* bear plenty. ပြတ်ခဲ အောင် သီးခြင်းကို ဆိုတယ်။ *Dènhóng nø*

nìmsì gvzà vkaqe. 'As for this year, the fruit tress are bearing lots of fruits.' ဒီနှစ် အသီး ပြတ်ခဲအောင် သီးတယ်။

kaq₃ *part:* marker which occurs after nominals to mark allative case; toward the N. သို့၊ ဖက်၊ တစ်နေရာမှ အခြား တစ်နေရာသို့ ရွှေ့လျားမှုပြ နှာမ် နောက်ဆက်။ *Kakaq.* 'Where to?' ဘယ်ကိုလဲ။ *Rvmákaq di we yvng bóngà.* 'I saw (him) going toward the field.' လယ်တော ဖက်ကို သွားတာကို မြင်လိုက်တယ်။ [Often used together with svng: kaqsòng 'toward']

kaq₄ ⇔ **vkaq₃** *n:* type of small bamboo. အလုံး သေးတဲ့ ဝါးပင် တစ်မျိုး။

kaqdv *adv:* completely. လုံးလုံး၊ အမျိုး သုဉ်း အောင် ပြုန်းတီးတယ်။ *Kaqdv béapmì.* 'Utterly finished up.' တစ်ခု မကျန် အမျိုး သုဉ်း ကုန်ဆုံးသွားတယ်။

kaqkóng *n:* basket. တောင်းကြီး တစ်မျိုး။ = sòngpè in Damang dialect.

kaqli *n:* malaria. ငှက်ဖျား။ *Weyvngkí dvzáshì kaqli dvzáshì pà dvzáshì.* '(They) are caught with sickness such as malaria and so on.' အဲဒီ ကနေ ဖျားနာကြ တယ်လေ၊ ငှက်ဖျားတွေ ဘာတွေ ဖျားကြ။ <Jp.

kaqshì *v.i:* reject. ငြင်းဆန်တယ်၊ အတင်း အဓမ္မ ငြင်းဆန်တယ်။ = hee

Karchoq *pn:* Kharchau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **kàrím jvk** See the entry **kà**₁

kàru *n*: book, writing, literature. စာအုပ်၊ စာပေ။ *Kàru àngchìng svnshàì.* 'Let's learn the letters of the alphabet.' စာသင်ယူ ကြရအောင်။ စာသင်ယူ ကြစို့။ |'word' + 'write'|

○ **kàsi kàrùng** See the entry **kà**₁

kashit *n*: broken rice. ဆန်ကွဲ။ *Kashitrì ka ènaò.* 'Feed the chicken broken rice.' ဆန်ကွဲ တွေကို ကြက် ကျွေးလိုက်ပါ။ [Tiny pieces left after pounding rice.]

Kashulsè *pn*: Khashulse; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kat₁ ⇌ **vkat** *v.i*: burn. မီးလောင်တယ်။ *Chòm tiqchòm svmi vkatne.* 'One of the houses is on fire.' နေအိမ် တစ်လုံး မီးလောင်နေတယ်။

□ **katshì** ⇌ **vkatshì** *v.i*: hot. ပူတယ်။

○ **kat**₂ See the entry **kvt**

katvrì *n*: kind of tiny cane or rattan. အလုံး သေးတဲ့ ကြိမ် တစ်မျိုး။ |'chicken' + 'cane'|

○ **kávka** See the entry **ka**₆

kaya *quant*: all (for animate nouns) can be used as noun like shvngbe). အားလုံး။ *Vsìng kaya.* 'All the people.' လူ အမြောက် အများ၊ လူ အားလုံး။ *Vsìng kaya m'rdìng.* 'In front of all the people.' အားလုံး ရှေ့မှောက်မှာ။ = shvngbe

kaybyet *n*: bulb plant. ပန်းဥ။

Kaynvng *pn*: Khainang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kaywangkoq *pn*: Khaiwangkhau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ke₁ *conj*: while. နေစဉ်၊ အတော အတွင်း။ *Rungke...*, 'While seated...,' ထိုင်နေစဉ်။ *Súngshòng ke shyla we b'nli wá ràe.* 'I must do a good work while I am alive.' အသက် ရှင်စဉ် ကောင်းတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်ရမယ်။ = kvt, dvgvp

ke₂ **1.** *v.i*: hurt, bite. နာကျင်တယ်။ (အသား) စားတယ်။ *Go èkenge.* 'Have a headache.' ခေါင်း ကိုက်တယ်။ **2.** *part*: grammaticalized verbal modifier to mark reciprocal and benefactive relationship. အချင်းချင်း၊ တစ်ဦးနဲ့ တစ်ဦး အပြန်အလှန် အကျိုး သက်ရောက်မှု ရှိခြင်းပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Shákee.* 'Know each other.' အချင်းချင်း တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် သိကျွမ်း ကြတယ်။ *Àngní vshòngkee.* 'They love each other.' သူတို့ နှစ်ယောက် အချင်းချင်း ချစ်ကြတယ်။ |It changes from mid tone to high tone when it is followed by one the suffixes; -ì, -à and -ò. |

□ **ké**, *v.t*: transitive form of ke. *Tymá karì kéòe.* 'Kite bit the chicken.' စွန်ရဲ က ကြက်ကလေး တွေကို သုတ်သွားတယ်။

ke₃ *onm* onomatopoeic adverb; well. မြည် သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ကဲ ကဲ။ *Keke dì rái.*

'Well, well, here (she) comes.' ကဲကဲ သူ လာနေပြီ။

ké₂ ⇔ **ke₄** *adv*: wait!, hold on, give me a break!; exclamation. နေနေ၊ ကဲ။ အာမေဠိတ် အသံ။ *Ké mèdi rani*. 'Don't come!' နေနေ မလာနဲ့။ *Ké èlúshì*. 'Gosh get away.' 'Get away!' (can use ké! alone for 'Get away!') သွား ဖယ်စမ်းပါ။ [ké has negative sense, implies you don't want to be bothered by other people.]

☐ **késhini** *adv*: hold on!, wait a minute!. ခဏ နေပါအုံး။ *Késhini mèdini*. 'Wait don't go (there) yet.' နေအုံး မသွားနဲ့အုံး။

ké₃, *n*: solid, root. အခဲ၊ အမြစ်။ *Ayíng nò røngka àngkélòng wírdára lònng kédò adò mòrdagà wani "pé kae lé" wae wa*. '(He) bit at the roasted bitter root, when he put it in his mouth (he) said "Ouch! it is bitter", it is said.' မာခန့်ရား က နွယ်ခါး မြစ်တွေ မီးဖုတ် ထားတာကို ကိုက်ပြီး၊ ကိုက်လိုက်တော့ ထိုး ခါးတယ်ဟေ့လို ပြောတယ်။ *Werì taqwa àngkèrì vlká íwe nò*. 'Only those people have (still know) the originals words.' အဲဒီ လူတွေ ဆီမှာ ရှေး အခေါ်အဝေါ် စကားအစစ်တွေ ရှိသေးတယ်။

kédan *n*: pencil. ခဲတံ။ *Kédan bidìm*. 'Four pencils.' ခဲတံ လေးချောင်း။ <Bur. =rutvng

kegým *n*: machete. တော ခုတ်ခါး။

keke wa *adv*: wet, muddy. ညစ်ညစ် ပတ်ပတ်။

kelsiyvm *n*: calcium. ကယ်လ်ဆီယမ် ဓါတ်။ *Kelsiyvm vbáe*. 'Calcium included.' ကယ်လ်ဆီယမ် ဓါတ် ပါဝင်တယ်။ <Eng. အင်္ဂလိပ် အခေါ်အဝေါ်မှမွေးစားသည်။

kemvra *n*: camera. ကင်မရာ။ *Kemvraí sòmla èdímò*. 'Take a picture with a camera.' ကင်မရာနဲ့ ဓါတ်ပုံ ရိုက်လိုက်တယ်။ <Eng.

Kenblon *pn*: Khenblaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kendvgronsvñ *pn*: Khendagraunsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kèní *part*: 1. from, since; after of the place of time N. မှ၊ ကနေ၊ ကတည်းက၊ အကယ် လို့။ *Sìnóng kèní zádáng wae*. '(He) has been sick since last year.' မနစ် ကတည်းက ဆက်တိုက် ဖျားနေတော့တာပဲ။ *Vdým mǒng kèní Rvzì mǒng hǒq yalòng shìgà vshìnámì*. 'The news has spread out from the plains to the mountainous areas.' ဒီသတင်းက မြေပြန့်ကနေ တောင်ပေါ် အထိ ပျံ့နှံ့ သွားခဲ့တယ်။ 2. non final clause marker; if or when the V. လျှင်၊ လို့ ရှိရင်။ *Àng dì kèní ngà mydøng*. 'If he goes I won't go.' သူ သွားရင် ကျွန်တော် မသွားပါ။

kenon *n*: trigger, switch. ခလုတ်။ <Eng.

Kensaysv̀n *pn:* Khensaisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kengoysv̀n *pn:* Khengaisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

keq *v.i:* hard. ကျစ်ခဲတယ်၊ မာကျောတယ်။ = zaq

Keranvm *pn:* Kheranam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kesanv̀m *pn:* Khesanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kèza *pn:* Keza; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kèz̀ong *v.i:* old people; usually refers to old person who can no longer go out. သက်ကြီး အရွယ်အို ဖြစ်သူ၊ အိမ်တွင်းသာ အောင်းနေရတဲ့ လူကြီး၊ လူအို ကြီးများကို ခေါ်တယ်။ **Kèz̀ongpè.** 'An old man.' အသက် အရွယ် ကြီးရင့်တဲ့ လူကြီး။ <Mangrung language. =d̀v̀mp̀, shaqré mv̀gúr

ki₁ *n:* spoon. ဇွန်း။ **S̀imrè s̀ing ki₁ v̀mpà z̀íóe.** '(He) feeds the baby with a spoon.' ကလေး ငယ်ကို ဇွန်းနဲ့ အစာ ခွံ့ကျွေးတယ်။

□ **kigang** *n:* ladle. ယောက်ချို။

□ **kihar** *n:* fork. ခရင်း။

□ **kilaq** *n:* spoon, ladle. ဇွန်း၊ ယောက်ချို။

□ **kilím** *n:* dipper, spoon. ဇွန်း၊ ယောက်မ အသေး။

□ **kiruq** *n:* ladle (for soup). မှုတ်၊ ယောက်ချို၊ ဟင်းလိုက် ဇွန်း (အရည် သောက်

ရန် ဇွန်း)။ **Kiruqí è̀ìm.** 'Use the ladle to eat.' လိုက်ဇွန်းနဲ့ စားပါ။ |'spoon' + 'stir'|

□ **kisvlím** *n:* flat bamboo stick used as a spoon. ဇွန်း သဖွယ် အသုံးပြုတဲ့ ဝါး ပြား ယောက်မ။

ki₂ *n:* yam. မျောက်ဥ။ **Àngshùrì g̀ø w`írámdè w`írv`m shv`lae, k̀øtn`ív`m g̀ø shv`lae, àngmè l̀ong g̀ø gv`zà gv`me, chi íd`íngwa í wed̀ø íwe g̀ø tíq`v̀n.** 'The fruits are roasted/baked under ashes and eaten. It can be roasted, or also cooked. The core one is also so tasty like yams. That's another kind.' = chi

□ **kimvshé** *n:* red yam. မျောက်ဥ အနီ။ |'yam' + 'red'|

□ **kirung** *n:* wild yam. တော မျောက်ဥ။ |'yam' + 'sit'|

□ **kizò** *n:* sweet potato. ကန်ဇွန်းဥ။ **Kizò dèteò.** '(You) boil sweet potato.' ကန်ဇွန်းဥကို ပြုတ် လိုက်ပါ။ |'yam' + 'sweet'|

kí *v.i:* 1. sweet. ချိုတယ်။ **Gv`zà kíe.** '(It's) too sweet.' ချိုလွန်းတယ်။ **Kwátì kíe.** 'Honey is sweet.' ပျားရည်က ချိုတယ်။ = z̀òe 2. salty. ငန်တယ်။ **Shv`laq kíe.** 'It is salty.' ဆားငန်တယ်။ **Shv`laq kí we/ka we ma`ìm.** 'I don't eat salty food.' ဆားငန် တာ မစားဘူး။

☐ **kípòn** *n*: sweet. ချို တဲ့အရာ (မုန့်)၊ အချိုပွဲ။ *̀̀mpà ̀̀m d̀̀ngí kípàn ̀̀mràe.*
'Dessert is good to be eaten after meal.' ထမင်း စားပြီး အချိုပွဲ စားသင့်တယ်။
|'sweet' + 'kind'|

kí₂ *n*: tax. အခွန်။ [Older Rawang word. ရှေးစကား။]

☐ **kí gùnò** *v.t*: taxation. အခွန် ကောက်တယ်။

kí₃ *conj*: **1.** from, then. မှ၊ ကနေ။ *Ch̀̀m̀̀yíng kí d̀̀ngd̀̀akngà.* 'I came from home.'
ကျွန်တော် အိမ်ကနေ လာပါတယ်။ *Gvtyíng kí wandè.* 'He buys from the market.'
ဈေးကနေ ဝယ်တယ်။ **2.** then, if. လျှင်၊ ရင်။ *Àng wedò wa kí ngà myd̀̀ong.* 'If he says like that I won't go.'
သူ အဲဒီလို ပြောရင် ငါ မသွားတော့ဘူး။ [Shortened form of kèní.]

kìgi *adv*: deteriorate and cease to be, become extinct. မျိုးသုန်းတယ်။ *Rvmá k̀̀gi vkatnapm̀̀.* 'The field burned down completely.'
မျိုးသုန်းအောင် အခင်း မီးလောင်သွားတယ်။ = s̀̀z̀̀

kigvng shvlaq *n*: Kigang salt. ခီကိုင် ဆား။ *Kigvng shvlaq èr̀̀vtnò.* 'Bring Kigvng salt.'
ခီကိုင် ဆား သယ်လာပါ။

Kiklvngǹ̀m *pn*: Khikhlangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Kimkonggvng *pn*: Khimkhaunggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး

အမည်။

kin *n*: birth order name for the third son. တတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ်အမည်။ =jung

Kìnjòn *pn*: Khinkyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kinsvng *pn*: Khinsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kinzi *pn*: Khinzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kíng *num*: thousand. ထောင် ဂဏန်း။ *Jublí bóymè yàng vs̀̀ng à̀ngkíng g̀̀ò d̀̀i rái.*
'Thousands of people have attend to the Jubilee celebration.'
နှစ်ပတ်လည် အထိမ်းအမှတ် ပွဲသဘင်ကြီးကို လူ ထောင်ချီ တက်ရောက် လာတယ်။

kiq ⇌ **vkq** *v.i*: yell, shout, cry out. အော်တယ်။

☐ **køk** ⇌ **vkøk** *v.i*: first person singular form of kq.

Kiwangsv̀̀ng *pn*: Khiwangsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kízi *pn*: Kizi; people group name. လူမျိုးတစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Ko ⇌ **vKo** *pn*: Khau; birth order name for the third born female. တတိယ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

kó *v.t*: preach. ဟော ပြောတယ်။ *Dvrá kóðe.* 'Preaching sermon.'
တရား ဟောပြောတယ်။ <Bur.

kó kvp *v.t.*: constructing a hut for deceased person at the cemetery. သင်္ချိုင်းမှာ သေဆုံးသွား သူအတွက် တဲ ထိုးပေး တယ်။

Kobu *pn.*: Khobu.

Kobudè *pn.*: Khobude. ခေါ်တွဲခဲ့ မြို့။ [It is a Lisu term. Native Rvwang term for the town is Pongbørdv̄m.]

kodó *n.*: bird; dove. ချိုး (ငှက်)။ *Kodó tigré yøpme.* 'A flock of doves is sleeping.' ချိုးငှက် တစ်သိုက် အိပ်နေတယ်။

Kodong *pn.*: Khaudaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Koduq *pn.*: Khaudu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kodvng *pn.*: Khaudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kogang *pn.*: Khaugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kogwé *pn.*: Khaugwe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kok *n.*: room. အခန်း။ *Yøpkok íe.* 'It is a bed room.' အိပ်ခန်း ဖြစ်တယ်။ *Sìmrèrì lega røshìkok íe.* 'It is the children's study room.' ကလေးတွေ စာဖတ်ခန်း ဖြစ်တယ်။ = s'óng, kóng

Kokram *pn.*: Khaukhram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kòli *n.*: medicinal plant. ပန်းပွင့်ပြီး ဆေးဖက်ဝင်တဲ့ အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ [From the plant's joint three leaves branch out and used as a herbal medicinal. The leaves are heated up first and put on the wound. အဆစ်တစ်ခု မှ အရွက် သုံးရွက် ဖြာထွက်သည်။ ဆေးအဖြစ် အသုံးပြုတယ်။ အနာတရဖြစ်ပါက အရွက်ကို မီးကင်ပြီး အနာကို အပူပေးလေ့ ရှိသည်။]

Kolidøm *pn.*: Kawlideum (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Komun *pn.*: Khaumun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koná *n.*: wet rice field. လယ်ကွင်း။ *Shìgùng m'óng rvgaq nø koná wà'v̄m màshv̄la.* 'At the mountain regions (we) cannot do wet rice field cultivation.' တောင်ပေါ်ဒေသမှာ လယ် လုပ်စားလို့ မရပါ။ <Shan

Konò *pn.*: Khaunau; name given to first son's first daughter in Matkyung area. ခေါ်နော (အမတ်ဂျုံ ဒေသမှာ သားဦးရဲ့ ပထမဆုံး သမီးအား ပေးလေ့ ရှိတဲ့ အမည်)။ *Konò é! èdìra.* 'Khaunau, come here.' မ ခေါ်နော် ဒီနားကို လာအုံး။

kóng *clf.*: classifier for rooms of a house. အခန်း။ *Tìqkóng.* 'One room.' အခန်း တစ်ခန်း *Mvdàm kóng.* 'Upper room.' အပေါ်အခန်း။ = s'óng

kongkvlvng *n.*: wooden xylophone. သစ်သား ပတ္တလား။

kongkvt *n*: bamboo clappers. ဝါး လက်
ခုတ်။

Kònglàng *pn*: Khaunglang; place name
and also surname. နေ ရာဒေသ တစ်ခုရဲ့
အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kònglàngpʰ *pn*: Khonglangpheu; place
name. ခေါင်လန်ဖူး မြို့။

Kongshan *pn*: Khaungshan; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kongshing *pn*: Khaungshing; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kop ⇔ **vkop** *kin*: great grandfather or
grandmother. ဘေး၊ အဘေး။ = kup

☐ **kop kàng** ⇔ **vkop vkàng** *n*: my
ancestors. ကျွန်တော့် ဘိုးဘွား ဘီတင်။

koq₁ *v.i*: berth, dock. ကမ်း ကပ်တယ်။
ဆိုက်ကပ်တယ်။ *Shə koqshie*. 'The boat
docked.' လှေ ကမ်းကပ်တယ်။

☐ **koqrà** *n*: dock. ရပ်နားရန် နေရာ၊
ဆိုက်ကပ်ရန် နေရာ။ |'dock' + 'place
nominalizer'|

koq₂ ⇔ **vkop** *v.t*: 1. touch slightly. တိုထိ
တယ်။ 2. pound. ထောင်းတယ်။ *Zidòng
koqòe*. 'Pound rice.' ဆန်မှုန့် ထောင်းတယ်။
= dór

koq₃ *onm* onomatopoeic adverb; the
sound of knocking or tapping. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Kupè yopyə dvzie koq
èvlò*. 'Just tap/pat him, he is falling

asleep.' တိုလူ အိပ်ငိုက်နေတယ် ပုတ်လိုက်ပါ။

koq₄ *v.t*: uproot, extract, pull (usually
small plants). (မြက်ပင် ငယ်လေးတွေ) ဆွဲ
နှုတ်တယ်။ = put

Koq ⇔ **vkop** *pn*: birth order name for
the third born male. တတိယ မြောက် သား
ကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ <Longmi dialect.
= Jùng, Kwin

koq vkýng ⇔ **vkop vkýng** *n*:
authority, power. (သြဇာ အာဏာ။
= vmíng vkýng

Koqdvng *pn*: Khaudang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqkoq dǝng *onm* onomatopoeic
adverb. အလုံ ပိတ်မိတယ်၊ ထွက်ပေါက် မရှိ
ဖြစ်တယ်။

Koqkun *pn*: Khaukhun; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqkvm *n*: king. ဘုရင်။ *Koqkvm pèá*.
'Your majesty.' ရှင် ဘုရင်ကြီး ခင်ဗျား။
<Shan

☐ **koqkvm rúngtvng** *n*: throne. ရာဇ
ပလ္လင်။

☐ **koqkvm tǝngnə** *n*: palace. နန်း
တော်။ |'king' + 'house'|
= koqkvmwáng

☐ **koqkvmme** *n*: queen; female ruler
or king. မိဘုရား၊ ဘုရင်မ။ |'king' +
'mother'|

koqlu *n*: baby sitter, caretaker. ကလေးထိန်း၊ စောင့်ရှောက် ပေးသူ။ *Sìmré koqlu tiqgò lashìe*. '(He) is looking for a baby sitter.' သူတို့ ကလေးထိန်း ရှာနေတယ်။

Koqmun *pn*: Kaumun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqngár *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Koqøngam *pn*: Khaueungam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqrú *n*: bird; woodpecker. သစ်တောက်ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။

☐ **koqrú shvráng** *n*: bird; pale-headed wood pecker. သစ်တောက်ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။

Koqrvm *pn*: Khauram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Koqtøng *pn*: Khautheung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kori *n*: palm squirrel. ရှင်ငယ် တစ်မျိုး။

kòrøt *n*: bride price; first intallment paid for a bride. ကွမ်းဖိုး။ = *kòrøtzà, kòrøtpò*

kórshì *v.i*: plead. အသနား ခံတယ်။ *Gøqshaq shvlut lým dypvt Koqk'ympè yíng kórshìe*. '(They) pleaded with the king for amnesty.' လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့် ရဖို့ ရှင်ဘုရင် ဆီမှာ အသနား ခံတယ်။

kòrzøp *n*: decorated bamboo tube which has lid. လူ့ အသုံး အဆောင် အဖြစ် ပြုလုပ်

ထားတဲ့ အဖုံး ပါတဲ့ ဝါးဗူးငယ်။ [It is used as a cup. ခွက်သဖွယ် အသုံးပြုတယ်။] = *dìngláng, dvláng*

Kotøng *pn*: Khautheung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Koya *pn*: Khauya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kòyà *n*: tax. အခွန်။ = *kí*

Koyú *pn*: Khauyu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kø *v.i*: steal. ခိုးတယ်။ *Yarvgaq dvrè kø vs'ìng gvzà vle*. 'This place has many thieves.' ဒီဒေသမှာ သူ့ခိုး ပေါတယ်။ *Ganiyarì dvrè gvzà køe*. 'The drug addicts steal a lot.' ဘိန်းစားတွေ ပစ္စည်း အရမ်းခိုးတယ်။ |Changes to a high tone before -ò and -ì. |

kø₁ *loc.n*: head or upper river. မြစ်ဖျား၊ ချောင်းဖျား။ *Só mùnglàngkò lvp nga tvpkéámì*. 'Well, let's go up to the head of the Munglang river and catch some fish.' မုန်လန် ချောင်းဖျားကို သွားပြီး ငါး သွားဖမ်း ကြရအောင်။ <Jp. = *kú*

kø₂ *v.t*: transitive verb form of *kø*. *Ságfyag ngàmaq nvngwà gø kòapmà*. 'Last night our cow was stolen.' မနေညက ကျွန်တော်တို့ နွား အခိုးခံ လိုက်ရတယ်။

kø₃ *v.t*: worship (spirit) နတ် ကိုးကွယ်တယ်။

kø₁ *v.t*: propitiate the nats; do sacrifice when someone is ill. တစ်စုံတယောက် နာမ

ကျန်း ဖြစ်စဉ် ယစ် ပူဇော်ခြင်း၊ ယစ် ပူဇော်ပြီး ကိုးကွယ် ပသတယ်။ *Waqi kòò pìn.* 'A pig is offered in sacrifice.' ဝတ်နဲ့ ယစ် ပူဇော်ရတာ မျိုး။ *Sáng kòshì lypat.* 'The era of worshipping spirit.' နတ်စား၊ နတ် ကိုးကွယ်တဲ့ အချိန် ကာလ။ |Changes to a high tone before -shì. |

□ **kòshì** *v.i.*: intransitive form of kò.
Vkup vkàng maq nò sáng kòshì yàngì.
'Our forefathers practiced worshipping the Nats.' ကျွန်တော်တို့ ဘိုးဘွား တွေက နတ်ကိုးကွယ် ခဲ့ကြတယ်။

kò₂ *n.*: coffin. အခေါင်း။

kò₃ ⇔ **vkò** 1. *kin*: maternal uncle (mother's brother, father's sister's husband), father-in-law. ဦးလေး (မိခင်ရဲ့ အစ်ကို၊ မောင်တွေ၊ ဖခင်ရဲ့ ညီမ၊ အစ်မ တော် သူရဲ့ ခင်ပွန်း)။ *Vkò* 'My uncle or father-in-law.' ဦးလေး၊ ဦးကြီး။ *Àngkòpè* 'His/hers uncle/ father-in-law.' သူ့ ဦးလေး၊ သူ့ ဦးကြီး။ 2. *kin*: father-in-law. ယောက္ခ ထီး။ *Dènìla vkòní Myjínà yíng vle.* 'Nowadays, my parent-in-laws stay at Myitkyina.' အခုတစ်လော ကျွန်တော့ ယောက္ခမတို့ မြစ်ကြီးနားမှာ နေထိုင်တယ်။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-|. 3. *n*: augmentative. ကြီးမားခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Ngíkò go èshàl bòò.* 'Take the big bull.' နွားသိုးကို ခေါ်သွားပါ။ *Shìmkò*

ka èlùò. 'Take the big sword.' ခါးမကြီးကို ယူလိုက်ပါ။ [Only with male animals. တိရိစ္ဆာန် အထီးကြီးများနှင့် သာသုံးသည်။]

○ **kòk** See the entry **kiq**

kòm₁ *v.t.*: button up, close up. (ကြယ်သီး) တပ်ဆင်တယ်၊ စေ့အောင် လုပ်တယ်။ *Bèlaqkòm kòmshìe.* 'Button up the shirtbollons.' အင်္ကျီ ကြယ်သီး တပ်တယ်။

kòm₂ *clf.*: classifier for counting thin flat objects. အပြား၊ အချပ်တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

kóm₁ *n.*: pumpkin, squash. ရွှေဖရုံသီး။ *Kulòng nò kòmsá íe.* 'The pumpkin field is over there.' ဟို ဖက်ပိုင်း ကတော့ ဖရုံသီး စိုက်ခင်း ဖြစ်တယ်။

□ **kómpuq** *n.*: pumpkin. ရွှေဖရုံသီး။

kóm₂ *v.t.*: bury. မြုပ်နှံ သင်္ဂြိုဟ်တယ်။ *Kòmapmà.* 'It has been buried.' မြေမြုပ်နှံ သင်္ဂြိုဟ် လိုက်တယ်။

kòem₁ *v.i.*: 1. be complete, be full. ပြည့်စုံ တယ်။ *Kasèré kòme.* 'All/complete/full chicks are here.' ကြက်လေးတွေ အားလုံး စုံတယ်။ = **gòem** 2. *gather up.* စုရုံးတယ်၊ စုံညီ တယ်။ *"Ló ngàñong gò pèdong pèsè shvngbe kòmi kvtní wa shvriño nò shvtikéi" wae.* 'It was said "well, only when we all the patri-relatives came together we shall slaughter the deer".' ကဲ ကျွန်တော်တို့ ညီအစ်ကိုတွေ အားလုံး စုံညီကြတဲ့ အခါမှာ ဒီ သမင်ကို သတ်စား ကြမယ်လို့ ပြော

တယ်။ *Wey'ingø nø nìnàrì shvngbe kòmè wae.* 'All the animals gathered there at that place.' အဲဒီမှာတော့ တောရိုင်း တိရိစ္ဆာန်တွေ အားလုံးလည်း စုံတယ်လို့ ပြောတယ်။

kòm₂ ⇔ **vkòm** *v.t.*: cover (something). ဖုံးတယ်။

kòmbàng *n.*: kind of tall grass. မြက်ရှည်ပင်တစ်မျိုး။

☐ **kòmbàng siya** *n.*: tall grass. သက်ကယ် မြက်ရှည် တစ်မျိုး။

☐ **kòmbi kòmbàng** *n.*: type of reed. ကျူပင် ကဲ့သို့ အပင် အမျိုး အစား။ *Kòm-bàng tiqy'vwà yoe.* 'One row of reeds is growing.' ကျူပင် တစ်တန်းတည်းသာ ပေါက်ရောက်တယ်။ [They bring reeds from the jungle and grow them in rows, the ones who want to make friends walk through the rows of reeds and kill a pig to show that they become friends.]

kòmbàng bə *n.*: type of snake. မြွေ တစ်မျိုး။ = bə mvshóng

kòmbàng bèn *n.*: lemon grass. စပါးလင်။

kòmbàng làngjong *n.*: bird; bulbul. ဗွတ် (ငှက်)။

kømbang udut *n.*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Kømdvm *pn.*: Kheumdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kòmğung *pn.*: Keumgung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kømlawàng *pn.*: Keumlang; place or river name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Kømláwàng *pn.*: Kheumlawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kømloq *pn.*: Kheumlau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kømłóm *pn.*: Kheumleum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kømshar *n.*: wax gourd; green melloon that can be eaten, though tasteless. ကျောက်ဖရုံသီး။ *Kømshar tiqđòngjá.* 'One bagful load of gourd.' ကျောက်ဖရုံသီးတောင်း တစ်တောင်း။ [It has hair (shar).] တနိုင်တပိုင် အထမ်း။

køn₁ *v.i.*: soft, tender young (plant). နူးညံ့ပျော့ပြောင်းသော၊ နုနယ်သော (အပင် ပေါက်)။ *Køn we nøt.* 'Soft hearted.' နူးညံ့တဲ့ စိတ်ထား။ *Dau nø gvzà køne.* 'The cotton is soft.' ဝါဂွမ်းက ပျော့ ပြောင်းတယ်။

☐ **kønkøn** *adv.*: softly, tender. အိစက်ညက်ညော၊ နူးအိ။ *Kønkøn wadø kət dárà.* '(It's) been boiled (until it was) soft.' နူးအိနေအောင် ချက် (ပြုတ်) ထားတယ်။

køn₂ ⇔ **vkøn** *v.t.*: massage, knead. နှိပ်နယ်တယ်။ *Góng nàkøndakngà.* 'Come and

massage me.' ကိုယ် လာနှိပ်ပေးပါ။

Køn pn: Kheun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

køñ ⇔ vkøñ v.i: 1. mess up. ရှုပ်ထွေးတယ်၊ ရှုပ်ယှက် ခတ်တယ်။ *Rvmøt vkøñe.* 'It is cloudy.' တိမ် ထူထပ်တယ်။ *Svrí vkøñe.* 'Threads got messed up.' ချည်တွေ ရှုပ်ထွေးနေတယ်။ 2. calamity. ဘေး ဒုက္ခ။ *Vlé gø wedø dvkøwàngrøñ vkøñ ra kèní nø mvzvngé.* 'When the famine (calamity) broke up (lit. messes up), even the palm will not contain (things to eat-flour).' အစ ခေါင်းပါး တဲ့ ဘေးဒုက္ခ ဆိုက်ရောက်တဲ့ အခါ မင်းပေါ် အူမှာလည်း စားစရာ မပါဘူး။ 3. be delayed, held up. (အချိန်) ကြန့်ကြာတယ်၊ နှောင့်နှေးတယ်။

Køndúng pn: Keundung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kønduyang pn: Keunduyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kønmang n: go between, ambassador, mediator. ကြားဝင် ဖျန်ဖြေသူ၊ သံတမန်။ *Kønmang bìnli.* 'Role of mediator.' ကြားဝင် ဖျန်ဖြေသူ (သို့) သံတမန် အလုပ်။ = kasà

Kønzong pn: Kheunzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kønzøm pn: Kheunzeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

køngkup v.i: crouching position. မှောက်လျက် လဲတယ်။ |OMP + 'overturn'|

Kønyó pn: Keunyau; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

køp₁ part: marker which occurs after nominal to mark the wholeness or totality of the N. လုံးလုံး၊ လုံးကျွတ်၊ တစ်ခုလုံး ဖြစ်ခြင်းပြ နာမ် နောက်ဆက်။ *Shorwa vni bthà kvtní nø wedø góngkøp wedø naq yàngiká lèó.* 'While it poured down (the crow) that manner the whole body became black.' (ဆေး)ရေနဲ့ လောင်းလိုက်တော့ တစ်ကိုယ်လုံး မဲသွားခဲ့တယ်။ *Mvrìngkøp bóysìng die.* 'The whole village will go to the festival.' ရွာလုံးကျွတ် ပွဲတော်ကို သွားကြတယ်။

køp₂ onm onomatopoeic adverb; a sound of breaking. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ ကြေမှု သွားတဲ့ အသံ။ *Køp wa gónge.* 'It sounds "Kheup".' ဝှတ်ကနဲ မြည်တယ်။ *Køpkøp wa sharø yøqðe.* 'He eats the bones making the sound of Kheup Kheup.' အရိုးကို တကျွတ်ကျွတ် မြည်အောင် ဝါးစားတယ်။

køq onm onomatopoeic word; suck. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tè, ngari nø yalòng shaq lùngí kòqkøq søpkéò.* Yea, the fish will be drawn in by the vacuum (created by the water that goes into the bamboo tube).' ဟုတ်တယ်၊ ငါးတွေက ဒီက စုပ်တဲ့ အရှိန်နဲ့ အစုပ် ခံရတယ်လေ။

Køqhøm *pn:* Kheuheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kør *v.t:* fence around. ဝိုင်းရံ ကာတယ်။ အိမ် နံရံ ကပ်တယ်။ *Chøm kørðe.* 'Make a house's partition or wall.' အိမ် နံရံ ကာ နေတယ်။

kør *n:* hole in tree or stone. အပင် (သို့) ကျောက်ဆောင် ကျောက်တုံးတွေမှာ တွေ့ရတဲ့ အခေါင်း ပေါက်။ *Lóngkør.* 'Hole in rock.' ကျောင်ဆောင်မှာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အခေါင်းပေါက်။ *Shóngkør.* 'Hole in tree.' သစ်ပင်မှာ ဖြစ်ပေါ် နေတဲ့ အခေါင်းပေါက်။

□ **kør vkør** *adv:* concave. ချိုင့်ဝင်တယ်။ *Dìnggving kør vkør íe.* နဖူး ချိုင့်ဝင်နေ တယ်။

kør ⇔ **kòr** *n:* fish breeding place. ငါးတွေ ဥ ဥတဲ့ စမ်းချောင်း၊ နေရာ။

○ **kør vkør** See the entry **kør**

kòrkòr *adv:* completely. လုံးလုံး။ *Kòrkòr døe.* 'Completely dark.' လုံးလုံး မှောင်မဲ နေ တယ်။ *Mírdaq kòrkòr døe.* 'Gloomy face.' မျက်နှာ ပျက်တယ်။ = *sóngsónng'*

○ **kòshì** See the entry **kò**₁

køt₁ *v.t:* cook (rice), boil. ချက်၊ ပြုတ်တယ်။ *Vmpà køtnámìe.* 'We cook (rice) for ourselves.' ထမင်း ချက်စား ကြတယ်။ *Mìnga èkøtnò.* 'Cook mustard.' မုန်ညင်း ရွက်ကို ချက်လိုက်ပါ။

køt₂ *onm* onomatopoeic adverb which appears with the verb *gøm*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Køt gøm èrìð.* 'Carry everything you need.' အားလုံး စုံစုံ လင် လင် ယူသွားပါ။

Køyjung *pn:* Kheuiyung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Krangkú *pn:* Khrangkhu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kristmat *pn:* Chirstmas. ခရစ္စမတ် ပွဲတော်။ <Eng.

Kristuq *pn:* Christ. ခရစ်တော်။ *Yesu Kristuq nø chívngshú íe.* 'Jesus Christ is the savior.' သခင် ယေရှုက ကယ်တင်ရှင် ဖြစ် တယ်။

Krishvn *pn:* Christian. ခရစ်ယာန်။ <Eng.

Krizi *pn:* Khrizi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Krongmu *pn:* Khraungmu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

krøp *onm* onomatopoeic adverb; the sound of chewing crispy food or bones. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vkàngó wani krøpkrøp wa kéðe wa.* 'As it was a tiger (he) eat heartily "khreup, khreup", it is said.'

Krung *pn:* Krung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

krvk *v.i:* perfect. ပြီး ပြည့်စုံတယ်၊ ကောင်းတယ်။ *Krvk íe.* 'Its perfect.' အတော်ပဲ။ အတိ အကျ။ *Wedø krvkwasè shvmumràe.* 'That manner (it) needs to be prompted perfectly.' အဲဒီလို တိကျအောင် လုပ်ရတယ်။ |It requires copula to be predicative. | <Jp. =chvk

Krvngkú *pn:* place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ |Krvng + 'head water'. *kú* ⇔ *kó* the first one is in a Lungmi dailect. |

Krvngtì *pn:* Krang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

krvt *v.t:* issue permit. ထုတ်ဝေ၊ အမိန့် ကျ။ *Vmíng shvkrvtndè.* 'Issue an order.' အမိန့် စာ ကျတယ်။ <Jp.

ku, *dem:* that, there, remote pronoun, farther from speaker than we. ဟို။ *Kulap, rvmè kupa.* 'Over there, the other side of the river.' ဟို မြစ်ရဲ့ တစ်ဖက် ကမ်းမှာ။ *Kupà déjaqò.* 'Look at the other side (of shoes).' ဟိုဖက်ကို ကြည့်လိုက်ပါ။ [Sometimes pronounced *kú* to emphasize far distance.]

☐ **kuchòm** *dem:* that house. ဟိုအိမ်။ |'that' + 'house'|

☐ **kudø** *dem:* that (way), (like) that. ဟိုလို၊ အဲဒီလို။ *Kudø mèwani.* 'Don't do like that.' ဟိုလို မလုပ်နဲ့။ |'that' + ADV|

☐ **kukaq** *dem:* that side, to that side. ဟိုဖက်။ *Kukaq èshøtshì.* 'Move to the other side.' ဟိုဘက်ကို ရွှေ့ပါ။ |'that' + AL|

☐ **kulà** *adv:* look there!; word used to draw someone's attention. ကြည့်၊ ဟိုမှာ။ လူ တစ်ယောက်ရဲ့ အာရုံ စူးစိုက်မှုကို ရယူဖို့ အသုံး ပြုတယ်။ *Kulà lè.* 'Over there.' ဟိုမှာလေ။

☐ **kulap** *dem:* that side, there. ဟိုဘက်။ *Kulap èmáshì.* 'Hide over there/ that side.' ဟိုဘက်မှာ ပုန်းနေလိုက်ပါ။ |'that' + 'side'|

☐ **kulè** *dem:* that, see that. ဟိုမှာလေ။ *Kulè, eyàngò.* 'There! see.' ဟိုမှာလေ။

☐ **kulòng** *dem:* that one, the one over there. ဟိုဥစ္စာ။ *Kulòng èwàò.* 'Do that one.' ဟို တစ်ခုကို လုပ်လိုက်ပါ။ |'that' + CLF.general|

☐ **kunì kutong** *loc.n:* in various corners. နေရာ ဒေသ ပေါင်းစုံ။ *Weyíng kèní nø kunì kutong írì nø mvshángangò.* 'I don't know about mountains from other parts (Lit. in various corners).' အဲဒီနောက် တခြား ဟိုချောင်၊ ဒီချောင်မှာ ရှိတဲ့ဟာ တွေကိုတော့ မသိတော့ဘူး။

☐ **kurì** *dem:* those (things), those people. ဟို လူတွေ၊ သူတို့။ *Kurì nø míwarì íe.* 'Those are Chinese.' ဟိုလူ

တွေက တရုတ်တွေ ဖြစ်ကြတယ်။ |'that' + PL|

☐ **kuyíng** *dem.* there. ဟိုမှာ။ *Kuyíng shé vle.* 'There is gold.' အဲဒီ ဒေသမှာ ရွှေရှိတယ်။ |'that' + LOC|

ku₂ *adv.* supposedly, in probability, in the manner. ဖို့၊ ယူဆတယ်၊ ဆိုကြ ပါစို့။ *Shvngòmré shvngbe nò dvzaqshì ku íeó.* 'All the churches are supposedly working so hard, right?' အသင်းတော်တွေ အားလုံးကတော့ ကြိုးစားကြတယ် ဆိုကြပါစို့။ *Paqzí lá ràku íe.* 'I suppose we need to find a way.' ပညာ ရှာရမယ်လို့ ယူဆပါတယ်။ *Kayíng màyíng vì límkú íe, Dongjí rvgaq gø lè.* '(We) will live everywhere, even in Thauŋkyi.' ကျွန်တော်တို့ နေရာဒေသ အားလုံးမှာ နေဖို့ ဖြစ်သွားပြီ၊ တောင်ကြီး အပါအဝင် ပေါ့။ *Nongmaqí nònggùn zí ràku íe.* 'We will have to encourage them.' သူတို့ကို အားပေးဖို့ ဖြစ်တယ်။ <Jp. =ká

***ku** *n.* head noun in noun compounds to indicate (ears and nose) discharge. နား ဖါချီး၊ နားချီး။ *Nàku.* 'Earwax.' နားဖါချီး။ *Nipku.* 'Dried mucus.' နားချီး ခြောက်။ |It usually follow after the words ear and nose.|

kú ⇔ **vkú** *n.* cherry. ချယ်ရီပန်း။

kù *v.t.* scoop, dip with a cup. ခူးခပ်တယ်။ *Kvntù kùðe.* 'To scoop soup.' ဟင်းရည်

ကော်ခပ်တယ်။

☐ **kùng₂** *v.t.* first person singular form of kù; combination of kù + ng =kùng.

kubvn *n.* type of a large hat. ခမောက် အကြီး တစ်မျိုး။

kúl *v.i.* be brittle, be easy to break. ဆတ် တယ်၊ ကြပ်တယ်။ =bvng, jvl

kùlwàng *n.* garden. ဥယျာဉ်။ *Edin kùlwàng taq Adam nvng Ewa ní sèng G'v'ráyí g'v'nyàngà.* 'God kept Adam and Eve in the garden of Eden.' ဘုရားသခင်က အာဒံ နှင့် ဧဝတို့အား ဧဒင် ဥယျာဉ်မှာ နေစေတော် မူ တယ်။

kum *n.* pan. မြေဖြင့် ပြုလုပ် ထားတဲ့ ကြော်အိုး၊ ဒယ်ပြား၊ မြေ ဒယ်အိုး။ *Kumtaq èsàngò.* 'Fry with pan.' ဒယ်ပြားမှာ ကြော်လိုက်ပါ။

kumyunit *n.* communist. ကွန်မြူနစ်။ *Í nìgø kumyunitrì rvt nò vtíng y'vngshà.* 'But we came back because of the Communists.' ဒါပေမဲ့ ကွန်မြူနစ်တွေ ရှိလို့ ပြန်လှည့် သွားခဲ့တယ်။ <Bur.

kún *v.t.* arrive. ဆိုက်ရောက်တယ်။ *Tiqnù kùndè.* '(He) arrives in one day.' တစ် ရက်ထဲနဲ့ ရောက်နိုင်တယ်။ <Dvmang dialect. =høq

Kúnming *pn.* Kunming; town name in Yunnan, China. ခွန်းမင် မြို့၊ တရုတ်ပြည် ယူ နန် နယ်ရှိ မြို့ တစ်မြို့ရဲ့ အမည်။

kung₁ *v.i. ~ v.t.* arise, wake-up. လှုံ့လျောင်း ရာမှ ထတယ်။ အိပ်ရာမှ နိုးလာတယ်။ *Sət kungshie.* 'Rise up swiftly.' လှုံ့လျောင်း ရာမှ ချက်ချင်း ထတယ်။ *Vdθ s̀ìng kungòe.* 'I am waking up Adeu.' အဒီးကို အိပ်ယာက ထခိုင်းတယ်။ [Takes onomatopoeic adverb sət.]

kung₂ *n:* 1. bowl, plate, dish. ပန်းကန် လုံး၊ ဟင်းခွက်။ *Kung chuqgòem.* 'Six plates.' ပန်းကန် ခြောက်ချပ်။ *Vmpà chuqkung* 'Six plates of rice.' ထမင်း ခြောက် ပန်းကန်။ 2. drainage, gorges. မြောင်း၊ လျှိုမြောင်း။ [It can also occur as numeral classifier. နှာမ်ခွဲ အမျိုးအစား အဖြစ်လည်း သုံးတယ်။]

□ **kungdor** *n:* pipe, drain-pipe. ပိုက်လှိုင်း (ရေသွယ်ရန် ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ရေ တလျှောက်)။ *Tikungdor.* 'Water pipe.' ရေ တလျှောက်။ *Koná ba s̀ìng tikungdorí tì shvyóòe.* 'Bring water into the wet rice field by the bamboo tube.' လယ်ကွက် ထဲကို ရေ တလျှောက်နဲ့ ရေ သွယ်တန်းတယ်။

□ **kungkvng** *n:* long bamboo drainage used for feeding animals. ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ တိရစ္ဆာန် ကျွေးမွေးတဲ့ စားခွက်။

□ **kungkvróng** *n:* bowl. ပန်းကန် လုံး၊ ချိုင့်တဲ့ ပန်းကန်။

□ **kungzvlà** *n:* wash basin. ပန်းကန်ဆေးစင်။

kung₃ ⇔ **vkung** *n:* 1. valley, drainage. ချိုင့်ဝှမ်း၊ လျှိုမြောင်း။ *Nongmaq vkungr̀ím* 'Our valley.' ကျွန်တော်တို့ ချိုင့်ဝှမ်း။ 2. valley, grazing valley, cow shade. စားကျက်၊ နွားခြံ။ *Ngàmaq nvngwà kung íe.* 'Our grazing valley.' ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နွားစားကျက် ဖြစ်တယ်။

□ **kung kvroq** ⇔ **vkung kvroq** *n:* 1. valley. ချိုင့်ဝှမ်း။ 2. gorge. လျှိုမြောင်း။ *Tisu rvmá wámàshvla, d̀ìngd̀vr íe, kungkvroq íe, saqgàng íe.* '(We) cannot do wet rice field, it is only steep slope, gorge, cliff.'

□ **kungtvng** ⇔ **vkungtvng** *n:* valley. ချိုင့်ဝှမ်း။

kùng₁ *n:* festival. ပွဲတော်ကြီး။ *Àngkaq s̀ìng gθ oqà kùng kí laqmànàí.* 'Let us not forget him in this thanksgiving festival.' ဒီလို ကျေးဇူးတော် ချီးမွမ်း ပွဲတော်မှာ သူ့ကို အောက်မေ့ဖို့ လိုတယ်။

□ **kùngdóng ni** *n:* the central day of the three day Ahzeu festival. ၃ ရက်ကြာ ကျင်းပတဲ့ ပွဲတော်ရဲ့ အလယ်ပတ်နေ့။ *Kùngdóng nitaq v̀ml̀ím.* 'To eat on the central day of the festival.' ပွဲတော်ရဲ့ အချက်ချာ ကျတဲ့ နေ့မှာ စားရန်။ = p̀vngl̀à ni

□ **kùngzaq** *n:* celebration, festival. ပွဲတော်ကြီး။ = bóymè

○ **kùng₂** See the entry **kù**

kùngà *n*: strength, endurance. ခွန်အား။

□ **kùngàshaq** *n*: force. အရှိန်၊ တွန်းအား။

Kùngáng *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kungbam *n*: name for mythun or gayal which has white head. ဦးခေါင်းဖြူတဲ့ နွားနောက်။

kùngbò ⇔ **kòngbù** *n*: sheath of the banana stem. ငှက်ပျောဖူး။

kùngjv̄m *n*: perron, front platform of a house. (အိမ်) ကပြင်။ *Kùngjv̄m jàmò nò v̄h'v̄m d'v̄ng b'òà wa.* 'They finished the floor and walls of the house, it is said.' အိမ်ကပြင်နဲ့ အကာ လုပ်ပြီးပြီလို့ ဆိုတယ်။

kungkung *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vtøp*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ အိုးနင်း ခွက်နင်း။ *Kung kung vtøpmè.* 'They fall down in a disorderly way.' အိုးနင်း ခွက်နင်း လှဲကျတယ်။

kúngma *n*: hoe. ပေါက်ပြား၊ တူရှင်းပြား။ *Shønshøn l'v̄m d'v̄pvt kúngma ràe.* '(We) need a hoe to remove the weeds.' မြဲပေါင်းမြက် ရှင်းဖို့ ပေါက်ပြားလိုတယ်။

kùngma *n*: respectful term for woman. အမျိုးသမီးကို လေးစား သမှုပြုပြီး ခေါ်ဆိုတဲ့ အသုံး အနှုန်း။

kungmang *n*: representative. ကိုယ်စားလှယ်။

kùngrv̄n *v.t*: marry. မင်္ဂလာ ဆောင်တယ်၊ လက်ထပ်တယ်။ *Abàn taqø màkùngrv̄nshì vl we gvzà luqlúv̄ngì.* 'But in this age it became common among people to live together without having married.' ဒီခေတ်မှာတော့ လူတွေ တော်တော် လက်မထပ်ကြပဲ အတူနေတာ များလာတယ်။ <Jp. =shvzøv̄ngshì

□ **kùngrv̄n bóy** *n*: wedding ceremony. မင်္ဂလာ အခန်း အနား။

kungshér *n*: arrow track (crossbow). မြားတံ တင်တဲ့ မြောင်း။

kùngshí *n*: boat. လှေ။ *Ngari wedø ídaq kv̄t nø kùngshísv̄tí wedø tókéd'v̄ng, wedø wàðe.* 'When the fish are in the water go to the water by little canoe, pick up all the fish, they do like that.' အဲဒီလိုမျိုး ငါးတွေ ဖြစ်သွားတဲ့အခါမှာ (အဆိပ်မိလို့ မူးတဲ့အခါ) တော့ လှေနဲ့ လိုက် ကောက်လိုက် ရုံပဲ၊ အဲဒီလို ဖမ်းတယ်။

kup₁ ⇔ **vkup**₁ *v.t*: 1. overturn (something), face the ground. တစ်ခု တစ်ခုကို ဖုံးအုပ်တယ်။ *Gaqdóngí karì kupmè.* '(I am) covering the chickens (by overturning) the basket.' ကြက်ကလေးတွေကို မြင်းတောင်းနဲ့ ဖုံးအုပ်တယ်။ 2. stumble, to fall over. ချော် လှဲတယ်။ *Køng vkupme.* 'Fall up side down.' ချော်လှဲကျတယ်။

☐ **kupshì** *v.i.*: stay home. အိမ်တွင်း အောင်းတယ်။ *Chòmyíng wa kupshìe.* 'Stay at home only.' အပြင် မသွားပဲ အိမ်တွင်း အောင်းတယ်။ *Shaqrépè akvt høq kupshìe.* 'The old man is still alive.' ဒီလူကြီး အခုထက်ထိ အသက်ရှင် နေသေးတယ်။ အိမ်တွင်း အောင်း နေသေး တယ်။

kup₂ ⇔ **vkup₂** *n.*: great grandfather. ဘေး။ *Vkupmaq dvsì taq wa vdè Rvwàng móngkaq vkang yàngì dø vshíme.* '(I) think (our forefathers) separated to our Rawang land during the time of my great grandfathers.' ကျွန်တော့် ဘေး ခေတ်မှာမှ ရဝမ် ဒေသကို ရောက်ရှိခဲ့ ကြတယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ = kop

kup₃ *n.*: tortoise, turtle. လိပ်၊ ကုန်း လိပ်၊ ပင်လယ် လိပ်။ *Kupsha èkee má.* 'Do you eat turtle meat?' လိပ်သား စားသလား။ *Kup tiqgo dvníngshìe.* 'One turtle is going slowly.' လိပ် တစ်ကောင် တစ်လှမ်းခြင်း သွားနေတယ်။

kup, *clf.*: classifier for counting numbers of handful. လက် တစ်ဆုပ်၊ နှစ်ဆုပ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tì wur tiqkup dýng èzàngò.* 'Add a handful scoop of water.' ရေ လက် တစ် ဆုပ်စလောက် ထည့်ပါ။

kup₅ *v.t.*: book's cover. စာအုပ် အဖုံး။ *Kàrubok kuplòng gvzà vnvp dø wàvpmà.*

'They have made this book's cover so beautiful.' သူတို့ စာအုပ် အဖုံးကို တော်တော် လှအောင် လုပ်ထားတယ်။

○ **kupshì** See the entry **kup**,

kuptvlup *n.*: bedbug. ကြမ်းပိုး။ *We pvlv taq kuptvlup vle.* 'There are bedbugs in that mat.' အဲဒီ ဖျာမှာ ကြမ်းပိုးရှိတယ်။

Kupzaziq *pn.*: Kupzazi; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kuq₁ *n.*: large wooden bowl-like tray used to serve guests. ဒေါင်းလန်း (သို့) ဧည့်သည် ဧည့်ခံရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ လင်ဗန်းလိုမျိုး သစ်သား ပန်းကန်လုံးကြီး။ *Kuq taq shè'vnmòng.* 'Give them food with a large wooden bowl.' သစ်သား ပန်းကန်လုံး ကြီးကြီးနဲ့ ကျွေးလိုက်ပါ။ = shóngkuq

kuq₂ ⇔ **vkup₂** *v.t.*: befriend. မိတ် ဖက်တယ်၊ ပေါင်း သင်းတယ်။

kuqgv̄m *v.i.*: amaze, shock, wonder. အံ့ဩ တွေဝေတယ်။

kuqràng *n.*: firefly. ပိုးစုန်းကြူး။ = kwórràng

kuqsòl *n.*: dove. ချိုး (ငှက်)။ *Kuqsòlsha gvme má.* 'Is pigeon meat yummy?' ခိုသား စား လို့ ကောင်းသလား။ = kodó

Kuqshèn *pn.*: Khushen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kuqshin *pn.*: Khushin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kur *clf*: 1. to circle, to surround. ပတ်လည်
 2. numeral classifier for counting small circles and blocks. အဝိုင်း၊ အကွက် စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Rvgaq tiqkursè røtshìe*. 'Ask for a small block of land.' မြေ တစ်ကွက် တောင်းတယ်။

kúr *v.i*: be startled. လန့်အော်တယ်။ *Kasèré kúre*. 'The chicks were startled and ran away.' ကြက်ကလေးတွေ လန့်အော်ကြတယ်။ [Exclusively with chickens. ကြက်များ လန့်အော်ပြေးတယ်။] = gvlè

Kùr ⇔ **vKùr** *pn*: birth order name for the fifth born female. ပဉ္စမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

□ **Kùrzì** *pn*: Kurzi; common name for the fifth born female. ပဉ္စမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ *Kurzi loràì*. 'Khurzi came back.' ခုရံဇီ ပြန်လာပြီ။

□ **Kùrzìrvm** *pn*: Kurziram; personal name. လူ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးရဲ့ အမည်။

kùrnèng₁ *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

kùrnèng₂ *n*: spotted cow. အပျောက် အကြား ပါတဲ့ နွား။

kùrtáni *n*: Wednesday. ဗုဒ္ဓဟူး နေ့။

kushin *n*: pad, cushion. နူးညံ့ တဲ့အဝတ် (သို့) ငှက်မွေးတို့နဲ့ ထိုင်တဲ့ အခါ သက်တောင့် သက်သာ ဖြစ်စေရန် ပြုလုပ် ထားတဲ့ အခု အခံ။ *Kushin mvdàmyíng éruìng*. 'Sit on a

cushion.' ကူရှင်ပေါ်မှာ ထိုင်တယ်။ <Eng.

kut *quant*: all, everything. အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ *Ngvya Chòngdvm mvrìng kèní kutwa shoq daqà wae*. '(He) has hired all (people) from Ngaya Chongdam villages.' ငါ ရာချောင်ဒမ် ရွာကနေ လူတွေ အားလုံးကို ငှားလာခဲ့တယ်။ *Kútwa è'ýmò*. 'Eat (it) all up.' အားလုံး စားလိုက်ပါ။

kùyà *n*: taxes, tribute, revenue. အခွန်အခ။

kvdaqvn *n*: kind of sour leaves; edible wild plant. အချည်ရွက် တစ်မျိုး။ *Sci. Oxyspora paniculata*.

kví *v.i*: stammering tongue. စကား ထစ်တယ်။ *Kàk'v'pè ayíng laqrung*. 'Let the one who has stammering tongue sits here.' စကား ထစ်တဲ့သူ ဒီမှာ ထိုင်။

kvláng *n*: rice or wheat straw. စပါး (သို့) ဂျုံမှ ရတဲ့ ကောက်ရိုး မျှင်။ *Kvláng mèw'v'ni*. 'Do not burn straw.' ကောက်ရိုးကို မီး မရှို့ပါနဲ့။

kvlánggam *n*: bird; bar-winged flycatcher shrike. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

kvlángsvp *n*: Asiatic pennywort. မြင်းခွာရွက်။ = pvlánglvp *Sci. Centella asiatica*.

kvlaq *v.i*: hurt; injure ထိခိုက် ဒဏ်ရာ ရတယ်။

Kvldým *pn*: Khaldam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kvlo *v.t:* slip. ချော်လဲတယ်။ *Tvrà vyat yíng kvlorae.* 'You will slip on a slippery road.' လမ်းချော်တဲ့ နေရာမှာ ချော်လဲ တတ်တယ်။

□ **kvló kvlò** *adv:* askew. ရွဲရွဲ စောင်းစောင်း။

Kvluq *pn:* Kalu river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

kvl̀ng *v.i:* run. ပြေးတယ်။ *Kvl̀nge lé.* 'I start running.' ပြေးနေတယ် နော်။ *Vkur kvl̀nge.* 'Akhur runs.' မခုရ် ပြေးတယ်။ *Zòng yíng kvl̀ng sh̀ngjiong bóy vle.* 'There is a running competition at school.' ကျောင်းမှာ အပြေး ပြိုင်ပွဲ ရှိတယ်။

k̀vm₁ *v.i:* believe, trust. ယုံကြည်တယ်။ *Nà k̀ s̀ng k̀vme.* 'I believe in your word.' ခင်ဗျား ပြောတာကို ကျွန်တော် ယုံတယ်။ *Shaq k̀vmshie.* 'Trust totally, or rely on.' လုံးဝ ဥသို ယုံကြည်တယ်။

□ **k̀vm vrm** *v.i:* reliable, trustworthy. ယုံကြည် စိတ်ချ။ အားထားလောက်တယ်။ *Vpong nò b̀nlidang taq k̀vmvrm.* 'Aphong is reliable at work.' အဖုန်က အလုပ် လုပ်ရာမှာ ယုံကြည်အားထား လောက်တဲ့သူ ဖြစ်တယ်။

□ **k̀vmnòt** *n:* faith. ယုံကြည်ခြင်း။ |'believe' + 'mind'|

k̀vm₂ *v.t:* set trap. ထောင်ချောက် ထောင်တယ်။ *Mvk̀m k̀mòde.* 'Set trap.' ထောင်ချောက် ဆင်တယ်။

□ **k̀m**₂ *v.t:* third person singular form of k̀vm.

k̀vm₃ *adv:* (not) even a little bit. အနည်းငယ်၊ လုံးဝ။ *K̀vmsè* 'A little bit.' အနည်းငယ်သာ။ *K̀vm gò mvỳnggò* '(I don't see, even a bit.' ကျွန်တော် လုံးဝကို မတွေ့ဘူး။ *K̀vm gò mvỳngshira.* '(He) didn't show up at all.' သူ လုံးဝကို ပေါ်မလာဘူး။ [Actually k̀vm, but changes to high tone for emphasis.] = bvtutt

Kvmàn *pn:* Khaman; people group name. လူမျိုး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

k̀vmkut *n:* kumquat. လိမ္မော်သီး အသေး တစ်မျိုး။ *K̀vmkut èsòq.* 'Eat a kumquat.' လိမ္မော်သီး စားတယ်။ <Eng. <Cantonese

kvmshì *v.i:* dare, willing to do something. ရဲဝံ့တယ်။ *Àngwawa dí kvmshie.* '(He/she) dares to go alone.' သူ တစ်ယောက် တည်း သွားဝံ့တယ်။

k̀vmshì ⇔ **vk̀vmshì** *v.i:* bully. ရန် စတယ်၊ အနိုင် ကျင့်တယ်။

kvmùng *n:* sugarcane. ကြံ ။ *Kvmòngriq yíng dīshì.* 'Let's (we two) go to the sugarcane field.' ကြံ စိုက်ခင်းကို သွားကြစို့။

□ **kvmùng dvchit** *n:* sugar. ကြံသကာ။ *Kvmòng dvchit tiqjoy.* 'One viss of sugar.' ကြံသကာ တစ်ပိသာ။ |'sugarcane' + 'boil until water boils off'|

kvn *n:* food to go along with rice. ဟင်း၊ ထမင်းနဲ့ တွဲဖက်ပြီး စားသုံး ရတဲ့ အစား အစာ။

Kvn kətnòe. '(He) is cooking dish /curry.' ဟင်းချက်နေတယ်။

☐ **kvnrvtshv̀m** *n:* knife for chopping vegetables. ဟင်းသီး ဟင်းရွက် လှီးရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ ဓါး။ *Kvnrvt shvm tiqka.* 'One vegetable knife.' ဟင်းရွက် လှီးတဲ့ ဓါးတစ်လက်။ |'non-rice food' + 'cut' + 'knife'|

☐ **kvnshól** *n:* left over curry (non rice food). ဟင်းကျန်။ |'non-rice food' + 'numb'|

☐ **kvnshú** *n:* vegetable oil. ဟင်းသီး ဟင်းရွက်မှ ထုတ်ယူတဲ့ အဆီ။ *Kvnshú wvn ràe.* 'Need to buy vegetable oil.' ဟင်းသီး ဟင်းရွက် အဆီ ဝယ်ရမယ်။ |'vegetable' + 'oil'|

☐ **kvntì** *n:* soup. ဟင်းချို၊ ဟင်းရည်၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်နဲ့ အသား ငါး ပြုတ်ရည်။ *Kvntì kətnòe.* '(I) am cooking soup.' ကျွန်တော် ဟင်းချိုရည် ချက်နေတယ်။ |'vegetable' + 'water'| = *tìlò̀m*

☐ **kvnyúng kvnyv̀ng** *n:* vegetable. ဟင်းသီး ဟင်းရွက်။ *Kkvnyúng kvnyàng èkvntòng.* 'Plant vegetables.' ဟင်းသီး ဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးပါ။

Kvndóng pn: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kvnkashí *n:* bitter gourd, bitter eggplant, scarlet eggplant. ကြက်ဟင်းခါး

သီး၊ ခရမ်း စပ်သီး။ |'bitter gourd' + 'fruit'|
Sci. Solanum aethiopicum.

kvntvr̀ng *n:* type of edible leaves. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

kvng₁ *v.t:* gather up (rice and clothing that had been spread out to dry). ရုတ်သိမ်းတယ်၊ ငါးဖမ်း ပိုက်၊ နေလှန်း ထားတဲ့ အဝတ် အထည် တွေကို ရုတ်သိမ်းတယ်။

☐ **kang₃** *v.t:* third person singular form of kvng. *Laqtun lívshì rì kangòe.* 'Gathering (dried) clothes.' လှန်းထားတဲ့ အဝတ် တွေကို ရုတ်တယ်။

kvng₂ ⇔ **vkng** *v.i:* hold, tie roughly. ချည်တယ်၊ ချည်နှောင်တယ်။

☐ **kang₄** ⇔ **vkang₄** *v.t:* hold or tie roughly. အကြမ်း ချည်နှောင်တယ်။

kvng₃ ⇔ **k'vng₃** *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vdón* 'tie'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Wepà vshòngò̀m adò dvr katnò nò, wey'ng dòtnaq kvng vdò̀mòe.* 'Three of that kind were erected and the rat was tied up there.' အဲဒီလို (တိုင်) သုံးခုကို စိုက်ထူပြီး၊ အဲဒီမှာ ကြက်အနက် တစ်ကောင် ကို ချည်တယ်။ *K'vng(k'vng) wa nàdò̀nò.* 'Tie it tightly.' တင်းတင်း ချည်နှောင်ပါ။

k'vng₁ *v.i:* strong. ခွန်အားကြီးသော၊ သန်မာသော။ *Vdò nò k'vng.* 'Adeu is strong.' အဲဒီက ခွန်အားကြီးတယ်။

k'vng₂ *v.t.*: drive (car or cart). မောင်းတယ်။
Modoch'ng ngàt k'vngò n'ng má? 'Shall I drive the car?' ကား ကျွန်တော် မောင်းရမလား။ *Modo k'vng gvzà sháòe.* '(He) can drive a car really well.' သူ ကား ကောင်းကောင်း မောင်းတတ်တယ်။

□ **káng₄** *v.t.*: third person singular form of k'vng.

k'vng₄ *n.*:

kvp₁ *v.i.* ~ *v.t.*: fetch or draw water. ရေငင်တယ်၊ ရေခပ်တယ်။ *Tì kvpm'vámìe.* 'We go get water for ourselves.' ရေ သွားခပ်မယ်။ ရေ ခပ်ဆင်းကြမယ်။ *Tì kvpshìe.* 'Fetch water for oneself.' မိမိ သုံးရန် အတွက် ရေခပ်တယ်။

□ **kap** *v.t.*: third person singular form of kvp. *Vpungí tì kapmòe.* 'Aphung is fetching water.' အဖုန် ရေခပ်တယ်။

kvp₂ *v.i.*: fat. ဆူဖြိုးတယ်၊ ဝဖြိုးတယ်။ *Kvp we waq nò kébyoe.* 'Fat pig is good to eat.' ဆူဖြိုးတဲ့ ဝက်က စားလို့ ပိုအရသာ ရှိတယ်။ [It can also be used with positive meaning for people, to mean of healthy size, not skinny.]

kvp₃ *adv.*: secure, (hold) fast. ခိုင်မြဲစွာ၊ တည်တံ့စွာ၊ တင်းကျပ်စွာ။ *Kvp mynvt* 'Stick tight.' တင်းကြပ်စွာ ကပ်ထားတယ်။ *Kvp z'òmòe.* 'Hold fast.' တင်းကြပ်စွာ ဆုတ်ကိုင်ထားတယ်။

kvreq *v.i.*: small. ငယ်တယ်။

□ **reqkvreq** *adv.*: short and small. ပုသေးသေး။

kvri kvroq *n.*: bumpy. ချိုင့်ခွက် တွေနဲ့ မညီမညာဖြစ်။

kvriq 1. *v.t.*: tickle. ကလိ ထိုးတယ်။ **2.** *v.i.*: itch. ယားတယ်။

kvroq *n.*: gorge. ချိုင့်။ *Kvruq r'vms'ng vjae.* 'Fall down into the gorge.' ချိုင့်ထဲကို ကျသွားတယ်။ = kung kvroq

kvru *v.t.*: peck at (rice) (of chickens), poke at something. (ဆန်၊ စပါး တို့ကို ကြက်တွေက) ထိုးဆိတ်ခြင်း။ *Karù vm bìrì kvrúòe.* 'Chickens poking rice bag.' ကြက်ကလေး တွေက စပါးပုံကို ထိုးဆိတ် မွှေနှောက် နေကြတယ်။ = chú

kvrt₁ *v.t.* **1.** plant (trees), grow plants, insert something so that it stays in that place. အပင် (သို့) တစ်ခုခုကို မြေမှာ စိုက်တယ်။ *Vb'ò kvtnòe* 'I plant paddy.' ကျွန်တော် စပါး စိုက်တယ်။ **2.** erect. တိုင် စိုက်တယ်။

□ **kat₂** *v.t.*: third person singular form of kvrt. *Tisukung katnòe.* 'Plant wet rice.' စပါးပင် စိုက်ပျိုးတယ်။

kvrt₂ *dem.*: that, there, remote pronoun, closer to the hearer. အဲဒီမှာ။ *Kvty'ng èrung.* 'Sit there.' အဲဒီမှာ ထိုင်ပါ။

□ **kvtd'ò** *adv.*: like that. အဲဒီလို။ *Kvtd'ò èw'ò.* 'Do it like that.' အဲဒီလို လုပ်လိုက်ပါ။ |'that' + 'manner'|

<Wadamkhaung dailect. =wedø

kvt₃ *clf*: classifier for long thin things, like needles, pens, pencils, rulers. အပ်၊ ခဲတံ၊ ဘောလ်ပင်နဲ့ ပေတံ ကဲ့သို့ ပိန်ပါးပြီး ရှည်လျားတဲ့ အရာဝတ္ထု ပစ္စည်း တွေကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sòngmè tiqvt*. 'One needle.' အပ် တစ်ချောင်း။

kvt₁ 1. *n*: when သောအခါ၊ မှ။ *Rvmá chu d'ing b'òà kvtwa tuq daqì*. '(He) only arrived when the rice plantation is finished.' စပါး စိုက်ပျိုးပြီးမှ (သူ) ရောက်လာတယ်။ 2. *clf*: numeral classifier for counting numbers of times or frequency. အရေ အတွက်၊ ကြိမ်ဖန် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား ။ *Kad'ingkvt wa b'òà*. 'How many times did you do?' ဘယ် နှစ်ကြိမ် ဘယ်နှစ်ခါ လုပ် ပြီးပြီလဲ။ *Tiqvt gø mvdì ra*. 'He didn't come once.' သူ တစ်ခေါက်မှ မလာဘူး။

□ **àngkvtkvt** *n*: often. မကြာ မကြာ၊ မကြာ ခဏ။ *Àngkvtkvt èdira*. 'Do come often.' မကြာ မကြာလာပါ။ |NFP + CLF.time + CLF.time|

□ **yakvt** ⇔ **akvt₂** *n*: now, at this poin in time. အခု။

kvtshì *v.i*: insist. အတင်း ငြင်းဆန်တယ်။ = he

kwá *n*: ordinary bee. ပျား။ *Kwátì nø zì íe*. 'Honey bee is medicinal.' ပျားရည်က ဆေးဖက် ဝင်တယ်။ *Kwá dø vyøngshìe*. 'Like

bee (he) is coming around.' ပျားလို ရစ်တီ ရစ်တီ လုပ်နေတယ်။

□ **kwádàni** *n*: queen bee. ပျား ဘုရင်မ။ |'bee' + 'emperor'|

□ **kwáróng** *n*: beehives. ပျားခေါင်း။ |'bee' + 'confine', róng ⇔ rúng. |

□ **kwárvp** *n*: honey comb. ပျား ဖယောင်း။

□ **kwátì** *n*: honey. ပျားရည်။ |'bee' + 'water'|

□ **kwáyòm** *n*: hive. ပျားအုံ။

□ **kwázeq** *n*: upper part of honey comb. ပျား လပွဲ၊ ပျား သလက်။

kwan *v.t*: chase out, expel. မောင်းထုတ် တယ်။ *Wedø í rvt nø welòng kèò taqsórí vrá sha kwanò nø vní vshòmgo shvt b'òò kvtní wa mvrìng kaq s'ìng vrìng daqòe ó*. 'That manner, while they are eating that, they will hunt (chase) again, only when they have killed two or three animals will they inform the village.' အဲဒီလိုမျိုး အဲဒါကို စားလျက်နဲ့ သားကောင် ဆက်ရှာတယ်၊ နှစ်ကောင်၊ သုံးကောင် ရမှ ရွာသားတွေကို သွား အကြောင်းကြား ခေါ်တယ်။

kwang 1. *v.t*: to circle, surround. ဝိုင်းအုံ တယ်၊ ဝိုင်းရံတယ်။ *Só k'òpè kwangámì*. 'Let's go and surround the thief.' သူ့ခိုး ကို သွားပြီး ဝိုင်းရအောင်။ 2. *clf*: classifier for counting number of circlular

objects. အဝိုင်း၊ အကွင်း တွေကို ရေတွက် ရာ မှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Modo daya tiqkwang*. 'One car tyre.' ကားတာရာ တစ် ခု။

kwàrbu *n*: star. ကြယ်။

☐ **kwàrbu kwàrta** *n*: galactic. ကြယ် တာ ရာ။

kwaya *n*: choir. သံစုံ ကွာယာ သီချင်း။

kwe₁ *v.i. ~ v.t.*: lend or borrow. ချေးငှား တယ်။ *Vpong nø vnvng yíng kénì gìmsìng kweshìe*. 'Aphong borrows money from Anang.' အဖုန်က အနန်ဆီက ပိုက်ဆံချေးယူ တယ်။ *Nìngsír nø gìmsìng kwem mè íe*. 'Anang lends money with interest.' အ နန်က ပိုက်ဆံ ချေးစားတယ်။ |With the reflexive marker -shì means 'borrow'.|

☐ **kweshì** *v.i.*: borrow. ချေးငှား ယူတယ်။ *Yangon dì lím gìmsìng kweshìe*. 'Borrow money to go to Yangon.' ရန်ကုန် သွားဖို့ အတွက် ပိုက်ဆံ ချေးတယ်။

kwe₂ *v.t.*: hook. ချိတ် ယူတယ်။

kwe₃ ⇔ **vkwe** *v.i.*: work for very little in return, work hard. *Weni weni vkwevme*. 'He works hard for food everyday.' တစ်ရက် စားဖို့ တစ်ရက်လုပ်တယ်။

kwé *adv.*: Well, Hey!; exclamation. ဟို့၊ အာမေဇိုတ် အသံ။ *Weòng Sínglòp lebòì kvt nø, kwé Dvmàng lap sèng dì "Uròng shìgùng" èò nø weyíng vle*. 'After we pass Sangleup, and head toward

Dvmang, there is a mountain called Urong.' အဲဒီ ဆန်းလွတ်ကို ကျော်လာပြီးနောက်၊ ဟို့ ဒေသန် ဖက်ကို သွား၊ အဲဒီမှာ အူရုံ တောင်ဆို တာ ရှိတယ်။

kwé kwé wa *adv.*: messy. ရှုပ်ရှုပ် ယှက် ယှက်။

kwèraq *n*: hook for hanging things on in the house. အိမ်ထဲမှာ ပစ္စည်း ချိတ်ဆွဲရတဲ့ ချိတ်။ *Bvlaq dòng kwèraqí échùngò*. 'Keep the shirt on the hook and hang (on the wall).' အင်္ကျီကို ချိတ်နဲ့ ချိတ်ထားလိုက်ပါ။ |'hook' + 'place on'|

kwi *n*: tape (including recording tape), ropes, something you wrap around something else. တိတ်ခွေ။ *Mvkún kwi*. 'Music tape.' သီချင်းခွေ။ *Kwi 500 lòng rànge*. '(I) need 500 tapes.' ကျွန်တော် တိတ်ခွေ ငါးရာ လိုတယ်။ <Bur.

kwì ⇔ **vwì** *v.t.*: snare or trap (any kind of animal or person), try to get someone or some animal, observe them to find out the best time and place to catch them. ထောင် ဖမ်းတယ်၊ အမဲ လိုက်တယ်။ *Rvwàngrì sha kwìké yìngshà tvrà shèrì lèò*. 'Let's us now talk about how Rawang hunted animals.' အခုတော့ ရဝမ် လူမျိုးတွေ ဘယ်လို အမဲ လိုက်ခဲ့ ကြတယ် ဆိုတဲ့ အကြောင်း ပြော ရအောင်။ *Sha vkwìké nìng sèng die*. '(He) is going for hunting.' အမဲ လိုက်ဖို့ အတွက် သွားတယ်။

Kwin ⇔ **vKwin** *pn*: birth order name for the third born male. တတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = *vjùng*

☐ **Kwindvng** *pn*: Khwindang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

☐ **Kwinjùng** *pn*: Khwinjung; the third son of whose father is also the third born. တတိယ မြောက် သားအား ပေးလေ့ရှိတဲ့ အမည်။ *Kwinjùngé èdi ra*. 'Kwinjùng come over here.' ခင်ဂျုံ လာခဲ့ပါ။ = *kwin, kin*

Kwinlé *pn*: Khwinle; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kwinroq *pn*: Khwinrau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kwinsun *pn*: Khwinsun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kwinsvng *pn*: Khwinsang; one of the five major branches of Rawang. အဖွဲ့ခွဲ ကြီး ငါးမျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ် မျိုးရဲ့ အမည်။ [The term Anong is commonly used these days to refer to this people group. ယခုအခါတွင် အနန် လူမျိုးဟု လူသိများတယ်။] = *Kwinpvng*

kwintvng *n*: trap; snare for birds. သစ်ကိုင်း ပေါ်မှာ ထောင်ရတဲ့ ငှက် ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ *Sá vnígo kwintvngí tɣpké bʰà*. 'The two birds are caught in

the trap.' ငှက် နှစ်ကောင်ကို ကျော့ကွင်းမှာ ဖမ်းမိတယ်။ <Damang dialect. = *gotvng*

○ **kwinzø** See the entry **kwinzu**

Kwinzø *pn*: Kwinzeu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kwinzø̄m *pn*: Khwinzeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kwinzu ⇔ **kwinzø** *n*: peak. တောင်ထိပ်။ *We kwizu svng nø vsvng dí mǎshvla*. 'That peak is not reachable (by human).' အဲဒီ တောင်ထိပ်ကို လူသွားလို့ မရ ဘူး။ [This means the little mountain peak not covered by water in the flood.]

kwinkwing *adv*: twinkling, bright. တ လက်လက်။ *Muqlangram taq kwǎnɪpri kwinkwing shóre*. 'The stars are brightly shining in the sky.' ကောင်းကင် ယံမှာ ကြယ်ကလေးတွေ တလက်လက် တောက်ပနေကြတယ်။

kwit ⇔ **mvkwit** *clf*: 1. pinch, peck or break small piece. ဆိတ်တယ်။ *Yopyø ngø̄mshie mèkwitnò*. '(He) is falling asleep, pinch him.' အိပ်ငိုက် နေပြီ၊ ဆိတ် လိုက်ပါ။ 2. classifier for counting numbers of small pieces. အစ အနု၊ အပိုင်း အစလေး တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

kwø *clf*: classifier for counting numbers of patches (of ground/field). အကွက်၊ အပိုင်း စသည် တို့ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ = kwur, kur

Kwø *n*: birth order name for the fifth born female. ပဉ္စမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = Kùr

kwøràng *n*: firefly. ပိုးစုန်းကြူး။ = kuqràng

kwørbù *n*: star. ကြယ်ကြီး၊ ကြယ် တံခွန်။ *Sháng kwørbù*. 'Morning star.' မိုးသောက် ကြယ်။ = kwàrbù

kwùrnip ⇔ **kwørnip** *n*: star. ကြယ်။ *Kùrnip kùrtàrì*. 'Stars.' ကြယ်တာရာ တွေ။ *Dèyaq nø muqlàng taq kwùrnip dìn ie*. 'There are many stars in the sky tonight.' ဒီညတော့ ကောင်းကင်မှာ ကြယ်တွေ ပြည့်နှက် နေတယ်။

☐ **kwùrnip kwùrta** *n*: battalion of star. ကြယ်တာရာ။ = kwørbu kwørtà, kwàrbù kwàrtà

kwíng ⇔ **kóng₂** *n*: room. အခန်း။ *Nøngmaq chòm nø pvngwàkwíng vle*. 'We got five rooms in our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်မှာ အခန်း ငါးခန်း ရှိတယ်။

L 1

la₁ ⇔ **vla** *v.t.* 1. come down, descend.

အောက်ကို ဆင်းတယ်။ *Rvgaqtəm lashidaqi.* '(He) came down to earth.' လောကကို ကြွဆင်းတယ်။ 2. drop. ချတယ်၊ ကျန်ရစ်တယ်။ *Vbø laðe.* 'Drop paddy (for planting).' စပါး မျိုးစေ့ ချတယ်။ 3. left behind, forget. မေ့ကျန် ရစ်တယ်။ *Dìnggúng vlashì rái.* 'He has forgotten his bag.' သူ လွယ်အိတ် မေ့ကျန်ရစ်တယ်။

la₂ *clf:* numeral classifier for section. နမ်ခွဲ အမျိုး အစားပြု။ *"Pvngla ðvngø nø yéþòshà é," wae wa.* "(We) finished the lower parts of the house", they told (him), it is said.' ကြမ်းခင်း အတွက် လိုတာ တွေတော့ ရှာပြီး ပြီလို့ ပြောတယ် တဲ့။

la₃ *part:* marker which occurs after nominal classifier to mark plurality. နမ်ခွဲ အမျိုး အစားတွေကို အများကိန်း ပြောင်း တဲ့ နမ် နောက်ဆက်။ *Nvngàré gòla.* 'A number of men.' ယောက်ျားလေးတွေ။ *Rvshà tiqgola.* 'A number of monkeys.' မျောက် သုံးလေးကောင်။ |Usually it refers to three of four items. သုံး၊ လေးခုကောင်တို့

ကို ရည်ညွှန်းရာမှာအသုံးများတယ်။ |

la₄ *n:* time word, month. အချိန် ကာလ၊ လ။ *Shvngøt lagðm alðe.* 'It is called the seventh month.' ခုနစ်လ လို့ ခေါ်တယ်။

○ **la₅** See the entry **laq₃**

lá₁ *v.t:* look for, find. ရှာဖွေတယ်။ *Vsìng tiqgòt Vnvng sìng láðe.* 'Someone is looking for Anang.' လူ တစ်ယောက်က အ နန်ကို ရှာနေတယ်။ *Àng ým lým lávme.* 'He searched for food for himself.' သူ အစားစာ ရှာဖွေ စားသောက်တယ်။

lá₂ *clf:* male gender marker for animals. အထီး၊ အဖို ကို ခွဲခြားတဲ့ နမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

☐ **gilá** *n:* male dog. ခွေးထီး။ |'dog' + 'male'|

☐ **waqlá** *n:* boar (male pig). ဝက်ထီး။ |'pig' + 'male'|

lá₃ *part:* tag question marker. ပိုမို ရှင်းလင်း ရန် (သို့) ထပ်မံပြီး ပြောစေရန် မေးတဲ့ အမေး ဝိဘတ်။ *Àng ðie lá.* '(He) is going, isn't he?' သူ သွားတယ် ဟုတ်လား။ *Sharø wa íe lá.* 'Is that true, it is only bone.' အရိုး

တွေ ချည်း ဟုတ်တယ်ဆို ဟုတ်ရဲ့လား။

lá, *adv*: again. ထပ်၊ ပြန်။ *Todø lá èwàð*. 'Do (it) again the same as before.' ခုနလို ပြန်လုပ် လိုက်ပါ။ =rá

là ⇔ **vlà** *kin*: sister-in-law (brother's wife, husband's sister), brother-in-law (sister's husband, wife's brothers), niece (maternal uncle's or paternal aunty's children). ယောင်းမ (အစ်ကို၊ မောင်ရဲ့ ဇနီး၊ ခင်ပွန်းရဲ့ အမ၊ ညီအစ်မ တွေ)၊ ယောက်ဖ (အစ်မရဲ့ခင်ပွန်း၊ ဇနီးရဲ့အစ်ကို မောင်တွေ)၊ မိခင် ဘက်မှ ဦးလေး တော်စပ်သူရဲ့ သားသမီးတွေ၊ ဖခင် ဘက်မှ အဒေါ် တော်စပ်သူ ရဲ့ သားသမီးတွေ။ *Vlà Pong* 'My brother-in-law/cousin Aphong.' ယောက်ဖ အဖုန်။ ကျွန်တော့် အစ်ညီ ဝမ်းကွဲ အဖုန်။ *Vlà Nvng*. 'My sister-in-law Anang.' ယောင်းမ အနန်။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.

□ **là mè** ⇔ **vlàmè** *kin*: sister-in-law (brother's wife, husband's sisters). ယောင်းမ၊ မရီး၊ ခေမ (အစ်ကို၊ မောင်တွေရဲ့ ဇနီး၊ ခင်ပွန်းရဲ့ ညီအစ်မတွေ)။ *Vlà mè nò zùng svra íe*. 'My sister-in-law is a school teacher.' ကျွန်မရဲ့ ယောင်းမက ကျောင်း ဆရာမ ဖြစ်တယ်။

□ **là pè** ⇔ **vlà pè** *kin*: brother-in-law. ယောက်ဖ၊ ခဲအို၊ မတီ။

Labo *pn*: Labau; Rawang surname. ရုပ်မ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ladvng *part*: marker which occurs after nominals to mark the probability or suggestion of the N. တကယ်လို့များ၊ ဆိုကြ ပါစို့။ *Diwe ladvng íni*. 'Suppose they go?' အကယ်လို့ သူတို့ သိသွားခဲ့ရင်။ သူတို့ သွားတယ် ဆိုကြပါစို့။ *Ó kapv̀n ladvng íe má*. 'Oh, what kind is it?' အို ဘာတွေ ဖြစ်မလဲ မသိ ဘူး။ |'in case' + 'probability'|

Lagang *pn*: Lagang; Rawang surname. ရုပ်မ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lago *pn*: Lagau; Rawang surname. ရုပ်မ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lagon *pn*: Lagaun; Rawang surname. ရုပ်မ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lagrung *pn*: Lagrang; Rawang surname. ရုပ်မ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lak *v.i*: proud. ကြွားဝါတယ်။

làkò *n*: plough, ploughshare. ထယ်သွား။ *Làkòka èwàv̀tnd*. 'Bring the plough here.' ဒီကို ထယ် ယူလာပါ။

□ **làkòshà** *n*: ploughshare. ထယ်သွား။ *Nayáshìe làkòshà gvzà dée*. 'Mind the ploughshare, it is very sharp.' ထယ်သွား အလွန် ထက်လို့ သတိ ထားပါ။ |'plough' + 'tooth'|

Lakrvp *pn*: Lakhrap; Rawang surname. ရုပ်မ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

làkùn *n*: threshing ground. တလင်း။

lala *adv*: greasy, oily. ချောမွေ့တယ်၊ ချော် တယ်၊ အဆီ ပြန်တယ်။ *Yalòng nò lala wawe*

tiqlòngfè. 'This one is slippery.' ဒီတစ်ခုက
ချောမွေ့နေတဲ့ အရာတစ်ခု ဖြစ်တယ်။

lala wa *onm* onomatopoeic word; the
sound of La La. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊
ကလေး ချောမြူတဲ့ အသံ။ *Lala wae.* 'Singing
"La La" a song.' သူ "လာလာ" ဆိုပြီး သီချင်း
ဆိုပြနေတယ်။

○ **lam** See the entry **lvn**

○ **lám** See the entry **lám₁**

lám *n:* side, time. ဖက်၊ ဖက်ခြမ်း။ *Wekvt nò*
Krvngkú lám yíng zòng poqa yàngà. 'And
then in the Khrangkhu region (he)
started a school.' အဲဒီနောက်မှာ ခရန်ခူး
ဖက်မှာလည်း ကျောင်း စ ဖွင့်ပေး ခဲ့တယ်။ *Dvhà*
lámí mvsiq se leke nò., 'In the summer,
(he) trapped small birds....,' နွေ ရာသီမှာ
တော့ ငှက်ကလေးတွေ ထောင်စားပြီးမှ။ *Zìnggá*
lám. 'Winter season.' Or 'During the
time of winter.' ဆောင်း ရာသီ။ (ဝါ)
ဆောင်းတွင်း ကာလ။ <Jp.

lám *clf:* classifier for half of something.
တဝက် (သို့) တခြမ်းနဲ့ အချိန်ကာလ အပိုင်း
အခြား ဖော်ပြတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Talám.*
'One halve each.' တပိုင်းစီ၊ တစ်လွန်စီ။

lamboq *n:* associate, companion,
partner, friend. အဖော်၊ မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်
ချင်း။ *Yesu nò lamboq shvlá íe.* 'Jesus is a
good friend.' ယေရှုက မိတ်ဆွေကောင်း ဖြစ်
တယ်။

□ **lamboq lamchvng** *n:* friend. မိတ်
ဆွေ သူငယ်ချင်း။

○ **lán** See the entry **lín**

lang₁ ⇔ **vlang₁** *v.i:* to fly. ပျံသန်းတယ်။
Nvmbungli vlange. 'The aeroplane flies.'
လေယာဉ် ပျံသန်းတယ်။

lang₂ *n:* while; numeral classifier for
time. တစ်ခဏတာ၊ အချိန်ပြ နှစ်ခွဲ အမျိုး
အစား။ *Àngpè dìámì langí yòpme.* 'He is
sleeping while his father is out.' သူ
အဖေ ထွက်သွားခိုက် သူ အိပ်နေတယ်။
Tiqlvngsè. 'A short moment.' တခဏလေး။

lang₃ *adv:* bright or clear. ရှင်းလင်း။
Shvngín lánò we tiqpvn gò rvgaqtaq adò
mòlshòm yoe, tiqhv n langmvshè íe. 'A
type called Shangan also grows a lot
like this, on the ground. It is
somewhat bright red (in color).' ရှင်းနိုး
လို့ခေါ်တဲ့ တစ်မျိုးလည်း မြေပေါ်မှာ ပြန့်ကျဲ
ပေါက်ရောက်တယ်။ အနီရောင် ရှိတယ်။

□ **langlang** *adv:* smooth, glossy,
sleek. ညီညာ ပြန့်ပြူးသော၊ ချောမွေ့သော၊
ဝပြုံး စိုပြေသော။ *Tishvmvng nò langlang*
wave íe. '(The ground) is smooth
near the water/river.' ရေချောင်း အနီး
မှာ မြေကြီးက ချောမွေ့တယ်။ *Àngshing nò*
langlang wasè íe. 'He/she has
smooth skin.' သူက ချောမွေ့တဲ့ အသား
အရေကို ပိုင်ဆိုင်တယ်။

lang₄ ⇔ **vlang₂** *v.t.*: rinse, flush. ဆေးကြောတယ်။ *Kunggòmla nàlangò.* 'Rinse the plates.' ပန်းကန်တွေ ဆေးကြော လိုက်ပါ။

láng₁ **1.** *v.t.*: carry away in flow of water. ရေစီးနဲ့ မျောပါ သွားတယ်။ *Shóngtòmri láng kéòe.* 'Logs are carried away by the water.' သစ်တုတ်တိုတွေ ရေစီးနဲ့ မျောပါ သွားကြတယ်။ **2.** *v.i.*: drop. လွှတ်ချတယ်။

○ **láng₂** See the entry **lvng₁**

làng₁ *v.t.*: drop out, leave. ထုတ်ပယ်တယ်၊ ထုတ်ပစ်တယ်၊ စွန့်တယ်။ *Bvnli kení làngòe.* '(He) was fired from the job.' သူ့ အလုပ်က ထုတ်ပယ်ခံ ရတယ်။ *Shází àmilòng gò làng bósà.* 'We also have stopped chewing betel nut.' ကွမ်းယာ စားတာလဲ စွန့်လိုက်ပြီ။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.|

□ **lángshì** *v.i.*: leave, quit, drop out. နုတ်ထွက်တယ်။ *Zìng svra kèní lángshìe.* 'He quit teaching/ he resigned from the teaching job.' ကျောင်း ဆရာအလုပ်က နုတ်ထွက်တယ်။ [Resigning from a professional position. ရာထူးမှ အနားယူ နုတ်ထွက်တယ်။]

làng₂ *cl*: numeral classifier for counting numbers of two outstretched arms. နှစ်ကိုက် ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Bvngdøn sùng kadø tiqlàng íe ló, dvnáyíng.* 'At the camp, how long is the Bangdeun peak?' ဘန်ဒွန် တောင်က

ဘယ်နှစ်ကိုက် လောက် ရှိသလဲ။ *È adíngte ni tiqlàng íe lé.* 'Well, it is about this long.' ဒီလောက်လောက်တော့ ရှည်တယ်။

làng₃ *v.i.*: swim. ရေကူးတယ်။ *Tì lànge.* '(He) is swimming.' ရေ ကူးတယ်။ *Rvmèyíng lànge.* 'Swim in the river.' မြစ်ထဲမှာ ရေကူးတယ်။

làng₄ ⇔ **vlàng** *n.*: young. လူငယ် လူလတ်။ = shòlaqré

□ **lù làng** ⇔ **vlù vlàng** *n.*: young people. လူငယ် လူလတ်။

lángbà *n.*: beautiful figure or beautiful girl. အချိုး အစား ပြေပြစ်တဲ့ လှပတဲ့ အမျိုးသမီး။ = vjòng

langbang gòem *n.*: the tenth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-September to mid-October တစ်ဆယ့် နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ ဒသမလ။ *Langbang gòem dvgvp èdira.* 'Come during the tenth month.' ဆယ်လ ပိုင်း၊ ဒသမလ ပိုင်းမှာ လာခဲ့ပါ။

làngdà *n.*: bird; vulture. လင်းတ (ငှက်)။ *Làngdà tiqgo vlange.* 'One vulture is flying.' လင်းတ ငှက်တစ်ကောင် ပျံသန်း နေတယ်။

làngdòngmè *n.*: eagle. လင်းယုန် (ငှက်)။

Lánggá pn: Langga; place name. လန်းကား၊ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lànggá *v.i.*: shine bright. ရွှင်ပြုံးတယ်၊ လင်းလက်တယ်။ *Mìrshìm lànggáe.* '(His) face

is shinning.' သူ့ မျက်နှာ ရွှင်ပြုံးတယ်။

Lànggátì *pn:* Langga river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Lànhòsøn *pn:* Langheuseu; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Langkay *pn:* Langkhai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

làngkìng *n:* bird, hawk. စွန် (ငှက်)။

langkísøn *n:* bird; shikra, osprey; sparrow hawk. ချိုးသိမ်း (ငှက်)။ *Langkísønri shvlým shie.* 'Sparrow hawks are dancing.' သိမ်းငှက်တွေ မြူးတူး ပျော်ရွှင် နေကြတယ်။

Langkøm *pn:* Langkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lànglàng *adv:* (sky) crystal clear. (မိုး) စင်စင် လင်း။ *Lànglàng ká dári.* 'It is already so bright.' မိုး စင်စင် လင်းနေပြီ။

lànglì *n:* professional, expert. ကျွမ်းကျင်သူ။ *Yiyí lànglì.* 'Expert at making thread.' ချည်ငင် ကျွမ်းကျင်သူ။ *Kàshòn lànglì.* 'Fluent speaker.' စကားပြော ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသူ။ *Shashvt lànglì.* 'Profession in slaughter.' သားသတ် သမား၊ သားသတ် ကျွမ်းကျင်သူ။

Làngmè *pn:* 1. Langme (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ 2. hawk, eagle. စွန်ငှက်၊ သိမ်းငှက်။

Langnø *pn:* Langneu; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

làngré *n:* youth. လူငယ် လူလတ် အရွယ်။

Langse *pn:* Langse; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

□ **Langsetvng** *pn:* Langsetang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

làngsøn *n:* sparrow hawk. စွန်ရဲ့။

Làngwàng *pn:* Langwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Langwin *pn:* Langwin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lanya *pn:* Lanya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lap₁ ⇔ **vlap** *v.i:* 1. open. ပွင့်ဟတယ်။ *Nìmsóng vlapmè.* 'The door is open.' တံခါး ပွင့်နေတယ်။ 2. blink, flash (of eyes, lights, fire). တဖျတ်ဖျတ် ခတ်တယ် (မျက်လုံး၊ အလင်း၊ မီး)။ *Svmi vlapshie.* 'The light is blinking.' မီးရောင် တဖျတ်ဖျတ် ခတ်နေတယ်။

□ **laplap wa** *onm* onomatopoeic adverb; sparkling. မီး ပွင့်တယ်။ *Svmi laplap wae.* 'The fire sparkles.' မီးပွင့်နေတယ်။

lap₂ *loc.n:* side. ဘက်။ *Shìgùng lap s'vng die.* 'Go towards the mountain.' တောင်တန်တေ့ ရှိရာ ဘက်ကို သွားတယ်။ *Kalap/kalàm.* 'Which side/way?' ဘယ်ဖက်။ <PTB

*lam? conditions for -p vs. -m? =pa, lam

○ **lap**₃ See the entry **lvp**,

lap₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tàn* 'open'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ *Lap ètanò*. 'Swiftly open (it) up.' လှစ်ကန် ဖွင့်ပါ။

Lapáy pn: Laphai; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lapi pn: Laphi; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

laq₁ *v.t.*: lick. လျက်တယ်။ *Nvgwà goí shvlaq laqòe*. 'The cow is licking the salt.' နွားဆား လျက်တယ်။

laq₂ ⇔ **vlaq n**: single cane rope bridge. ကြိုး တစ်ချောင်း ထဲနဲ့ ချောင်းတစ်ဖက် ကမ်းကို ကူးဖြတ်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ကြိုးတံတား။

laq₃ ⇔ **la**₅ *prf*: directive marker; 'let'. ပါစေ ဟု အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ စကားလုံး ရှေ့ဆက်။ *Pvng y'ngø lavlvpmó*. 'It was opening down there.' အဲဒီ အောက်မှာ ရှိခဲ့တာပဲ။ *Laq di*. 'Let him go.' သွား ပါစေ။ *Laq wàò*. 'Let him do it.' သူ လုပ်ပါစေ။ ||*a* before vocalic onset. |

Laq dang pn: Ladang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Laqkring pn: Lakhring; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqlaq ⇔ **laqlaqni quant**: too, so much, very. အလွန် အလွန်၊ လွန်မင်းစွာ။ *Wepè*

laqlaq ni vchae. 'That guy is so arrogant.' အဲဒီ ကောင်လေးက အလွန် အလွန်ကို ကြီးကျယ်တာ။ <Jp. =laqni

Laqmay pn: Lamai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqmù n: handy crafts. လက်မှု ပညာ၊ လက်ရာ။ *Laqmùrì vnvpmè*. 'Crafts are beautiful.' လက်မှု ပစ္စည်းတွေ လှပတယ်။

□ **laqmù lànglì n**: craftsman လက်မှုပညာသည်။ |'crafts' + 'expert'|

□ **laqmù laqtvng n**: handy crafts. လက်မှု ပစ္စည်း အမျိုးမျိုး။

laqni quant: a lot, much. မြောက် များစွာ၊ အများကြီး။ *Laqni rékéòe*. '(Have) a lot of trouble.' သူ့မှာ ပြဿနာ အများကြီး ရင်ဆိုင်နေရတယ်။ =laqlaqni

laqnø n: pill millipede. ပိုးနားသန်ကောင်။

Laqsan pn: Lasan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Laqshen pn: Lashen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqshúm n: spleen. ကတိုးကောင်ရဲ့ ဝမ်းဗိုက်အောက် ချက်တည့်တည့် ခန့်မှာ တွေ့ရတဲ့ အဆီဖူး။ *Laqshúm tiqlvp dvng chuqmùn*. 'Spleen one gram costs about 60 thousand Kyats.' ကတိုးကောင်ရဲ့ အဆီဖူး တစ်ကျပ်သား ခြောက်သောင်း ကျပ်။

○ **laqtin** See the entry **laqtun**

laqtun ⇔ **laqtin** *n*: 1. cloth. အဝတ် အစား။
Laqtun shvláwa ègwáshì. 'Wear cloth properly.' အဝတ် ကောင်းကောင်း ဝတ်ပါ။
 =laqtin 2. blanket. စောင် [General term for all sorts of clothes such as blanket, shirt, etc.]

Laqtut *pn*: Lathut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqyà *n*: character, habit, tradition, manner. See also *vjàng laqyà*. စရိုက်၊ ပင်ကို လက္ခဏာ၊ အမူ အကျင့်၊ အစဉ် အလာ။
Yagθ nθ laqyà shvlae. 'This person has good character.' သူ့မှာ ကောင်းတဲ့ အကျင့် စရိုက် ရှိတယ်။

○ **lat**, See the entry **lvt**

lat₂ ⇔ **vlat** *n*: first born. သား၊ သမီးဦး။
Vlatpè. 'First born (male).' သားဦး။
Ngàsè vlatgθ nθ svmaré íe. 'My first born child is a girl.' ကျွန်တော့် ပထမဦးဆုံး ကလေးက သမီး ဖြစ်တယ်။

lat₃ *v.t*: change an appearance. အသွင် ပြောင်းတယ်။
Shvre shvgv̀n latshì nθ; '(He) appeared as war hero and came up.' စစ်သူရဲ အသွင် ပြောင်းပြီးမှ။

Latmvzá *pn*: Latmaza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Latvng *pn*: Lathang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **làwøt** See the entry **lvwøt**

laylay *adv*: take turns back and forth. အပြန် အလှန်။
Laylay wa. 'Back and forth continuously.' အပြန် အလှန် တစ်လှည့်စီ။
Tvróng g̀ung vs̀ng vnípèl laylay wa baqðe. 'Two men take turns carrying the post.' လူ နှစ်ယောက် တိုင် တစ်လုံးကို အပြန် အလှန် (တစ်လှည့်စီ) မတယ်။ <Jp.

Làyzà *pn*: Laiza. လိုင်ဇာမြို့။

Laza *pn*: Laza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

le₁ ⇔ **vle₂** *v.t*: 1. cross (a bridge), ford (a river), go through. တံတား ဖြတ်ခြင်း၊ မြစ်ကို ဖြတ်ကူးခြင်း၊ ဖြတ်သန်း သွားခြင်း။
Shìg̀ung ləm leðe. 'Cross over a mountain.' တောင်ကို ဖြတ်ကျော်တယ်။
Israelr̀it yodan rvmè leðe. 'Israel people went through the Jordan river.' က္ကုသရေလ လူမျိုးတွေက ယော်ဒန် မြစ်ကို ဖြတ်ကူးခဲ့ ကြတယ်။ | Changes to a high tone before -shì. | 2. pass by. ကျန်ရစ်ခဲ့တယ်၊ ကျော် သွားတယ်။
Svra gvbàpè s̀ng g̀onpaq màzì vleðe. 'They pass by the teacher without giving him a gift.' ဆရာကြီးကို လက်ဆောင် မပေးမိပဲ ကျော်သွားတယ်။ 3. pass (of time). အချိန် ကုန်ဆုံးတယ်။
Rvtθ nθ vle mvnshìe. 'The time is passing by.' အချိန်က တရွေ့ရွေ့ ကုန်ဆုံးနေတယ်။

□ **leámì rvtθ** ⇔ **vleámì rvtθ** *n*: in the past. လွန်ခဲ့တဲ့ အချိန်။

□ **léshì** *v.i.*: come out from a shell or room, sprout. အခွံ တွင်းက ထွက်လာတယ်။ အစေ့မှ အညှောင် ထွက်တယ်။ *Chònrìm kèní léshì rái.* 'Came out from the house.' အိမ်ထဲ ကနေ ထွက်လာတယ်။ *Vnorì léshì lúngì.* 'The beans sprouted.' ပဲပင်တွေ အညှောင် ထွက်လာတယ်။

le₂ *v.t.*: lick. လျက်တယ်။ *Wekvtní "ké ngàt gò shi ledakngò lè" kànggo vyàe wa.* 'The tiger then said "Well, let me also lick (it)", it is said.' အဲဒီ အခါမှာ ကဲ ငါလည်း လျက်မယ်လို့ ကြားက ပြောတယ်။ = laq

le₃ *v.t.*: set trap, pull the string. မောင်း တင်တယ်။ *Tvlika èlèò.* 'Set the crossbow's string.' လေးကြိုးကို မောင်း တင်လိုက်တယ်။ [Set a trap, set the string on a crossbow. ကြိုးထောင်ချောက်ဆင်တယ် (ငါ) ဒူးလေး ကြိုး မောင်းတင်တယ်။]

lé₁ ⇔ **vlé₃** *v.t.*: to err, make a mistake. မှားတယ်။ *Vlëshilòng.* 'The mistake (one) made.' လုပ် မှားသွားတဲ့ အရာ။

lé₂ ⇔ **vlé₂** *n.*: palm plant, palm flour or sago (eat as food). မင်းပေါပင် (သို့) မင်းဘောအူမှ ထုတ် ယူတဲ့ အမှုန့်။ *Vlétòng.* 'Palm tree.' မင်းပေါပင်။ *Vlé òvká.* 'Meal with palm sago.' မင်းပေါ အမှုန့် နဲ့ ပြုလုပ်တဲ့ အစားအစာ။ [It is made by cutting palm into slices, pounded and made into powder for eating. အာသာလွတ် မှုန့်လို

ဖျော်စား၊ လှော်စားလို့ ရတယ်။]

□ **lé mvnóng** ⇔ **vlé mvnóng** *n.*: jelly made of palm flour. မင်းပေါမှုန့် ဖျော်ထားတဲ့ မုန့်။

□ **lédòng** ⇔ **vlédòng** *n.*: temporary hut where Ale is processed. Ale လုပ်ရန် ဆောက်လုပ်ထားတဲ့ တဲအိမ်။ |'Ale' + 'nest'|

□ **léko** ⇔ **vléko** *n.*: plate used for scooping Ale. မင်းပေါမှုန့် ကော်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဇလုံ တစ်မျိုး။

□ **lékùng** *n.*: Ale scoop. အလဲ ကော်ပြား။

lé₃ *adv.*: hey, look!; exclamation to draw attention. အာရုံ စူးစိုက်မှုကို ရယူရန် ပြုလုပ်တဲ့ အာမေဇိုတ် အသံ။ *Lé! weyíng èsadánòng.* 'Hey! wait there.' ဟေ့ အဲဒီမှာ စောင့်နေကြနော်။ *Ngà nypni lo rang lé.* 'I shall come back tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် ပြန်လာမယ်။

lé₄ ⇔ **vlé₄** **1.** *n.*: distance. ရပ်ဝေး။ *Mvme vlé yíng vpèmaq vle.* 'My parents live a far distance away.' တော်တော် ဝေးတဲ့ အရပ်မှာ ကျွန်တော့် မိဘတွေ နေထိုင် ကြတယ်။ **2.** *v.i.*: spend time, take time. အချိန် ကြန့်ကြာတယ်။ *Rvtò gvzà vlérâi nigò mvlo ra.* 'Though it has taken such a long time, (he) has not returned.' အချိန် အကြာကြီး ကြာသွား ပေမဲ့ သူ ပြန်ရောက် မလာဘူး။ |<le 'pass'|

lè₁ ⇔ **vlè** *n*: water buffalo. ကျွဲ။ *Vlè tiqgo*. 'One water buffalo.' ကျွဲ တစ်ကောင်။

lè₂ *part*: 1. instead of; contrastive marker. သာ၊ သာလျှင်။ *Àng lè die*. 'Of course, he goes.' သူ့သာလျှင် သွားတယ်။ 2. of course; clause final particle. လေ။ *Íe lè*. 'It is true, right?' ဟုတ်တယ်လေ။ *Àngí shònyàngà lè*. 'He had said it, don't you remember.' သူ ပြောခဲ့တယ် လေ။ = m̀v̀ng

lè₃ ⇔ **leq₂** *v.i*: good. ကောင်းတယ်။

lebe *n*: level. လေပယ်။ <Eng.

lèga *n*: book, literature, letter. စာ၊ စာအုပ်၊ စာပေ။ *Lèga taq vrue*. 'It is written on book.' စာအုပ်ထဲမှာ ရေးသား ဖော်ပြထားတယ်။ [But *kàru* is the preferred word for book.] <Jp. 'laika'

□ **lèga dvzaqshì** *v.i*: studious. စာကြိုးစားတယ်။ |'letter' + CAUS + 'hard' + R/M|

□ **lèga washì** *v.i*: do home work. အိမ်စာ လုပ်တယ်။ |'letter' + 'do' + R/M|

□ **lègarø** *v.i*: study. စာ ဖတ်တယ်။ |'letter' + 'read'|

Lelvm *pn*: Lelam; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

lémaq *n*: inch. လက်မ။ *Shòngbin ka vbi lémaq tvtne*. 'The wood plank is four inches thick.' ပျဉ်ပြား လေးလက်မ ထူတယ်။ <Bur.

Lèmè *pn*: Leme; people group name. လယ်မယ် လူမျိုး။

lepyet *v.i*: paralytic stroke. လေ ဖြတ်တယ်။

leq₁ *adv*: Gosh!, well; used utterance-initially to indicate a surprise or wonder. အံ့ဩ ခြင်းကို ရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး ရှေ့ဆက် အသုံး အနှုန်း။ *Leq mèdi bø máó*. 'Gosh! didn't you go?' ရော မသွား ဖြစ်ဘူးလား။ *Leq kadø ewa ló*. 'How can you say that.' ဟာ ဘယ်လို ပြောလိုက် တာလဲ။ = wvleq, mvleq

leq- prf: combined form of *laq* + *è* = *leq*. ပါလေ၊ ပါစေ။ *Laq di*. 'Let him go.' သူ သွားပါစေ။ *Èdi*. 'You go.' သင် သွားပါ။ *Leq di*. 'Let you go.' သင် သွားပါလေ။

○ **léshì** See the entry **le₁**

letmvt *n*: certificate, ticket, permit. လက်မှတ်။ <Bur.

léwàng rvkwit *n*: bird; laughing thrush. ဝါးယောင်း (ငှက်)။ = *léwàng rvkut*

li ⇔ **vli** *v.i*: heavy. လေးတယ်။ *Pé vlishè*. 'The basket is heavy.' ပုလိင်း လေးတယ်။

lí *n*: old. ဟောင်းတယ်၊ အိုတယ်။ *Kàgyp ànglí bok s̀ng dvtøp we gø pung vr̀m kèní nòttóng svra rĩ t̀ngd̀ng dvsøp dvzaqshì yàng*. 'The proof reading of The Old Testament was also done by respected preachers from every denomination.' သမ္မာဟောင်း ကျမ်းကို

အချောသတ် စီစစ်ရာမှာ အသင်းတော် တိုင်းက လေးစား ထိုက်တဲ့ ဆရာ သမားတွေ ကြိုးစား စီစစ်ခဲ့ ပါတယ်။ *Shónglǐ gùngwa èrómò.* 'Only chop the old trees.' သစ်ပင်ရင့်၊ သစ်အိုကိုသာ ခုတ်ပါ။

lì ⇔ **vli** *v.t:* hunt down. အမဲ လိုက်တယ်။ = vkwì

lìdò *n:* oar, paddle. လှော်တက်။ <Lisu =shòki

lìgùng ⇔ **lìgòng** *n:* expert. ကျွမ်းကျင်သူ။ *Kàshòn lìgùng.* 'Talented speaker.' စကားပြော ကျွမ်းကျင် လိမ္မာတဲ့သူ။ = lànglì

lím *v.t:* over flow; cover by water. ပြည့်လျှံတယ်။ *Tì límòe.* 'The river is overflowing.' ရေ လျှံတယ်။ *Waqpà taq susu wa límòe.* 'The taro pot is boiling and the water is overflowing.' ပိန်းဥအိုး ဆူဗွက် နေပြီး ရေလျှံကျနေတယ်။

lìn *v.t:* soothe, lure. ချော့မော့တယ်။ *Sìmré ngò rvt lìnòe.* 'Soothe the child from crying.' ကလေး ငိုလို့ ချော့မော့တယ်။

Lìn *pn:* Lin; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခု ရဲ့ အမည်။

líng *v.t:* 1. change. ပြောင်းလဲတယ်။ *Nòt vlíng.* '(He) changes his mind.' သူ စိတ်ပြောင်း သွားပြီ။ *Tìrà língòe.* 'Changing the path.' လမ်းပြောင်းနေတယ်။ = tvlíng, vlíng
2. translate. ဘာသာ ပြန်တယ်။ *Kàru líng nò dvzaqshì lím doctor Robot yíng z'ìn lím svra Mvgàltaq Peter tvleshì yàng.*

'Magaltha Peter was replaced to translate and also worked closely with Dr. Robert (lit. to follow after Robert).' ဘာသာပြန် လုပ်ငန်းမှာ ကြိုးစားဖို့နဲ့ ဒေါက်တာ ရောဗတ် ကို အကူအညီ ပေးနိုင်ဖို့ ဆရာ မဂါလ်ထ ပီတာ ကို အစားထိုး ခန့်အပ်ခဲ့တယ်။ *Shànshér kàru língatnà we.,* The translation of the Holy Bible..., 'သမ္မကျမ်းစာ ကို ဘာသာ ပြန်ဆိုမှု။ *Kàru tiqbok língòe.* '(He) is translating a book.' သူ စာအုပ် တစ်အုပ် ဘာသာ ပြန်နေတယ်။

□ **língshì** *v.i:* change (one's mind). စိတ် ပြောင်းတယ်။ *Nìnnìn língshìe. Nòt língshì lvwvne.* '(He is) always changing (his mind). Easy to turn over.' အမြဲတမ်း စိတ်ပြောင်းတယ်။ စိတ်အပြောင်းအလဲ မြန်တယ်။

líng₁ *n:* cart. လှည်း။ *Nvngwà líng.* 'Bullock cart.' နွားလှည်း။ *Zìng svra rvp dypvt vbò sh'òmlìng tóàòe.* '(They) are transporting three cartfuls of paddy for the school teacher and family.' (သူတို့က) ကျောင်းဆရာ မိသားစုအတွက် စပါး သုံးစီး တိုက်ပေး နေကြတယ်။ |Occurs also as numeral classifier. | <Jp. =lèng

líng₂ *v.t:* move, transfer, transplant. ပြောင်းရွှေ့တယ်။ ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ပျိုးတယ်။ *Vbò língòe.* 'Move paddy.' စပါးတွေ ရွှေ့တယ်။ *Vbàrì língòe.* 'Move the soil.' မြေကြီးတွေ တစ်နေရာက အခြား တစ်နေရာကို ပြောင်းရွှေ့တယ်။

Linggong *pn:* Linggaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lingmi *pn:* Lingmi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lìpòng *n:* meeting. အစည်း အဝေး။ *Lìpòng taq kà shòne.* 'Give a speech at the meeting.' အစည်း အဝေးမှာ မိန့်ခွန်း ပြော တယ်။ *Lìpòng èlúm ra.* '(Please) come to participate in the meeting.' အစည်း အဝေး လာတက်ပါ။ *Júrət lìpòng.* 'Worship service.' ဆုတောင်း အစည်းအဝေး။

liq *v.t:* break something off a stalk, such as corn or sugar cane and other edible things. ပြောင်း၊ ကြံ ကဲ့သို့ စားသုံးနိုင် တဲ့ ရိုးတံ တွေကို ချိုးခြင်း။ *Lìgong èliq ra.* 'Come and join in breaking off the corn.' ပြောင်းဖူး လာချိုးပါ။

Lisú *n:* Lisu. လီဆူး လူမျိုး။

Litu *pn:* Lithu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lizang *pn:* Lizang; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lo *v.i:* return, go back (home or homeland). အိမ်ပြန်တယ်၊ ဌာနေ ပြန်တယ်။ *Nvpni àngmaq rvgaq sèng loe.* '(He) is going back to his state/province/area tomorrow.' သူ မနက်ဖြန် သူ့ ဌာနေကို သူ ပြန်သွား တော့မယ်။

☐ **long**₃ *v.i:* first person singular form of lo; combination of lo + ng =long. *Ngà chòm sèng longe.* 'I am going back home.' ကျွန်တော် အိမ်ကို ပြန်သွား မယ်။

lò₁ *adv:* well, now; particle used for discourse management, like English "now"-doesn't have true temporal reference. ကဲ၊ လုပ်ကြစို့။ *Lò kadø wàini.* 'What should we do now?' ကဲ ဒို့ ဘာ ဆက်လုပ်ကြ မလဲ။

lò₂ *adv:* utterance-final particle, expression like "you know" in English. လေ၊ ကွာ။ *Zvngghèrì gvdvngshé rì kùngbòrì gvzà íe ló.* 'There is so much such as Zanghe, Gadangshe, Gungbeu.' ဒရင် ကောက်တွေ ကြိမ်ဖူးတွေ ငှက်ပျောဖူးတွေ အများ ကြီးပဲလေ။ *Wedø shòm wap'ìn nø ngàmaq rvgaq taqwa vldø vsh'íme ló.* 'Like that, the kind called Sheum seems to be only found in our land.' အဲဒီလိုမျိုး၊ ဝါးသီး ဆိုတာမျိုး ကတော့ ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာပဲ တွေ့ရတဲ့ အရာမျိုးလို့ ထင်တယ် လေ။

lò ⇔ vlò *n:* buffalo. ကျွဲ။

lòb'v'n₁ *n:* wealthy person. လောပန်း။ <Chinese

lòb'v'n₂ *n:* frankincense. နံ့သာမွှေး။

loklvng *n:* millstone. ကြိတ်ဆုံ။ *Loklìng wà íe.* '(We) are making a millstone.' ကြိတ်ဆုံ လုပ်နေတယ်။

loksok *quant:* multitude of people. လူအပေါင်း၊ လူ အမြောက် အမြား။ *Vsìng loksok vhaqshìe.* 'Multitude of people make loud noises.' လူ အမြောက် အများ ဆူပူကြတယ်။

□ **loksok lokga** *quant:* multitude, be many. အမြောက် အများ။

long *v.i:* swarming (of fish, bee, maggot, termit flies). အုံတယ်၊ ပြူးတိုးတယ်။ *Nga longe.* 'The fish swarm up river.' ငါးတွေ ပြူးတိုးတယ်။ *Dèsháng røp longdàrì.* 'This morning termite flies swarmed up.' ဒီ မနက် ပလူးတွေ အများကြီး ထွက်တယ်။

long₁ *v.i:* hide oneself. ပုံးအောင်းတယ်၊ ခိုအောင်း စေတယ်။

long₂ *v.i:* marker which occurs post verbally to upward directional. It is also used as an inchaotive marker. အထက် ဖက်ကို တတ်လာ ခြင်းပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Nøngmaq yíng èvl long.* 'Come to stay (up) with us.' ငါတို့ဆီမှာ လာနေပါ။

○ **long₃** See the entry **lo**

lóng₁ *n:* rock, stone, precious stone. ကျောက်စိုင် ကျောက်သား၊ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်သံ ပတ္တမြား။

□ **lóng nølru** *n:* onyx. ကြောင်။

□ **lóngbuq** *n:* not really a cave under which one can seek shelter. ကျောက်ဆောင်၊ ကျောက်ဂူ တွေကို ဆိုလိုတာ

မဟုတ်ဘဲ အရိပ် ရရုံမျှ မှီခိုနိုင်တဲ့ ကျောက်တုံး တွေကို ဆိုလိုတယ်။ *Lóngbuqrým narshìe.* 'Resting in a cave.' ကျောက်ဆောင် အောက်မှာ အနား ယူကြတယ်။

□ **lóngdùng** *n:* mountain cave. ကျောက်ဆောင်ကြီး။ *Lóngdùng yíng máshìe.* 'Hiding in the cave.' ကျောက်ဆောင်ကြီး အောက်မှာ ပုန်းခိုကြတယ်။ |'stone' + 'hole'|

□ **lónggá** *n:* cliff. ချောက် ကမ်းပါး။ *Lónggápa vyazíe.* '(There is) a bee hive on the cliff.' ချောက် ကမ်းပါးမှာ ပျားအုံ စွဲနေတယ်။

□ **lónggàng** *n:* cliff. ကျောက် ဆောင်။

□ **lónggvp nga** *n:* fish; species of mountain carp. ငါးကြောင်။ |'stone' + 'stick' + 'fish'| *Sci. Arius turncatus; Trancated estuarine*

□ **lóngjòng** *n:* yellow quartz. သလင်းဝါ။

□ **lóngkàng** *n:* boulder. ကျောက်ဆောင်။

□ **lóngkè** *n:* tile. အုတ် ကြွတ်ပြား၊ ကြွေပြား။ *Lóngkè tiqgòm.* 'A tile.' အုတ်ကြွတ်တစ်ပြား။ |'rock' + 'tile'|

□ **lóngkór** *n:* hole in rock, cave. ကျောင်ဆောင်ရှိ အခေါင်း ပေါက်၊ ကျောက်ဂူ။ *Lóngkórým yøpme.* 'Sleeping in a cave.' ကျောက်ဂူ ထဲမှာ အိပ်စက်တယ်။ |'rock' + 'hole'|

- **lóngkvt** *n*: stone pillar, landmark.
ကျောက်တိုင်။ *Vbì egajím lóngkvt kvtnaò* 'For more than four acres (he) erected stone pillars.' | 'rock' + 'erect' |
- **lóngkwíng mvshóng nvmýa** *n*: topaz. ဥသ ၈ရား။
- **lóngkwíng níng** *n*: jasper. နဂါးသွဲ့။
- **lóngkwíng zimvshòng** *n*: turquoise. နီလာသွေး။
- **lóngpòm** *n*: hail. မိုးသီး။ *Nvmwa nò lóngpòm vjae*. 'Falling hail while raining.' မိုး ရွာပြီး မိုးသီး ကျတယ်။
- **lóngpung** *n*: rock. ကျောက်တိုင်။ *Lóngpung ch'ing*. 'A rock.' ကျောက်တိုင် ထု။ | 'stone' + '?' |
- **lóngsíng** *n*: jade. ကျောက်စိမ်း။
- **lóngsùng** *n*: cliff. ကျောက်ဆောင်၊ ချောက် ကမ်းပါး။
- **lóngshár mvshóngnòng** *n*: beryl. မျက်ရဲ့။
- **lóngshíng** *n*: carnelian. ပတ္တမြား။
- **lóngshíng mvshòng chàng** *n*: chalcedony. မဟူရာစိမ်း။
- **lóngshór mvshòng** *n*: sapphire. နီလာ။
- **lóngshú** *n*: the name of a type of salt, really a white stone. ကျောက်ဆီ။ | 'stone' + 'dry' |

- **lóngtaq** *n*: stone cooking pot.
ကျောက်ကို ထွင်းထားတဲ့ အိုး။ *Lóngtaq rapmòe*. 'Crafting a stone pot.'
ကျောက်အိုး ထွင်းထုနေကြတယ်။ | 'rock' + 'pot' |
- **lóngtòq nóng** *n*: amethyst. နီလာ ခရမ်း။
- **lóngjong mèráng** *n*: bird; crested kingfisher. ပိန်ညင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။ = *sóngkut mèràng*
- **lóngjong nízi mvshé** *n*: bird; coral-billed scimitar baller. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

○ **lóng₂** See the entry **lúng**

lòng₁ *v.i*: study, schooling. (ကျောင်း) တက်တယ်။ *Vpong zìng lònge*. 'Aphong goes to school.' အဖုန် ကျောင်းတတ်တယ်။ = *sònshìe, shvlapshìe*. လေ့လာသင်ယူသည်။ သင်ကြားခံသည်။

lòng₂ ⇔ **òng₂** *clf*: generic classifier for anything not otherwise classified. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား သတ်သတ် မှတ်မှတ် မရှိ အရာတွေ အတွက် အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tìqlòng èwàò*. 'Do one thing.' တစ်ခုလောက် လုပ်ပါ။ = **lùng**

long gvlóng *adv*: fat and small. ပုသေးသေး။

lòngbóng *n*: tall millet. မုယော စပါး။

lónggàngmvsvt *n*: sour edible wild plant leaves. တောထွက် အချဉ်ရွက် တစ်မျိုး။
Sci. Begonia palmat.

lòngmè *n*: valuable object. အဖိုး တန်တဲ့ ပစ္စည်း။ *Lòngmè waqshiràe.* 'Must pay back with a valuable object.' အဖိုးတန် တဲ့ တန်ဖိုးကြီးတဲ့ ပစ္စည်း ပေးဆောင်ရမယ်။

lòngtón *n*: lime (stone). ထုံး။

lòngzà *n*: the only son or daughter တစ်ဦး တည်းသော သား၊ သမီး။ *Gvrày àngsè lòngzà Yesu.* 'Jesus, the only begotten son of God.' ဘုရားသခင်ရဲ့ တစ်ပါးတည်းသော သား တော် ယေရှု။ = àngyò

Lóngzìndòng *pn*: Longzindeung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lóngzòng *n*: ginger. ဂျင်း။ *Lóngzòng kvtnì.* 'Let's plant ginger.' ဂျင်းပင် စိုက်ကြစို့။

loq₁ *v.i*: be many. များတယ်။ *Nvngàré gvzà loqe.* 'There were many boys.' ယောက်ျား လေးတွေ တော်တော် များတယ်။ *Kasèrè mvme loq lúngì.* 'The chicken became many.' ကြက်ကလေးတွေ တော်တော် များလာပြီ။ = luq

□ **loqloq** *quant*: a lot, plenty. အများကြီး၊ မြောက်များစွာ။ *Loqloq vle.* 'Have plenty.' တော်တော် များများ ရှိတယ်။

loq₂ *v.t*: fall. လှဲတယ်၊ လှဲကျတယ်။ *Lóngchìng loqòe.* '(He) is making the stone fall.' ကျောက်တုံးကို လှဲတယ်။ *Gvdokrím s'ing j'ìn vloqe.* '(He) fell down into the drainage.' မြောင်းထဲ လှဲကျ သွားတယ်။

Loqkòem *pn*: Laukheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Loqnang *pn*: Launang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Loto *pn*: Lauthau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lowo *pn*: Lauwau or Lowo; one of the six major tribes of Kachin State. ကချင် အမျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ တစ်မျိုး။

lòzè *n*: mule. လား။

□ **lòzèdvcheq** *n*: donkey. မြည်း။
|'mule' + 'tiny'|

lò *v.t*: sexual intercourse, fuck. လိင် ဆက်ဆံတယ်။

lòk₁ *n*: basket; larger than rís'vng. တောင်း အကြီး တစ်မျိုး။

○ **lòk₂** See the entry **lòq**

lóm ⇔ **vlóm** *v.t*: trust someone will provide for you. မျှော်လင့် အားကိုးတယ်။
Vnvng s'ingwa àngpè àngmè ní vlómòe. 'Anang's parents have put their trust in Anang only.' အနန်ရဲ့မိဘတွေ သူ့ကိုပဲ မျှော်လင့် အားကိုး ကြတယ်။

lòm₁ *v.i*: warm. နွေးတယ်။ *Lòmè ló.* 'It is warm.' နွေးတယ်။ *Svmì mvràp yàngò àng w'ír shvlómshie.* '(She) warms her hands in front of the fire.' မီးဖို ရှေ့မှာ သူမရဲ့ လက်ကို နွေးအောင် မီးလှုံတယ်။

☐ **lòmnnè** *n*: summer (hot season).
 နွေရာသီ (ပူအိုက်တဲ့ ရာသီ)။ *Lòmnnè rvt à.*
 'Hot season.' ပူအိုက်တဲ့ ရာသီ၊ နွေရာသီ။
Vshòm sh v'la kènì vchuq sh v'la hòq nò
lòmnnè íe. 'It is hot season from
 March to June.' ၃ လ(မတ်လ) မှ ၆ လ
 (ဇွန်လ) အထိက ပူအိုက်တဲ့ ရာသီဥတု ဖြစ်
 တယ်။ |'warm' + 'season'?)

lòm₂ *n*: egg. ဥ။ *Kalòm.* 'Chicken egg.'
 ကြက်ဥ။ *Salòm.* 'Bird egg.' ငှက်ဥ။ *Bòlòm.*
 'Snake egg.' မြွေဥ။

☐ **lòm lòm** *v.t*: lay (eggs). ဥဥတယ်။
Lòm lòmde. 'Laying egg.' ဥ ဥတယ်။
Yago kamaí ànglòm tiqsé ch'ing
lòmde. 'The hen laid ten eggs.' ဒီ
 ကြက်မ ဥ ဆယ်လုံး ဥတယ်။

lòm₃ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb vle 'pass'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
 ဝိသေသန။

☐ **lòm vle** *adv*: pass the limit, exceed.
 ပိုလျှံသော၊ သာမန်ထက် ပိုများသော။ *Lòm*
vle z'òde. 'Give him (smth.) over the
 limit.' ပိုလျှံအောင် ပေးလိုက်တယ်။

☐ **lòmle** *v.t*: pass over. ကျော်လွန်တယ်၊
 ကျော်ဖြတ် သွားတယ်။ *Shig'ing lòm leòde.*
 'Pass over or cross the mountain.'
 တောင်ကို ကျော်ဖြတ် သွားရတယ်။ [*lòm*
 goes with the verb vle.]

Lòm dvm *pn*: Leumdam; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

løn ⇔ **vløn** *v.t*: drop something acciden-
 tally. လွတ်ကျတယ်။ *Péch'ing vlønòde.* 'Drop
 the basket.' ပုလှိုင်း လွတ်ကျတယ်။

lòng *n*: fat of animals. တရိစ္ဆာန်။ *Waqlòng.*
 'Pig's fat.' ဝက်ဆီ။ = shú

lóngjvng *n*: neck. လည်ပင်း။ *Lóngjvng dvjiq*
nò vráe wa. 'Holding arms across one
 another's necks as a sign of intimate
 friendship.' လည်ပင်းဖက် ပေါင်းသင်းကြတဲ့
 သူငယ်ချင်း အဖြစ် ခင်မင် ရင်းနှီး ကြတယ်လို့
 ပြောတယ်။

løp₁ *v.i* ~ *v.t*: bury, sink, go down (sun).
 နှစ်မြုပ်တယ်၊ (နေ) ဝင်တယ်။ *Vbà r'ím p'ò*
løp m'òde. 'Bury treasure under soil.'
 မြေကြီးထဲ အဖိုးတန် ရတနာ မြုပ်တယ်။

☐ **løprà** *n*: graceyard, cemetery.
 သင်္ချိုင်း မြေနေရာ၊ မြေမြုပ်မည့် နေရာ။

løp₂ *onm* onomatopoeic adverb; sound of
 entering into hole or tube. မြည်သံစွဲ
 ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tyvachòm y'ing løpwa*
z'íngshì. 'Swiftly, it enters into the
 water tube.' ဝါးအိမ် အတွင်းကို လှစ်ခနဲ ဝင်
 သွားတယ်။

Løprvng *pn*: Leuprang; place name.
 နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

løq *v.i*: to wallow. ဗွက် လူးတယ်။ *Vlè tiqgo*
t'ikwè y'ing løqshì. 'A buffalo is

wallowing in the mud.' ကျွဲ တစ်ကောင် ဗွက် လူးနေတယ်။ *Waqshìng lònq s'ìng nə "é dvgòni tikwè taq laqləqshì" walé "vshvtshì" walé.* '(He) said to the boar "you can wallow in mud for nine days" then "let's fight".' (သူ) က တောဝက်ကို ပြောတယ်။ တိုက်ခိုက် ရအောင် ဗွက် ကိုးရက် လူးပါလို့ ပြောတယ်။

□ **lək₂** *v.t.*: first person singular form of **ləq**.

lət ⇔ **vlət** *v.t.*: complement taking verb; test, experiment, attempt to V. စမ်းသပ်တယ်။ စမ်းကြည့်တယ်။ စမ်းလုပ်ကြည့်တယ်။ *Modo k'íng vlətnə.* 'He is attempting driving a car.' သူ ကား စမ်း မောင်းကြည့်တယ်။ *Rutìng àngshér d'ímí vru vlətnə.* '(He) is experimenting writing using a new pen.' ခဲတံ၊ ဘောလ်ပင် အသစ် တစ်ချောင်းနဲ့ စမ်းရေး ကြည့်တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.|

lù *v.t.*: take, get. ယူတယ်။ *Dvrè lùdè.* 'He takes things (from the shelf).' ပစ္စည်း ယူတယ်။ *Èlúshì.* 'Take yourself.' ကိုယ့်ဟာ ကိုယ်ယူပါ။

□ **lúshì** *v.i.*: get, away, give aside. ဖယ်တယ်။ ထွက်ခွာတယ်။ *Weyíng kèní èlúshì.* 'Get out from there.' အဲဒီနေရာ ကနေ ထွက်ပါ။

○ **lù làng** See **vlù vlàng** under **làng**.

Lukche *pn.*: Lukche; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lúm *v.i.*: 1. include. ပါဝင်တယ်။ *Lànggrèrì nòtlúm lým də..*, 'In the manner that the youths will be interested...,' လူငယ် လူလွတ်တွေ စိတ်ပါအောင်။ *Vshaq Dukoí shòh b'òà y'íng tiqkà mvlúmvm rvt..*, 'Because one word is missing, in what the elder Dukhau has spoken...,' လူကြီး ဦးဒုခေါ် ပြောတဲ့ အထဲမှာ တစ်ခွန်း မပါလို့။ 2. participate, be included. ပါဝင်တယ်။ *Bòymè y'íng lúmra rì.* 'People who will come to the festival.' ပွဲတော်ကို ပါဝင် လာကြမဲ့ သူတွေ။

lúm shvlaq ⇔ **vlúm shvlaq** *n.*: Alum salt. ဆား တစ်မျိုး။

lun₁ ⇔ **vlun** *v.t.*: hold, move around. ဟို ကိုင် ဒီကိုင် လုပ်တယ်။ *Ngà dvrè lònq wa nàlunashàe.* 'You are taking out my stuff often.' ကျွန်တော် ပစ္စည်းကိုပဲ ခဏခဏ ဟိုကိုင် ဒီကိုင် လုပ် ကြတယ်။

lun₂ *adv.*: slightly. အနည်းငယ်။ *Yapè nə lun wa tee.* 'This man is slightly bigger (than the other).' ဒီလူ အခြား သူတွေထက် အနည်းငယ် ပို ကြီးတယ်။

lún₁ *v.t.*: 1. receive, get, acquire. ရတယ်။ လက်ခံ ရရှိတယ်။ *Vmíng lúnb'òà.* '(They) have got permission.' လုပ်ခွင့် ရပြီ။ *Vgise tiqgo gənpaq lúnə.* 'I got a puppy as a

present.' ခွေးလေး တစ်ကောင် လက်ဆောင် ရတယ်။

2. complement taking verb; able or capable of the V. *Lá lún bǎ̀.* '(He) was able to find (it).' သူရှာ တွေ့ပြီ။ *Kapà èrà nìgǎ àngí wvn lúnòe.* 'Whatever (you) need he can buy (it).' လိုတာတွေ အားလုံး သူဝယ်ပေး နိုင်တယ်။ *Muqhóm nònggùnì nǎ wá lúnìe.* 'With our united strength, (we) can do (it).' စုပေါင်း အားနဲ့ တတ်နိုင်တယ်။ *Dí lúnshìe.* '(You) can go.' သွားလို့ ရတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

lún₂ ⇔ vlún *v.i:* high, tall. မြင့်၊ ရှည်တယ်။ *Kugùng té vlúne.* 'That (tree) is taller.' ဟိုသစ်ပင် ပို ရှည်တယ်။ |Inherently comparative or requires *té* to be comparative. |

lún soqsún ⇔ vlún soqsún *n:* university student. တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား။ |'high' + 'student' |

lúng *part:* **1.** marker which occurs post verbally to upward directional. It is also used as an inchoative marker. နောင်မှာ ဖြစ်လာမည်ကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Shálungòe.* '(He) will come to know.' သူ သိလာ ပါလိမ့်မယ်။ *Mvjínà kèní Bvdó sǐng dì lúngì.* '(He) came from Myitkyina to Putao.' မြစ်ကြီးနားကနေ ပူတာအိုကို လာတယ်။ **2.** စတင်ခြင်း၊ အစ ပြုခြင်း

ကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Minkà gǎ shǎ shá lúngà.* 'He came to know how to speak the Burmese language.' ဗမာစကား ပြောတတ် လာပြီ။

☐ **lóng₂** *part:* first person form of *lúng.* *Mvjínà kèní ònglóngà.* 'I came up from Myitkyina.' ကျွန်တော် မြစ်ကြီးမြို့ ကနေ တက်လာခဲ့တယ်။

lùng *v.t:* cast out, expel. နှင်ထုတ်တယ်၊ မောင်းထုတ်တယ်။ *Nygwà lùngòe.* 'Chasing the cow.' နွားကို မောင်းထုတ်တယ်။

Lungba *pn:* Lungba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungchong *pn:* Lungchaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungday *pn:* Lungdai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lúnggá *pn:* Lungga; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Lunghøn *pn:* Lungheun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lungkuq *pn:* Lungkhu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lunglung wa *adv:* (behave) in a restless manner. ရွစ်၊ ရွစ်၊ လှုပ်စိစိ။ *Zishal rì lunglung wa vngvtshìe.* လောက်ကောင်တွေ လှုပ်စိ လှုပ်စိ လှုပ်ရှား နေကြတယ်။

Lùngmi *pn:* Lungmi; one the five major branches of Rawang. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါးမျိုးနဲ့

ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Lungmong *pn:* Lungmaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lùnggøøn *pn:* Lungngeun; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Lungpuq *pn:* Lungphu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungraq *pn:* Lungra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungsul *pn:* Lungsul; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lúngwaq *adv:* absolutely, completely, entirely. လုံးဝ၊ လုံးလုံး။ <Bur.

Lungwen *pn:* Lungwen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lup *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs ngàng 'lift up' and tàn 'open up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Lup ngàngòe.* 'Suddenly (he) opens it up.' မ ဖွင့်လိုက်တယ်။ *Lup tànòe.* 'Open the door suddenly.' ရုတ်တရက် ဖွင့် လိုက်တယ်။

luq *v.i:* 1. be enough, sufficient. လုံလောက် တယ်။ *Kashit luqe.* 'Enough broken rice.' ဆန်ကွဲ လုံလောက်တယ်။ 2. be much, many. များတယ်။ *Vsìng luqe.* 'There are many people.' လူ တော်တော် များတယ်။ = loq

□ **luqluq** *adv:* plentiful. အမြောက်အများ၊ အလုံ အလောက်။

□ **luqpóng** *v.i:* abundant; more than enough. ပေါကြွယ် ဝတယ်၊ အလျှံ အပယ်ရှိ တယ်။ |'many' + 'abundant'|

□ **luqtòm** *v.i:* be sufficient. လုံလောက် တယ်။ |'many' + 'sufficient'|

lut₁ *v.t:* release, escape or get oneself untied. လွတ်မြောက်တယ်၊ ချည်နှောင် ခြင်းမှ လွတ်မြောက်တယ်။ *Sasèrì shèlútònò.* 'Release the birds.' ငှက်ကလေးတွေကို လွှတ်လိုက်ပါ။ *Shì lým yíng kèní lútshìe.* 'Escape from death.' သေမင်း ခံတွင်းမှ လွတ်မြောက်တယ်။ <Bur.

lut₂ *v.i:* dance, a certain kind of dance for funeral. ကတယ်၊ အသုဘမှာ ကတဲ့ အက တစ်မျိုး။ *Bvnglut lutne.* 'Dancing at funeral.' အသုဘ အခမ်း အနားမှာ ကတယ်။ [Used only for bunglut, the funeral dance.]

lut₃ ⇔ **vlut** *v.i:* protruding, bulging (as of eyes). မျက်လုံး ပြူးထွက်တယ်။ *Ne vlutne.* 'Bulging of eyes.' မျက်လုံး ပြူးထွက်တယ်။

lut₄ ⇔ **lutwa** *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nàyopè gø m'v̀d̀ùn lutwa leqsh'radvr.* 'Let your husband also bloom like a bud.' သင့်ခင်ပွန်းလည်း မျက်နှာ ပွင့်လန်း နိုင်ပါစေ။ *Kayíng kèní lutwa nàngam rái.* 'Where did you suddenly come from?' ရုတ်တရက်ကြီး ဘယ်ကနေ ဘယ်လို ပေါ်လာရ တာလဲ။ *Lutwa té lúngò.* 'Suddenly, it

became big.' ရုတ်ချည်း ရေကြီး လာတယ်။

○ **lvbam d̀vngkò** See the entry **d̀vngkò**

lvbán *n*: week. ရက်သတ္တပတ်။ *Tiqlvbán.*

'One week.' ခုနှစ်ရက် တစ်ပတ်။ *Tuqra lvbán kápà éwàshìni.* 'What will you be doing in the coming week?' လာမယ့် အပတ်ထဲမှာ မင်းဘာတွေ လုပ်စရာ ရှိသလဲ။ <Jp.

□ **lvbán bìni** *n*: Thursday. ကြာသာပ

တေး နေ့။

□ **lvbán chuqni** *n*: Saturday. စနေ နေ့။

□ **lvbán ni** *n*: Sunday. တနင်္ဂနွေ နေ့။

□ **lvbán pvngwàni** *n*: Friday.

သောကြာ နေ့။

□ **lvbán shònni** *n*: Wednesday.

ဗုဒ္ဓဟူး နေ့။

□ **lvbán tiqni** *n*: Monday. တနင်္လာ နေ့။

□ **lvban vníni** *n*: Tuesday. အင်္ဂါ နေ့။

Lvbe *pn*: Labe; Rawang surname. ရဝမ်

မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvbim *pn*: Labim; Rawang surname. ရဝမ်

မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvbip *pn*: Lapip (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့

အမည်။

lvbo *n*: thigh. ပေါင်။

Lvb́ng *pn*: Labang; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvb́ngrám *pn*: Labangram; place

name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lvchá *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

Lvchò *pn*: Lachit; tribal name from

Kachin State. လချိဒ် လူမျိုး။

Lvchu *pn*: Lachu; Rawang surname. ရဝမ်

မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvd̀vng *pn*: Ladang; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvd̀vngzì *pn*: Ladangzi; name of a plant.

အမည်။ = Bvd̀vngzì

lvgap *n*: scissors. ကတ်ကြေး။ *Lvgap tiqka.*

'One pair of scissors.' ကတ်ကြေး တစ် လက်။ *Lvgap kái déde.* 'The pair of scissors is sharp.' ကတ်ကြေး ထက်တယ်။ <Jp. = zìndò

lvgolíng *n*: bicycle. စက်ဘီး။ <Jp.

lvngong *n*: maize, corn. ပြောင်းဖူး။ *Mvńmri*

shv́m ĺm lvngong dvtengòe. 'I am cooking corn to feed the visitors.' ဧည့်သည် တွေကို ကျွေးဖို့ ပြောင်းဖူး ပြုတ်နေ တယ်။ = dvchá/lvchá, hàmq, lvngu/lvngú, mvbo, ngaqlóng, puqgí, shvngu, shvmung, tambong, vmbog, waqrí.

□ **lvngong riq** *n*: maize (corn) field.

ပြောင်းခင်း။ *Jongrì lvngong riq ýng vlángshìe.* 'Parrots flying (showing off) over corn field.' ပြောင်းခင်း ပေါ်မှာ

ကြက်တူရွေးတွေ ဟိုဟို ဒီဒီ လူးလွန့် ပျံသန်း
နေကြတယ်။ [Only corn and
sugarcane require the word riq for
'field'.] = lvgong sá

Lvgóng pn: Lagaung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvgoq n: sickle. တံစဉ်။ *Lvgoqka èwàvtnò.*
'Bring the sickle.' တံစဉ် ယူပေးပါ။
= shvrvt, chù

lvgùn v.i: lazy. ပျင်းရိတယ်။ = ngeké

Lvgvng pn: surname. မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvgvp pn: Lagap; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvgwi pn: Lagwi; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvgwì shvlvp n: type of leaf used for
packing food. အစား အစာများ ထုပ်ရာတွင်
အသုံးပြုတဲ့ ဖက် တစ်မျိုး။

lvgwì shvrì n: muntjac deer. ဖက်ဂျီ။

lvhó n: trident. မိုန်းတံ။

Lvjong pn: Lakyaung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvjøm n: meaning (of a word). အဓိပ္ပါယ်။
Waqkàng gomolòng nò kapà lvjøm ìè.
'What is the meaning of wearing
"waqkàng gomo"? ဝက်ဆွယ် ဦးထုတ်
ဆောင်းတာ ဘာ အဓိပ္ပါယ် ရှိပါသလဲ။ <Jp.

Lvkin pn: Lakhin; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lv̀k̀h̀, pn: Lakheu; a mountain name.
တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Lv̀k̀h̀, ⇔ **Nv̀k̀h̀** pn: Lakeu; a mountain
name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

lvksvmá n: carpenter. လက်သမား။ *Vshaq
Pong nò lvksvmá ìè.* 'Mr. Aphong is a
carpenter.' ဦးအဖုန်က လက်သမား ဆရာဖြစ်
တယ်။ *Lvksvmá paqzì.* 'Skill of
carpenter.' လက်သမား အတတ်။ <Bur.
= chòmwá l̀ngzvg

Lvlizøm pn: Lalizeum; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lv̀m v.t: step on, tread on, trample. ခြေနှဲ့
နှင်းတယ်။ နှင်းချေတယ်။

□ **lam v.t:** third person singular form
of lv̀m. *Vno dvbøph`ín gø èlamàðè.*
'You stepped on (someone's)
basket of fermented beans.' ဝဲပုပ်
တောင်းကို ခင်ဗျား နှင်းချေ သွားတယ်။

lv̀m, v.t: put out to dry (clothes and
paddy). (အဝတ်၊ ကောက်ပဲ သီးနှံတွေ) နေ
လှန်းတယ်။ *Nìvmgáng langì laqtùn rì lv̀m
ràè.* 'Dry the clothes while the sun
shines.' နေပူ နေစဉ် အဝတ်တွေကို လှန်းရ
မယ်။

□ **lám v.t:** third person singular form
of lv̀m. အခြောက် လှန်းတယ်။ *Vbò nìvm
lámðè.* 'He is drying the paddy in
the sun.' သူ စပါး လှန်းတယ်။

lvm₂ *conj*: 1. subordinate clause marker; in order to V, for V. ဘို့၊ ဖို့။ *Nongmaq rvgaq shvngøt lvm gvzà vle*. 'There are so many to teach for in our area.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ သင်ကြားဖို့ များစွာ လိုအပ်တယ်။ *Í niğø rí lvm gvzà rvzaqe*. 'But (they're) very difficult to carry.' ဒါပေမဲ့ သယ်ယူဖို့ အလွန် ခက်ခဲတယ်။ 2. purposive nominalizer. ဖို့။ အတွက်။ *Køt lvm vmsit*. 'Rice for cooking.' ချက်ဖို့ ဆန်။

lvm₃ *n*: kind of mint. တောင်ပေါ်မှာ ပေါက်တဲ့ ပင်စိမ်း တစ်မျိုး။ = zøngløm

lvm₄ *clf*: classifier for counting numbers of fathom (fingertip to fingertip of out-stretched arms). တစ်လံ(လက်တဖက် ရဲ့ အစမှ အခြား လက်တဖက်ရဲ့ အဆုံးအထိ)၊ နှစ်လံ စသည်ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiwáng lònq 10 lvm dàngte rvnaqe*. 'The water is about 10 fathoms deep.' ဒီရေချောင်း အလံ တစ်ဆယ်လောက် နက်တယ်။

lvm₆ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vpo 'turn'. လှုပ်ခါ၊ လေလွင့်။ *Lvm vpoe*. 'Turn upside down.' ပြောင်းပြန် လှန်တယ်။ = wv́l

lvm₅ ⇔ **vlvm** *v.i*: be far. ဝေးတယ်။

lvm₁ *v.i*: dance. ကတယ်။ *Sing møtlúngà kvv shvngbe lvm*. 'They all dance when they hear the gong.' မောင်း စတင် တီးခတ် လိုက်လို့ အားလုံး ကကြတယ်။

lvm₂ ⇔ **vlvm** *n*: string made of young bamboo skins. ဝါးနီး။ *Vlvm chapmøe*. 'Make bamboo strings.' နီးဖြာတယ်။

□ **lvmche** *n*: inner part of bamboo. နီးအတွင်းသား။ = lvmse

lvma *adv*: if, in case. တကယ်လို့များ။ *Lvma d'ing wedø wa kènl.*, 'In case he said like that...,' တကယ်လို့များ (သူသာ) အဲဒီလို ပြောခဲ့မယ် ဆိုရင်။

□ **lv mama** *adv*: suppose. တကယ်လို့များ။

lvmàng₁ *n*: way to doing things. လုပ်ထုံးလုပ်နည်း။

□ **lvmiq lvmàng** *n*: procedure. လုပ်ထုံးလုပ်နည်း။

lvmàng₂ *n*: time, period. အချိန်၊ အချိန်အတိုင်းတာ ကာလ။

Lvmbi *pn*: Lambi; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

lvmbóngshí *n*: millet နံစား ပြောင်း။ *Sci. Panicum Miliaceum*.

○ **lvmlvm** See the entry **lvmsi**

Lvmoq *pn*: Lamau; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

lvmø *v.i*: be sastify. ကျေနပ်တယ်။

lvmøq shóng *n*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။ [Leaves are used for packing, and tree's bark used as antidote. အရွက်ကို ဖက်အဖြစ် အသုံးပြုပြီး၊ အခေါက်ကို အဆိပ်ဖြေဆေး အဖြစ် အသုံးပြုတယ်။]

lvms̀hì ⇔ **vlvms̀hì** *v.i.*: mischief. စပ်စလူး ခါ။ *Bvǹlì màwáshaq vlvmdvng wáshìe.* '(He) goes around showing off without doing his work.' အလုပ် မလုပ်ပဲ ဟို သွား လိုက် ဒီ သွားလိုက် စပ်စလူး ခါတယ်။

□ **lvmlvm** *adv.*: tagging along, hang digglingly. တိုးလိုး တွဲလောင်း၊ တိုးလိုး တန်းလန်း။ *Shónɡsvprì lvmlvm wa vchúngé.* 'Leaves are hanging digglingly.' သစ်ရွက်တွေ တိုးလို့ တွဲလောင်း ဖြစ်နေကြတယ်။

lvms̀zú *n.*: moso bamboo. ဝါး အမျိုးအစား တစ်မျိုး။ *Lvmzú gok (gwin).* 'Lamzu cups.' လမ်ဇူခွက် (ဝါးခွက်)။ [It is used for making cups and also for house construction. The shoots are edible. သောက်ရေခွက် ပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသလို အိမ်ဆောက် ရာတွင်လည်း အသုံးပြုတယ်။ အမျှစ်ကို စားသုံးကြတယ်။] *Sci. phyllostachys heterocycla.*

lvn₁ *v.t.*: refuse, deny. ငြင်းဆန်တယ်။ *Vnvng nø vsìng tiqpe kaq shvlovpma we lomvtá vlvnshìe.* 'Anang was married to someone (by parents' arrangement) but refused to go.' အနန်က လူတစ်ယောက်နဲ့ ပေးစားခံခဲ့ရ ပေမဲ့ မသွားချင်ပဲ ငြင်းဆန် နေတယ်။ [It refers to refusal or denial of woman to stay with her husband, though she is legally married to him. လက်ထပ်ထားပေမဲ့ လင်ယောက်ျားနဲ့ အတူ ပေါင်းဖက်ဖို့ ငြင်းဆန်တာကို ဆိုတယ်။] = **vgár**

lvn₂ ⇔ **vlvn** *v.i.*: talk, discuss. ပြောကြတယ်၊ တိုင်ပင်တယ်။ *Rvmá s̀ing d̀ishì vyà vlvn bøe.* 'They were talking/discussing about going to the field.' အခင်းကို သွားကြ ရအောင်လို့ ပြောဆို ကြတယ်။ = **dvm̀v̀n**

l̀v̀n *v.t.*: **1.** to assume or think. ယူဆတယ်၊ ထင်တယ်။ *Mvǹm̀rì vle dári l̀v̀nòe.* '(I) thought the visitors have left already.' ဧည့်သည်တွေ ထွက်ခွာ သွားပြီလို့ ထင်မှတ်နေခဲ့တယ်။ **2.** to name, to call. အမည် မှည့်ခေါ်တယ်။ *Àngb̀òng nø John l̀v̀nshìe.* 'His name is John(he is named John).' သူ့ နာမည်က ဂျွန်လို့ ခေါ်တယ်။ *Àngsè pong s̀ing Pèrym wa nø l̀v̀nòe.* 'They named their first son Pheram.' သားဦး အဖုန်ကို (မိဘတွေက) ဖေရမ်လို့ အမည် ပေးတယ်။

□ **lán** *v.t.*: third person singular form of l̀v̀n.

lvnap zì *n.*: pay respect. ဂါရဝ ပြုတယ်။

lvng₁ *v.i.* ~ *v.t.*: use, hold, take, carry in hand. ကိုင်တွယ်တယ်၊ အသုံးပြုတယ်၊ လက်ထဲမှာ ကိုင်ထားတယ်။ *Gwìn l̀vngòe.* '(I) am holding (a) cup.' ခွက်ကို ကိုင်ထားတယ်။ *Àng zì lvngé.* '(He) uses drugs.' သူ ဆေးသုံးစွဲတယ်။ *Àng dvtmí lvngshìe.* 'He holds torn light.' သူ ဓါတ်မီး ကိုင်ထားတယ်။ [Changes to a high tone before -ò and -ì.]

□ **láng₂** *v.t.*: third person singular form of lvng. |Changes to a high tone before -ò and -ì. |

lvng₂ ⇔ **vlvng** *v.i.*: blossom. ပွင့်တယ်။ *Mvshé d̀̀ngwa vlvng nò.*, 'The red (azalea) blossoms..., ' အနီရောင် ပန်းများ ပွင့်တယ်။

lvngà ⇔ **lvngàré** *n.*: man (male person). အမျိုးသား၊ ယောက်ကျား။ *Lvngàré tiq̀̀pè.* 'One man.' အမျိုးသား တစ်ယောက်။ *Belaq móng gwashì we lvngàré pè s̀̀ng shángòe.* 'I know the man wearing a white shirt.' အကျီဖြူ ဝတ်ဆင်ထားတဲ့ အမျိုးသားကို ကျွန်တော် သိတယ်။ = **nvngà**

□ **lvngàshvr** *n.*: bridegroom. သတိုးသား။ |'man' + 'new'|

○ **lvngàré** See the entry **lvngà**

l̀̀ngbong *n.*: meeting, gathering. စုရုံးတယ်၊ တွေ့ဆုံတယ်။

l̀̀ngcha *n.*: weather, season. ရာသီဥတု။ *Dè̀nóng nò l̀̀ngcha shvlae.* 'The weather this year is good.' ဒီနှစ် ရာသီဥတု ကောင်းတယ်။ = **dvcha**

L̀̀ngdaqj̀̀ng *pn.*: Langdaqkyung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

l̀̀ngdòm *n.*: last, the end. နောက်ဆုံး၊ နိဂုံး၊ အဆုံး။ *L̀̀ngdòm̀̀sè hvn íe.* '(This is) the last bit.' ဒါက နောက်ဆုံး အကျန်ပိုင်း ဖြစ်တယ်။ *L̀̀ngdòm̀̀ni.* 'The last day.'

နောက်ဆုံး နေ့။ *L̀̀ngdòm taq.* 'In the end.' အဆုံးမှာ။ = **tisi**

□ **l̀̀ngdòm tisi** *n.*: last, the end. နောက်ဆုံး၊ အဆုံးမှာ။

l̀̀ngdøp *n.*: blacksmith. ပန်းပဲဆရာ။ *L̀̀ngdøpshú.* 'A blacksmith.' ပန်းပဲ ထုသူ၊ ပန်းပဲ သမား။ *L̀̀ngdøp pèi sh̀̀m r̀̀p̀̀mòe.* 'A blacksmith forges a knife.' ပန်းပဲ ဆရာက ဓါး ထုထွင်းတယ်။

L̀̀ngdøp pn.: Langdeup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

l̀̀ngdun *n.*: ladder, steps, overpass going up. လှေကား၊ လှေကား ထစ်။ *L̀̀ngdun ngangke shvlàwà è̀̀wáshì.* 'Mind the steps when you climb on the ladder.' လှေခါး တက်တုန်း သတိ ထားပါ။ <Jp. = **gù̀̀ngre**

L̀̀ngduntaq pn.: Langdunta; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

l̀̀nggóng *n.*: kind of string trap (for trapping birds). ကိုင်းဆွဲ ကြိုးကွင်း ထောင်ချောက်။ = **lvnggung**

l̀̀nggog *clf.*: classifier for counting number of decades. ဆယ်စုနှစ်။ *Tiq l̀̀nggog.* 'One decade.' ဆယ်စုနှစ် တစ်ခု။

l̀̀nghù̀̀ng *n.*: folk song. ရိုးရာ သီချင်း။

l̀̀ngkang *n.*: big gathering or celebration. အလှုပ်ကြီး အကိုင်ကြီး၊ လူအများ စုရုံးအောင် လုပ်ရတဲ့ အလုပ်။

lvngkung *n*: majority of people. လူ အများစု၊ အများပိုင်း။ *Sìng lvngkung vráe*. 'The majority of the people agree on it.' လူအများစု သဘောတူ လက်ခံတယ်။ = yvngkung

lvngkungrvm *n*: full moon night. လပြည့်ည။ *Dèyaq nò lvngkungrvm támì*. 'Tonight is a full moon night.' ဒီနေ့ ညက လပြည့်ည ဖြစ်တယ်။ = zidarvm

Lvngnoq pn: Langnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvngpvng *loc.n*: below, under, outside. အောက်မှာ၊ အောက် ဘက်မှာ၊ အပြင် ဘက်မှာ။ *Chòm lvngpvngpvng èdivm*. 'Go below and through the house.' အိမ် အောက်ဖက် ကနေ သွားလိုက်ပါ။

□ **lvngpvng dóng** *loc.n*: lower room. အောက်က အခန်း။ |'below' + 'room'|

□ **lvngpvng dvtvng** *n*: downstairs. အောက်ထပ်။ *Ngà lègabok lvngpvng dvtvngyíng làng rángà*. 'I left my book downstairs.' ကျွန်တော့် စာအုပ် အောက်ထပ်မှာ ထားခဲ့တယ်။ |'lower' + 'level'|

lvngshò *n*: active person. စိတ်အား ထက်သန်သူ၊ ပေါ့ပါး သွက်လက်တဲ့ သူ။

Lvngwáng pn: Langwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvngyang pn: Langyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lvngzvnng *n*: servant, maid. အခိုင်းအစေ။ *Chøm lvngzvnng bìnli nò gvzà dvshà rae*. 'The work of house maid is really tiresome.' အိမ်အကူ၊ အဖော် အလုပ်က တော်တော် ခက်ခဲတယ်။ [A person hired to do something mostly for labour job. အခကြေးဖြင့် ငှားသည့် အလုပ်သမား၊ အားစိုက်ထုတ်ရသော အလုပ်ကို လုပ်သူ။]

lvp₁ v.t: send word (to someone). အမှာစကား ပါးတယ်။ *Lvp dvzàròe*. 'Make someone send word.' အမှာ စကား ပါးစေတယ်။

□ **lap₃ v.t**: third person singular form of lvp. အမှာ စကား ပါးတယ်။

lvp₂ clf: classifier for counting numbers of currency notes. ကျပ်။ ငွေ စက္ကူ တစ်ရွက်၊ နှစ်ရွက် စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Gvmsìng vbilvp*. 'Four kyats.' ပိုက်ဆံ လေးကျပ်။

lvp₃ onm onomatopoeic adverb; used with the verb bà 'thin'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Pá! nongmaqí shái rì nò lvplvp bàsè í rì wa sháiká íe*. 'It is a fact that we only know simple/shallow language.' ကျွန်တော်တို့ သိတဲ့ အရာတွေက အပေါ့ယံလေး တွေ လောက်ပဲ သိထားတယ်။

lvpat 1. n: life, lifespan. ဘဝ၊ နေထိုင်မှု အသက်တာ။ *Lvpat zidvng* 'Standard of living.' မိမိဘဝ နေထိုင်မှု အဆင့် (လူနေမှု အဆင့် အတန်း) *Vsìng lvpat nò tiqlvngsè*

wa íe. 'Human life-span is short.' လူ့ဘဝ သက်တမ်းက ခဏတာသာ ဖြစ်တယ်။ **2. clf:** classifier for counting number of life-span, age, long period of time. ဘဝ သက်တမ်း၊ အသက်၊ ကာလ သက်တမ်း၊ စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Zìngsè lypat.* 'Student life.' ကျောင်းသား ဘဝ။

lvpoq n: slingshot, catapult. လောက်လေး၊ လေးခွ။ *Lypoqí sasè wapd'ingshìe.* 'A bird can be hunted by slingshot.' လောက်လေး နဲ့ ငှက် ပစ်နိုင်တယ်။

□ **lvpoqlóng n:** pellet for slingshot. လောက်စာလုံး။ = *bònggùl dvhú*

Lvpoqdv m pn: Laphodam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lvppvng pn: Lapang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvsaq pn: Lasa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvshì pn: Lisu tribe. လီဆူး လူမျိုး။ *Lvshì kà shòn éshádómá.* 'Do you speak Lisu?' လီဆူး စကား ပြောတတ်သလား။

lv t v.t: apply or spread something on surface. လိမ်းခြယ်တယ်။

□ **lat₁ v.t:** third person singular form of lv t. လိမ်းခြယ်တယ်။ *Pvla latnòe.*

'Apply the poison.' အဆိတ် သုတ် လိမ်းတယ်။

lvte lvyàng n: big and tall. ကိုယ် ခန္ဓာကြီးပြီး အရပ်ပါ ရှည်သူကို ဆိုတယ်။

lvwìq n: large round fan with a handle. ပုံသဏ္ဍာန် ကြီးမားပြီး လက်ကိုင် ပါတဲ့ ယပ်တောင် အဝိုင်း တစ်မျိုး။

lvwøt ⇔ làwøt n: fan; a large size fan used for winnowing. ယပ်တောင်၊ စပါး လှေ့ရာမှာ သုံးတဲ့ ယပ်တောင် ကြီးတစ်မျိုး။ *Nì m gvzà vkatshìe lvwøt èwà'v mò.* 'It is very hot, give me the handhold fan.' နေအရမ်း ပူတယ်၊ ယပ်တောင် ယူပေးပါ။ = *lvwìq*

lvwv n v.i: 1. fast, come soon. လျှင်မြန်တယ်။ *Modo nò lvgolíng mvdam lvwvne.* 'A car is faster than a bicycle.' ကားက စက်ဘီးထက် ပိုမြန်တယ်။ <Jp. 2. complement taking verb; quick or fast to V. *Lèga shá lvwvne.* '(He) is quick to learn his lesson.' သူ စာတတ် မြန်တယ်။ *Wepé kvl'ing lvwvne.* 'He is quick in running.' သူ အပြေးမြန်တယ်။

lvvyàng n: plain; flat land. လွင်ပြင်၊ မြေပြန့်။ = *rvyang*

Lvzazaqnvm pn: Lazazanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

M m

ma₁ *v.t.*: conceal, deny someone or something, not say the truth about something or someone else. ခံစားချက် (သို့) လုပ်ဆောင်မှု တစ်ခုတရာကို ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း မပြောဘဲ ဖုံးကွယ် ထားတယ်။ *Mashie.* 'Conceal the truth.' အမှန် တရားကို ဖုံးကွယ် ထားတယ်။ *Àngsèpè ganiya wáshilòng vsìngí laq mvshàd dø maðe.* '(The parents) concealed their son's addiction to drugs from others.' ဘိန်းစွဲ နေတဲ့ သားဖြစ်သူ အကြောင်းကို အခြားသူတွေ မသိအောင် ဖုံးကွယ် ထားတယ်။

☐ **má₁** *v.t.*: hide (something). (တစ်ခု တခု ကို) ဖုန်းကွယ် တယ်။ *Máshidán gvsøpme.* 'Play a hiding game.' တူတူပုန်းတမ်း ကစားတယ်။ *We dvgyp Mvkangvyái nø waqsharì nø kayíng nø kayíng má kéð.* 'That time Makhangya hid pig meat in various places.' အဲဒီ အချိန်မှာ မခန့်ရားက ဝက်သား တွေကို ဟိုးနား၊ ဒီနား နေရာ အနှံ့မှာ ဖွက်ထား လိုက်တယ်။

☐ **máshì** *v.i.*: hide oneself. ပုန်းအောင်းတယ်။ *Tywa sá yíng máshìe.* 'Hiding oneself at a bamboo field.' ဝါးရုံ ထဲမှာ ပုန်းနေတယ်။

☐ **máshìrà** *n.*: shelter. ခိုလှုံမည့် နေရာ။
= *máshì shvrà*

☐ **mashì** *v.i.*: hide secret. ဖုံးကွယ်တယ်။

ma₂ ⇔ **má₃** *v.t.*: hurt by stinging sting (of wasps). ပိုးမွှား အကောင်ငယ် စသည်တို့ တုပ်တယ်။ *Kwái marae.* 'The bee will bite.' ပျားတုပ် လိမ့်မယ်။ *Kwá vshòmgoí má bóà.* '(He) was stung by three bees.' (သူ့ကို) ပျား သုံးကောင် တုပ်လိုက်တယ်။ |Changes to a high tone before -ì, -à and -ò. |

ma₃ *n.*: gentle, polite. သိမ်မွေ့၊ ယဉ်ကျေး။
Vnvng nø ma wasè íwe tiqmè íe. 'Ah Nang is someone who is gentle.' မ အနန်သည် ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့သော သူ ဖြစ်တယ်။

○ **má₁** See the entry **ma₁**

má₂ *part.*: marker which occurs utterance finally to mark the statement as a question. အမေး ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းတဲ့ ဝါကျ နောက်ဆက်။ *Àng bònng Yosep íe má.* 'Is his name Joseph?' သူ့ နာမည် ဂျိုးဇက် ဟုတ်ပါ သလား။ |In some cases, it can appear before the verb, particular with Daru dialect. |

mà₁ *v.t.*: plough, till the land. ထည် ထိုး တယ်၊ ထွန်ယက်တယ်။ *Koná màðe.* 'Ploughing (in) a field.' လယ် ထွန်တယ်။

mà₂ ⇔ **vmà** *kin*: 1. mother. မိခင်၊ မ သတ္တဝါ။ *Vmà lorái.* 'Mother has returned.' အမေ ပြန်လာပြီ။ [Damang, Rawangthang, southern Ramethi dialect form; vmà paired with vtà, can be used with possessive prefix (vtà etc.) or nøng: nøngmà 'our (my) mother'.] = **mè** 2. classifier for she or female animal. မ သတ္တဝါ။ *Kamà go.* 'The hen.' ကြက်မ။ *Waqmà tiqgo.* 'One sow.' ဝက်မ တစ်ကောင်။

mà₃ *pro*: -ever, so forth. ဖြစ်ဖြစ်၊ တွေဘာတွေ။ *gvlà, mvwà, engvlit, vmerigan, kayíng màyíngø gø wedø vtóng nø vdè vtóng vle.* 'Indians, Chinese, English, Americans, anyplace have their own traditions.' ကုလား၊ တရုတ်၊ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တွေ ဘယ်မှာပဲ ဖြစ်ဖြစ် သူ့ နေရာနဲ့သူ ဓလေ့တွေ ရှိကြတယ်။ *Vgo màgo vgvplóngshà.* 'We even have a notch on our heads.' ခေါင်းတွေ ဘာတွေတောင် ငိုက်ကျ ကုန်ကြပြီ။ *Kagø màgø.* 'Whoever.' ဘယ်သူ ဖြစ်ဖြစ်။

○ **mà-** See the entry **mv-**

màá ⇔ **mvá** *n*: mute person. လူအ၊ စကား မပြောနိုင် တဲ့သူ။ *Mary nø màá í rvt àng*

sìng mvré za ràe. 'You should be kind to Mary because she is dumb.' မေရီက စကား (မပြောနိုင်) လူအ ဖြစ်လို့ သူမကို ကြင်နာစွာ ဆက်ဆံ သင့်တယ်။ |NEG + 'open'|

Machit *pn*: Machit; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mádà machit *n*: bird; fork tailed drongo. ငှက်တော် (ငှက်)။

○ **màdvt** See the entry **mv-**

Màkwásá *pn*: Makhwasa; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mal *n*: footprint. ခြေရာ၊ လက်ရာ။ *Hímal tee.* 'It is a large footprint.' ခြေရာ ကြီးတယ်။ *Tvrà yíng kàngmal yìngdírshà.* 'On the way we saw a tiger's footprint.' လမ်းမှာ ကျား ခြေရာ တွေ့ခဲ့တယ်။

mali *n*: gardener. ဥယျာဉ်မှူး။ <Bur.

Malungdvm *pn*: Malungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

malvga *n*: guava. မာလကာသီး။ *Lò malvgashí àmì.* 'Let's have the guava fruits.' ကဲ မာလကာသီး စားကြရအောင်။ <Bur.

Mamø *n*: village's name. ကျေးရွာ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **man** See the entry **mvn,**

mán, *v.i*: profectic words. နှုတ် တန်ခိုး ရှိ တယ်။ *Svràpè shònkà nø máne.* 'The teacher has profectic words. Or What

the teacher predicts/says come true.' ဆရာ ပြောစကားတွေ က မှန်းတယ်။ = rθ

○ **mán₂** See the entry **mán**,

màn ⇔ **vmàn** *v.i.*: wander, be lost, disappear, vanish. မျက်စိလည် လမ်းမှားတယ်။ ဇေဝ ဇေဝ ဖြစ်တယ်။ ထင်ယောင် ထင်မှားဖြစ်တယ်။ *Tvrà vmàne.* 'Lose your way, be lost (not intentional).' မျက်စိ လည် လမ်းမှားတယ်။

màná dòmro *n.*: memorable, unforgettable event. မမေ့ မလျော့တဲ့ အရာ။

○ **mànar** See the entry **mv-**

Manché *pn.*: Manche; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mandan *n.*: magic, magician. ဗေဒင်၊ ဗေဒင်ဆရာ (သို့) ဝိဇ္ဇာ ဆရာ။ <Bur.

Mandvlé *pn.*: Mandalay. မန္တလေး။ <Bur.

Mankíng *pn.*: Mankring; place name. မြစ်ကြီးနား မြို့ရှိ ရက်ကွက် တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Manmo *pn.*: Manmau. ဗန်းမော်မြို့။

Màng *pn.*: Mang; place name. နေရာ ဒေသတစ်ခုရဲ့ အမည်။

máng gòem ⇔ **vmáng gòem** *v.i.*: the second month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-January to mid-February. တစ်နှစ်တာရဲ့ ဒုတိယ လ။ = mángshvlá gòem

manglìngmang *n.*: bird; beautiful nuthatch. ပိန်ညှင်း (ငှက်)။

màngmàng *adv.*: intentionally. ရည်ရွယ်ချက် ရှိရှိ၊ တမင် သက်သက်။ *Màngmàng dvkiòe.* '(They) tortured (him) intentionally.' သူ့ကို တမင် သက်သက် နှိပ်စက်တယ်။ *Svpòng vl we sháo nìgòe màngmàng mvdì.* 'Though (he) knew there was a meeting, (he) intentionally didn't go.' အစည်း အဝေး ရှိ ပေမဲ့ တမင် သက်သက် သူ မသွားဘူး။

map *v.i.*: greedy. လောဘ ကြီးတယ်။

mápà kóm *n.*: squash. ဂေါ်ရခါးသီး။

Màplvmchvng *pn.*: Maplamchang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

maq₁ *v.t.*: extinguish fire. မီး ငြိမ်းသတ်တယ်။ *Svmi èmaqatnò.* 'Come and extinguish the fire.' မီး လာပြီး ငြိမ်းသတ် လိုက်ပါ။

maq₂ *part.*: marker which occurs after nominal to mark plurality; three or more people of the N. တခုထက် များခြင်း၊ သုံးလေး ယောက်၊ ခု ဖြစ်ခြင်းပြ နာမ် နောက်ဆက်စကားလုံး။ *Vpungmaq.* 'Aphong and the others.' အဖုန်တို့ (အဖုန်နဲ့ အခြားသူတွေ)။ *Tiqmaq* 'Some (people).' အချို့။ *Ngàmaq chòm* 'Our(my family's) house.' ကျွန်တော်တို့ (မိသားစု) အိမ်။ [Used with a kin term or name for the sense 'and them'.]

maqmè *n.*: main room. ခန်းမကြီး၊ တွင်းကြီး။ = shvwà dóng

□ **maqmè yopsopri** *n.*: in the middle of the night. ညနက်ပိုင်း၊ လူ အများစု အိပ်မောကျတဲ့ အချိန်။

màràn *n.*: exotic; foreign. ရပ်ဝေး မြေမှ ဖြစ်သော။

□ **màràn móng** *n.*: foreign land, exotic land. တိုင်း တစ်ပါး၊ ရေမြေ ရပ်ခြား။

màshí no *n.*: type of bean. ပဲဝတ်ဆီ။

Mashidvm *pn.*: Mashidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

màwá *part.*: marker which occurs utterance finally to make expression similar to "Oh I see" in English. ကိုး၊ ဟုတ်ရဲ့ လား။ *Ò wedø kətnámò pà ídàri màwá!* 'Oh I see, it has to be cooked in that manner.' အော် အဲဒီလိုမျိုး ချက်စားရတာ ကိုး။

Mayasv̀n *pn.*: Mayasan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

maysvk *n.*: teakwood. ကျွန်းပင်။

màysvkshóng *n.*: teakwood. ကျွန်းပင်။

Mazot *pn.*: Mazaut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

me₁ *v.i.*: jealous, envy. မက်မောတယ်၊ လိုချင်တပ်မက်တယ်။ *Vs̀ng vdá rì s̀ng gvzà mee.* '(He) jealous of others' riches.' အခြားသူတွေ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝ မှုကို တပ်မက်တယ်။

me₂ ⇔ **vme** *v.t.*: leave behind (of person or things after one dies). ချန်ရစ်တယ်။ *Àngí ch̀əm vme ráà.* 'He left behind a house (to his relatives).' သူ တစ်အိမ်လုံး ချန်ရစ် ထားခဲ့တယ်။

□ **memà** *n.*: widow, widower; a man or woman who has lost their spouse by death. မှဆိုးမ၊ မှဆိုးဖို။ *Memàmè* 'Widow.' မှဆိုးမ။ *Memàpè* 'Widower.' မှဆိုးဖို။

□ **memà metvng** *n.*: widows or widowers. မှဆိုးဖို၊ မ များ။

mé₁ *clf.*: general classifier. ခု၊ ဥစ္စာ။ *Tiqmé.* 'One kind.' တစ်မျိုး၊ တစ်ခု။ *Amé.* 'This one.' ဒီဥစ္စာ။ = *lòng* in Matwang.

mé₂ *v.t.*: adopt. မွေးစားတယ်။ *S̀m̀ré meshìe.* 'Adopt a child.' ကလေး မွေးစားတယ်။ <Lisu =dvkum

mé₃ *n.*: vote. မဲ။ *Mé z̀ángòè.* 'Cast a vote.' မဲ ပေးတယ်။ မဲထည့်တယ်။ <Bur.

mè₁ *v.t.*: put spell on or curse someone. ပြုစားတယ်။ *Ku mvring pèi m̀èapm̀à.* 'The man from that village has put a spell on (him).' ဟို ဖက်ရွာက လူက (သူ့ကို) ပြုစားထားတယ်။

mè₂ ⇔ **vmè 1.** *n.*: mother. မိခင် *Vmè loráí.* 'My mom has come home (or come back).' ကျွန်တော့် အမေ ပြန်လာပြီ။ *Nvmè èg̀òatnò.* 'Bring your mother.' သင့် အမေ

ကို ခေါ်ပြီးလာပါ။ *Nvngshír àngmè nø Putáo rvgaq vle.* 'Nvngsvr's mother lives in Putao.' နန်ဆာရ်ရဲ့ မိခင်က ပူတာအိုမှာ နေထိုင်တယ်။

2. clf: classifier for counting number of females or mothers. အမျိုးသမီး အရည် အတွက် ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Chòm wa shómò we tiqmè rá vle.* 'There is one who always sweeps the house.' အိမ်ကို တံမြက်စည်း အမြဲလှည်းလေ ရှိတဲ့ မိန်းခလေး တစ်ယောက်လည်း ရှိတယ်။ *Ngànímè s'ing lo mvhèè lánò pà íe.* 'They probably think we (mother and daughter) are in a hurry to go back.' ကျွန်မတို့ သားအမိကို အိမ်ပြန်ဖို့ အလျင် လိုတယ်လို့ ထင်နေတယ်။ *Vnùtmèè shvdvt íe.* 'Both women were barren.' နှစ်ယောက်စလုံး အမြဲ ဖြစ်တယ်။ *Svmàrè tiqsémè.* 'One old woman.' အမျိုးသမီး ဆယ်ယောက်။

3. n: augmentative. မကြီး၊ ထုထည် ကြီးမားတဲ့ အရာကို ညွှန်းဆိုတဲ့ စကားလုံး။ *Bóymè shòrkung dó lým dvduatnà.* 'They have arranged to provide food for the big celebration.' ပွဲတော်ကြီးလာ ပရိတ်သတ် ကြီးကို ကျွေးမွေးဖို့ စီစဉ် လာတယ်။ *Lipòngmè.* 'The big meeting.' တွေ့ဆုံ ပွဲကြီး။

☐ **mèrung** *n:* big thing. ကြီး။ <Mang-rung dialect. =te

mè, *n:* common syllable which appears to indicate wild animal or meat of wild animals. မြန်မာလို အမဲ ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ ဆင်

တူတယ်။ |But never used by itself as a noun. |

☐ **mèdá** *n:* portion of share for the one who killed the animal. သားကောင်ကို သတ်နိုင်တဲ့ သူ အတွက် ဝေပေးရတဲ့ သီးသန့် ဝေစု။ *Àngkàng mèdá lònng kadò èwà bòshà.* 'What have you done with the meat-share for the owner.' သားကောင်ကို ပစ်သတ်လိုက်တဲ့ သူရဲ့ ဝေစုကို ဘယ်လို လုပ်လိုက်တာလဲ။

☐ **mèkò** *n:* large wild animal. တောကောင်ကြီး။ *Mèkò tiqgo wvpdàrà.* 'They have shot a giant animal.' တောကောင်ကြီး တစ်ကောင်ကို ပစ်ထားတယ်။

☐ **mèsi** *n:* Rawang traditional dish; cooked mixing dried meat and beans together. ချက်ဟင်း တစ်မျိုး၊ အသား ခြောက် နှင့် ပဲ ရောချက် ထားတဲ့ ဟင်း တစ်မျိုး။

☐ **mèzò** *n:* parts of a butchered animal given to relatives. ဆွေမျိုး သားချင်း၊ ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေ တွေကို ဝေငှပေးတဲ့ အသား ဝေစု။ [The Rawang's have a custom of sharing the meat of any animal that is killed, cut into equal portions for everyone, and this meat is called mèzò. ရဝမ်လူမျိုး တွင် မည်သည့် သားကောင်ကိုမဆို စားသုံးဖို့ သတ်ရာမှာ မိမိကျေးဇူးနှင့် ဆွေမျိုး သားချင်း တွေကို ဝေပေးတဲ့ ဓလေ့ရှိတယ်။ ၎င်းအသား ဝေစုကို မယ်ဇို လို့ ခေါ်ပါတယ်။]

mè- *prf*: negative prefix; fused form of è- + mv- =mè-. အငြင်းပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။
Mèdini. 'Don't go.' မသွားနဲ့။ **Mèwani**. 'Don't do (it).' မလုပ်နဲ့။

mèbang *n*: bamboo. ဝါး တစ်မျိုးရဲ့အမည်။

mèbè *n*: type of taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။

mèbì mèbaq *n*: to and fro. ခေါက်တုန့် ခေါက်ပြန်။ = batnì battvng

mèbvn *n*: migration; pilgrimage. ရွှေ့ပြောင်းမှု။

☐ **mèbvn mvshól** *n*: migration story. ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်မှု သမိုင်း၊ မျိုးနွယ်စု ဆင်းသက် လာပုံ သမိုင်း။ |'migration' + 'story'|

○ **mèdá** See the entry **mè**,

Mekaq *pn*: Mekha, one of the main rivers of Kachin State. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

mèkaqshí *n*: bitter small eggplant. အလုံးသေးပြီး ခါးသက်သက် ရှိတဲ့ စားလို့ ရတဲ့ အသီးတစ်မျိုး။ = karùng

Mékong *pn*: Mekong (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

○ **mèkò** See the entry **mè**,

Mèlut *pn*: Melut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mèlvpi *pn*: Melapi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mémé wa *adv*: lunacy; insance. အ တတ၊ ထုံအတယ်။ **Mémé wa mvdómshivpmi**. '(He) became a lunatic and unconcious.' အ တတ နဲ့ ကောင်းကောင်း သတိမရတော့ဘူး။

Memyuq *pn*: Maymyo. မေမြို့။

○ **Mèn** See the entry **Mìn**

mènonng *n*: worm that lives in vlé and bamboo plant, parent has shell and wings. မင်းပေါင် နဲ့ ဝါးပင် တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး၊ ဝါးပိုး ဟုလည်း ခေါ်နိုင်တယ်။ = bènonng

Mènonng *pn*: Menaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mènonng *n*: kind of large palm tree. မင်းပေါင် တစ်မျိုး။

mèpvng *n*: after, later, behind. နောက်မှာ၊ နောက်မှ၊ ပြီးလျှင်။ **Mèpvngø**. 'After that.' အဲဒီ နောက်မှာ။ **Mèpvngpvng s'ine**. 'Immediately following.' နောက်မှ ကပ် လိုက်တယ်။ |<pvng 'down'|

☐ **mèpvng mèy'vng** *n*: later days, days in the future. နောင် ကာလ၊ နောင် လာမဲ့ နေရက်တွေ။

☐ **mèpvngkaq dvjaq** *v.i*: turn one's head to the back. ဦးခေါင်းကို နောက်သို့ လှည့်ကြည့်တယ်။ **Mèpvngkaq s'ing mèdejaqni**. 'Do not turn your head back.' နောက်လှည့် မကြည့်နဲ့။ |'back' +

DIR + 'look at'

☐ **mèpvngni** *n*: three days from now.
နောက်နေ့။ |'after' + 'day'|

○ **mèrung** See the entry **mè**₂

Mèrvm *pn*: Mayram; name given to first daughter whose mother is also the first daughter. မေရမ်၊ သမီး ဦးရဲ့ ပထမဆုံး သမီးအား ပေးလေ့ရှိတဲ့ အမည်။ *Vnvnng s'ing Mèrvm wa tóvps'hà*. 'My first daughter (Anang) is named as Mayram.' သမီးဦးကို အနန်လို့ အမည် မှည့်ပေးလိုက်တယ်။ |'mother' + 'add'| = *Zvmìrvm*

Mèsàn *pn*: Mesan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mèsò *n*: paper. စာရွက်။ *Mèsò tiq g'òmm èzishà*. 'Give me one sheet of paper.' စာရွက် တစ်ရွက်ပေးပါ။

Mezø *pn*: Mezeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mí *n*: cat. ကြောင်။ *Mísè tiqgo*. 'One little cat.' ကြောင်ကလေး တစ်ကောင်။ = *nyarà, rvlà*

mìba ⇔ **nìba** *n*: short gun, flintlock rifle. သေနတ်၊ ယမ်း သေနတ်။

mido *n*: container. ဝါး တစ်လုံး တည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့နဲ့ ပန်းအလှ ဆင်ဖို့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ အရာ။ = *domi*

Milut *pn*: Milut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

min ⇔ **vmin** *adv*: fluent in speech or skillful in something. ပီပီသသ စကား ပြောတက်တယ်၊ တတ်လွယ်၊ သိလွယ်တယ်။ *Vdø nø mìnkà sh'òn daqke lvp vmin sh'òn shàòè* 'Adeu is fluent when he speaks Burmese.' အဒီးက မြန်မာ စကားကို ပီပီသသ ပြောနိုင်တယ်။ *Kay'ing gø mvk'ín l'ím y'ing gø min d'ingwa wál'únòè*. '(She) can do all things really well, even with singing.' နေရာတိုင်းမှာ သူက တော်တယ်၊ သီချင်း ဆိုရာမှာလဲ တော်တယ်။ *Laqmù vmine*. 'He made beautiful handicrafts.' သူ့လက်ရာ တော်တော် မြောက်တယ်။

Mìn ⇔ **Mèn** *pn*: Myanmar, Burma, Burmese. မြန်မာ၊ ဗမာ လူမျိုး။ *Mìn'ri nø t'ini tutkaq vlè*. 'The Burmese people live in the south.' မြန်မာ လူမျိုးတွေက (နိုင်ငံရဲ့) တောင် ဖက်ပိုင်းမှာ နေထိုင်ကြတယ်။

☐ **Mìn m'óng** *pn*: the country of Myanmar. မြန်မာနိုင်ငံ။ *Mìn m'óng vd'òng vl we vs'ingp'ìn d'vsi gvzà luqe*. 'There are many ethnic groups living in Myanmar.' မြန်မာ နိုင်ငံမှာ နေထိုင်တဲ့ လူမျိုး များပြားတယ်။

☐ **Mìn vs'òng** *pn*: ethnic Burmese. ဗမာ လူမျိုး။

☐ **Mìnkà** *n*: Burmese language. မြန်မာ စကား။ *Zùngr'ì taq Mìnkà t'wa lega svnae*. 'Only Burmese language is used in schools.' စာသင် ကျောင်းတွေမှာ

မြန်မာ စကားနဲ့သာ စာသင်ကြားကြတယ်။

Mìnbày pn: Minbai; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mínchv̄l pn: Minchal; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mìnøt ⇔ mìnìt clf: minute. မိနစ်။ *Tiq nari taq vchuqsé mìnøt vle.* '(There are) sixty minutes in one hour.' တစ်နာရီမှာ မိနစ် ခြောက်ဆယ် ရှိတယ်။ <Eng.

Mìnsvl pn: Minsal; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mintet pn: Minthet; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mìntúng pn: Minthung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mìnzi pn: Minzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Minzing pn: Minzing; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ming₁ v.t: name. အမည်။ <Jp. =bòng

ming₂ clf: mile. မိုင်။ *Mvjínà myuq kení Nawngnáng rvwá s̀ng tiqsé ming vrúme.* 'Nawngnang village is ten miles away from the downtown of Myitkyina.' မြစ် ကြီးနား မြို့နဲ့ နောင်နန်း ကျေးရွာ အကြား ဆယ် မိုင် ကွာဝေးတယ်။ <Eng.

míng ⇔ vmíng n: permit, permission. အမိန့်။ *Vmíng zìøe.* '(He) granted permission.' အမိန့် ပေးတယ်။ <Bur.

☐ **míng vkvng ⇔ vmíng vkvng n:** authority, permit. အခွင့်အာဏာ၊ လုပ်ပိုင် ခွင့်။

☐ **vmíng dvjá v.t:** issue an order. အမိန့် ထုတ်တယ်။

☐ **vmíng zí v.t:** order, command. အမိန့် ပေးတယ်။

Míngam pn: Mingam; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Míngtvni pn: Mingthani; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Míngwi pn: Mingwi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

miqsvmrá n: baby. ကလေးငယ်။ <Dvru and Pvngring dialects. =svmré

mishin n: mission. မီးရှင့်။ <Eng.

☐ **mishinnvri n:** missionary. သာသနာပြု ဆရာ။ *Wedø tkvt nø "Mishinnvri ri shvngbe nàtvng n`ng èvtn`ng" wa kv̄t í nø ka hwáng gø vt gø màshvla.* 'Then when it was said/ordered "all the missionaries must run or return (home)" no road was good/safe to travel.' အဲဒီလိုနဲ့ သာသနာပြု ဆရာတွေ ပြန်ကြရမယ်လို့ ပြောတော့ ဘယ်လမ်းမှ မပေါက်ခဲ့ဘူး။

mit v.i. ~ v.t: catch with a bait. မျှားတယ်။ *Nga mitkee.* 'He catches fish for himself.' သူ ငါး မျှားတယ်။ *Pòni mitnò we tiqgo*

gø mvlúnò. 'Though I have been fishing the whole day, I didn't catch any fish.' တနေကုန် များပေမဲ့ တစ်ကောင်မှ မရဘူး။ [Exclusively with catching fish with a bait. ချိတ်နဲ့ ငါးများတာ တစ်မျိုးအတွက်ပဲ သုံးတယ်။]

Mìwà ⇔ **Mvwà** *n:* Chinese people. တရုတ်။ *Mìwà mǒng kèní mìwà rì Mìn mǒng sǐng vsèrài.* 'Chinese from China came to visit Myanmar.' တရုတ် ပြည်ကနေ တရုတ်တွေ မြန်မာ နိုင်ငံကို အလည် အပတ် လာရောက် ကြတယ်။ <Jp. =Gúngcha

☐ **Mìwà mǒng** *pn:* China. တရုတ် နိုင်ငံ။ *Mvjínà kèní Mìwà mǒng sǐng nò tvp íe.* 'From Myitkyina it is very close to China.' မြစ်ကြီးနား နဲ့ တရုတ် ပြည်က နီးကပ်တယ်။

☐ **Mìwa mvnga** *n:* Chinese cabbage. တရုတ် မုန်ညင်းဖြူ။

míyvt *n:* menses. မီးယပ်။ <Bur.

mo₁ *clf:* size. အရွယ် အစား။ *Kamo íe lé!* 'What size or level?' ဘယ် အရွယ် အစားလဲ။ =mvlín

mo₂ ⇔ **vmo**; **vmoq** *n:* hat, cap. ဦးထုပ်။ *Vmo èmoshì.* 'Put your hat on.' ဦးထုပ်ဆောင်းပါ။ *Vmo tíqchǐng wvnshǒnge.* 'I bought a hat for myself.' ကျွန်တော် ဦးထုပ် တစ်လုံး ဝယ်တယ်။ =gomo

mó₁ *v.i:* wear. ဆောင်းတယ်။ *Gomo móðe.* '(He) is putting on a hat.' (သူ) ဦးထုပ်

ဆောင်းနေတယ်။ (*Vmo*) *moshìe.* 'Wearing a hat.' ဦးထုပ် ဆောင်းတယ်။

☐ **moshì** *v.i:* put on hat. ဦးထုပ် ဆောင်းတယ်။ *Mo èmoshì.* 'Put on your hat.' ဦးထုပ် ဆောင်းပါ။

mó₂ *v.t:* cheat, lie, trick, deal shrewdly or wisely. လှည့်စားတယ်၊ ပညာ ပြတယ်။ <Jp.

mó₃ *part:* marker which occurs utterance finally to mark an emphatic question; contraction of má + ó =mó. အမေး ဝါကျ အထူးပြု ဝါကျ နောက်ဆက်။ *Íe mó.* 'Is that really true?' တစ်ကယ်ကော ဟုတ်ရဲ့လား။ *Àngì á mò mó.* 'Is he really eating?' သူ တစ်ကယ်ကော စားတာ ဟုတ်ရဲ့လား။

mò *v.i:* moo (of cow). နွား အော်တယ်။ (*Nvngwà*) *mòe.* 'The cow Moo.' နွား အော်နေတယ်။

Moa *pn:* Maua; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

modo *n:* truck, car, vehicle. ကုန် တင်ကား (သို့) ကား။ *Modo taq edì daqì má.* 'Did you come by car?' ခင်ဗျား ကားနဲ့ လာခဲ့တာလား။ <Eng.

☐ **modo rvmá** *n:* field cultivated using tractors. ထွန်စက် အသုံး ပြုပြီး ထွန်ယက် ရတဲ့ အခင်း၊ ခြံ။

☐ **modo tvrà** *n:* main road, high way. လမ်း မကြီး၊ အဓိက လမ်းမ။

mòkóng *n*: small size gong. အရွယ် အစား ငယ်တဲ့ မောင်း တစ်မျိုး။ = mvkóng

Mòkósùng *pn*: Mawkhausung; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

mokwán *n*: pomelo, shaddock. ကျွဲကောသီး (သို့) ရှောက်ပန်းသီး။ <Shan

móla ⇔ **vmóla** *adv*: agree, let it come true; something like saying 'Amen' after Christian prayers. ဟုတ်တယ်၊ ထောက်ခံတယ် (သို့) တည်ပါစေ၊ လို့ အဓိပ္ပါယ် ဆောင်တဲ့ စကားလုံး။ [People use this expression during breaks in story telling.]

Món *pn*: Maun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Monsvng *pn*: Maungsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

monshí *n*: peach. မက်မွန်သီး။

móng *n*: region, country, land. တိုင်း၊ ဒေသ၊ ဌာနေ။ *Shìgùng móng*. 'Mountain region.' တောင်ပေါ် ဒေသ။

☐ **móng vjì** *n*: governor. မြို့တော်ဝန်၊ မြို့အုပ်။ |'country' + 'chief'|

☐ **móngdàn** *n*: country, nation. တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။ *Rvgaq móngdànri*. 'The countries of the world.' ကမ္ဘာ ပေါ်ရှိ နိုင်ငံတွေ။

☐ **móngdøngtáng** *n*: the whole region or country. တနိုင်ငံလုံး၊ နိုင်ငံသား

အားလုံး။ *Rvwàng bòymè s'ng móngdøngtáng shvngbe die*. 'All the people go to the Rawang mass celebration.' နိုင်ငံသား အားလုံး ရဝမ် ပွဲတော်ကြီးကို သွားကြတယ်။

☐ **móngsè móngmè** *n*: civilian. တိုင်း သူ ပြည်သား။ |'country' + 'child' + 'country' + 'big'|

☐ **móngtut** *n*: district. ခရိုင်၊ နယ်ပယ်။ |'country' + CLF.section|

☐ **móngzøngsè** *n*: civilian. နိုင်ငံသား၊ အရပ်သား။

mòng *n*: word, saying. စကား။ *Jejú kèní mòng vrá n'è zvmì zìde*. 'By grace (they) agreed and give a bride.' သဘောတူပြီး မိန်မ ပေးစားတယ်။

☐ **mòng shá** *v.t*: fluent in speech စကား ပြောဆို ရာမှာ ကျွမ်းကျင်တယ်၊ တတ်သိတယ်။ |'word' + 'know'|

☐ **mòng shvgùn** *v.t*: chatting. ထွေရာ လေးပါး ပြောတယ်။ |'word' + CAUS + 'investigate'|

☐ **mòng shvtà** *v.t*: chatting. ထွေရာ လေးပါး ပြောတယ်။

☐ **mòng wà** *v.t*: discuss, negotiate. ဆွေးနွေး တိုင်ပင်တယ်၊ ညှိနှိုင်း ဖြေရှင်းတယ်။

☐ **mòngkà** *n*: word of God. နှုတ်ကပတ် တော်။ *Mòngkà dvshangòe*. '(He) preaches God's word.' တရား ဒေသနာ

ဝေငှတယ်။ *Lvbán ni sòn Gvray mòngkà tashìnng noqgú s'ng diie.* 'We go to the church every Sunday to listen to the word of God.' ကျွန်တော်တို့က တနင်္ဂနွေ နေ့တိုင်း နှုတ်ကပတ် တရားတော် နာယူရန် ဘုရား ကျောင်းကို သွားကြတယ်။ [Used exclusively for the word of God.]

□ **mòngkà dvshang** *v.t.*: proclaim. တရားဟောတယ်။ *Svra gvbàpèl mòngkà dvshang daqòe.* 'The teacher will proclaim the word of God.' ဆရာကြီးမှ တရား ဟောပါလိမ့်မယ်။ |'word of God' + CAUS 'known'|

□ **mòngkà svra** *n.*: preacher or teacher of God's word. ဓမ္မ ဆရာ၊ ကျမ်းစာ ဆရာ။ |'word of God' + 'teacher'|

mònggàn *n.*: world. ကမ္ဘာကြီး။ *Mònggàng taq vl we móngdàn shvngbe.* 'Every country of the world.' ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံတိုင်း။ <Jp.

Mongnvm *pn.*: Maungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mongyang *pn.*: Maungyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mòngzòl *v.i.*: stable, peaceful. ငြိမ်းချမ်းတယ်။ *Mòngzòl dø è'vl nòng.* 'Stay peaceful.' ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်ကြပါ။

□ **mòngzòl rvgaq** *n.*: peaceful place. ငြိမ်းချမ်းတဲ့ ဒေသ။

Monyín *pn.*: Mongyi; place name. မိုးညှင်းမြို့၊ နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mopi *n.*: beggar. သူတောင်းစား။ *Mopirì s'ng mvré zaràe.* 'The beggars should be sympathized.' သူတောင်းစား တွေကို သနားကြင်နာစိတ် ထားရမယ်။ <Jp.

moq *v.t.*: sting by an army of bees. ပျားအဖုံ့လိုက် တုပ်တယ်။ *Kwárit moqòe.* 'Sting by an army of bees.' ပျားတွေ အလုံး အရင်းနဲ့ တုပ်တယ်။

Moq *pn.*: Mau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Moqsvng *pn.*: Mausang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Moqwa *pn.*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mòrà *n.*: aloe wood, eaglewood. သစ်မွေး။ *Mòrà nò gvzà vpòe.* 'Aloe wood is expensive.' သစ်မွေးက ဈေးကြီးတယ်။

○ **moshì** See the entry **mó**,

Mowe *pn.*: Mauwe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

moya *n.*: colour. အရောင်။ =n'nyá

moza *n.*: sock, stocking. ခြေစွပ်၊ ခြေအိတ်။ *Zóngnè làm taq gvzà zòngrvt moza dvch'òpshìràe.* 'We need to wear socks during the cold season.' ဆောင်းတွင်းမှာ အေးလွန်းလို့ ခြေအိတ် စွပ်ထားရတယ်။ <Jp. =hídul, híchòp

mø₁ *v.t.*: obstruct the view, make it hard to see. မြင်ကွင်း ကွယ်တယ်။ *Rvmøtní mðøde*. 'The clouds are obstructing the view.' တိမ်တွေက မြင်ကွင်းကို ကွယ်နေတယ်။ *Nìvm mðøde*. 'The sun light is blocked.' နေကွယ်တယ်။

mø₂ ⇔ **vmø** *v.i.*: in time, still have time. အချိန် ရှိသေးတယ်၊ အချိန် မီတယ်။ *Tì shólshì lým rytø vmøe má*. 'Do we still have time to take a bath.' ရေ ချိုးဖို့ အချိန် ရှိသေး သလား။

mø₃ *part.*: marker which occurs after nouns to mark an agentive case. က၊ ပြုလုပ်တဲ့ သူကို ဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Ngàmø wìngònøng*. 'I will do it.' ကျွန်တော် လုပ်လိုက်မယ်။ <Wadam-khaung dailect. = í

Mø ⇔ **vmø** *n.*: deity, god. နတ် ဘုရား။

møl *n.*: body hair, fur, feather, plume. အမွှေး၊ သားမွှေး။ *Rvshà møl*. 'Monkey hair.' မျောက်မွှေး။

□ **mølshøm** *n.*: hair of body. ကိုယ်မွှေး။ *Àng mølshøm gvzà yoè*. '(He) has lots of hair on his body.' သူ့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကိုယ်မွှေး များစွာ ပေါက်တယ်။ |'hair/fur/feather' + 'small/fine'|

møl ⇔ **vmøl** 1. *v.i.* ~ *v.t.*: wither (flower), fade, thresh. ခြေတယ်။ *Nìmbvm vmøðøde*. 'Wither flowers.' ပန်း

ခြေတယ်။ 2. *v.i.*: loosen soil. မြေဆွတ်တယ်၊ မြေ ချေတယ်။

Møløm *pn.*: Meuleum; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

□ **Møløm lizang** *pn.*: Meuleum Lizang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mømè *pn.*: goddess, another name for Dvmø. နတ် ဘုရားမ။

møñ *v.i.*: cut into long thin strips. မျှင်တယ်။ *Sha dvtshaq rì mønðe*. 'Stripping the boiled meat.' အသား ပြုတ်တွေကို မျှင်နေတယ်။ = **møt**

møñ *n.*: 1. moth. ပိုးဖလံ။ 2. kind of insect that eats leather. သားရေ များကို ဖျက်စီးစားသုံးတဲ့ ပိုးကောင် တစ်မျိုး။

møñsi *n.*: camphor. ပရုတ်။

møq *v.t.*: cover, block (with something). ဖုံး အုပ်တယ်၊ လွှမ်း ခြို့တယ်။ *Sìmré sìng laqtuní møqðøde*. 'The baby is covered by a blanket.' ကလေးငယ်ကို စောင်ခြို့ပေးတယ်။ *Svmi mvje chìngla waqpuí èmøqðø*. 'Cover the charcoal with ashes.' မီးခဲ တွေကို ဗြာနဲ့ ဖုံးအုပ် လိုက်ပါ။

mør *v.i.*: branch out, sprout out. အဖူး၊ သစ်ကိုင်း ဖြာထွက် လာတယ်။ *Shóng dvgìng-sèrì møre*. 'Branches sprout out.' သစ်ကိုင်းတွေ ဖြာထွက်တယ်။

○ **mór** See the entry **mør**

mòr *v.t.*: hold in the mouth. ငုံထားတယ်။
Nonggup taq m̀òrðe. 'It is hold in mouth.' ပါးစပ် ထဲမှာ ငုံထားတယ်။

☐ **mór** *clf.*: classifier for counting numbers of mouthfuls. တစ်ငုံ၊ နှစ်ငုံ စတာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမံခွဲ အမျိုး အစား။

mòt₁ *v.t.*: 1. blow (fire), make (fire). မီး မှုတ်တယ်။ မီးမွှေးတယ်။ 2. play musical instrument. တီးခတ်တယ်။ တီးမှုတ်တယ်။
Gida mòt èshádó má. 'Do you know how to play guitar?' ဂီတာ တီးတတ်ပါသလား။
Biman mòtndè. 'Play the flute.' ပလွေ မှုတ်တယ်။

mòt₂ *v.i.*: decay. ဆွေး မြေတယ်။ *Shóng mòtne.* 'Wood decayed.' သစ်သား ဆွေးမြေ တယ်။ *Noqgúchò m̀tvróngri mòtdaqì.* 'The posts at the church building are getting decayed.' ဘုရား ကျောင်းက တိုင် တွေ ဆွေးမြေလာပြီ။

mú ⇔ **vmú** *n.*: work, duty. အလုပ်။ <Bur.
☐ **mú b̀v̀nlì** ⇔ **vmú b̀v̀nlì** *n.*: work. အလုပ်။

Mu Nga *pn.*: Munga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

muju *n.*: preschool. မူကြို ကျောင်း။ *Nàmaq m̀vrìng yíng muju z̀ung vle má.* 'Do you have a preschool in your village?' ခင်ဗျားတို့ ကျောင်းမှာ မူကြို ကျောင်း ရှိပါ သလား။ <Bur.

muk *n.*: instant food, snack, bread. မူန့်။
Ló muk ǹvng gopi gò aqì. 'Well, let's take bread and coffee as well.' ကဲ မူန့်နဲ့ ကော်ဖီလည်း သောက်ကြရအောင်။ <Bur.

mun *v.t.*: complement taking verb; habituated of the V. (တစုံတခု လုပ်ရန်) အကျင့် ပါသွားတယ်။ *Sìmré yagósè g̀v̀msìng r̀òtshi munðe.* 'This child gets used to asking for money.' ဒီကလေး ပိုက်ဆံ တောင်းတာ အကျင့် ပါနေပြီ။ [In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.] [It never occurs as a verb by itself.]

mùn₁ *n.*: kind of leaf used for divination. နမိတ် ဖတ်ရာတွင် သုံးတဲ့ သစ်ရွက် တစ်မျိုး။

☐ **mùn wvt** *n.*: fortune telling by reading a kind of leaf. သစ်ရွက် တစ် မျိုးကို ကြည့်၍ နမိတ် ဖတ်ခြင်း တစ်မျိုး။

☐ **mùndòq mùndvng** *n.*: ambiguity. အဓိပ္ပါယ် နှစ်ခွဲ ထွက်သော၊ အဖြေ မရှင်းလင်း သော။

☐ **mùndvng** *n.*: divination stick. နမိတ် ဖတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ တုတ်တံ၊ ချောင်း။
= mùnlv̀m

☐ **mùnlv̀m** *clf.*: divination stick. နမိတ် ဖတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ တုတ်တံ၊ ချောင်း။
= mùndvng

mùn₂ *num.*: ten thousand. သောင်း။ *Vsìng tiqmùn gò.* 'Ten thousand people.' လူအ

ယောက် တစ်သောင်း။

Múndv̄m *pn*: Mundv̄m; place name.

နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mùni *n*: Monday. တနင်္ဂါလနေ့။

mung *n*: pattern, mould. ပုံစံ ခွက်။

Mungtaq shòròe. 'Pour out (the liquid) into the mould.' ပုံစံ ခွက်မှာ လောင်း ထည့် တယ်။

mùng₁ *v.i*: white, clean. အဖြူ အဖြူရောင် သန့်ရှင်းတယ်။ *Kùngrín bóy taq zvmishv̄r-mè mùngwe gawøn gwashie*. 'The bride wore a white dress in her wedding.' သတို့သမီးက သူမရဲ့ မင်္ဂလာ ပွဲမှာ အဖြူရောင် ဝတ်ရုံကို ဝတ်ဆင်တယ်။

mùng₂ *n*: cancer. ကင်ဆာ ရောဂါ။ *Mùngí kèòe*. 'Suffering with cancer's pain.' ကင်ဆာ ရောဂါနဲ့ နာကျင်တယ်။

☐ **mùng mvzór** *n*: ulcerous form of skin disease. ကင်ဆာ အနာ။

☐ **mùng vna** *n*: cancer disease. ကင်ဆာ ရောဂါ။

☐ **mùng yòp** *n*: invisible cancer. အတွင်း ကင်ဆာ။

☐ **mùngzi** *n*: cancer medicine. ကင်ဆာ ရောဂါ ပျောက်ဆေး။

○ **mùng yòp** See the entry **mùng₂**

Mùnglàng *pn*: Munglang (river). မြစ် တစ် စင်းရဲ့ အမည်။

munglatuk *n*: cabbage. မုန့်လာ ထုပ်။

Munglatuk èjòè. 'Fry the cabbage.'

မုန့်လာ ထုပ်ကို ကြော်လိုက်ပါ။ <Bur.

☐ **munglatuk mvshé** *n*: red cabbage. မုန့်လာ ထုပ် အနီမျိုး။

Munglatuk mvshépàn Mìn móng yíng lá rvzaqe. 'Red cabbage is rare in Myanmar.'

မုန့်လာထုပ် အနီမျိုး မြန်မာ ပြည်မှာ ရှားပါးတယ်။ |'cabbage' + 'red'|

mungmung wa *adv*: adverb. ပိုပိုသာသာ။

Mungmung wa tìng bòshà. 'We have measured superfluous(ly).' ပိုပို သာသာ ချိန်ပေးလိုက်တယ်။

Mùngyak *pn*: Mungyak (river). မြစ် တစ် စင်းရဲ့ အမည်။

mup ⇔ **vmup** *v.t*: deceive, cheat. လိမ်လည် လှည့်ဖြားတယ်။ *Vmupm̄v̄m mvdaq*. 'You can't cheat.' မလိမ်ရ။ <Jp. =mó

mupmup wa *adv*: tender soft. ပျော့ အိအိ။ *Tìshe taq mupmup wa èkòtnò*. 'Boil the porridge tender soft. ဆန်ပြုတ်ကို နူး အောင် ပြုတ်ပါ။

mupshí ⇔ **mupsì** *n*: tomato. ခရမ်းချဉ်သီး။ <Shan =bakisì

muq₁ *n*: sky, thunder. မိုး ကောင်းကင်၊ မိုးကြိုး။ *Muqí rùòe*. 'Hit by thunder.' မိုးကြိုး ပစ်ခံရ တယ်။

☐ **muq wvrdi** *n*: thunder-bolt. မိုးကြိုး သွား။ |'thunder' + 'axe'|

- ❑ **muqde** *v.i:* thunder. မိုးခြိမ်းတယ်၊ မိုးကြိုး ပစ်တယ်။ |'thunder' + 'explode'|
- ❑ **muqgòem** *v.i:* thunder. မိုးခြိမ်းတယ်။ *Pòyaq muqgòeme.* 'It thundered all night.' တစ်ညလုံး မိုးခြိမ်းတယ်။ |'thunder' + OMP|
- ❑ **muqlàng** *n:* sky, heaven. မိုး ကောင်းကင်၊ ကောင်းကင် ဘုံ။ *Muqlàng ram taq rvmøt dødàng wae.* 'It is cloudy up in the sky.' ကောင်းကင်ယံမှာ တိမ်တွေ မည်းမှောင်နေတယ်။
- ❑ **muqlàng móngdàn** *n:* heaven. ကောင်းကင် ဘုံ၊ ကောင်းကင် နိုင်ငံတော်။
- ❑ **muqpeq muqreq** *n:* thunder. မိုးခြိမ်း၊ မိုးကြိုး။ *Muqpeq muqreq wae.* 'It is thundering so hard.' မိုး အကြီးအကျယ် ခြိမ်းတယ်။
- ❑ **muqsi muqkàng** *n:* thunder strikes. မိုးကြိုး အမျိုးမျိုး။
- ❑ **muqsøn sòngmè** *n:* lightning လျှပ်စီး။
- ❑ **muqsøn sòngmè lap** *v.i:* lightning. လျှပ်စီး လက်တယ်။ *Muqgòem nò muqsøn sòngmè lapme.* 'It thundered with lightning.' မိုးခြိမ်းပြီး လျှပ်စီး လက်တယ်။ |'sky' + 'wink' + 'needle' + 'flash'|
- ❑ **muqtu chòm** *n:* tower of Babel. ကင်းမျှော်စင်။ |'sky' + 'support' + 'house'|

- ❑ **muqtu mvzang** *n:* chilli; small but really hot chilli. ငရုတ်သီး၊ ကုလားအော်သီး။ |'sky' + 'support' + 'chilli'|

muq₂ *v.t:* **1.** cut down trees, or do something roughly. တော ရှင်းကို ပထမဦးဆုံး အကြိမ် ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်း တာကို ဆိုတယ်။ *Mvløng muqòe.* 'Cut an old-growth forest.' တော ရှင်းတယ်။ **2.** do roughly. အကြမ်းဖျင်း လုပ်တယ်။

- ❑ **muqmuq ⇔ vmuqmuq** *adv:* do something roughly, to cultivate. အကြမ်းဖျင်း၊ အပေါ်ယံ လုပ်တယ်။ *Bìnlì vmuqvmuq wae.* '(He) work roughly, purposely doing a bad job of it.' အကြမ်းဖျင်း အပေါ်ယံသာ လုပ်တယ်။

- ❑ **muqpo** *n:* cultivate the old field after several years. တောင်ယာ အဟောင်းကို ပြန်ထွန်တယ်။ = **riqpo**

Muq pn: Mu; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

muqhè *n:* scorpion. ကင်းမီးကောက်။ *Muqhèi kera kv̄t sh̄ira p̄m̄ íe.* 'One can die if bitten by scorpion.' ကင်းမီးကောက် အကိုက် ခံရရင် သေနိုင်တယ်။

muqhóm *quant:* (do or own something) together. စုပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း (သို့) ပိုင်ဆိုင်ခြင်း။ *Lvgongriq̄ tiqh̄vnḡ muqhóm wàámì.* 'Let's make a corn field together to share.' ပြောင်းခင်း တစ်ခင်း

အတူ စုပေါင်း လုပ်ကြံရအောင်။

muqjo *n*: altar. ယစ် ပလ္လင်။

muqròng *n*: soot. ကျပ်ခိုး၊ အိုးမဲ။

muqshvngkwá *n*: type of plant that grows on a stem of a larg tree. သစ်ပင်ကြီးများ ပေါ်တွင် တွယ်ကပ်တဲ့ အပင် တစ်မျိုး။

muqzór *n*: taro. ပိန်းဥတစ်မျိုး။

mutshvmut *adv*: grayish (colour). မီးခိုးရောင်၊ မဲပုတ်ပုတ် အရောင်။

múzik *n*: music. ဂီတ။ *Nvngmaq mvrìng yíng múzik svra tiqgò ràie*. 'We need a music teacher in our village.' ကျွန်တော်တို့ ရွာအတွက် ဂီတ ဆရာ တစ်ယောက် လိုတယ်။ <Eng.

mv- *prf*: negation marking prefix. အငြင်း။ |It has the form mà- before prefixed verbs and those starting with a vowel. |

□ **mà-** *prf*: negative marker; contraction of mv- + v- =mà-. အငြင်း ပြုကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Shìgùng móng rvgaq nò koná wà'ím màshvla*. 'At the mountain region (we) cannot do wet rice field cultivation.' တောင်ပေါ်ဒေသမှာ လယ်ယာစိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင် စားသောက်လို့ မရပါ။ *Mvkvngyá tuqám nìnò liq'ím l'ím gò màvl d'vè dáròe*. 'When Makhangya arrived there was nothing to harvest (nothing to

break off), it was all gone.' မခန့်အယား ရောက်သွားတဲ့ အခါမှာတော့ ခြွေစရာဘာမှ မကျန်တော့ဘူး။

□ **mànv** *v.i*: ugly. အကျည်း တန်သော၊ ရုပ်ဆိုးသော။ *Nangsvr nò m'vrshàm mànv nìgò n'òntmvs òn vnvpmè*. 'Though Nangsar is ugly, she has a beautiful heart.' နန်ဆာရိုးက ရုပ်ဆိုး သော်လည်း နှလုံးလှတဲ့ မိန်းခလေး ဖြစ်တယ်။ |NEG + 'beautiful'|

□ **màpán** *v.i*: mentally slow. အလျင် မမီသော။ *Vpi nò vzíng rvt pàwàò nìgò màpán k'éò*. 'Aphi is never on time due to his laziness.' အဖီက ပျင်းရိလို့ ဘာပဲလုပ်လုပ် အချိန် မမှီတတ်ပါ။ |NEG + 'alert, quick-minded'|

□ **màpó** *v.i*: cheap, inexpensive. ဈေး ပေါတယ်၊ ဈေး သက်သာတယ်။ *Yarvtò hóbì m'vnò màpó*. 'Potato price is inexpensive at this time.' အခုတလော အာလူး ဈေး သက်သာတယ်။ |NEG + 'expensive'|

□ **màrá** *v.i*: uneven, rough, coarse. မညီညာ၊ ကြမ်းထော်တယ်။ *Àng vnìrì yvng màrá*. 'The length of her hair is uneven.' သူမရဲ့ ဆံပင် အရှည် မညီမညာ ဖြစ်တယ်။ |NEG + 'even'|

□ **màrúm** *v.i*: close to, near, not far. နီးတယ်။ *Yay'ing kèní gat kaq s'ing màrúm*. 'Its not far from here to the market.'

ဒီကနေ ဈေးကို သိပ် မဝေးဘူး။ |NEG + 'far'|

❑ **màrvnaq** *v.i:* shallow. တိမ်တယ်။
Tìwàng yàlòng màrvnaq. 'This stream is not deep.' ဒီ စမ်းချောင်းက ရေ မနက်ဘူး။ | NEG + 'deep'|

❑ **màta** *v.i:* busy. အလုပ် များတယ်။ *Dèni ngà màtàng.* 'I am busy today.' ကျွန်တော် ဒီ ကနေ့ အလုပ် များတယ်။ *Vmè s'ìmré washì nø màta.* 'Mum is busy looking after the kid.' အမေ ကလေးထိန်းနေလို့ အားဘူး။ | NEG + 'free'|

❑ **màdvt** *adv:* continuously. ဆက်လျက်၊ အစဉ်အဆက်။

❑ **mànar** *n:* non-stop. မရပ် မနား။

❑ **mvdé** *v.i:* blunt. မထက်ဘူး။ တုံးတယ်။
Yaka sh'ìm mvdé. 'The knife is blunt.' ဒီခါးက မထက်ဘူး။ *Àngpè àngmè shvngøtkàì mvdékéò.* 'The guiding of parents could not make (him) good.' မိဘ ဆိုဆုံးမ စကားက သူ့ အတွက် တော့ ကျွဲပါး စောင်းတီးပါပဲ။

❑ **mvdìng** *v.i:* wrong, false. မှားတယ်၊ လွဲချော်တယ်။ *Mvdìng we s'ìkse.* 'False witness/evidence.' မမှန်တဲ့ သက်သေ။ |'not' + 'correct'|

❑ **mvgóng** *v.i:* not live a long life. ကောင်းချီး မရခြင်း၊ အသက် မရှည်ခြင်း။
Àngpè àngmè kà mvta kèni mvgóngra. 'If you don't listen to your parents you won't live long.' မိဘ စကားကို နား

မထောင်ရင် အသက် မရှည်ဘူး။

❑ **mvjòr** *v.i:* tired, fatigued. မောပန်းတယ်၊ အားအင် ကုန်ခမ်းတယ်။ *Rvmá tiqséni z'ìndvtut w'ìngvpmà rvt ngà gvzà mvjòr.* 'After ten continuous days working in the field, I got very tired.' လယ်ထဲမှာ ဆယ်ရက် ဆက်တိုက် အလုပ် လုပ်ပြီး နောက် (ကျမ) အရမ်း ပင်ပန်းနေပြီ။ |'not' + 'have energy'|

❑ **mvká₂** *v.i:* not enough. မဝ၊ အာသာ မပြေခြင်း။ *Yøpyø mvká.* 'Not enough sleep.' အိပ်ရေး မဝ။

❑ **mvmvng mvshèr** *n:* unclean. မသန့်မစင်။

❑ **mvra₂** *v.t:* miss a target. ပစ်မှတ် လွဲတယ်။ *Tvmáì sago mvrakéò.* 'The arrow missed the bird.' ငှက်ကို မထိဘဲ မြှားတံ လွဲချော် သွားတယ်။

❑ **mvsøp₂** *n:* don't recall. မမှတ်မိ တော့ပါ။ *Ngàì mvsøp b'óngà.* 'I can't recall.' ကျွန်တော် မမှတ်မိတော့ဘူး။ |mv- + søp =mvsøp|

❑ **mvshèr** *v.i:* dirty. ညစ်ပေတယ်။
Mvshèr we belaq mègwashìni. 'Don't wear a dirty shirt(top).' ညစ်ပေတဲ့ အင်္ကျီကို မဝတ် ပါနဲ့။ |NEG + 'clean'|

❑ **mvshoq** *v.i:* wet. စိုတယ်၊ စိုထိုင်းတယ်။

❑ **mvshv̀n** *v.i:* not clean (of water). မသန့်ရှင်းတဲ့ (ရေ)။ *Mvshànshér we tì èaqò kvv p'wáshutrae.* 'If you drink

unclean water, you can get diarrhea.' မသန့်ရှင်းတဲ့ ရေကို သောက် သုံးရင် ဝမ်းပျက် ဝမ်းလျှော ဖြစ်တတ်တယ်။

☐ **mvwímshì** *v.i.*: hate. မုန်းတယ်၊ ရွံရှာ တယ်။ |NEG + 'like' + R/M|

☐ **mvyá** *v.i.*: narrow, cramped. ကျဉ် တယ်၊ နေရာ မဆုံ ဖြစ်တယ်။

☐ **mvyùl** *v.i.*: hard, laborious (lit. not easy). မလွယ်ကူ၊ ခက်ခဲတယ်။ *Englik kà shá lým nò mvyùl lé.* 'It is not easy to learn to speak English.' အင်္ဂလိပ် စကား ပြောတတ်ဖို့ မလွယ်ဘူးနော်။ |NEG + 'easy'|

○ **mvá** See the entry **màà**

mvbí *n.*: bat, flying fox. လင်းနို့။

Mvbønggang *pn.*: Mabeunggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvbøq *pn.*: Mabeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = Mvbüq

mvcha ⇔ **mvchá** *v.i.*: face hardship, be too tired. အခက်အခဲ ကြုံတယ်၊ ပင်ပန်း နွမ်း နွယ်တယ်။ *Mvchá lúngi.* 'He is tired.' သူ တော်တော် ပင်ပန်း နေပြီ။ *Shóngrí lým nò gvzà mvcha raé.* 'It is really tiring to carry woods.' ထင်း ထမ်းရတာ တော်တော် ပင်ပန်းတယ် နော်။

○ **mvchá** See the entry **mvcha**

mvcha lacha *n.*: in great detail. တိတိ ကျ ကျ။ *Ngái gø mvcha lacha chvk nò mvshángò.* 'I don't know about it in great detail.' ကျွန်တော်လည်း ကောင်း ကောင်းတွေ မသိဘူး။

mvcha shvla *adv.*: nice and in great detail. သေသေသပ်သပ်၊ ကောင်းကောင်းမွန် မွန်။ *Mvcha shvla dèzaqshì.* 'Work hard.' ကောင်းကောင်း ကြိုးစားပါ။

mvcheq 1. *v.t.*: wrap. ထုတ်တယ်၊ စည်းတယ်၊ ပတ်ရစ်တယ်။ *Sìmré sìng g'údòngí mvcheqòè.* 'The baby is wrapped up in a blanket.' ကလေးကို အဝတ်နဲ့ ထုတ်ထား တယ်။ **2. clf.**: classifier for parcels, sacks (of things). လက်ဆောင် အထုပ်၊ ပစ္စည်း အထုပ် စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံး တဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *V'mpà tiqmvcheq.* 'One package of rice.' ထမင်းထုပ် တစ် ထုပ်။

☐ **mvcheqshì** *v.i.*: wrap a turban around the head. ခေါင်းပေါင်းနဲ့ ဦးခေါင်း ကို ပတ်ရစ် ထားတယ်။ *Gomvcheq mvcheqshìè.* '(He) wraps his head with a turban.' ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းထား တယ်။ = gobam bamshìè

mvchím *v.i.*: narrow, cramped. ကျဉ်းတယ်။ *Mvchím we tvrà.* 'Narrow road.' ကျဉ်းတဲ့ လမ်း။

mvchit *n*: root crop used as traditional medicine. ဆေး အဖြစ် သုံးစွဲလို့ရတဲ့ အပင်ရဲ့ အမြစ် တမျိုး။ *Mvchitrø nø zì íe*. 'Machit root is kind of herbal medicine.' မခြစ်ဥက ဆေးဖက် ဝင်တယ်။

mvchøm₁ *v.t*: grasp tightly. တင်းတင်း ဆုပ်ကိုင်တယ်။

○ **mvchøm₂** See the entry **chøm**,

mvdá *v.i*: long. ရှည်တယ်။ *Tywa àngsiq mvdágùng èrømò*. 'Cut the bamboo that is long between two joints.' အဆစ် ရှည်တဲ့ ဝါးပင်ကို ခုတ်ပါ။ [Exclusively for a bamboo tube. ဝါးအဆင့် ရှည်တာကို ဆိုတယ်။]

Mvdàhøm *pn*: Madaheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdan *v.i*: tall (of body height only). ရှည်တယ် (လူအရပ်နှင့် သာ သုံးတယ်)။ *Pong mvdan*. 'Tall Phong.' အဖုန် အရပ်ရှည်တယ်။

mvdang *n*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

Mvdàngør *pn*: Madangeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdaq *v.i*: 1. clever, intelligent. တော်တယ်၊ ထက်မြက်တယ်။ *Nvngsè lèga dangtaq jè mvdaq*. 'The little Anang is so intelligent at school.' အနုန်လေးက စာတော်တော် ထူးချွန်တယ်။ 2. brave. စွမ်းတယ်။ *Gvzà mvdaq pè íe*. '(He) is a very brave man.' 3. difficult. ခက်ခဲတယ်။ *Welòng*

bìnlì nø mvdaqé. 'That job is difficult.' အဲဒီ အလုပ်က ခက်ခဲတယ်။ 4. complement taking verb; good or smart of the V. *Wegø òmpà òm mvdaq*. 'That person is good at eating. Or that person can eat a lot.' အဲဒီ လူ အစားကြီးတယ်။ *Svrì raq mvdaqmè dī rāi*. 'The woman who is good at weaving is coming.' ရက်ကန်းရက် တော်တဲ့ အမျိုးသမီး လာပြီ။

Mvdaq *pn*: Mada; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdè *v.t*: swear or curse. ကျိန်ဆဲတယ်။

mvdip *v.t*: 1. clip something; press two things together or put between two things, e.g. between pages of a book or between two rocks (e.g. *lóngdip* 'type of fish trap'). အရာ ဝတ္ထု နှစ်ခုရဲ့ အကြားမှာ ညှပ်ဖိခြင်း၊ ဥပမာ စာအုပ် နှစ်အုပ် အကြား သို့မဟုတ် ကျောက်ဆောင် (တုံး) နှစ်ခု အကြား။ *Nìmpañlòng legabok dvhø mvdìpmòe*. 'A flower was put (pressed) inside a book.' ပန်းပွင့်ကို စာအုပ်ကြားမှာ ညှပ်ထည့် ထားတယ်။ 2. classifier for counting numbers of small package. အထုတ် သေးသေးလေး တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Mvzang sītū tiq mvdip*. 'A pack of pickle.' ငှက်ပိတ်သီး ထောင်းတစ်ထုပ်။

mvdò *clf*: group. အုပ်စု၊ အဖွဲ့။ *Vlàngré mvdò*. 'The youth group.' လူငယ် အဖွဲ့။ *Numpong mvdò* 'Women's group in

church.' (အသင်းတော် အတွင်းမှ) အမျိုးသမီး အဖွဲ့။ [Exclusively for people groups. အလူအဖွဲ့ အစည်းအတွက်သာ သုံးတယ်။] = pong

mvdóng₁ *n*: important (person). မပါလျှင် မပြီး (သူ)၊ အရေးပါ အရာ ရောက် (သူ)။ *Àng mvdóng nò màvl.* '(He) can't be replaced.' သူ မပါရင် မဖြစ်၊ သူ မပါရင် မပြီး။

mvdòshv̄m *n*: Madosham blanket. ရဝမ် ရိုးရာ စောင် တစ်မျိုး

☐ **mvdòshv̄m laqtun** *n*: woven cloth with rough cotton strip, fringes at the two ends. ရဝမ် ရိုးရာ စောင် တစ်မျိုး။ *Mvdòshv̄m laqtun gvzà raq rvzaq.* 'It's very difficult to weave mado-sham blankets.' မတော်ရှန် စောင် မြို့ရတာ တော်တော် ခက်တယ်။

mvdóm *n*: wood fungus. သစ်ခြောက်၊ သစ်တုံး တွေကနေ ပေါက်တဲ့ မှို။ *Dèyaq dypvt mvdóm kət lvm íe.* '(I) am going to cook mushroom for dinner.' ညစာ အတွက် မှို ချက်မယ်။ [Kind of mushroom that grows on hardwood trees only between Yunnan and Assam.]

mvdòm *n*: wood, faggot. ထင်းစ၊ မီးစ၊ မီးတုတ်။ *Mvdòmri mèzuqò.* 'Gather up the faggots.' ထင်း မီးစတွေ စုလိုက်ပါ။

mvdømshì *v.i*: keep confidential. နှုတ်စောင့်ထိန်းတယ်။

mvdóng *n*: tip top of a large tree or mountain. တောင် (သို့) သစ်ပင်ကြီး ထိပ်ဖျား။ *Shóng mvdóng.* 'Tip top of a tree.' သစ်ပင် ထိပ်ဖျား။

mvdòng, *v.t*: stuck food (in throat). အစ နှင်တယ်။ *Àng vléi mvdòngkèòe.* 'He has Ale stuck in his throat.' မင်းပေါအူ မှန်စားပြီး နှင်တယ်။

mvdòng₂ *n*: 1. most used, important, main, key point, pillar. အဓိက မှန်တိုင်။ *Shiqshan tvra shvlá lvm nò mvdòng vchvk rìtaq kènì tiqlòng ni íe.* 'To be healthy is one of the most important things.' ကျန်းမာ ခြင်းက အရေးကြီးဆုံး အချက်တွေထဲက တစ်ခု ဖြစ်တယ်။ 2. central or main pillar. အလယ် ဗဟို တိုင်၊ တိုင်မကြီး။

☐ **mvdòng mvdag** *n*: mandatorily, compulsorily, forcibly. မဖြစ် မနေ၊ မလုပ် မနေရ၊ အတင်း အကျပ်။ *Ninzi s'ing mvdòng mvdag zíamòe.* 'Ninzi is forced to marry (to someone).' နန်ဇီကို အတင်း အကျပ် အိမ်ထောင် ချပေးတယ်။

Mvdu pn: Madu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdú *n*: nephew or niece; (male - brother's son or daughter and female - sister's son or daughter). တူ၊ တူမ (ညီ၊ အစ်ကိုရဲ့ သား (သို့) သမီး နဲ့ ညီမ၊ အစ်မရဲ့ သား (သို့) သမီး)။ = bvdú

mvdù *v.i:* big, giant. ထွားတယ်။ [Used only with humans. လူထွားကြိုင်း ခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။]

☐ **du mvdù** *adv:* strong and big, giant. တုတ် ခိုင်ခိုင်၊ ထွားကြိုင်း။ *Vpong du mvdù tee.* 'Aphong is giant.' အဖုန်က လူကောင် ထွားကြိုင်းတယ်။

mvdùn *n:* buds of bannana or palm trees. ငှက်ပျော၊ အုန်း၊ ထန်း ပင်တို့ရဲ့ အရွက်ထိုးထွက် တာကို ခေါ်တယ်။

mvdung *adv:* main, original. အဓိက၊ မူလ။ <Jp.

mvdúng *v.t:* adjust, straighten something. တည့်မတ်အောင် လုပ်တယ်။ *Wáng mvdúng dø hámdø.* 'Make the fence straight.' ခြံ စည်းရိုးကို တည့်အောင် လုပ်တယ်။ *Tvrúng vtónglòng mvdúngdø.* '(He) is adjusting the fallen pole upright.' လှဲနေတဲ့ တိုင်ကို တည့်မတ် စေတယ်။

☐ **mvdóng₂** *v.i:* straight; first person singular form. တည့်မတ်တယ်။ *Tvrà hwáng mvdóngdø.* 'I am making the road straight.' ကျွန်တော် လမ်းကို ဖြောင့်အောင် ပြင်နေတယ်။

Mvdungnèm *pn:* Madungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvduqsèn *pn:* Maduqsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdùm *loc.n:* above, more than, on top of (the roof, table), over. အပေါ်၊

အထက်။ *Vgo mvdùm hapmdø.* '(She) places (the package) on her head.' ဦးခေါင်း ပေါ်မှာ တင်တယ်။ *Ya mvdùm luqe.* 'There is more than this.' အခုဟာ ထက်ပိုများတယ်။ [Used to mark standard in a comparative construction.] = mvtaq

☐ **mvdùm dóng** *n:* upper room. အပေါ်ခန်း၊ အပေါ်ထပ်မှ အခန်း။ *Sìmré mvdùm dóng shèyøpmø.* 'Keep the baby asleep in the upper room.' ကလေးငယ်ကို အပေါ် အခန်းမှာ အိပ်ပျော်အောင် သိပ်ထားလိုက်ပါ။ |'above' + 'room'|

☐ **mvdùm dvtvng** *n:* upstairs, upper level. အပေါ် ထပ်၊ အထက် အလွှာ။ *Mvdùm dvtvngyíng wvranda vle.* 'There is a balcony in upstairs.' အပေါ်ထပ်မှာ လေသာ ဆောင် ရှိတယ်။ |'above' + 'level'|

☐ **mvdùm kóng** *n:* upper room. အပေါ် အခန်း။ |'above' + 'room'|

Mvdýmwàng *pn:* Madamwang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvdvng *v.t:* 1. welcome. ကြိုဆိုတယ်။ *Svmré mvdvng bøy.* 'The child welcoming celebration.' ကလေး ကြိုဆိုပွဲ။ *Gvmø mvdvng.* 'Food sacrificed for welcoming the Gameu.' ဘုရားကို ကြိုဆိုတဲ့ အစား အစာ။ 2. gift given in advance. ကြိုတင် ပေးထားတဲ့ လက်ဆောင် ပစ္စည်း။

mvgá *n:* morning. နံနက်။ = sháng mvgá

☐ **mvgágá** *n.*: early in the morning. နံနက် စောစော။ *Mvgágá kungshài nò zòng dìe.* '(We) get up early in the morning to go to school.' နံနက် စောစော ထပြီး ကျောင်းကို သွားတယ်။ [sháng mvgágá or mvgágá☐ mean early morning, only mvgá☐ can also mean 'no light'. It may refer to the time when it is fully bright.] = sháng mvgágá

mvgàl *n.*: type of mushroom. မှိုပွင့် အကြီး တစ်မျိုး။ [It usually appears in isolation, not in a group. တစ်ပွင့်တည်း ပွင့်လေ့ရှိသည့် မှိုတစ်မျိုး ဖြစ်တယ်။]

Mvgàltaq *pn.*: Magaltha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgàm 1. *v.i.*: be rich. ချမ်းသာတယ်။ *Vpung nò mvgàme.* 'Aphong is rich.' အဖုန်က ချမ်းသာတယ်။ *Mvgàm we vsìng tiqmaq nò dvshángshìe.* 'Some rich people are arrogant.' အချို့ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝတဲ့ သူတွေက မာန ထောင်လွှားကြတယ်။ **2.** *n.*: rich person, respected man, leader in a village. သူဌေး သူကြွယ်၊ ဂုဏ်ဩဇာ ရှိသူ။ *Bill Gates nò mvgàmrepè íe.* 'Bill Gates is a rich person.' ဘီလ်ဂိတ်က လူချမ်းသာ ဖြစ်တယ်။ =svté

Mvgansong *pn.*: Magansaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgaq ⇔ **mvgraq** *v.t.*: grasp. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ <Jp. =mvjaq

☐ **mvgak** *v.t.*: first person singular form mvgaq. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ *"Íámì é" wvng vkøklongke "wá" wa dègupshì nò "mègakkéngdakngà" aldè wa.* 'He told the tiger "When I call out "I am ready you jump roaring Wah and grab me", it is said.' ဟုတ်ပြီလို့ အော်လိုက်တဲ့ အခါ ကျွန်တော်ကို ဝါးကနဲ ခုန်အုပ် လိုက်ပါလို့ ပြောလိုက်တယ်။

mvgens *n.*: tamarind (tree). မန်ကျည်း(ပင်)။

Mvglongdang *pn.*: Maglaungdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgòng *n.*: **1.** core, main. အဓိက၊ အရင်းအမြစ်။ *Kà mvgòngrì íe.* 'The main/core words.' အဓိက စကားလုံးတွေ ဖြစ်တယ်။ **2.** viscera ကလီစာ. [animal's liver, kidney..., etc, which are only consume by older people. သက်ကြီးသူများသာ စားသုံးလေ့ ရှိသော တိရစ္ဆာန် တို့၏ အသဲ၊ ကျောက်ကပ်စတဲ့ အတွင်း ကလီစာ။]

Mvgòng *pn.*: Magaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgòr ⇔ **mvgùr** *n.*: short and square basket. လေးထောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ တောင်းပုတ်တစ်မျိုး။ [Used for measuring grains. ချိန်တောင်း ဖြင့် အသုံးပြုတယ်။]

mvgośhí *n*: pear (fruit) သစ်တော်သီး။

mvgóy *n*: Magoy.

mvğòñ *n*: load. အထမ်း။ = dønǵjá

mvğòñishì *adv*: rarely. ကြိုတောင့် ကြိုခဲ။

Mvğòñishì vhøm ráshà rvt dèyaq nø kà dvmàni. 'It's rare that we can meet this way, therefore, let's chat tonight.' ကြိုတောင့် ကြိုခဲ တွေ့ဆုံရလို့ ဒီည တွေ့ တွေ့ရာ လေးပါး ပြောကြတာ ပေါ့။ = dvsháyàngí

mvğòr₁ *n*: wall. နံရံ။

mvğòr₂ *v.i*: dissatisfied, downcast, grief-stricken. အလို မကျ ဖြစ်တယ်။ ဝမ်းနည်း ပက်လက် ဖြစ်တယ်။ [gòr is not attested occurring itself. It usually occurs with nøt 'mind'.] = nøt mvğòr

mvğøt *v.i*: wrinkled, curl, creased. တွန့်တယ်။ ကောက်ကျေးတယ်။ *Mvğøt we vni.* 'Curly hair.' ကောက်တဲ့ ဆံပင်။ = mvkøt

○ **mvgraq** See the entry **mvgaq**

Mvgròn *pn*: Magraun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgul *v.t*: gather, gather up. စုစည်းတယ်။ *Svmi mvgulòe.* 'Put firewood together.' မီးစတေ့ စုစည်းတယ်။ = mvzuq

mvgúm *clf*: numeral classifier for counting numbers of loads of cupped-hands. လက် နှစ်ဆုပ်၊ တစ်ကော် စာကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

Zishìl tiqmvgúm. 'A hand-full scoop of sand.' လက် တစ်ကော် စာ သဲ။

Mvgúngjv̀ng *pn*: Magungkyang; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvğup *n*: trap; fence used for hunting purposes. ထောင်ချောက်၊ သားကောင် ထောင်ဖမ်း ရာမှာ ကာရံတဲ့ စည်းရိုး။

mvğua₁ *v.t*: embrace, hug. ပွေ့ဖက်တယ်။ *Àng s`ng mvğuaòe.* '(He) gives a hug to (him).' သူ့ကို ပွေ့ဖက်တယ်။

mvğua₂ *n*: sprouts or shoots အဖူး၊ အငုံ။ = mvkuq, mvjuq

○ **mvğùr** See the entry **mvğòr**

mvğut *n*: wood ears. မှိုနားရွက်။ <Wadam-khaung dailect. =mvjut

mvğv̀m *n*: type of bee. ပျားတစ်မျိုး။

Mvğvbong *pn*: Magambaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvğwì *n*: elephant. ဆင်။ *Mvğwì tiqgo.* 'One elephant.' ဆင် တစ်ကောင်။ <Jp.

□ **mvğwì chòngmu** *n*: kind of banana. ငှက်ပျောသီး တစ်မျိုး။ |'elephant' + 'banana'|

□ **mvğwì mvzang** *n*: chilli. ငရုတ်သီး တစ်မျိုး။ |'elephant' + 'chilli'|

□ **mvğwì shòn** *n*: elephant grass (a kind of creeper). ဆင်မြက်။ |'elephant' + 'grass'|

☐ **mvgwì shvlè** *n*: large nettle plant.
 အရွက်ကြီး ဖက်ယားပင်။

mvgwiq shvrùng *n*: king chilli. ငရုတ်သီး
 တစ်မျိုး။ <Jp.

mvgwit *clf*: numerical classifier used in
 counting a number of circles. ပတ်၊
 အဝိုင်းငယ်လေး။ = mvkwit

Mvgwizaq *pn*: Magwiza; place name.
 နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvhè *v.i*: rush, in a hurry to do
 something. အလျင် လိုတယ်။ တစ်စုံတခု လုပ်ဖို့
 အတွက် လောတယ်။ *Chòm lo lìm mvhèe*.
 'In a hurry to return home.' အိမ် ပြန်ရန်
 အတွက် အလျင် လိုနေတယ်။ = mvnan

mvhi *v.t*: insist. မရ မနေ လုပ်တယ်။ *Vjàá*
pàwá we mè s̀ng wa mèhiatnà ó.
 'Friend, why are you so much after
 her only?' သူငယ်ချင်း ဘာလို့ အဲဒီ အမျိုး
 သမီးကိုပဲ မရမက လိုက်နေရတာလဲ။

mvhì *n*: garden. ဥယျာဉ် ခြံ။ *Mvhitraq*
k`nyúng k`nyàngri k`tshàie. '(We) plant
 vegetables in the garden.' ဥယျာဉ် ခြံထဲ
 မှာ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ စိုက်ပျိုးထားတယ်။
 [Old Rawang word. ရှေးသုံး ရုပ်စကား။]

Mvhoynvm *pn*: Mahauinam; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvhò *n*: rough. ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်း။

☐ **mvhò gvlng** *n*: rough, shaggy.
 ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်း။

☐ **mvhò mvhè** *adv*: hastily, rush.
 အလျင် စလို နိုင်တဲ့။ ကတိုက် ကရိုက်။

☐ **mvhò mvhut** *n*: in chaotic
 situation. ကယု ကယာ၊ ကတိုက် ကရိုက်။

mvhòshí *n*: teasel gourd. ကြက်ဟင်းခါးသီး
 တစ်မျိုး။ *Sci. Momordica dioica*.

mvhòt *v.i*: bear suffering. ဝေဒနာ ခံစား ရ
 တယ်။ ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ *Mughèi máò pàð*
mvhòtne. 'He is suffering like he has
 been stung by a scorpion.'
 ကင်းမြီးကောက် အကိုက် ခံထားရသလို ဝေဒနာ
 ကို သူ ခံစားရတယ်။

mvhú bèlaq *n*: white shirt. အင်္ကျီ ဖြူ။

mvhum *v.t*: loosely fasten, tie around
 many times. ရစ်ပတ်တယ်။ *Mvhum ké*
b`hàé. '(He) was arrested and tied up
 (and taken away).' သူတို့ ရစ်ပတ်ခြင်း ခံရ
 တယ်။

mvhut *v.i*: playful, restless. ကြမ်းတမ်း
 တယ်။ ဆတ်ဆော့တယ်။ *Yapèsè mvhutne*.
 'This child is playful.' ဒီကလေး ဆတ်ဆော့
 တယ်။ လက် ကြမ်းတယ်။ = chá tvla

mvhwe *v.t*: scratch (with nails).
 လက်သည်းနဲ့ ကုတ်တယ်။ = hwe

mvjaq *v.t*: grasp. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ = mvgaq,
 mvgraq

mvje *n*: charcoal, coal. မီးသွေး၊ ကျောက်
 မီးသွေး။ *Mvjeí svmi wvrshàie*. '(We) use
 coal to make fire.' မီးမွှေးဖို့ မီးသွေးကို

အသုံးပြု ကြတယ်။

Mvjénà ⇔ **Mvjínà** *pn*: Myitkyina town-ship. မြစ်ကြီးနား။

Mvjoy *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ <Jp.

□ **Mvjoyshìngrà** *pn*: Makyoishingra; legendary birthplace of Kachin tribes. ကချင် လူမျိုးများ စတင် ပေါက်ဖွားခဲ့ သော အရပ်။

mvju *n*: three stones or pegs, supporting a cooking pot. ကျောက်တုံး သုံးလုံးပေါ် မှာ တင်ပြီး ချက်ရတဲ့ မီးဖို။ = **zaq**

mvjù *v.i*: sprout, shoot, bloom. အညှောင် ထွက်တယ်၊ ဖူးငုံတယ်။ *Mvkuq mvjùe*. 'Shoot sprout.' အညှောင် ထွက်တယ်။

○ **mvjuq mvnø** See the entry **mvnø**,

mvjut *n*: wood ears. မှိုနားရွက်။ = **mgvt**

mvjvp *v.i*: speak too fast. မြန်မြန် ဆန်ဆန် စကားပြောတယ်။

mvk *n*: smallpox. ဝက်သက် (ရောဂါ)။ <Shan = **mvsøt**

mvka *n*: mouth or opening (of bottle, tube). အဝ၊ အစပ်။ *Tidúng mvka*. 'The mouth of water tube.' ရေတစ်ကောင်း အဝ။

mvká, *n*: chin, jaw. မေးစေ့၊ မေးရိုး။ *Àng mvká yvngè*. 'She has a long chin.' သူမ မှာ ရှည်လျားတဲ့ မေးစေ့ ရှိတယ်။

○ **mvká**, See the entry **mv-**

mvkà shv̀m *n*: kind of sword (used only for dancing purpose). မခုတ် ဓါး၊ အက ကရာ မှာသာ သုံးတဲ့ ဓါး။

Mvkang *pn*: Makang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkat *n*: bamboo sticks used for making fire. မီးမွှေးဖို့ အသုံး ပြုတဲ့ ဝါးချောင်း။

Mvking *pn*: Makhing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkó *n*: red ant. ခါချဉ်။

mvkó svp *n*: herbs, vegetable. ဖက် ဖယ် ရွက်။ *Sci. Polygonum muricatum*.

mvkok *v.t*: affectionate, intimate. ချစ်ခင် ကြင်နာသော၊ ယုယသော။ *Àngsèrì s`ng gvzà mvkokngòe*. '(She) is very affectionate towards her children.' သူက သားသမီး တွေ အပေါ် အလွန် ကြင်နာ ယုယတယ်။

□ **mvkok dvdí nøt** *n*: loving-kindness. ဂရုဏာ ကျေးဇူး။ *Mvkok dvdí nøtní s`m`rérì s`ng nàgùò*. 'Show loving kindness to children.' ကလေး ငယ်တွေကို ဂရုဏာ စိတ်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ပါ။

Mvkòng *pn*: Makhaung; place name and also surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkòngtaq *pn*: Makhaungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkoqs`vn *pn*: Makhausan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkø̃m *n*: pillow. ခေါင်းအုံး။ *Go mvkø̃m tiqch'ing*. 'One pillow.' ခေါင်းအုံး တစ်လုံး။
= vgo mvkø̃m

☐ **mvkø̃mshi** *v.i*: rest one's head against a pillow. ခေါင်းအုံး အုံးတယ်။
Mvkø̃m mvkø̃mshì nø yø̃pme. 'Sleeping on a pillow.' ခေါင်းအုံး အုံးပြီး အိပ်တယ်။ = n'vmshì 'lean on'

Mvkø̃mgàng *pn*: Makheumgang; place name and also Rawang surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရုပ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

Mvkø̃r *pn*: Makheur; Rawang surname. ရုပ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkø̃t *v.i*: curled up. တွန့်ကျေတယ်၊ ကောက်ကွေးတယ်။ = mvkø̃t

☐ **kø̃tmvkø̃t** *adv*: wrinkle (clothes). ကောက်ကောက် ကွေးကွေး။ *Kø̃t mvkø̃t vyéshì*. 'Sleep bending.' ကွေး အိပ်တယ်။ = gø̃tmvgø̃t

mvkraý *n*: bridge. တံတား။ <Jp. = dvbà

mvkú *v.t*: watch (take care of something), stay with something/someone. စောင့် ထိန်းတယ်။ = vsòng

mvkún *n*: 1. song. သီချင်း။ *Sìmré mvkún*. 'Children song.' ကလေး သီချင်း။ 2. sing. သီဆိုတယ်။ *Zàywà mvkúndè*. 'Sing a hymn song.' မွေ့သီချင်း သီဆိုတယ်။ *Mvkún mvkúndè*. 'Sing a song.' သီချင်း သီဆို

တယ်။

☐ **mvkún shòlshú** *n*: leader of singers, choir conductor. သီချင်းဦးဆောင် သူ။ *Kwaya mvdò mvkún shòlshú nø vshaq Søn íe*. 'The leader of the choir group is Mr. Seun.' သံစုံသီချင်း ဦးဆောင်သူက ဦးအဆင် ဖြစ်တယ်။
|'song' + 'lead' + AGT.NOM|

Mvkùng *pn*: Makung; Rawang surname. ရုပ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkùngtaq *pn*: Makhungtha; Rawang surname. ရုပ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkuaq *n*: bud, sprout, shoot, bloom. အညွန့်၊ အဖူး။ *Mvkuaq tiq mvkuaq mvjùe* 'One bud sprouts out.' အဖူး တစ်ငုံ ပွင့်ဖူးတယ်။ = mvnuq

mvkvm *n*: tall basket with removable cover used for storing valuable items. အဖိုးတန် ပစ္စည်းတွေ ထည့်တဲ့ အပိတ်ပါ ပုလိင်းတစ်မျိုး။

mvkým₁ *n*: type of fungus. မှို တစ်မျိုး။

mvkým₂ *n*: type of trap. ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။

mvkwiq *v.i*: curved, crooked. ကွေ့ကောက်တယ်။ *Wekvt nø wey'ing rèl'ing lònq kṽt nø alap s'ing dvg'òbaq alap s'ing dvg'òbaq wedø mvkwìqe wa wé*. 'Then when (you) come up to that place there nine turns are on each side (nine times on

this side and nine times on this side).' အဲဒီလို အဲဒီ ဖက်ကို တက်လာတဲ့ အခါ တစ်ဖက် မှာ အကွေ့ ၉ ခု၊ တစ်ခြား တစ်ဖက်မှာ အကွေ့ ၉ ခုစီ ရှိတယ်။

- **kwiq mvkwiq** *n*: small, curved. သေးငယ်ငယ်၊ ကောက်ကောက် ကွေးကွေး။
- **mvkwiq kungkǎng** *n*: harp. စောင်းကောက်။ = pvlvt gongsing
- **mvkwiq mvkwvng** *n*: winding, zigzaq, curved. ကောက်ကောက် ကွေးကွေး။

○ **mvkwit** See the entry kwit

Mvla *pn*: Mala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvlá *v.i*: be gluttonous, greedy for food. ငတ်ကြီး ကျတယ်၊ အစား လောဘ ကြီးတယ်။ *Sìmré tékaq nò mvláe*. 'Most kids tend to be gluttonous.' ကလေး အများပိုင်းက အငတ်ကြီးကြ တယ်။ *Ngà sìmré bàn taq gvzà mvlángkǎng yǎngà*. 'I was very gluttonous when I was young.' ကျွန်တော် ငယ်စဉ် တုန်းက တော်တော် အငတ်ကြီး ကျခဲ့တယ်။

mvlàam *n*: flame. မီးတောက်၊ မီးလျှံ။

mvlángshí *n*: jackfruit. ပိန္နဲသီး။ *Mvlángshí kǎe*. 'Jackfruit is sweet.' ပိန္နဲသီးက ချိုတယ်။ <Jp.

Mvlatja *pn*: Malatky; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvle *n*: second spouse. ဒုတိယ မြောက်ခင်ပွန်း။

□ **mvle mè** *n*: second wife. ဒုတိယ မယား။

Mvle *pn*: Male; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvli *n*: type of plant name. အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = shòn hà

□ **mvli shòn Hà** *n*: grass, weed. မြက်ပင် တစ်မျိုး။

mvlim *clf*: classifier for counting number of sizes or ages. အရွယ်အစား ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Wemè nò Yóshuqmaq nǎngó tíq mvlim*. 'She is about the same age as Joshua.' သူမကတော့ ယောရှုတို့နဲ့ တစ်ရွယ်တည်း ဖြစ်တယ်။

Mvlimòr *pn*: Malimeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvlinv̄m *pn*: Malinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvlingdǎm *pn*: Malingdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvliq *n*: Mali (river), Ayeyawaddy river. မလိခ (မြစ်)၊ ဧရာဝတီ မြစ်။ = Mvniqtì

□ **Mvliqkaq** *n*: river's name. မလိခမြစ်။

□ **Mvliqkrangwaqlong** *pn*: Malikhrangwalong; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mvliqu *pn*: Maliu; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvliqwang *pn*: Maliwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvliwang *pn*: Maliwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvlòng *pn*: Malaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvløm *v.i*: tasty, delicious, appetizing. မြိန်တယ်၊ အလွန် အရသာရှိတယ်။ *Gwe kvntì mvløme*. 'Taro soup is delicious.' ပိန်းဥဟင်းချို ရည်က အလွန် အရသာ ရှိလှတယ်။ = *gvm*

Mvløm *pn*: Maleum; place name or also surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvløm *n*: ferns (grow on land). ကုန်းပေါ်မှာ ပေါက်ရောက်တဲ့ ဒရင်ကောက် ပင်တစ်မျိုး။ = *z'vngchè*

mvløng *n*: forest; old growth forest (hasn't been cleared). သဘာဝ အတိုင်း နှစ်ရှည်ကြာစွာ တည်ရှိ နေတဲ့ သစ်တော။ *Mvløng muqòe*. 'Cut an old-growth forest.' နှစ်ရှည်ကြာ တည်ရှိတဲ့ သစ်တောကို ခုတ်ထွင်တယ်။ [Compared to *zømwàng*, it has bigger trees; also *mvløngsá*.]

☐ **mvløng shóngkàng** *n*: forest. သစ်တော။ |'forest' + 'tree' + 'giant'|

Mvløngdvm *pn*: Maleungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvløt *n*: cigarette, tobacco. ဆေးလိပ်၊ စီးကရက်။ *Mvløt aqlòng nø shiqshàn tvrà dvpvt màsh'la*. 'Smoking is a harmful behaviour for health.' ဆေးလိပ် သောက်ခြင်းက ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်တယ်။

mvlú *n*: bird's snare. ငှက်ဖမ်းတဲ့ ကျော့ကွင်း။

mvlú zaqlè *n*: sojourner, immigrant, guest. ခရီးသွား ဧည့်သည်။ [Normally refers to guest coming from far distance. ခရီးဝေးလာတဲ့ ဧည့်သည်ကို ခေါ်တယ်။] = *vrúm zaqlè*

mvlun *v.t*: conduct, organize. ကြီးမှူးတယ်၊ စီစဉ်တယ်။

mvlúng *quant*: majority; mostly. အများစု။ *Akvt gúnshì lúngì nìnø Sìngdúng wa mvlúng nø ídàrì*. 'As (we) now investigate, (we found out) that majority of (them) are Sangdong clan only.' အခုမှ လေ့လာ ကြည့်တော့ အများစုကတော့ ဆန်ဒေါင်း မိသားစုဝင်တွေ ဖြစ်နေတယ်။ *Noqshì bóshà ni kèní mvnoqshì dvgvp wà yàngà we vjàng laqyàrì vtóngrì nø mvlúng kaq nø gwør bóshà*. 'Since the day we became Christians, the majority of the traditional practices, we threw them away.' ခရစ်ယာန် ဖြစ်လာကြတဲ့ နေ့က နေ့ မယုံကြည်ခင် လုပ်ခဲ့ကြတဲ့ အကျင့်တွေ အားလုံးကို စွန့်လွှတ် လိုက်ကြတယ်။ = *té*

mvlung *n*: central, middle. အလယ် ဗဟို။
Yazàng nò mvlung yíng íe. 'This is the central point.' ဒီနေရာက အလယ်ဗဟို ကျ သော နေရာ ဖြစ်တယ်။

Mvluqdm pn: Maludam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvlung *v.i*: unusually bigger than other. ပိုကြီး၊ အခြားထက် တစ်မူ ထူးခြား ကြီးတာကို ဆို တယ်။ *Waqseré kèni yago mvlinge.* 'This piglet is unusually big compare to others.' ဝက်ကလေးတွေ ထဲကမှ ဒီကောင် ပို ကြီးတယ်။

mvlung vrvt dvzáng n: beautiful type of sarong. လုံချည် တစ်မျိုး။ [The mvlung vrvt dvzáng has a particular sawtooth-design on it.]

mvme *quant*: 1. several, many. အတော် များ များ။ *Shóng mvmegùng yoe.* 'Several trees are growing.' သစ်ပင် တော်တော် များများ ပေါက်နေတယ်။ *Chòmýíng mvme dvkù:mò.* '(He) kept it for some time in his house.' အိမ်မှာ တော်တော် များများ ကျွေးမွေး လိုက်တယ်။ *Bòy mvnam mvme loqe.* 'There are many participants at the feast.' ပွဲတက် ဧည့်သည် တော်တော် များ တယ်။ 2. somewhat. အတော် အတန်။ *Vpè za we mvme ban lúngè.* 'My dad was sick but is now getting somewhat better.' အဖေ ဖျားနေတာ အခုတော့ တော် တော်လေး နေပြန်ကောင်း လာပြီ။ *Shigùng*

móng tvràrì akvt nò mvme shvlae. 'The roads in the mountains are somewhat better now.' အခုတော့ တောင်ပေါ် ဒေသက လမ်းတွေ အတော် အတန် ကောင်းနေပြီ။

mvn₁ *v.i. ~ v.t*: complement taking verb; continuous or in progress of the V. ဆက်လက်၊ ဆက်တိုက် ဖြစ်ပေါ် နေခြင်း ပြ ကြိယာ။ *Vímpà kòt mvndè.* 'I continue to cook the rice.' ကျွန်တော် ထမင်း ဆက်ချက် နေတယ်။ *Àngí karu vru mandè.* 'He continue writing a letter.' သူ စာ ဆက် ရေးတယ်။ *Kvlíng mvnshònge.* 'I am continue running.' ကျွန်တော် ဆက်ပြေး နေ တယ်။ [It never occurred as a main verb. If the verb it modifies is a tone it changes to high tone.]

☐ **man** *part*: Third person singular form of mvn. *Àngí b'vnlì wá mandè.* 'He continues to do the work.' သူ အလုပ် ဆက်လုပ်တယ်။

mvn₂ *clf*: classifier for a pair (of shoes). တစ်ရုံ၊ တစ်စုံ၊ စုံတွဲ စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ <Jp. =zóm

mvn₁ *v.t*: create, invent. ဖန်ဆင်းတယ်၊ အသစ် တီထွင်တယ်။ =pvn

☐ **mán₂** *v.t*: third person singular form of mvn 'invent'. ဖန်တီးတယ်၊ ဖန် ဆင်းတယ်။ *Dvrè m'ìngmán tiqlòng mán-òe.* '(He) invents something new.' အရာ အသစ် တစ်ခု ဖန်ဆင်းတယ်။

☐ **Mvnpè** *pn*: Creator. ဖန်ဆင်းရှင်။
|'create' + 'male person'|

mvn₂ *n*: gold thread; a kind of bitter medicinal herb used as an antibacterial wash and for treating eye diseases. ခမ်းသောက်မြစ်။ *Sci. Coptis teeta or thalictrum foliolosum*.

☐ **mvn**nb**vløng** *n*: cordyceps fungus. ဆေးဖက်ဝင် ရိုးပတီခေါ် ဆောင်းပိုး နွေမြက်ပိုးကောင်။ =shíbvdi

Mvná *pn*: Mana; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvnak *n*: epilepsy. ဝက်ရှူးနာ။

○ **mvnàn** See the entry **mvn**v**n₁**

Mvnchíng *pn*: Mankhring; place name. မြစ်ကြီးနား မြို့ရိ ရက်ကွက် တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvneq *n*: tiny. သေးငယ်တဲ့ အရာ၊ သေးသေးလေး။ *Dùsøn nø vs̀ng mvneqsè kaq Dùsøn vl yàngà*. 'The name Duseun was given to someone who was tiny (small physically).' ဒူဆင်ဆိုတဲ့ အမည် ကတော့ လူကောင် သေးလို့ ဒူဆင် လို့ ခေါ်တာ ဖြစ်တယ်။ =mvnvt

☐ **neqmvneq** *adv*: short and tiny. ပုပု သေးသေး။

mvnì *n*: necklace, necklet. ဆွဲကြိုး၊ လည်ဆွဲ။
Shé mvnì. 'Golden necklace.' ရွှေ ဆွဲကြိုး။

mvni mvnvng *n*: long time ago. ရှေးလွန်လေ ပြီးသော အချိန်။ =darì dvgvp

mvniq *v.t*: draw curve line. ကောက်ကြောင်းဆွဲတယ်။

Mvniq *pn*: Mani; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvniqkrang *pn*: Manikhrang; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mvniqtì *pn*: Mali river. မလိခ၊ မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ =Mvliqtì

mvnit *clf*: minute. မိနစ်။ <Eng. =mønit, mínit

Mvnjadang *pn*: Mankyadang; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvnò *n*: Manau dance. မနောအက၊ အဇူးလမ်းကို ခေါ်တဲ့အခြား အမည်။ *Mvnò nòe*. 'Dance the Manau (azeu) dance.' မနော (သို့) အဇူး အက ကတယ်။ =vzòlv̀m

mvnor *n*: Manau. မနော။

mvnø₁ *n*: cost, price. တန်ဖိုး။ *Lvgong mvnø v̀hángvpmì*. 'The corn price has gone up.' ပြောင်းဖူး ဈေးတတ် သွားပြီ။

mvnø₂ *n*: generic name for berry (fruit).

☐ **b̀vng**h**ø mvnø** *n*: type of wild berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ |'thorn' + 'berry'|

☐ **mvjuq mvnø** *n*: berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

☐ **ǹvmsø mvnø** *n*: berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

□ **zaqshaq mvnø** *n*: type of berry.

အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

mvnøklá *adv*: too (much), exceedingly.

အလွန် အမင်း၊ လွန်ကဲစွာ။ *Mvnøklá yàkngè.* 'It is too difficult.' အလွန် ခက်ခဲ လွန်းတယ်။ *Kà mvnøklá mèshòu.* 'Don't talk too much.' စကား အလွန် အကျ မပြောနဲ့။

mvnø *n*: wrinkled. အတွန့်။

mvnøng *n*: jelly like food. မှုန့်နှစ်။

mvnøt *v.i*: wrinkled. မျက်နှာ ရွပ်တွတ်တယ်၊ အရေးအကြောင်း ပေါ်တယ်။ *Vsì gvzà svróng lúngì rvt m'vrdaq gø gvzà mvnøt lúngì.* 'As my grandmother is really old, she now has many wrinkles.' အဖွားက အသက် အရမ်းကြီးလာလို့ မျက်နှာ တော်တော် တွန့်လာပြီ။

□ **nøtmvnøt** *adv*: be wrinkled. တွန့်ကြေကြေ။

mvnshì *v.i*: play, amuse oneself. ကစားတယ်၊ ဆော့တယ်။ *Sìmrèrì bòlóngba yíng mvnshìe.* 'The children are playing at football field.' ကလေးတွေ ဘောလုံး ကွင်းမှာ ကစား နေကြတယ်။

mvnúl *clf*: classifier for counting numbers of groups or clusters. အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့ စသည်ဖြင့် ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vsìng vshòm mvnúl.* 'Three groups of people.' လူအဖွဲ့ သုံးဖွဲ့။

mvnung₁ *n*: throat. လည်ချောင်း။ *Mvnung mvmè yvngè.* 'He has long throat.' လည်ချောင်း ရှည်တယ်။ = *pvnung, pvyung*

mvnung₂ *v.i*: 1. unite, work together.

ပေါင်းစည်း လုပ်ကိုင်တယ်။ *Rvmá tvmu taq mvnungshài.* 'Let unite and cultivate the field together.' လယ်ယာ အခင်း လုပ်ငန်းကို အတူ ပေါင်းလုပ် ကြရအောင်။ = *mvngú* 2. manner, path. လမ်း၊ လမ်းစဉ်ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

mvnuq₁ *v.t*: take out from inside. တွင်း၊ အိတ်ထဲမှ နှိုက်ယူတယ်။ *Hè mvnuqòe.* 'Take out a crab from a hole.' ကဏန်း နှိုက်တယ်။ *Dìnggúng rím kèni vmpà mvcheq mvnuqòe.* 'Take out a rice pack from the bag.' လွယ်အိတ် ထဲက ထမင်းထုတ် နှိုက်ယူတယ်။

mvnuq₂ *n*: sprout, shoots of plant. အညွန့်၊ အဖူး။ *Vno tòng mvnuq léshìe.* 'The bean plant has sent out its sprout.' ပဲပင် အညွန့် ထွက်လာတယ်။ *Mvnga mvnuq.* 'Mustard bud.' မုန်ညှင်း ဖူး။

mvnuq mvnaq quant: severely, exceeding. လွန်လွန် ကျူးကျူး။ <Jp.

mvnèmv *v.i*: stay as a guest (paying or non-paying guest), stay in a place for a while. တည်းခိုတယ်။ *Dènila vkò rvp yíng mvnèmv.* 'These days I am staying at my father-in-law's house.' အခု လောလောဆယ် ယောက္ခမ အိမ်မှာ တည်းခိုနေတယ်။ <Jp.

□ **mvnèmv** *n*: guest (paying or non-paying guest), sojourner. ဧည့်သည်။

Mvǹm̀r̀i s̀ìng sh̀vl̀á mv̀cha v̀tor̀àè.
 'The guests should be received well.'
 ဧည့်သည်ကို ကောင်းကောင်း ဧည့်ခံ
 ကြိုဆိုရမယ်။ <Jp.

mv̀ǹm̀2 *n*: type of taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။ [It has purple colour. ခရမ်းရောင် ဖြစ်တယ်။]

mv̀ǹǹ1 *v.i*: hurry, make haste, rush. အလျင် စလို၊ အလော ကြီးတယ်။ *Bvǹl̀ì d̀íng l̀ím mv̀ǹǹè.* '(He) is rushing for the work to be done.' အလုပ် ပြီးစီးဖို့ အလျင် လိုတယ်။ အလုပ်ကို အလျင်စလို လုပ်တယ်။ = mv̀h̀è, d̀vg̀v̀ng

☐ **mv̀ǹà̀n** *v.i*: Third person singular form of mv̀ǹǹ 'rush' or 'hurry'

mv̀ǹǹ2 *adv*: without exception, the whole time. လုံးလုံး၊ မရပ် မနား။ *Vk̀àngí mv̀ǹǹ b̀óngk̀à v̀zat l̀úng̀à kí tánaò ǹø.,* 'When my grandfather continued to smash the door, (he) opened up (the door) and...,' အဖိုးက တံခါးကို မရပ် မနား (မဖွင့် ပေး မခြင်း) ထုထောင်းတော့ သူက ဖွင့် ပေးလို့ ။

Mvǹv̀ng *pn*: Manang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̀ǹv̀ng *n*: glutinous or sticky rice. ကောက်ညှင်း ဆန်။ *Mvǹv̀ng v̀msit èv̀vn b̀h̀ò.* 'Go and buy glutinous rice.' ကောက်ညှင်း ဆန် သွားဝယ်ပါ။

mv̀ǹvt̀1 *v.t*: grasp with the fingers & thumb of one or both hands. လက် တဖက် (သို့) နှစ်ဖက် လုံးနဲ့ ဆုပ်ကိုင်တယ်။ *S̀òmr̀i ỳàng mv̀ǹvt sh̀òng ǹø r̀vl̀ìngè.* 'I am grasping the rope to climb up.' ကြိုးကို ဆုပ်ကိုင်ပြီး တက်တယ်။

☐ **mv̀ǹat** *v.t*: third person singular form of mv̀ǹvt 'grasp'. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ *Vp̀ongí kv̀p mv̀ǹatǹdè.* 'Aphong is grasping (it) tightly.' အဖုန်က တင်းတင်း ဆုပ်ကိုင် ထားတယ်။

mv̀ǹvt̀2 *n*: small, tiny, insignificance one. သေးငယ်တဲ့၊ အရေး မပါတဲ့ အရာ။ *D̀ìngd̀èz̀óngl̀ut mv̀ǹvt̀ǹí d̀íng t̀òr ǹv̀ng d̀ìng sh̀vl̀á r̀vsàdè* 'Well, even the tiny Danglezonglut can build a nest.' ကဲ ဒီလို ငှက်ကလေး ကတောင် အသိုက် ဆောက်နိုင်တယ်။ = mv̀v̀eq

Mvǹwang *pn*: Manwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̀ng ⇔ **vm̀v̀ng** *v.i*: lose. ပျောက်ဆုံးတယ်။ *Nv̀ngẁàr̀ì vm̀v̀ngè.* 'The cows got lost.' ကျွန်တော့် နွားတွေ ပျောက်ဆုံး ကုန်ပြီ။

m̀v̀ng *v.i*: clean, blameless. သန့်ရှင်း၊ စင်ကြယ်။

☐ **m̀v̀ngsh̀èr** *v.i*: clean, blameless. စင်ကြယ်တယ်၊ သန့်ရှင်းတယ်။

m̀v̀ng2 *part*: marker which occurs after nominals to mark contrary to others.

သာ၊ သာလျှင်။ *Nàmaq̀lvngà n̄ ngà mvn̄m m̄èin̄ng, pvngp̄è m̀vng n̄ ngà mvn̄m íe.*
 'You are not my guests; in contrary, the boy down there is my guest.'
 ခင်ဗျားတို့က ကျွန်တော့် ဧည့်သည် မဟုတ်ဘူး၊ အောက်ထပ်က သူသာ ကျွန်တော့် ဧည့်သည် ဖြစ်တယ်။ *Myuq rvgaq vl we s̀m̀r̀érít m̀vng n̄ Rvwàngkà sh̀ón mvsh̀ád.* 'In contrary (to the village kids), the children who live in the city, do not know how to speak Rawang.' မြို့ပေါ်မှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ကလေးငယ်တွေ ကသာ ရဝမ်စကား မပြောတတ်ကြဘူး။ *Nvngwà n̄ mví vlè m̀vng íe.* 'It is not a cow, in contrast, (it) is a buffalo.' နွား မဟုတ်ဘူး၊ ကျွဲသာ ဖြစ်တယ်။ =lè

m̀vng, *clf*: numeral classifier and formative in compounds for trees. သစ်ပင်ကြီး တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sh̀óngm̀vng.* 'Tree's trunk.' သစ်ပင်။ *Sh̀ónng vsh̀òm m̀vng.* 'Three trees.' သစ်ပင်ကြီး သုံးပင်။

m̀vng, *n*: the year before. လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်။ *Z̀ìngm̀vng ǹóng pà dìi ke sh̀on wa í cha ỳìnge.* 'Three years ago (the year before last year) when we went to this side it was like only grass.' လွန်ခဲ့တဲ့ သုံးနှစ်က သွားတော့ မြက် တွေချည်း ပဲလေ။

mvnga *n*: mustard. မုန်ညှင်း။ *Mvnga kvntì mvlòme.* 'Mustard soup is tasty.' မုန်ညှင်း ဟင်းချိုရည်က အလွန် အရသာရှိတယ်။

☐ **mvnga ka** *n*: field mustard. ဆီကြိတ်မုန်ညှင်း။

☐ **mvnga ké** *n*: radish or any kind of root vegetable. မုန်လာဥဖြူ (သို့) ဘယ်ဟင်းသီး ဟင်းရွက်ရဲ့ အမြစ် မဆို ခေါ်ဆို နိုင်တယ်။ *Ǹngmaq rvgaq mvngaké vsoque.* 'There are plenty of radish in our area.' ကျွန်တော်တို့ အရပ် ဒေသမှာ မုန်လာဥ ပေါများတယ်။ |'mustard' + 'root'|

☐ **mvnga ké mvshé** *n*: carrot. မုန်လာဥနီ။ *Ǹìmlòp m̀òng vs̀ìngrì mvngaké mvshé gvzà vme.* 'Carrot is eaten lots by people in western countries.' အနောက် နိုင်ငံသားတွေ မုန်လာ ဥနီကို အလွန် စားသုံးကြတယ်။ |'mustard' + 'root' + 'red'|

☐ **mvnga mvcheq** *n*: Chinese head cabbage. တရုတ် မုန်လာ ထုပ်။ *Mvnga mvcheq ǹìng waqsha jo.* 'Mixed fried pork and Chinese cabbage.' ဝက်သားနဲ့ တရုတ်မုန်လာထုပ် ကြော်။ |'mustard' + 'pack(v)'|

☐ **mvnga mvsat** *n*: pickle mustard. မုန်ညှင်း ချဉ်။ |'mustard' + 'sour'|

☐ **mvnga mvshòq** *n*: lettuce. ဆလတ်ရွက်။ *Mvnga mvshòq vzòem ǹìng ngàpì gvzà vráe.* 'Fresh lettuce and fish paste are very nice (to be eaten together).' ဆလတ်ရွက်နဲ့ ငါးပိ တွဲပြီး စားလို့ အရမ်း လိုက်ဖက်တယ်။ |'mustard' +

'curly'|

❑ **mvnga só** *n*: mustard oil. မုန်ညင်းဆီ။ |'mustard' + 'oil'|

❑ **mvnga shí** *n*: mustard seed. မုန်ညင်းစေ့။ |'mustard' + 'fruit'|

❑ **mvnga wvt** *n*: cauliflower, flower of mustard. မုန်လာပန်း (ပန်းဂေါ်ဖီ) (သို့) မုန်ညင်း ပွင့်။ *Mvnga wvt kèní mvngasó luòe*. 'Mustard oil is produced from flower of mustard.' မုန်ညင်း ပွင့်မှ မုန်ညင်းဆီ ထုတ်ယူတယ်။ |'mustard' + 'bloom, flower'|

Mvngbli *pn*: Mangbli; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvngbǝng *n*: rope. လူကို ချည်တဲ့ ကြိုး။ *Shìm mvngbǝng*. 'Rope (made of) iron.' သံကြိုး။

mvngbǝng *n*: type of plant. အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

m̀vngd̀v̀m *n*: large frying wok. မိုးပြဲဒယ်အိုး။ [Smaller than *chèpì* and *p̀h̀sh̀ø*.]

mvnggá *n*: target, goal, ambition. ပစ်မှတ်၊ ပန်းတိုင်။ ရည်မှန်းချက်။ = *bvnggá*

mvnggang ⇔ **mvnggáng₂** *n*: leprosy. အနာကြီးရောဂါ။

mvnggáng₁ *n*: hornets. ပျားတူ။

M̀vngg̀ømd̀v̀m *pn*: Manggeum; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

M̀vng̀h̀øng ⇔ **M̀vng̀h̀ùng** *pn*: Manghaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀vng̀jadang *pn*: Mankyadang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvngjǝng *n*: spear. လှံ။ *Mvngjǝngí waqgo yaqòe*. 'Pierce the pig with a spear.' လှံတံ နဲ့ ဝက်ကို ထိုးတယ်။

M̀vng̀k̀ù *pn*: Mangkhu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

m̀vng̀kung *n*: type of trap. ထောင်ချောက်။ = *b̀vng̀kung*

M̀vng̀lá *pn*: Mangla; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ <Mangrung language.

m̀vng̀mán *n*: beginning point of work, all fresh, raw. အစသက်သက်။ *M̀vng̀mán íe*. 'Start over.' အစ ကနေ လုပ်ရမဲ့ အလုပ်ဖြစ်တယ်။ *M̀vng̀mán líng yàngà*. '(They) changed almost completely, started all over again.' အသစ် ကနေ ပြန်စတင် လုပ်ဆောင်ခဲ့တယ်။

mvngmvng₁ *onm* onomatopoeic adverb which occurs with the verb *vsǝr*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Mvngmvng vsǝre*. 'Pointed sharp.' ချွန်ထက်တယ်။

mvngmvng₂ *adv*: light rain. ဖွဲဖွဲ။ *Shø mvngmvng wa zaqe*. 'Rain light-rain.' မိုးဖွဲဖွဲလေး ရွာတယ်။

m̀vngm̀vng *adv*: not clear, low visibility. မှန် တုန်တုန်၊ မကွဲ မပြား။ *M̀vngm̀vng wae*. 'It is not clear (visible).' မကွဲ မပြားဘူး။ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မမြင် ရဘူး။

m̀vng̀or *v.i*: spring. နွေ ရာသီ၊ နွေဦး။
 m̀vng̀or g̀om *n*: the fifth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-April to mid-May တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ ပဉ္စမ လ။

m̀vng̀or ǹvmp̀e *n*: period in summer with no rain for more than a month. တစ်လ၊ တစ်လကျော် မိုးမရွာပဲ မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။

m̀vng̀or ǹvmt̀ung *n*: period in summer with no rain for more than a month. တစ်လ၊ တစ်လကျော် မိုးမရွာပဲ မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။ = **m̀vng̀or ǹvmp̀e**

m̀vngp̀e ⇔ **m̀vngp̀e** *n*: Chinese person or Tibetan. တရုတ်၊ (သို့) တိဗက် လူမျိုး။ [Originally it referred to Tibetans. ယခင်က တိဗက် လူမျိုးကို ခေါ်တဲ့ အသုံးအနှုန်း ဖြစ်တယ်။]

m̀vngp̀e m̀upshí *n*: tree tomato or Dutch eggplant. ခရမ်းချဉ်သီးလို အရသာ ရှိတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ '|Chinese' + 'tomato'| *Sci. Solanum betaceum*

m̀vngp̀ong *n*: mass, multitude. လူစု လူဝေး။ *M̀vngp̀ong m̀e*. 'Big mass/gathering.' လူစု လူဝေးကြီး။ = **loksok**

m̀vng̀r̀o *n*: 1. compensation for the deceased person. အသတ်ခံ သေဆုံးသွားသူအတွက် ပေးတဲ့ လျော်ကြေး။ 2. face the consequences အကျိုး အဆက် ခံစားရတယ်။

M̀vng̀r̀oq *pn*: Mangreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀vng̀r̀ung *n*: Rawang old sound language. မာန်ရုံ စကား၊ ရိုးရာ တေး၊ ရဝမ်တို့ရဲ့ ရှေးကျတဲ့ ဘာသာ စကား။ [Mangrung is a literary language]

m̀vngú *v.i*: collective or joint project. စုပေါင်း လုပ်တယ်၊ အတူ တကွ လုပ်ဆောင်တယ်။ *D̀eǹo`ng ǹo V̀d̀omaq r̀vp ǹvng t̀iqd̀o m̀vngú r̀vmá wàe*. 'This year, we are cultivating the field together with Adeu family.' ဒီနှစ်တော့ အဒီးတို့ မိသားစုနဲ့ တောင်ယာ ပေါင်းလုပ် ကြတယ်။

M̀vng̀y`unvm *pn*: Mangyunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

m̀vng̀y`vng *n*: rafter post. ယက်မ။ တန်းရှည်။

m̀vpá *v.t*: feel sad for losing something. နှမြောတယ်။

m̀vpá pá *adv*: feeling sad for losing something. နှမြော စရာကြီး။

m̀vpim *cl*: generation. ခေတ်၊ အရွယ်။ *Vz̀vng m̀vpimr̀i ǹo g̀ong té yàng̀i*. 'The previous generation have larger physical body.' အရင်ခေတ်က လူတွေ ကိုယ်လုံး ကြီးကြတယ်။

Mvpvng *pn:* Maphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvr ⇔ **vmvr** *v.t:* loosen (soil). မြေကို ကြေမွအောင် ချေတယ်။ = **møl**, **vmøl**

mvr *n:* 1. face. မျက်နှာ။ *Svrapè nø m'rgwaqe.* 'The teacher has wide face.' ဆရာရဲ့ မျက်နှာက ကြီးတယ်။ 2. classifier for counting numbers of pages or faces. စာမျက်နှာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Dèyaq nø vshòm m'rwá rølúndè.* 'Tonight I could only read three pages.' ဒီညတော့ စာမျက်နှာ သုံးမျက်နှာပဲ ဖတ်နိုင်တယ်။

□ **mvr dvchøp** *n:* halter, bridle. မျက်နှာ နှာ ဖုံး။ |'face' + 'put on'|

□ **mvr dvchuq** *v.t:* wash face. မျက်နှာ သစ်တယ်။ |'face' + 'wash'| = **mvr zvl**

□ **mvr gá** *v.i:* high self esteem. မျက်နှာ ရတယ်။ |'face' + 'bright'|

□ **mvr gàng** *n:* forehead of cow. နှုတ်။ = **dvnggang**

□ **mvr lap** *n:* the right/obverse side. မျက်နှာစာ ဖက်။ |'face' + 'side'|

□ **mvr svm** *v.i:* low self esteem. မျက်နှာ ငယ်တယ်။ |'face' + 'small'|

□ **mvr zvlshì** *v.i:* wash face. မျက်နှာ သစ်တယ်။

□ **mvrdaq** *n:* face, check. မျက်နှာ။

□ **mvrðvng** *loc.n:* before, in front of. ရှေ့မှာ။ *Àng m'vrðvng dí svrengè.* 'I am fearful to walk before him.' ကျွန်တော် သူ့ ရှေ့မှာ လမ်းလျှောက်ဖို့ ကြောက်တယ်။

□ **mvrshv̄m** *n:* face, appearance. ရုပ်ရည်။

□ **mvrýð** *v.i:* not happy, pockmarked person. မျက်နှာ ညှိုးငယ်တယ်။ |'face' + 'thin'|

mvr₁ *n:* betrothed woman or man. သဘော တူထားတဲ့ အိမ်ထောင် ဖက်။ *Àng mvrà mè íe.* 'She is the one whom he will marry.' သူနဲ့ လက်ထပ်မဲ့ အမျိုးသမီး ဖြစ်တယ်။ = **dvptv mè**

○ **mvr₂** See the entry **mv-**

mvrà *n:* fault, sin, guilt. အပြစ်။ *Mvrà v̄l d'òmshìe.* 'Feel guilty about something one did.' အပြစ် ရှိတယ်လို့ ခံစားရတယ်။

□ **mvrà rí** *v.t:* face consequences. ပြစ်ဒဏ် ခံရတယ်။ |'fault' + 'carry'|

□ **mvrà shvri** *v.t:* accuse, blame. အပြစ် တင်တယ်။ |'fault' + CAUS + 'carry'|

□ **mvrà zí** *v.t:* punish, penalize. အပြစ် ပေးတယ်။ ဒဏ် ပေးတယ်။ *Lega mvrwashì rvt mvrà zìðe.* '(He) did not do his homework so he is punished.' အိမ်စာ မလုပ်လို့ ဒဏ်ပေးခံရတယ်။ |'fault' +

'give'|

□ **mvrà zibè** *n*: consequences of sin.

အပြစ်ရဲ့ အဖိုးအခ။ |'fault' + 'wage'|

Mvranggvng *pn*: Maranggang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mvrdaqyøq *pn*: Mardayeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvré *v.t*: pity, feel (sorry) for. သနားတယ်။

□ **mvré za** *v.t*: sympathize. သနား

ညှာတာ တယ်။ *Mopiri s'ing mvré zaðe.*

'Beggars should be sympathized.'

သူတောင်းစား များကို သနား ညှာတာရမယ်။

!'pity' + 'understand'| = dvshá za

□ **mvréng** *v.t*: first person singular pity on someone ကျွန်တော် သနားတယ်။

Vsì tiqgò wa shìgùng mǒng vl rvt gvzà

mvréngðe. 'I pity my grandmother

as she has to live herself in the

mountain area.' အဖွား တစ်ယောက်

တည်း တောင်ပေါ် ဒေသတွင် နေ နေရလို့

သနားတယ်။ |mvré + ng =mvréng|

mvrè *n*: foot section of the hill. တောင်ခြေရင်းပိုင်း။

mvre zòngkùng *n*: small hill. တောင်။ = bunglut

mvrí, *v.i*: frustrated, restless, not able to handle a situation. အနေ အထိုင် ခက်တယ်၊ စိတ် အနှောင့် အယှက် ဖြစ်တယ်၊ ဂဏာ မငြိမ် ဖြစ်တယ်။ *Sìmvrèrì vhaqshì rvt shaqré góní mvríshì.* 'The two elderly persons

are irritated because of noises the children made.' ကလေးတွေ ဆူညံလို့ လူကြီးနှစ်ယောက် နေရ ထိုင်ရ ခက်တယ်။ |mv is clearly a negation here but rí is not attested occuring as a verb. *àng ríshìe.| = víl mvnvm

□ **mvróng** *v.i*: first person singular form of mvrí.

mvrí, *clf*: classifier for pairs or twins.

အစုံ၊ အမွှာ။ *Ngv'mà goí mvrí shøqapmà.*

'The cow gave birth to twin calves.'

နွားမကြီးက အမွှာလေး နှစ်ကောင် မွေးခဲ့တယ်။

= bvrá

mvrì *n*: type of fungus. သစ်တို့ သစ်ဆွေးက ပေါက်တဲ့ မှို။ = mvshà

mvril *clf*: classifier for counting

numbers of generation and era. ခေတ်၊

အသက် အရွယ် အပိုင်း အခြားကို ရေတွက်ရာမှာ

သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Yamvrilsèrì*

Rvwàng kà gvzà mvshá daqà. 'This

generation does not speak the

Rawang language well.' ဒီခေတ် ကလေး

တွေ ရဝမ် စကားကို ကောင်းကောင်း မပြောတတ်

ကြ တော့ဘူး။

□ **mvril laril** *n*: from generation to generation. ခေတ် အဆက် ဆက်။ *Mvril*

laril leqgóngd'vrshì. 'May you two be

blessed generations to genera-

tions.' သင်တို့ နှစ်ဦး ခေတ်အဆက်ဆက်

ကောင်းချီး ခံစားရပါစေ။

Mvrimay *pn:* Marimai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvrin *v.t:* call aloud. အော် ခေါ်တယ်။ "Èloraé" *wa mvrinòe.* 'He calls aloud "come home".' အိမ် ပြန်ခဲ့လို့ အော်ခေါ်တယ်။

mvrìng *n:* village. ရွာ။ *Mvrìng vdòng nvngwà góng mvdaq.* 'Cows are forbidden to enter into the village.' ရွာထဲကို နွားတွေ မဝင်ရ။ *Vzì mvrìng tiqmvrìng.* 'One Azi village.' အဇီးရွာ တစ်ရွာ။ [Also used as an auto classifier.]

☐ **mvrìngsè rì** *n:* village people. ရွာလူထု၊ ရွာသူ ရွာသား။ *Dukdang mvrìng sèrì Gátuq mvrìng Chrismat bóy s'vng die.* 'Dukdang villagers go to join Christmas celebration in Garthu village.' ဒုက္ကန် ရွာသားတွေက ဂါထုကျေးရွာ ခရစ္စမတ် ပွဲတော်ကို သွားကြတယ်။

Mvriq *pn:* Mari; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvrkú *n:* pepper's leaves. အရွက် တစ်မျိုး။ [Edible. စားလို့ရတယ်။] *Sci. Zanthoxylum poperitum.*

Mvrkú *pn:* Marku; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

mvrìlòng *n:* measles, chickenpox. ဝက်သက်။ <Shan

mvrvmr *adv:* soft pain. အောင့် သက်သက်၊ အနည်းငယ် နာကျင်တယ်။ *Mvshòng mvr mvr*

wa zae. 'He has pain on his liver.' အသဲအောင့်သက်သက် နာတယ်။ = **mòrmòr**, **bubu**

Mvró *pn:* Mareu; proper name. အမည်။

mvró shvlaq *n:* rock salt; big round and hard salt. ဆား တစ်မျိုး။ [Used as medicine. ဆေးဝါး အဖြစ်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

mvròl *n:* type of fish. ငါး တစ်မျိုး။

mvròl shóngshí *n:* rambutan fruit. ကြက်မောက်သီး။

mvròm *n:* supporting post. ထောက်တံ။

mvròm *n:* fence. စည်းရိုး။ [Fence for the purpose of fishing. ငါးဖမ်းဖို့ရာ ကာတဲ့ စည်းရိုး။]

Mvròng *pn:* Mareung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **mvróng** See the entry **mvrí**,

mvròng *n:* dike, embankment. တာရိုး၊ လယ်ကစဉ်း။

mvròt *v.t:* long for, recall, remember. တမ်း တတယ်၊ သတိယ တယ်။ *Bvdó rvgaq vlwe vsì vkàngmaq s'vng mvròtshìe.* 'I miss my grandfather and mother who are in Putao.' ပူတာအို ဒေသမှာ ရှိတဲ့ အဖိုးနဲ့ အဖွားကို အောက်မေ့တယ်။

mvrù *n:* storm. လေပြင်း မုန်တိုင်း။

☐ **mvrùmè** *n:* strong storm. မုန်တိုင်းကြီး။ ['storm' + AUG]

☐ **mvrùmut** *v.i.*: be stormy. မုန်တိုင်း တိုက်တယ်။

Mvrù *pn.*: Maru; one of the six major tribes of Kachin State. These days they refer themselves as Lauwau. မရှူလူမျိုး၊ ယခု အခါ မိမိကို မိမိ လော်ဝေါလို ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲ ကြတယ်။

mvrùl *n.*: hill, mountain. တောင်ကုန်း၊ တောင်ကမု။

○ **mvrùmè** See the entry **mvrù**

mvrúng *n.*: senior, old age. လူကြီး၊ သက်ကြီး ရွယ်အို။

mvrùng *n.*: deadly curse that can last for generations. ကျိန်ဆဲတယ်။ *Mvrùng lue.* 'Get bad luck.' အ မင်္ဂလာဖြစ်တယ်။ *Mvrùng zaqe.* '(They) argue.' စကားများ ရန်ဖြစ်တယ်။

Mvrúldým *pn.*: Maraldam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvrvnshí *n.*: type of fruit. အသီး တစ်မျိုး။ *Sci. garcinia tree*

mvrvng *loc.n.*: upper section of a hill. တောင် ထိပ်ပိုင်း။

Mvrvng *pn.*: Marang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvrvngdùng *pn.*: Marangdung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvrvngdvm *pn.*: Marangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvrvngtaq *pn.*: Marangtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvrvp *n.*: fireplace, cooking stove, kitchen range. မီးဖို။ *Mvrvp y'ng svmi èmaqò.* 'Put out the fire in the fireplace.' မီးဖိုက မီးကို ငြိမ်းလိုက်တယ်။ =svmi rvp, mvyò rvp

mvsat₁ *v.i.*: sour. အချဉ်၊ ချဉ်တယ်။ *Mvsatshí dokámì.* 'Let's eat the lemon salad.' သံပုရီ၊ အချဉ်သီး သုတ်စားတယ်။ *Yach'ng n'vmsi mvsatne.* 'This fruit tastes sour.' ဒီအသီးက ချဉ်တယ်။

☐ **mvsatshí** *n.*: lemon, acidic fruit. သံပုရီသီး၊ အချဉ်သီး။ |'sour' + 'fruit'|

○ **mvsat₂** See the entry **mvsvt**

mvsè *adv.*: quickly. မြန်မြန်။ *Mvsè èvm.* 'Eat quickly.' မြန်မြန်စားပါ။ |The last syllable can be duplicated for emphasis. | = bòbò

mvsì *n.*: small piece. သေးငယ်တဲ့ အတိုအစ၊ စုတ်စုတ် ပျက်ပျက်။ *Laqtin mvsì nò b'ónb'ón wa gwashìe.* '(He) wears messy/torn clothes.' အဝတ် အစား စုတ်စုတ် ပျက်ပျက် ဝတ်ဆင် ထားတယ်။

m'vsi *n.*: marrow. ချဉ်ဆီ၊ ရိုးတွင်း ချဉ်ဆီ။ *Sharø vdòngy'ng m'vsi zvngè.* 'There is marrow inside the bone.' အရိုး အထဲမှာ ချဉ်ဆီ ရှိတယ်။

mvsì₂ *n*: wood fungus. သစ်ကပ်မို့ တစ်မျိုး။
[Edible small size wood fungus. အပွင့်
သေးပြီး စားလို့ရတယ်။]

mvsìq *n*: small bird. ငှက် (ငယ်)။ = bvsìq
Mvsón *pn*: Masaun; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvsóng *v.i*: 1. end point. ထိပ်ချွန်တယ်။
= mvsú 2. tip. ထိပ်ဖျား။ *Shónggùng*
mvsóng yíng samè tiqgo runge. 'A big
bird is sitting at the tip of the tree.'
သစ်ပင် ထိပ်ဖျားမှာ ငှက်ကြီး တစ်ကောင် နားနေ
တယ်။

mvsø ⇔ **mvzø₂** *n*: bullet. ကျည်ဆံ။ *Dangpè*
mvsø béami. 'Run out of bullets.' ကျည်
ဆံ ကုန်သွား ပြီ။

mvsø *v.t*: blow. မှုတ်တယ်။ *Svmi mvsøøe*.
'Blow the fire.' မီးမှုတ်တယ်။

mvsóm₁ *n*: few, not enough. နည်းပါးသော။

mvsóm₂ *v.i*: pointed or become narrow
to one side, askew. အဖျား ရှူးသွားတယ်။
Ya tvrà nø kudø kudø mvsóm daqì. 'This
road gets more narrow.' ဒီလမ်းက ပိုပိုပြီး
ကျဉ်းလာတယ်။ = suqwa

mvsøn *n*: mind, soul. နှလုံး။ *Nøt mvsøn*
mongzǎ lòng. 'The peaceful mind or
the inner peace.' စိတ်နှလုံး ငြိမ်းချမ်းခြင်း။ |
It usually occur with *nøt* 'mind'. | <Jp.

Mvsønnum *pn*: Maseunnam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvsøng *v.t*: 1. write down, record. မှတ်
တမ်း တင်တယ်။ မှတ်သား ထားတယ်။ *Mvsøng*
ràlòng. 'Something that needs to be
recorded/ remembered' မှတ်သားထား ရ
မည့် အရာ။ *Shønòrì mvsøngshie*. 'Writing
down what is being said.' ဟောပြောတဲ့
အရာတွေ မှတ်သားတယ်။ 2. remember. မှတ်
မိတယ်။ *Shaqrépè bønng màmvsvøng bønngà*.
'I cannot remember that elderly
man's name.' အဲဒီလူကြီးရဲ့ နာမည်ကို ကျွန်
တော် မမှတ်မိတော့ဘူး။

mvsøp₁ *n*: bamboo shoot. ဝါးမျှစ်။ *Mvsøp*
kvntì mvløme. 'Bamboo shoot soup is
tasty.' ဝါးမျှစ် ဟင်းချို ရည်က စားလို့ မြိန်
တယ်။ <Shan

□ **mvsøp dvcho** *n*: dried bamboo
shoots. မျှစ်တို ခြောက် (ဝါးမျှစ် ခြောက်)။
Mvsøp dvcho n'vng gwe kvntì gvzà
mvløme. 'Dried bamboo shoot and
taro soup is yummy.' မျှစ်တို ခြောက်နဲ့
ပိန်းဥ ဟင်းချို ရည်က အလွန် စားလို့ အရမ်း
ကောင်းတယ်။ | 'bamboo shoot' +
'dried' | [It has sour tastes. ချဉ်တဲ့
အရသာရှိတယ်။]

○ **mvsøp₂** See the entry **mv-**

mvsór *v.i*: 1. sharp, pointed. ချွန်တယ်။
Welòng shìgùng mvsóre. 'The peak of
that mountain is pointed.' အဲဒီ တောင်
ထိပ်က ချွန်တယ်။ 2. pointed, tip. တုတ်ချွန်၊

ထိပ်။ *Mvsór yíng*. 'At the tip.' ထိပ်မှာ။

mvsót₁ *n*: measles. ဝက်သက်။ = *mvk*

mvsót₂ *v.i*: frown, scowl. မျက်မှောင် ကြုတ်တယ်။ *Mírdaq mvsótshìe* '(He) face is frowning.' သူ မျက်မှောင် ကုတ်နေတယ်။

mvsú *n*: end/beginning point. ထိပ် ချွန်တယ်။ = *mvsúng*

Mvsun *pn*: Masun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvsúng *n*: type of rat. ကြွက်လို ရှဉ့်လို အကောင်။

Mvsvnlai *pn*: Masanlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvsvnglay *pn*: Masanglai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvsvt *v.i*: mark one's territory. နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်တယ်။ *Yazàng nò Mìn móng n`ng Mìwà móng mvsvtshì yíng íe*. 'Here is the landmark between the territories of Burma and China.' ဒီနေရာက မြန်မာ ပြည်နဲ့ တရုတ် ပြည်နယ် ပိုင်းခြား ထားတဲ့ နယ်နိမိတ် ဖြစ်တယ်။

☐ **mvsat₂** *v.t*: third person singular form of *mvsvt*. *Vpongí mvsatnòe*. 'Ah Pong marked the land.' အဖုန် အမှတ်အသား ပြုလုပ်တယ်။

☐ **mvsat₃** *n*: mark, landmark. အမှတ်အသား၊ နယ်ခြား မှတ်တိုင်။

mvsà *n*: water clover. မှိုနားတိုရွက်။

○ **mvshál** See the entry **mvshv́l**

mvshámhoq *n*: poorest of poor. ကုန်းကောက်စရာ မရှိ အောင်ကို ဆင်းရဲ သူ။

mvshaq 1 *v.i*. ~ *v.t*: be itchy, scratch the itchy area. ယားယံတယ်။ ယားနာ ကုတ်တယ်။ *Shvroí èkengyíng mvshaqe*. 'It is itchy where the ant bites.' ပုရွက်ဆိတ် ကိုက်တဲ့ နေရာမှာ ယားယံတယ်။ **2** *n*: skin disease, itchy skin. ယားနာ၊ အရေပြားရောဂါ။ *Mvshaq vna*. 'Itchy disease (skin disease).' ယားနာ။

☐ **mvshaqshì** *v.i*: scratch (an itch).

(ယားယံသည့် နေရာကို) ကုတ်တယ်။ *Shvroí ké b`à yíng mvshaq kèd rvt mvshaqshìe*. '(He is) scratching where the ant bite.' ပုရွက်ဆိတ် ကိုက်တဲ့ နေရာမှာ ယားယံလို့ ကုတ်တယ်။ |'itchy, scratch' + R/M marker|

mvshé₁ *v.t*: recognize. မှတ်မိတယ်။ *Tiqsén`ng mah`m yàngiwe mvshéòe*. '(They) recognized one another though they were apart for ten years.' ဆယ်နှစ်ခန့် ကွဲကွာ သွားခဲ့ကြ ပေမဲ့ မှတ်မိနေသေးတယ်။

mvshè *v.i*: red. နီတယ်။ *Nà mvrshàm mvshèe*. 'Your face looks red.' ခင်ဗျား မျက်နှာ နီရဲနေတယ်။ = *shè*

☐ **mvshé₂** *n*: red color. အနီရောင်။ *Mvshé íe*. 'It is red (color).' အနီရောင် ဖြစ်တယ်။

mvshín *n*: 1. birthmark. မွေးရာပါ အမှတ်။
=mvshv1 2. stubborn or strong will person. ခေါင်းမာသော သူ၊ စိတ် သဘောထား ပြင်းထန်သူ။

Mvshíndvng *pn*: Mashindang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvshoq *pn*: Mashau; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvshól *n*: story, history. ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်း၊ သမိုင်း။ *Màngkang vyá nìng Mvsúdal mvshól*. 'Makhangaya and Masudal story.' မခန်ရာ နဲ့ မဆူးဒါလ် ပုံပြင်။

☐ **nonggøp mvshól** *n*: oral history. နှုတ် သမိုင်း။ |'mouth' + 'history'|

mvshøn *n*: liver. အသည်း။ =bvshøn

mvshønzá mvrvn *n*: acidulous fruit. မက်လင်သီး |'liver' + 'hurt' + 'acidulous fruit'| =mvrvnshí *Sci. Garcinia paniculata*

mvshøng *v.i*: be green. စိမ်းတယ်။ *Shønri mvshønge*. 'The grasses are green.' မြက် တွေက အစိမ်းရောင် ရှိတယ်။

☐ **mvshóng** *n*: green. အစိမ်းရောင်။ *Modo mvshóng tiqchìng*. 'One green car.' ကား အစိမ်းရောင် တစ်စီး။

mvshøng mènin *n*: rainbow. သက်တံ့။ *Shøzaq mèpang mvshøng mènin yíngshie*. 'A rainbow can be found after the rain.' မိုး ရွာသွန်းပြီး နောက်မှာ သက်တန်းကို

မြင်ရလေ့ ရှိတယ်။

mvshøq *n*: dry materials used for starting fire. မီးစ၊ မီးတောက် လွယ်တဲ့ အစ အနတွေ။ *Svmi wvr lým mvshøq èláatnò*. 'Find some dry materials for making fire. မီးတောက်လွယ်တဲ့ အစ အနတွေ ရှာလာခဲ့ ပါ။ =svmishøq

mvshù *n*: flying squirrel. ရှူးပျံ။

mvshung *n*: public. အများနဲ့ ဆိုင်သော၊ စုပေါင်း ဖြစ်သော။ *Mvshung b`nli wánìng d`i*. 'Let's go and do the public work.' စုပေါင်း အလုပ် သွားလုပ် ကြရအောင်။ =bongsøp

mvshv1 *v.t*: 1. mark. မှတ်သားတယ်၊ အမှတ် အသားပြုလုပ်တယ်။ *Rvgaq dvrøt mvshv1ðe*. 'I am marking the border.' ကျွန်တော် နယ်နိမိတ် အမှတ် အသား ပြုလုပ်တယ်။ 2. recognize. မှတ်မိတယ်။

☐ **mvshál** *v.t*: third person singular form of mvshv1.

☐ **mvshv1 pvrá** *n*: (noticable) mark, sign. အမှတ် အသား။ *Nvngsè nø shøqò yàng kèni mvshv1 pvrá vbárá*. 'Little Nang was born with a birthmark.' အနန်ကလေး မွေးတုန်းက အမှတ် ပါလာခဲ့ တယ်။ *Nvngwàri mvshv1 pvrá washìràe*. 'The cows should be marked.' နွား တွေကို အမှတ် အသား လုပ်ယူမယ်။ |'to mark' + 'thing'|

mvshám mvngrung *n*: wailing song.

ငိုချင်း။

mvshvng, *n*: human. လူသား။

☐ **mvshvngshí** *n*: human. လူသား။
|'human' + 'seed'|

mvshvng, *n*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။
= dvshvng

Mvshvng *n*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခု
ရဲ့ အမည်။

mv *kin*: sister-in-law (wife's elder
sister, elder brother's wife). မတ်။

Mvtat *pn*: Mathat; name of a Nat. နတ်၊
ဘုရား အမည်။

Mvtdvbaq *pn*: Matdaba; place name.
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mv *ti mvni* *n*: in minute detail. အသေး
စိတ်။ *Mvti mvni shòndè*. '(He) tells in
minute detail.' အသေးစိတ် ပြောပြတယ်။
= tøpnì tøprang

mv *tip* *n*: fire tongs, pinchers. မီးညှပ်။ *Vwà*
mvtip. 'Bamboo tongs.' ဝါး မီးညှပ်။

Mvtjùng *pn*: Matkyung; place name.
နေရာ ဒေသတစ်ခုရဲ့ အမည်။

mv *tor* *n*: type of fungus. သစ်ပင်မှ ပေါက်တဲ့
မှို။

mv *tøm* *n*: knot, joint, edge. အထုံး။
= dvtøm

mv *tøn* *n*: egg yolk. ကြက်ဥ အနှစ်။

mv *tøp* *clf*: classifier for handful (of
rice), also with closed fist, measure
for cloth (four-fingers width). လက်
တစ်ဆုပ်၊ နှစ်ဆုပ် စတာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ
သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ [Rawangs put
aside one handful of rice to give away
to others before they make rice. ရဝမ်
လူမျိုး တို့တွင် ထမင်းချက်တဲ့ အခါတိုင်း ဆင်းရဲ
သူတွေကို ကူညီဖို့ (သို့) ဘုရားကျောင်းတွင် ပေး
လှူဖို့ ဆန် လက်တစ်ဆုပ် ဖယ်ထားတဲ့ ဓလေ့ရှိ
တယ်။]

mv *tøq* *n*: bad spirit which causes sick-
ness. လူကို ဖျားနာအောင် ပြုစားတတ်တဲ့
မကောင်းဆိုးဝါး ဝိညာဉ် တစ်မျိုး။

☐ **mv** *tøqzi* *n*: type of poison or herb
which is believed to have power to
prevent bad spirit. မကောင်းဆိုးဝါး
ပြုစားတာကို ကာကွယ်နိုင်တဲ့ အဆိပ် (သို့)
ဆေး တစ်မျိုး။

mv *tørshì* *v.i*: exert inner strength.
အတွင်းအား ထည့်တယ်၊ ကီသွင်းတယ်။

mv *tú* *n*: 1. edge, rim, margin, end. အစွန်း၊
အနားသတ်၊ အဆုံး။ *Shvrøm mv* *tú*. 'The rim
of sarong.' လုံချည် အနားသတ်။ 2. matter,
affair, reason. အကြောင်း အရာ။ *Yangon*
s`ng dì lým mv *tú mà* *vl*. 'There is no
reason to go to Yangon.' ရန်ကုန်ကို သွား
ဖို့ရန် အကြောင်း မရှိပါ။ *Dèni kà vrashì lým*
mv *me mv* *tú vle wa nø shaqré pè shòne*.
'There are several matters to discuss
today" said the leader.' ဒီနေ့ ဆွေးနွေး

စရာ အကြောင်းအရင်း တွေစွာ ရှိကြောင်း ခေါင်းဆောင် လူကြီးက ပြောတယ်။

mv̀tùng *n*: meat; animal killed or given to become better friends. လက်ဆောင် ဆက်သ ပြီး ပေးတဲ့ တရိစ္ဆာန် ကျွဲ (သို့) နွား။ [It isn't necessarily meat, but something shared as a covenant in making a business partnership or other relationship, a ceremony, like cutting a ribbon.]

Mvtuq *pn*: Mathu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̄tut *n*: faggot. မီးစ၊ ထင်းစ။

mv̄tʷn *v.t*: curse; swear. ကျိန်ဆဲတယ်။ = dv̄gʷm

□ **mv̄tán** *v.t*: third person singular form of mv̄tʷn.

mv̄tvng₁ *n*: remaining portion. လက်ကျန်။ *Kvn mv̄tvngrì nø waqʷmpà èlʷngà bʰð.* 'Please take the left over dishes for the pig to feed.' ထမင်း ကျန်တွေကို ဝက်စာ ယူသွား ပေးလိုက်ပါ။

mv̄tvng₂ *n*: squirrel. ရှဉ့်။ = bvtvng

Mv̄tʷng *pn*: Mathang (river). မြစ် တစ်စင်း ရဲ့ အမည်။

Mv̄twàng *pn*: Matwang; one the five major branches of Rawang. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါး မျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

mv̄wa *n*: cheek. ပါး။

Mv̄wa *pn*: Mawa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **Mv̄wà** See the entry **Mìwà**

Mv̄wàr *pn*: Mawar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̄wing *n*: tin. သံဗူး။ = sh̀vm mv̄wing dvláng

mv̄wʷnshí *n*: coconut. အုန်းသီး။ *Mv̄wʷnshí tiqtʷng.* 'One coconut tree.' အုန်းပင် တစ်ပင်။ <Jp.

Mv̄yanlv̄m *pn*: Mayanlam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̄yang *n*: story. ပုံပြင်။

□ **mv̄shəl mv̄yang** *n*: story. ပုံပြင်။

Mv̄yanglv̄m *pn*: Mayanglam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mv̄ydoynvm *pn*: Maidoinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̄yìn₁ *n*: bamboo mat. နွီးဖြင့် ယက်လုပ်ထားတဲ့ ဖျာ။

○ **mv̄yìn₂** See the entry **mv̄yòn**

Mv̄yit *pn*: Mayit; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mv̄yo *clf*: bundle (bunch?). ဖက် အစည်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Sh̄vlyp tiqm̄vyo.* 'One bundle of jungle leaves.' ဖက် တစ်စည်း။ = ri, rvdul

Mvyoq *pn*: Mayau; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyó₁ *v.i*: desiterative intransitive verb;

want, willing to V, but takes clause as second argument. လိုချင်၊ ဖြစ်ချင်တယ်။

Ngà kédan lún mvyó₁ngé. 'I want to have a pen.' ကျွန်တော် ခဲတံ လိုချင်တယ်။

mvyó₂ *n*: smoke. မီးခိုး။ *Mvyó₂ dóé*. 'Its

smokes.' မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Mvyó₂ wa chòmkəp wàdàrà*. 'The whole house is

filled with smoke.' တစ်အိမ်လုံး မီးခိုးတွေ နဲ့ ပြည့်နေတယ်။

□ **mvyó₂ dó** *v.i*: to smoke. မီးခိုး ထွက်

တယ်။ *Kúlà! wèlòng shvyvt kèní mvyó₂ dóé*. 'Look!, smoke is coming out

from that hut.' ကြည့်၊ အဲဒီ တဲကနေ မီးခိုး ထွက်နေတယ်။

mvyò_n ⇔ **mvyì_n** *n*: secret. လျှို့ဝှက်။

Mvyò_n bìnlì wa gó íé. 'That person is a secret agent.' လျှို့ဝှက် စုံထောက် ဖြစ်တယ်။

= mvyìn

□ **mvyò_n gònpaq** *n*: bribe. လာဘ်

လက်ဆောင်။

mvyò_{ng} *n*: container or basket. တောင်းပု

လှိုင်း။

mvyòq *kin*: maternal relatives. မိခင် ဘက်

မှ ဆွေမျိုးသားချင်း။ *Mvyòq_{ri} dīràí*. 'Relatives from the wife's side comes.'

မိခင် ဘက်မှ ဆွေမျိုး သားချင်းတွေ လာရောက် ကြတယ်။

□ **mvyòq du** *n*: bride of mvyòq zi family.

□ **mvyòq dvkù** *n*: in-law relatives.

အမျိုး သမီးဖက်က ဆွေမျိုးတွေ။ *Mvyòq dvkù ri tuqráí*. 'Wife's relatives have

arrived.' အမျိုးသမီး ဖက်က ဆွေမျိုးတွေ ရောက်လာ ကြပြီ။

□ **mvyòq mún** *n*: in-laws of ones in-

laws. မိမိ အမျိုး သမီးဖက်မှ အမျိုးသားတွေ လက်ထပ် ယူရတဲ့ မိသားစု နွယ်တွေ။

= mvyòqzi

□ **mvyòq zi** *n*: in-laws of ones in-

laws. မိမိ အမျိုး သမီးဖက်မှ အမျိုးသားတွေ လက်ထက်ယူရတဲ့ မိသားစု နွယ်တွေ။

= mvyòq mún

Mvysàn *pn*: Maisan; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvysi *pn*: Maisi; Rawang surname. ရဝမ်

မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyù *n*: monsoon season. မိုးရာသီ။ *Mvyù*

vmpà dang shò_n lí_m íé. 'I will talk about monsoon food.' မိုးတွင်း အစား အစာ

တွေ အကြောင်းကို ပြောပြမယ်။ = shò_dò_{ng}

□ **mvyùmè** *n*: central part of the

rainy season. မိုးရာသီ အလယ်ပိုင်း ကာ လ။ *Mvyùmè taq nì_mdò_{ng} wae*. 'It

rains heavily during mid monsoon season.' မိုးတွင်း ကာလမှာ မိုး သည်းကြီး

မဲကြီး ရွာလေ့ ရှိတယ်။ |'monsoon season' + AUG|

☐ **mvyùmè gòbm** *n*: the seventh month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-June to mid-July. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ သတ္တမ လ။

mvýú mvýá *n*: shilly-shally. ခေသူမဟုတ်၊ သာမန် မဟုတ်သော။ *Mèshèrè n`òngnié, mvýú mvýá vs`ìng mví.* '(He) is not a shilly-shally person, don't play with him.' သူ့ကို မစပါနဲ့၊ သူက သာမန်လူ မဟုတ်ဘူး။

mvýúng *v.i*: long face. မျက်နှာ ရှည်တယ်။ *Gùmràng m`ír mvýúngè.* 'Horses have long face.' မြင်း မျက်နှာက ရှည်တယ်။

☐ **mvýúngsè** *adv*: long and cute. မျက်နှာ သွယ်လျတယ်။

mvýuq *v.i*: dejected (face). မျက်နှာ ညှိုးနွမ်းတယ်။

mvýuq mvýà *n*: uncomfortable, inconvenient. အဆင် မချော၊ အဆင် မပြေ။ *"Íe wedø mvýuq mvýà íe ni" wae* '(People) said "Yes, the place is not suitable".' ဟုတ်တယ်၊ လူတွေလည်း အီလို အဆင် မပြေဘူး လို့ ပြောကြတယ်။ *Mvýuq mvýà é taqkaq vngaq nø vng`ín vtøpme lé* 'Yes, it is not convenient, it is so high and one can easily bump oneself.' တော်တော် အဆင် မပြေဘူး။ တောင် မက်စောက်တာ ကလည်း ဦးခေါင်းနဲ့ တိုက်မိ မလိုတောင် ဖြစ်တယ်။

mvývì *loc.n*: lower section of a mountain or field. တောင် အောက်ပိုင်း၊ တောင်ယာ များ အပိုင်းအခြား။

mvývmké *v.t*: bully. နိုင်စားတယ်။ အနိုင် ကျင့်တယ်။ *Vs`ìng gvzà mvývmkéòpè dì daqì.* 'The one who bully is coming.' လူကို အနိုင်ကျင့်တဲ့ သူလာနေပြီ။

mvza₁ *n*: remain. လက်ကျန်။ *Àngmvza lòng nvpni dv`dàngì.* 'Let finish the remaining tomorrow.' လက်ကျန်ကို မနက်ဖြန်မှာ အဆုံးသတ် ရအောင်။ = *mvtvng*

mvza₂ ⇔ **mvzá** *clf*: hand span (thumb to out-stretched 4th or 5th finger), measurement. ထွာ။ *Sh`òngbin tiqmvza d`vngte èwà daqò.* 'Give me a hand span of timber.' ပျဉ် တစ်ထွာ စာလောက် ပေးပါ။

Mvza *pn*: Maza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvz`àn *n*: war. စစ်ပွဲ။ *Mvz`àn w`àng die.* 'Go to war/battle.' စစ်ပွဲကို သွားရောက်တယ်။ <Jp. =sìl 'war'

mvzang *n*: hot pepper, chilli. ငရုတ်သီး။ *Mvzang mèz`ángni.* 'Don't put Chilli.' ငရုတ်သီး မထည့်ပါနဲ့။

☐ **ka mvzang** *n*: chilli. ငရုတ်သီး။
|'chicken' + 'chilli'|

☐ **mvzang búm** *n*: bell pepper. ငရုတ်ပွဲ။

Mvzaqnm pn: Mazanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvzé pn: Maze; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzè n: girl, woman (a formative in noun compounds). အမျိုး သမီး။ *Àngní mvzè tuq daqì.* 'The two girls have arrived.' မိန်းကလေး နှစ်ယောက် ရောက်လာပြီ။

Mvzètaq pn: Mazetha; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvzí n: type of mushroom. မြေက ပေါက်တဲ့ မှို အပွင့်ကြီး တစ်မျိုး။

mvzí dvyò n: grain, crops; generic name for various kinds of seeds. ကောက်ပဲ သီးနှံ။ *Mvzí dvyò gongráí.* 'The crops are ripe.' ကောက်ပဲ သီးနှံတွေ ရင့်မှည့်လာပြီ။

mvzí mvtvng n: various crops. ကောက်ပဲ သီးနှံတွေ။

mvzìm n: large fish trap made by blocking the whole river. ရေချောင်း တစ်ခုလုံးကို ပိတ်ပြီး ဖမ်းတဲ့ ငါး ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။

mvzòng n: field rat. မိုက်ဖြူတဲ့ တောကြွက်။ [It is edible. စားလို့ရတယ်။] *Sci. A Capybara.*

Mvzór pn: Mazor; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမည်။

mvzò₁ ⇔ mvzò n: mountain, peak. တောင်။ *Mvzò øp rì.* 'Mountain rulers.' တောအုပ်တွေ။ [It is an old word. ရှေးသုံးစကား ဖြစ်တယ်။]

○ **mvzò₂** See the entry **mvsv**

mvzòl n: long-nose bandicoot. ကြွက်စုတ်။ [It has a pointed mouth. နှုတ်သီးချွန်သည်။]

mvzòñ v.i: grouchy, grumpy, murmur. ညည်းညူတယ်။ စကား တီးတိုးပြောတယ်။ *"Ngà maq lú vdu we mvlúni" wa nò mvzòñe.* '(They) murmur saying "we didn't get our share".' သူတို့ ရသင့်တဲ့ ဝေစုကို မရဘူးလို့ ညည်းညူတယ်။ = **vbøn**

mvzøng v.t: remember, recall. မှတ်မိတယ်၊ သတိယတယ်။ *Welòng gò ngái nò màmvzøng yìngà é darì shaqréíí nò shòndò we.* 'Though the elders in the past had told (me) I don't remember (it) now.' ရှေးလူကြီးတွေက ပြောခဲ့ကြပေမဲ့ ကျွန်တော် အခု မမှတ်မိတော့ဘူး။

□ **mvzøng bok n:** note book. မှတ်တမ်းစာအုပ်။

mvzòng n: first wife. မယားကြီး။

□ **mvzòng mè n:** first wife. မယားကြီး။

□ **mvzòng mvle n:** first and second wife. မယားကြီး၊ မယားငယ်။

Mvzòng pn: Mazeung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvzøt *pn*: Mazer; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvzór *n*: boil, abscess (has pus). အနာ စိမ်း၊ မွှေးစုနာ။ *Mvzóri zae*. '(He/she) has a boil.' အနာစိမ်း (မွှေးစုနာ) ပေါက်တယ်။ = pvzór

mvzu *n*: bird; pheasant. ရစ် (ငှက်) တစ်မျိုး။ = bvzu

Mvzum *pn*: Mazum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvzung *pn*: Mazung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzùng *n*: peak. တောင်ထိပ်။ *Shìgùng mvzùng y'ng hòqámì kvt shaqnar àmì*. 'When we reach the peak we shall eat our lunch.' တောင်ထိပ်ကို ရောက်ရင် ထမင်း စားကြမယ်။ = mvzò

Mvzungsvn *pn*: Mazungsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzuq 1. *v.t*: gather, come together in one place. စုစည်းတယ်၊ စုဝေးတယ်။ *Làngré rì mvkún mvkún l'ím mvzuqshìe*. 'Youth are gathering to practice singing.' လူငယ်တွေ သီချင်း လေ့ကျင့်ဖို့ စုဝေး နေကြ

တယ်။ = mvgul 2. *clf*: classifier for counting small groups of things. အုပ်စု၊ အစု တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lóngshi tiqmvzuq*. 'One small group of small stones.' ကျောက်ခဲလေးတွေ တစ်စု။ = mvgul

mvz'ín *v.i*: be above the average, be more than others. ပိုတယ်၊ ပုံမှန်ထက် ပိုသာတယ်။ *Svrapè dypvt z'ìd l'òng nò mvz'íne*. 'What (they) have given for the teacher is more than the others.' ဆရာအတွက် ပေးတဲ့ အရာတွေက ပိုသာတယ်။ *We p'èi mvz'ín l'ún'dè*. 'He gets more (compared to others).' သူ (အခြား သူတွေထက်) ပိုရတယ်။

mvz'íng *n*: food; any kind of food taken to eat on a trip. လမ်းခရီးမှာ စားသုံးဖို့ သယ်ဆောင်တဲ့ အစား အသောက်၊ ရိက္ခာ။ *Mvz'íngsè wa rishì*. 'With little food (for the trip).' သရေစာ သာ ဆောင်သွားတယ်။

Mvzvr *pn*: Mazar; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Myèn *pn*: Burmese. ဗမာ။ = Mìn, M'èn

myoq ⇔ **myuq** *n*: city, township. မြို့။ *Myoqdo*. 'Capital city.' မြို့တော်။ <Bur.

N n

na₁ *v.t.*: raise, give food to (whether kept or not). မွေးမြူတယ်၊ အစာ ကျွေးတယ်။ *Àng waq nakee.* 'He feeds (raises) pigs for himself.' သူ ဝက် မွေးမြူရေး လုပ်တယ်။ [Exclusively with feeding animals. တရိစ္ဆာန်များ ကျွေးမွေး၊ မွေးမြူခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။] = *dvkùm*

na₂ *v.t.*: blame, accuse. မဟုတ် မမှန် စွပ်စွဲတယ်။ *Dvrè kœ wa nœ naðe.* 'They blame him for stealing.' ဝစ္စည်း ခိုးတယ်လို့ မဟုတ် မမှန် စွပ်စွဲတယ်။

na₃ *part.*: marker which occurs post verbally to mark probability, one's opinion. မှာ၊ မယ်။ *Tiqyíngyíng nœ tiqgògòsè nœ chipna íe.* 'Someone may be still alive (and stuck) somewhere.' တစ်နေရာရာမှာ တစ်ယောက်ယောက်တော့ ရှိနေမှာပဲ။ *Svríshìna íe lé.* '(She) might be hungry.' ဗိုက်ဆာ နေတယ်ထင်တယ်။ *Ína íe.* 'It may be true.' ဟုတ်မယ် ထင်တယ်။

na₄ ⇔ **vna** *n.*: wound, illness. အနာ၊ အနာရောဂါ။ *Záyìng vna bane.* 'Get well from sickness.' အဖျား အနာ ပျောက်တယ်။ <Bur. = *dvmmá*

ná₁ ⇔ **vná** *v.t.*: forget. မေ့လျော့တယ်။ *Mâshvri vnávpma.* '(He) forgot to send (it).' သူ ပို့ဖို့ မေ့သွားတယ်။

ná₂ *part.*: marker which occurs utterance finally to indicate the uncertainty of the statement; also used as a rhetorical or a tag question. သံသယ (သို့) သေချာအောင် မေးတဲ့အခါ သုံးတဲ့ စကားလုံး။ အဖြေ အမှန် တစ်ကယ် မလိုတဲ့ အမေး စကားလုံး အဖြစ်လည်း အသုံးပြုတယ်။ *Nga vkwi lím kadíngp'ín íná.* 'I wonder, how many kinds of fishing are there?' ငါးထောင်ဖမ်းတဲ့ နည်း ဘယ်နှစ်နည်း ဖြစ်သွားပြီလဲ။ *Nà dèshíng tì èz'íshì dárì ná.* 'You have taken a shower this morning, haven't you?' ခင်ဗျား ဒီနေ့ မနက် ရေချိုးထားတယ် မဟုတ်လား။

ná₃ *adv.*: here take!; expression used when giving something to somebody. ရော့။ *Ná! lvngàré pèt shatnò sha íe.* 'Here take it, the meat that my man (husband) killed.' ရော့ ယူကြ၊ ကျွန်မ ယောက်ျား သတ်တဲ့ အသားအမဲ ဖြစ်တယ်။

nà₁ *pro.*: you; second person singular pronoun. သင်၊ ခင်ဗျား။ *Nànøng rvwá ìe*

mà. 'Is that your (pl) village?' ခင်ဗျားတို့ ရွာလား။ *Taqkaq nàmaqí mèhøq n`ng rvgaq nø ó!* 'The mountainous area where you cannot go.' ခင်ဗျားတို့ မရောက် သေးတဲ့ အထက်ပိုင်းမှာတော့၊ နော်။ *"Ló welap nài èbaqò ngài alap bakngòlé" wa* '(He) said, "Well, you carry that side, I will carry this side".' ကဲ ခင်ဗျားကဲ အဲဒီဖက် ခြမ်း မ၊ ကျွန်တော်က ဒီဖက်ခြမ်း မ မယ်လို့ ပြော တယ်။ *Nà s`ng gø màtvlgè.* 'I cannot keep with you either.' ခင်ဗျားကို လည်း မ အပ် နိုင်ဘူး။

☐ **nàmaq** *pro*: you plural; second person plural pronoun. ဒုတိယလူ အများပြု နာမ်စား။ *Nàmaq kay`ng s`ng èdì n`nge lé.* 'Where are you all going?' ခင်ဗျားတို့ ဘယ်ကို သွားကြမလို့ လဲ။ *Ló nàmaq gilàré pèlái tvròngrì èwà daqn`ng.* 'Well, men who are strong can bring the pillars.' ကဲ ခင်ဗျားတို့ အားရှိတဲ့ ယောက်ျားတွေ တိုင်တွေ ယူလာခဲ့ ကြပါ။ |'you' + PL|

☐ **nàní** *pro*: you two; second person dual pronoun. ဒုတိယလူ နှစ်ဦး အတွက် နာမ်စား။ *Nàní èdìshìni má.* 'Will you two also go?' မင်းတို့ နှစ်ယောက်လည်း သွားကြမလား။ *Nànípè.* 'You two- father and a son.' သားအဖ နှစ်ယောက်။ |'you' + 'two'|

☐ **nànøng** *pro*: you plural; second person plural pronoun. ဒုတိယလူ အများပြု နာမ်စား။ |'you' + PL|

nà₂ ⇔ **vnà** *n*: ear. နား။ *Shaqrémè nà tiqpa gvzà tee.* 'One side of the woman's ear is big.' အဖွား အို ကြီးရဲ့ နားတစ်ဖက် တော်တော် ကြီးတယ်။

☐ **nà mv tá** ⇔ **vnàmv tá** *n*: deaf person. နားပင်း၊ လေး တဲ့လူ။ *Pòng nø nà mv tá ie.* 'Phong is deaf.' အဖုန်က နားပင်းတယ်။ |'ear' + 'not hear'| = **nà nvdø**

☐ **nàbvn** ⇔ **nàbvn** *n*: earrings. နားကပ်၊ နားတောင်း။ *Nàbvn banshìe.* 'Wear earrings.' နားကပ် ပန်ဆင်ထား တယ်။ |'ear' + 'wear'|

☐ **nàku** *n*: ear wax. နားဖါချီး။

☐ **nàshø** *n*: earrings. နားကပ်။ |'ear' + 'block'|

☐ **nàwàng** *n*: earrings for man. နားကွင်း။

☐ **nàyuq yuq** *v.i*: suffer from otorrhoea. နားပြည် ယိုတယ်။

☐ **nvdø** *n*: deaf. နားပင်း။

☐ **vnà nvdø** *n*: deaf person. နားလေးတဲ့ သူ။

nà₃ *part*: what about (of Noun). (အဲဒါ) ကော၊ ရော။ *Kulòng nà.* 'What about that one?' အဲဒါကော။ *Vpè nà.* 'What about

my father?' အဖေ ကော။

nà- prf: marker of speech act participant involvement, but speaker is not actor. တိုက်ရိုက် အပြောခံရသူ လုပ်ဆောင်မှုပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Ló tiqkvt nàshvtshì.* 'Well, now fight again.' ကဲ ပြန် တိုက်ခိုက်ကြ။ *Sìng-dúng rypsèrì nò mvk'ím kaq nà'yáshìn'òng wa vlò we íe.* 'I have been telling to Sangdong family members to abstain from eating fungus.' ကျွန်တော်တို့ ဆန် ဒေါင်း မိသားစု ဝင်တွေကို သစ်ကပ်မို့ မစားကြဖို့ တိုက်တွန်း ပြောဆိုတယ်။ *Mishinnvrirì shvngbe nà'íng n'òng alòe.* '(He) said, you all the missionaries must return.' သာသနာပြု ဆရာတွေ ပြန်ကြ ရမယ်လို့ ပြော တယ်။ *Tvróng gùng nàtaqò.* 'You hammer the post.' တိုင်ကို ရိုက်ထုပါ။ *Dvgíng nàbèòe.* 'You are taking the wrong bag.' ခင်ဗျား လွယ်အိတ် မှားနေပြီ။ *Vsìngkaq nò nàlómshìe.* 'You depend so much on other people.' ခင်ဗျားက အခြား လူတွေကို တော်တော် အားကိုး တာပဲ။ = è-

Naba pn: Naba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nàbìng ⇔ naqbìng n: water leech. မျော့။ *Tínúng taq nàbìng vsòqe.* 'There are plenty of water leeches at the swamp.' ရေအိုင်မှာ မျော့တွေ အများကြီး ရှိ တယ်။

nàdè n: paddy field's embankment. လယ် ကနင်း။ <Shan.

Nagang pn: Nagang; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagaq pn: Naga; people group name.

နာဂ လူ၊ နာဂ လူမျိုး။ *Rvwàng svrarì Nagaq móng taq gò vle.* 'There are some Rawang teachers in Naga region.' နာဂ ဒေသမှာ ရဝမ် လူမျိုး ဆရာတွေလည်း ရှိတယ်။

Nage pn: Nage; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagøm pn: Nageum; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagøq pn: Nageu; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagam pn: Nagum; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nàhàm n: field left uncultivated. အနား

ပေးထားတဲ့ အခင်း၊ လယ်။

Nakrusvn pn: Nakhrusan; Rawang

surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nàkung n: large fish trap made by

blocking a whole river. ဝါးထရုံ ယက်လုပ် ပြီး ဖမ်းတဲ့ ငါးထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ [Whole village might work together on such a trap. တစ်ရွာလုံးလုံး အတူတစ်ကွ လုပ်ဆောင် လေ့ ရှိတယ်။]

○ **nàl** See the entry **vnàl** under **nvl**

○ **nam** See the entry **nvm**,

nàm v.i: complement taking verb;

comfortable to V. သက်တောင့် သက်သာ

ဖြစ်တယ်။ နေသာ ထိုင်သာ ရှိတယ်။ *Dènila víl nàme wae.* 'He said these days he is comfortable.' အခုတစ်လော နေသာ ထိုင်သာ ရှိတယ်လို့ ပြောတယ်။ [It never occurred as a main verb.]

nam wa *adv:* slowly. ဖြည်းဖြည်းစွာ။ *Kà nam wa shòne.* '(He) talks slowly.' သူ စကား ဖြေးဖြေး ပြောတယ်။ *Namnam wa èloé.* 'Go home slowly.' အိမ် ဖြေးဖြေး ပြန်ပါနော်။ [It can be reduplicated for emphasis.]

Namshang *pn:* Namshang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

námshì *v.i:* lean on. မှီတယ်။ *Tvrónggùng yíng námshìe.* '(He) is leaning on the post.' သူတိုင်မှာ မှီနေတယ်။

nan ⇔ **vnan** *v.t:* shake, quake. လှုပ်ခါတယ်။ *Rvgaq vnanòe.* 'Shake the earth.' မြေတုန်ခါ စေတယ်။

nàng₁ ⇔ **vnàng₁** *v.i:* light (weight). ပေါ့ပါးတယ်။ *Vnàng we dvrè.* 'Light things/stuff.' ပေါ့ပါးတဲ့ ပစ္စည်း။ *Dawu nò nànge.* 'Cotton is light.' ဝါဂွမ်းက ပေါ့ပါးတယ်။

☐ **nángsvnvng** *adv:* be light. ပေါ့ပါးသွက်လက်သော။

☐ **shup vnanòg** *v.i:* light. ပေါ့ပါးသော။

nàng₂ ⇔ **vnàng₂** *n:* corpse. ရုပ်လောင်း။ *Shì vnanòg.* 'Corpse.' လူသေ အလောင်း။

nápnáp wa *adv:* shaky. လှုပ်ခါ။ *Dóngzinrì napnap wa íe.* 'The bamboo floor is shaky.' ဝါး ကြမ်းခင်း လှုပ်ခါတယ်။

naq₁ *v.i:* be black, be dirty. မဲနက်တယ်၊ မှောင်တယ်။ *Nà wurri naqe.* 'Your hands are black (dirty).' ခင်ဗျားရဲ့ လက်တွေ ပေရေ ညစ်ပတ်နေတယ်။

☐ **vnaq** *n:* black, dark. အနက်။

naq₂ *v.i:* take a long time. ကြာတယ်။ *Gvzà naqe. Bò èwáshì.* 'You take a long time. Be quick.' အရမ်း ကြာတယ်၊ မြန်မြန် လုပ်ပါ။

☐ **naqnaq** *adv:* slowly, gradually. ဖြည်းဖြည်း။ *Wekvt rá tìwàng s'ing naqnaq dvn'ngshì n'ò aq.* 'Then, (he) moved slowly to a river and drank.' ပြီးတော့ ရေ ချောင်းကို ဖြည်းဖြည်း ဆင်းပြီး သောက်တယ်။ = namnam

naq₃ *v.t:* swallow. မျိုချတယ်။ *S'ìmrépèì g'ìms'ùng angshi naqòe.* 'The baby boy is swallowing a coin.' ကလေး သူငယ်က အကြွေ စေ့ကို မျိုချ နေတယ်။

naq₄ *n:* still. အခု ထက်တိုင်။ *Wey'ing gò naq die.* '(People) still go that way.' အဲဒီလမ်းကြောင်းကနေ အခုထိ သွားတုန်းပဲ။ = shi

naq₅ *n:* frog; common syllable which occurs with frog names. ဖါး အမည်တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ ဝဏ္ဏ။

☐ **naqging** *n:* frog. ဖား။

- ☐ **naqgo** ⇔ **naqóng** *n*: toad. ဖါးပြုပ်။
Naqgo tiqgo. 'One toad.' ဖါးပြုပ် တစ်
ကောင်။
- ☐ **naqgúng** *n*: rock frog. ကျောက်ဆောင်
တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ဖါးတစ်မျိုး။
- ☐ **naqgwúr** *n*: frog, toad. ဖါးပြုပ်။
- ☐ **naqkør dvbup** *n*: tadpole. ဖားတပိုင်း
ငါးတပိုင်း။
- ☐ **naqshóng** *n*: green frog. အစိမ်းရောင်
ရှိတဲ့ ဖါးတစ်မျိုး။
- ☐ **naqtýng** *n*: type of frog. ဖား တစ်မျိုး။
- ☐ **naqúng** *n*: rock frog. ကျောက်ဆောင်
တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ဖါးတစ်မျိုး။ = naqgúng

○ **naqbìng** See the entry **nàbìng**

- naqchú** *n*: throat. လည်မျိုး။
- naqdø** *n*: pants, trousers. ဘောင်းဘီ။ *Jín*
naqdà 'Jean pants.' ဂျင်း ဘောင်းဘီ။
- ☐ **naqdø dong** *n*: underwear. အတွင်းခံ
ဘောင်းဘီ။

naqdør *n*: bird; grey-throated babbler.
ဝါးယောင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။ = naqdvr

naqgweq *adv*: very, utterly. လုံးဝပဲ။ *Vzòm*
naqgweq. 'Very raw.' အစိမ်း သက်သက်ပဲ။ |
It appears after the verb modified. |
= bvtut

naqja *n*: bird; green-backed tit. ငှက်
ကလေး တစ်မျိုး။

naqkú kùrìng *n*: land snail. ခရု၊ ပက်ကျိ။
Naqkú kùrìng dø die. 'He walks along at

a snail's pace.' ခရုလို လေးကန်စွာ သွား
တယ်။

naqróng *v.i*: badly. ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး။
= naqyoq

naqsiqriq *adv*: absolutely, completely.
လုံးလုံး လျားလျား။ အလွန် အလွန်။ *Naqsiqriq*
màshvla. 'It is absolutely bad.' လုံးဝကို
မကောင်းဘူး။ *Nøt naqsiqriq dvgoqe*. 'His
mind is totally bad (lit. crooked).' သူ
စိတ်ထား အလွန် ညံ့ဖျင်းတယ်။

naqsøk *n*: kind of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

naqshì *adv*: silently. တိတ်ဆိတ်စွာ။ *Sìmré*
yøprvt naqshìsè è̀v̀h̀ǹø̀ng. 'Keep quiet
because a child is asleep.' ကလေးငယ်
အိပ်နေလို့ တိတ်တိတ် ဆိတ်ဆိတ် နေကြပါ။

naqtò *n*: yeti, snowman. နှင်းလူ။

naqyoq *v.i*: badly. ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး။ *Naqyoq*
dvshaqshì dári. 'He got badly wet
(soaking wet).' ဆိုးဆိုးဝါးဝါး စိုရွဲတယ်။
= naqróng

nar *v.t*: stop. ရပ်နားတယ်။ *Modochìng tvra*
shìvng narø. 'The car is stopped near
the road.' ကားကို လမ်းဘေးမှာ ရပ်နားလိုက်
တယ်။

☐ **narshì** *v.i*: rest. အနား ယူတယ်။ *Mvjør*
rvt narshì. 'He is taking a rest as he
got tired.' မောလို့ အနားယူနေတယ်။

nár *clf*: classifier for counting a number
of weeks. ရက်သတ္တပတ်။ *Tiqnár*. 'One
week.' ရက်သတ္တပတ်။ *Mèpvng nár laq*

vhømshì. 'Let's (we two) meet next week.' လာမည့် အပတ်ထဲမှာ ပြန်တွေ့ရအောင်။

nàràng *n*: oak (tree). စကားဝါ (ပင်)။

nari *n*: clock or o'clock. နာရီ။ *Nari tiqchìng*. 'One clock or watch.' နာရီတစ်လုံး။ *Vsháng 8 nari taq èdira*. 'Come at 8 AM.' မနက် ရှစ်နာရီမှာ လာခဲ့ပါ။ <Bur.

nàrí *v.i*: get something more than others. အခြား သူတွေထက် ပိုပြီး ရရှိတယ်။ *Vjàé, nà wa nàríamié*. 'My friend, you got more than others.' သူငယ်ချင်း ခင်ဗျား ပဲ ပိုရသွားတယ်။

nàro zígak *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

náshì *v.i*: rest, seat, lean on. နားတယ်၊ ထိုင်တယ်။ မှီတယ်။ *Vgo náshìe*. '(He) is making his head out.' ခေါင်း မှီတယ်။

Nashu *pn*: Nashu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nat₁ *v.t*: rub two things together. ပွတ်တိုက်တယ်။

☐ **natshì** ⇔ **vnat** *v.i*: bear suffering, or fast food. ဝေဒနာ ခံစားရတယ်၊ အစာရှောင်တယ်။ [Literally it may mean rubbing of belly as a sign of hunger.]

Nate *pn*: Nathe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nàtut *pn*: Nathut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Naún *pn*: NaUn; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

naygvdong *n*: cassava. ပီလောပီနံ။ *Naygvdong ídìngwa adíngtete yvngé*. 'Like cassava it is about this long.' ပလောပီနံ လိုလို ဒီလောက်လောက် ရှည်တယ်။

Nazang *pn*: Nazang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nazon *pn*: Nazaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nchuk ⇔ **ønchuk** *pn*: Nchuk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ndodvrù *pn*: Ndadaru; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Ndøp ⇔ **òndøp** *pn*: Eundeup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ndubùmam *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ne₁ *n*: eye. မျက်စိ။ *Ne zae*. 'Have eye condition.' မျက်စိ နာနေတယ်။

☐ **ne vdá** *v.i*: be able to see things (metaphor from 'have (eyes)'). တွေ့တယ်၊ မြင်နိုင်တယ်။

☐ **ne vsømshi** *v.i*: blink, wink. မျက်တောင် ပုတ်ခတ် ပုတ်ခတ် လှုပ်တယ်။ = *vlap*

- ❑ **nedvjór** *n.*: have a sty on eyelid.
မျက်စွေး။
- ❑ **nedvsí** *n.*: narrow-eye. မျက်စိ ကျဉ်း
တယ်။ မျက်မှေး။
- ❑ **negvløq** *n.*: a side glance. မျက်စောင်း။
Negvløqí dvjaqðe. 'Cast a side
glance.' မျက်စောင်း ထိုးတယ်။ = **neløq**
- ❑ **negwà** *n.*: eye lid. မျက်ခွံ။
- ❑ **neløq** *n.*: a side glance. မျက်စောင်း ထိုး
တယ်။
- ❑ **nelut** *n.*: protruding or bulging
eyes. မျက်ပြူး။
- ❑ **nemàn**, *n.*: blind person. မျက်စိ ကန်း
နေတဲ့ သူ။ *Nemàn rìd paqzì zòng.* 'A
school of blind people.' မျက် မမြင်တွေ
အတွက် စာသင်ကျောင်း။ [Where eyes
look normal. အပြင်ပန်းမှာ ပုံမှန်လို့ မြင်ရ
ပေမဲ့ ကန်းနေတဲ့ မျက်လုံးကို ဆိုတယ်။]
- ❑ **nemòng** *n.*: sclera. မျက်ဖြူ။
- ❑ **nengé** *v.t.*: cataract operation.
မျက်လုံး ခွဲစိတ်တယ်။ |'eye' + 'split'|
- ❑ **nerø** *n.*: eye veins. မျက်ကြော။ |'eye' +
'root'|
- ❑ **nervm** *n.*: eye glasses. မျက်မှန်။
Nervmlòng rvmshtë. 'Wear
eyeglasses.' မျက်မှန် တပ်ထားတယ်။
|'eye' + 'add'|
- ❑ **nesè** *n.*: eye ball. မျက်စိ၊ (အနက်ရောင်)။
|'eye' + 'child'|

- ❑ **nesì** *n.*: tears. မျက်ရည်။ *Nesì vladè.*
'(He) is shedding (dropping) tears.'
(သူ) မျက်ရည် စီးကျတယ်။ |'eye' +
'medicine/tears/paint'|
- ❑ **nesì vyø** *v.i.*: shed tears. မျက်ရည် ကျ
တယ်။ *Nesì vyøðe.* 'Tear drop.'
မျက်ရည် စီးကျတယ်။ |'tear' + 'flow',
the tone changes to high when
follow by ò.|
- ❑ **nesøm wa í** *adv.*: within the blink
of an eye. မျက်စိ တစ်မိတ် အတွင်း။
- ❑ **nesù** *n.*: white discharge from eyes,
due to infection or lack of
cleanliness. မျက်ချေး။ *Nesù vsaqe.*
'(He) has eye pus.' မျက်ချေး ကပ်နေ
တယ်။
- ❑ **netong** *n.*: eyering. မျက်ကွင်းတောင့်။
|'eye' + 'corner'|
- ❑ **neyýng negvøm** *n.*: obvious, right in
front of ones eyes. မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့၊
မိမိ မျက်စိ ရှေ့မှောက်မှာ။ *"Kàngá, neyýng
negvøm nø ngà gø mvkvmshtëng".*
"Tiger! I dare not be eaten alive in
front of my eyes."
- ❑ **neza** *v.i.*: envy, jealous. မနာလို ဝန်တို
တယ်။ *Vsýng vdá mvgàm lòng sýng ne
dvzáshì mvdaq.* '(One) should not be
jealous of others' richness.'
သူတစ်ပါးရဲ့ ကြီးပွား ချမ်းသာမှုကို မနာလို မ
ရှုစိမ့် သင့်ပါ။ |'eye' + 'sick, painful'|

□ **nezor₂** *n*: have a sty on eyelid. မျက်စိစွန်တယ်။ |'eye' + 'tilt/slanted'|

□ **nezòm** *n*: eyebrow. မျက်ခုံး။ *Nezòm naqdàngwa yoe.* '(He) has thick black eyebrows.' မျက်ခုံး နက်မှောင်ထူထဲစွာ ပေါက်တယ်။ |'eye' + 'hold'|

□ **nezòq 1.** *n*: blind person. မျက်ကန်း။ *Nezòq tiqpe dì daqì.* 'One blind person came.' မျက်ကန်း တစ်ယောက်လာနေတယ်။ |'eye' + 'blind'| **2.** *v.i*: be blind. မျက်ကန်းတယ်။ *We mvrìngy íng vsìng tiqpe nezòqapmì wa.* 'It is said that in that village someone became blind.' အဲဒီရွာမှာ လူတစ်ယောက် မျက်စိ ကန်းသွားတယ်လို့ ပြောတယ်။ [Where eyes are damaged, look damaged. မျက်လုံး ဒဏ်ရာနဲ့ ကန်းသွားတာကို ဆိုတယ်။]

ne₂ *v.i*: complement taking verb; want, like, willing to V. ဖြစ်ချင်၊ လိုချင် တာကိုညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Dí mvneshàì.* 'We don't want to go.' မသွား ချင်ဘူး။ *Ví neshìe.* 'Like to stay.' နေ ချင်တယ်။ *Shòn neshìe.* 'Like to talk.' ပြော ချင်တယ်။

ne₃ *n*: land. နယ်မြေ။ *Neyíng vle.* 'He is in a remote place.' နယ်မှာ ရှိတယ်။ <Bur.

○ **né** See the entry **nyé**

negwìng *n*: obstreperous fly, gnats. ယင်ရဲ။

neja *n*: sunflower. နေကြာပန်း။ <Bur.

nél₁ *n*: bamboo weevil grubs. ဝါး စားတဲ့ပိုးတစ်မျိုး။ = b̀v̀ng

○ **nél₂** See the entry **bvngnèl**

nemàn₂ *n*: type of owl. ဇီးကွက် တစ်မျိုး။

□ **nemàn_{mè}** *n*: type of bird. ငှက်။ = paqchok

nene wa *v.i*: eat little at a time frequently. မကြာခဏ နည်းနည်းချင်း စားတယ်။ *Ponini nene wae.* 'Eat little at a time the whole day.' တစ်နေ့လုံး စားနေတယ်။

nèr₁ *n*: aluminium. အန်။ *Yalòng nò nèrtaq ìe.* 'This pot is made of aluminium.' ဒီအိုးက အန်အိုးဖြစ်တယ်။

nèr₂ ⇔ **vnèr** *v.t*: pound. ထုထောင်းတယ်။

nesiq *n*: bamboo joint or knot in a tree. အဆစ်။ *Yagùng tvwa nò nesiq luqe.* 'This bamboo has many joints.' ဒီဝါးက အဆစ်များတယ်။ |'eye' + 'joint'|

nezor₁ *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ *Tvròt nò mví nezorm̀ng íe.* 'It is not sparrow, in contrast, (it) is Nezor.'

ní₁ ⇔ **vní₂** *v.t*: pour, to water. လောင်းတယ်။ *Wedø lega vru zìlòngí nia yàngà wa nò.* 'It is said that like that it was poured out with the writing ink.' ဒီလို မှင်ရည်နဲ့ လောင်းခဲ့ တာလို့ ပြောတယ်။ *Shóngwvtri tì èniò.* 'Water the flowers.'

ပန်းပင်တွေကို ရေလောင်းပါ။ = jó

ni₂ ⇔ **vni₁**, *n*: hair of head. ဆံပင်။ *Vni bàe.* 'Hair thin(ning)' ဆံပင် ပါးတယ်။ *Vni tutne.* 'Cut hair.' ဆံပင် ညှပ်တယ်။

☐ **nisvn** ⇔ **vnisvn** *n*: braid, plait (n). ဆံချည် ကြိုး။ |'hair' + 'tie'|

ni₃ **1.** *n*: day. နေ့။ *Ni vrìm shò zaqe.* 'Every day it rains.' နေ့တိုင်း မိုးရွာတယ်။ **2.** *clf*: auto-classifier for day. နေ့ရက်ကို ညွှန်းသည် နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvbán pvngrwàni* 'Friday.' သောကြာနေ့။ *Tiqnini èdira.* 'Come some days, any days.' တစ်ရက်ရက် လာခဲ့ပါ။

ni₄ ⇔ **ni₃**, *conj*: then, if, if that the case. ဆိုရင်၊ ခဲ့ရင်။ *Di ni divme.* 'He may go. (Lit. if he go he goes.)' သွား ချင်ရင် သွား လိမ့်မယ်။ *Wedø í ni shvlae.* 'If that the case, it is good.'

☐ **nìgø** *conj*: although, even though, even that it is the case. ဆိုလည်း။ = *wedø í nìgø*

☐ **nìnø** *conj*: if it is the case. ဆိုရင် တော့။ *Vpè di nìnø ngà mvdøng.* 'If my father goes, I won't go.' အဖေ သွားရင် ကျွန်တော် မသွားဘူး။

ni₅ *part*: marker which occurs with non-final clauses and nominals to mark really, actually, surely of the CL and N respectively. ကို။ ပဲ။ သာလျှင်။ *Nà nø loni ràámì.* 'As for you, you surely must

go.' ခင်ဗျား ပြန်ကို ပြန်ရမယ်။ *Bóy dypvt sha nø shvtni vdue.* 'Surely it is necessary to slaughter an animal for the festival.' ပွဲတော် အတွက် အသား သတ်ကို သတ်သင့်ပါတယ်။ *Yarvtø taq phone go we nø vpèni íe.* 'Calling this time (of the day) I am sure it is from my father. ဒီလို အချိန် ဖုန်းခေါ်လာတာ အဖေပဲ ဖြစ်ရမယ်။ *Àngwà zìdvng taqni íe.* 'It will be the same as before (no changes for good).' ယခင် အဆင့် အတိုင်းသာ ဖြစ်တယ်။

ni₁ *v.i*: come close. နီး။ *Níshì rái.* 'Coming closer.' နီးလာပြီ။

ni₂ ⇔ **vní₁**, *num*: **1.** two. နှစ်။ *Vtøp nø àngse vni shvle vl dári.* 'Atheup Palm has two layers of skin.' မင်းပေါပင်မှာ အခွံ နှစ်လွှာ ရှိတယ်။ *Rìngtúng waldòng gø nongmaq rvgaq nø vni shvlá dínge wa íe ó* 'Then, in our land we have only two months called winter.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ ဆောင်း ရာသီက နှစ်လပဲ ရှိတယ်။ **2.** dual-marking suffix. နှစ်ခု၊ နှစ်ယောက်၊ နှစ်ကောင် ဖြစ်ခြင်းပြ နာမ် နောက်ဆက်။ *Sìmgóní kà tae.* 'The younger two are obedient.' အငယ် နှစ်ယောက် စကား နားထောင်တယ်။ *Ngàánvm gø ò lím íe.* 'We two siblings also will go.' ကျွန်တော်တို့ ညီအစ်ကို နှစ်ယောက်လည်း သွားမယ်။

☐ **nisé** ⇔ **vnisé** *num*: twenty. နှစ်ဆယ်။ *Vnisé ming vrúme.* 'Its 20 miles

away.' မိုင် ၂၀ ဝေးတယ်။ |'two' + 'ten'|

□ **níshaq** ⇔ **vníshaq** *n*: alto. သံစုံ ကွာ
ယာတွင် အမျိုးသားတွေ သီဆိုတဲ့ အမြင့်ဆုံး
အသံ။ *Noqng òn ch òmyíng pòngwèré*
mèla mvlúngkaqí vníshaq
mvkúnsháòe. 'The majority of old
ladies from the church can sing
alto.' ဘုရား ကျောင်းက အမျိုးသမီး အများ
စု ကတော့ အမျိုးသမီး အနိမ့်သံကို သီဆို
တတ်ကြတယ်။ |'two' + 'voice'|

ní₃ ⇔ **vní₂** *v.t*: repeat, say something
repeatedly. နား ပူဆာတယ်။ အကြောင်း အရာ
တစ်ခုကို မကြာ ခဏ ဆိုသလို ပြောတယ်။
Àngsì yíng vse lím íe wa nò poni ní
lúngà. '(He) has been repeatedly
saying that he wants to visit his
grandmother.' အဖွားတို့ဆီ သွားလည် ချင်
တယ်လို့ တစ်နေ့လုံး ပြောနေတယ်။

ní₄ ⇔ **nígú** *n*: mouth. ပါးစပ်။

□ **nítól** *n*: lip. နှုတ်ခမ်း။ |'mouth' +
'saliva?'| = nvtól

□ **nízi** *n*: beak. နှုတ်သီး။ |'mouth' +
'small'| = nongsøn

nì₁ ⇔ **vnì₂** *v.i*: tire, exhaust. အား လျော့
တယ်။ ခြေကုန် လက်ပန်း ကျတယ်။ *Sháng*
kèni dvzaqshì dàrì rvt vni daqì. 'He is
getting tired since he has been
working since this morning.' မနက်
ကတည်းကနေ အလုပ် လုပ်ခဲ့လို့ ခြေကုန် လက်
ပန်း ကျနေပြီ။

nì₂ ⇔ **vnì₁** *kin*: aunt (father's sister,
mother's brother's wife), mother-in-
law. အဒေါ်။ ယောက္ခမ။

□ **nì mvshùl** ⇔ **vnì mvshùl** *n*:
neice, aunt's helper, daughter-in-
law. ချွေးမ။

□ **nìmè** ⇔ **vnìmè** *kin*: mother-in-law.
ယောက္ခမ။

níchitpè *n*: bird; Asian koel. ဥဩ (ငှက်)
တစ်မျိုး။

nìgo *n*: earrings. နားကပ် တစ်မျိုး။

○ **nígú** See the entry **ní**,

níjèrvmsøn *n*: bird; long-tailed
broadbill. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nikung *pn*: Nihkung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nil ⇔ **vnil** *v.i*: collapse or fall flat (as of
grass and paddy fields). (မြက်ပင်၊ စပါး
ပင်တွေ အခင်းလိုက်) လှဲကျတယ်။

Nilog *pn*: Nilau; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

nìm *v.i*: 1. low in height, humble. နိမ့်တယ်။
Kà nìme. 'Humble words, or slow in
speaking.' စကား နိမ့်ချ ပြောတယ်။ 2.
stable or slow in action. တည်ငြိမ်တယ်၊
ပျော့ပျောင်းတယ်။ *Àng yayíng nìme*. 'He is
slow or doesn't play much here.' သူ
ဒီမှာ ငြိမ်နေတယ်။ သိပ် မကစားဘူး။ = vsip

Nin ⇔ **vNin pn:** birth order name for second born female. ဒုတိယ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Vnin laqdira.* 'Let Anin come.' အနင် လာပါစေ။

☐ **Ninkuq pn:** nickname for second born female. ဒုတိယ သမီးကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

Nin Vgwi pn: Nin Ahgwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nìnà n: animal. တရိစ္ဆာန်။

☐ **nìnà chòm n:** cowshed, ox fence. တရိစ္ဆာန် တဲ၊ တင်းကုတ်။ |'animal' + 'house'|

☐ **nìnà kung n:** manger. နွားစား ခွက်၊ စားကျက်။ |'animal' + 'valley'|

☐ **nìnàrøp n:** cattle disease. တိရိစ္ဆာန် ရောဂါ။ |'animal' + 'contagious disease'|

nìnàq n: blackish sand. အနက် ရောင် ရှိတဲ့ သဲ တစ်မျိုး။

Nindvku pn: Nindakhu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninlvmun pn: Ninlamun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninmvdà pn: Ninmada; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninmyén pn: Ninmyen; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Nino pn: Ninau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninpaqse pn: Ninphase; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninrvm pn: Ninram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninzá pn: Ninza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninzu pn: Ninzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nip n: nasal mucus. နှာရည်။ *Nip vyùnge.* '(He) is having a running nose.' သူ

နှာရည် ယိုနေတယ်။ *Shvná yíng nip nàsaqe.* 'You got nasal mucus on your nose.' ခင်ဗျား နှာခေါင်းမှာ နှာချေး ကပ်နေတယ်။

☐ **nipchø v.i:** have a running nose. နှာရည်ယိုတယ်။ = nipyùng

☐ **nipku n:** dried mucus. နှပ်ချေးဖတ်။

☐ **nipshól n:** nasal mucus. နှာရည်။ |'nasal mucus' + 'stale'|

☐ **nipshvng n:** nasal mucus. နှပ်ချေး။ |'nasal mucus' + 'to clear'|

☐ **nipyùng v.i:** have a running nose နှာရည်ယိုတယ်။ = nipchø

nipnip onm onomatopoeic word; used with the verb *vdvn* 'shiver'. ကြောက်တုန်တုန်လို့ အဓိပ္ပါယ် ဆောင်တဲ့ မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nipnip vdvnkéðe.* '(He) is shivering.' သူ ကြောက်တုန် တုန်တယ်။

niq₁ ⇔ **vniq** *v.i.* ~ *v.t.* twisted. ကြိုးကျစ်တယ်။ ကောက်လိုမိတယ်။ *Sòmri lònq vniqe.*

'The rope is twisted.' ကြိုး ညှိနေတယ်။

niq₂ *n:* dung, stool (faeces). ချေး။

☐ **niqsha** *v.i:* defecate, empty the bowels. ချေးပါတယ်။ မစင် စွန့်တယ်။ |'excrement' + ?|

☐ **niqshe** *n:* stick used for cleaning the waste/dung. ချေးသုတ်တုတ်ချောင်း။

niqdòng *n:* anus, buttocks, ass. စအိုတင်ပါး။ = níqdòng

niqgung ⇔ **nigùng** *n:* tail (of animal). အမြီး။

niqniq wa *adv:* tender soft. နုတ်ဖတ်လေး။ [Only used with flour or powder. အမှုန့်များနှင့် သုံးတယ်။]

niring *n:* rooster's hanging tail. ကြက်ဖနောက် အမှီးမှာ သီးသန့် ရှည်ထွက် နေတဲ့အမွှေး။

nit *v.t:* press. ဖိတယ်။ *Yapè nò vbò nit mvdq.* 'This person is good at catching snake.' ဒီလူ မြွေ ဖိမိမ်းရာမှာ ထူးချွန်တယ်။ = nyit

nítit *n:* buttocks. တင်ပါး။

nizo *n:* tail (of bird). အမြီး။ [Exclusively used with bird's tail. ငှက်မြီး ကိုသာ ဆိုသည်။]

Nmok ⇔ **ønmok** *pn:* Nmauk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nngv́n *pn:* Nngan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

no ⇔ **vno** *n:* bean, pea. ပဲသီး။ *Vno n`ng waqshà tiqdø kòtnðe.* '(She) is cooking pork with beans.' ဝက်သားနဲ့ ပဲသီး ရောချက်တယ်။

☐ **nopu** *n:* fermented soybean. ပဲပုတ်။ = nosi

☐ **nosi** *n:* fermented soybean. ပဲပုတ်။ *Nosi dvbøpmðe.* 'Ferment the soy bean.' ပဲပုတ် တည်တယ်။ = nopu

nò₁ *adv:* exceed, very. အလွန် အကျွံတော်တော်။ *We gò nò nò sìme.* 'That person is too young.' အဲဒီလူတော့တော်တော် ငယ်သေးတယ်။ *Nà nò èvme.* 'You are eating too much.' ခင်ဗျား တော်တော် စားပြီ။ စားတာ လွန်နေပြီ။ |Precedes the verb it modifies. ၎င်းအထူးပြုတဲ့ ကြိယာရှေ့မှာ သုံးတယ်။| = gvzà

nò₂ *v.i:* dance. (မနော အက) ကတယ်။ *Mvnò nòe.* 'Dance a Manau dance.' မနော အက ကတယ်။ = lvm

Nokmúng *n:* Nongmong. နောင်မွန်နန်း မြို့။ = Nongmóng

nol ⇔ **vnol** *v.t:* 1. move, shift. ရွှေ့တယ်၊ လှုပ်ခါတယ်။ 2. carry. ထမ်းတယ်။ <Mang-rung dialect.

nong₁ *v.t.*: press (with palm or finger), massage. ဖိတယ်၊ အတင်း ပေးတယ်။
Ènonge. 'I am being pressed.' ကျွန်တော့်ကို ဖိတယ်။ *Gìmsùng tiqyái nongdìng wàdè.* (He) forcibly gave (him) with 100 kyats.' ပိုက်ဆံ ၁၀၀ အတင်းပေးပြီး ကျေနပ် စေတယ်။

nong₂ *n.*: 1. breast. ရင်သား။ 2. milk. နို့။
Nvngwà nong. 'Cow milk.' နွားနို့။

□ **nong dvchit** *n.*: butter. ထောပတ်၊ မလိုင်။ |'milk' + 'congeal'|

□ **nong sòq** *v.t.*: breast-feed, suckle. နို့ စို့တယ်။ *Sìmré tiqè vsak pvngwà nòng hòq nong sòq we òl yàngì wae.* 'It is said that there was a child who was breast-fed up to five years of his age.' ငါးနှစ် အရွယ်ထိ နို့စို့ခဲ့တဲ့ ကလေး တစ်ယောက် ရှိခဲ့တယ်တဲ့။ |'breast' + 'suck'|

□ **nongkaq** ⇔ **nongshvkaq** *v.t.*: wean. နို့ ဖြတ်တယ်။ |'milk' + 'cut'|

□ **nongshí** *n.*: nipple. နို့သီး။ |'breast, milk' + 'fruit'|

□ **nongtòm** *n.*: youngest child. အငယ်ဆုံး။ *Ngàmaq chòm kèní nongtòm pè íe.* 'He is the youngest son in our family.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစုက အငယ်ဆုံး သား ဖြစ်တယ်။ |'milk' + 'end'|

nong₃ *n.*: there, over there. ဟို၊ ဟိုဒဲ့။
 <Rawangtang area dialect. =taq

nong₄ ⇔ **nóng** *dem.*: overthere. ဟိုဒဲ့မှာ။
 =pvng

Nong pn.: Naung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nóng ⇔ **vNóng pn.**: birth order name for the eighth born female. အဋ္ဌမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

nòng ⇔ **vnòng** *n.*: fireplace tripod stand. ဖိုခနောက် အထူးစား။ =zaq

nòngbør *n.*: mustache, beard, goatee. မုတ်ဆိတ်။ *Mvrìng vjìpè nø nòngbør yoe.* 'The village chief is growing a beard.' ရွာသူကြီးက နှုတ်ခမ်းမွှေး ပေါက်တယ်။ =dòngbør

Nongbum pn.: Naungbum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongday pn.: Naungdai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nòngdèng ⇔ **nìngdèng** *n.*: small size tiger. ကျားငယ် တစ်မျိုး။

nòngding *n.*: flint used to produce an igniting spark to start fire. မီးခတ် ကျောက်။

Nongdvrvt pn.: Naungdarat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

NongEn pn.: Naungen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nòngga shvlaq n.: Nongga salt. ဆား တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

nònggøp *n*: mouth. ပါးစပ်။ <Jp. =*nó*, *ní*, *nígú*

□ **nonggøp mvshól** *n*: oral history. နှုတ် သမိုင်း။ |'mouth' + 'history'|

nònggùn *n*: physical strength. ခွန်အား။ *Nìmlat dvgyv nø noqgú rì nònggùnì wà yìngshà*. 'Only in the beginning we constructed churches by physical strength alone.' အစ မှာတော့ ဘုရားကျောင်း တွေကို ခွန်အားနဲ့ပဲ တည်ဆောက် ခဲ့ကြတယ်။ *Nøngmaqí nònggùn zí ràè*. 'We need to encourage (them).' ကျွန်တော်တို့ (သူတို့)ကို အားပေးဖို့ လိုတယ်။ = *nònggwø̀n*

□ **nònggùn lún** *v.i*: be satisfied; be gratified. အားရတယ်။ *Ngàì nø svrapè s'ìng nø jè nònggùn lúnòè*. 'As for me, I am so encouraged/excited for the teacher.' ကျွန်တော် ကတော့ ဆရာ့ကို အရမ်း အားရတယ်။ |'strength' + 'get'|

□ **nònggùn vl** *v.i*: strong, have physical strength. အား ကြီးတယ်။ ခွန်အား ရှိတယ်။ *Wegùng shóng nø nònggùn vl pèì laq rìò*. 'Let the one who is strong carries that log.' အားကြီးတဲ့သူ အဲဒီ ထင်းတုံးကို သယ်ပါစေ။ |'strength' + 'have'|

□ **nònggùn zaq** *v.i*: strong, have vigour. သန်မာတယ်။

□ **nònggùn zí** *v.t*: encourage, exalt. အား ပေးတယ်။ *Dèni svra gybà tiqpèì pòni nònggùn èzì d'vrshà*. 'Today, for the whole day, we were encouraged by one great teacher.' ဒီနေ့ တစ်နေ့လုံး ဆရာကြီး တစ်ယောက်က ကျွန်တော်တို့ကို အားပေးတယ်။ |'strength' + 'give'|

□ **nònggùn zì** *n*: tonic medicine. အားဆေး။

Nongja *pn*: Naungkya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongkvrnm *pn*: Naungkharnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongme *pn*: Naungme; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongmin *pn*: Naungmin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongpvng *pn*: Naungphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongrvm *pn*: Naungram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nòngrv̀n *n*: large size hammer. တူကြီးတစ်မျိုး။

Nongso *pn*: Naungsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nongsøn *n*: beak. နှုတ်သီး။ = *nízi*

Nongshá *pn:* Naungsha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongtong *pn:* Naungthaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongtung *pn:* Naungthung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nongzvn *n:* type of orchid. သစ်ခွပန်း။

N-Op ⇔ **øn-Op** *pn:* N Aup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

noq₁ *v.t:* make obeisance to, worship (any religion). ရှိခိုးတယ်။

☐ **noqgú** *n:* worship, church. ဝတ်ပြု ဘုရား ကျောင်း။ *Noqgú chòm kad'ingte telòng gò nònggùní wád'ing wà y'ingshà.* 'However big the church may be, (we) could construct (it) with only our physical strength.' ဘယ်လောက် ကြီးတဲ့ ဘုရား ကျောင်းကြီး ဖြစ်ပါစေ လူ့အားနဲ့ပဲ တည်ဆောက် ခဲ့ကြ တယ်။ <Jp.

☐ **noqngòchòm** *n:* church. ဘုရား ကျောင်း။ *Só noqngòchòm s'ing diámì.* 'Let's go up to the Church.' ကဲ ဘုရား ကျောင်းကို သွားကြရအောင်။ |'worship' + 'gather up' + 'house'|

☐ **noqshì** *v.i:* convert to another religion. ယုံကြည်တယ်၊ ကိုးကွယ်တယ်။ *Bukdaq s'ing noqshie.* '(He) converted to Buddhism.' သူ ဗုဒ္ဓကို ကိုးကွယ် တယ်။

☐ **noqshì tvrà** *n:* religion, religious practice. ကိုးကွယ်မှု၊ သက်ဝင် ယုံကြည်မှု။

☐ **noqshì vs'vng** *n:* believer; usually refers to people who practice Christianity. ယုံကြည် သူ ခရစ်ယာန်။ *Àngnò noqshì vs'vng íe.* 'He is a believer.' သူက ယုံကြည်သူ ခရစ်ယာန် တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်။

noq₂ ⇔ **vnoq** *v.t:* push, encourage. တွန်းအား ပေးတယ်။ =shvnrán

Noqkyo *pn:* Naukyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Noràng *pn:* Norang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

nø *part:* marker which occurs after nominals to mark the topic. က၊ ဟာ၊ မှာ တော့။ *Vgwé t'ing nø vkàng mvl.* 'As for the left foot (print), (it) was a tiger's foot.' ဘယ်ဖက် (ခြေရာ) ကတော့ ကျား ခြေရာ။ *Sh'v'pèrì gò wedò tiqzàng taqwa vldvgvp nø wv'pké y'ùle.* 'The yaks as well, as for the time when (they) stayed at one place, it is easy to hunt (them) down.' သာကင် တွေလည်း သူတို့ တစ်နေရာ မှာပဲ နေနေတဲ့ အချိန်မှာတော့ ပစ် သတ်ဖို့ လွယ်တယ်။ *Darì nø tì vle gò mvwa.* 'As in the past, (it) didn't say that there was water.' လွန်ခဲ့တဲ့ အချိန် မှာတော့ ရေရှိ ခဲ့တယ်လို့ လည်း မပြောခဲ့ဘူး။ *Mvniqtì nø nóng kwinszu kèní bore, wàrà.* 'As for

the Manithi river, it flows from Khwinzu (Khagabu), it is said.' မလိခ မြစ်ကတော့ အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ် (ခါကါဘိုရာ ဇီ) ကနေ စီးဆင်း လာတယ်လို့ ဆိုကြတယ်။
Zvmì lé vtóng nò gvzà rvzaq yàngì. 'As for the marriage tradition, (it) was very difficult.' မင်္ဂလာ ဆောင်နှင်းတဲ့ စနစ် ကတော့ အင်မတန်မှ ခက်ခဲ ခဲ့ပါတယ်။

nò₁ *v.i.*: tame. ယဉ်တယ်။ *Waqşè go nòé.* 'The little pig is tame.' ဝက်ကလေး ယဉ်ပါး တယ်။ *Ngvnoé íe.* 'The cow is tame.' လှေကျင့် ပြီးသား။ ယဉ်ပါးတဲ့ နွား ဖြစ်တယ်။

nò₂ *n.*: mouth. ပါးစပ်။ *Nò èàshì.* 'Open up your mouth.' ပါးစပ် ဟပါ။ = *nònggøp, ní*

nò₃ *n.*: cooked rice. ထမင်း။ <Agu dialect.

nò₄ *n.*: alcoholic beverage made of rice, rice beer, sake. အရက်။ *Nò aq vsìng nò vsyk myvng.* 'One who drinks doesn't live long.' အရက် သောက်တဲ့ သူက အသက် မရှည်ဘူး။

☐ **nòmuq** *n.*: the first pour of rice beer. အရက် စိမ်ထားတဲ့ အိုးက ပထမဦးဆုံး ငှဲ့တဲ့ အလွှာကို ခေါ်တယ်။ |'liquor' + 'rough'| = *nòsi*

☐ **nòse** *n.*: fermentative substance from rice beer. ကစော်ဖတ်။

☐ **nòsi** *n.*: first distillate (in alcohol distillation). (အရက်) ဦးရည်။

☐ **nòya** *n.*: alcoholic. အရက်သမား။

nò₂ *conj.*: marker of non-final clause, predicate sequencer. ပြီးမှ၊ ရင်းနဲ့။ *Mvkún mykunshì nò tvrà die.* 'He walks while singing.' လမ်း လျှောက်ရင်း သီချင်း ဆိုတယ်။
Za nò shì yàng má 'Did (they) die after being sick?' ဖျားပြီး သေသွားတာလား။
Rvmèù móng, rvwá rvìm vrøkngò nò d'òngyìngà. 'I went exploring village after village in the Ramethi area.' ရမေ ထီ ဒေသမှာ တစ်ရွာပြီး တစ်ရွာ လှည့်ပြီး သွားခဲ့ တယ်။

nò₁ *n.*: nail (finger, toe), claw, talon လက်သည်း။ *Àng nòl tutshìe.* 'He is cutting his nails.' သူ လက်သည်း ညှပ်တယ်။

☐ **hínòl** *n.*: toenail. ခြေသည်း။ *Hínòl ètutshì!* 'Cut your toenails!' ခြေသည်း ညှပ်လိုက်ပါ။ |'leg' + 'nail'|

☐ **nòltut** *n.*: nail clipper. လက်သဲ ညှပ်။

☐ **wurnòl** *n.*: fingernail. လက်သည်း။ |'hand' + 'nail'|

nò₁ ⇔ **vnò₁** *v.i.*: bend. (ခါးသွား) ခေါက်ကွေး သွားတယ်။

nò₁ *v.i.*: clammy, humid. စွတ်စိုတယ်၊ စိုထိုင်း တယ်။ *Vbòrì shì mvshoq nòle.* 'The paddy are clammy.' စပါးတွေ မခြောက် သေးဘူး စို ထိုင်းထိုင်း ဖြစ်နေတယ်။ = *mvshoq*

nóm *v.i.* ~ *v.t.*: loathe, abhor, hate, dislike. ရွံရှာတယ်၊ မုန်းတယ်။

□ **nómshì** *v.i:* hate, loathe. မုန်းတယ်။
Tiqmaq nò nopu s'ìng nómshìe. 'Some
loathe fermented soybean.' ပဲပုပ်ကို
ရှုံရှာတဲ့ သူတွေလည်း ရှိတယ်။

□ **nómtuqtuq** *adv:* disgusting. ရှုံစရာ
ကောင်းသော။ *Wezàng nómтуqtuq íe.*
'That area/place is disgusting.' အဲဒီ
နား ရှုံဖို့ကောင်းတယ်။

Nomaq *pn:* Neuma; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nòmnvng ⇔ **nòmnhng** *n:* friend. မိတ်
ဆွေ သူငယ်ချင်း။ = ròmnhng, n'vnmvng

□ **nòngnvng wa** *v.i:* befriend. မိတ်ဖွဲ့
တယ်။

nòñ *adv:* slightly. မသိ မသာ၊ အနည်းငယ်။
Nòñ wa s'ime. 'Slightly small.' မသိမသာ
ငယ်တယ်။ နိမ့်တယ်။

Nòñ ⇔ **vNòñ** *pn:* birth order name for
the fifth born male. ပဉ္စမ မြောက် သားကို
ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Vnòñ nò yvnge.*
'Aneun is tall.' ကိုအမင်က မြင့်တယ်။

□ **Nòñchong** *pn:* nickname for the
fifth born male. ပဉ္စမ သားကို ခေါ်တဲ့
ချစ်စနိုး အမည်။

nón ⇔ **vnón**, loosen, lose strength.
လျော့ရဲရဲ ဖြစ်တယ်။ အားလျော့ လာတယ်။

nòñ *v.i:* cooked/done (of rice), ripe (of
fruit, including tomatoes), healed (of
wound). မှည့်တယ်။ (*Vmpà*) *nòñe.*
'Cooked rice.' ထမင်း ကျက်တယ်။

Nòndùng *pn:* Neundung; a mountain
name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Nòñmyán *pn:* Neunmyan; a mountain
name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

nòñnòñ *heartily.* အူလိုက် သည်းလိုက်။
Nòñnòñ wa v'òshìe. 'Laugh heartily.' အူ
လိုက် သည်းလိုက် ရယ်တယ်။

nong, *conj:* contracted form of ni + ng
=nong; the vowel shift i>ø. ရင်လည်း။
Ngàt w'ìngò nong shvláámì. 'When I did
that it became good.' ကျွန်တော် လုပ်လိုက်
တော့ ကောင်းသွားတယ်။

nong, *part:* marker which occurs after
pronouns to mark plurality; three or
more people of the N. တို့။ *Ngànong
nvm.* 'We siblings (3 or more people).'
ကျွန်တော်တို့ မောင်နှမ (၃ ယောက်နဲ့ အထက်)။

□ **àngnong** *pro:* they (three or more);
third person plural inclusive
pronoun. သူတို့၊ သုံးယောက် (သို့) သုံး
ယောက်နဲ့ အထက်။ *Àngnongnvm nò
vr'ime.* 'They (siblings) are united.'
သူတို့ မောင်နှမတွေ ညီညွတ်ကြတယ်။ |3SG
+ PL| = àngmaq

nóng 1. *n:* year. နှစ်။ *Dènóng shø gvzà
zaqe.* 'This year it rains a lot.' ဒီနှစ် မိုး
များတယ်။ 2. *clf:* classifier for counting
number of years. နှစ်၊ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။
Tiqnóng nò lo l'ym wvngè. 'I am planning
to go home one of these years.' တစ်နှစ်

နှစ်တော့ ပြန်မယ်။

□ **nóngli** *n*: past year (Lit. old year).
နှစ် ဟောင်း။ *Nóngli be nò nóngshí r sòng*
gòng bǒshà. '(We) passed the old
year and entered into a new year.'
နှစ်ဟောင်း ကုန်လို့ နှစ်သစ်ထဲ ရောက်ကြပြီ။
|'year' + 'old'|

□ **nóngrùn** ⇔ **nongrùn** *v.i*: live
long. အသက် ရှည်တယ်။

□ **nóngshír** *n*: new year. နှစ်သစ်။ *Ya*
nóngshír kèni nò mvaq lím íe. 'I will
stop drinking alcohol starting from
this new year.' ဒီနှစ်သစ်ကနေ အရက် မ
သောက်တော့ဘူး။ |'year' + 'new'|

nòng₁ *v.i*: muddy, turbid. ရေနှောက်တယ်။
Yawàngti gyzà nonge. 'This river is
muddy (as brown color).' ဒီရေချောင်း ရေ
နှောက်တယ်။

nòng₂ *part*: marker which occurs post
verbally to mark second person plural
participants. ဒုတိယလူ အများပြု ကြိယာ
နှောက်ဆက်။ *Èdì ránòng.* 'You guys come
here.' ခင်ဗျားတို့ လာခဲ့ကြပါ။ *Nàmaq pèlái*
wa chòm tiqchòm èwànòng. 'Only three
or four of you are constructing a
house.' ခင်ဗျားတို့ သုံးလေးယောက် လောက်က
ပဲ အိမ် ဆောက်နေကြတယ်။

nòng₃ ⇔ **vnòng** *v.i*: sink. နှစ်မြုပ်တယ်။
Lóng nò vnòng. 'The stone sinks.'

ကျောက်ခဲ ဆိုရင် (ရေထဲ) နှစ်မြုပ်တယ်။
Kùngshí vnòng. 'The boat is sinking.'
လှေ နှစ်မြုပ်တယ်။ = *vlòp*

nòngbaq *n*: blunt or dull sword. ခါးတုံး။
= *dvngbaq*

nòngdu₁ *n*: hammer. တူ။ = *sòmdu*

nòngdu₂ *n*: formative in noun
compounds which usually appears
with wild boar as in *nongdu*
waqshvng. တောဝက်။

nònggù *n*: post which is laid down at
the top of a fishing dam. ငါး ဖမ်းဖို့ လှောင်
ထားတဲ့ ရေကန် ထိပ်ပိုင်းမှာ ထားတဲ့ သစ်သား
တုံး။

Nòngkáy *pn*: Neungkai; place or
surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခု (သို့) မိသားစု
အမျိုး အမည်။

nongmaq *pro*: first person inclusive
plural pronoun. ကျွန်တော် တို့။ *Nongmaq*
rvp nvpni vjút ròtshì lím íe. 'Tomorrow,
our family will have a prayer
meeting.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု မနက်ဖြန်
ဆုတောင်းကြမယ်။

nóngnóng *adv*: **1.** lukewarm. မရွှင် မလန်း၊
မပူ မနွေး။ *Nóngnóng wae.* 'Lukewarm.' မ
ရွှင်မလန်း ဖြစ်တယ်။ **2.** not clear, cloudy.
နောက်ကျိုကျို၊ မကြည်မလင် ဖြစ်ခြင်း။ |<*nòng*
'muddy'|

Nöngròyyang *pn*: Neungroiayang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

nøq *v.i*: make soft. ပျော့အောင် လုပ်တယ်။
Zidòng lòng svmi taq shènøqò. 'Roast the bread to soften (it).'

nøt, 1. *n*: mind, heart. စိတ်။ *Nøt shvla gó nø ishøt lúndø.* 'Blessed is the man who has a good heart.' စိတ်ထား ကောင်းတဲ့သူက မင်္ဂလာ ရှိတယ်။ 2. *v.t*: miss, remember. အောက်မေ့တယ်၊ သတိယတယ်။ *Vpè vmèmaq s'ing nøtndø.* 'I remember my parents.'

3. *v.i*: worry, be mindful. စိတ် ပူပန်တယ်။
Wervt dèni pvwá d'vpyt nøtshì mvrà, oqà íe. 'Therefore, we don't have to worry about our bellies/food expenses, thank you.'

☐ **nøt bùm** *v.i*: worry. စိတ် ပူပန်တယ်။
Nøt bùmè. 'Be anxious.'

☐ **nøt dvgoq** *v.i*: sly, cunning. ကောက်ကျစ်တယ်။

☐ **nøt dvmá** *n*: trauma, heart wound. စိတ် ဒဏ်ရာ။

☐ **nøt hángshì** *v.i*: arrogant, conceited. မောက်မာတယ်၊ ကြားဝါတယ်။

☐ **nøt hōp** *v.i*: rage. စိတ် ဆတ်တယ်။
|'mind' + 'brittle'|

☐ **nøt hwám** *v.i*: anxious. စိတ် ပူပန်တယ်။

☐ **nøt keq** *v.i*: stubborn, hard hearted. စိတ် မာတယ်။

☐ **nøt køn** *v.i*: gentle, amiable. စိတ်နူးညံ့တယ်။

☐ **nøt lõm** *v.i*: be in good nature, be generous. သဘောထား ပြည့်ဝတယ်၊ အလှူအတန်း ရက်ရောတယ်။

☐ **nøt lúm** *v.i*: be interested in something. စိတ် ပါတယ်။

☐ **nøt mvdóng** *v.i*: honest, well-behaved. ရိုးသားတယ်။

☐ **nøt mvgøø** *v.i*: worry, anxious. အပူလုံး ဆိုတယ်၊ စိတ် ခုတယ်။

☐ **nøt mvrìq** *v.i*: crazy, fool. ရူးသွပ်တယ်။

☐ **nøt mvrøp** *v.i*: doubt, lunatic. သံသယ။

- ❑ **nøt mvsøn** *n.*: mind. စိတ် နှလုံး။
| 'mind' + 'liver' |
- ❑ **nøt rung** *v.i.*: stable mind. စိတ် တည်ငြိမ်တယ်။ စိတ် သက်သာရာ ရတယ်။
Wepè nøt shi myrung. 'He is still not in a normal state mind.' သူ့ အခုထိ စိတ် မတည်ငြိမ် သေးဘူး။ | 'mind' + 'sit' |
- ❑ **nøt ruq** *v.i.*: distress. စိတ် ရှုပ်တယ်။
| 'mind' + 'stir' |
- ❑ **nøt shàn** *v.i.*: clear in conscious. စိတ် သန့်တယ်။ စိတ် ကြည်လင်တယ်။
| 'mind' + 'clear' |
- ❑ **nøt shòm** *v.i.*: satisfy. စိတ် ချမ်းသာ တယ်။ *Gvzà nøtshòm lým vle ó.* 'It's very satisfying.' စိတ် ချမ်းသာစရာ အတော် ကောင်းတယ်။ *Í we akvt nø mvtúri adø yíngshì kvv nø gvzà nøt shòm lým vle.* 'But for now as (we) can see the possibilities, (we are) much satisfied.' ဒါပေမဲ့ အခုလို စတင်နိုင် မဲ့ အချက် အလက်တွေ မြင်တွေ့ရလို့ စိတ် ချမ်းသာ စရာ ကောင်းပါတယ်။ | 'mind' + 'be at ease' |
- ❑ **nøt shvlòm** *v.t.*: comfort, encourage နှိစ်သိမ့်တယ်။ ခွန်းအား ပေး တယ်။ | 'mind' + CAUS + 'warm' |
- ❑ **nøt taq rí** *v.t.*: memorize, learn by heart. အလွတ် ကျက်တယ်။

- ❑ **nøt tìn** *v.i.*: discourage. စိတ် ပျက် တယ်။ | 'mind' + 'spoil, damage' |
- ❑ **nøt tò** *v.i.*: irritable, touchy. စိတ် ဆတ်တယ်။ စိတ်ဆိုး လွယ်တယ်။ | 'mind' + 'short' |
- ❑ **nøt tónshì** *v.i.*: regret. နောင်တ ရ တယ်။ | 'mind' + 'hold something inside' |
- ❑ **nøt tóng** *n.*: adult, mature. စိတ် တည်ငြိမ်တယ်။ ရင့်ကျက်မှု ရှိတယ်။
Nøttóng shaqré. 'Mature man.' စိတ် ရင့်ကျက်တဲ့ သူ။ *Nønttóng gò mèpvng èsìn.* 'Follow a mature/trustworthy person.' စိတ် ရင့်ကျက်တဲ့သူ နောက်လိုက် ပါ။ | 'mind' + 'grown' |
- ❑ **nøt tōp** *v.i.*: trustworthy, mature. ရင့်ကျက်တယ်။ ယုံကြည် စိတ်ချတယ်။
| 'mind' + 'mature' |
- ❑ **nøt vmvng** *v.t.*: shock, unconscious. ကယောင် ခြောက်ချား။
| 'mind' + 'lost' |
- ❑ **nøt vrá** *v.i.*: agree, united. သဘော တူတယ်။ | 'mind' + 'agree' |
- ❑ **nøt yòr** *v.i.*: anxious, worry, sad. စိတ် ပူပန်တယ်။ | 'mind' + 'sad' |
- ❑ **nøt za** *v.i.*: grievance or feel hurt. စိတ် နာတယ်။ | 'mind' + 'be ill' |
- ❑ **nøt zá pvwáshàl** *v.i.*: anxious, worried, afraid. ဝမ်းနည်း ပက်လက်။

['mind' + 'ill' + 'belly' + 'drag']

- ☐ **nøt zaq** *v.i:* stubborn, strong determination, hard hearted. စိတ်မာတယ်။ |'mind' + 'hard'|
 - ☐ **nøtdòng** ⇔ **nøtvdòng** *loc.n:* inside mind or heart. စိတ်ထဲမှာ။ |'mind' + 'inside'|
 - ☐ **nøtna** *v.i:* forgetful. မေ့လျော့တယ်။ မေ့တတ်တယ်။ *Vsì nø svròngràì rvt nøtna íe.* 'Grandma is forgetful as she is old now.' အဖွားက အသက်ကြီးပြီ ဖြစ်လို့ မေ့တတ်တယ်။ |'mind' + 'forget' <vná|
 - ☐ **nøtshøp dvtí** *n:* patient. စိတ်ရှည်တယ်။
 - ☐ **nøtshú nøtlòm** *n:* 1. comfortably. သက်တောင့် သက်သာ 2. whole heartedly. စိတ်ပါ လက်ပါ။ လှိုက်လှိုက် လှဲလှဲ။
 - ☐ **nøttaq rí** *v.t:* memorize, learn by heart. အလွတ် ကျက်တယ်။ |'mind' + LOC + 'carry'|
- nøt₂** *n:* cowleech. မျှော့ တစ်မျိုး။ [Kind of leech that goes into the noses of animals. တောင်ပေါ်ဒေသ ရှိ ကျွဲနွား နှာခေါင်းထဲကို ဝင်လေ့ရှိတဲ့ မျှော့။]
- nøt wvngshì** ⇔ **nøt vwvngshì** *v.i:* repent. နောင်တ ရတယ်။
- Nøwàng** *pn:* Neu river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

- Ntit** ⇔ **òntit** *pn:* Nthit; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Ntot** ⇔ **òntot** *pn:* Nthaut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Ntøq** ⇔ **òntøq** *pn:* Ntheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Ntungka** ⇔ **òntungka** *pn:* Nthungkha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Ntuq** *pn:* Nthu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- nul** *v.t:* push over. ဖိတွန်းတယ်။
- Numsvng** *pn:* Numsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Numshung** *pn:* Numshung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Nùn** ⇔ **vNùn** *pn:* birth order name for the fourth born female. စတုတ္ထ မြောက်သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = **Vnòn**, **vtì**, **vtøq**
- Nùnmyéng** *pn:* Nunmyeng; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။
- núng** *v.t:* sacrifice; to offer. ပူဇော် ပသတယ်။
 - ☐ **núngpà** *n:* sacrificial item. ယစ်၊ ယစ်ပူဇော်တဲ့ အရာ။
 - ☐ **núngpà shvrúngrà** *n:* altar. ယစ်ပလ္လင်။
- nùng₁** ⇔ **vnùng₁** *v.t:* 1. take someone or something always with you; or some-

thing you carry around all the time. နေရာတကာ ခေါ်ဆောင်၊ ယူဆောင် သွားတယ်။
Welòng dìnḡḡúḡ n̄n̄n̄n̄ vn̄ngò lé. '(He) carries that bag wherever he goes.' သူ အဲဒီ လွယ်အိတ် ဘယ်သွားသွား ယူသွားတယ်။
2. follow. လိုက်ပါတယ်။
Svrapè ȳng vn̄ngshìe. '(He) follows after his/her master.' သူ့ ဆရာ ဘယ်သွား သွား နောက်လိုက်တယ်။

nùḡḡ ⇔ **vn̄ngḡ** *n:* large wok. မိုးဗြဲ ဒယ်အိုး ကြီး။

Nungnoq *pn:* Nungnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nungnor *pn:* Nungnaur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nup ⇔ **vnup** *v.t:* cheat, lie, deceive. လှည့်ဖြားတယ်၊ ညာတယ်။ *Mok z̄l l̄m̄ íe wa n̄ s̄m̄r̄p̄è nupm̄è.* '(He) deceived the child by saying "I will give you snack".' မုန့် ကျွေးမယ်လို့ ပြောပြီး ကလေးကို လှည့်ဖြားတယ်။

nuq *v.t:* scald, burn by hot water. ရေ နွေး ပူလောင်တယ်။

☐ **nuqshì** *v.i:* scald or burn (the hand) with water. ရေ ပူလောင်တယ်။

nuqnuq *adv:* soft. နူး။ *Shóng mvnuq nuqnuqwasè íe.* 'The plant's sprout is tender or soft.' ပန်းပင်ရဲ့ အဖူးက နုတယ်။
N̄m̄í ḡàng k̄èò rvt nuqnuq wasè íe. 'It is

soft because of the sun's heat.' နေပူ ဒဏ်ကြောင့် နုနယ်တယ်။ = *k̄onk̄on, guqguq*

nv- *prf:* your; second person possessive prefix. သင့်။ *Nvsè teḡò.* 'Your older child.' သင့် ကလေး အကြီး တစ်ယောက်။
 [Used on kinship terms.]

☐ **nvk̄ò** *n:* your father-in-law, your maternal uncle. သင့် ယောက္ခမ၊ မိခင် ဖက်မှ ဦးကြီး၊ ဦးလေးတွေ။

☐ **nvmē** *n:* your mother. သင့်မိခင်။
 |'your' + 'mother'|

☐ **nvnm̄** *n:* your sibling. သင့် ညီ၊ အစ်ကို၊ နှမ၊ အမ။ *Nvnm̄ ḡò mvd̄ira má.* 'Didn't your brother/sister come?' သင့် အစ်ကို၊ ညီ၊ အစ်မ၊ ညီမ မလာ ဘူးလား။
 |'your' + 'sibling'|

☐ **nvpē** *n:* your father. သင့် ဖခင်။
 |'yours' + 'father'|

☐ **nvsī** *n:* your grandmother. သင့် အဖွား။ |'your' + 'grandmother'|

○ **nvd̄ò** See the entry **nà̄**,
Nvjó *pn:* Nakyaw; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

○ **Nvk̄ò** See the entry **Lvk̄ò**.

nv̄l ⇔ **vn̄l** *v.t:* any kind of hard hitting. ထုထောင်းတယ်။ *Vn̄l̄òe.* 'He is hitting.' ကျွန်တော် ထုနေတယ်။

☐ **nàl** ⇔ **vnàl** *v.t:* third person singular form of **nv̄l**.

nvling *n*: testicle. ရွေးဥ။

nv_{m1} *v.t.*: sell. ရောင်းတယ်။ *Ǹv̀ms̀i nv̀m̀ðe.* 'I am selling fruit.' အသီး ရောင်းတယ်။

☐ **nam** *v.t.*: third person singular form of nv_m.

nv_{m2} ⇔ **vn_{vm}** *kin*: sibling, brother or sister. မောင်နှမ။ *Àngnøngnv_m té lú:ngì.* 'They (brothers and sisters) are growing up.' သူတို့ မောင်နှမ ကြီးလာကြပြီ။

☐ **nv_m sv̀mmè** ⇔ **vn_{vm} sv̀mmè** *kin*: younger sister. ညီမ။ |'sibling' + 'small' + 'female'|

☐ **nv_m sv̀mpè** ⇔ **vn_{vm} sv̀mpè** *kin*: younger brother. ညီငယ်။ |'sibling' + 'small' + 'male'|

☐ **nv_m vlatmè** ⇔ **vn_{vm} vlatmè** *kin*: elder sister. အစ်မ။ |'sibling' + 'first' + 'female'|

☐ **nv_m vlatpè** ⇔ **vn_{vm} vlatpè** *kin*: elder brother. အစ်ကို။ |'sibling' + 'first' + 'male'|

☐ **nv_mmmè** ⇔ **vn_{vm}mmè** *kin*: sister. ညီမ၊ နှမ၊ အမ။ |'sibling' + 'female'|

☐ **nv_mmøng** *n*: we siblings. တို့ ညီအစ်ကိုတွေ။

☐ **nv_mmpè** ⇔ **vn_{vm}mpè** *kin*: brother. ညီအစ်ကို။ |'sibling' + 'male'|

nv_{m1} *v.i.*: wear (a belt). ခါးပတ် ပတ်တယ်။ *Svmaré tiqmè juqnvm nv_mshìe.* 'One woman is wearing a belt.' အမျိုးသမီး

တစ်ယောက် ခါးပတ် ပတ်ထားတယ်။

nv_{m2} *clf*: classifier for counting bundles. အစည်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ = ri

nv_{m2} *n*: forest. တော။ <Jp.

nv_{m1} ⇔ **vn_{vm}** *n*: sun. နေ။ [Also used in many weather terms.]

☐ **nv̀mbàng(zì)** *n*: sunbeam, sunshine. နေရောင် ခြည်။ *Ǹv̀mbàng(zì) i vnaz`nli kaq dvshí d`ánggòe.* 'Sunbeam can kill micro-virus.' နေ ရောင်ခြည်က ရောဂါပိုးကို သေစေ နိုင်တယ်။ |'sun' + 'shadow'|

☐ **nv̀mdø** *v.i.*: dark. မိုးချုပ်တယ်။ |'sun' + 'dark'|

☐ **nv̀mdøq shòm** *v.i.*: be shade. အရိပ် ကျတယ်။

☐ **nv̀mdvga** *n*: umbrella or anything that protects from the sun or rain. နေ၊ မိုး အကာ တစ်မျိုး။ |'sun' + 'rain coat'| = dvga 'raincoat'

☐ **nv̀mhí** *n*: ray, sunbeam. နေရောင်ခြည် တန်း။ |'sun' + 'leg'|

☐ **nv̀mjàng** *v.i.*: late in the morning. နေ့မြင့်တယ်။ |'sun' + 'character'|

☐ **nv̀mjøng** *n*: drought; during the month of November. လချိုပြီး မိုးမရွာတဲ့ ကာလ၊ နိုဝင်ဘာလ ကာလရှိ အချိန် အပိုင်း အခြား တစ်ခု။ |'sun' + 'bright'|

- ☐ **ǹv̀mj̀òng g̀òm** *n:* the eleventh month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-October to mid-November. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ တစ်ဆယ့်တစ်လ မြောက် လ။ [It means drought month.]
- ☐ **ǹv̀mj̀v̀ng** *n:* celebration of eating first crops of the season. ကောက်သစ်စားပွဲ အခမ်း အနား။ [Pre-Christian eraratic. ခရစ်ယာန် ဘာသာကို မကူးပြောင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြတဲ့ ပွဲတော်။]
- ☐ **ǹv̀mle** *v.i:* sunset. နေဝင်တယ်။ |'sun' + 'pass'|
- ☐ **ǹv̀mløp** *loc.n:* west. အနောက်။ |'sun' + 'sink'|
- ☐ **ǹv̀mpø̀m** *n:* cloud. မိုးတိမ်။ <Wadamkhaung dailect.
- ☐ **ǹv̀mrø** *n:* ray. နေရောင် ခြည်တန်း။ *Ǹv̀mrø chinge.* 'The sun ray is red.' ရောင်ခြည်တန်း နီမြန်းတယ်။ |'sun' + 'bone'|
- ☐ **ǹv̀mrung** *v.i:* sun-sit.
- ☐ **ǹv̀msér** *loc.n:* area where sunlight fall for a long time. နေရောင်ကြာကြာ ထွက်တဲ့နှစ်။
- ☐ **ǹv̀msvr** *loc.n:* east. အရှေ့။ *Ǹv̀msvr mèb̀v̀nr̀.* 'East migrants.' အရှေ့ဖက် မှ ပြောင်းရွှေ့ လာသူတွေ။ *Ǹv̀msvr lap kèní*

- ǹv̀m svr rae.* 'The sun comes from the east.' နေ အရှေ့ဖက် ကနေ ထွက်တယ်။
- ☐ **ǹv̀mtùng** *n:* drought period. မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။ [Also *mvngø̀r ǹv̀mtùng.*]
- ☐ **ǹv̀mzè** *loc.n:* area where the sun light reaches. နေရောင် ကျတဲ့ နေရာ။ [တစ်နေကုန် နေရောင်ထိုးတဲ့ နေရာ။]
- ǹv̀m,** *loc.n:* side. ဖက်၊ ဆီ။ = lap
- Nvmaq** *pn:* Nama; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- ǹv̀mbat tvrà** *n:* short cut path. ဖြတ်လမ်း။ *Tvrà lòng ǹv̀mbat tvrà íká lèó, yùlká.* 'But the road is a short cut and easy.' လမ်းက ဖြတ်လမ်းလေ။ သွားရတာ လွယ်ကူတယ်။
- ǹv̀mbè** *n:* trousers, pants. ဘောင်းဘီ။ = naqdø
- ǹv̀mbim shvnm** *n:* type of sesame. နှမ်းစေ့ တစ်မျိုး။
- Nvmbø** *pn:* Namboi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- ǹv̀mbø̀ng** *n:* air, wind. လေ။
 - ☐ **ǹv̀mbø̀ng mvr̀** *n:* storm. လေ မုန်တိုင်း။
 - ☐ **ǹv̀mbø̀ng mvr̀umut** *v.i:* to storm. မုန်တိုင်း တိုက်တယ်။
 - ☐ **ǹv̀mbø̀ngli ⇔ ǹv̀mbungli** *n:* aeroplane. လေယာဉ် ပျံ။ <Jp.

Nvmnθ *pn*: Namneu; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvmnvng *n*: sworn friend. ရင်းနှီးတဲ့

မိတ်ဆွေ၊ ပေါက်ဖော်။ *Darì dvgyv*

Mvkvngyáò rvshà tigré nvmnvng wae wa.

'It is said, a long time ago Makhangya and a flock of monkeys befriended

each other.' ရှေးရှေးတုန်းက မခါန့်ရား နဲ့

မျောက်တွေ အတူ မိတ်ဖွဲ့ကြ သတဲ့။ *Heqé,*

nvmnvngpè shìapmìé. 'What a pity! Our

friend has died!' ကြည့်ကြပါအုံး၊ ငါတို့

ပေါက်ဖော်ကြီး သေသွားပြီ။ = rθmnmvng,

nθmnmvng

nvmmpu *n*: flower. ပန်း။ <Jp.

nvmmpun *n*: fertilizer, manure. မြေဩဇာ။

<Jp. =ngò

nvmmpvng **nvmmlat** ⇔ **nvmmlat**

nvmmpvng₂ *n*: genesis; in the

beginning. ကမ္ဘာဦး ကျမ်း၊ အစ အဦး။

nvmmré *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nvmré *pn*: Namre; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvmrθm kvn *n*: curry ဟင်း တစ်မျိုး။

= shaqpè kvn

nvmrùl *n*: epilepsy. ဝက်ရူးပြန် ရောဂါ။

nvmrùng gθm *n*: the twelfth month of

the twelve month cycle of the year. It

falls between mid-November to mid-

December. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ တစ်

ဆယ့်နှစ်လမြောက် လ။

nvmrùng mvnθ *n*: berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့

အမည်။

nvmrsì *n*: fruit. အသီး။ <Jp.

□ **nvmrsì nvmrsò** *n*: various fruit.

သစ်သီး ဝလံ။

□ **nvmrsika** *n*: grapefruit. ဂရိတ်ဖရသီး။

['fruit' + 'bitter']

□ **nvmrsitì** *n*: fruit juice. သစ်သီး ဖျော်

ရေ။ ['fruit' + 'water']

nvmso *n*: field mouse. တောကြက်။ [The

belly is white and it is edible. ဗိုက်မွေးဖြူ

ပြီး စားလို့ ရတယ်။]

nvm sóng *n*: useless person, dull. ညံ့ဖျင်း

သူ၊ သုံးစားလို့ မရတဲ့ သူ။

nvm sθ *n*: kind of tree. သစ်ပင်တစ်မျိုး။ [This

is a kind of tree with sweet sticky red

berries and slippery wood that grows

in the Trung area (north-western

Yunnan/north-eastern Burma).]

nvm sθng *n*: door. တံခါး *Nvm sθng ètànò.*

'Open the door.' တံခါးဖွင့်ပါ။ = bθngkà,

bvngkà

nvmshà *n*: black coloured cane ring

which is worn around the calf of

Rawang women. အမျိုး သမီးများ ခြေသလုံး

မှာ စွပ်တဲ့ အနက်ရောင် သုတ်ထားတဲ့ ကြိမ်ကွင်း။

nvmshvng *n*: village entrance. ရွာဝင်။

<Jp.

Nvmti *pn*: Nam river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

nvmukdvra *n*: sea, ocean. ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။

Nvmway *pn*: Namwai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvmya *n*: colour. အရောင်။ =moya

Nvmyanvm *pn*: Namyanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvmyung *pn*: Namyung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvmyvnggùn *pn*: Namyanggung; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

nvmzu *n*: kind of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။ =lvmzu

Nvmzvr *pn*: Namzar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvñ *v.t*: do something in a rush. အလျင် အမြန် လုပ်တယ်။ *Shøzaq lúngì rvt waqchòm nvñangðe*. 'Because it started to rain I am rushing to make the pigsty. မိုး ရွာလာလို့ ဝက်ခြံ အလျင် အမြန် လုပ်ပေး နေတယ်။

☐ **nvñ dø nvñ** *adv*: hurriedly, hastily, urgently. အလျင် စလို လုပ်တယ်။ *Rvtð màvl rvt nvñ dø nvñ wà bøshà*. 'Due to shortage of time we did it quickly. အချိန် မရှိတော့ လို့ အလျင်စလို လုပ်လိုက်တယ်။ =pøqpøq nan

nvñ₁ ⇔ **vnvñ₁** *v.i*: be startled. လန့်တယ်။ *Chvn vñme*. 'Suddenly, got shocked.'

ရုတ်တရက် လန့်တယ်။ [Often used with an onomatopoeic adverb *chvn* for emphasis.]

nvñ₂ ⇔ **vnvñ₂** *v.t*: remind again, repeat again. ပြန်လုပ်တယ်။

○ **nvñ dø nvñ** See the entry **nvñ**

nvññvñ *adv*: soft. ပျော့ဖတ်ဖတ်။ *Dvgápìn sha nø rvshø nø nvñvñ wa wadø vshíme ó*. 'Other animals' lung is jelly soft, right?' အခြား တိရိစ္ဆာန် တွေရဲ့ အဆုပ်ကတော့ ပျော့ဖတ်ဖတ်နဲ့ လေ။

nvññvñ *quant*: always, all the time. အမြဲ။ *We vháng shìgùng nø rvmøtní nvññvñ bømðe*. 'That mountain is covered by clouds all the time.' အဲဒီ တောင်ကို တိမ်အမြဲ ဖုံးတယ်။ *Táy móng sèng nvññvñ ðiie*. 'We always go to Thailand.' ကျွန်တော်တို့ ထိုင်း နိုင်ငံကို အမြဲ သွားတယ်။

Nvng ⇔ **vNvng** *pn*: the name of the first daughter. သမီးငါးကို မှည့် ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

☐ **Nvngkuq** *pn*: nickname for the first born female. ပထမ သမီးကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

nvng₁ ⇔ **vnvng** *v.i*: move slowly. ဖြေးဖြေး ချင်း လမ်း လျှောက်တယ်။ [Usually occurs with causative prefix *dv-* as in *dvñvngshìe*.]

☐ **dvñvngshì** *v.i*: walk slowly. ဖြည်းဖြည်း လမ်းလျှောက်တယ်။ *Mè dènvngshì*

ni, bòbò èdì. 'Don't walk slowly, go quick.' မြေးမြေး မလျှောက်နဲ့၊ မြန်မြန် သွား။

nvng₂ *v.i. ~ v.t.* accumulate, gathering up. စုဆောင်းတယ်၊ စုပုံတယ်။

nvng₃ *v.t.* to dream. (အိမ်မက်) မက်တယ်။

nvng₁ *part:* committative marker; with, together with. နဲ့၊ နဲ့အတူ။ *Àngsè gò nvng tiqdø die.* '(He) went together with his child.' သူကလေးနဲ့ အတူ သွားတယ်။ *Vpong nvng Vnvng ní nò Yvnggung y'ing vle.* 'Aphong and Anang live in Yangon.' အဖုန်နဲ့ အနန် ရန်ကုန်မှာ နေတယ်။

nvng₂ *part:* marker which occurs non-clause finally to mark the purpose of the V. ဖို့၊ အတွက်။ *Shóng rínvng die.* '(He) went to carry firewood.' ထင်း ထမ်းဖို့ သွားတယ်။ *Bìnlì wá nvng die.* '(He) went to work.' အလုပ် လုပ်ဖို့ သွားတယ်။

nvngà ⇔ **nvngàré** *n:* man. ယောက်ျား၊ အမျိုး သား။ = lvngà

Nvngcho *pn:* Nangchau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngdon *pn:* Nangdaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvnggo *pn:* Nanggau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvnggøq *pn:* Nanggeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngghó *pn:* Nangheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngkong *pn:* Nangkhaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngkoq *pn:* Nangkhou; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngkríng *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nvngkung *pn:* Nangkhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvnglip *n:* bird; pratincole. သောင်တင်း (ငှက်)။

Nvngma *pn:* Nangma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngmesøn *pn:* Nangmeseun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngmong *pn:* Nangmaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngmùn *pn:* Nangmun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngnvng *adv:* tiring(ly). နွမ်းနယ်။

Nvngngvn *pn:* Nangngan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvnggrá *pn:* Nangra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngré *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nvngsing *pn:* Nangsing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngsøq *pn:* Nangseu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngsuq *pn:* Nangsu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngshi *pn:* Nangshi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngshù *pn:* Nangshu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngvshu *pn:* Nangashu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngwà *n:* cow, cattle. နွား။ = nùngwà

☐ **nvngwà niq** *n:* cow dung. နွားချေး။ |'cow' + 'excrement'|

☐ **nvngwà pvlè** *n:* type of mushroom. မှို တစ်မျိုး။ |'cow' + 'tongue'|

☐ **nvngwàsa** *n:* bird; mynah. ဆက်ရက် (ငှက်)။ |'cow' + 'bird'|

☐ **nvngwàsè** *n:* calf. နွားပေါက်။ |'cow' + DIM|

Nvngwà *pn:* Nangwa; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Nvngwàduq *pn:* Nangwadu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Nvngzeq *pn:* Nangze; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngzun *pn:* Nangzun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngzunchvng *n:* glottis. လည်သီး။ အသံကြိုးပေါက်။ = kàwál chvng

nvp₁ ⇔ **vnvp** *v.i:* beautiful. လှတယ်။ *Vnvp we n'vmpu.* 'Beautiful flower.' လှပတဲ့ ပန်းပွင့်။ *Rvwàngsèmèla nø vnvpmè.* 'Rawang girls are beautiful.' ရဝမ် အမျိုးသမီး တွေက လှပကြတယ်။

nvp₂ *v.t:* together with, attach with. အတူ တွဲဖက်ပြီး။

☐ **nvppà** *n:* curry. ဟင်း။ ထမင်းနဲ့ အတူ တွဲ စားသုံးတဲ့ အစားအစာ။ *Nvppà mvcheq* 'Curry pack.' ဟင်းထုတ်။ |'attach' + 'thing'|

☐ **nvpsì** ⇔ **vnvpsì** *v.i:* get close. တိုးကပ်တယ်။ *Svmi póng s'vng vnvpsìe.* 'Getting close to the fire.' မီးပုံ ထဲကို တိုးကပ်တယ်။

nvp₃ *v.t:* next, later. နောက်။ [It is used together with time words.] အချိန်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စကားလုံးတွေနဲ့ တွဲသုံးတယ်။

☐ **nvpmi** *n:* tomorrow. မနက်ဖြန်။ *Nvpmi èdi.* '(You) leave/go tomorrow.' မနက် ဖြန် သွား။ *Nvpmi wa dvjà sháshì daqe.* 'We will know the situation by tomorrow.' မနက်ဖြန်မှ အခြေအနေ သိရမယ်။ |'next' + 'day'|

☐ **nvpmiyaq** *n:* tomorrow night or evening. မနက်ဖြန် ည။ |'next' + 'day'

+ 'night'|

☐ **nvpnóng** *n*: next year. နောင်နှစ်။
|'next' + 'year'|

☐ **nvpsháng** *n*: tomorrow morning.
မနက်ဖြန် မနက်။ |'next' + 'morning'|

nvròm *n*: heart. နှလုံး။ *Nvròm shi vngvtshìe, mvshìé!* 'His heart still beats, (he) hasn't died yet!' နှလုံး ခုန်နေသေးတယ်၊ မသေ သေးဘူး။

☐ **nvròmbùm** *v.i*: anxious. စိတ်ပူပန်တယ်။ |'heart' + 'worry' (bum <Jp.)|

☐ **nvròmte** *v.i*: bold, brave. သတ္တိ ရှိတယ်၊ စိတ် ခိုင်မာတယ်။ |'heart' + 'big'|

Nvsipsipsvn *pn*: Nadipsipsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvt *v.t*: fasten something with string. တင်းကျပ်အောင် ချည်တယ်။

☐ **nat**₂ *v.t*: third person singular form of nvt.

Nvt *pn*: Nat, spirit. နတ်။ = sáng

Nvwànggùng *pn*: Nawanggung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

NG ng

-ng *suff*: verbal suffix for marking first person singular participant. ပထမ လူကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Ngà wvng dø èwara mvwà.* 'Do not say that do it just as I do.' ငါ လုပ်သလို လုပ်ပါလို့ မပြောရဘူး။ *Ngà gø svnshì mvyónge.* 'I want to learn as well.' ကျွန်တော်လည်း သင်ချင်တယ်။

nga₁ *n*: fish. ငါး။ [Changes to ngv in lexicalized compounds.]

- ☐ **ngabakám** *n*: type of fish. ငါးနံး မ။
- ☐ **ngabò** *n*: eel, spiny eel (any type of eel). ငါးရှဉ့်၊ ငါး မြေထိုး။ *Sci. Amphip-nous cuchia, Mastacembelus armatus.*
- ☐ **ngabòtun** *n*: long-finned eel. ငါးလင်ပန်း။ *Sci. Anguilla nebulosa.*
- ☐ **ngabvngthó** *n*: king of fish. ဆူးပါတဲ့ ငါးတစ်မျိုး။
- ☐ **ngadòngsór** *n*: garfish. ငါးဖောင်ရိုး။ = ngashønggungdvng *Sci. Betone cancila.*
- ☐ **ngadvcho** *n*: dried fish. ငါးခြောက်။

- ☐ **ngadvng** *n*: woven bamboo fish trap that is tube-like, similar to a lobster trap. မြိုး။ = ngado
- ☐ **ngadvnggwòr** *n*: loach. ငါးသလဲထိုး။
- ☐ **ngajvmna** *n*: kind of small perch. ငါးစင်စပ်။ *Sci. Ambassis baculis.*
- ☐ **ngakàng** *n*: big fish. ငါးကြီး။ = ngamè
- ☐ **ngakàngdúng** *n*: loach (fish). ငါးသလဲထိုး။ *Sci. Acanthopsis, Botia, Lepidocephalus.*
- ☐ **ngalòm** *n*: fish roe. ငါးဥ။
- ☐ **ngamè** *n*: large fish. ငါးကြီး။ = ngakàng
- ☐ **ngamit** *v.i*: fish hook. ငါးမျှား ချိတ်။
- ☐ **ngamvshé** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုး ရဲ့ အမည်။ |'fish' + 'red'|
- ☐ **ngamvshóng** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ |'fish' + 'green'|
- ☐ **nganigvng** *n*: type of large fish. ငါး ကြီး တစ်မျိုး။
- ☐ **ngapakam** *n*: fish; kind of bream. ငါးဖန်းမ။ *Sci. Rohtee cotio.*

- ❑ **ngarvsheq₁** *n*: scale (of fish). ငါးအကြေးခွံ။
- ❑ **ngarvsheq₂** *n*: Hamilton's carp. ငါးကြင်း။ *Sci. Cirrhina mrigala.*
- ❑ **ngasíng** *n*: striped dwarf catfish. ငါးစင်ရိုင်း။ *Sci. Mystus vittatus.*
- ❑ **ngasvngkut** *n*: prawn. ပုစွန်။ |'fish' + 'grasshopper'|
- ❑ **ngashiq** *n*: fish worm parasite. ငါးသန်း။ ငါးတွေရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကပ်နေတတ်တဲ့ အကောင် တစ်မျိုး။
- ❑ **ngashønggungdvng** *n*: garfish. ငါးဖေါင်ရိုး။ = ngadøngsør *Sci. Betone cancila.*
- ❑ **ngashvlvp** *n*: carp fish. ငါးခုံးမ။ |'nga' + 'leaf (packing)'|
- ❑ **ngatóng** *n*: fish trap made of woven bamboo. ငါးထောင်ချောက်၊ မြိုး။ |'fish' + 'trap'|
- ❑ **ngatóng dvngrùng** *n*: woven bamboo fish trap that is flat with one end curled up, like a dustpan. မြိုး။
- ❑ **ngazuriq** *n*: type of fish. ငါးမောင်းမ။ *Sci. Bargarius yanelli.*
- ❑ **ngvdi** *n*: type of fish. ကျောက်ငါးလူး။
- ❑ **ngvdóng** *n*: block fish pond. ငါးကြီးတွေ ဆက် မတက်နိုင်တဲ့ ရေတံခွန် အောက်ရှိ ရေကန်။ [A pond where fist are

- unable to go upstream and lock up. ငါးများ ချောင်းရှေ့ဆက် သွားရန် မဖြစ်နိုင်ပဲ ပိတ်မိနေသည့် ရေကန်။]
- ❑ **ngvgwìng** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvhoq** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvhvng** *n*: fish; kind of carp. ငါးခုံးမ တစ်မျိုး။
- ❑ **ngvkám** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvku** *n*: freshwater catfish. ငါးခူး။ <Bur. *Sci. Clarius batrachus.*
- ❑ **ngvlong** ⇔ **ngvlung** *n*: fish migrating to spawn. ငါးရစ်။ *Yakung taq ngvlung lung we n`mlat y`vng b`ò rvp n` àngkàng tyàng.* 'The family that sees fish breed coming up first became the owner.' ချောင်း၊ မြောင်းတွေ ကနေ ဆန်တတ်လာတဲ့ ငါးတွေကို ပထမ ဦးဆုံး မြင်တွေ့တဲ့ မိသားစုက ၎င်း နေရာရဲ့ ပိုင်ရှင်ဖြစ်တယ်။
- ❑ **ngvnu** *n*: small freshwater catfish. ငါးကျည်း။ *Sci. Heteropneustes fossilis.*
- ❑ **ngvpòn** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvrú** *n*: type of loach fish. ငါးသလဲထိုး။

- ❑ **ngvrūq** ⇔ **ngaruq** *v.i.*: hole inside rivers where fish are hold up during the winter. မြစ် ချောင်းတွေရှိ ငါးအောင်းတဲ့ တွင်း။ |'fish' + 'hold up'|
- ❑ **ngvseq** *n.*: kind of small catfish. ငါးရဲ့ တစ်မျိုး။
- ❑ **ngvsú** *n.*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvyan** *n.*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvzú** *n.*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

nga₂ *n.*: cow. နွား။ |ngv in lexicalized compounds. |

- ❑ **ngvgúng** *n.*: old cow. နွားအို မကြီး။ *Nvngwà ngvgúng tíqgo.* 'One old cow.' နွားအိုမကြီး တစ်ကောင်။
- ❑ **ngv̀k̀ò** *n.*: bull, ox. နွားသိုး။ *Ngv̀k̀ò go gvzà dvrøqapmì.* 'The bull became so wild.' နွားသိုးကောင် တော်တော် ဆိုးလာတယ်။ |'cow' + AUG|
- ❑ **ngvlá** *n.*: bull. နွားသိုး။ *Ngvlá go ètapmò.* 'Catch the bull.' နွားသိုးကို ဖမ်းပါ။ |'cow' + CLF.male|
- ❑ **ngv̀mà** *n.*: cow. နွားမ။ |'cow' + 'female'|
- ❑ **ngvmøt** *n.*: 1. greyish cow. မီးခိုးရောင် နွား။ 2. pregnant cow. ကိုယ်ဝန် ရှိတဲ့ နွား။

- ❑ **ngv̀m̀ung** *n.*: white color cow. အဖြူရောင် နွား။ |'cow' + 'white'|
- ❑ **ngvnò** *n.*: tame cow or ox; bull already trained for ploughing and bull cart. ယဉ်ပါးတဲ့ နွား၊ ခိုင်း စေနိုင်ရန် အတွက် ကျင့်ပေး ပြီးသား နွား။ |'cow' + 'tame'|
- ❑ **ngvpūq** *n.*: Rawang ox, a kind of ox that exist only in the Dulong and Rawang areas. နွားနောက်။
- ❑ **ngvr̀v̀l** *n.*: calf which is returned to the one who presented the cow, which is called mvt̀ung in Rawang. လက်ဆောင် ရတဲ့ နွားက မွေးလာတဲ့ နွားကလေးကို ပြန်ပေးတဲ့ နွားငယ် လက်ဆောင်။ |'cow' + 'separate'|
- ❑ **ngv̀shè** *n.*: reddish cow. အနီရောင် နွား။ |'red' + 'cow'|

ngá₁ *v.i.*: walkable, to have access. လမ်းပေါက်တယ်။

ngá₂ *v.t.*: borrow something (item) you will return or rent. ငှားတယ်။ *Chəm ngáòe.* 'Rent a house.' အိမ် ငှားတယ်။ *Lèga ngashì nò røshìe.* '(He) borrowed books and read (them).' သူ စာအုပ်ငှား ပြီးဖတ်တယ်။ |Changes to a mid tone before -shì. | <Bur.

ngà₁ *pro.*: I; first person singular pronoun (speaker) ကျွန်တော်၊ ငါ။ TB *ŋa

☐ **ngàmaq** *pro*: we; first person exclusive plural pronoun (speaker and others, but not addressee). ကျွန်တော်တို့ တစ်တွေ။ *Ngàmaq chòmýíng èdira*. 'Come to our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်ကို လာပါ။ |'first person singular pronoun' + 'plural marker'| = ngànxong

☐ **ngàní** *pro*: we two; first person dual pronoun (speaker and one other). ကျွန်တော်တို့ နှစ်ယောက်။ *Ngàní nvm*. 'We two siblings.' ငါတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက်။ |1SG + 'two'|

☐ **ngànxong** *n*: first person plural inclusive pronoun. ငါတို့။ *Ngànxong tvnèsè nò nòngxgø:pmí vpán nò mvdaq*. 'We human beings cannot work using our our mouths.' *Ngànxong nvm nò tiqsé gó íshàe*. 'We are 10 siblings.' ကျွန်တော်တို့ မောင်နှမက ဆယ်ယောက် ဖြစ်ကြတယ်။ |1SG + PL| = ngàmaq

ngà₂ ⇔ **vngà** *v.i*: smell. နံတယ်။ *Ngúngxhøng vngàe*. 'Have a bad smell.' ချွေးဇော် နံတယ်။ *Mvyóshøng vngàe*. 'Smell smoke.' မီးခိုး အနံ့ ထွက်တယ်။

ngàé ⇔ **vngàé** *n*: Interjection. အမလေး။ *Vngàé! nà èt dárìò*. 'Gosh!, you are the one.' အမလေး ခင်ဗျား ဖြစ်နေတာကိုး။

Ngak ⇔ **ønGak** *pn*: Ngak; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **ngál** See the entry **ngv́l**

ngalàng *n*: wild banana plant. တောရိုင်းငှက်ပျောပင် တစ်မျိုး။

Ngálàngdým *pn*: Ngalangdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ngam *onm* appear suddenly. ရုတ်တရက် ပေါ်လာတယ်။ *Ngam wàràtí*. '(They) appeared suddenly, unexpectedly.' ရုတ်တရက် ပေါ်လာတယ်။

ngám ⇔ **vngám** *loc.n*: frontage. မျက်နှာစာ၊ အိမ်ရှေ့ မျက်နှာစာ။

☐ **ngám lap** ⇔ **vngám lap** *n*: front roof. အိမ်ရှေ့ မျက်နှာစာ။ = ngámle

○ **ngàm** See the entry **ngv̀m**

Ngamvna *pn*: Ngamana; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **ngan** See the entry **ngvn**

○ **ngang** See the entry **ngvng**

ngáng ⇔ **vngáng** *v.i*: jut out, protrude. ခေါင်း မော့တယ်၊ ငေါ ထွက်တယ်။ *Bògo go ngángshie*. 'The snake head is protruding.' မြွေ ခေါင်း ပြူးထွက်နေတယ်။ *Shóng gùng ngánge*. 'The branch is jutting out.' သစ်ကိုင်း ငေါထွက် နေတယ်။

Ngáng ⇔ **vNgáng** *pn*: name given to a child who came back to life from

severe sickness. သေ ခါနီးမှ ပြန်ရှင် လာတဲ့ သား။ သမီးကို မှည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။

ngàng *v.t.*: lift up. မတယ်။ *Lap ngàngòè.* 'Suddenly (he) opens it up.' အိုး အဖုံးကို ဖွင့်တယ်။ *Taqwvm lònng ngàngòè.* 'Lift up the pot's lid.' အိုး အဖုံးကို မတယ်။

ngàngmè *n.*: bird; crane, oriental darter, snakebird. ဗျိုင်း၊ ဥပန်း (ငှက်)။

□ **ngàngmèmúng** *n.*: bird; intermediate egret. ဗျိုင်း ဖြူ။

ngaq₁ ⇔ **vngaq₂** *v.i.*: deep steep. မတ်စောက်တဲ့ ကမ်းပါး။ *Mvyuq mvyà é taqkaq vngaq nò vngvín vtòpme lé.* 'Yes, it is not convenient, it is so high and one can easily bump oneself.'

ngaq₂ *v.i.* ~ *v.t.*: push (something) over, fall down. လဲတယ်။ *Ngaqshì.* 'We (two) fall.' ကျွန်တော်တို့ နှစ်ယောက် လဲကျကြတယ်။ *Chòm vngaqe.* 'House collapse.' အိမ် ပြိုလဲတယ်။

□ **ngaqshì** *v.i.*: stay or sit idly. တွေဝေတယ်၊ ငေးမောတယ်။ *Pà b`nli gò màwá pònini ngaqshì.* '(He) stays idly the whole day without doing any work.' ဘာမှ မလုပ်ပဲ တစ်နေ့လုံး တွေဝေ ငေးမောနေတယ်။

ngaqlóng *n.*: maize, corn. ပြောင်းဖူး။ = dvchá/lvchá, hàmq, lvgong, lvngu/lvngú, mvbo, puqgí, shvngu, shvmung, tambong, vmboq, waqrí.

Ngaqlòng *pn.*: Ngalong; place name.

နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ *Weyíng kèní kudø èdivm kv t nò Ngaqlòngdýmø Ngaqlòngtì vyødae.* 'From there when you go on in Ngalongdam the Ngalong River flows in front of you.' အဲဒီ နေရာက နေ ဆက်သွားမယ်ဆိုရင် ငလောင်ဒမ်းကို ရောက်ပြီး အဲဒီမှာ ငလောင် ချောင်း ရှိမယ်။

ngasa ni *n.*: Thursday. ကြာသပတေး နေ့။

ngasøt *n.*: kind of small banana plant. ငှက်ပျောပင် အသေး တစ်မျိုး။

ngé *v.t.*: 1. split, judge. ခွဲတယ်။ *Ne ngéðe.* 'Cataract operation.' (Lit. split eye) မျက်စိ ခွဲတယ်။ 2. judge. အဆုံး အဖြတ် ပေးတယ်။ *Kà ngéðe.* 'Judge (split words).' အဆုံး အဖြတ် ပေးတယ်။ တရား စီရင်တယ်။

ngeké *v.t.*: bored, be lazy, not want to do some action. ပျင်းရိတယ်။ *Kungshòl ngekéðe.* 'He is lazy to do the dishes.' သူ ပန်းကန် ဆေးဖို့ ပျင်းတယ်။ *Lèga rø gvzà ngekéshì.* 'It is so boring to study.' စာဖတ်ဖို့ အရမ်း ပျင်းစရာ ကောင်းတယ်။ = lvgùnké

ngo *v.i.*: snore. ဟောက်တယ်။

□ **shvná ngo** *v.i.*: snore. ဟောက်တယ်။ |'nose' + 'snore'| = yøp ngo

□ **yøp ngo** *v.i.*: snore. ဟောက်တယ်။ |'sleep' + 'snore'| = shvná ngo

ngó *adv.*: yes, I know; expression used to mark agreement. ဟုတ်တယ် ဟုတ်။ *Ngó*

lè. 'I agree!' Or 'That's right!' ဟုတ်တယ် နော်။

ngò *n*: fertilizer. မြေဩဇာ။ = n̄mpun

ngobvt *n*: crossbar, beam of floor. အိမ်အောက်ခံ အခင်း။

ngoq wa *onm* onomatopoeic adverb; all together, in a body, in large numbers. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက်။ *Ngoq wa vdøle*. 'Fall of a pile of things.' အစုလိုက် အပြုံလိုက် ပြိုကျတယ်။

Ngoqchvng *pn*: Ngochang; tribal name from Kachin State. ငေါ့ချန်၊ ကချင်မျိုး နွယ်စုဝင် လူမျိုး တစ်မျိုး။ = Achang in China.

ngoqshì ngoqlà *n*: without worry, anxiety, concern. အပူပင် ကင်းစွာ။ *Ngoqshì ngoqlà runge*. 'He is sitting without any concern.' သူ အပူအပင် ကင်းစွာ ထိုင်နေတယ်။ = dòshú dògà, pànøt m̄nøt

ngór *v.i*: fragrant (good smell). (အနံ့) မွှေးကြိုင်တယ်။ *Koná vmsit nø ngóre*. 'The rice from the wet rice field is fragrant.' လယ်ဆန်က မွှေးကြိုင်တယ်။ = dór

□ **ngòrsì** *n*: perfume, incense. ရေမွှေး၊ နံ့သာမွှေး။ = ngórtì

□ **ngórshøng** *n*: the good smell of any kind of food. အမွှေး ကြိုင်၊ အမွှေးရနံ့။ *Svngmá dvká nø ngórshøng dóre*. 'Sangma rice is fragrant.' ဆန်မာ့ ထမင်း အမျိုး အစားက မွှေးကြိုင် လှတယ်။

□ **ngórtì** *n*: perfume. ရေမွှေး။ = ngorsì
ngø *v.i*: cry, weep. ငိုတယ်။ *S̄imrè ḡø gvzà ngøe*. 'The child is crying so much.' ကလေးငယ် တအား ငိုတယ်။ *Shvngðøe*. 'Make someone cry.' ငိုအောင် လုပ်တယ်။

□ **ngøng** *v.i*: first person singular form ngø; combination of ngø + -ng =ngøng

ngøm ⇔ **vngøm** *v.i*: bow/bend. ခေါင်းညိတ်တယ်။

□ **ngømshì** ⇔ **ngòms̄hì** *v.i*: nod (one's head), bow, lower the head or body (as ways of showing respect or submission). (ခေါင်း) ညိတ်တယ်၊ ဦးညွတ်တယ်၊ ရိုကျိုးတယ်။ *Yòpyø vngømshìe*. 'He is napping.' သူ အိပ်ငိုက် နေတယ်။ *Vgo ngømshìe*. 'Nod/bow head.' ခေါင်း ညိတ်တယ်။

ngøm *v.i*: gather together, meet. စုံတယ်၊ စုရုံးတယ်။ *Vjúrøtchøm yvng shvngbe ngøm*. 'They all are gathered together at the church.' ဘုရား ကျောင်းမှာ လူတွေ အားလုံး စုရုံးလာကြတယ်။ = køm

ngón *n*: silver, money. ဝေ့ ပိုက်ဆံ။ <PTB *d-ŋul =g̀v̀ms̀ùng, g̀v̀mp̀ùng

○ **ngøng** See the entry **ngø**

ngøq ⇔ **vngøq** *v.t*: bend; press to bend. ကွေးတယ်၊ ညွတ်ကျတယ်။ *Shóngdvgvng lòng ngøqðe*. 'He is bending tree's branch.'

သစ်ကိုင်းကို ကွေးညွတ်တယ်။

ngór ⇔ **vngór** *v.i:* protrude. ပြူးထွက်တယ်။
Yadø vngórðosè wedø íràè. 'This manner made (it) a bit protruded.' ဒီလို တစ်ဖက်ကို အနည်းငယ် ထွက်အောင် လုပ်ရတယ်။

ngòr *v.i:* active, alive, lively, well, happy, sing well; have charisma, power. ဂုဏ် သရေ ကျက် သရေ ရှိတယ်။ နှစ်လိုဖွယ် ဖြစ်တယ်။ *Nongshír dvgvp sholaqrèrì rvt mvrìng ngòrè.* 'During the New Year (festival) the village is alive because of the young people.' နှစ်သစ်မှာ လူငယ်တွေကြောင့် ရပ်ရွာ ကျက်သရေ ရှိတယ်။

☐ **ngòr dvgùng** *n:* glory, beauty, charisma. ဘုန်း တန်ခိုး။ *Gvrày ngòr dvgùng.* 'The glory of God.' ဘုရားသခင်ရဲ့ ဘုန်းတန်ခိုး။ |'lively' + 'honour'|

ngøt *v.t:* mourn or long for someone, cry with very sad feeling for someone. တမ်းတ ဝိုင်းကြွေးတယ်။ *Ròmrvng mè ngøtndè.* 'I remember my girl friend.' အမျိုးသမီး သူငယ်ချင်းကို သတိယလို ဝိုင်းတယ်။ |<ngøt 'cry'|

ngú ⇔ **vngú** *v.i:* bulge. စူးထွက်တယ်။ = vzú, vngóh

ngul *v.i:* loose (tooth). (သွား) နွဲတယ်။ *Shà ngulshìe.* 'The tooth is loose.' သွား နွဲတယ်။

ngùm *v.t:* sweep by hand into a basket. ကျိုး ထည့်တယ်။ *Vbø póng ngùmðe.* 'Sweep the paddy.' စပါးပုံ ကျိုးထည့်တယ်။ = zøt

Ngunzing *pn:* Ngunzing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngung *v.t:* weigh (food). ချိန်တယ်။ *Shvlaq mvcheq ngungðe.* 'Weigh a salt bag.' ဆားအိတ် ချိန်တယ်။

☐ **ngungpà** *n:* scale, steelyard (hanging type). ချိန်ခွင်။ *Ngung lvmrà vle má.* 'Is there a scale.' ချိန်ခွင် ရှိသလား။ *Ngungpà lòng lvmvtnà.* 'Bring the scale.' ချိန်ခွင် ယူလာခဲ့ပါ။ |'weigh, balance' + 'instrumentative nominalizer'| = zo

ngúng *n:* sweat. ချွေး။

☐ **ngúng hwám** *n:* fan. ယပ်တောင်။ |'sweat' + 'fan'| = ngúngrvp

☐ **ngúng ngùng** *v.i:* be sweaty. ချွေးထွက်တယ်။ *S'ìng ðvb øpè ngúng gvzà ngùnge.* 'The fat person is sweating so much.' လူဝကြီး ချွေး တော်တော် ထွက်နေတယ်။

☐ **ngúngrvp** *n:* fan. ယက်တောင်။ |'sweat' + 'row or fan'| = ngúng hwám

Ngunyvm *pn:* Ngunyam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngut *v.t:* complement taking verb; be able to handle or take care of

something like a business. ခံနိုင်တယ်၊ စွမ်းဆောင် နိုင်တယ်၊ တတ်နိုင်တယ်။ <Jp. =gaq, d́ng

Ngv́dvnyan *pn:* Ngadanyan; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ngv́l *v.t:* separate, reject. ခွဲခြားတယ်၊ ဖယ်ရှားတယ်၊ ပယ်တယ်။ *Svrapè shònkà s̀ng ngv́lòe.* 'Reject what the teacher said.' ဆရာ ပြောတာကို ကျန်တော် ပ လုပ်တယ်။ မဟုတ် မမှန် ကြောင်း ငြင်းဆိုတယ်။

☐ **ngá́l** *v.t:* third person singular form of ngv́l.

Ngvla *pn:* Ngala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngv̀m 1. *v.i. ~ v.t:* left some portion, leave. ချန်ထားတယ်။ |Changes to a high tone before -shì.| **2.** *n:* remaining, the rest. လက်ကျန်၊ ကျန်တဲ့ သူ၊ အရာတွေ *Shòngó́t tì laqkvp̀mò, ngv̀m rí́t nò ch̀m laqshómò.* 'Let three of them draw water, (but) let remaining (of them) sweep the house.' သုံးယောက်က ရေခပ်၊ ကျန်တဲ့ သူတွေက တံမျက်စည်း လှည်း။

☐ **ngà̀m** *v.t:* third person singular form of ngv̀m.

Ngv̀mdv̀m *pn:* Ngamdám; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngv̀n *v.t:* scold. ဆူဆဲတယ်။ *Àngs̀ng vp̀èt ngv̀n kéðe.* 'He is being scolded by my

father.' ဖခင်က သူ့ကို ဆူပူ ကျိန်းမောင်းတယ်။ *Kà mv̀tà rv̀t ngv̀nòe.* 'I am scolding because of his disobedient.' စကား နားမထောင်လို့ ဆူဆဲတယ်။

☐ **ngan** *v.t:* third person singular form of ngv̀n.

ngv̀n ⇔ **vngv̀n**₁ *adv:* even. တောင်၊ တောင်မှ။ *Ké nò shv̀la we nò íwe kagó́t mv̀kéò, wedv̀ngte longke nò vs̀ngrí nò vngv̀n nò́mshì we nò ó.* 'Although they are edible since there are such massive numbers of rats and people loathe and don't eat them.' စားလို့ ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ (ငါးတွေ) များလွန်းလို့ လူတွေ မစားကြဘူး။ ရှံ့တောင် ရှံ့ကြသေးတယ်။ |Precedes the verb it modifies. ၎င်းအထူးပြုတဲ့ ကြိယာရဲ့ရှေ့မှာ အသုံးပြုတယ်။|

ngv̀n *v.i:* angry. စိတ်ဆိုး၊ စိတ် ခုတယ်။ *Vmè gv̀zà ngv̀námì.* 'My mother got really angry.' အမေ တော်တော် စိတ်ဆိုး သွားပြီ။

☐ **vngv̀n**₂ *n:* angry person. စိတ်ဆိုး သူ၊ စိတ်ဆိုး လွယ်သူ။ *Vngv̀n pè díráí.* 'The angry person is coming.' လူစိတ်ဆိုး လာပြီ။

☐ **vngv̀nbòp** *n:* someone who easily gets angry. စိတ်ဆိုး လွယ်သူ၊ အမြဲ စိတ်ဆိုးလေ့ ရှိသူ။ |'angry person' + 'rot'|

Ngvndvm *pn:* Ngandam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngv̀nshà *n:* enemy. ရန်သူ။ *Ngv̀nshàrì tuqràì.* 'The enemies have come.' ရန်သူတွေ ရောက်ပြီ။ | 'angry' + '?' |

ngv̀nshò *n:* bull, ox, yak. နွား။ *Ngv̀nshòt wa tìsu màðe.* '(They) plow with oxen only.' နွားနဲ့ပဲ လယ်ထွန်တယ်။

ngvng *v.i:* 1. ascend. တက်တယ်။ *Nizo/nigong ngángshìe.* 'Raise the tail.' အမြီး မြှောက်တယ်။ *Só! nvmlesùng ngangámì.* 'Ok, let's go up to the sunset mountain.' နေဝင်တောင် တတ်ကြရအောင်။ 2. lift up. မတင်တယ်။ *Rúngdvnglòng ngvngòe.* 'I lift up the chair.' ကျွန်တော် ထိုင်ခုံကို မနေတယ်။

□ **ngang** *v.t:* third person singular form of ngvng.

ngv̀ng *v.i:* firm, strong. ခိုင်မာတယ်။ *Ngv̀ngv̀ng d̀ngd̀ng.* 'Tightly, strongly.' ခိုင်ခိုင် ခံ့ခံ့။ *Sh̀nglí té ngv̀nge.* 'The old tree is very strong.' သက်တန်းရင့်တဲ့ အပင်က ပိုခိုင်မာတယ်။ *Ngv̀ngv̀ng èrip.* 'Stand firmly.' မြဲမြံ ရုပ်ပီ။

□ **ngv̀ngv̀ng** *adv:* firmly. ခိုင်ခိုင် မာမာ။ *We yíng vl̀mí dvsaq ràe ngv̀ngv̀ng d̀ngd̀ngwa.* 'At that place it must be tied down firmly with bamboo string.' အဲဒီ နေရာမှာ ဝါးနွဲ့နွဲ့ ခိုင်ခိုင် ချည်ရတယ်။

ngvr wa onm onomatopoeic adverb; glance. ဟိုကြည့် ဒီကြည့် လုပ်တယ်။ *Ngvr wa dvjaqòe.* 'He glances at (it).' စောင်းမြောင်း ကြည့်တယ်။

Ngvsýng *pn:* Ngasang; name of the river in Lacit area. လချိတ် ဒေသရှိ မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

ngvt ⇔ **vngvt** 1. *v.i:* move. လှုပ်ရှားတယ်။ *Sh̀ngsvprì vngvtshìe.* 'The leaves are moving.' သစ်ရွက်တွေ လှုပ်ခါနေတယ်။ *Vngvtshì we ǹmb̀ng.* 'Moving air.' လှုပ်ရှားနေတဲ့ လေ။ 2. *n:* alive, living things. အရှင်။ *S̀mla vngvt; hang vngvt.* 'Movie or motion picture.' ရုပ်ရှင်။ *Wel̀ng vngvt íe lé!* 'You know, that one is alive.' အဲဒါ အရှင် ဟုတ်တယ်နော်။

Ngvtzú *pn:* Ngatzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ngvya *pn:* Ngaya; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Ngvz̀ngtaq *pn:* Ngazeungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngwà ⇔ **ngwá** *onm* onomatopoeic word; sound made by large bird. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ငှက်ကြီး တစ်မျိုးရဲ့ အော်သံ။ *Samèrì nò ngwàe.* 'The big bird Ngwa (the sound it makes).' ငှက်ကြီးတွေ အော်တယ်။ *Wedø ǹmrung yíng kèní vtíngv̀mkí nò ngwá ngwá wadø vkíqe* 'That manner, when the setting sun

starts moving "Ngwa Ngwa" this manner, (large birds)make noises.'

ngwe *v.t.*: avoid, elude, abscond. ရှောင်ကွင်းတယ်။ *Ku rvwá nø èngweð nø èdivme.*

'You would go eluding that village.'

အဲဒီ ရွာကို ရှောင်ကွင်းပြီး ခင်ဗျား သွားမယ်။

ngwetaq *n.*: tea pot, kettle. ရေခွေး ခရားအိုး။ <Shan

NY ny

nyà ⇔ **vnyà** *v.i.*: speak. ပြောတယ်။
<Ramethi area dialect. =vyà, shòn

nyan *n.*: brain. ဦးနှောက်။ <Bur.

nyaq ⇔ **vnyaq 1.** *v.i.*: inferior; poor; not
up to standard. ညံ့တယ်။ <Bur. **2.** *v.t.*:
swallow. မျိုချတယ်။ =naq

nyarà *n.*: cat. ကြောင်။ =mí

nyé ⇔ **né** *n.*: worm that eat taro. ပိန်းဥ စား
တဲ့ ပိုး။

Nyíkung *pn.*: Nyikhung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyímá *pn.*: Nyima; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyinday *pn.*: Nyindai; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyinpøñ *pn.*: Nyinpheun; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyinwang *pn.*: Nyinwang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nyìrè *n.*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nyùnmyán *pn.*: Nyummyan; a mountain
name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

O o

o *interj*: Oh!, well. အော်။ *O àngwà íwe tiqlòng.* 'Oh, It's always like that...' အော်၊ အမြဲ အဲဒီလို ပဲလေ။ *O í vdue.* 'Well, that could be the case.' အော်၊ အဲဒီလို ဖြစ်သင့်တယ်။

ó *part*: right?; marker which occurs utterance finally to draw a person's agreement. ဟုတ်တယ် ဟုတ်၊ အာရုံ စူးစိုက်မှု၊ တုန့်ပြန်မှုကို ရယူဖို့ ဝါကျ အဆုံးမှာ ပြောလေ့ ရှိတဲ့ စကားလုံး။ *Àng dì b'óí.* 'He did go, didn't he?' သူ သွားတယ် နော်။ |If it follows -e, takes the form ló. | = í

-ó *part*: nominal suffix to mark accompaniment, together, along with the N. နဲ့အတူ။ *Ngàó gvzà vtùké y'ngshà.* 'I argued with (them) a lot.' ကျွန်တော်နဲ့ အတိုက်အခံ တော်တော် ပြောခဲ့တယ်။ *N'ongmaq m'óng vl rìò n'ò b'óng l'ým d'ò vsh'ým we màb'óng.* '(They) resemble the ones we have in our land. However, (they) are not the same.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ ရှိတဲ့ (ငှက်)တွေနဲ့တော့ တူသလို ရှိပေမဲ့၊ မတူပါဘူး။

ò *adv*: yes! ဟုတ်ကဲ့။ *Nà Mvj'ínà dini má, ò dì l'ým íe.* 'Will you go to Myikyina?' 'Yes, I will.' ခင်ဗျား မြစ်ကြီးနားကို သွားမလား။ ဟုတ်ကဲ့ သွားမယ်။ *Ò tiqsé vb'ì íe.* 'Yes, it is the fourteenth (one).' ဟုတ်ကဲ့၊ ဆယ့်လေးဖြစ်တယ်။

-ò₁ *suff*: nominal possessive suffix. ရဲ့၊ ရဲ့။ ပိုင်ဆိုင်မှု ပြု နာမ်နောက်ဆက်။ *Àngò íàòe.* 'It is his.' Or 'It is for him.' သူ့ ဥစ္စာ ဟုတ်တယ်။ (သို့) သူ့အတွက် ဖြစ်တယ်။

-ò₂ *suff*: verbal suffix for marking transitive verbs. ပစ္စုပန်ပြ ကံရှိ ကြိယာ နောက်ဆက် ။ *Ló í n'ì r'íámò.* 'Well, if so, go and bring (it).' ကဲ ဒါဆိုရင် သွားယူပါ။ *Pà í n'ìg'ò y'ng'ým'òe.* 'Whatever, I will go and see.' ဘာပဲ ဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော် သွားကြည့်မယ်။ *Màta èalò.* 'Tell (her) that he is busy.' မအားဘူးလို့ ပြောလိုက်။ *Lv'gong kv'tn'òe.* 'I am planting corn.' ကျွန်တော် ပြောင်းဖူး စိုက်နေတယ်။ *Ch'òm w'àòe.* '(They) are building a house.' သူတို့ အိမ်ဆောက်နေကြတယ်။

ong *v.t.*: overcome, pass. အောင်တယ်။
<Bur.

òng, *clf.*: general classifier for counting things. ခု။ = lònḡ

òngyaq *n.*: night before last night. တစ်နေ့
ည။ = vzh̀ngyaq

oqà *n.*: thank. ကျေးဇူး တင်။ *Gvzà oqà íe.*
'Thank you.' ကျေးဇူး အများကြီး တင်ပါ

တယ်။

□ **oqà wa kà** *n.*: word of thanks.

ကျေးဇူးတင် စကား။ |'thank' + 'say' +
'word'|

óy *adv.*: Well. အို။ "Óy wezàṅg n̄ r̄vwèzàṅgí
vd̄òrké daqò lé" yà. '(He) said "Well,
the middle of the tree will smash that
place".' အို အဲဒီမှာတော့ (သစ်ပင်) အလယ်
လောက် ကနေ ရိုက်မိ လိမ့်မယ်။

ø₁ *n*: the vowel ø. သရ။

○ **ø₂** See the entry **rø₂**

-ø *suff*: nominal suffix marking locative of the N. ဌှိ၊ မှာ၊ တွင်။ နေရာပြ နာမ် နောက်ဆက်။
Kayíngø poq yàngà. 'Where did they open the school?' ဘယ်မှာ ဖွင့်ခဲ့တာလဲ။
Weyíngø ngà gø vbáng yìngà. 'I was there as one of them.' ကျွန်တော်လည်း အဲဒီမှာ ပါဝင်ခဲ့တယ်။
Darì dvgvv vsìng nø lóngbuqrì taqø vèl yàngì wae. 'Long ago, people lived in caves, it is said.' ရှေးတုန်းက လူတွေက ကျောက်ဂူတွေ ထဲမှာ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်လို့ ဆိုတယ်။
Nøngmaq móngø màvlpìn gvzà vèl dárì é. 'There are many kinds (of birds) that are not found in our land.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ မရှိတဲ့ (ငှက်တွေ) အများကြီး ပါတယ်။

ønba *pn*: Eunba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ønbe *pn*: Eunbe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ønGa *pn*: Eunga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ønNgvn *pn*: Eunningan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

øng *v.i*: contracted form of í + -ng, with vowel shift i>ø =**øng** 'copula' + 'first person singular verbal agreement suffix' respectively. ကျွန်တော် ဖြစ်တယ်။
Kagø èie lé! Ngà øngàè. 'Who are you? It's me.' ဘယ်သူလဲ ဟေ့။ ကျွန်တော် ပါ။

øng *adv*: yes; agreement particle. သဘောတူ ကြောင်းကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ **øngó!** 'Yes!' ဟုတ်ကဲ့ပါ။

øp *v.t*: rule (over people). အုပ်ချုပ်တယ်။
Àngí ø:pmòè. 'He rules.' သူ အုပ်ချုပ်တယ်။

□ **øpshú** *n*: ruler (person who rules). အုပ်ချုပ် သူ။ |'rule' + AGT.NOM. |

P p

pa *loc.n:* side; locational noun for direction. တစ်ဖက်။ *Rvmè yapa.* 'This side of the river.' မြစ် ဒီဖက်ခြမ်း။ *Vgwépa.* 'Left side.' ဘယ်ဖက်။ =lap, nùm

pá₂ *v.i:* multiply; hatch or give birth to more than ten in numbers. ဟူးတယ်၊ ဆယ်ကောင်ထက် မက ပေါက်ဖွားခြင်းကို ဆိုလိုတယ်။ *Kasè gvzà páe.* 'Give birth to many chicks.' အကောင် တော်တော် တိုးပွားတယ်။ [Exclusively with animate nouns. သက်ရှိများနှင့်သာ သုံးသည်။]

pà₁ *interr:* which, what. ဘာ။ *Pà íe ló.* 'What is it?' Or 'What's the matter?' ဘာလဲ။ (သို့) ဘာ ဖြစ်တာလဲ။ *Pà èwàdè.* 'What are you doing.' ဘာ လုပ်နေတာ လဲ။ |May change to high tone for emphasis. |

☐ **pà dvrà** *interr:* what sort of, what kind of thing it is. ဘယ်လို၊ မည်သို့သော အရာ။

☐ **pá₁** *adv:* What! (emphatic form). ဘာ။ =pà

☐ **pàdø** *interr:* how. ဘယ်လို။

☐ **pàdørá** *interr:* nothing else. ဘယ်လိုများ။ |'what' + 'manner' + 'again'|

☐ **pàgø** *interr:* whatever. ဘာမှ။ |'what' + 'also'|

☐ **pànø pàri** *n:* all sort of things. ဘာဘာ ညာညာ။

☐ **pànøpà** *n:* all sorts of things. ဘာတွေ ညာတွေ။

☐ **pànøt mànøt** *n:* without worry. အပူ အပင် ကင်း။ *Pànøt mànøt ngaqshè.* 'He is idly sitting, without worries.' သူ အပူပင် ကင်းစွာ ထိုင်နေတယ်။ =dòshú dògà, ngoqshì ngoqlà

☐ **pàshaqí** *adv:* how much. ဘယ်လောက် တောင်များ။ *Vs ìngrì pàshaqí dvshà rái.* 'How poor these people can be.' ဒီလူတွေ ဆင်းရဲလွန်း လိုက်တာ။

☐ **pàwá** *interr:* why. ဘာကြောင့်။ *Pàwá mèdi.* 'Why are you not going?' ဘာကြောင့် မသွားရတာလဲ။ |'what' + 'do'|

☐ **pàwálm wani** *conj:* the reason why. အဘယ်ကြောင့်လဲ ဆိုတော့။

|'what' + 'do' + PUR + 'say' + 'only'|

pà, *part*: instrumentative nominalizer; that one V, that thing V. တဲ့ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း။ *Dvtutnò pà*. 'The thing you connect.' ဆက်တဲ့ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း။ *Tvnuò pà*. 'The thing used for pointing.' ထိုးပြ၊ ညွှန်ပြရတဲ့ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း။ *Lo mvhèe lánò pà íe*. '(They) probably think we are anxious to go home.' ကျွန်တော်တို့ ပြန်ဖို့ အလျင်လို နေတယ် လို့ သူတို့ ထင်နေကြတယ်။ |<pà 'thing'| [Used in construction with copula to show uncertainty ('probably, maybe')]

pam *n*: bristly millipede. အမွှေး အမျှင် ရှိတဲ့ ပိုးနားသန် ကောင် တစ်မျိုး။ *Sci. Polyxenus lagurus*.

pàmvrà *n*: 1. common greeting expression. မင်္ဂလာပါ။ နှုတ်ခွန်း ဆက် စကား။ *Shvngbe sèng pàmvrà*. 'I greet you all.' အားလုံးကို နှုတ်ခွန်း ဆက်ပါတယ်။ *Svra gvbàpè sèng pàmvrà vlímò nong*. 'Let me go and say Hi to the great teacher.' ဆရာကြီးကို သွား နှုတ်ဆက်လိုက် ပါအုံးမယ်။ 2. be well or healthy. ကျန်းကျန်း မာမာ။ *Vkàng za we pàmvrà íapmì*. 'My grandfather was sicked, but now (he) recovered.' အဖိုး ဖျားခဲ့ပေမဲ့ အခုတော့ သက်သာ သွားပြီ။ *Dènila nò nongmaq rvp shvngbe pàmvrà íshàe*. 'These days, we, all the family members, are keeping

well.' အခုတစ်လော မိသားစုဝင်တွေ အားလုံး နေကောင်း ကျန်းမာ ကြပါတယ်။

pan₁ *v.i*: look for, search. ရှာဖွေတယ်။ [Phangring dialect.]

○ **pan**₂ See the entry **pvñ**

pán₁ ⇔ **vpán** *v.i*: 1. quick, fast, alert. လျင်မြန်တယ်၊ သွက်လက်တယ်။ *Vpán we tiqgò íe*. 'He is very alert/active person.' သွက်လက်တဲ့ သူ။ 2. quick in learning, understanding situations well. သိလွယ်၊ တတ်လွယ်တယ်။ *Pòngkwang nò shá vpáne*. 'Phongkwang is quick in learning.' ဖုန်ခွင် က သိလွယ် တတ်လွယ် တဲ့ သူ ဖြစ်တယ်။

□ **pán vshat** *adv*: be alert, stay alert, active. နိုးနိုး ကြားကြား။ *Pán vshat èwáshì*. 'Stay alert.' နိုးနိုး ကြားကြား နေ ပါ။

○ **pán**₂ See the entry **pvñ**

○ **pang** See the entry **pvng**

paq₁ *v.i*: astringent, like unripe persimmons. ဖန်တယ်။ = chaq

□ **paqgu** *n*: tender tea leaf. လက်ဖက် ရွက် အနုတွေနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ လက်ဖက် ခြောက်။

□ **paqkà** *n*: tea (plain tea). လက်ဖက် ခြောက်။ |'astringent' + 'bitter'| = shvpaq

☐ **paqkágwìn** *n*: teacup. ရေနှေးကြမ်းခွက်။ |'astringent' + 'bitter' + 'mug'|

☐ **paqlvp** *n*: tea. လက်ဖက်။ <Jp.

☐ **paqshoq** *n*: tea leaf. လက်ဖက်ရွက်အကြမ်း တွေ့နဲ့ လုပ်ထားတဲ့ လက်ဖက်ခြောက်။

paq₂ *n*: rice stew. ဆန်ပြုတ်။ <Jp. =tìshe

paq₃ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of tapping. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Wegò paq dègangò*. 'Strike that man.' အဲဒီလူကို ထုထောင်းလိုက်ပါ။

paq₄ ⇔ **vpaq₂** *v.i*: stick, glue. ကပ်တယ်။ = vsaq

paq₅ ⇔ **vpaq₃** *v.t*: cover, conceal. လွှမ်းခြုံတယ်။ ဖုံးအုပ်တယ်။ *Shóngsvprí nàpaqò*. 'Cover (them) with leaves.' သစ်ရွက် တွေ့နဲ့ ဖုံးအုပ်လိုက်ပါ။

paq₆ ⇔ **vpaq₄** *v.t*: beat (with flat object). ရိုက်နှက်တယ်။ ထုထောင်းတယ်။

paq₇ ⇔ **vpaq₁** *v.t*: cut up (outer layer) of log. အကြမ်း ဖျင်တယ်။ *Shónggùng lònq paqòe*. 'Cut up (the outer layer) of log.' သစ်တိုင်ကို အကြမ်း ဖျင်တယ်။ = chaq

paq₈ ⇔ **vpaq₅** *n*: cliff. ချောက် ကမ်းပါ။ [vpraq in Tangsarr dialect and vpyaq in Ramethi dialect.] = saq

paqbór *n*: beetle. နွားချေး ပိုး။ = hðbðr

paqchér *n*: butterfly. လိပ်ပြာ။

paqchok *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = nemvnmè

paqd̀vng *n*: yoke. ထမ်းပိုး။

paqmúm *n*: ashes. ဖြာဖြူ။ = shvmúm

paqnòen *n*: blanket. စောင် တစ်မျိုး။ = g̀vdòng

paqnøt *n*: flies. တောယင် ကောင်။ = paqsøt

paqr̀ungzíkwin *n*: bird; swallow. ပျံလွှား (ငှက်)။

paqsøn ⇔ **paqsøng** *n*: tree ferns. သစ်မင်း။ *Sci. Cyathea spp.*

paqsøt *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

paqsúng *adv*: upside-down. ဇောက်ထိုး။ *Paqsúng vsuqe*. 'It turned upside down.' ဇောက်ထိုး ကျနေတယ်။

paqshøp *n*: sand fly. တော ဖြုတ်ကောင်။ = shvmø søt, paqnøt

paqzı́ *n*: education, wisdom. ပညာရေး၊ ဉာဏ် ပညာ။ *Paqzı́ svnshı́ rı́*. 'Secular students.' ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတွေ။ <Jp.

☐ **paqzı́ paqrvt** *n*: wisdom, education. ဉာဏ်ပညာ။

☐ **paqzı́ vdè** *n*: learned person, philosopher. ပညာရှင်၊ အတွေးအခေါ် ပညာရှင်။ |'wisdom' + 'self'|

☐ **paqzı́ zi** *v.i*: advice. အကြံပေးတယ်။ *Svrapèı́ paqzı́ zi kà èshóma daqshà*. 'Teacher! tell us words of wisdom.'

ဆရာကြီး အကြံပေး စကား ပြောပေးပါ။
|'wisdom' + 'give'|

paqzì, *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ။

paqzì paqrè *n*: millipedes. ပိုးနွားသန်း၊
ကင်းနားသန် ကောင်။

paqz̀vng *n*: kind of lizard. ပုတ်သင်ညို တစ်
မျိုး။

☐ **paqzì gungnang** *n*: lizard. ပုတ် သင်
ညို။ <Mangrung dialect.

☐ **paqz̀vng gòngnvng** *n*: lizard. ပုတ်
သင်ညို။ <Mangrung dialect. =paqzì
gùngnvng

☐ **s̀vng paqz̀vng** ⇔ **s̀vngzà paqz̀vng**
n: lizard. ပုတ်သင်ညို။

pàsaq lvp *n*: type of leaf used for
smoothing bamboo cups. ဝါး ခွက်များ
ပြောင်ချောအောင် တိုက်တဲ့ သစ်ရွက် တစ်မျိုး။

pày *n*: playing cards, gambling. ဖဲ ကစား
တယ်။ အလောင်း ကစား လုပ်တယ်။ *Mìwàrì nò
pày gvzà dóe*. 'The Chinese gamble a
lot.' တရုတ်တွေ ဖဲကစား တော်တော် ဝါသနာ
ထုံကြတယ်။

pazit ⇔ **paqzit** *n*: towel. သတက်။ <Shan

pàzung *n*: blanket. ကုလားစောင် တစ်မျိုး။

pé, *v.t.*: put on, hang on, wear on
shoulder, such as sword, basket. လွယ်
ထားတယ်။ *Dìnggúng péde*. 'Sling a bag.'
လွယ်အိတ် လွယ်ထားတယ်။

pé, *1. n*: basket carried on the back (on
shoulders or with forehead). ပလိုင်။ *Pé
zatnòe* 'Weave a basket.' ပုလိုင် ယက်
တယ်။ [It has no holes; very tightly
woven. အပေါက်မပါအောင် အပိတ်ရက်လုပ်
သော ပုလိုင်ကို ဆိုတယ်။] **2. clf**: classifier
for counting numbers of baskets.
တောင်း အရည် အတွက်ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံး
တဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Lvgong tiqé zaq
daqà*. 'He brought a basketful of corn.'
ပြောင်းဖူး တစ်တောင်း သယ်လာ ခဲ့တယ်။

pé, *interj*: onomatopoeic adverb; shit.
မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Pé akvt wa èdì
daqì mó*. 'Shit, you just came.' ထို အခုမှ
လာရသလား။

pè *kin*: **1.** father. ဖခင်။ **2.** classifier for
counting male humans. ယောက်ျား။
အမျိုးသားကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။
Tiqè 'One person.' ယောက်ျား တစ်
ယောက်။ |It requires one of the
possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

☐ **pèdong** *n*: paternal relatives. ဖခင်
ဖက်မှ ဆွေမျိုးတွေ၊ ဆွေမျိုးရင်းချာ။

☐ **pèjòng** *n*: real son or offspring. မျိုး
စစ်၊ သွေး မရော အမျိုးသန့်တဲ့ သူ။

☐ **pèmè** *v.i*: core, origin, main. အဓိက
ဖြစ်သော။ *Pèmè m̀nggr̀ng*. 'The
old/main Mangrung.' အဓိက မန်ရှုံ။
|'father' + 'mother'|

□ **pèrì pènàm** *n*: relatives. ဆွေမျိုး
သားချင်း။ <Mangrung dialect. =pèrì
pèyàng

pèbe *quant*: all, everything. အားလုံး။
အလုံးစုံ။ <Mabu and Chan dialect.
=shvngbe, baytaq

pènàm *n*: bush; any kind of tree
branches that are used for sitting
purposes. ချုံပင် (သို့) သစ်ခက် သစ်လက်။
ခင်းထိုင်ရန်အတွက် ခုတ်ဖြတ် ထားတဲ့ အကိုင်း
အခက် တွေကို ခေါ်တယ်။ *Pènàm èrvnatnò.*
'Cut and bring the branches.' သစ်ခက်
သစ်လက် တွေ ခုတ်ဖြတ် လာခဲ့ပါ။

peq₁ *v.i*: pop, as with a fire crackling,
smack. မီး ပေါက်တယ်။ *Yapìn shóng nò
svmi peqe.* 'This kind of wood pops or
sparkles.' ဒီလိုမျိုး ထင်း မီးပေါက်တယ်။

peq₂ *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verbs *dvt* 'break (string)' *rvt*
'break (leaf)'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။
ပဲ့တယ်။ *Peq rvtnòe.* 'Cut off.' ပြတ်သွား
အောင် ဖြတ်တယ်။

pèzóm *n*: type of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။
=uqse

pí *onm* onomatopoeic adverb; the sound
of spitting. မြည်သံစွဲ။ ထို။ *Pí kvtdø cha we
vsìng.* 'Shit!, what a lowclass person!'
ထို အဲဒီလို လူစားမျိုး။ =twí

pì *n*: iron, metal. သံ။ <Jp. =shv̀m

pidiyu *n*: video. ဗွီတီယို။ <Eng.

pim *v.t*: get rash or be burnt by poison
tree. အပူ လောင်တယ်။ လောင်တယ်။
အဆိပ်ပင် တစ်မျိုး ကြောင့် အရည်ပြား အဆိပ်
သင့်တယ်။

pin ⇔ **pyen** *n*: soldier, army. စစ်သား။
<Jp.

□ **pin dap** *n*: army. စစ်တပ်။

□ **pin du** *n*: captain. ဗိုလ်ကြီး။

□ **pin la** *n*: soldier. စစ်သား။ ရဲဘော်။

pip *n*: disease like smallpox found in
pork. ဝက်သားမှာ ပါတဲ့ ကျောက်ပေါက်လို
အနာ တစ်မျိုး။ = waq pip

piq ⇔ **vpiq** *v.i*: turn into. ဖြစ်ပေါ်။ ဖြစ်ပျက်
လာတယ်။ *Àngwa kàsiq rats̀hì nò gilà shore
vpiq yàngà.* 'He vowed himself and
thus (the creator) turned (him) into a
hero/a strong person.' သူ့ဖါသာသူ သစ္စာ
ပြုပြီး နောင်မှာ သူရဲကောင်း တစ်ယောက် ဖြစ်လာ
ခဲ့တယ်။ = vpo

písuq *adv*: fizzle out, subside. အဖျား ရှုံး
တယ်။ *Tiqnóngdøp dvzaqshì bòshà lònq nò
písuq m̀ng íámì.* 'What (we) have
worked hard the whole year for ended
up with upside down result.' တစ်နှစ်
ပတ်လုံး ကြိုးစားခဲ့ တာတွေ အားလုံး အဖျား ရှုံး
သွားတယ်။

pit vmit *n*: press flat. ပြားပြား ဖိမိတယ်။ *Pit
vmit shvnalkède.* 'Pressed down
complete flat.' ပြားပြားဝပ် ဖိမိတယ်။

po *v.t.*: turn to face, turn one's head.

မျက်နှာ လှည့်တယ်။

☐ **poshì** *v.i.*: revolve. စိတ် ပြောင်းတယ်။

Lým poshìe. 'Turn all the way around.' ရုတ်တရက် စိတ်ပြောင်း သွားတယ်။

pò₁ *n.*: all, whole (with time words). တစ်ခုလုံး ဖြစ်ခြင်းကို ဖော်ပြရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ် ရှေ့ဆက်။

☐ **pòni** *n.*: the whole day. တစ်နေ့လုံး။
Dèni pòni shø zaqe. 'Today the whole day it rains.' ဒီနေ့ တစ်နေ့လုံး မိုးရွာတယ်။

☐ **pònóng** *n.*: the whole year. တစ်နှစ်ပတ်လုံး။

☐ **pòsháng** *n.*: the whole morning တစ်မနက် လုံး။

☐ **pòyaq** *n.*: the whole night. တစ်ညလုံး။
Zilàngrèrì poyaq vhaqshìapmì. 'The whole night the youths made noises.' လူငယ်တွေ တစ်ညလုံး ဆူညံကြတယ်။

pò₂ ⇔ **vpò** *v.t.*: make a bet. လောင်းကြေး ထပ်တယ်။ *Nvngwà tiqgoí pòkee.* 'Make a bet with a cow.' နွား တစ်ကောင် လောင်းကြေး ထပ်တယ်။

póng, *clf.*: classifier for counting numbers of groups (of people), portions, bunches/bundles (of loose vegetables), piles (of excrement),

packs (of medicines packaged together), a group of buildings. အစု၊ အဖွဲ့၊ အအုပ်၊ အသင်း၊ အဖွဲ့၊ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shøn tiqpóng.* 'One clump of weeds.' မြက် တစ်အုပ်။ = mvdò, mvzuq

○ **póng₂** See the entry **púng₁**

pòng *n.*: steam pot. ပေါင်းအိုး။

☐ **pòngshòq** *n.*: loofah used as a sponge or scourer. သပွတ်အူ။
|'loofah' + 'nest'|

pong dvpóng *n.*: swell, chubby. ပွတုတ်တုတ်။

pònggwè ⇔ **pònggwèré** *n.*: older woman. အမျိုး သမီးကြီး။ *Pònggwèré mèlai kvn laqkøtnò.* 'Let the women cook curry.' အမျိုးသမီးကြီး တွေက ဟင်းချက် ပါစေ။

pònggwì *n.*: Buddhist monk. ဘုန်းကြီး။

☐ **pònggwìmè** *n.*: Buddhist nun. မယ်သီလရှင်။ |'monk' + 'female'|

☐ **pònggwìzùng** *n.*: Buddhist monastery. ဘုန်းကြီး ကျောင်း။ |'monk' + 'school'|

ponglóng *n.*: large pot with handles. လက်ကိုင်ပါ အိုးကြီး တစ်မျိုး။ = zòmpóng, zòngponglóng

póngràng *n.*: treasure, pile. အစု အပုံကြီး။ [As in *ìshøt póngràng.*]

pòngsvp *n*: vegetable sponge, leaf. သပွတ်အူ ရွက်။

○ **póngshòng** See the entry **póshì**

pop *onm* onomatopoeic adverb; the sound of popping. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Rvgaq kèní popwa borlong we shvlaq.* 'The salt (water) which pops out from the ground.' မြေကြီး ထဲကနေ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ဆားရေ။

poq₁ *v.t*: 1. open, make a hole. ဖွင့်တယ်၊ အပေါက် ဖောက်တယ်။ *Bvlín lònq èpoqò.* 'Open the bottle.' ပုလင်း ဖွင့်ပါ။ 2. explode. ပေါက်ကွဲတယ်။ *Bùm poqe.* 'Bomb explodes.' ပုံး ပေါက်ကွဲတယ်။

poq₂ *clf*: classifier for counting numbers of times or frequency. အကြိမ် အရည် အတွက်ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqpoq.* 'One time.' တစ်ကြိမ်၊ တစ်ခေါက်။ *Shóng vshòmpoq rí bthà.* '(He) carried wood three times.' သူ ထင်းသုံးခါ သယ်တယ်။ = baq

poq₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tvp* 'catch'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Poq tapmòe.* '(They) Arrested (him).' ဆုပ် ဖမ်းလိုက်တယ်။

poqgvng *n*: woman's sarong with white and dark broad stripes. ရဝမ် အမျိုးသမီး ဝတ် လုံချည် တစ်မျိုး။

poqlvm *n*: gaur, bison. ပြောင်။ *Sci. Bos gaurus, previously Bibos gauris.*

pòr *n*: flesh, skin. အရေခွံ။

□ **pòrlàng** *n*: skin. အရေခွံ၊ သရေ ပြား။

póshì *v.i*: guarantee, give assurance. အာမ ခံတယ်၊ တာဝန် ယူတယ်။ = vmaqkvmshì

□ **póngshòng** *v.i*: first person singular form of **póshì**.

pòy *v.i*: fade (of dignity). အရောင် မှေးမိန် သွားတယ်။ <Jp.

pò₁ *n*: village, place; formative in noun compounds. ရွာ။ နေရာ။ *Rakwìpò.* 'Rakhwi village.' ရာခွီ ရွာ၊ ဒေသ။ *Kònglìngpò.* 'Khaunglang village.' ခေါင်လန်ဖူး ရွာ၊ ဒေသ။ [**pò** is more for the group of people living in a place, while *rvwá* is more for the place.]

pò₂ *v.t*: plough. ထည်ထိုး ပြီးနောက် ထွန်ယက် တယ်၊ မြေညီအောင် ထွန်ယက်တယ်။

pò₃ ⇔ **vpò** *v.i*: 1. expensive, costly. ဈေးကြီးတယ်၊ အဖိုး တန်တယ်။ *Gvzà vpòe.* 'It is very precious.' ဈေး ကြီးတယ်။ *Chòmpòt mvnòrì gvzà vpò lúngì.* 'The land price became very expensive.' အိမ်မြေ တန်ဖိုး အတော် တက်လာတယ်။ 2. honour. ရိုသေတယ်။ *Vdóí svrapè s'ing gvzà vpòòe.* 'Adeu honours his teacher so much.' အဒီးက သူ့ဆရာကို တော်တော် ရိုသေ လေးစားတယ်။

pò *n*: valuable object. အဖိုးတန် ပစ္စည်း။ = vpòpvn

□ **pòdòm** *n*: bank. တာမ်။

❑ **pòdòm** *n*: the last item paid as a bridal price. ကွမ်းဖိုး အဖြစ် နောက်ဆုံး ပေးတဲ့ ပစ္စည်း။ [Usually given an animal either cow or buffalo. ကျွဲနွား စသည် တရိစ္ဆာန် တစ်ကောင်ကောင် ပေးလေ့ ရှိသည်။]

❑ **pòdùng** *n*: treasure trove. ရတနာ သိုက်၊ ရတနာ တွင်း။

❑ **pògúng** *n*: paying back the bridal price. ပြန်လည် ပေးဆပ်တဲ့ ကွမ်းဖိုး။

❑ **pòháp** *n*: pile of valuable objects. ရတနာ အပုံ။ |'valuable object' + 'plenty'|

❑ **pòjá pònung** *n*: extremely rich, wealth. မရေ့ မတွက်၊ မကုန်ခန်း နိုင်တဲ့ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝမှု။

❑ **pòkeq** *n*: solid valuable item. အဖိုးတန် ကုန်မှာ ပစ္စည်း။ |'valuable object' + 'hard'|

❑ **pòsha** *n*: line of gold soil. ရွှေကြော၊ ရွှေပါတဲ့ မြေဆီလွှာ။

❑ **pòshi pòmè** *n*: valuable object. အဖိုးတန် ပစ္စည်း။ |'valuable object' + 'small' + 'valuable object' + 'augmentative'|

pøl *v.i*: have hives, nettle rash. အင်ပျဉ် ထတယ်။

pøm *v.t*: ferment. အချဉ် တည်တယ်၊ အပုပ် ခံတယ်။

pómø *n*: root crop used in medicine. မခြစ်ဥ။ [Mvchit and pómø are the same plant, but the latter grows only in the snow mountains (the Himalayas).] = púmø

pøn *v.i*: enough, sufficient. လောက်တယ်၊ လုံလောက်တယ်။ *Dènóng nø vbót mèpønkeì.* 'We have insufficient paddy for this year.' ဒီနှစ်အတွက် စပါး မလုံလောက်ပါ။

pón *v.t*: 1. untie, undo. ဖြေပေးတယ်။ *Nvngwà sòmri èpónað.* 'Untie the cow's rope.' နွားကို ကြိုးဖြေပေး လိုက်ပါ။ 2. explain, clarify. ရှင်းပြတယ်။ *Wervp wervp chòm vdá lým rvt nò kóngangò nø pónang y'ngà.* 'I explained to them for every family to have a house.' အိမ်ထောင်စုတိုင်း နေအိမ် ရှိကြဖို့ ကျွန်တော် ဟောပြောခဲ့။ ရှင်းပြပေး ခဲ့တယ်။

pøng ⇔ **póng₂** *dem*: over there. ဟိုး။ *Póngy'ng èsádàngà.* 'Wait for me over there.' ဟိုး နေရာမှာ ကျွန်တော့်ကို စောင့်နေပါ။

póng₁ *v.i*: abundant, plenty. ပေါများတယ်၊ ပေါကြွယ်ဝတယ်။ *Àngsvp póngè.* 'Abundance of leaves.' အရွက် ပေါများတယ်။ *Ìshot póngè.* 'Abundant blessings.' ကောင်းချီး ပေါကြွယ် ဝတယ်။

○ **póng₂** See the entry **pøng**

pøngtá ram *n*: ground floor. အိမ် အောက်ထပ်။

pøp ⇔ **vpøp** *v.t.*: sprinkle (water). ဖျန်းတယ်။

pøq *v.i.*: sick. ဖျားတယ်။ *Vm vlëshì rvt vrá pøqe.* '(He) is sick again, because he ate the wrong food.' အစား မှားလို့ ပြန်ဖျားတယ်။ = **pú**

pør *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vhà* 'reveal'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ *Pør vhadè.* 'Open up everything and speak.' အိတ်သွန် ဖါ မှောက် ထုတ်ပြောတယ်။

pør₁ *v.i.*: spicy like Sichwan pepper. ငရုတ်ကောင် စပ်သလိုမျိုး ကျင်စပ်တယ်။ = **pól**

pør₂ *v.i.*: nettle rash, allergic. အင်ပျဉ် ထ။ ဓါတ် မတည့်။ = **pim**

pør *mvgang n.*: spicily. ထိုးထိုး ထောင်ထောင်။ *Vni pør mvgang íe.* 'Hair is spicily upright.' ဆံပင် ထိုးထိုး ထောင်ထောင် ဖြစ်နေတယ်။ = **shøq mvshøq**

pøshùl *n.*: frying pan. ဒယ်အိုး အငယ်။

pøtpúm *n.*: bosom. ရင်ခွင်။ *Zøngrake nø nvmè pøtpúm lómðìng wa rvt màràn yoqdùng mènàlòmni.* 'When it is cold do not rely on the exotic blanket (because) you have the warm bosom of your mother,.' ချမ်းအေးတဲ့ အခါ နွေးထွေးတဲ့ သင့်မိခင် ရင်ခွင် ရှိလို့ ရပ်ခြားမှ ခြုံစောင်ကို အား မကိုးပါနဲ့။

pu *onm* onomatopoeic adverb; the sound of blowing wind. မြည်သံစွဲ ကြိယာ

ဝိသေသန။ *"Pu Pu" wa vherò.* 'Blow the air (by his nose) "Phu Phu".' ဖူးဖူး ကနဲ မှုတ်တယ်။

pú₁ *n.*: bird; owl. ဇီးကွက် (ငှက်)။ *Pú gola dvmshìe.* 'The owls are sitting.' ဇီးကွက်တွေ စီတန်း ထိုင်နေကြတယ်။ *Vpú nø yaqdøngí lange.* 'Owl flies in the night.' ဇီးကွက်က ညအခါ ဖျံတယ်။

□ **púdøng** *n.*: bird; owl, brown fish-owl. ဇီးကွက် တစ်မျိုး၊ ဒီးဒုတ် (ငှက်)။

□ **púzi** *n.*: bird; owl, barn owl. ဇီးကွက် တစ်မျိုး။

pú₂ *v.i.*: sick again. ပြန် ဖျားတယ်။ = **pøq**

pù₁ ⇔ **vpù** *v.t.*: blow, disperse. ဖူး၊ မှုတ်တယ်။ *Svmi nàpùò.* 'You blow the fire.' ခင်ဗျား မီး မှုတ်ပါ။

pù₂ *clf.*: classifier for small patch of ground, field, flower, cloud. သေးငယ်တဲ့ အခင်း၊ မြက်ခင်း၊ ပြောင်းဖူးခင်း စတာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shøn tiqpù.* 'One small field of grass.' မြက်ခင်းလေး တစ်ခင်း။ *Rvmá tiqpù.* 'One small rice field.' တောင်ယာ တစ်ခင်း။

púl *v.t.*: pull up (vigorously). (မြက်) နုတ်တယ်။ *Shønà púlòe.* '(He) is pulling up a weed.' သူ မြက်ပင်ကို နုတ်ပါ။

pum₁ *v.t.*: crowd together, assemble, swarm. အုံတယ်။ *Kwárit pumòe.* 'Bees swarm at him.' ပျား အုံနေတယ်။

pum₂ ⇔ **vpum** *v.t.*: bubble. ပွက်ပွက် ဆူတယ်။ *Vmpà taq svmi loq rvt vpumòe.* 'Because of over heating the rice pot is bubbling.' မီး များလို့ ထမင်းအိုး ပွက်ပွက် ဆူတယ်။

púm *v.t.*: hold (child) in the arms, hug. ပွေ့တယ်။ ပွေ့ဖက်တယ်။ *Svmré gò púmòe.* 'Hold up the child.' ကလေးငယ်ကို ပွေ့ချီတယ်။ *Vsvng vnié gò vpúmkee.* 'Two people are hugging each other.' လူ နှစ်ယောက် ပွေ့ဖက် နေကြတယ်။

pung₁ *v.t.*: begin, start. အစ ပြုတယ်။ *Dèng kèni bñli pungie.* 'From this year we begin the work.' ဒီနှစ် ကနေ အလုပ် စတင်ကြတယ်။ [Native word; can also follow main verb to mean 'begin to do'.] = pvng

pung₂ ⇔ **pong** *n.*: group, association, denomination. အသင်း၊ အဖွဲ့၊ ဂိုဏ်းဂဏ။ *Àngpungpung vwálshie.* 'Dividing into groups.' အသင်းတွေ ကွဲပြားကြတယ်။ *Àngpung àngpung dvhómshài.* 'Let's form ourselves into groups.' အဖွဲ့လိုက် စုစည်းကြတယ်။ [It refers to group of people only. It is not used now for church congregation, replaced by shvngòmré.] <Jp. =mvdò

púng₁ *v.t.*: open. ဖွင့်တယ်။ *Vmpà taq púngòe.* '(He) is opening up the rice

pot's lid.' သူ ထမင်း အိုးကို ဖွင့်တယ်။ *Àngi púngòe.* 'He opens it.' သူ ဖွင့်တယ်။

☐ **póng₂** *v.t.*: reveal, open up. ဖွင့်တယ်။ ဖော်ထုတ်တယ်။

púng₂ *n.*: phone (object or call). ဖုန်း။ *Púng chingòe.* 'Book a phone call.' ဖုန်း ချိန်းတယ်။

☐ **púng go** *v.t.*: make phone call. ဖုန်း ခေါ်တယ်။

pùng₁ *v.t.*: clear away mist (of the sun). တိမ် ကင်းစင်တယ်။

pùng₂ *v.t.*: emerge. ထွက်ပေါ် လာတယ်။ *Kayng kèni púnglúngò má èyìngnòng.* 'Watch out from where it would come out.' ဘယ်ကနေ ထွက်ပေါ် လာမလဲ ကြည့်ကြပါ။

pùngbàng ⇔ **pòngbàng** *n.*: power, influence, glory. ဂုဏ် အရှိန်အဝါ။ *Shòlshú pè pòngbàng shóre.* 'The glory of the leader is shining.' ဦးဆောင်သူရဲ့ အရှိန်အဝါ တောက်ပ နေတယ်။

púngdòng wa *adv.*: white complexion. ဖြူဖြူ ဖွေးဖွေး။

pùngnál gòem *n.*: the ninth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-August to mid-September. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ နဝမ လ။

puq₁ *v.i:* dark grey (almost black).

မီးခိုးရောင်။

☐ **puq lvpuq** *adv:* darkish. မဲပုတ်ပုတ်။

puq₂ *clf:* classifier for counting numbers

of cloth pieces. ပိတ်စ အတို အစ တွေကို

ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

Laqtun tiqpuq èlùvtnò. 'Bring a piece of cloth.' အဝတ်စ တစ်ခု ယူလာပါ။

puq₃ ⇔ **vpuq** *v.t:* cover up. ဖုံးအုပ်တယ်။

= vpaq

puq₄ *n:* common syllable which appears

with words related to belly. ဝမ်းဗိုက်နဲ့

ဆက်စပ်တဲ့ စကားလုံး တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့

စကားလုံး။

☐ **puqkè** *n:* stomach. အစာ အိမ်။

☐ **puqnøn** *n:* womb. သင်္ကန်း။

☐ **puqrì** *n:* navel. ချက်။

☐ **puqwá** *n:* belly. ဗိုက်။ = pvwá

puqdóng *n:* mould. မှို. မှိုတက်တဲ့ အနံ့။ *Sha*

dvcho rì puqdóng shong ngàvpmì. 'The

dried meat got mouldy.' အသား ခြောက်

တွေ မှိုတက် ကုန်ပြီ။

☐ **puqdóngshong** *n:* mouldy smell.

မှိုတက်တဲ့ အနံ့။

puqgang dvpoqshì *v.i:* pull the hair

the release the air. ဆံပင် ဆွဲပြီး အသံမှို

အောင် လုပ်တယ်။ ခေါင်းကိုက် သက်သာ တယ်

လို့ အယူ ရှိတယ်။

puqgàr *n:* millipedes. ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနား

သန်ကောင်။ = paqzi paqrè Sci.

Sphaerotheriida.

puqsùng *n:* mould. မှို။ = puqdóng

pùshong *n:* bad smell, rotten smell. အ

ပုတ် နံ့။ = puqshòq

put *v.t:* pull out (small plants). (အပင်ငယ်

လေး တွေကို) ဆွဲနှုတ်တယ်။ *Shòn tiqhà*

putnòe. 'I'm pulling out a grass.' မြက်

တစ်ပင် ဆွဲနှုတ်တယ်။

pvga *n:* goods. ကုန် ပစ္စည်း။

☐ **pvga ga** *v.i:* do business. အရောင်း အ

ဝယ် လုပ်တယ်။ *Pvga gavme, pvga*

gashie. 'Do business.' အရောင်း အဝယ်

လုပ်တယ်။

pvl₁ *v.i:* barren or dull (of rice plants).

ဖျင်းတယ်။ *Vbò p'íle.* 'Barren paddy.' စပါး

ဖျင်းတယ်။

pvl₂ *v.i:* astringent. ဖန်တယ်။ = paq

pvla *n:* poison, toxin. အဆိတ်။

☐ **pvla mùng** *n:* poison-white. အဆိပ်

ဖြူ။

☐ **pvla naq** *n:* poison black. အဆိပ် မဲ။

☐ **pvla tvrè** *n:* arrow container. မြှား

ဗူး။ = pvla dvláng

☐ **pvladvláng** *n:* poison arrow

container. အဆိပ် မြှားတံ ထည့်တဲ့ ဝါးဗူး။

= pvla tvrè

pvlá *n:* viscera. ကလီစာ ဝေစူ။ [Tripe or

viscera of animal which is boiled and

chained (or made string) on a stick for

distribution. ကလီစာများကို ပြုတ်ပြီး ဝါး
ချောင်းတွင် သီထားတဲ့ အသား ချောင်းကို ဆို
တယ်။]

pvláng lvp *n*: Asiatic pennywort မြင်းခွာ
ရွက်။ <Jp. =kvláng svp. Sci. *Centella
asiatica*.

pvlaq kin: great grandchild. မြစ်။

pvlasdik *n*: plastic. ပလပ် စတစ်။ <Eng.

pvlàsè *n*: spirit. ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ။

pvlè *n*: tongue. လျှာ။

pvlí kin: grandchild. မြေး။ *Ngà nò pvlí
vshòmgó vdáe*. 'I got three
grandchildren.' ကျွန်တော်မှာ မြေး သုံး
ယောက် ရှိတယ်။

☐ **pvlí pvlaq** *n*: great grandchild. မြေး
မြစ်။

pvlong *v.i*: **1.** wave. လှိုင်း ထတယ်၊ လှုပ်ရှား
တယ်။ *Tíma pvlonge*. 'The river's tide
swell.' လှိုင်း ထတယ်။ **2.** in a state of
turmoil or bustle. လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်
တယ်။ *Vsìngrì pvlonge*. 'People are
bustling.' လူတွေ လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်တယ်။

○ **pvlòng** See the entry **pvlung**

pvl1 **1.** *v.t*: lay down, lay out, lay flat.
ခင်းကျင်းတယ်။ *Laqtun dùng pèluò*. 'Lay
out/spread the blanket.' စောင်ကို ခင်း
လိုက်ပါ။ **2.** *n*: mat used on floor of
house, also 'floor of house'. ဖျာ၊ အခင်း။
Pvlu pvlùè. 'Spread the mat.' ဖျာ ခင်း

တယ်။ *Lóng pvl1 tiqgò*. 'One flat rock.'
ကျောက်ဖျာ တစ်ချပ်။ *Chòm pvl1*. 'House
floor.' အိမ် ကြမ်းခင်း။

pvlung ⇔ **pvlùng** *v.t*: kick. ကန်တယ်။

☐ **pvlòng** *v.i*: first person singular
form of kick ပထမ လူ ကန်တယ်။

pvlvt *v.t*: flick, strike တောက်တယ်။

☐ **pvlvt gongsing** *n*: harp. စောင်း။
= mvkwìq kunkúng

pvlwàng *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

pvn₁ *n*: thigh. ပေါင်း။

☐ **pvn₁siq₁** *n*: knee. ဒူး။ |'thigh' +
'joint'| = bvnsiq

☐ **pvn₁tùng** *n*: thigh. ပေါင်း။ |'thigh' +
CLF.long, thick objects| = bvntùng

pvn₂ *v.t*: tie with strings. ဝါးနှိုးနဲ့ ချည်တယ်။
= dvchtv, svn

☐ **pan₂** *v.t*: third person singular form
of pvn.

pvn₁ *v.t*: **1.** create, make. ဖန်ဆင်းတယ်။ **2.**
invent. တီထွင်တယ်။

☐ **pán₂** *v.t*: third person singular form
of pvn.

☐ **pvn₁nm₁vn₁dv₁mò** *n*: creator God. ဖန်
ဆင်း ရှင် ဘုရား။ |'create' + 'create' +
'God'|

☐ **pvn₁nm₁vn₁shú** *n*: creator. ဖန်ဆင်း ရှင်။
|'create' + 'create' + AGT.NOM|

pvn₂ ⇔ **vpvn** *v.i.*: complement taking verb; quick, fast, alert to V. နားလည်လွယ်တယ်။

pvn *clf.*: 1. classifier for counting numbers of kinds. အမျိုးအစား တစ်မျိုး နှစ်မျိုး စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။ *Tiqpvn*. 'One kind.' တစ်မျိုး။ *Vbi pvn*. 'Four kinds.' လေးမျိုး။ 2. nominalizer; the kind of the V. မျိုး။ *Wepèi kàngò pvn shvlae*. 'The kind that person driving is a good one.' အဲဒီလူမောင်းတဲ့ဟာမျိုးက ကောင်းတယ်။

☐ **pvnni pvnvm** *n.*: various kinds, all kinds. အရာရာ အားလုံး မျိုးစုံစုံ လင်လင်။

pva *n.*: fertile soil. မြေဩဇာ၊ မြေဆီလွှာ။ = ngò, lèt

○ **pvnám** See the entry **pvnvm**

pvnvvn *n.*: bow or crossbow. လေး၊ မြား။

pvnvpvn wa *adv.*: be quick, be lively, be smart. သွက်လက်၊ ဖျက်လတ်၊ လျင်လျင် မြန်မြန်။

pvnung *n.*: throat. လည်ချောင်း။ = mvnung, pvyung

pvnvm *v.t.*: to smell, to kiss. နမ်းရှူတယ်။ *Shóngwvt tiqhà pvnvmòe*. 'I am kissing a flower.' ကျွန်တော် ပန်း တစ်ပွင့်ကို နမ်းရှူ နေတယ်။

☐ **pvnám** *v.t.*: third person singular form of pvnvm.

pvnvmgvm *n.*: type of edible plant. အရွက် တစ်မျိုး။

pvnvt *n.*: slippers. ဖိနပ်။ <Bur.

pvngr₁ *v.t.*: pile, accumulate. စုပုံတယ်။

☐ **pang** *v.t.*: third person singular form of pvngr. *Vbòri pangòe*. 'He is piling up the paddy.' စပါးတွေကို စုပုံတယ်။

pvngr₂ *loc.n.*: down, below (needs dang), lower, under. အောက်ပိုင်း။ *Pvngrkaq* 'Downward.' အောက် ဖက်ကို။ *Pvngrdang kèní*. 'From down below.' အောက် ပိုင်းမှ။ *Pvngrdang sng dngge*. 'I am going down.' အောက် ပိုင်းကို သွားတယ်။

☐ **pvngrdang** *n.*: lower place. အောက်အရပ်။ | 'down' + CLF.side|

☐ **pvngrlap** *n.*: outside. အပြင် ဖက်။ *Pvngrlap sng die*. 'Going outside.' အပြင်ကို ထွက်တယ်။

☐ **pvngrnàm** *loc.n.*: lower section of a hill. တောင်ခြေရင်း၊ ရေချောင်း နံဘေးက တောင်ခြေရင်း အောက်ပိုင်းကို ဆိုတယ်။

☐ **pvngrsvng** *n.*: down river. မြစ်အောက်ပိုင်း။ | 'lower' + 'section'|

☐ **pvngrtut** *n.*: lower part (of river). အောက်ပိုင်း။

☐ **pvngrutrit** *n*: people who live on the lower part of the Ramethi. မြစ်အောက် ပိုင်း။ |'down' + 'section' + PL|

☐ **pvngrýng** *loc.n*: over there. ဟိုဖက် ပိုင်း။ |'down' + LOC|

pvngr₃ *adv*: day (or any time words) after. နောက် (နေ့လ၊ နှစ်)။ *Wedø nàtaq bthø kí nø màvlámi pvngrni nø*. 'That manner, if you hammer with sword handle, the day after that (there) won't be (any fish).' အဲဒီလို လုပ်လိုက် ရင် တော့ နောက်နေ့ မှာ ဘာမှ ရှိမှာ မဟုတ်ဘူး။ |It can change to high tone for emphasis.|

☐ **pvngrni** *n*: day after tomorrow. နောက် တစ်ရက်။

☐ **pvngrnóng** *n*: year after next. နောင် နှစ်။

pvngr *n*: tube, container; formative in noun compounds. ရေ ပစ္စည်းတွေ ထည့်ရ သော (ဝါး) ကျဉ်ထောက်။ *Tip vng*. 'Tube used for fetching water.' ရေ သယ်တဲ့ ဝါး ကျဉ်ထောက်။

pvngr₁ *n*: bamboo food steamer. ပေါင်းချောင်း။ = pòng

pvngr₂ *v.t*: 1. begin, start. စတင်တယ်၊ အစ ပြု တယ်။ 2. complement taking verb; begin or start to V. *Lèga rø pvngrshie*. 'Start reading.' စာ စဖတ်တယ်။

☐ **pàng** *v.t*: third person singular form of pvngr. *Ángí v̄m pàngòe*. 'He started eating.' သူ စ စားပြီ။

pvngrgú *n*: cane ring wrapped by tiny grass bamboo skin. ခါးမှာ ဝတ်ဆင်ရတဲ့ ကြိမ်ကွင်း တစ်မျိုး။

pvngrgúng *n*: bird; koel. ဥဩ (ငှက်)။

pvngrkrvt *n*: late. နောက်ကျ။ <Jp.

pvngrla *n*: house structure without partition or floor. အိမ် အဖြူထည်၊ အကြမ်းထည်။ *Chòm pvngrla nø wà bthshà*. '(We) have finished building the structure of the house.' အိမ် အဖြူထည် တော့ ဆောက်ပြီး သွားပြီ။

pvngrla ni *n*: the central day of the three days festival Manau. ၃ ရက် ကျင်းပတဲ့ ပွဲတော် ရဲ့ အလယ် ဗဟို ကျတဲ့ နေ့။ = kungdóng ni

○ **pvngrnàm** See the entry **pvngr₂**

pvngrngùng *n*: bird; woodpecker. သစ်တောက် (ငှက်)။ = shóng karú

pvngrpøt *n*: knee. ခူး။

pvngrpvng *adv*: dull, not smart. ထုံထုံ ထိုင်းထိုင်း။

pvngrrøm *n*: big cluster. ကြီးတဲ့ အစု။ *Tvwa pvngrøm*. 'Big bamboo field.' ဝါးရုံကြီး။ = pvngrgrung

pvngrwà *num*: five, fifth. ငါး။

☐ **pvngwà shvlá** *num*: the fifth

month. ငါးလ ပိုင်း။ |'five' + 'month'|

☐ **pvngwàsé** *num*: fifty. ငါးဆယ်။ |'five' + 'ten'|

pvngyøn *n*: youngest child. အထွေး ဆုံး။ = nongtøm

pvrà *n*: deity. ဘုရား။ <Bur.

☐ **pvràhang** *n*: idol. ရုပ်တု။ |'diety' + 'image'|

○ **pvrán** See the entry **pvrán**

pvrì *n*: bat. လင်းနို့ = svri

pvrín *v.i*: stretch out (the arm). ဆန့်တန်းတယ်၊ ဆွဲဆန့် နေတယ်။ (*Wur*) *pvrínshònge*. 'I stretch out (my arm).' ကျွန်တော် လက်ဆန့်တယ်။

☐ **pvrán** *v.i*: third person singular form of pvrín.

pvt₁ *v.t*: release trigger. လွှတ်၊ ကန်တယ်၊ မောင်း ဖြုတ်တယ်။ *Bìngkung pvtne*. ထောင်ချောက် ကန်တယ်။

pvt₂ ⇔ **vpvt₂** *v.i*: get one's share of something. ဝေစု ရတယ်။ *Nga tíqgo vpvtne*. 'I got a fish for my share.' ဝေစု ငါးတစ်ကောင် ရတယ်။

pvt₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *le* 'cross over'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gønrukú rvgaq kèní nø Gømnga rvgaq sìng pvt léshì*. 'From Geunrukhu (he) crossed over to

Geumnga place.'

pvtbe *adv*: completely, all, everyone. အကုန်အစင်၊ တစ်ခု၊ တစ်ယောက် မကျန်။ *Kàng goí vsìngrì pvtbe dvshiaqmà*. 'The tiger has killed all the people.' ကျားက လူတွေ တစ်ယောက် မကျန် သတ်ဖြတ် ထားတယ်။ <be 'finish up' = pèbe, shvngbe, kutwa

pvwá *n*: buckwheat. ပန်းဂျုံ။

pvwá *n*: belly. ဗိုက်။ = puqwá

☐ **pvwáke** *v.i*: dysentery. ဝမ်း ကိုက်တယ်။ |'belly' + 'bite, hurt'|

☐ **pvwáshungké** *v.t*: diarrhoea. ဝမ်း လျှော့တယ်။ |'belly' + 'fall off' + BEN|

☐ **pvwáza** *v.i*: have stomach pain, diarrhoea. ဗိုက် နာတယ်။ |'belly' + 'be ill'|

pvwøn *n*: hat (traditional conical hat to keep off rain and sun). ခမောက်။

pvyá *n*: type of plant. အပင် တစ်မျိုး။

pvyà ⇔ **pvyá** *v.t*: spit out. ထွေးထုတ်တယ်။

pvyú *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = svyú

pvyung *n*: throat. လည်ချောင်း။ = svyung

pvyèm *n*: bird; type of quail. ငှက် တစ်မျိုး။

○ **pyen** See the entry **pin**

pyìng *v.i*: tasteless, insipid (not salty). အရသာ မရှိသော။

Paga *pn*: Phaga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Págán pn: Pakant; place name. ဖါးကန် မြို့ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pakennvm pn: Phakhennam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Paqgwi pn: Phagwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Paqlang pn: Phalang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Paqnvng pn: Phanang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Perìn pn: Pherin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pèrvm pn: Pheram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pèshan pn: Pheshan; personal name. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pèt̀vng pn: Phethang; place name. and also surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမည်။

Pi ⇔ vPi pn: birth order name for the sixth born male. ဆဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

☐ **Piko pn:** nickname for sixth born male. ဆဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

Pidvm pn: Phidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pilang pn: Philang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Píset pn: Phiset; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pitvng pn: Phithang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pìzór pn: Phizor; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Plangnang pn: Phlangnang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pong ⇔ vPong pn: birth order name for first born male. သားဦးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Vpong nò l̀àngshò íe.* 'Aphong is very active.' အဖန်က တက်ကြွတယ်။ = Vpung

☐ **Pòng tvróng pn:** name given to the only son. တစ်ဦး တည်းသော သားဦးကို ပေးတဲ့ အမည်။ = tòn tvróng

☐ **Pòngkwang pn:** nickname for the first born male. ပထမ သားကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။ = Pongkang

Pòngbør pn: Phongbeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pòngkúm pn: Phaungkhum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ponglin pn: Phaunglin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ponglo pn: Phaunglau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongmut pn: Phaungmut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongoq *pn:* Phaungau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongrøq *pn:* Phaungreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongum *pn:* Phaungum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongwá *pn:* Phongwa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pòngya *pn:* Phaungya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pòngzí *pn:* Phongzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongzong *pn:* Phaungzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongzuq *pn:* Phaungzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Powang *pn:* Powang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Poye *pn:* Phauye; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pøngdùng *pn:* Peungdung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pøydvm *pn:* Pheuidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pulaq *pn:* Phula; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pung Iq *pn:* Phungi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngbør *pn:* Phungbeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungdidung *pn:* Phungdidung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungdvng *pn:* Phungdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungdvrvt *pn:* Phungdarat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungga *pn:* Phungga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Punggingnvm *pn:* Phunggingnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Punggu *pn:* Phunggu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngjvng *pn:* Pungkyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pùngmòng *pn:* Phungmaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmoq *pn:* Phungmau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvdan *pn:* Phungmadan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvdv *pn:* Phungmadu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvshé *pn:* Phungmashe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvshóng *pn:* Phungmasheung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

အမည်။

Pungnoq *pn:* Phungnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngroq *pn:* Phungrau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungrvm *pn:* Phungram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungsán *pn:* Phungsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungshín *pn:* Phungshin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngshúng *pn:* Phungshung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngshvng *pn:* Phungshang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungŭm *pn:* Phungum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungvykoq *pn:* Phungaikhau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngyá *pn:* Phungya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngzí *pn:* Phungzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungzong *pn:* Phungzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungzuq *pn:* Phungzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Puq ⇔ **vPuq** *pn:* Jinghpo person. ဂျိန်းဖေ၊ လူမျိုး။

Putao *pn:* Putao town. ပူတာအိုမြို့။
[Pronounce as Bvdó.]

Pvdvnm̀̀m *pn:* Phadamnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvjungshi *pn:* Phakyungshi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvlá *pn:* Phala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvlad̀̀ng *pn:* Paladang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pvlahap *pn:* Palahap; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pvlip *pn:* Philip; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvlipyat *pn:* Phalipyat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvnvngtung *pn:* Phanangthung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngd̀̀m *pn:* Phangdeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngd̀̀ng *pn:* Phangdung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvnghaq *pn:* Phangha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvnglap *pn:* Phanglap; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngsø ⇌ Paqsø *pn:* Phangseu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvrày *pn:* Pharai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvreq *pn:* Phare; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvrvggàng *pn:* Pharanggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsipsøm *pn:* Phasipsam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsøpsvng *pn:* Phaseupsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsu *pn:* Phasu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsvngnvm *pn:* Phasangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvtwàng *pn:* Pat river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

R r

ra₁ *v.t.*: hit the target. ထိမှန်တယ်။ *Sago tvmát raké bʰà.* 'Hit the bird with an arrow.' ငှက်မြား ထိမှန်သွားတယ်။

ra₂ *part.*: marker which occurs post verbally to mark the same level of direction, movement toward the speaker. တစ် နေရာမှ အခြားတစ်နေရာသို့ ရွှေ့လျားမှုပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àng dirae.* 'He will come.' သူ ရောက်လာ လိမ့်မယ်။ *Vpè yíng kèlìngra.* 'Come run to Daddy.' အဖေ ဆီကို ပြေးလာပါ။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.|

□ **rá₃** *part.*: alternative form of ra. *Ayíngø nongmaq tuqráshà.* 'We arrived in this place.' (Here we are)' ဒီကို ကျွန်တော်တို့ ရောက်ပြီ။

□ **rang₂** *v.i.*: first person singular form of ra. It is a combination of ra + -ng =rang.

ra₃ ⇔ **vrá₁** *v.t.*: try to persuade, talk to. တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။ *Àngsìng zvmì lushì lím vràðe.* 'They discuss with him about getting married.' သူ့ကို အိမ်ထောင်

ပြုဖို့ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။

□ **rashì** ⇔ **vrashì** *v.i.*: discuss. ဆွေးနွေးတယ်။ *Kà vrashìe.* 'They are discussing.' သူတို့ ဆွေးနွေး တိုင်ပင်နေကြတယ်။

rá₁ ⇔ **vrá** *v.i.*: **1.** flat, level, even. ညီညာတယ်။ *Vráðø èwàð.* 'Make it even.' ညီညာအောင် လုပ်လိုက်ပါ။ *Yazàng nø rvgaq vráe.* 'This area is flat or even.' ဒီနားလေး မြေညီညာတယ်။ **2.** agree. သဘော တူတယ်။ *Shvngbe vráe.* '(They) all agreed.' အားလုံးက သဘော တူတယ်။

rá₂ ⇔ **vrá₂** *adv.*: again, then. နောက်တဖန်။ *Vrá tiqvt èdira.* 'Come again.' နောက်တစ်ခါ လာပါ။ *Ngàì rá dvtángvpmàé.* 'I indeed did tell her again.' ကျွန်တော် သူ့ကို ထပ်ပြော လိုက်တယ်။

rà₁ *v.i.*: **1.** need, must, necessity. လိုအပ်တယ်။ *Tì ràe.* 'Need water.' ရေ လိုတယ်။ *Gìmsùng gø bèlaq shvrøm gø ràe.* '(He) needs money and clothing.' သူ ပိုက်ဆံနဲ့ အဝတ် အစား လိုတယ်။ **2.** complement

taking verb; necessity to V. *Sìmré zùng shá ràe*. 'I need to send the kid to school.' ကလေးကို ကျောင်းပို့ရမယ်။ *Lèga gvzà dvzaqshì ràe*. 'You have to study hard.' စာကြိုးစားဖို့ လိုတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.|

rà₂ *n*: locative nominalizer; at the place of V. နာမ်ပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Bvtsvgá yíng kí adò èlèshì daqke zómrà màdá pà ùlò*. 'You know, it is the case that when you get out of the bus there is no handrail there.' သိတယ် မဟုတ်လား၊ ဘစ်ကား ပေါ်ကနေ ဆင်းတဲ့ အခါမှာ ကိုင်စရာ လက်ကိုင် မရှိဘူးလေ။ *Yòprà íe*. 'It is bed. It is a sleeping place.' အိပ်ယာ ဖြစ်တယ်။ အိပ်ဖို့ နေရာ ဖြစ်တယ်။ |<shvrà 'place'.|

rà₃ ⇔ **vrà** *n*: mature, over grown (vegetable). အရင့်။ *Mvngà vrà*. 'Mature mustard.' မုန်ညှင်းရွက် အရင့်။

Rachet *pn*: Rachet; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ràd̀vng *n*: smithy fireplace. မီးပြင်း ဖို။

○ **ral** See the entry **rvl**

○ **rál** See the entry **rvl**

ràl *v.t*: 1. understand. နားလည်တယ်။ = *síngràl* 2. spread. ဖြန့်တယ်၊ ချဲ့တယ်။

ralà *n*: cat. ကြောင်။ = *mí, nyarà, myarà*

ram₁ *loc.n*: classifier for ridge of mountain, bones, things or places that form a straight line. အနီး တဝိုက်၊ (သို့) အတန်းလိုက် ဖြစ်နေတဲ့ အရာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqram èdivm-ke..*, 'When (you) walk straight a little further...,' လက် တစ်ကမ်း လောက် သွားပြီး ရင်။ *Kuram* 'That place (which is a straight line).' အဲဒီ နားလေး။ *Rymá vgo ram*. 'Upper section of the field.' တောင်ယာ ဦးပိုင်း။

□ **juqram** *adv*: waist-about. ခါး ဝန်းကျင်။ *Tì juqram rvnaqe*. 'The water is about waist deep.' ရေ အနက်က ခါးလောက် ရှိတယ်။ |'waist' + 'level'|

ram₂ ⇔ **vram** *v.t*: good age. အသက်ရွယ်ကောင်းတယ်။

○ **ram₃** See the entry **rvm₁**

ràm *v.t*: weaken the energy or current. အားနည်း စေတယ်၊ အားပျော့ စေတယ်။ *Tìshaq ràmdòe*. 'Slow down the water current.' ရေစီးအား လျော့နည်းအောင် လုပ်တယ်။ *Záyìng rvt ràmkéòe*. 'He became weak due to sickness.' အဖျား အနာကြောင့် အားနည်း စေတယ်။

Ramo *pn*: Ramau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ràmrà̀m wa *adv*: light rain. ဖွဲဖွဲလေး (ရွာ)။ *Shø rà̀m̀rà̀m wa zaqe*. 'There is a light rain.' မိုး ဖွဲဖွဲလေး ရွာတယ်။ = *mvngmvng*

wa

ran *v.t.*: set up thread for weaving. ချည်
ငင်တယ်။ *Svrí ranðe.* 'Set up threads for
weaving.' ရက်ကန်း ရက်ဖို့ ချည် ငင်တယ်။

○ **rán** See the entry **rǎn**

○ **rang₂** See the entry **ra₂**

○ **rap** See the entry **rvp₁**

raq₁ *v.t.*: weave. ရက်တယ်။ *Vmèt bèlaq gvbà
tiqdùng raqðe.* 'My mother is weaving a
long coat.' အမေက အင်္ကျီ အကြီးတစ်ထည်
ရက်နေတယ်။ *Svrí raq èshádò má.* Do you
know how to weave? ရက်ကန်း ရက်တတ်ပါ
သလား။

□ **raqpóng** ⇔ **raqpúng** *n.*: loom. ရက်
ကန်း စင်။

raq₂ *v.t.*: generous. သဘော မနော ကောင်း
တယ်။ *Vpungí nò raqðe.* 'Aphong is
generous in giving.' အဖုန်က ရက်ရော
တယ်၊ သဘော မနော ကောင်းတယ်။

raq₃ *v.t.*: place, to put on. တင်တယ်။

raq₄ *n.*: shoulder. ပုခုံး။

□ **raqchip** *n.*: armpit. ချိုင်း။ |'shoulder'
+ 'valley, between'|

□ **raqdíshong** *n.*: bad body odor.
Raqdíshong vngàngè. 'I have bad
body odor.' ချွေးအနံ့ နံတယ်။

□ **raqhí** *n.*: upper arm. လက်မောင်းရင်း။
|'shoulder' + 'leg'|

□ **raqkwè** *n.*: back. နောက်ကျော။

□ **raqpù** *n.*: shoulder. ပုခုံး။

raqkaq *n.*: measurement of an arm
length to middle of chest. တစ်လုံခွဲ။

Raqwàng *pn.*: Ra river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

raqwé *n.*: cloth with straps for carrying
a toddler on the back. ပိုး တဘက်။
= rvwé

ràrà wa *adv.*: mentally deranged, insane.
ဦးနှောက် မမှီ၊ ကျပ် မပြည့်၊ မူ မမှန်။ *Ziróng
kèní lo daqí mèpvng wepè ràrà wa ívpmì.*
'After coming back from the hospital
he became mentally deranged.' ဆေးရုံ
ကနေ ပြန်လာ ကတည်းက အဲဒီလူ မူမမှန် တော့
ဘူး။

rat₁ *v.i.*: sharp. (ခါး) ထက်တယ်။ *Weka shìmí
gvzà ratkéðe.* 'That knife is so sharp.'
အဲဒီခါး အရမ်း ထက်တယ်။

○ **rat₂** See the entry **rvt₁**

Ráwàng *pn.*: Rawang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Raza *pn.*: Raza; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

re₁ *v.t.*: pester, badger. ပူဆာတယ်။ *Àngpè ní
sìng poni reðe.* '(He) has been
pestering his parents the whole day.'
သူ့ အဖေနဲ့ အမေကို တစ်နေ့လုံး ပူဆာတယ်။

re₂ *v.i:* erect ladder (လှေခါး) ထောင်တယ်။
Gùngre reòe. 'Ladder up.' လှေခါး ထောင်
တယ်။

ré₁ *v.t:* have trouble. ဒုက္ခ ပေးတယ်။ *Ne za
nò rékéòe.* 'He is being troubled by an
eye infection.' သူ့ မျက်စိ နှာလို့ ဒုက္ခ ရောက်
တယ်။

ré₂ *n:* class of people; formative in noun
compounds. လူ အမျိုး အစားခွဲ နာမ်ခွဲ အမျိုး
အစား။ *Ló nàmaq gùlàré pèlái tvróng
pvngwàchòm èwà daqnòng.* 'Well, you
men can bring five pillars.' ကဲ အမျိုးသား
တွေက တိုင် ငါးတိုင် ယူလာခဲ့ပါ။ *Mvgàmré bòy
sìng kòmraí.* 'Rich people has come to
gather at the festival.' လူချမ်းသာတွေ
ပွဲတော်ကို ရောက်လာကြတယ်။ *Shaqrèrì gùng
ráà.* 'The older people told us.' သက်ကြီး
တွေက ပြောခဲ့ကြတယ်။ *Shòlaqrèrì mvme
vjúrotchòm sìng mvdì lúngè.* 'Many
young people are not going to the
church anymore.' လူငယ်တွေ တော်တော်
များများ ဘုရား ကျောင်းကို မသွား ကြတော့ပါ။
Shvngòmre shvngbe nò dvzaqshì ku íeó.
'All the church members are
supposedly working so hard, right?'
အသင်းသူ အသင်းသားတွေ အားလုံး ကြိုးစား ကြ
တယ်လို့ မှတ်ယူလို့ ရပါတယ်။

ré₃ *clf:* plural marker for groups or flock
of animals. တို့၊ အဖွဲ့။ *Karé.* 'A flock of
fowl.' ကြက်အုပ်။ *Vgi tiqré.* 'A group of

dogs. ခွေး တစ်အုပ်။
rè ⇔ **vrè** *n:* ore. သတ္တု။ *Vrè tíqpong.* 'One
bunch of ore.' သတ္တု တစ်သိုက်။

redio *n:* radio. ရေဒီယို။ <Eng.
Redýmwàng *pn:* Redamwang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rèdvng *pn:* Redang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Règoq *pn:* Regau; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rénì *pn:* Reni; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

rènúng *n:* multitude. အစု အဝေး၊ အမြောက်
အများ။ = loksok

☐ **rénúng b̀vngshá** *quant:* abundant,
a multitude, a large quantity of
something. ရေတွက် မရနိုင်အောင် များ
ပြားခြင်း။ *Svkuqré rénùng b̀vngshá
vlange.* 'Many pied hornbill are
flying.' အောက်ချင်းငှက် အမြောက် အများ
ပျံသန်းတယ်။

rèngd̀vng *pn:* bamboo in Mangrung
language. ဝါး၊ မန်ရန် ဘာသာ စကား။

réshà *adv:* be wanton or troublesome.
ကမြင်းကျော ထတယ်၊ ဒုက္ခ ပေးတယ်။ *Yagò
réshà wae.* 'This person is
troublesome.' ဒီလူ ဒုက္ခ ပေးတယ်။ |
Copula, either 'wa' or 'í', must follow
to use as a verb. ကြိယာအဖြစ် အသုံးပြုရန်
ကြိယာပစ္စည်း ဖြစ်တဲ့ တစ်ခုခု 'wa' (သို့) 'í'

နောက်မှ တွဲသုံးပေးရတယ်။|

❑ **réshà nǜngung** *v.i:* be troublesome be in chaotic situation. ဒုက္ခပေးတယ်၊ ဆောက်တည်ရာ မရ ဖြစ်တယ်။

ri₁ *v.i:* dizzy, head spinning. မူးဝေ၊ မူးနောက်တယ်။ *Go rie.* 'Dizzy, head spinning.' ခေါင်း မူးဝေတယ်။

❑ **riri wa** *adv:* dizzy. မူးနောက်နောက်။

❑ **rǝng**₂ *v.i:* first person singular form of ri. It is a combination of ri + -ng, with vowel shift from i>ø, =rǝng. *Dèsháng nø go rǝnge.* 'I am having a headache this morning.' ဒီမနက် ကျွန်တော် ခေါင်းကိုက်တယ်။

ri₂ *clf:* classifier for a bundle, sheaf. အစည်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqri.* 'One bundle.' တစ်စည်း။ *Zǝp vniri èriatnò.* 'Bring two bundles of thatch.' သက်ငယ် နှစ်စည်း ထမ်းလာပါ။

ri₃ ⇔ **ri**₁ *v.i:* carry. ထမ်းတယ်။ *Wervp tiqlvbán tiqbaq shǝng rishè.* 'That family carries wood once a week.' သူတို့ မိသားစု တစ်ပတ် တစ်ကြိမ် ထင်းထမ်းကြတယ်။ *Dǝngiá ripè.* 'The porter.' အထမ်း သမား။ *Shǝng shèrǝnge.* 'He makes me carry fire wood.' ကျွန်တော့်ကို ထင်း ထမ်းခိုင်းတယ်။ |Changes to a high tone before -ì, -à and -ò. |

❑ **ri**₂ *v.t:* transitive form of ri. *Shǝng shǝngǝng ríðe.* 'Carry three posts.' တိုင်သုံးလုံး သယ်တယ်။ *Só tvrìrì ríámì.* 'Well, let's go and carry the cane.' ကဲ ကြိမ်တွေ သွားထမ်း ရအောင်။

❑ **riðǝm** *n:* yoke. နွား ထမ်းဘိုး။

❑ **rǝng**₃ *v.i:* first person singular form of ri. It is a combination of ri + -ng, with vowel shift from i>ø, =rǝng. *Shǝng shèrǝnge.* '(They) made me carried wood.' ကျွန်တော့်ကို ထင်း ထမ်း ခိုင်းတယ်။ *Dvjá gvzà lishè we tiqlǝng rǝngòè.* 'I am carrying a heavy load.' အရမ်း လေးတဲ့ အထမ်း တစ်ခုကို ကျွန်တော် ထမ်းနေတယ်။

ri₃ *n:* time period; formative in noun compounds. အချိန်။ *Gárl.* 'dawn' မိုးလင်းပိုင်း။ *Tiqri.* 'stretch of sleep.' တစ်ရေ့။

ri₁ *part:* 1. marker which occurs after nominals to mark plurality of the N. အများ ကိန်းပြု နာမ် နောက်ဆက်။ *Tiqri.* 'Some.' တစ်ချို့။ *Vsǝngri.* 'People.' လူတွေ။ *Shǝnwnvtrì wvtpmì.* 'The flowers have bloomed.' ပန်းတွေ ပွင့်ကုန်ပြီ။ |Used on all nouns. | 2. agent or instrumentative nominalizer, relativizer; people who V. ကြိယာကို နာမ်ပြု ပစ္စည်း ဖြစ်အောင်လည်း သုံးတယ်။ *Pé rìð rì shǝngǝngmǝng sǝng vyǝne.* 'People who are carrying

baskets are marching toward the mountains.' ပုလိုင် ထမ်းထားတဲ့ သူတွေ တောင်ပေါ်ကို တတ်သွား နေကြတယ်။ *Akvt bèlaq mvshé gwashì rì laqgòng.* 'Let the people who are wearing red shirts enter now.' အင်္ကျီ အနီ ဝတ်ဆင်ထား သူတွေ အခု ဝင်ပါစေ။

rì₂ ⇔ **vrì₁** *n*: cowrie shell or shell belt. ကမာခွံ၊ ယောက်ခွံ၊ ကမာခွံတွေ စီပြီး ပြုလုပ်ထား တဲ့ ခါးပတ်။

rì₃ ⇔ **vrì₂** *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

Rídým *pn*: Ridam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ríkop *n*: saddle. ကုန်းနှီး။ |'carry' + 'shell, cover'|

ril *n*: rust. Usually used together with the word *shùm* 'iron'. See *shùmril*. (သံ)ချေး။ သံ ဆိုတဲ့ စကားလုံး နောက်တွင် တွဲ သုံး လေ့ရှိတယ်။ *shvmlril* ကိုကြည့်ပါ။

rim *v.t*: keep, guard. မွေးမြူတယ်၊ ထိန်းသိမ်း တယ်။ *Waq rim we bìnlì wae.* 'Do the work of taking care of the pig.' သူ ဝက် မွေးပြီး အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းပြုတယ်။ *Yamóng dàn 3 nóng rimdakngà.* 'I have been looking after this place for three years.' ဒီဒေသကို ထိန်းသိမ်း လာတာ ၃ နှစ် တောင် ရှိပြီ။

□ **rim nìnà** *n*: domestic animal. အိမ် မွေး တရိစ္ဆာန်။ |'keep' + 'animal'|

rím *n*: layer (cliff). (ကျောက်) အကျော့၊ အလွှာ။ *Lóngrím* 'Stone layer (on cliff).' ကျောက်အလွှာ။

rìm *v.t*: 1. arrest. ဖမ်းတယ်။ *Vkópè rìmòe.* '(I) am arresting the thief.' သူ့ခိုးကို ဖမ်း တယ်။ 2. record sound. အသံ သွင်းတယ်။ *Mvkún rìmòe.* 'Record a song.' သီချင်း အသံ သွင်းတယ်။ *Shaqrépè shònlòng s'ng kàrím jvkngrí rìmòe.* 'He is recording with a recorder what the old man is saying.' ဦးလေးကြီး ပြောနေတာ တွေကို အသံ သွင်း စက်နဲ့ အသံသွင်းတယ်။

rìn onm onomatopoeic adverb; used with the verb *vrá* 'agree, even'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ တူညီစွာ

□ **rìn vrá** *v.i*: in uniformity, in one spirit. တစ်ညီ တစ်ညာတည်း ဖြစ်သော။

Rìn vrá á:mìl! 'Let's all eat at the same time!' တစ်ညီ တစ်ညာတည်း စား ကြရအောင်။

Rinkarang *pn*: Rinkharang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rinsán *pn*: Rinsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ring *v.i*: honourable, honoured, important, valuable. မြင့်မြတ်တယ်။ *Ring gò.* 'One who is honoured, well educated.' ကြီးမြတ်တဲ့ သူ။

ríng *v.t*: tear; to pull apart. ဆုတ်ဖြတ်တယ်။ *Mèsò gòm ríngòe.* 'Tear up the paper.'

စာရွက်ကို စုတ်ဖြတ်တယ်။

rìng₁ *n*: village. ရွာ။ [Although *mvrìng* is more commonly used, in the speech of the older generation *rìng* was attested for village.] = *mvrìng*

□ **rìngtùng** *n*: big village. ရွာကြီး။

□ **rìngzì** *n*: small village. ရွာငယ်။

rìng₂ ⇔ **vrìng** *v.t.* 1. exhort. လှုံ့ဆော်တယ်။ *Noqgú s'ìng dī l'ím vrìngòè.* 'He exhorts people to go to the church.' လူတွေ ဘုရား ကျောင်းသွားဖို့ လှုံ့ဆော်တယ်။ 2. call out. လှမ်းခေါ်တယ်။ အကြောင်း ကြားတယ်။ *Vnì vsh'àngo shvt b'òð kvtnì wa mvrìng kaq s'ìng vrìng daq'òè.* 'When (they) killed two or three animals (they) will inform/call out to the village.' သားကောင် နှစ်ကောင် သုံးကောင် သတ်လို့ရမှ ရွာကို အကြောင်းကြားတယ်။

Ringd'ým *pn*: Ringdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rìnggung *n*: cane, rattan. ကြိမ်။

rìngk'v'n *n*: diarrhoea. အထက်လှန် အောက် လျှော့။ = *songkun vna*

rìngs'í *n*: tiny rattan. အလုံး သေးတဲ့ ကြိမ် အမျိုး အစား တစ်မျိုး။ = *tvrì vl'vm*

rip *v.i*: rise, stand up. ရပ်တယ်။ *Rúngd'vng mvd'vm èrip.* 'Stand up on the chair.' ထိုင်ခုံ ပေါ်မှာ မတ်တပ်ရပ်။

riq₁ *v.t.* mindful, normal or stable mind.

အသိ ဉာဏ် ရှိတယ်။ *Nøtriq vs'ìng nø wedò kà mvsh'òn.* 'The one who has stable mind will not speak in that manner.' အသိဉာဏ် ရှိသူက အဲဒီလို စကား ပြောမှာ မဟုတ်ဘူး။ [Exclusively following *nøt*, see *nøtriq*.]

riq₂ *v.t.* sift. ဇက်ခါ ချတယ်။ *Waq'sì riq'òè.* 'Sift the husk.' ဖွဲ ပြာ ဇက်ခါ ချတယ်။

riq₃ ⇔ **vrìq** *v.t.* explore, survey. လေ့လာ တယ်။ *Vròkng'òè.* 'I explore around.' ကျွန်တော် အနီး တစ်ဝိုက်ကို စူးစမ်း လေ့လာ တယ်။ *Mandalay vrìq'òè.* 'He goes around Mandalay.' မန္တလေး တစ်ဝိုက် လျှောက်သွား တယ်။ *Tìwàng's'ìng vrìq'òè.* 'Explore along the river.' ချောင်း တစ်လျှောက် လှည့်ပတ် ကြည့်တယ်။ = *shvp*

riq₄ *n*: cultivated field. အခင်း။ *Lvgong riq.* 'Corn field.' ပြောင်းခင်း။ [Used exclusively for corn/maize fields. ပြောင်း ဖူး ခင်းကို ရည်ညွှန်းတဲ့ အခါသာ သုံးတယ်။]

riq vrúng ⇔ **vrìq vrúng** *v.i*: discuss. တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။ [*vrìq* by itself means 'explore or survey', *vrúng* (with falling tone) means 'to speak', and this combination actually means 'everyone talking at the same time'.]

riqbón mè *n*: fourth wife. စတုတ္ထ မြောက် မယား။

riqnúl mè *n*: third wife. တတိယ မယား။
= riqnól mè

riqpo *n*: cultivated field. = muqpo

riqriq wa *adv*: shivering with cold.
ချမ်းတုန်တုန်။ *Riqriq wa zae*. '(He) is sick and shivering.' တုန်ချမ်းချမ်း ဖျားတယ်။

rirà *v.i*: wonder, amaze, shock. တွေ့ဝေ အံ့ဩတယ်၊ တအံ့ တဩ ဖြစ်တယ်။ *Rvwàng wa we tiq̀v̀m vlda we s̀ng ỳng b̀hà rvt riràe*. 'When (he) saw a people group called Rawang, (he) got shocked. ရဝမ် လူမျိုးတွေ နေထိုင် နေကြတာကို တွေ့ရလို့ သူ တအံ့ တဩ ဖြစ်တယ်။

risà *n*: shared meat, meat for distribution like mèzò. လက်ဆောင် ပေးတဲ့ အသား ဝေစု။

risang *n*: large basket; usually refers to a basket which contains two pails or more. ခြင်းတောင်း အကြီး၊ နှစ်ပုံး အထက် ဆန့်တဲ့ တင်းတောင်း ကြီးကို ဆိုတယ်။ = pé

risot *n*: Approximately over 10 year old branches that have regrown from the tree's stem after it had been cut down for cultivation. သစ်ပင်ငယ်၊ တောင်ယာ ဟောင်းက ပြန်ပေါက်လာတဲ့ ၁၀ နှစ်အထက်ရှိ သစ်ပင် အကိုင်း အခက်တွေ။

rit *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vjer 'run into'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *"Ngàí l̀ng̀v̀m̀ǹǹg" v̀yà rit v̀jèr*. '(He) said "I will go and get (it)",

as (he) ran and jumped...,' ကျွန်တော် သွားယူမယ် ဆိုပြီး လှစ်ကနဲ ပြေးသွားတယ်။

Rìwádým *pn*: Riwadam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

riwàngkuq *n*: basket with removable cover, woven with strips from the toddy-palm leaf stalk, bamboo, etc. ဖာ တောင်း။

Rízò *pn*: Rizeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rìzvng *pn*: Rizang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **ró** See the entry **rò**

rò ⇔ **ró** *onm* onomatopoeic adverb; simultaneously. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ တစ်ခါတည်း။ *Rówa dìi*. 'We shall go all together at once.' ကျွန်တော် တို့ အတူတစ်ကွ သွားကြမယ်။

☐ **ròrò wa** *adv*: all together, do something in unity. အတူ တကွ ပျော်ပျော် ရွှင်ရွှင်။ *Ròrò wa èdìshì*. 'You two go together.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် အတူတကွ သွားကြ။

Rondým *pn*: Raundam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

rong *clf*: numeral classifier for counting numbers of coils and rings (of rope etc.). အကွင်း၊ အခွေ ဖြစ်တဲ့ အရာ ဝတ္ထုတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

Sòmri tiqrong baqò nè loe. '(He) carries a coil of rope and returns home.' သူ ကြီးတစ်ခွေ မ ပြီး အိမ် ပြန်တယ်။

○ **róng₁** See the entry **rúng**

róng₂ *n:* office. ရုံး။ *Róng chòm* 'Office building.' ရုံးခန်း။ <Bur.

ròng *n:* big gathering. လူစုလူဝေး။

roq *v.t:* guard, look after. ထိန်းကျောင်းတယ်၊ စောင့်ရှောက်တယ်။ *Sìmré roqòe.* 'Take care of children.' ကလေး ထိန်းတယ်။ *Chòm roqòe.* 'Watch/stay at home.' အိမ် စောင့်တယ်။

□ **roqrimshú** *n:* guardian. အုပ်ထိန်းသူ။

□ **roqshú** *n:* guardian, deacon.

အုပ်ချုပ် သူ၊ အသင်း လူကြီး။

róy ⇔ **vróy** *v.t:* bully. နိုင်စားတယ်၊ အနိုင် ကျင့်တယ်။ <Jp.

rø₁ *v.t:* 1. read. ဖတ်တယ်။ *Kàru tiqbok røðe.* '(He) is reading a book.' သူ စာအုပ် တစ် အုပ် ဖတ်နေတယ်။ 2. count number. ရေတွက်တယ်။ *Vsìng kadíng gò òrài má èrøð.* 'Count how many people have come.' လူ ဘယ် နှစ်ယောက် ရောက်ပြီလဲ ရေတွက် လိုက်ပါ။

□ **røbøng** *n:* name list. အမည် စရင်း။

□ **rødvín** *n:* primer. သင်ပုန်းကြီး ဖတ်စာ။ |'read' + CAUS + 'create'|

□ **røng₄** *v.t:* first person singular form of ri. It is a combination of rø + -ng

=*røng. Jømlèga røngòe.* 'I am reading the scripture.' ကျွန်တော် ကျမ်းစာ ဖတ်နေတယ်။

rø₂ ⇔ **ø₂** *v.t:* mix in or add in something that can dissolve. ထည့်တယ်၊ ခပ်တယ်။ *Shvlaq røðe.* '(He) is adding salt (into the pot).' ဆား ထည့်တယ်။ *Nga røðe.* 'Poison the fish.' ငါး အဆိပ် ခပ်တယ်။

rø₃ *v.t:* wash head. ခေါင်း လျှော်တယ်။ *Dvtiq røshie.* 'Washing the head.' ခေါင်း လျှော် တယ်။

rø₄ ⇔ **vrø** *v.i. ~ v.t:* go or visit frequently. မကြာ ခဏ သွားလာတယ်။ *Gumbuda sing we vrøshie.* '(He) often visit to the computer shop.' ကွန်ပျူတာ ဆိုင်ကိုပြုဖို့ ခဏခဏ သွားလာတယ်။ *Sìmrèrì tìwàng s'ing wa vni vshòm baq vrøðe.* 'The children go to the river two to three times.' ရေ ချောင်းကို နှစ်ခေါက် သုံးခေါက် သွားလာတယ်။

rø₅ *n:* root. သစ်မြစ်။

□ **rødøng** *n:* source, place where something starts. အဓိက ဇာစ်မြစ်။ |'root' + AUG|

rø *v.i:* profetic words. နှုတ် တန်ခိုး ရှိတယ်၊ ကျိန်ဆဲတဲ့ အတိုင်း ဖြစ်တယ်။ *Yapè kà nø røe.* 'The words of this man will really come true.' ဒီ လူ စကားက ပြောတဲ့ အတိုင်း ဖြစ်တတ်တယ်။ = *mán*

ròdòng *n*: kind of bitter root. ခါးတဲ့ သစ်
မြစ် တစ်မျိုး။

Ròdvm *pn*: Reudam; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rògvrò *adv*: rough, coarse. ကြမ်းတမ်းတယ်။
Rògvrò íe. 'It is rough.' ကြမ်းတမ်းတယ်။

ról *clf*: classifier for counting number of
rows. စီတန်းနေတဲ့ အတန်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ
အမျိုး အစား။ *Tywa tíqról*. 'A row of
bamboo field.' ဝါးရုံ တစ်တန်း။ *Shóngsá
tíqról*. 'A row of trees.' သစ်အုပ် တစ်တန်း။
= *yó*

ròl *v.t*: 1. strip, pluck. ဖြိုတယ်၊ ခြွေတယ်။
Lvgong ròlòe. 'Strip the corn.' ပြောင်းဖူး
ခြွေတယ်။ 2. dismantle, break into
pieces. ဖြိုဖျက်တယ်။ *Shìgùngsè tíqlòng
mvrìngsè ríí ròlòe*. 'The villagers
dismantling a small mountain.' ရွာသား
တွေက တောင်ကုန်းလေး တစ်ခုကို ဖြိုဖျက် နေ
ကြတယ်။

ròm *v.i*: wear (sarong). (ပုဆိုး) ဝတ်တယ်။
Mínrì gò shvròm ròme/ròmshìe. 'The
Burmese also wear sarong.' ဗမာတွေ
လည်း ပုဆိုး ဝတ်ကြတယ်။ |Changes to a
high tone before -ì, -à and -ò-|

□ **róm₂** *v.t*: wear (sarong). (ပုဆိုး) ဝတ်
တယ်။ *Vdóí vpè shvròm dùng ròmòe*.
'The second son, Adeu, is wearing
father's sarong.' အဒီးက အဖေ ပုဆိုးကို
ဝတ်ထားတယ်။

□ **ròmshì** *v.i*: wear (sarong). (ပုဆိုး)
ဝတ်တယ်။ *Shvròm ròmshìe*. 'Wear
sarong.' ပုဆိုး ဝတ်တယ်။

róm₁ *v.t*: chop down (trees), cut down.
ခုတ်တယ်။ *Shóng ròmòe*. 'Chop tree.'
သစ်ပင် ခုတ်တယ်။

ròm *v.t*: break something that is solid.
(အစိုင်အခဲ) ဖြိုခွဲတယ်၊ ချေတယ်။ *Lóngrì gò
shvngbe ròmòe*. 'They are breaking all
of the rocks.' ကျောက်တုံးတွေ ဖြိုခွဲတယ်။
Vba àngchìngrì èròmò. 'Break the mud
chunks.' မြေကြီး အခဲတွေကို ချေလိုက်ပါ။

ròmnmvng ⇔ **rvmnmvng** *n*: friend.
မိတ်ဆွေ။ = *lvmbòq, nvmnmvng*

røn *v.t*: pull, drag (a log), tug. ဆွဲတယ်။
Vrøngshóng ròndòe. 'I am pulling the
vine.' နွယ်ပင်ကို ဆွဲတယ်။

rón₁ *v.t*: 1. reach. မီတယ်။ *Rvgùnglòng
ròndòe*. '(I) can reach the roof.' ခေါင်မိုး
ကို မီတယ်။ 2. reachable. လှမ်းတယ်၊
လက်လှမ်းမီတယ်။ *Rónshì yíng ègàlò*. 'Keep
it somewhere reachable.' လက်လှမ်းလို့ မီ
တဲ့ နေရာမှာ ထားလိုက်ပါ။

rón₂ *v.i*: expand, multiply. တိုးပွားတယ်။
Vmsit rón pìv èwvñ daqò. 'Buy the kind
of rice that can multiply.' အိုးတက်တဲ့
ဆန်မျိုး ဝယ်လာခဲ့ပါ။

røng *n*: vine, ivy. နွယ်ပင်။ *Vrøng tíqhóng*.
'One rope of vine.' နွယ်ပင် တစ်ပင်။

- **røngka** *n*: bitter vine used as traditional medicine. |'vine' + 'bitter'|
- **røngki** *n*: air potato, wild yam. မျောက်ဥ။ |'vine' + 'yam'| Sci. *Dioscorea bulbifera*.
- **røngshì** *v.i*: to vine (of vines). တွယ်ကပ်တယ်။ *Røng røngshìe*. 'Vine grows.' နွယ်ပင် တွယ်ကပ် ပေါက်တယ်။
- røng** ⇔ **vrøng** *adv*: almost new, still in good shape. အကောင်း ပကတိ။ အကောင်း အတိုင်း ဖြစ်သော။ *Vrøng shì íe*. 'It is still new.' အသစ်လို ဖြစ်တုန်းပဲ။
- røng** ⇔ **vrøng** *n*: horn. ဦးချို။ *Vrøngt yaqòe*. 'Gore with the horn.' ဦးချိုနဲ့ ဝှေ့တယ်။
- røngdàng** *n*: colorful planks (three meters or so high) of wood erected in village to celebrate victory. အောင်ပွဲခံ အထိမ်း အမှတ် တိုင်၊ အောင် တံခွန်။
- røp₁** *v.t*: pick (fruit from tree). အသီး ခူးတယ်။ *Nìmsika èrøpmò*. 'Pick the grapefruits.' ဂရိတ်ဖရူ သီး ခူးပါ။
- røp₂** *v.t*: carve, sculpt. ထုဆစ်တယ်။ *Shìm røpmòe*. 'Making or carving a knife.' ဓါး တစ်ချောင်း ထုဆစ်နေတယ်။
- røp₃** *v.t*: recall, remember. အောက်မေ့တယ်၊ မှတ်မိတယ်။ *Nøtní røpmòe*. 'I can recall.' ကျွန်တော် မှတ်မိနေတယ်။

- røp₄** *n*: termite alates ပလူ။ *Røp longapmì*. 'The white ants swarmed.' ပလူတွေ ထွက်ပေါ် ပျံသန်း နေကြတယ်။
- røp₅** *n*: contagious disease. ကူးစက် ရောဂါ။ *Karøp*. 'Chicken plague.' ကြက် ရောဂါ။ *Waqrøp*. 'Deadly pig disease.' ဝက် ရောဂါ။ [A disease which can kill the whole farm. ကြက်၊ငှက် တစ်အုပ်လုံး၊ တစ်ခြံလုံးကို သေစေတတ်တဲ့ ကြက်နာ တစ်မျိုး။]
- røq** *v.t*: shred, scratch (as in chicken scratching the ground). ကုတ်ခြစ်တယ်။
- røt₁** *v.t*: 1. ask, request. တောင်းတယ်၊ မေးတယ်။ *Sìmré gò ýmpà røtshìe*. 'The child asked for food.' ကလေးငယ်က ထမင်း တောင်းတယ်။ 2. propose. တောင်းဆိုတယ်၊ ကမ်းလှမ်းတယ်။ *Svma røtnaðè*. 'The elders are proposing a bride for him.' မိန်းမ တောင်းပေးတယ်။
- **røtnvm vsvng** *n*: beggar. သူတောင်းစား။ |'beg' + BEN + 'person'|
- røt₂** *v.i*: collapse, landslide. ကမ်း ပြိုလို့ ရေကြီးတယ်။ *Sìrøt røtne*. 'The cliff collapsed.' ကမ်းပါး ပြိုတယ်။
- røt₃** *adv*: add or put large quantity at once. တစ်ပြိုင်တည်း၊ တစ်ခါတည်း။ *Shvngbe røt wa z'vngòe*. 'I put them all at once.' တစ်ပြိုင်တည်း ထည့်လိုက်တယ်။ *Só røt wa dìi*. 'Well, let's all go together.' တစ်စု တစ်ဝေးတည်း၊ တပြိုင်တည်း သွားကြမယ်။

ru₁ ⇔ **vru** *v.t.*: carve, write. ထွင်၊ ရေးတယ်။
Kàru vruðe. 'He writes a letter.' သူ
စာရေးတယ်။ [With 1st person *vrongðe.*]

□ **rushvp** *n.*: paper. စက္ကူ။ |'write' +
'leaf'|

□ **rutvng** *n.*: pen, pencil. ဘောလ်ပင်၊
ခဲတံ။

ru₂ *v.t.*: set trap. ထောင်ချောက် ထောင်တယ်၊
ဆင်တယ်။ *Dət b'ngkung rukee.* 'Set a rat
trap.' ထောင်ချောက် ထောင်တယ်။
[Exclusively with setting a trap.
ထောင်ချောက် ဆင်ထောင် ခြင်းကိုသာ ဆို
တယ်။]

ru₃ *v.i.*: strike (like in thunder and snake).
ပစ်၊ ပေါက်တယ်။ *Muqí rurae.* 'Thunder
will strike you.' မိုးကြိုး ပစ်ခံရလိမ့်မယ်။ |
Changes to a high tone before -ì, -à
and -ò. |

□ **ru₁** *v.t.*: transitive form of ru. *Vbð
tiqgoí rúdàrà.* 'He was struck by a
snake.' မြွေ တစ်ကောင်က သူ့ကို ပေါက်
ထားတယ်။ *Vgo rú mvdaq.* 'No head
striking/knocking.' ခေါင်း မခေါက်ရ။
Kwá rúðe. 'Gather honey from the
bees inside the hollow.' သစ်ခေါင်း
ပျား ဖော်တယ်။

ru₂ *v.i.*: short (something that has
stopped growing). အသက် အရွယ်သာ ကြီး
ပြီး ကိုယ်ထည် မကြီးထွား လာခြင်းကို ဆိုတယ်။
Nvngwà go rúe. 'The cow is short.' နွား ပု

တယ်။ *Vsìng rú íe.* '(He) is a short
person.' လူပု ဖြစ်တယ်။

ru₁ ⇔ **vrù 1.** *v.i.*: drunk. အရက် မူးတယ်။ *Nð
vrù kéðe.* 'He is drunk from the wine.'
သူ အရက် မူးတယ်။ = **tvrú 2.** *v.t.*: dizzy.
ခေါင်း မူးနှောက်တယ်၊ ရစ်တီ ရစ်တီ ဖြစ်တယ်။
Kaqlizì ap b'òì rvt zif vrukéðe. 'He is
dizzy due to the malaria medicine he
just took.' ငှက်ဖျားဆေး သောက်ထားလို့
ခေါင်း မူးနှောက်နေတယ်။

ru rvmøt ⇔ **vru rvmøt** *n.*: cloud. မိုးတိမ်။
<Mangrung dialect.

ru₁ ⇔ **vrù₁** *n.*: bamboo which grow up in
the mountains. တောင်ပေါ် ဒေသမှာ ပေါက်
တဲ့ ဝါး တစ်မျိုး။ *Vrùl póng* 'Bamboo field.'
ဝါးရုံ။ = **vrè**

ru₁ *v.t.*: wrestle. နှာန်း လုံးတယ်။ *Sìmré
vrúg'ò vrùlkee.* 'Two children are
wrestling.' ကလေး နှစ်ယောက် နှာန်းလုံးနေ
ကြတယ်။

ru₁ ⇔ **vrú₁** *v.i.*: far, distant, long. ဝေး
တယ်။ *Yayíng kèní Mìwà móng sìng nò
gvzà vrúme.* 'It is very far from here to
China.' ဒီကနေ တရုတ် ပြည်ကို တော်တော်
ဝေးတယ်။

□ **ru₁ m d'ongnì** ⇔ **vrú₁ m d'ongnì** *n.*:
far places, foreign land. ရေမြေ ရပ်
ခြား။

Runra pn: Runra; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

rung *v.i:* sit (down), exist in a place. ထိုင်တယ်။ *Sa tiqgo shóngdvǵ̀ngyíng runge.* 'One bird is sitting on the branch.' ငှက်တစ်ကောင် သစ်ကိုင်းပေါ်မှာ ထိုင်နေတယ်။ | Changes to a high tone before -ì, -à and -ò. |

- **rúng₂** *v.t:* transitive form of rung. *Bèlaqdùng èrúngòe.* 'You are sitting on the shirt.' အင်္ကျီ အပေါ်မှာ ထိုင်နေတယ်။ *Shvrúngòe.* 'Make (him) sit.' ထိုင် ခိုင်းတယ်။

- **rúngdvng** *n:* stool, bench, chair. ထိုင်ခုံ။

- **rúngrà** *n:* place to sit. ထိုင်စရာ နေရာ၊ ထိုင်ခုံ။ |sit + nominalizer for place|

- **rúngtvng** *n:* throne, seat. ပလ္လင်။ | <rung 'to sit'|

- **rúngtvng øpshú** *n:* chair person. အခန်း အနားမှူး

rúng₁ *v.t:* lock up. လှောင်တယ်။ *Dvrvtse pèi nø kómshar tiqchìng taqø hvnglòng rúngòe.* 'The orphan put the treasure securely in a gourd.' မိဘမဲ့ သားက အဖိုးတန် ပစ္စည်းကို ကျောဂင်္ဂါဖရုံသီး အထဲမှာ (ငှက်) လှောင်ထားတယ်။

- **róng₁** *v.t:* 1. first person singular form of rúng. *Àng kwá tiqyòem róngkee.* 'He is raising bees for himself.' သူ ပျားတွေ လှောင်ထားတယ်။

Róngshìe. be locked up.' လှောင် ပိတ်မိတယ်။ 2. put into a hole, raise (bees). လှောင်တယ်။

○ **rúng₂** See the entry **rung**

rùng₁ *clf:* classifier for cluster. ခိုင်။

rùng₂ ⇔ **vrùng** *v.t:* discuss, argue, debate. အခြေ အတင် ပြောတယ်၊ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။ *Kà vrùnge.* 'Speak seriously about something.' စကား အခြေ အတင် ပြောကြတယ်။ [It has negative connotation. အငြင်းသဘော ဆောင်တယ်။] = *dvm̀v̀n*

- **rùngmè** *n:* big crime or a crime that requires serious discussion between two parties. ကြီးလေးတဲ့ ပြစ်မှု။

rùngdøm *n:* earth. ကမ္ဘာ မြေကြီး။ = *rvgaq*

rungrung wa *adv:* united. စည်းစည်း လုံးလုံး။

Rungwang *pn:* Rungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ruq₁ *v.t:* stir. မွှေတယ်။

ruq₂ *n:* round bamboo basket for storing paddy. ပုတ်။ *Vmruq.* 'Barn.' စပါး ပုတ်။

ruq₃ *v.i:* hole up. တွင်း အောင်းတယ်။ *Wedùng yíng döt ruqshìe.* 'The rat hole up in that hole.' အဲဒီ တွင်းထဲမှာ ကြွက် အောင်းတယ်။ *Ngaruq tiqlòng yìng bóshà.* '(We) found a pond where many fish are

holding up.' ငါး အောင်းတဲ့ ရေကန် တစ်ခုကို တွေ့ခဲ့တယ်။

rúru *adv*: darkish. မဲပုတ်ပုတ်။

ruruká *n*: multicolored/patterned (cloth). အရောင် စပ်ကြား ဖြစ်သော၊ အရောင် စုံ ဖြစ်သော။ *Vru we kang íe*. 'Multicoloured image.' အရောင် စပ်ကြား ဖြစ်တယ်။

rvbaq *v.t*: push. တွန်းတယ်။ *Modo ching rvbaqðe*. '(They) are pushing the car.' ကားကို တွန်းနေကြတယ်။

rvbo *n*: (door) frame. (တံခါး)ထုပ်။ *B'ingká rvbo lònq zít èzáb*. 'Paint the doorframes.' တံခါး ထုပ်ကို ဆေး သုတ် လိုက်ပါ။

rvchit *n*: mountain pass. တောင်ကြား လမ်း။ = chit

rvda *v.t*: 1. keep, leave in one place, keep neat. သိမ်းထားတယ်။ *Ng'vmshìrì nò rèdað*. 'Please keep the leftovers.' ကျန်တဲ့ အရာတွေ သိမ်းထားလိုက်။ 2. harvest, store. ကောက် ရိတ်သိမ်းတယ်။ *Mèpvng lvbán kèní vbó rvda lívm íe*. '(We) shall harvest the paddy starting from next week.' လာမည့် အပတ်မှ စပြီး ကောက်ရိတ်သိမ်း ကြမယ်။

rvdóng rvdòng *v.i*: gust of rain. မိုးပြွေ ရွာတယ်။

rvdul 1. *v.t*: wrap, roll up (cloth). လိပ်တယ်။ *Pvlu rvdulðe*. 'Roll up a mat.' ဖျာ

လိပ်တယ်။ 2. *clf*: classifier for a roll of mat or cloth. အထည်၊ ဖျာလိပ် စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Pvlu tiqrvdul*. 'One roll of mat.' ဖျာ တစ်လိပ်။

rvdùng *clf*: cubit (the length from the elbow to the hand). တစ်တောင်။ *Tiq rvdùng* 'One cubit.' တစ်တောင်။

Rvdvng *pn*: Radang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvgaq, *n*: 1. the earth, place, area, region. ပထဝီ မြေကြီး၊ နေရာ၊ နယ်ပယ်၊ ကမ္ဘာ။ *Ya rvgaq*. 'This place/region.' ဒီနေရာ၊ ဒီဒေသ။ *Rvgaqch'ing*. 'World.' ကမ္ဘာလုံး။ 2. ground. မြေဆီလွှာ။ *Rvgaq keqe*. 'Hard soil.' မြေဆီလွှာ မာကျောတယ်။ 3. place. နေရာ၊ အရပ်။ *Ngà èshòk y'ingà rvgaq*. 'My birthplace.' ကျွန်တော့် မွေးရပ် မြေ။

□ **rvgaq d'ongjám** *n*: barren land, human unoccupied land. လူသူ မနေတဲ့ အရပ်။

□ **rvgaq d'vmyang** *n*: flat land. မြေပြင်ကြီး၊ လွင်တီးခေါင်၊ 'land' + 'virgin land' |

□ **rvgaq vnanshi** *v.i*: earthquake. ငလျင် လှုပ်တယ်။ 'land' + 'shake' + R/M |

rvgaq, *v.t*: tie. ချည်တယ်။ = svn

Rvgaq *pn*: Raga; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

○ **rvgòng** See the entry **rv̀g̀ùng**

rvgòl *v.i.*: troubled, feel grief, anxiety. သောက ရောက်တယ်၊ ပူးဆွေးတယ်၊ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြတယ်။

rvgòt *v.i.*: stingy. ကပ်စေး နဲ့တယ်။ *Rvgòt rvt vs̀ng̀r̀i àng̀ǹv̀ng z`v̀n mvnesh̀i.* 'People donot want to follow him becасue he is stingy.' သူ ကပ်စေးနဲ့လို့ လူတွေ သူ့နောက် မလိုက်ချင်ကြဘူး။

□ **rvgòt naqshò** *n.*: stingy person. ကပ်စေး အလွန်နဲ့ သူ။

rv̀g̀ùng ⇔ **rvgòng** *n.*: center beam of roof. ခေါင်တိုင်။ *Chòm rv̀g̀ùng.* 'House's roof.' အိမ် ခေါင်တိုင်။

□ **rv̀g̀ùng chòm** *n.*: (roof top) tie beam. ခေါင်တိုင်။

rvguq *n.*: soul. ဝိညာဉ်။

rvhiq *v.t.*: select. ရွေးထုတ်တယ်။ = rvsàng

Rvket *pn.*: Rakhèt; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvkul *v.t.*: collect. ကောက်ခံတယ်။ *Dvsháza vlu rvkulòe.* 'I am collecting charity funds.' ဆင်းရဲ သူတွေ အတွက် အလှူငွေ ကောက်ခံ နေတယ်။ = **tó**

rvkúngkè *v.t.*: craving for meat or food after recovering from sickness. အဖျား သက်သာ လာပြီး အသား၊ အစား အစာ စားချင် စိတ် ဖြစ်ပေါ်တယ်။

rvkwi *v.t.*: gather, search for. စုစည်းတယ်။ = rvkul, gùn

Rvkwi *pn.*: Rakhwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvkwit nvmya *n.*: bird; daurian redstart. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

rvl *v.t.*: give, bless. ပေးတယ်၊ ကောင်းချီး ပေးတယ်။ *"Dèni kèni leqgòngdvrsh̀i" wvng ishòt rvlash̀ie.* 'I said "may you two live long" and bless you.' အသက် ရှည်ကြ ပါစေလို့ ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက်ကို ကောင်းချီး ပေးပါတယ်။

□ **ral** *v.t.*: third person singular form of rvl. *Ishòt ralòe.* 'He showers blessings.' ကောင်းချီး ချပေးတယ်။

rvl *v.t.*: separate. ခွဲတယ်၊ ဖြတ်တောက်တယ်။ *Waq̀sèr̀i s̀v̀ng àng̀mè nong sòqy`v̀ng kèni rvlòe.* 'I am separating the piglets from breast feeding.' အမ နို့ဆိုရာ ကနေ နို့ဖြတ် လိုက်တယ်။ *Kamàgòí àng̀sè gola rál b`h`à.* 'The hen separated (itself) from the chicks.' ကြက်မက ကြက်ကလေး တွေကို ခွဲခွာ လိုက်တယ်။

□ **rál** *v.t.*: third person singular form of rvl.

rvlà *v.i.*: groan, suffer pain. ညည်းညူတယ်။

rvlà *n.*: cat. ကြောင်။ = mí, nyarà, ralà

rvle *n.*: 1. hand over, change, exchange, replace. လဲလှယ်တယ်၊ လက်ဆင့် ကမ်းတယ်၊

လွဲပြောင်းတယ်။ = tvle, **ching 2.** on behalf, instead of. ကိုယ်စား။ အစား ထိုး။

rvleteq v.t.: revenge, avenge, retaliate. ကလဲစား ချေတယ်။

rvli v.t.: mark site for hunting. ကျော့ကွင်း ထောင်တဲ့ နေရာ သတ်မှတ်တယ်။ *Vpongí rvliò we shvrà íe.* 'This site is where Aphong has cleared for setting a trap.' အပုန် ကျော့ကွင်း ထောင်ဖို့ ရှင်းထားတဲ့ နေရာဖြစ် တယ်။ [Owned by a person or family. တစ်ဦးတည်း ပိုင်ဆိုင်တယ်။ ပိုင်ရှင်ရှိတယ်။] = gar, mvsatshì

rvli n: infant. မွေးကင်းစ၊ ကလေးငယ် *Sìmré rvlisèrè.* 'Infants.' ကလေး သူငယ်တွေ။ = gùni

rvlikvn n: type of edible leaf. ပေါလော ရွက်။ *Sci. Solanum nigrum.*

rvlogwìngshíng n: pearls. ပုလဲ၊ ပုလဲ ရတနာ။

rvlohí n: beads made of ivory. ဆွဲသီး တစ် မျိုး။ = dòngrøn

rvlìng v.i: climb up (a tree or mountain). တက်တယ်။ *Sìmré vnígó shóngtàng mvdìm rvlìnge.* 'Two kids are climbing up on a tree.' ကလေး နှစ်ယောက် သစ်ပင်ပေါ် တက်နေကြတယ်။

rvlìng n: vine bamboo. ရွှေဝါး (သို့) ဝါးသုဉ်း။ *Rvìng àngtan nò mvdáe.* 'The vine bamboo tube is very long.' ရွှေဝါးရဲ့ အဆစ်က ရှည်လျားတယ်။ [Some species of

bamboo which die out after flowering, which comes in cycles of 50 years. နှစ် ပေါင်း ၅၀ တွင် အသီးသီး တတ်တဲ့ ဝါးတစ်မျိုး။]

□ **rvlìng dvinggúng n:** small woven basket, some with lid, for carrying odd items (see picture). နွဲ့နွဲ့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ လွယ်အိတ်။

Rvlvngsvn pn: Ralangsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvm₁ v.t.: add. ပေါင်း ထည့်တယ်၊ ထပ်ဖြည့် တယ်။ *Kvntìtaq yíng tì rvmòe.* 'I am adding water to the soup pot.' ဟင်းရည် အိုးထဲကို ရေ ထပ်ဖြည့်တယ်။ [It is common to use with personal names, liek Pervm, Mervm, Deurvm etc.]

□ **ram₃ v.t.:** third person singular form of rvm. *Kvntaq yíng shvlaq svmaq èramò.* 'Add some more salt to the curry pot.' ဟင်းအိုးမှာ ဆား အနည်းငယ် ထပ်ထည့်ပါ။

rvm₂ ⇔ vrvm₁ v.i: 1. enough. လုံလောက် တယ်၊ တော်ပြီ။ *Yadìngte vrvme.* 'That's enough.' ဒီလောက်ဆို ရပြီ။ 2. complement taking verb; ready or right time to V. *Kwá lú vrvmvpmi.* 'The honey comb are ready to be taken.' ပျားရည်တွေ ထုတ်ယူဖို့ အချိန် ကျပြီ။ *Mvngarì shrvvt vrvm bòì.* 'The mustard are ready to be harvested.' မုန်ညှင်းတွေ ရိတ်သိမ်းဖို့ အချိန် သင့်ပြီ။

rvm₃ ⇔ **vrvm₂** *adv*: medium. အနေတော်။

Rvm *n*: name given to a child to indicate another addition of a person. ထပ်တိုးလာခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ် ဆောင်တဲ့ အမည်။ *Pèrvm* 'Pheram.' ဖေရမ်။ *Mèrvm* 'Meram.' မေရမ်။ *Korvm* 'Khauram.' ခေါ်ရမ်။

r'vm₁ ⇔ **vr'vm** *v.i. ~ v.t.*: be friendly to someone. မိတ်ဖွဲ့တယ်။ ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တယ်။ *Nvng s'ng vr'vmòe*. 'I am being friendly to Nang.' ကျွန်တော် အနန်နဲ့ ရင်းနှီးတယ်။ *Vr'vm k'èie*. 'We are friends (we get along).' ကျွန်တော်တို့ ရင်းနှီးကြတယ်။ *Àngn'vnm gvzà vr'vme*. 'The two sibling really get along well.' သူတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက် တော်တော် တည့်ကြတယ်။

r'vm₂ *loc.n*: inside, under; formative in compounds to indicate inside of something. အတွင်းမှာ၊ အထဲမှာ။ *Titungr'vm tì vle*. 'There is water in the well.' ရေတွင်း ထဲမှာ ရေရှိတယ်။ *Lóngdùngr'vm d'òd'vng wae*. 'It is so dark inside to cave.' ကျောက်ဆောင် ထဲမှာ မှောင်မဲနေတယ်။

rvm ⇔ **vrvm** *quant*: every, used after classifiers. စီတိုင်း။ *G'ò vr'vm èt'unaò*. 'Give (distribute) some to everyone.' တစ်ယောက် စီတိုင်းကို ဝေ ပေးလိုက်တယ်။ *P'v'n vr'vm*. 'Every kind.' အရာရာ တိုင်း။ [It follows classifiers it modifies.]

rvmá *n*: farmed rice field. တောင်ယာ။

☐ **rvmá g'vng** *n*: fields (dry). တောင်ယာ။

☐ **rvmá tvmu** *n*: cultivation. လယ်လုပ်ငန်း။ |'farmed rice field' + 'work'|

☐ **rvmá wa vs'vng** *n*: peasant, farmer. တောင်သူ။ |'farmed rice field' + 'do' + 'person'|

rvmàng *n*: epoch, age, time. ခေတ် ကာလ အပိုင်း အခြား။ *Sá rvmàng or sá lvmàng*. 'A long time ago.' ဟိုး ရှေးရှေးတုန်းက။ = lvmàng

r'vmbè *n*: shelf. စင်။

☐ **r'vmbè r'vmtvng** *n*: storage shelf above fireplace. ကြပ်ခိုး စင်တွေ။

r'vmbòq *n*: storage place above fireplace. ကြပ်ခိုး စင်။ = rvpb'ò

Rvmdvng *pn*: Ramdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvme *pn*: Rame; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvmè *n*: big river. မြစ်။

☐ **Ch'vng rvmè** *pn*: Chang River. အချန်မြစ်။ [In Chvngj'vng area, far up north; becomes Dvgóng rvmè in Ráwàngtvng.]

☐ **Rvmèd'v'm** *pn*: big river. မြစ်မကြီး။

☐ **Rvmèj'vng** *pn*: place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

□ **Rvmèti** *pn*: Rameti (N'mai Hka (Me Hka)). မေခ မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ |'big river' + 'water'|

rvmè shvmó *n*: cloud, cloud that is found on the river. မိုးတိမ်၊ ရေချောင်း၊ မြစ်ချောင်းတွေ အပေါ်မှာ တွေ့ရတဲ့ မိုးတိမ်ကို ခေါ်တယ်။

rvmjà *n*: close friend. ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တဲ့ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း။

Rvmnò *pn*: Ramnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **rvmrvng** See the entry **ròmnvng**

Rvmnye *pn*: Ramnye; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvmø *v.t*: **1.** smoothen, shape, prune. အချော သပ်တယ်။ အကိုင်း အခက် တွေကို ရှင်းလင်းတယ်။ *Langlang wa rømø*. 'Prune the branches.' ပြောင် ချောအောင် သပ်လိုက်ပါ။ **2.** circumcise. အရေပြား လှီးတယ်။ [To remove the prepuce of (a male) as a religious rite. ဘာသာရေး ထုံးတမ်းစဉ်လာ အရ ကျား အင်္ဂါထိပ် အရေပြားကို ဖြတ်ပစ် ခြင်းကို ဆိုတယ်။]

Rvmø *pn*: Rameul; one of the Rawang clans. ရဝမ် လူမျိုး အနွယ် ဖြစ်တဲ့ မျိုးနွယ်စု တစ်စုရဲ့ အမည်။

rvmøm *v.t*: sprout. အဖူး၊ အညွန့် ထွက်တယ်။

Rvmøm *pn*: Rameum; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

rvmøt *n*: cloud (of any kind). မိုးတိမ်။

□ **rvmøt vkón** *v.i*: be cloudy. တိမ်ထူထပ်တယ်။ |'cloud' + 'mess up'|

□ **rvmøtsi** *n*: haze, frost, dew. မြူနှင်းမှုန့်၊ နှင်း။ *Rvmøtsi pànpàn wae*. 'It is frosty.' နှင်း ထူထပ်တယ်။ [It is found in the morning and evening. နံနက်နံနက် ညနေမှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ နှင်း။]

rvmsiq *n*: shelf that hangs above the fireplace. ကြက်ခိုး စင်။ = h'vmsiq

rvmtvng *n*: shelf စင်။

rvmù *v.t*: work. အလုပ်။ = b'vnlì, tvmu

rvmuq *n*: wooden hoe (with bamboo blade) for planting rice. စပါး စိုက်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဆူးထိုး ဝါး တုတ်ချောင်း။

rvm'vng *n*: kind of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

Rvmvynvm *pn*: Rmainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvmzì *n*: kind of bean. ပဲပိစပ်။ = shvráng

□ **røng rvmzì** ⇔ **vrøng rvmzì** *n*: type of bean. နွယ်ပင် မျိုးကဲ့သို့ အပင်မှ ရရှိတဲ့ ပဲပိစပ်။

□ **tøng rvmzì** *n*: bean (from an upright plant). နွယ် မဟုတ်တဲ့ အပင်က ရတဲ့ ပဲပိစပ်။

Rvmzòy *pn*: Ramzoy; place name.

rvn *v.t*: tear, devour. ဆုတ်ဖြတ်တယ်။ ဆွဲဖြတ်တယ်။ *Kàngkìrì shvrì tiqgo r'vnkéde*. 'The lions are devouring a deer.' ခြင်္သေ့တွေက ဂျီကောင်ကို ဆွဲဖြတ် စားနေကြတယ်။

□ **rán** *v.t.*: third person singular form of rvn.

rvna *n.*: sickness, illness. အဖျား အနာ။

rvnàm *n.*: stalks of grain. ကောက်လှိုင်း။

Rvnan *pn.*: Ranan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvnaq *v.t.*: deep. နက်တယ်။

□ **rvnaq riqyong** *n.*: pit. မာရဏ တွင်း နက်ကြီး။

rvnè *n.*: resin, sap (of tree). သစ်စေး။ = rvnòng

□ **rvnè shòn** *n.*: type of plant. လူ့ အဝတ်အစားမှာ ကပ်တဲ့ မြက် တစ်မျိုး။ [It sticks to one's clothes.]

□ **rvnè shóng** *n.*: resin tree. သစ်စေးပင်။

rvnøng *v.t.*: mix, make juice. ဖျော်တယ်။ ရောနှောတယ်။ <nòng 'muddy'

rvnòng *n.*: resin. သစ်စေး။ = rvnè

rvnùl *v.t.*: push with the snout. နှာနဲ့ ထိုးလှန်တယ်။

rvng₁ ⇔ **vrvng₂** *v.t.*: vine up. အပေါ်ကို နွယ်တက်တယ်။ *Vnorì vrvngshì lúngì.* 'The beans have started to vine up.' ပဲပင်တွေ စနွယ်တတ် လာပြီ။

rvng₂ ⇔ **vrvng₁** *v.t.*: add, pile up. (ထင်း)ပုံတယ်။ တည် ဆောက်တယ်။

□ **rang₁** ⇔ **vrang** *v.t.*: third person singular form of rvng.

r̀̀ng *v.i.*: erect, sexually aroused. လိင်အင်္ဂါ တောင့်တင်းတယ်။ လိင်စိတ် ထကြွတယ်။

Rvngbò *pn.*: Rangbau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvngboq *pn.*: Rangbau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

r̀̀ngdòr *n.*: pour rain. မိုး သဲကြီး မဲကြီး ရွာတယ်။

r̀̀ngmong *n.*: small branches that sprout out again from tree stem. ခုတ်လှဲ ထားတဲ့ သစ်ငုတ် တွေမှ ပြန်ထွက် ပေါ်လာတဲ့ အကိုင်း အခက်တွေ။

r̀̀ngn`v̀̀n *v.i.*: cause to rain by dead person's spirit. မကောင်း ဆိုးဝါး မိုး၊ ရဝမ် လူမျိုးတွေ နတ်စား ခေတ်မှာ ယုံကြည်ခဲ့တဲ့ ယုံကြည်မှု တစ်မျိုး။ လူတစ်ဦးဦး သေဆုံး သွားပြီး နောက် မကျေမနပ် ဖြစ်လို့ မိုးအဆက် မပြတ် ရွာစေတာကို ဆိုတယ်။ *Shaqré tiqè shìapmì nò r̀̀ngn`v̀̀n shòzaqe.* 'As one old man died the Rangnan rain rains.' လူကြီး တစ်ယောက် သေဆုံးလို့ ရန်နန် မိုးရွာ သွန်းတယ်။

Rvngø *pn.*: Rangeun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

R̀̀ngsín *pn.*: Rangsing; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

r̀̀ngshvng *n.*: wailing song, mourning; a song sung while sending the dead's spirit home. ငိုချင်း၊ မြည်တမ်း စကား။

r̀̀ngt̀̀ *n*: festival which lasts three days. သုံးရက်ဆက် ကျင်းပတဲ့ ပွဲတော် တစ်မျိုး။ *Mvg̀̀m r̀̀pm̀̀ r̀̀ngt̀̀ wà̀̀de*. 'Rich family celebrates the 3 day festival.' လူချမ်းသာ မိသားစု သုံးရက် ပွဲတော် ကျင်းပတယ်။ = pvn gla

r̀̀ngt̀̀ng *n*: winter. ဆောင်း။ = z̀̀ngnè

□ **r̀̀ngt̀̀ng l̀̀m** *n*: winter (cold season). ဆောင်းကာလ။

r̀̀ngza *n*: bride. သတို့ သမီး။

□ **r̀̀ngza v̀̀wng** *v.i*: married couple returning to bride's parent to pay respect. It can be done immediately after the wedding or some years later. သတို့ သမီးရဲ့ မိဘတွေထံ ကျေးဇူးတင်တဲ့ အနေနဲ့ သွားရောက် ဂါဝရ ပြုတယ်။

r̀̀ngzà *n*: Chinese chestnut. ဂုံးသီး။

□ **r̀̀ngzàshí** *n*: kind of nut, Chinese chestnut. ကြိမ်သီး။ [This is a kind of big tree with thorny fruit. The fruit can be fried and the inside of the seed can be pounded.]

Rvngzataq *pn*: Rangzatha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

r̀̀p₁ *v.t*: 1. row, paddle raft. လှော်တယ်။ *Sh̀̀ r̀̀pm̀̀de*. 'I am paddling (a boat).' ကျွန်တော် လှေ လှော်ခတ် နေတယ်။ 2. to fan, to winnow. ယပ်တောင် ခတ်တယ်၊ စပါးလှေ့တယ်။

□ **rap** *v.t*: third person singular form of r̀̀p.

r̀̀p₂ *n*: honey comb, beehives. ပျားလှဲ။

r̀̀p₃ *clf*: classifier for family. မိသားစုကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် အမျိုး အစား။ *Àng r̀̀p*. 'Family.' မိသားစု။ *Vb̀̀ r̀̀p*. 'Four families.' မိသားစု လေးစု။

□ **r̀̀p̀̀ng** *n*: every house hold. အိမ်ထောင်စု။

r̀̀p₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dv̀̀gup* 'jump'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *R̀̀p dv̀̀gupshie*. 'He suddenly jumped.' သူခုန်တယ်။

r̀̀pdoq *n*: guest room. ဧည့်သည် နားနေ အခန်း။

r̀̀pd̀̀ng *n*: fire place. မီးဖို။ <Mangrung dialect. =r̀̀pdoq r̀̀pd̀̀ng

R̀̀pm̀̀ *pn*: Rapma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

r̀̀psing *n*: shelf above the fireplace. ကြပ်ခိုး စင်။

r̀̀pshvng *n*: fringe. မင်းပေါပင်က ထွက်တဲ့ အမြိတ်။ *R̀̀pshvng d̀̀ngg̀̀ng*. 'Bag made of freinge.' မင်းပေါမြိတ် လွယ်အိတ်။ = shvng

r̀̀rsa *v.t*: make nest. လုပ်တယ်။ *Sh̀̀qd̀̀ng r̀̀rsaðe*. 'Make a nest.' အသိုက် လုပ်တယ်။ = wa

○ **r̀̀rsàng** See the entry **r̀̀rs̀̀ng**

Rvsátaq *pn*: Rasata; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Rvsum *pn*: Rasum; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvsùng *n*: slope or hill. မတ်စောက်တဲ့
တောင်။ = sùng

rvs̀ng *v.t*: choose, select. ရွေးချယ်တယ်။
Terì terì rvs̀ngòe. 'I choose the big
ones.' ကြီးတာတွေကို ရွေးချယ်တယ်။ = rvhiq

☐ **rvsàng** *v.t*: third person singular
form of rvs̀ng.

☐ **rvs̀ngke** *v.i*: gnaw (on bone). အရိုး
ထွင် စားတယ်။ *Sharø rvs̀ngkee*. '(He)
gnaws on the bone.' အရိုး ထွင်စား
တယ်။

☐ **rvs̀ngsèni** *n*: Christian. ယုံကြည် သူ၊
ခရစ်ယာန်။ |'choose' + 'child' + PL|

rvsha *adv*: accidental death. မတော် တဆ
သေဆုံးမှု။ *Modo tvrà ỳng rvsha
wáshìvpmì*. 'He got into an accident
and died on the road.' လမ်းပေါ်မှာ မတော်
တဆ ဖြစ်ပြီး (လူ) သေဆုံး သွားတယ်။

rvshà *n*: monkey. မျောက်။

rvshan *n*: bracelet. လက်ကောက်။ *Gvs̀ng
rvshan* 'Silver bracelet.' ငွေ လက်ကောက်။

rvsháng *n*: lower end of bamboo fish
trap. ငါး ဖမ်းရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ တောင်း ရှည်
ကြီး တစ်မျိုး။

r̀shèsvp *n*: type of edible sour leaves.
အချဉ်ရွက် တစ်မျိုး။ Sci. *Begonia
roxburghii*.

rvsho *n*: rafter. ငြမ်းတိုင်။

rvshó *n*: lung. အဆုတ်။

rvshvp *n*: soft inside substance of
bamboo. ပျော့ ပြောင်းတဲ့ ဝါး အတွင်းသား။

rvt₁ *v.t*: break, snap (a thread), pluck
(flowers), cut apart. ခူးတယ်၊ ဆုတ်ဖြု
တယ်။ *Peq ratndè*. 'Break off.' ဆုတ်ဖြု
တယ်။ ဆွတ် ခူးတယ်။ [It takes
onomatopoeic adverb peq for
emphasis.]

☐ **rat₂** *v.t*: third person singular form
of rvt. *Ǹmbvn ratndè*. 'He is picking
flowers.' သူ ပန်းခူးတယ်။

rvt₂ *conj*: non-clause final marker;
'because', 'for', 'in order to'. သော
ကြောင့်၊ လို့။ *Shøzaq rvt bvnli s̀ng mvdì*.
'Because of rain he doesn't go to
work.' မိုး ရွာလို့ သူ အလုပ် မသွားဘူး။
Góngte rvt gvzà ỳmdángòe. '(He) can eat
a lot because he is big.' လူကောင်ကြီးလို့
အရမ်း စားနိုင်တယ်။

rvt₃ ⇔ **vrvt** *n*: rattan palm. ကြိမ်ပင် တစ်
မျိုး။

☐ **rvthø** ⇔ **vrvt hø** *n*: rattan palm
spike. ကြိမ်ဆူး။

rvt wa *adv*: slightly, a little bit. ရှည်းနည်း ပိုပြီး။ *Rvtwa tee*. 'Just a little bit bigger.' မသိ မသာ အနည်းငယ် ကြီးတယ်။

Rvtinvm *pn*: Rathinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvtø *v.t*: count on, acknowledge. ကောက်ယူတယ်၊ စွန့်ပစ် (သို့) ဂရု မစိုက်ထားရာ ကနေ ပြန်လည် အသိ အမှတ်ပြုတယ်။ *Pèdong pèsèrìl sìng rvtøðe*. 'He acknowledged (looked for) patri-relatives.' ဖခင် ဖက်မှ ဆွေမျိုး တွေကို လိုက်လံ စုံစမ်းတယ်။

rvtø *clf*: time. အချိန်။ *Ka rvtøx natae má*. 'What time are you free? ခင်ဗျား ဘယ် အချိန်မှာ အားသလဲ။

□ **rvtø tvyø** *n*: program, time table. အစီအစဉ်၊ အချိန် ဇယား။

rvwá *n*: village. ရွာ။ *Ku rvwári rvmásìng vyìne*. 'Villagers from that village are going to the field.' ရွာသား တွေ။ *Tiqrvwáwá*. 'Some villages.' တစ်ရွာရွာ။ *Rvwáwá*. 'Through the village.' ရွာ အတွင်းမှ။

○ **rvwál** See the entry **rvwól**

○ **rvwan** See the entry **rvwvn**

Rvwàng *n*: Rawang; one of the six major tribes of Kachin State. ကချင် မျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ တစ်မျိုး။

□ **Rvwàngdvsì** *n*: Rawang-kind. ရဝမ် လူမျိုး။

□ **Rvwàngkà** *n*: Rawang language. ရဝမ် စကား။

Rvwàngdùng *pn*: Rawangdung; place name and also surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမည်။

rvwé *n*: cloth with straps for carrying a toddler on the back. ပိုးတဘက်။ = *raqwé*

rvwè *loc.n*: middle. အလယ်ဗဟို။ *Mvlàng rvwèwè èdivm*. 'You walk through the middle of the forest.' သစ်တော အလယ် ကနေ ဖြတ်သွားပါ။

□ **rvwèwè** *n*: something (or place?) in the middle. အလယ်မှာ ဖြစ်သော၊ နှစ်ခုကြားမှ။

rvwìng *v.i* ~ *v.t*: 1. divide. ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာတယ်။ 2. discriminate, be biased. ခွဲခြား ဆက်ဆံတယ်၊ မျက်နှာ လိုက်တယ်။ *Vsìng rvwìng nø dvyvngshìe*. '(He) is bias in helping others.' သူ အကူ အညီ ပေးရာမှာ မျက်နှာ လိုက်တယ်။

rvwól *v.t*: separate, differentiate. ခွဲခြားတယ်။ *Shvla màshvla rvwól sháðe*. '(He) knows good and bad.' ကောင်း မကောင်း ခွဲခြား နိုင်တယ်။

□ **rvwál** *v.t*: third person singular form of **rvwól**.

rvwvn *v.t*: differentiate, discern. ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာတယ်။ သုံးသပ်တယ်။ *Shvla màshvla rvwvnðe*. 'I am discerning whether it is good or bad.' ကျွန်တော် ကောင်း မကောင်း

သုံးသပ် နေပါတယ်။

☐ **rvwan** *v.t.*: third person singular form of rvwvn.

rvyámshì *v.i.*: climbing over. (သစ်ကိုင်း) ဖြာထွက်တယ်။

rvyang *loc.n.*: flat place of any size. မြေပြန့်၊ လွင်ပြင် ကျယ်။ [Similar to vdvm, but can be small.]

rvyøng *v.i.*: gather up in a particular place. သီးသန့် တစ်နေရာမှာ စုဝေး ကြတယ်။

Rvyvng *pn.*: Rayang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvzà *pn.*: Raza; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **rvzang** See the entry **rvzvng**

rvzaq *v.i.*: difficult, hard. ခက်ခဲတယ်။ *Dí rvaqe.* 'Difficult to go.' သွားဖို့ ခက်တယ်။ = yvknge, dvkéé

rvze *n.*: cross beam or rafter on roof of house for holding thatch on. အမိုး သက်ငယ်တွေ ကပ်ချည်ရန် တန်းတဲ့ ငြမ်း။

rvzé *quant.*: over, more than. ကျော်ကျော်၊ ကျော်လွန်ပြီး။ *Tiqsé rvzé.* 'More than ten.' တစ်ဆယ် ကျော်ကျော်။ |Used after numerals. နံပါတ် အမှတ်စဉ်များ နောက်တွင် အသုံးပြုတယ်။| = mvdvm

Rvzi *pn.*: Razi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvzi *n.*: mountain. တောင်။

☐ **rvzìmóng** *n.*: mountain area. တောင်ပေါ် ဒေသ။ |'mountain' + 'country'|

☐ **rvzìsè** *n.*: hill tribe, people from high mountains. တောင်ပေါ် သား၊ သူ။

rvziq rvzáng *n.*: man's sarong. ရဝမ် အမျိုးသားဝတ် လုံချည်။

rvzòng *v.i.*: quarrel. တပြိုင်တည်း အပြိုင် အဆိုင်ပြောတယ်။

rvzø *v.t.*: pierce, insert and chain, transfix. လျှိုထည့်တယ်၊ သီတယ်။ *Dòngsòr taq sha rvzøde.* '(He) is chaining meat on the pointed stick.' သူ တုတ်ချွန် တစ်ခုမှာ အသား သီနေတယ်။

☐ **rvzøng** *v.t.*: first person singular form of rvzø; it is a combination of rvzø + ng =rvzøng

Rvzøm *pn.*: Razeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **rvzøng** See the entry **rvzø**

rvzvng *v.i.*: **1.** crawl, drag. တွားသွားတယ်။ *Vbø tiqgo rvzvng.* 'One snake is crawling.' မြွေ တစ်ကောင် တွားသွားတယ်။ **2.** insert (into or through an opening), stack up. လျှိုထည့်တယ်၊ စီထည့်တယ်။

☐ **rvzang** *v.t.*: third person singular form of rvzvng. *Shóngrì rvzangòe.* 'Stack up firewood.' ထင်းတွေ ထပ်ပြီး စီတယ်။

S s

sa₁ *v.t.*: wait. စောင့်တယ်။ *Vsìngrùì modo saðe.* 'People are waiting for the car.'

လူတွေ ကားကို စောင့်နေကြတယ်။

- ☐ **sang** *v.i. ~ v.t.*: first person singular form of sa 'wait'. It is a combination of sa+-ng 'verbal suffix of first person singular participant' =sang. *Svrapè s'ìng sangðe.* 'I'm waiting for the teacher.' ကျွန်တော် ဆရာကို စောင့်နေတယ်။ *Nà s'ìng sange.* 'I'm waiting for you.' ကျွန်တော် ခင်ဗျားကို စောင့်နေတယ်။ *Vpè s'ìng sangðe* 'I am waiting for my father.' ကျွန်တော် အဖေကို စောင့်နေတယ်။

sa₂ *n.*: bird, fowl. ငှက်။

- ☐ **sad'ìng** *n.*: bird's nest. ငှက်သိုက်။ *Sad'ìng mvnuq mvdaq.* 'Do not pick the bird's nest.' ငှက်သိုက် မနှိုက်ရ။ |'bird' + 'nest'|
- ☐ **salóng sasøn** *n.*: various birds. ငှက်အပေါင်း။

☐ **samè** *n.*: bird; pheasant. ရုတ် (ငှက်)။ |'bird' + AUG|

☐ **sasè** *n.*: small bird. ငှက်ကလေး။ |'bird' + DIM|

☐ **sasøn** *n.*: small or tiny bird. ငှက်ကလေး။ *Sasøn tiqgosè vlange.* 'One tiny bird is flying.' ငှက်ကလေး တစ်ကောင် ပျံနေတယ်။

☐ **sazàn** *n.*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

☐ **sazømke** *n.*: bird; grey bushchat. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

sa₃ *v.t.*: onomatopoeic adverb; used with the verb *làng* 'leave'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Bvnlì sa làngb'òà.* 'Suddenly (he) left the work.' အလုပ် ရုတ်တရက် ရပ်ပစ် လိုက်တယ်။ *Kamà goi kasèrì s'ìng sa làngapmà.* 'The hen left the chicks.' ကြက်မကြီးက ကြက်ကလေး တွေကို ရုတ်တရက် ထားရစ်ခဲ့တယ်။

sá, *clf.*: classifier for counting cultivated fields. စိုက်ခင်း။ အခင်း စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်စွဲ အမျိုး အစား။ *Gwe sá.*

'Taro field.' ပိန်းခင်း။ *Mvlóngsá/shóngsá.*
 'Natural forest.' သစ်တော။ [It follows
 name of any crop except corn or rice;
 also used for forest.]

sá₁ *n:* marker of a past time period,
 usually occurs before a time period,
 but can be used alone. ဟိုးတုန်း။ ရှေးတုန်း။
Sáyaq. 'That day one or two week
 ago.' လွန်ခဲ့တဲ့ ရက် (ရက်သတ္တပတ် (သို့) နှစ်
 ပတ် အလွန်)။ *Sá rvmàng.* 'Long long ago.'
 ရှေးရှေးတုန်းက။

- **ságí** *n:* yesterday. မနေ့က။
 <Wadamkhaung dailect. =sáni
- **ságíyaq** *n:* yesterday evening, last
 night. မနေ့ ည။ *Ságíyaq vgi gvzà jue.*
 'Last night the dogs barked so
 much.' မနေ့ ညက ခွေး တအား ဟောင်
 တယ်။ =sániyaq
- **sáni** *n:* yesterday. မနေ့က။ *Sáni*
tuqdaqì. 'He reached yesterday.'
 မနေ့က ရောက်လာ ကြတယ်။ | 'past time
 period' + 'day'|
- **sániyaq** *n:* night before last night.
 မနေ့ ည။ *Sániyaq kadóinò mèdira.*
 'Why didn't you come on the night
 before last night.' မနေ့က ဘာဖြစ်လို့ မ
 လာတာလဲ။ | 'yesterday' + 'night'|
- **sárvmàng** ⇔ **sarvmàng** *n:* long
 time ago ဟိုးတုန်းက။ ရှေးရှေး တုန်းက။

Sadan *pn:* Satan. စာတန် မာနတ်။ <Eng.
sadifiget *n:* certificate. ဘွဲ့ လက်မှတ်။
 <Eng.

- **san₁** See the entry **svn₁**
- **san₂** See the entry **svn₂**
- **sàn** See the entry **sv̀n**

Sandvm *pn:* Sandam; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sani mvzong *n:* bird; striped-throated
 yuhina. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

sansan *adv:* quickly. မြန်မြန်၊ အလျင် အမြန်။
Vpè sansan laq lora wa nò vmè shòne.
 'Mother said for father to come back
 quickly.' အဖေကို အမေက အမြန် ပြန်လာဖို့
 ပြောတယ်။

- **sang** See the entry **sa₁**

sáng *n:* spirit. နတ်၊ သရဲ။ *Sìmrèrì taqmaq*
sáng s`ng svree. 'Some children are
 afraid of spirit.' တစ်ချို့ ကလေးတွေ နတ်ကို
 ကြောက်ကြတယ်။

- **sáng j̀v̀mna** *n:* magnifying glass,
 lens. မှန် ဘီလူး။ | 'spirit' + 'glass'|
- **sángkó** *v.t:* worship spirits, make
 sacrifices to Nats. နတ် ကိုးကွယ်တယ်။
Darì Rvwàngrì nò sángkó y`ngshà.
 'Long time ago Rawang practiced
 spirits' worship.' ရှေးတုန်းက ရဝမ်တွေ
 နတ်ကိုးကွယ် ခဲ့ကြတယ်။ | 'spirit' +

'worship'|

☐ **Sángsaq** *pn*: Sangsa; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

sàng₁ ⇔ **vsàng** *v.t.*: spread out. ချဲ့တယ်၊ ဖြန့်ချဲ့တယ်။

○ **sàng₂** See the entry **s̀vng₁**

sàngpò *n*: ship. သင်္ဘော။ =shò

☐ **sàngpòshí** *n*: papaya. သင်္ဘောသီး။ |'ship' +'fruit'|

sángtvmá *n*: dragonfly. ပုဇွန်။ *Sángtvmá tiqgo vlange*. 'One dragonfly is flying.' ပုဇွန် တစ်ကောင် ပျံနေတယ်။ |'spirit' + 'arrow'|

sapbyá *n*: soap. ဆပ်ပြာ။ <Bur.

saq₁ ⇔ **vsaq₁** *v.t.*: stick (a stick) in the ground so it stands upright. ထိုးစိုက်တယ်။ =dvsaq

saq₂ ⇔ **vsaq₂** *n*: foxtail millet. လူး။ *Vsaqrítq*. 'Foxtail millet field.' လူးခင်း။

☐ **saqtì** *n*: buckwheat. ပန်းဂျုံ။

saq₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vmvng* 'lose'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ *Saq vmvng*. 'Lost within the blink of an eye.' ရုတ်ချည်းပျောက်သွားတယ်။

saqdòng mvnø *n*: berry.

saqgàng *n*: cliff, steep slope. ချောက်၊ မတ်စောက်တဲ့ တောင်။ *Rvmeti rvgaq nø*

saqgàng wa íe. 'Ramethi land is mountainous.' ရမေထီ ဒေသရှိ တောင်တန်းတွေက မတ်စောက်တယ်။ [Matkyung and Phala dialect use 'paq' instead of 'saq'.]

☐ **saqgàng mvttú** *n*: cliff. ချောက်ကမ်းပါး။

sar ⇔ **vsar** *v.t.*: be apart or be far. ဝေးကွာတယ်။ *Lóngch̀vng ỳvng k̀nèní gvzà gò màsar ỳvng èrip*. 'Stand at a place not far from the rock.' ကျောက်တုန်းကြီး ကနေ သိပ် မဝေးတဲ့ နေရာမှာ ရပ်ပါ။

sasvna *n*: missionary. သာသနာ။ *Sasvna svrarì tuq daqì*. 'Missionaries have come.' သာသနာ ပြုဆရာတွေ ရောက်လာပြီ။

sat₁ *v.t.*: 1. tear down, break apart something hard, take over an enemy's base. ဖြိုတယ်၊ ဖျက်တယ်။ *Vs̀vnggrìt b́oy shvyatrì satnðe*. 'They are dismantling the tents.' လူတွေ ပွဲတဲတွေကို ဖြိုဖျက် နေကြတယ်။ 2. dismantle. ဖြိုဖျက်တယ်။

sat₂ ⇔ **vsat** *v.t.*: splash. ဖြန်းတယ်။ *Vs̀vng góngkaq s̀vng nàsatshì b̀ø nìgø chàng nuqe lé*. 'If it gets on to people (the skin) it burns at once.' ဒီလို လူခန္ဓာ ကိုယ်ကို ဖျန်းမိ ရင်လည်း တစ်ခါတည်း လောင်တတ်တယ်။

sat₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *zat* 'pound'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ *Sat zatnðe*. 'Pound.' ထု

ထောင်း လိုက်တယ်။ *Tvróng vtung daqi lòngrí sat zatké dárà.* 'He was crushed by a falling pillar.' တိုင် လုံလာတာနဲ့ ဖိမိသွားတယ်။

Sáykó pn: Saikhau; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

se₁ ⇔ **vse** *v.i:* visit, roam. လှည့်လည်တယ်။ လျှောက်လည်တယ်။ *Tiqni tiqni s'ingchòm wa vse nò dvdòè rì gò vle.* 'There are people who always (day after day) roam visiting at other's houses to spend their time.' တနေ ကုန်ကုန် သူများ အိမ်ချည်း သွားလည်ပြီး အချိန်ဖြုန်းတဲ့ သူတွေ လည်း ရှိတယ်။

□ **seng** ⇔ **vseng** *v.i:* first person singular form vse. It is a combination of se + -ng =seng.

se₂ *n:* skin of plant or dried animal skin, leather. သရေ။ *Shase.* 'Leather.' သရေ။ *Shóngse.* 'Tree bark.' သစ်ခေါက်။

□ **sekòr** *n:* bark of tree. အခေါက်၊ သစ်ခေါက်။ *Sekòr zaqe.* 'Tree bark is hard.' အခေါက် မာတယ်။

se₃ *n:* trap for trapping rats or birds. ကျော့ကွင်း။ *Se le die.* 'Go make a trap.' ကျော့ကွင်း ထောင်ဖို့ သွားတယ်။ *Vdòt se leòè.* 'Set a rat trap.' ကြွက်ဖမ်းဖို့ ကျော့ကွင်း ထောင်တယ်။

□ **seshi** *n:* trap trigger. ကျော့ကွင်း မောင်းတံ။ *Se shi lòngr mènà koqni vpyt longne.* 'Don't touch the trigger, it may release.' ကျော့ကွင်း မောင်းတံကို မထိမိစေနဲ့ မောင်း ကန်လာလိမ့်မယ်။

sé₁ *v.i:* irritate, bother. ရန်စ၊ အပြစ် ရှာတယ်။ *Só wepè séàmì.* 'Let's go and irritate him.' အဲဒီ လူကို သွားပြီး ရန်စရအောင်။

□ **séshì** *v.i:* bully, oppress, tyrannize. ရန်စတယ်။ ရန်ထောင်တယ်။ နိုင်ထက် စီးနင်း ပြုတယ်။

sé₂ *num:* ten. ဆယ်စု။ *Àng vsvk nò shvngòtsé vntóngr íe.* '(He is) seventy two years old.' သူ့ အသက် ကတော့ ၇၂ နှစ်ရှိပြီ။ *Tiqsèpè rá dìàmì.* 'In addition, ten men went.' နောက်ထပ် ဆယ်ယောက် သွားလိုက်ပြီ။

sè₁ *n:* 1. child. ကလေး။ *Vsèpè íe.* 'This is my son.' ကျွန်တော့် သားဖြစ်တယ်။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.| = àngsè 2. people or descendent (following after tribes or races' names). မျိုးနွယ်။ *Rvwàngsèrì.* 'Rawang children, or descendants of Rawang.' ရဝမ် ကလေးတွေ၊ ရဝမ် မျိုးနွယ်တွေ။

sè₂ *part:* diminutive marker, occurs after nominals and adverbs to mark smallness or cuteness. ငယ်လေး။ ချစ်စရာ ကောင်းတာကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Vgisè.* 'Puppy.' ခွေးကလေး။ *S'ìmrésè.*

'Baby, child.' ကလေးငယ်လေး။ *Tvɲvɲpsè.*

'Good looking.' လှလှ ပပ လေး။ <'child'

sè₃ *v.t.*: lead. ဦးဆောင်တယ်။ <Zing-zangreung dialect. =shøl

sékán *n.*: medical clinic. ဆေးခန်း။ *Sékán nø tiqsé naríwa poqòè.* 'The clinic opens only at ten.' ဆယ်နာရီ ကြမှ ဆေးခန်း ဖွင့်မယ်။ |'medicine (<Bur.)' + 'room'| <Bur. =zìróng.

sèn *clf.*: classifier for counting hundred thousands. သိန်း ဂဏန်း။ *Gìmsùng tiqsèn.* 'One hundred thousands dollars.' ပိုက်ဆံ တစ်သိန်း။

○ **seng** See the entry **vseng se₁**

seq *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *rín* 'tear'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Seq rándè.* '(He) breaks (it).' ဆက်ခနဲ ဆုတ်ဖြတယ်။

ser₁ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of shooting an arrow. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dú vnaq pvláí ser wa wapmò* 'Shot (the person) with the black poisoned (arrow).'

ser₂ ⇔ **vser** *v.t.*: shake off, fling. ခါချတယ်၊ လွှင့်တယ်။

sér ⇔ **vsér** *v.i.*: special. အထူး ဖြစ်သော၊ လှပသေသပ်သော။ *Vsér_{sè.}* 'Special, fine thread or other special things.'

sèr ⇔ **vsèr** *n.*: kind of tall grass used for feeding cattle. နွားကျွေးတဲ့ မြက် အရှည်တစ်

မျိုး။ =kòmbàng vsèr

sèrgàng bòngòm *n.*: bird; partridge, Chinese francolin. ခါငှက်။

setúng *v.i.*: fall down, collapse. လဲတယ်၊ ပြိုလဲတယ်။ *Setúngshì yòpme.* 'Lie down.' တုံးလုံး လှဲအိပ်တယ်။

si₁ *v.t.*: drain off water. ရေစစ် ထုတ်တယ်။ *shvládìngwasè dèsiò nø wedø tun ta ràè.* 'After that, drain off water in that manner nicely and attach the net.' အဲဒီလိုမျိုး ကောင်းကောင်း ရေ စစ်ထုတ်ပြီး အောက်မှာ ပိုက်ကွန်ခံ ထားရတယ်။

si₂ *n.*: maggot. လောက်ကောင်။

□ **si₁ zi** *n.*: medicine for clearing maggot. လောက်ချတဲ့ ဆေး။

□ **sishar** *n.*: maggot. လောက်ကောင်။ =si

si₃ *n.*: urine. သေး။ *Tyrà yíng si zie.* '(He) is urinating on the street.' သေး ပေါက်တယ်။ ကျင်ငယ် စွန့်တယ်။

□ **si hangshòng** *n.*: smell of urine. သေး အနံ့။ *Yayíng sìm_rèrì si ziapmì, si hangshòng gvzà vngàè.* 'The children urinated here, and smell a lot.' ဒီနားမှာ ကလေးတွေ သေးပေါက် ထားလို့ သေးအနံ့ တော်တော် နံတယ်။

□ **si shù** *v.i.*: fart, pass gas, break wind. အီးပေါက်တယ်။ *Vpung akvtkvt sishùè.* 'Aphong farts very frequently.' အဖုန် အီး ခဏခဏ ပေါက်တယ်။ |'urine' + 'fall down'|

☐ **si vlønsʰi** *v.i.*: urinate (unintentionally). သေးပါတယ်၊ သေးပေါက်ချတယ်။ |'urine' + 'drop' + R/M|

☐ **si zi** *v.i.*: urinate. သေးပေါက်တယ်၊ အပေါ့သွားတယ်။ |'urine' + 'to give'|

☐ **sitóm** *n.*: bladder (urinary). ဆီးအိမ်။ |'urine' + 'gathering place'|

sí *n.*: 1. knife edge. ဓါးသွား။ *Shìmsí shvla pìn nò dékéðe*. 'A good quality knife edge is sharp.' ဓါးသွား ကောင်းရင် ထက်တယ်။ *Yakà shìm nò sí zvnge*. 'This knife has a good edge.' ဒီဓါးမှာ ဓါးသွား ပါတယ်။ 2. capability, ability. အစွမ်း အစ။ *Yapè nò sí mvzvnge*. 'This man is not capable.' ဒီလူ ကျန်းမာရေး ချူချာတယ်။

sì₁ *v.t.*: bring out of water, rescue. ရေထဲကနေ ဆယ်ယူတယ်။ *"Èsishàé" wanø sì bòà wani..*, 'When (they) cried "Save us from the water".' ကယ်ကြ ပါအုံး ဆိုလို့ ဆယ်လိုက်တော့။

sì₂ *n.*: medicine, see zì. ဆေး။

sì₃ *kin.*: grandmother. အဖွား။ *Vsì gvzà svrónge*. 'Grandmother is getting very old.' အဖွားက အသက် တော်တော် ကြီးပြီ။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

☐ **sì vkàng** ⇔ **vsì vkàng** *n.*: forefathers. ဘိုးဘွား။ |'grandmother' + 'grandfather'|

sì₄ *v.i.*: skinny. ပိန်တယ်။ = yò

☐ **si dvsí** *adv.*: skinny. ပိန်လိုသော၊ ပိန်သေးသေး။

Sigung *pn.*: Sigung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Siklvngnm *pn.*: Sikhlangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sikwér *n.*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

síl ⇔ **vsíl** *v.t.*: move (a stool or anything, large or small). ရွှေ့တယ်။ *Vsílshie*. 'Move (oneself, or one's house).' ပြောင်း ရွှေ့တယ်။

☐ **sílshì** ⇔ **vsílshì** *v.i.*: move to other place. ရွှေ့ပြောင်းတယ်။

sìl *n.*: army, war. စစ်တပ်၊ စစ်သား၊ တိုက်ပွဲ။

☐ **sìldap** *n.*: military camp. စစ်တပ်။

☐ **sìldòng gàmzò** *n.*: commander, commander in chief. ဗိုလ်ချုပ်။ |'military' + 'rich'|

☐ **sìldòng sìlyá** *n.*: massive number of soldiers. စစ်သား အပေါင်း။

☐ **sìlsè** *n.*: soldier. စစ်သား။ = pinla

☐ **sìlwàng** *n.*: battle ground. စစ်မြေပြင်။

Sila *pn.*: Sila; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sin *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb tó 'pick up'. မြည်သံစွဲ

ကြိယာ ဝိသေသန။ *Àngnì mèi sin tóò nò dvkùm yàngà* 'His aunt picked (him) up and raised (him) up.' သူ့ အဒေါက်က ကောက်ယူ မွေးစားခဲ့တယ်။

Sinlin *pn*: Sinlin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sinlvm *pn*: Sinlam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sintá *pn*: Sintha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sing₁ *v.i*: be concerned with, be relevant. သက်ဆိုင်တယ်။ *Yalòng b'̀nli nò nà`̀ng singe.* 'This work concerns you.' ဒီအလုပ်က ခင်ဗျားနဲ့ ဆိုင်တယ်။ <Bur.

sing₂ *v.i*: shop, stall. ဈေးဆိုင်။ *V'̀mpà sing.* 'Restuarant (Lit. food shop).' ထမင်းဆိုင်။ <Bur.

síng *v.t*: understand, comprehend (something or person, or how to do something). နားလည် သဘော ပေါက်တယ်။ *Vs'̀ngkee.* '(They) understand each other.' အချင်းချင်း နားလည် ကြတယ်။

sing₁ *n*: gong (large round gong with hammer for striking). မောင်း။ *Sing kà dvraqe/táshìe.* 'Hear the sound of gong.' မောင်းတီးသံ ကြားရတယ်။ = **sìnggú**

□ **sìng yvmshà** *n*: large gong. မောင်းအကြီး တစ်မျိုး။

□ **sìngdòng** *n*: gong. မောင်းကြီး။ = *yàmshà*

□ **sìnggú** *n*: gong. မောင်း။

□ **sìngsha** *n*: flat, plain gong. အဖုအလုံးလေး မပါတဲ့ မောင်း။

sìng₂ *n*: sign, signature. လက်မှတ်။ အမှတ်အသား။ <Eng.

□ **sìngtúshì** *v.i*: affix one's signature. လက်မှတ် ထိုးတယ်။ <Bur.

Singdangnm *pn*: Singdangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Singdunvm *pn*: Singdunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sìnggam *pn*: Singgam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sìnggamvy *pn*: Singgammai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Síngòr *pn*: Singeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Singvbu *pn*: Singapore. စင်ကာပူ နိုင်ငံ။

Sìngzung *pn*: Singzung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sip₁ *n*: sin, err, mistake. အပြစ်၊ အမှား။

□ **sip lá** *v.t*: blame, accuse. အပြစ်ရှာတယ်။ *Sipláò nò tong shvr'̀ngòe.* '(They) accused and imprisoned (him).' အပြစ် ရှာပြီး ထောင်ချ လိုက်တယ်။ | 'sin' + 'search' |

□ **sip vl** *v.i*: be guilty, have sin. အပြစ်ရှိတယ်။ *Sip vl we vs'̀ng trvt b'̀nli mvz'̀ò.*

'(They) do not give him a job because he is an evildoer.' အပြစ် ရှိ လို့ သူ့ကို အလုပ် မပေးပါ။ | 'sin' + 'have' |

sip₂ *v.t.*: make lower. နိမ့်အောင် လုပ်တယ်။ *Rúngd'ng ch'ng nò hángé èsipmò.* 'The chair is too high make (it) lower.' ထိုင်ခုံ တော်တော် မြင့်နေတယ်၊ နိမ့်လိုက်ပါ။

☐ **sipshì** *v.i.*: humble oneself. နိမ့်ချ တယ်။ *Sipshì lònq nò shaqs'ím we mví.* 'Humility is not weakness.' နိမ့်ချခြင်း က သိမ်ငယ်ခြင်း မဟုတ်။

sip₃ *n.*: hoe. တူရွင်းပြား။

☐ **sipmà** *n.*: **1.** hoe. တူရွင်းပြား။ *Sipmà ka èl'ngatnò.* 'Bring the hoe.' တူရွင်းပြား ကို ယူလာပါ။ **2.** weaving instrument. ရက်ခတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ ရက်မ။ [A sipma is a board for packing the threads on a loom. As weaving includes pulling back hard on the siqma to pack the threads, the verb raq, which means to pull back hard with the hands (as in packing the threads with the siqmai) is used to mean "weave".]

siq₁ *n.*: joint (of bone or bamboo). အဆစ်။ *H'isiq zae.* 'Pain at knee joint.' ဒူးဆစ် နာ တယ်။

siq₂ *n.*: verse in the Bible. သမ္မာ ကျမ်းစာရှိ အခန်းငယ်။ *Shànshér kàru siqrì røi.* 'Let's read verses from the Bible.' သမ္မာ

ကျမ်းစာမှ အခန်းငယ်လေးတွေ ဖတ်ရအောင်။ = àngsiq

siq₃ *v.t.*: kindle fire. မီး ညှိတယ်။

siqrang *n.*: spider web. ပင့်ကူ အိမ်။

Sirla *pn.*: Sirla; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sísí *onm* onomatopoeic adverb, (feeling) cold. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။

☐ **sísí gwit** *n.*: cold. အေးစက်စက်။ |OMP + 'cold'|

☐ **sísí jøng** *n.*: cool. အေးစက်စက်။ |OMP + 'cold'|

sit *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb lù 'take', tøl 'grasp'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Sit lùòe.* 'Take something swiftly.' ရုတ်တရက် ယူတယ်။ = seq

so *v.i.*: rot. ပုပ်တယ်။ *Gweso* 'Rot taro.' ပန်းဥ ပုပ်။ [Exclusively with taro. ပိန်းဥ ပုပ်ခြင်း ကိုသာ သုံးသည်။]

só₁ *n.*: oil, fuel. စက်သုံး ဆီ၊ စားသုံးတဲ့ ဆီ။ *Modo ch'ng só z'ing lím íe.* 'I will fill the car some fuel.' ကားကို ဆီဖြည့်မယ်။

☐ **sótaq** *n.*: frying pan. ဒယ်အိုး၊ အကြော် အိုး။ |'oil' + 'pot'|

só₂ *adv.*: preformative; an expression used to mean 'let's go'. သွားစို့။ *Só búngì b'nlìwàngs'ng* 'Let's go to work.' ကဲ အလုပ်ရုံကို သွားကြစို့။ *Só kvlàngì.* 'Let's

run.' ကဲ ပြေးကြစို့။

☐ **sólè** *adv*: well, let's; hortative marker. ကဲလေ၊ ကဲဟေ။ *Sólè tì kvpámì*. 'Come on, let's go and fetch water.' ကဲ ရေ သွားခပ် ကြရအောင်လေ။ [It occurs utterance initially. စကား စု၏ ရှေ့တွင် သုံးတယ်။]

sò ⇔ **vsò** *v.i*: active, motivate. တတ်ကြွတယ်၊ ဆန္ဒ ပြင်းထန်တယ်။ *Tiwàng dí vshòkéðe*. '(He) is so active at going to the river.' ရေ ချောင်းကို သွားဖို့ ဆန္ဒ ပြင်းပြတယ်။ =shò

Sok *pn*: Sok; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Solvng *pn*: Saulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sonkòm *pn*: Saunkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sonpa *pn*: Saunpha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

song *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vløp* 'sink'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Song vløpme*. 'It sinks.' နှစ်မြုပ်သွားတယ်။

○ **sòng** See the entry **sùng**;

sòngjám *n*: bird; mynah. ဆက်ရက် (ငှက်)။

songkun vna *n*: rotavirus, cholera. အထက်လှန် အောက်လျှော။ *Songkun ízae*. 'Sick with rotavirus.' အထက်လှန် အောက်

လျှောနဲ့ ဖျားတယ်။ = *rìngkvn*

sóngkut *n*: locust, grasshopper. ကျိုင်းကောင်၊ နံ့ကောင်။ = *s'vngkut*

sóngkut mèràng *n*: crested kingfisher. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *lóngjong mèráng*

sòngmè *n*: needle. ချုပ်အပ်။

sòngsòng *adv*: superlative.

Songtaq *pn*: Saungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

soq₁ ⇔ **vsq₁** *v.i*: be bountiful, plenty, many. ပေါများတယ်၊ ပေါကြွယ် ဝတယ်။ *Jày rvshà vsq yàng ká ló!* '(At that time) there were a lot of monkeys!' မျောက် တွေ တော်တော် ပေါများခဲ့တယ်လေ။

soq₂ ⇔ **vsq₂** *v.t*: whittle. (အချော) သပ်တယ်။ *Tvróng wà lým shónggùng vsqòe*. 'They whittle the log to make it a post.' တိုင် လုပ်ဖို့ရန် သစ်တုံးကို အချော သပ်တယ်။

soqs'vn *n*: follower. နောက်လိုက်၊ ကျောင်းသား။

sor ⇔ **vsor** *v.i*: blazing (of fire). မီးတောက်၊ မီးလျှံ တောက်လောင်တယ်။ *Svmi vsore*. 'The fire is burning.' မီးလောင်တယ်။

sór₁ *v.i*: make shape. ထိုးထွက်တယ်။ *Vrvt hø nø àngnøtní sórshìe*. 'Cane or rattan spike will come out itself (in time).' ကြိမ်ဆူးက သူဖါသာသူ ထိုးထွက်တယ်။

sór₂ *n*: bee; kind of bee that goes out during the night. ညအခါမှ သာလျှင် ထွက် လေ့ရှိတဲ့ ပျား တစ်မျိုး။

Sordvm pn: Saurdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sórí *part*: marker of simultaneous action ('while') တုန်း၊ ရင်း၊ စဉ်တုန်းက။ "Vmè é" wa nàkqñòng sóri dèhòmsùránòng. 'You gathering everyone up while shouting "Mother".' အမေရေ လို့ အော်ရင်း လာစုကြ ပါ။ Welòng kéò taqsóri vrá sha kwanòe. 'While (they) are eating (those dried meat), (they) hunt (chase) again.' အဲဒါ ကို စားရင်း အမဲ ဆက်လိုက်တယ်။

○ **sótaq** See the entry **só**,

sø *n*: male genitals. ကျားလိင်အင်္ဂါ။

□ **søduq** *n*: semen, ejaculate. သုက်။

só₁ *n*: child, offspring; formative in noun compounds. သား။ *Nvsó* 'Your son.' ခင်ဗျားရဲ့ သား။ *Nvsó nvsé kadvng gó nàdée lé.* 'How may children do you have?' သားသမီး ဘယ်နှစ်ယောက် ရှိပါသလဲ။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

só₂ *adv*: serve you right!, you deserve it! ကောင်းတယ်၊ နည်းတောင် နည်းသေးတယ် (မ လုပ်နဲ့လို့ ငါမပြောဘူးလား)။ *Só! mèwanì é mvwvng má.* 'Serve yourself right! Didn't I say not to do it.' ကောင်းတယ်၊ မ

လုပ်နဲ့လို့ ငါ မပြောဘူးလား။

sø₁ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vmaq* 'distinguish'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Svmigok lòng søl vmaqámì.* 'The lamp suddenly got extinguished suddenly.' မီးအိမ် ရုတ်တရက် ငြိမ်းသွားတယ်။

sø₂ ⇔ **vsø₁** *v.i*: sprout. စူးထွက်တယ်။

sø₁ *v.i*: humid. စိုထိုင်းတယ်။ *Shóng søle.* 'The firewood are wet.' ထင်း စိုတယ်။

søm₁ *v.i*: lose, be defeated. ရှုံးတယ်၊ ဆုံးရှုံးတယ်။ (*Mvzàn*) *sømé.* 'Lost the battle.' စစ်ရှုံးတယ်။ *Tite lúngì ke dvrèrì shvngbe sòmápmì.* 'Because of the flood we lost all the goods.' ရေ ကြီးလာလို့ ပစ္စည်းတွေ အားလုံး ဆုံးရှုံးသွားပြီ။

søm₂ ⇔ **vsø₁**; **vsøm** *kin*: aunt (mother's sister, wife of father's elder brother, wife of father's younger brother). အဒေါ်။ *Vsøm* 'My aunt.' ကျွန်တော့် ဒေါ်လေး။ *Nvsøm* 'Your aunt.' သင့် ဒေါ်လေး။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

□ **sømmè** *kin*: aunt (mother's sister, wife of father's brother's wife), stepmother. ဒေါ်လေး။ = **vsøm**

søm vsøm *adv*: carefully. ရဂူ တစိုက်။

sømban *n*: cloth. ပိတ်စ။ <Jp.

Sømbiyang *pn:* Seumbiyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Sømbrabùm *pn:* Seumbrabum; town name in Putao district.

sømbuq *n:* purse. ပိုက်ဆံ အိတ်။ *Sømbuq shvmvngshìe.* '(She) lost (her) purse.' ပိုက်ဆံ အိတ် ပျောက်တယ်။ <Jp.

sømla *n:* picture. ရုပ်ပုံ။ *Sømla edímò.* 'Take a picture.' ခါတ်ပုံ ရိုက်ပါ။ <Jp.

☐ **sømla vngvt** *n:* movie. ရုပ်ရှင်။
|'picture' + 'move or alive'|

sømlàng *n:* flag, banner. အလံ၊ တံခွန်။

sømlin *n:* far place, foreign land. တစ်နယ် တစ်ကျေး။ [It refers to a foreign land where people are held up for a long time for various reasons and unable to return to their homeland. For example, places like Phakhant and Maishu where people mine precious stones. ဌာနေကို ပြန်ဖို့ ခက်ခဲစေတဲ့ အရပ်၊ အကြောင်းအရာ အမျိုးမျိုး (စီးပွားရေး) ကြောင့် ဌာနေ ပြန်ဖို့ ကြန့်ကြာစေသော အရပ်ကို ခေါ်တယ်။ ဥပမာ၊ ဖားကန့် နှင့် မိုင်းရှူး စတဲ့ အဖိုးတန် ကျောက်မြတ်ရတနာ ထွက်တဲ့ အရပ်မျိုး။]

☐ **sømlin móng** *n:* far places; away from homeland. တစ်နယ် တစ်ကျေး။
|'far place' + 'country'|

○ **sømmè** See the entry **sóm,**

sømpvng *loc.n:* under (a house). အိမ်အောက်။

☐ **sømpvngkróm** *n:* ground floor.

(အိမ်)အောက်၊ (အိမ်)အောက်ထပ်။ *Pòni pòni shvlángshì vza sømpvngkrómò*

'They (stretching their arms) fly day after days at the ground floor of the barn.' တစ်နေ့ ကုန်ကုန် စပါးကျို အောက်ထပ်မှာ ပျံသန်းပြီး က ကြတယ်။

sømri *n:* rope, string, thread. ကြိုး။ *Sømri tiqhóng èl'vngvtnò.* 'Bring a rope.' ကြိုးတစ်ချောင်း ယူလာပါ။ <Jp. =svmvng

sømsi *n:* hunting suit. တောလိုက် ရာမှာ ဝတ်တဲ့ အင်္ကျီ၊ ဝတ်စုံ။

søn₁ *n:* lead. ခဲ။ *Shvmgún taq søn dvchungòe.* 'Hang the fishing net leads.' ပိုက်ကွန် ခဲ တွဲချိတ်တယ်။ =zòñ

søn₂ *v.t:* fill up a hole, patch. တွင်း မြေဖို့တယ်၊ အပေါက် ဖိတယ်။

søn₃ *v.t:* make hole in the septum of the nose of a bullock or buffalo. နဖါးကြိုး တပ်တယ်။ *Nvngwà go shvná søndè.* 'I am making a hole in the nose of the ox.' နွားကို နဖါးကြိုး တပ်ပေးတယ်။

Søn ⇔ **vSøn** *pn:* birth order name for the fourth born male. စတုတ္ထ မြောက်သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

☐ **Sønseq** *pn:* nickname given to the fourth born male. ချစ်စနိုးဖြင့် စတုတ္ထသားကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

són *quant:* every (of N). (အချိန်၊ လူ၊ အရာရာ) တိုင်း။ *Svragvbàpè nè didaq baqšón*

ngàmaq chòm gòngrae. 'As for the master, he came to our house everytime he visited (this place).' ဆရာကြီး လာတဲ့ အခါတိုင်း ကျွန်တော်တို့ အိမ်ကို ဝင်တယ်။ *Sìmrèrì gósón s'ng èzìn òng.* 'Give (it) to each and every child.' ကလေး အယောက်စီ တိုင်းကို ပေးလိုက် ကြပါ။ [Occurs after classifiers.]

sòn ⇔ **vsòn** *v.t.*: divide, make into (long thin) pieces. ခွဲခြမ်းတယ်။ *Shóng vsòndø.* 'I am splitting wood.' ကျွန်တော် ထင်း ခွဲနေတယ်။

□ **sònsòn**, *adv.*: tiny. သေးသေး။

són dvsòn *n.*: tiny, small. ညှပ်ကွေးကွေး။

Sònchang *pn.*: Seunchang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sòndu *n.*: hammer. သံရိုက်တူ။

Sònjùng *pn.*: Seunkyung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sònyang *pn.*: Seunkyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sònlòmdým *pn.*: Seunleumdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

sònsòn, *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vtaq* 'reluctant'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Sònsòn vtaqshie.* 'He is really reluctant or slow in action.' သူ တို့နှေး တို့နှေး လုပ်တယ်။

Sònwàl *pn.*: Seunwal; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sóng *clf.*: classifier for counting numbers of rooms. အခန်းတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Yòpkoksóng íe.* 'It is a bed room.' အိပ်ခန်း ဖြစ်တယ်။ *Kok tiqsóng nø svmi mvgá.* 'One of the rooms doesn't have a light.' အခန်း တစ်ခန်း ကတော့ မီး မလင်းဘူး။ = **dóng**, **kóng**

sòng *v.i.*: be secure, be safe. လုံခြုံတယ်။ ရေ ယိုစိမ့်မှု မရှိ လုံခြုံတယ်။ *Tì dòmò lònng sònge.* 'The water I am blocking in is secure.' ရေ အိုင်ထားတာ လုံခြုံတယ်။

sòngdø ⇔ **sóngdø** *n.*: the whole day; dawn to dark. တစ်နေ့ ပတ်လုံး၊ တစ်နေ့ကုန် တစ်နေ့ခန်း။ *Adø sòngdø dhòmýng lánngòe wa.* 'This manner (he) was looking for the egg's joint the whole day.' ဒီလိုမျိုး တစ်နေ့ ပတ်လုံး ကြက်ဥ အခွံရဲ့ အစကို ရှာတယ်။ *Sòngdø Vpung s'ng sangdàrà.* 'I waited for Aphong the whole day.' အဖုန်ကို ကျွန်တော် တစ်နေ့လုံး စောင့်နေခဲ့တယ်။ = **sóngdø**

□ **sòngsóngdø** *adv.*: extremely dark. လုံးလုံး၊ မှောင်မှောင် မဲမဲ။ *Yakóng nø sòngsóng døe.* 'This room is dark (like during the monsoon).' ဒီအခန်း တော်တော် မှောင်တယ်။

səp₁ *v.i. ~ v.t:* suck. စုပ်၊ ညှစ်တယ်။
Kvmùng èsəq. 'Suck or eat sugarcane.'
 ကြံ စုပ်ပါ။ **2. v.t:** wring out clothes when
 washing them. အဝတ် ရေညှစ်တယ်။
Laqtun èsəpmò. 'Wring the clothes.'
 အဝတ် အစားတွေ ရေ ညှစ်ပါ။

səp₂ *v.t:* remember, recall. မှတ်မိတယ်။
Kaðò dī lým ímá mvsəp bóngà. 'I don't
 remember how to go.' တယ်လို သွားရမှန်း
 မမှတ်မိတော့ဘူး။ *Tvrà lòng mvsəp bóngà.* 'I
 don't remember the way (to go).' လမ်း
 မမှတ်မိတော့ဘူး။

səp₃ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb *tvr* 'cut with force'. မြည်
 သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Səp tvrè.* '(I) chop
 (it) completely.' ခုတ်ဖြတ် လိုက်တယ်။

səq₁ *v.t:* suck milk or eating of liquid or
 juicy fruit. နို့ စို့ခြင်း (သို့) အရည် ရွမ်းတဲ့
 အသီးတွေ စားခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။ *Ló
 shóngshí èsəqnəng.* 'Well, eat some
 fruits.' ကဲ အသီးတွေ စားကြအုံး။

səq₂ *onm* onomatopoeic adverb, used
 with the verb *zəq*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
 ဝိသေသန။ *Ne səq zəq wvp bóá.* 'He shot
 him blind.' မျက်လုံး လုံးလုံး ကန်းအောင်
 ပစ်လိုက်တယ်။

səqsəq vyin *onm* onomatopoeic
 adverb. ပြင်း ခြောက်ခြောက်။ *Ya bóy nò
 vsəng màdá səqsəq vyin íe.* 'This
 celebration is really boring without

many people attending.' ဒီပွဲကတော့ လာ
 ရောက်သူ သိပ် မရှိပဲ ပြင်းခြောက်ခြောက် ဖြစ်
 တယ်။

sər *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb *zú* 'extend (hand)'. မြည်
 သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sər zúshie.* 'Give
 something without a second thought.'
 ရက်ရက် ရောရော အထိန်း အကွပ် မရှိ ပေးကမ်း
 တယ်။

☐ **sər mvwa** *adv:* unshaken, being
 able to bear hardship. တုန်တုန် မလှုပ်။

☐ **sər vzú** *adv:* roaming, going
 everywhere. ဟိုစပ်စပ် ဒီစပ်စပ် သွား
 တယ်။ *Vnvng nò kuyíng yayíng sər
 vzúe.* 'Anang reaches everywhere
 (Lit. go here and there).' အနှံ့က ဟို
 ရောက်လိုက် ဒီ ရောက်လိုက် ဖြစ်တယ်။

sór *v.i. ~ v.t:* make something sharp or
 pointed. ချွန်ထက်တယ်။ *Waqhím wà lým
 tvwa sórè.* 'I am making bamboo
 sharp to make a fence.' ခြံ ကာဖို ဝါးချွန်
 နေတယ်။

sòr *v.t:* drain. (ရေ) စစ်တယ်။ *Vmpà taq tì
 èsòr.* 'Drain out water from the rice
 pot.' ထမင်း အိုး ရေငဲ့ပါ။ ရေ စစ်ပါ။

sət₁ *v.t:* close (door). (တံခါး)ပိတ်တယ်။
Wáng bínghkà èsətnò. 'Close the gate.'
 ဝင်းခြံ တံခါး ပိတ်ပါ။

sət₂ *v.t:* perfunctorily giving a small and
 under-value gift. ဝတ်ကျတမ်းကျ

သဘောနဲ့ မဆိုစလောက် ပေးတယ်။
Svragvbàpè s'ing g'vmsùng tiqsè s'et wa s'øtnòe. 'He gave just ten Kyats to the great teacher as a perfunctory gift.'
 ဆရာကြီးကို ပိုက်ဆံ တစ်ဆယ်တည်းနဲ့ ဝတ်ကျေ တမ်းကျေ ဆက်သတယ်။

søt₃ ⇔ **vsøt 1.** *v.t.*: chop or cut with an axe, chop (up): used for downward cutting motion only, e.g. cutting up a tree after it has been cut down. ခွဲခြမ်းတယ်။ *Sh'óng vsøtnòe.* 'I am chopping firewood.' ထင်း ခွဲတယ်။ **2.** *clf.*: classifier for counting numbers of chops or sections. အပိုင်း အစ၊ အတို အထွာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sh'óng tiqsøt.* 'One piece of (chopped) wood.' သစ်တို၊ အပိုင်း အစ တစ်ခု။

søt₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *kung* 'wake up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Søt kungshie.* '(He) wakes us up suddenly.' ရုတ်တရက် မတ်တပ် ရပ်တယ်။

søt₅ *n.*:

søt₆ *n.*: type of fly or ngats. တော ယင်ကောင် တစ်မျိုး။

søzø *v.i.*: disappear completely. ဘာမှ မကျန်အောင် ကုန်ဆုံးတယ်။ ပျောက်သလင်း ခါတယ်။ *Gvmsùngrì s'zø l'vngqmà.* 'He used up all the money.' သူ ပိုက်ဆံတွေ အားလုံး သုံးပစ်လိုက်တယ်။ |OMP +

'dissolve'|

su *v.t.*: take, move things around. ယူတယ်။
Wur sushie. 'Steal something.' လက်ဆော့တယ်။ ခိုးတယ်။

☐ **su dvsu** *adv.*: have thieving tendency. လက်ဆော့တယ်။ လက်ကမြင်းတယ်။

sù₁ *clf.*: classifier for counting numbers of tiny portions, clumps (of plants). အစု၊ အုပ်စုငယ် ကလေးတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Sh'øn tiqsùse yóvpmì.* 'A portion of weeds have grown.' မြက်ပင် တစ်စုပေါက်နေပြီ။ = pù

sù₂ *n.*: (eyes) pus. (မျက်)ချေး။ *Vgisè nø nesùí wa d'vngkéò vgisè tiqhvñ naòni.* 'He raised a little dog, even one that was overcome by white discharge of the eyes.' မျက်ချေးနဲ့ပဲ ပြည့်နေတဲ့ ခွေးကလေးကို မွေးထားတယ်။

sun₁ *v.t.*: think, guess, reckon, calculate, figure out (e.g. how much you need of something). တွက်ချက်တယ်။ မှန်းဆတယ်။
Sh'óng kad'vng g'vng ràl'òng èsunò. 'Calculate how many posts we need.' သစ်သားတိုင် ဘယ်လောက်လို မလဲ တွက်ချက် လိုက်ပါ။

sun₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *búng* 'stand up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sun búng.* 'Just stood up and went.' ရုတ်ချည်း ထသွားတယ်။ = tvm

sún₁ *v.i:* alive. ရှင်တယ်၊ အသက် ရှင်တယ်။
Kaðò í nìgò yapè nò súnshìlongna íe.
 'Well, whatever it is, this boy may
 come alive.' ဘယ်လိုပဲ ဖြစ်ဖြစ် ဒီကလေး
 ကတော့ ပြန်ရှင် လာမှာ ပဲ။

☐ **súnshì** *v.i:* living. အသက် ရှင်တယ်။
Mèwani! Bò go shì súnshìe 'Don't do
 it, the snake is still alive.' မလုပ်နဲ့၊
 မြေ အသက် ရှင်သေးတယ်။

sún₂ *n:* garden. ခြံ။ *Àngmaq n'vmbvn sún nò
 gvzà vnyvme.* 'Their garden is so
 beautiful.' သူတို့ရဲ့ ပန်းခြံက တော်တော် လှ
 တယ်။ <Jp.

Sunpa *pn:* Sunpha; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sùng₁ *v.i:* thin (of animals or people
 when they are ill or due to some other
 cause). ပိန်လို့တယ်။ *Waqse go gvzà sùnge.*
 'The little pig is so tiny.' ဝက်ကလေး ပိန်
 လွန်းတယ်။ = *yò*

☐ **súng mvsùng** *adv:* sullen or sulky
 look. မျက်နှာ ညိုငယ်တယ်။ = *chòm
 vyòm*

sùng₂ ⇔ **vsùng** *v.t:* to guard, watch
 over. စောင့်ရှောက်တယ်။ ထိန်းကျောင်းတယ်။
Àngnvm gò vsùngòe. 'He is looking after
 his brother.' သူ့ညီကို ထိန်းကျောင်း နေပါ
 တယ်။

☐ **sòng** ⇔ **vsòng** *v.t:* first person
 singular form of sùng.

sùng₃ *v.i:* be severe. ဆိုးတယ်၊ ပြင်းထန်တယ်။
Vsì záy'ng gvzà sùnge. 'Grandmother is
 severely sick.' အဖွားရဲ့ အဖျား အနာက
 တော်တော် ပြင်းထန်တယ်။

sùng₄ *n:* peak. တောင်ထိပ်။ *Nìmle sùng
 dīámì.* 'Let's go up to the sunset
 mountain.' နေဝင် တောင်ထိပ် ကို တက်ကြ
 ရအောင်။

sùng₅ *clf:* classifier for groups of things.
 အုပ်စု အငယ်၊ အစုလိုက် ဖြစ်တာကို ညွှန်းတဲ့
 နာမ်ခွဲပုဒ်၊ သက်မဲ့ နာမ် တွေနဲ့သာ သုံးတယ်။
Shóngsùng. 'Grove of trees.' သစ်အုပ်။

Sùngd'v'm *pn:* Sungdam; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

sùnggwé *n:* green viper. မြေစိမ်း တစ်မျိုး။
 = *sùnggwáy*

sùngjám *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့
 အမည်။ = *sòngjám; d'òngjám* in
 Krangkhu dialect.

sùngshí *n:* dead on the spot. ပွဲခြင်းပြီး သေ
 တယ်။ *Sùngshí v'tpmòe.* 'Beat to death.'
 ပွဲခြင်းပြီး သေအောင် ရိုက်တယ်။

suq ⇔ **vsuq** *v.i:* start off thick and taper
 off towards the end, like a rat's tail,
 disappear; be upside down. အဖျား ရှူး
 တယ်။ *Paqsúng vsuqe.* 'Be upside-down.'
 ပြောင်းပြန် ကပ်တယ်။

sut *v.t:* extract (oil). ညှစ်တယ်။ *Kvmòng
 sutnòe.* 'Extracting sugarcane.' ကြံရည်
 ညှစ်တယ်။ (*Mvnga*) *su:tnòe.* 'Extract oil

from mustard seed.' မုန်ညှင်းဆီ ကြိတ်၊
ညှစ်တယ်။

súyaq ⇔ **vsúyaq** *n*: government. အစိုးရ။
Móngdàn vsúyaq. 'Government of the
country.' နိုင်ငံတော် အစိုးရ။ <Bur.

□ **súyaq b̀̀nli ríshú** ⇔ **vsúyaq**
b̀̀nli ríshú *n*: government official.
အစိုးရ အလုပ် လုပ်တယ်။ 'government'
+ 'work' + 'carry' + AGT.NOM|

svbeshe *adv*: special. စပါယ်ရှယ်။ <Eng.

svbóy *n*: table. စားပွဲ။ <Bur.

Svdabru *pn*: Sitapru; place or quarter of
Myitkyina town. မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ရပ်ကွက်
တစ်ခုရဲ့ အမည်။

svdik₁ *n*: box, case, chest, trunk. သေတ္တာ။
= shøpdik <shøp 'to store'.

svdik₂ *n*: State. ပြည်နယ်။ *Gvhin svdik*.
'Kachin State.' ကချင် ပြည်နယ်။ <Eng.

svdiq *n*: promise. ဂတိ။ *Svdiq døng vs̀̀ng*.
'The person who keeps his promise.'
ဂတိ တည်တဲ့ သူ။

□ **svdiq gvl** *v.i. ~ v.t*: vow. ကတိပြုတယ်။

□ **svdiq zí** *v.i. ~ v.t*: promise,
consent. ဂတိ ပေးတယ်။

s̀̀vd̀̀ng *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုး။
= bvd̀̀ng

Svgaq *pn*: Saga; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svgung *pn*: Sagung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sv̀̀jè rvmsøn *n*: type of bird. ငှက်။

svk ⇔ **vsvk** *n*: age. အသက်။ *Àngmaq wa*
nìnø vskvyngzì íe pvngwàsé ǹ̀ngí tiq
kvtwa sh̀̀mpìn í rvt nø. 'As for the
Sheum, some people claimed that it is
a long life medicinal because it bears
fruit once in 50 years.' တစ်ချို့ လူတွေ
ပြောတာက ဝါးသီးက နှစ်ပေါင်း ၅၀ မှာ တစ်ခါ
သာ သီးတဲ့ အသီးဖြစ်လို့ အသက် ရှည်ဆေး ဖြစ်
တယ်လို့လဲ ပြောကြတယ်။ *Mìn móng kèní lo*
dvgyv ínø àng nø vsk pvngwàsé d̀̀ngte
íyàngì. 'That time, when she went back
from Putao her age was already about
50 years.' မြန်မာ ပြည်ကနေ ထွက်သွား တုန်း
က သူမ အသက် ၅၀ လောက် ရှိခဲ့တယ်။

svkí *n*: bile, gall bladder. သည်းခြေ။ *Shvwí*
svkí gvzà vp̀̀øe. 'Bear's gall bladder is
expensive.' ဝက်ဝံ သည်းခြေ တော်တော် ဈေး
ကြီးတယ်။ = dvkí

Svkonong *pn*: Sakhaunaung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svkongwàng *pn*: Sakhaungwang;
Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး
အမည်။

Svkøñ *pn*: Sakheum; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svkse ⇔ **shvkse₂** *n*: evidence. သက်သေ၊ သက်သေ အထောက် အထား။ *Svkse kàmdò we vsìngri vleo.* 'There are many people who can provide evidence about this.' သက်သေထူ နိုင်မဲ့ သူတွေ အများကြီး ရှိတယ်။

□ **svkse shvrúng** *v.t*: provide evidence. သက်သေ ထူတယ်။
|'evidence' + CAUS + 'sit/place on'|

svkuq *n*: bird; wreathed hornbill. အောက်ချင်း (ငှက်)။ *Sci. Bucerotidae.*

Svla *pn*: Sala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svlím₁ *v.i*: thin, slim, see *kisvlím* သေးတယ်၊ ပိန်ပါးတယ်။

svlím₂ *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုး။ = *zvlím*

Svling *pn*: Saling; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svló svp *n*: spinach. ဟင်းနုနွယ်။

svløpnìnmangson *n*: bird; swift. ပျံလွှား ငှက် တစ်မျိုး။ *Svløpnìnmangsonsèi d'íng nònggøpmí shøqd'íng wàðe.* 'The swift (bird) makes a nest with it's beak.' ပျံလွှား ငှက်ကလေး ကတောင် သူ့ အသိုက်ကို နှုတ်သီးနဲ့ လုပ်နိုင်တယ်။

Svløptaq *pn*: Saleuptha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svlúng *pn*: Salung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svlungdvm *pn*: Salangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svluqwvr *pn*: Sluwar; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Svlvnggam *pn*: Salanggam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svm *adv*: firstly, initially. အရင်ဆုံး၊ ရှေးဦးစွာ၊ ပထမ အနေနဲ့။ *Putao móng kaq s'ìng búng ráshà we tvrà svm shòn lým íe.* 'Therefore, I will first talk about another stage, moving to Putao.' အခု ပူတာအို မြို့ကို ပြောင်းရွှေ့တဲ့ အကြောင်း အရင် ပြောမယ်။ <Jp. =shi

Svm *pn*: Shan speaker. ရှမ်းလူမျိုး။ <Siam

sv̀m *v.i*: small, young. ငယ်တယ်။ *Laqlaq ni s'ìm we èl'ínga:tnà.* 'You brought (something that is) too small.' အရမ်း ငယ်တဲ့ ဟာ ယူလာ ခဲ့တာပဲ။

□ **s'v̀mkaq** *n*: few or lesser. အနည်းစု။
Vs'ìng s'v̀mkaq die. 'Only few people will go.' လူ အနည်းစုသာ သွားကြတယ်။

svma *n*: woman, girl. မိန်းကလေး။

□ **svma lushì** *v.i*: marry (a man to marry a woman). မိန်းမ ယူတယ်၊ အိမ်ထောင် ပြုတယ်။ *Apung svma lushì lým íe wae.* 'Aphong said he is getting married' အဖုန် မိန်းမ ယူတော့ မယ် လို့ပြောတယ်။ |'woman' + 'take' + R/M marker|

☐ **svma shvnpvmè** *n*: secondary wife. မယားငယ်။ |'woman' + CAUS + 'attach' + 'female'| = mvlèmè

☐ **svma vt** *v.t*: elope. မိန်းမ ခိုးပြေးတယ်။ *Svma vtshìvpmì rvt chòms`ng lo svree.* 'As (he) eloped, (he) is now afraid to return home.' မိန်းမ ခိုးပြေး ထားလို့ အိမ် ပြန်ဖို့ ကြောက်နေတယ်။ |'woman' + 'run away'|

☐ **svmaré** *n*: girl, woman. မိန်းကလေး။ *Svmaréri wa dì l`ým íe.* 'Only women will go.' အမျိုးသမီး တွေပဲ သွားကြမယ်။

svmaq *quant*: just a little bit (more), a few. အနည်းငယ်၊ အချို့။ *Svmaq rvzaqe.* 'It is a bit hard.' နည်းနည်း ခက်တယ်။ *Svmaq tuqwe.* 'A few of those that arrived' တစ်ချို့ တစ်ဝက်သာ ရောက်သာ။ *Svmaqshè lèwvn daqì* 'You (came) a little (too) soon.' နည်းနည်း မြန်မြန် ရောက်လာတယ်။

Svmaynvm *pn*: Samainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svmbòng *pn*: Sambaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svmbung *pn*: Sambung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svmi₁ *n*: fire. မီး။ *Sharì svmitaq dvgángòe.* '(They) are roasting meat on the fire. အသား တွေကို မီးကင်တယ်။

☐ **svmi chvng** *n*: light bulb. မီးသီး။

☐ **svmi dvcheq** *n*: match, lighter. မီးခြစ်။ |'fire' + CAUS + 'strike'|

☐ **svmi d`ngkòr** *n*: fireplace. မီးဖို။

☐ **svmi gwìn** *n*: light, lamp. မီးအိမ်။ |'fire' + 'cup'|

☐ **svmi kenon** *n*: trigger of a gun. သေနတ် ခလုတ်။ = gochaq sheré

☐ **svmi móngdàn** *n*: hell. ငရဲ။ |'fire' + 'country'|

☐ **svmi m`vdòm** *n*: torch. မီးစ။ |'fire' + 'faggot'|

☐ **svmi m`vlàm** *n*: flame. မီးတောက်၊ မီးလျှံ။ |'fire' + 'flame'|

☐ **svmi mvsò tvwatan** *n*: tube (bamboo) for blowing on a fire. မီးပြောင်း။ |'fire' + 'blower' <mvsò + 'bamboo' + CLF.round long object|

☐ **svmi mvtut** *n*: faggot. မီးစ၊ ထင်းစ။ |'fire' + 'faggot'|

☐ **svmi póngràng** *n*: fireplace, stove. မီးဖိုကြီး။ |'fire' + 'pile' + '?'|

☐ **svmi tan** *n*: long electric bulb. မီးချောင်း။ |'fire' + CLF.round long object|

☐ **svmi tv`má** *n*: aurora. အလင်းတန်၊ ရောင်စင်။ |'fire' + 'arrow'|

svmi₂ *n*: kind of fish. ငါး တစ်မျိုး။

svmkvn *n*: type of wild edible plant. အရွက် စားလို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။

s̀vmr̀e *n*: child. ကလေး။ *S̀vmr̀e d̀o mèwáshini!* 'Don't be childish! (don't act like a child)' ကလေးဆန် သလိုမျိုး မနေနဲ့။

❑ **s̀vmr̀e dvjá** *v.t*: miscarriage. ကိုယ်ဝန် ပျက်ကျတယ်။ |'child' + CAUS + 'fall or drop'|

❑ **s̀vmr̀e góng** *v.i*: be pregnant. ကိုယ်ဝန် ဆောင်တယ်။ |'child' + 'body'|

❑ **s̀vmr̀e g̀uni** *n*: baby, infant. မွေးကင်းစ ကလေး။ |'child' + 'baby'| = s̀vmr̀e rvli

❑ **s̀vmr̀e rí** *v.i*: be pregnant. ကိုယ်ဝန် လွယ်တယ်။ |'child' + 'carry'| ['child' is incorporated into the predicate.]

❑ **s̀vmr̀e rvli** *n*: infant. မွေးကင်းစ ကလေး။ |'child' + 'infant'| = s̀vmr̀e g̀uni

❑ **s̀vmr̀e s̀vmtvng** *n*: children. ကလေး သူငယ် အပေါင်း။

s̀vm̀vng *n*: kind of fish. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

svn₁ *v.i*: learn. သင်။

❑ **san₁** *v.t*: third person singular form of svn.

❑ **svna** *v.t*: teach. သင်ပေးတယ်။ *Sande svgíl svnaðe.* '(He) is teaching sunday school.' ဆန်းအေးစကူးလ် သင်ပေးနေတယ်။ |svn + a =svna|

❑ **svnshì** *v.i*: learn or study. သင်ပေး၊ သင်ယူတယ်။ *Ngà ǹo Japan kà svnsh̀nge.* 'I am learning Japan language.' ကျွန်တော် ဂျပန် စကား သင်ယူနေပါတယ်။

svn₂ *v.t*: bind, tie up, fasten. ချည်တယ်။ *Tvróng g̀ung ýng tvpwa svnðe.* 'I am fastening (it) tightly to the post.' ကျွန်တော် တိုင်မှာ ကပ်ပြီး ချည်တယ်။ =pvn

❑ **san₂** *v.t*: third person singular form of svn.

s̀vn *v.t*: follow. နောက်လိုက်တယ်၊ လိုက်နာတယ်။ *Shaqrè shaqtvngri dvzøm̀ð, s̀v̀nð.* 'I took care of the old people, followed them.' သက်ကြီး ရွယ်အိုတွေကို စောင့်ရှောက် (ပြီး) သူတို့ နောက်ကို လိုက်။ *ngai s̀v̀ndángðe v̀l̀ð.* 'I told (them) "I will go ahead and follow (the path)".' ကဲ ကျွန်တော် လိုက်သွားနှင့် မယ်လို့ ပြောလိုက်တယ်။

❑ **s̀àn** *v.t*: third person singular form of s̀vn.

svnín *n*: infant wrap. မွေးကင်းစ ကလေးကို ပတ်ခြုံပေးတဲ့ အစ။

Svnlòq *pn*: Sanleu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svnlung *pn*: Sanlung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svnóng *n*: last year. မနှစ်က၊ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်။

❑ **svnóng lvwá** *n*: last year. မနှစ်က။ =svngómv nvwá

svng ⇔ **vsvng** *v.t.*: jump out. ခုန်ထွက်တယ်။
Naqging tiqgo vbadung ýng kèní vsvng lúngì. 'A frog jumped up from the hole.'
 ၖး တစ်ကောင် တွင်း ထဲကနေ ခုန်ထွက်လာတယ်။

s̀̀ng₁ *v.t.*: be enough room. ဝင်ဆံ့တယ်။
Yakok ýng vsh̀̀ngthø nø s̀̀nge. 'Three people may be able to stay in this room.'
 ဒီ အခန်းထဲမှာ သုံးယောက်တော့ ဆံ့မယ် ထင်တယ်။ = **dí**

s̀̀ng₂ *v.t.*: cut up, whittle. အချော ဖျင်တယ်။
Sh̀̀ngg̀̀ng l̀̀ng s̀̀ngthø. 'I am whittling the log.'
 ကျွန်တော် သစ်လုံးကို အကြမ်း ဖျင်တယ်။ = **paq**

s̀̀ng₃ *loc.n.*: river side. ချောင်းကမ်း။
Tiwàngs̀̀ng. 'Along the river.' မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်။

s̀̀ng₁ *v.t.*: roast, fry. အခြောက် လှော်တယ်။
S̀̀ngỳ̀ngthø. 'Roast and eat.' အခြောက်လှော်စားတယ်။

☐ **s̀̀ng₂** *v.t.*: third person singular form of s̀̀ng.

s̀̀ng₂ *v.t.*: to bud, to sprout. ဖူးထွက်တယ်။
Vlé s̀̀nge. 'Palm buds sprout out.'
 မင်းပေါပင် အဖူး ထွက်လာတယ်။ = **vngú**

s̀̀ng₃ ⇔ **vs̀̀ng** *n.*: human being or person. လူသား။ လူ။
Vs̀̀ng vniḡthø vshvtne. 'Two people are fighting.'
 လူနှစ်ယောက် ရန်ဖြစ် နေကြတယ်။ *We dvgyv nø lèga sha*

vs̀̀ng màvl ỳ̀ng. 'Those days there was no one who could read and write.'
 အဲဒီအချိန်တုန်းက ပညာတတ်တဲ့ သူလူ မရှိခဲ့ဘူး။
Mv̀̀ng vs̀̀ngrì̀ rø laqshvmunshilè. 'The village people can practice reading.'
 ရွာသားတွေ စာဖတ် လေ့ကျင့် ကြပါစေ။

☐ **s̀̀ngp̀̀n** *n.*: tribe, people group. လူမျိုး။
Mín móng vd̀̀ng s̀̀ngp̀̀n 135 p̀̀n vle wae. 'It is reported that there are 135 tribes/peoples in Myanmar.'
 မြန်မာ ပြည်မှာ လူမျိုး ၁၃၅ မျိုး ရှိတယ်လို့ ပြောတယ်။ | 'human' + 'kind' |

☐ **s̀̀ngt̀̀ng** *n.*: mass of people. လူစည်ကားတယ်။ | 'human' + 'rise up' |

☐ **s̀̀ngwáld̀̀m** *n.*: place in Rawang history, where human started their migration. ရဝမ် ရိုးရာ ပုံပြင်မှ လူမျိုး နွယ်စု အစ ပြုလာခဲ့တဲ့ နေရာ။ | 'human' + 'divide' + 'plain' |

☐ **s̀̀ngzà** *n.*: human. လူ။

☐ **s̀̀ngzà s̀̀ngni** *n.*: human. လူသား။

☐ **s̀̀ngzà wàngsè** *n.*: mankind. လူသား။

☐ **s̀̀ngzo** *v.t.*: create human. လူဖန်ဆင်းတယ်။ | 'person' + 'make shape' |

s̀̀ng₄ *part.*: marker which occurs after nominal to mark allative or dative

case. သို့၊ ကို။ ဦးတည် အရပ် (သို့) ပြုလုပ် ခြင်း ခံရသူ ကို ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး။ *Àngmaq Nagaq móng s̀vng dì dvgyv..*, 'When they went to Naga area...,' သူတို့ နာဂ နယ်ကို သွား တုန်းက။ *Kagóí nypè s̀vng kàru rø shvngòt yàngà.* 'Who taught your father to read?' ဘယ်သူက ခင်ဗျား အဖေကို စာ ဖတ် တတ် အောင် သင်ပေးခဲ့ တာလဲ။ *Kúnming kèní Putao s̀vng èdì ke kad'vngte vlée.* 'How far is coming from Kunming to Putao?' ခွန်းမင်ကနေ န ပူတာအိုကို လမ်းလျှောက်သွားရင် ဘယ်လောက် ကြာသလဲ။

○ *s̀vng paqz̀vng* See the entry *paqz̀vng svngáni n:* yesterday. မနေ့က။ = *sáni*

S̀vngdúng pn: Sangdaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = *Sàngdóng*

S̀vngdým pn: Sangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svnggoq pn: Sanggau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svnggvbà pn: Sanggaba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

s̀vngká n: bird; crow. ကျီးကန်း။ *Bvdó rvgaq nò s̀vngká gvzà my'vngshì.* '(We) cannot see much crows in the Putao area.' ပူ တာအို ဒေသမှာ ကျီးကန်း များများ စားစား မ တွေ့ရဘူး။ = *d̀vngká*

s̀vngkut n: locust, grasshopper. ကျိုင်းကောင်၊ နံ့ကောင်။ = *sóngkut*

Svnglin pn: Sanglin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

S̀vnglòp pn: Sangleup; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

□ *S̀vnglòpchit pn:* Sangleup mountain pass. ဆန်းလွတ် တောင် ကြားလမ်း။

Svnglvm pn: Sanglam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

S̀vnglvp (Sanglòp) pn: Sanglap; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

s̀vngma₁ n: bird; goose. ငန်း။

s̀vngma₂ n: plant; Chinese sumac. အပင် တစ်မျိုး။ *S̀vngma shòng nò svmi wvr lým màshvla p'ìn íe.* 'Sangma wood is not good for making fire.' ဆန်မာသစ် အမျိုး အစားက မီးမွှေးဖို့ရန် မကောင်းပါ။ Sci. *Rhus Chinensis or Rhus semialata.*

□ *s̀vngma mvsat n:* type of acidic fruit; nutgall. အချဉ်သီး တစ်မျိုး။ Sci. *Rhus semialata.*

S̀vngnày pn: Sangnai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svngnoysvn pn: Sangnoisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

s̀vngngù n: bird; cuckoo, nightingale. ဥဩ။ တေးသီငှက်။

svngóm ngvwá n: last year. မနှစ်က။ | Older way of saying *svnóng lwvá.*

s̀̀ngp̀̀n *n*: cotton hairy blanket. အမွေး
 ထူ ဝှမ်းစောင်။ *S̀̀ngp̀̀n d̀̀ngt̃ m̀̀qshie*.
 'She covers herself with the cotton
 hairy blanket.' ဝှမ်းစောင်နဲ့ သူ ခြုံထားတယ်။
 = s̀̀ngp̀̀n

s̀̀ngp̀̀n belaq *n*: Rawang
 traditional male costume, upper
 garment. ရဝမ် ရိုးရာ ဝပ် အင်္ကျီ။ | 'hairy
 blanket' + 'shirt'

s̀̀ngs̀̀ng *onm* onomatopoeic adverb.
 မာတာတာ၊ မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *V̀̀mpà*
s̀̀ngs̀̀ng wa k̀̀tnd̃e. ထမင်းကို မာတာတာ
 (ခြောက်သွေ့သွေ့) ဖြစ်အောင် ချက်တယ်။

S̀̀ngwàng *pn*: Sangwang; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

S̀̀ngwàngt̃i *pn*: Sangwang river. မြစ်
 တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

○ **s̀̀ngzà wàngsè** See the entry **s̀̀ngzà**
s̀̀ngzò ni *n*: Friday. သောကြာ နေ့။ = *lvbán*
vchuqni

svp *n*: leaf. ရွက်။ *T̀̀yn tiq̀̀n ñ ò b̀̀svpr̃it̃*
r̃òðe. 'Another is walnut leaves they
 poison them with walnut leaves.'
 နောက် တစ်မျိုးကတော့ သစ်ကြားပင် အရွက်၊
 သစ်ကြားပင် အရွက်ကို ထောင်းပြီး တော့လည်း
 ငါးအဆိပ် ခပ်နိုင်တယ်။

svpip *n*: type of salt. ဆား တစ်မျိုး။ = *t̀̀ng*
shvlaq

Svpmvkaq *pn*: Sapmakha; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svr *v.i*: shine. တောက်ပတယ်။ *Ǹ̀m svrl̀̀ngt̃i*.
 'The sun has begun to shine.' နေထွက်
 လာပြီ။ *"Ǹ̀msvr mèb̀̀n óngàe"* *wae*. '(He)
 said "I am of the east migrant".'
 ကျွန်တော် ကတော့ အရှေ့ဖက်ကနေ ပြောင်းရွှေ့
 လာသူ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောတယ်။

svra *n*: teacher, nurse. ဆရာ။ *Svra*
èwáshira! 'Come to be a teacher (teach
 us)!' ဆရာ လာ လုပ်ပေးပါ။

svramaq *n*: teacher. ဆရာမ။

svrawun *n*: doctor. ဆရာဝန်။ <Bur.
 =svrawøn

svrà̀m *n*: rib. နံရိုး။ = *shvrà̀m*

Svrangwang *pn*: Sarangwang; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svrdvp *pn*: Sardap; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svre *v.i*: afraid. ကြောက်တယ်။ *Ngà ñ vgi*
gvzà svreng̃e. 'I am scared of dogs so
 much.' ကျွန်တော် ခွေးကို တော်တော် ကြောက်
 တယ်။ *Àng ñ m̀̀svre*. 'She was not
 afraid.' သူ ကတော့ မကြောက်ဘူး။

svre dvké *v.i*: be dangerous.
 ကြောက်စရာ ကောင်းတယ်။

svre dvkut *v.t*: frighten, scare.
 ခြောက်လှန့်တယ်။

□ **svre lvshvp** *adv.*: scary. ထိတ်လန့်စရာ ကောင်းသော။

□ **svre naqgúng** *n.*: fearful one. လူငကြောက်။

Svré *pn.*: Sare; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

svrè *n.*: squirrel. ရှည် တစ်မျိုး။

Svrep *pn.*: Sarep; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

svri *n.*: bat. လင်းနို့။ = pvri

svrí *n.*: thread, cloth. ချည်ကြိုး။ *Svrí washie.* 'Spin yarn.' ချည်ငင်တယ်။

□ **svríraq** *v.t.*: weave. ယက်ခုတ်တယ်။ |'thread' + 'weave'|

svríká dǒng *n.*: rain which comes during the month of September. ၉ လပိုင်းမှာ ရွာသွန်းတဲ့ မိုး။

svríshì *v.i.*: hungry. ပိုက်ဆာတယ်။ *Dvkø wàngrǝm vtít rái nǝ, àng nǝ svríshìe.* 'When the area had a famine, and he was hungry.' အစာ ရေစာ ငတ်မွတ် ဆိုက်ရောက်လာလို့ သူ ထမင်း ဆာတယ်။

Svrkǝmdým *pn.*: Sarkeumdam; place or quarter name in Putao town. ပူတာအို မြို့ ရှိ ကျေးရွာ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Svroqlong *pn.*: Saraulaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svrø *n.*: rat. မြေကြွက် တစ်မျိုး။

svrøgwit *n.*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

svróng *v.i.*: old. အို။ *Àngmè svróng.* 'Her mother is old.' သူ့ အမေက အိုနေပြီ။ *Svróng rái mè.* 'Lady who is getting old.' အသက်ကြီးတဲ့ အမျိုးသမီး။

□ **svróng kǝngkup** *n.*: age, life. ဘဝ တစ်လျှောက်လုံး။ *Svróng kǝngkup sínshìe.* '(He) has had a very long life.' သူ အသက် ပြည့်တဲ့ အထိ အသက်ရှင် နေနိုင်တယ်။

Sv̀rwàng *pn.*: Sarwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svté *n.*: rich (person). သူ့ငွေ။ <Bur.

svwèmè *n.*: kind of bee. ပျားတစ်မျိုး။

svyø *n.*: intestine. အူ။

□ **svyødvkaq** *n.*: appendix (body part). အူတတ်။ |'intestine' + 'outlet'|

□ **svyømè** *n.*: large intestine. အူမကြီး။ |'intestine' + AUG|

Svyødvm *pn.*: Sayeudam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svyðnsøn *n.*: inner part of vegetable such as pumpkim or cucumber. (ဖရုံ၊ သခွား) အူ။ = svjvðn

svyú *n.*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

swut *n.*: cane, rattan. ကြိမ်။

SH sh

sha₁ *n*: **1.** animal. တောကောင်။ **2.** meat (animal). အသား။ *Sha ké mvyórae.* 'I want to eat meat.' ကျွန်တော် အသား စားချင်တယ်။

☐ **sha dvcho** *n*: smoke, fumigate. အသားခြောက်။ *Shìgùng mǒng kènl sha dvcho erǎvtnd.* 'Bring dried meat from the mountains.' တောင်ပေါ် ဒေသ ကနေ အသားခြောက် ယူလာပါ။ |'meat' + 'dried'|

☐ **sha dvchò** *v.t*: hunt; lie in wait for animals သားကောင် ချောင်း မြောင်းတယ်။ |'meat' + 'spy on'|

☐ **sha dvgáng** *n*: barbecue. အသားကင်။ *Yayíng nò sha dvgáng namòe.* 'Barbecue is sold here.' ဒီမှာ အသားကင် ရောင်းတယ်။ |'meat' + CAUS + 'hot, heat'|

☐ **sha kwan** *v.i*: hunt, entrap (animal). အမဲ လိုက်တယ်။

☐ **sha mvgòng** *n*: organs of animal, viscera. အတွင်း ကလိစာ။ |'meat' + 'core'|

☐ **sha mvl** *n*: footprint of animals. သားကောင် ခြေရာ။ |'animal' + 'footprint'|

☐ **sha rǒng** *n*: horn. ဦးချို။ |'meat' + 'horn'|

☐ **shase** *n*: leather (skin of animal). သားရေ။

☐ **shase bǜnrè** *n*: leather bands. သားရေ ကြိုး။ |'leather' + 'string'|

☐ **shashatpè** *n*: hunter, butcher. မုဆိုး၊ အသားသတ် သမား။ |'animal' + 'kill' + 'male'|

☐ **shashú** *n*: animal oil. တိရိစ္ဆာန် အဆီ။ |'meat' + 'oil'|

☐ **shatuq** *n*: chopping block. စဉ်းနှီး တုံး။ |'meat' + 'chop'|

☐ **shayi** *v.t*: do a ceremony to bring luck while hunting. သားကောင် ရအောင် ပူဇော်၊ ဆုတောင်းတယ်။ |'animal' + 'attach'|

☐ **shayit** *n*: hunter. မုဆိုး။ |'meat' + 'wolf or desend'|

sha₂ *n*: flesh, skin. အသား၊ အရေ ပြား။

☐ **shamùng** *n.*: white people. လူဖြူ။
|'meat' + 'white'|

☐ **shamùng g'vmsùng** *n.*: dollar.
ဒေါ်လာ ငွေ။ |'meat' + 'white' +
'money'|

☐ **shanaq** *n.*: black people. လူမဲ။
|'meat' + 'black'|

☐ **sharø** *n.*: bone. အရိုး။ |'meat' +
'bone'|

sha₃ ⇔ **shá₃** *v.t.*: **1.** know. သိတယ်၊ လုပ်လေ့၊
လုပ်ထရှိတယ်။ *Angí shønò lònq èsháòe.*
'(You) know the things that he is
talking about.' သူ သိနေတာ ခင်ဗျားလည်း
သိတယ်။ **2.** complement taking verb;
know how to *V.* *Vdóí modo kíng sháò*
má. 'Does Adeu know how to drive?'
အဒီး ကားမောင်း တတ်သလား။ *Àngí wa wá*
sháòe. 'He alone knows how to do
(it)S.' သူ တစ်ယောက်ဘဲ လုပ်တတ်တယ်။ |In
V-V structure, if the tone of the initial
verb is a low tone it changes to a high
tone. |

☐ **shánøt zitnøt** *n.*: wisdom. အသိ
ပညာ။ |'know' + 'mind' + 'wisdom' +
'mind'|

shá₁ *v.t.*: send or bring something in
person. ကိုယ်တိုင် ပို့ဆောင်တယ်။ *Modóí*
dv'rèrì shá dvzáròe. '(He) order for the
stuff to be sent by car.' ကားနဲ့ ပစ္စည်း
တွေကို ပို့ခိုင်းတယ်။ *Àngpè noqgú y'íngs'ing*

sháòe. 'Taking his father to the
Church.' သူ့ အဖေကို ဘုရား ကျောင်း လိုက်ပို့
တယ်။

shá₂ *v.i.*: old; see àngshá. ဟောင်း။

○ **shá₃** See the entry **sha₃**

shà ⇔ **vshà** *n.*: tooth. သွား။ *Vshà shvlae.*
'Good teeth.' သူ့ သွား သန်မာတယ်။

☐ **shàg'v̄m** *n.*: molar. အံသွား။

☐ **shàka** *v.i.*: crumbling tooth. သွားကျိုး။
|'tooth' + 'break'|

☐ **shàké** *v.t.*: suffering from
toothache. သွား ကိုက်တယ်။ |'tooth'
'hurt/bite'|

☐ **shàsól** *n.*: gum. သွားဖုံး။

☐ **shàtú** *v.i.*: brush teeth. သွား တိုက်
တယ်။ |'tooth' + 'brush'|

☐ **shàtú bvrot** *n.*: toothbrush. သွား
တိုက်တံ။ *V̄m, aq d'ángí shàtú bvrotní*
túshiràe. 'When you finish eating or
drinking, (you) must brush (your
teeth) with a toothbrush.' စား
သောက်ပြီးလို့ သွား တိုက်တံနဲ့ သွားတိုက်
တယ်။ |'tooth' + 'polish' + 'brush'|

☐ **shàtú zì** *n.*: tooth paste. သွားတိုက်
ဆေး။ |'tooth' + 'polish' +
'medicine'|

☐ **taqkupshà** *n.*: upper molar. အပေါ်
အံသွား။

-shà *suff.*: verbal suffix; it is contracted form of -shì + -à =shà. ပထမ လူ အများ၊ အတိတ်ပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Ngàmaq Yangung dì yàngshà.* 'Our family has visited Yangon.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု ရန်ကုန် သွားခဲ့ကြတယ်။ *Vmpà kət bōshà.* 'We have cooked rice.' ကျွန်တော်တို့ ထမင်းချက်ပြီးပြီ။

shà *bvn v.i.*: healed; recover from sickness. အများ သက်သာတယ်။ = shàzvn

shábvn *n.*: type of edible leaf. ဖက်ဖယ်ရွက်။ = mvkòsvp Sci. *Polygonum muricatum.*

shagóng *n.*: human body. ကိုယ်ခန္ဓာ။ |'meat' + 'body'|

○ shak See the entry shaq,

○ shál See the entry shí

shálùm *n.*: 1. jackal. ခွေးအ။ *Nànø shálùm dø èwae.* 'Don't act like a jackal.' ခင်ဗျားက ခွေးအ လိုပါပဲ။ 2. opportunist, shirker. အချောင် သမား။

Shalut *pn.*: Shalut; Rawang surname. ရုပ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

shama *n.*: skirt, gown. ဂါဝန်။ *Lvshi shama.* 'Lisu gown.' လီဆူး အမျိုးသမီး ဝတ် ဂါဝန်။ <Lisu

shan *v.t.*: castrate. သင်းကွပ်တယ်။ ရွေးပိုက်တယ်။ *Waqgo shandè.* 'Castrate the pig.' ဝက် ရွေး ပိုက်တယ်။ [Squeeze, crush the

testicles of cows and pigs.] = dun
shàn *v.i.*: clear, sunny (of the weather). ကြည်လင်တယ်။ (*Muqlàng*) shàne. 'Clear sky.' ကောင်းကင် တိမ်ကင်းစင်တယ်။ *Tìwàng tì gvzà shàne.* 'The river's water is crystal clear.' ချောင်းရေ ကြည်လင်တယ်။

shànshér *v.i.*: holy, clean. သန့်ရှင်း စင်ကြယ်တယ်။ |'clear' + 'clean'|

□ shànshé we nòt *n.*: pure heart. သန့်ရှင်းတဲ့ စိတ်။ |'clear' + 'clean' + NOM + 'mind'|

□ Shànshér pvlàsè *pn.*: Holy spirit. သန့်ရှင်းသော ဝိညာဉ်တော်။ |'clear' + 'clean' + 'spirit' + DIM|

□ Shànshér tòngnu *pn.*: holy place, church, temple. သန့်ရှင်းရာ ဌာန၊ ဘုရားကျောင်း၊ ဗိမ္မာန် တော်။ |'clear' + 'clean' + 'house'|

shang *n.*: wedge for splitting wood. သပ်။

sháng ⇔ vsháng *n.*: morning. နံနက်။ *Vsháng mvgágá.* 'Early in the morning.' နံနက် စောစော။

□ sháng kùrbù *n.*: morning star. မိုးသောက်ကြယ်။

□ sháng mvgágá *n.*: early in the morning. နံနက် စောစော။ *Vsháng mvgágá búngì.* 'We shall start our journey early in the morning.' နံနက် စောစော စီးစီး ကျွန်တော်တို့ ခရီးစဉ်ကို စ

မယ်။

○ sháng kùrbù See the entry sháng

Shangdǎm *pn.*: Shangdam; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

○ shap See the entry shvp

Shápá *pn.*: Shapha; place name. တရုတ်ပြည် ယူနန် ဒေသရှိ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shaq₁ *v.i.*: wet. စိုတယ်။ *Vgo shaqámì.* '(His) head got wet.' သူ့ ခေါင်း စိုသွားတယ်။ *Mèdèshaqshìni é.* 'Don't get wet.' ရေ မစိုစေနဲ့ နော်။

☐ **shak** *v.i.*: first person singular form of shaq. *Shǒt shakngmà.* 'I got wet by the rain.' ကျွန်တော် မိုးရေ စိုသွားတယ်။

shaq₂ ⇔ **vshaq 1.** *v.i.*: be old. အိုတယ်၊ အသက် ကြီးတယ်။ *Vpè nò vshaq.* 'My father is old.' ကျွန်တော့် အဖေက အသက် ကြီးတယ်။ အိုတယ်။ **2.** *n.*: elder, older person. အိုတယ်။ *Vshaq wè tiqmè* 'One old lady.' အဖွားအို ကြီး။ *Vshaq mvshól.* 'What older people said.' ရှေးလူကြီး စကား။

shaq₃ *part.*: marker which occurs after verb to mark the action expressed by the verb is completed. ပြီးသား။ *Bìnlì wá shaq íe.* 'Job already done.' အလုပ်က ပြီးပြီးသား။ *Lèga ròdǐngshì shaq íe.* 'I have

already finished reading lessons.' စာတွေ ဖတ်ပြီးသား ဖြစ်တယ်။ |It is usually used as circumfix, in the structure with the prefixe ; v- + V + shaq. |

shaq₄ *n.*: **1.** air, breath, sound, voice, whistle, force, energy. လေ၊ အသံ။ *Shaq héshìe/shaq shálishìe.* 'Breathe.' အသက်ရှူတယ်။ *Shaqí (or shaqlúngí) kǒqkèòe.* 'Be sucked into something.' အသက်ရှူ ကြပ်တယ်။ **2.** sound. အသံ။ *Shaq màshvla.* 'Not a good voice.' အသံ မကောင်းဘူး။ **3.** energy. ခွန်အား။ *Shaq màdá óngàe.* 'I have no energy.' ကျွန်တော့်မှာ ခွန်အား မရှိဘူး။

☐ **shaq sǐm** *v.i.*: weak. အားနည်းတယ်၊ အားငယ်တယ်။ |'air/energy' + 'small' |

☐ **shaq shvdún** *v.i.*: adjust, give the key to a singer. အသံ ညှိတယ်။ |'voice' + 'measure' |

☐ **shaq shǐlshì** *v.i.*: breathe. အသက်ရှူတယ်။ |'air/energy' + 'pull' + R/M | = shaq vshèshì

☐ **shaq vshèshì** *v.i.*: breathe. အသက်ရှူတယ်။ |'air/energy' + 'breathe' + R/M | = shaq shǐlshì

☐ **shaqbà** *v.i.*: weak. အားနည်းတယ်။ |'breath' + 'thin' |

☐ **shaqdv** *v.i.*: die. သေဆုံးတယ်၊ အသက် ထွက်တယ်။ |'breath' + 'break' |

□ **shaqgór** *n*: difficult breathing.
အသက်ရှူ ကျပ်တယ်၊ အနေ အထိုင် ကျဉ်း
ကျပ်တယ်။

shaq_s *onm* onomatopoeic adverb; rough
surface. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vkàng
pvlè nø shaqshaqwa lé*. 'Tiger tongue is
rough.' ကျားလျှာ ကတော့ ကြမ်းတမ်းတယ်။

shaqkaq *v.i*: covetous, greedy, eager to
obtain. ရမက်ကြီးတယ်။ 'air/energy' +
'(breat) plenty'

shaqlvngni *n*: Tuesday. အင်္ဂါ နေ့။

shaqnar *n*: food ate during breaks. အစာ
ပြေ စားတဲ့ အစားအစာ။

shaqpè *kvn* *n*: kind of Rawang
traditional curry. ရဝမ် ရိုးရာဟင်း တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။ = nvmrøm kvn

shaqpù shaqhé *adv*: in haste. အလော တ
ကြီး။

shaqré *n*: old person (only for people).
လူကြီး။ *Vshaqpèla*. 'Older men, elders.'
အမျိုးသား ကြီးတွေ။

□ **shaqré mvgúr** *n*: really old
person. လူအို၊ သက်ကြီး ရွယ်အို။

□ **shaqré shaqtvg** *n*: old people.
လူကြီး အပေါင်း။

□ **shaqrékà** *n*: proverb, saying.
သက်ကြီး စကား၊ ဆိုရိုး စကား။ 'old
people' + 'word'

shaqshaq *adv*: happy, excite. တတ်တတ်
ကြွကြွ၊ မြူးကြွ။ *Gønpaq lúnò rvt shaqshaq
wae*. 'He is excited because he got a
present.' လက်ဆောင် ရလို့ မြူးကြွနေတယ်။

○ **sharø** See the entry **sha₂**

○ **shat₁** See the entry **shvt₁**

○ **shat₂** See the entry **shvt₂**

shátòng *n*: Sa tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။ [The
wood is used for making crossbows.
ဒူးလေး လုပ်သည့် သစ်တစ်မျိုး။] = sá

○ **shàtú** See the entry **shà**

○ **shàtú zì** See the entry **shà**

Shatut *pn*: Shathut; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sháwàng *pn*: Sha river. မြစ်တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

sháy ⇔ **vsháy** *v.i*: distinction, differ-
ence. ကွဲပြားတယ်။ *Vsháylòng iè*. 'It is a
different one.' ကွဲပြားတဲ့ အရာ ဖြစ်တယ်။
<Jp.

sházi *n*: betel nut. ကွမ်းယာ။ *Vkàng nø akvt
høq sházi vme*. 'My grandfather still
chews betel nut.' အဖိုး အခုအထိ ကွမ်းဝါး
တယ်။

Shàzìng vǒm *pn*: Shazing adam; place
name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ 'living
things' + 'multiply' + 'plain'

she *v.i:* reduce to powder or paste. ကြေညက်တယ်။ *Vbθ she dθ èdθrò.* 'Pound the paddy nicely (until all the chaff are clear).' စပါး ကြေညက်အောင် ထောင်းပါ။

shé₁ *v.i:* hot, spicy. စပ်တယ်။ *Kvnlòng mvzang gvzà shéámì.* 'The dish has become so spicy.' ဟင်း ငရုတ်သီး တော်တော် စပ်သွားပြီ။

shé₂ *n:* gold. ရွှေ။ *Shé dushìe.* 'Dig for gold (for oneself).' ရွှေ တူး လုပ်ကိုင် စားသောက် တယ်။

☐ **shé líntì** *n:* mercury. ပြဒါး။

☐ **shé tvnøt** *n:* gold dust. ရွှေမှုန့်။

☐ **shéwàng** *n:* gold mining site. ရွှေ မော်၊ ရွှေထွက်တဲ့ အရပ်ဒေသ။

shè₁ *v.t:* 1. pull, drag. ဆွဲတယ်။ *Dìnggúng chìng shèòe.* 'Drag the bag.' လွယ်အိတ်ကို ဆွဲနေတယ်။ =shàl 2. reap (thatch). သက်ကယ် ရိတ်တယ်။ *Zøp shèòe.* 'Reap thatch.' သက်ကယ် ရိတ်တယ်။ =shàl

shè₂ *v.i:* red. နီတယ်။ =mvshè

☐ **shé lvshè** *n:* reddish (colour). နီတာ တာ။

☐ **shé mvshè** *n:* bright red. နီနီ ရဲရဲ။

shègò *n:* wok. ဒယ်အိုး။ =taqching

shélang *n:* shield-bug. ကျောက် ကြမ်းပိုး။

Shélangdým *pn:* Shelangdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shémo *n:* gold mining site. ရွှေမော်။ =jàmo

Shengi *pn:* Shengi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shengkòem *pn:* Shengkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shépo shélang *n:* unstable mind, wishy-washy mind. စိတ်ထား အပြောင်း အလဲ မြန်သော၊ မူ မမှန်သော။ =shépo shélo

shépo shélo *n:* unstable mind, wishy-washy mind. စိတ်ထား အပြောင်း အလဲ မြန်သော၊ မူ မမှန်သော။ =shépo shélang

shèr₁ *v.i:* clean (as crystal clear water). သန့်ရှင်း စင်ကြယ်တယ်။ *Yawàng tì nø gvzà shère.* 'This river is very clean.' ဒီ ချောင်း ရေက တော်တော် သန့်ရှင်းတယ်။

shèr₂ *v.i:* mark; as in marking planks to cut. မှတ်သားတယ်၊ ဖြတ်တောက်ဖို့ ပျဉ်ပြားကို အရာ ပေးတယ်။

shéré *n:* trigger of a gun or bow. မောင်းတံ၊ ခလုတ်။ *Tvli shéré.* 'Crossbow's trigger.' ဒူးလေး မောင်းတံ။

shergò *n:* tall grass used for making broom. တံမြက်စည်း လုပ်တဲ့ မြက်ပင်ရှည် တစ်မျိုး။

shèrma *n:* cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

sherù *n:* necklace, necklet. ရွှေဆွဲ ကြိုး။

shi₁ *n:* 1. chips, tiny piece (powdery). အမှုန့်၊ အစ အနုများ။ *Mok shisèrì wa*

ngúvshìe. 'Only tiny pieces of snack was left. မှုန် အစအန တွေသာ ကျန်တော့တယ်။ 2. small. သေးငယ်။

□ **shini shibòn** *n*: others, miscellaneous, unimportant small stuff. တိုလီမိုလီ၊ ပစ္စည်း အတို အထွာ။ *Shini shibònri rètàò*. 'Clean up those small stuff.' ပစ္စည်း အတို အထွာ တွေကို သိမ်းလိုက်ပါ။

□ **shishi** *adv*: tiny. သေးသေး သောသော။

shì₂ *n*: 1. yet, else, first. ဦးစွာ၊ အရင်။ *Shi vrashà*. 'Let's discuss (it) first.' အရင် တိုင်ပင်ကြ ရအောင်။ *Shi yìngámì*. 'Let's go and see (it) first.' အရင် သွားကြည့် ကြ ရအောင်။ 2. still. ဆဲ။ *Shi shvlae*. 'Still in good condition.' ကောင်းနေဆဲ။

□ **shini** *n*: yet, still. ခဏ။ *We rvt nò chòm wa mvshól nò wed'ingte taqø shini narì*. 'Therefore, the story of building house, we will stop at this point.' ကဲ အခုတော့ အိမ်စတင် ဖြစ်ပေါ်လာ ပုံ သမိုင်းကို ဒီမှာ ခဏ နားရအောင်။ *Ké shini paqlvp shi laqaq*. 'Well, let (her) drink tea first.' ကဲ လက်ဖက်ရည် အရင် သောက်ပါစေ။

shì₁ *cl*: fruit; formative in noun compounds. အသီး။ *Kvncashí*. 'Bitter brijal.' ကြက်ဟင်းခါးသီး။ *Nìmgwèshí*. 'Fig fruit.' သဖန်းသီး။

shì₂ *v.i*: bear fruit. (အသီး) သီးတယ်။ *Shóngt'òng mvdvm taq àngshí shíe*. 'Fruits are growing on the tree.' အပင်ပေါ်မှာ အသီးတွေ သီးနေတယ်။ = **zì**

shì₃ *v.t*: comb. ခေါင်း ဖြီးတယ်။ *Shítí shíshìe*. 'Use a comb to comb one's hair.' ဘီးနဲ့ ခေါင်း ဖြီးတယ်။ = **shígàng**

shì₄ ⇔ **vshì** *adv*: extremely, really. အကြီးအကျယ် အရမ်း။

□ **shímvra** *adv*: seriously, exceedingly. အသဲ အသန်၊ အကြီး အကျယ်။ *Shímvra shvlae*. 'Exceedingly good.' အကြီး အကျယ် ကောင်းတယ်။ *Shímvra zae*. '(He) is seriously ill.' အကြီးအကျယ် ဖျားတယ်။

shì 1 *v.i*: die. သေတယ်၊ ကွယ်လွန်တယ်။ 2. *n*: end of, toward the end. (လ)ကုန်။ *Dvgø shvláshí kèní nò rvgaqram sìng shíngbe vjámì*. '(It) fell down to ground to the end of the ninth month.' ကိုးလကုန် ကနေ ဆိုရင် အားလုံး မြေပေါ်ကို ကြွေကျတယ်။

-shì, *suff*: verbal suffix to mark the reflexive and middle voice. *Wut vw'íngshìe*. *Vlé róm:mbòð kvv nò rvgaq gvzà vnanshìe*. 'When the palm is chopped down the ground shook so much.' မင်းပေါင်ကို ခုတ်လှဲ ပြီးတဲ့ အခါ မြေကြီး တုန်ခါ သွားတယ်။ *Nga vnígo lúnshìe*. 'Got two fish.' ငါး နှစ်ကောင် ရတယ်။

-shì₂ *suff*: verbal suffix to mark dual agreement. နှစ်ဦး ဖြစ်ကြောင်းပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Werì mèshvtshìni*. 'You two don't kill them.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် အဲဒါတွေကို မသတ်နဲ့နော်။ *Leqgóng dírshì*. 'May your (two) lives be blessed.' သင်တို့ နှစ်ယောက် အပေါ် ကောင်းချီး တက်ရောက်ပါစေ။ *Sìmré baqshìshìe*. 'We two (mothers) are carrying our own respective children.' (ကျွန်မတို့ မိခင် နှစ်ယောက်) ကလေး ပိုးနေကြတယ်။

shìbvdi *n*: cordyceps fungus. ရှိုးပတီ။ <Lisu =m'vnbvløng

shìgà *n*: news. သတင်း။ *Vnvnngmaq rvp kèni shìgà mvtáshìvpmì*. '(We) no longer heard from Anang and her family.' အနန်တို့ မိသားစု ဆီကနေ ဘာသတင်းမှ မကြားရတော့ဘူး။

shìgàng ⇔ **shí₅** *n*: comb. ဘီး။ =shí

shìgùng *n*: mountain. တောင်။

☐ **shìgùng mvzò** *n*: mountain peak. တောင်ထိပ်။

☐ **shìgùng tvrà** *n*: trekking path. တောင် တက်လမ်း၊ တောင်ပေါ် ခရီးကြမ်း။

Shikún *pn*: Shikhun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shìlèga *n*: newspaper. သတင်းစာ။ *Shìlèga røðe*. 'Reading newspaper.' သတင်းစာဖတ်နေတယ်။ <Jp.

○ **shìmvra** See the entry **shí₄**

Shimyán *pn*: Shimyan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shin *v.t*: spread out, scattered. ပြန့်ကျဲတယ်။ *Dvrèrì shìndè*. 'He messed up the stuff.' ပစ္စည်းတွေ ပြန့်ကျဲ နေတယ်။

shín ⇔ **vshín** *v.t*: inspect. ရှေ့ပြေး၊ ထောက်လှမ်းတယ်။ *Ngàt vshín lým té*. 'I will go ahead and inspect it.' ကျွန်တော် ရှေ့က သွားပြီး ထောက်လှမ်း ကြည့်မယ်။

Shín *pn*: name given to a child who has a birthmark or who was naughty when little. မွေးရာပါ အမှတ် အသား၊ (သို့) စိတ်ဆိုးလွယ်တဲ့ ကလေးကို မှည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။ =mvshín

Shina *pn*: Shina; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinkay *pn*: Shinkhai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinmvle *pn*: Shinmale; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinmvna *pn*: Shinmana; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinna *pn*: Shinna; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **shìnv**t See the entry **shvnt**,

shing *n*: 1. skin, flesh. အရေ ဖြား၊ အသား အရေ။ *Shingnaq vsìngrì gø gvzà vnvpme*. 'Black people are also very beautiful.' အသား အရေ မဲတဲ့ သူတွေလည်း အရမ်းချော။

လှ ကြတယ်။ [More polite form than pòr for human skin.] 2. lean meat. အဆီ မပါ တဲ့ အသား။ *Shingwa shònge, shú mèzóngà nong.* 'I like to get only meat, do not give me fat.' အသားပဲ ကြိုက်တယ်။ အဆီ မ ပေးပါနဲ့။

❑ **shing mvnøŋ** *n.*: wrinkle. အသားရေ တွန့်တယ်။ |'skin' + 'wrinkle'|

shíng *adv.*: different, peculiar. တမူ ထူးခြား တယ်။ *Shíng ímè.* 'Woman who is different.' တမူ ထူးခြားတဲ့ အမျိုးသမီး။ *Shíng dvtamò.* 'S/he thinks differently.' အများနဲ့ မတူအောင် စဉ်းစားတယ်။ |Requires copula to be adjectival.|

Shingchet *pn.*: Shingchet; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinggí *pn.*: Shinggi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shingnvng *pn.*: Shingnang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shingrvm *pn.*: Shingram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shingshing kwvng *n.*: tambourine. ချူ တပ်ဗုံ။

ship *v.t.*: whip, thrash. (ကျာပွတ်)နဲ့ ရိုက်တယ်။ သိမ်းကျုံး ရိုက်တယ်။

❑ **shiphóng** *n.*: whip. ကျာပွတ်။ |'whip' + 'rope'|

Shipàn *pn.*: Shiphan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shìpán *n.*: record, list. စာရင်း။ 2013 *nóng shvngòmré g'ìmsùng líng shìpán.* 'Church expenses for the year 2013.' ၂၀၁၃ ခုနှစ် အသင်းတော် အသုံးပြု ငွေစာရင်း။ = **shvpán**

❑ **shvpán** *n.*: list. စာရင်း။ *Shvpán dvtøpmò.* 'Audit the list.' စာရင်း ရှင်း တယ်။ ချုပ်တယ်။

shiq *n.*: louse. သန်း။ *Rvshàrè shiq vlakee.* 'The monkeys find lice on each other.' မျောက်အုပ် အချင်းချင်း သန်းရှာပေး ကြတယ်။

❑ **shiqdø dvcheq** *v.t.*: do something severely. ဆူပူ ကြိမ်းမောင်းတယ်။ |'louse' + 'manner' + CAUS + 'strike'|

❑ **shiqløm** *n.*: nit. သန်းဥ။ |'louse' + 'egg'|

shiqshan *v.i.*: in good health. ကျန်းမာတယ်။

shit, *onm* onomatopoeic adverb; the sound of shredding thinly. မြည်သံစွဲ ကြိ ယာဝိသေသန။ *Shitwasè mómónwasè àng-ch'ìng màbádø wà b'òb d'ángí..* 'Slice thinly without making chunks and...,' ပါးပါးလေး၊ အစိုင် အတုံး မပါအောင်၊ ပါးပါးလေး ခုတ်ထစ် ပြီး။

shit₂ ⇔ **vshit** *v.i.*: be multiplied. တိုးပွား တယ်။

□ **shit v̀zìng** ⇔ **vshit v̀zìng** *v.i.*: multiply, procreate. ဖွားများတယ်။ = v̀zìng

Shitung *pn.*: Shithung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shíu *n.*: epidemic causing death. ကပ် ရောဂါ။ |'death' + 'epidemic'| [It is never attested the 'u' using by itself.]

□ **shíu zònlì** *n.*: epidemic. ကပ် ရောဂါ။

○ **shìwà** See the entry **shvwà**

shìwànv̀ng *n.*: original. မူလ။ = shvwànv̀ng

shìwòn *n.*: dice, play dice. အန်စာတုံး၊ အန်စာ ပစ်။

shìwvt *n.*: fault, crime, sin. အပြစ်။ *Shìwvt vl vs̀nggrì.* 'Sinners.' အပြစ် သားတွေ။

□ **shìwvt mvrà** *n.*: sin. အပြစ်။ |'sin' + 'fault'|

Shiya *pn.*: Shiya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sho₁ ⇔ **vsho**₁ *n.*: 1. chaff, plain. အဖျင်း။ *Kà vshoí wa shòn lým íe.* 'I will speaking using plain words only.' စကား အဖျင်း။ 2. chaff. စပါးခွံ၊ စပါးလုံး။ *Sho ètòshò.* 'You two pick up chaff.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် စပါးလုံး ကောက်ပါ။

sho₂ ⇔ **vsho**₂ *n.*: roof beam. ငြမ်း။

shó *adv.*: exclusively, only. သီးသန့်၊ ရောနှော မှု မရှိသော။ *Dvmò s̀ng nò nvngwà shó zí*

yàngà. '(Regarding sacrificing) the God, a separate cow was offered.' ဒမူ ဘုရားကိုတော့ သီးသန့် နွား ပူဇော်ခဲ့တယ်။

shò ⇔ **vshò** *v.i.*: 1. excite, attract someone. စိတ် လှုပ်ရှားတယ်၊ ဆန္ဒ ပြင်းပြတယ်။ *Vs̀nggrì nòt gvzà vshòkéède.* 'People are so excited.' လူတွေ စိတ် လှုပ်ရှားကြတယ်။ *S̀m̀r̀r̀r̀ kaq vshó mvbá we vle.* 'That is not good enough to excite/attract the children.' ကလေးတွေကို စိတ် လှုပ်ရှားအောင် လုပ်ဆောင်တဲ့ အရာမှာ အားနည်းတယ်။ 2. complement taking verb; excited or happy to V. *Z̀ng dí vshòkéède.* '(He) is excited to go to school.' သူ ကျောင်းသွားဖို့ ဆန္ဒ ပြင်းပြတယ်။

□ **shòshò** *adv.*: willingly, happily, excitedly. ရွှင်ရွှင် လန်းလန်း၊ တတ်တတ် ကြွကြွ။

-shò *suff.*: verbal suffix for marking second person dual participant and third person singular patient; contracted form of -shì + -ò =shò. နှစ်ဦးဖြစ်ခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Chò m wàshòde.* 'We, two, are constructing a house.' ကျွန်တော်တို့ နှစ်ယောက် အိမ်ဆောက် နေကြတယ်။ *Kung gò lúá daqshò.* 'You two bring a plate (for them).' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် ပန်းကန်လည်း ယူလာကြအုံး။

shok *v.i.*: [Burmese loaned.]

shòlaq *n*: young person. လူငယ်။

Shòlaqrérí laqwàð. 'Let young people do it.' လူငယ်တွေ လုပ်ပါစေ။ = shòlaqré

☐ **shòlaq gvchàng** *n*: lad. လူငယ် လူလွတ်။

☐ **shòlaqré** *n*: young people. လူငယ် လူရွယ်။

shòní *num*: two, both. It is usually occur preceding the numeral two. နှစ်ခု ဖြစ်သော။ *Shòní lònq.* 'Both of those.' နှစ်ခုစလုံး။ *Shòní gò.* 'Both of them.' နှစ်ယောက်စလုံး။ *Bèlaqdùng shòní lap gwà shvlae.* 'You can wear both sides of the shirt.' အင်္ကျီ နှစ်ဖက်စလုံး ဝတ်လို့ရတယ်။

shóng₁ *v.i*: grow well, bear plenty (of crops). ရာနှုန်းပြည့် အောင်မြင်တယ်။ သီးနှံအထွက် တိုးတယ်။ *Dènshóng bò gvzà shvla dò shóngq.* 'This year the paddy are growing really well.' ဒီနှစ် စပါးတွေ တော်တော် သန်မာပြီး ကောင်းတယ်။

shòng *v.i*. ~ *v.t*: like, love. ကြိုက်တယ်၊ နှစ်သက်တယ်၊ ချစ်တယ်။ *Shóngshè.* '(S/he) is in love.' ချစ်တယ်။ နှစ်သက် မြတ်နိုးတယ်။ *Modo tiqchàng shònge.* 'I like to have a car.' ကားတစ်စီး ကြိုက်တယ်။ *Kukap chòmsèmè sèng shòngòde wae.* 'He said he loves the girl from that house.' ဟိုဖက်အိမ်က ကောင်မလေးကို ချစ်တယ်လို့ သူပြောတယ်။ |Changes to a high tone before

-shì. |

☐ **shòngke** ⇔ **vshongke** *v.i*: love each other. အပြန် အလှန် ချစ်ကြိုက် ကြတယ်။

☐ **shònglým dəsè** *n*: well-behaved and lovable (child). ချစ်ခင် စရာ ကောင်းတဲ့။ |'love' + 'to fill' + adverbial + 'DIM' |

☐ **shóngnət** *n*: love, mercy. ချစ်မေတ္တာ။ |'love' <shòng + 'mind' |

☐ **shóngshì** *v.i*: love, like. ချစ်တယ်။

shoq₁ *v.t*: hire people for work. အလုပ်တစ်ခုခု လုပ်ဖို့ လူအငှား ခေါ်တယ်။ *Shvrerì mvme mvrìng kèní shoq daqà.* '(He) has hired (war) heroes from many villages.' သူရဲကောင်း အများကြီးကို ရွာအများကြီး ကနေ ငှားလာခဲ့တယ်။

shoq₂ *onm* onomatopoeic adverb; sound of putting something in. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ တစ်စုံ တစ်ခုကို လျှိုတည့် ရာတွင်သုံးတယ်။ *Kampóng yíng sèng shoq eshì.* 'Went and hid in Bamboo field.' ဝါးရုံ ထဲမှာ ပုန်းအောင်း နေလိုက်တယ်။

Shoqlang *pn*: Shaulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shor₁ ⇔ **vshor** *v.i*: go in multitude. လူအမြောက် အများ သွားတာကို ဆိုတယ်။

shor₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of water flowing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ

ဝိသေသန။ ရေ စီးဆင်းတဲ့ အသံ။

shór₁ ⇔ **shúr** *v.i:* **1.** bright. လင်းလက်တယ်။

2. blow wind. လေတိုက်တယ်။ *Nìmbòng shóre.* 'Cold wind is blowing.' လေအေးတိုက်တယ်။

shór₂ *n:* kind of bee. ယူး တစ်မျိုး။

shòr *v.t:* pour. လောင်း ထည့်တယ်။ *Tì shòròè.* 'Pour water.' ရေ လောင်း ထည့်တယ်။

shór mvshòr *adv:* messy, disorder. ရှုပ်ပွဲပွဲ၊ လိမ် ကောက်ကောက်။

shore *n:* strong person. အားကြီးတဲ့ သူ။

Àngwa kàsiq ratshè nò gùlâ shore vpiq yàngà. 'He promised himself and thus turned into a strong person.' သူ့ဖါသာသူ့သစ္စာ ပြုပြီး နောင်မှာ သူ့ရဲကောင်း ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ = shvre

shòrkung *n:* main food. အဓိက အစားအစာ။

Sháng shòrkung. 'Main morning meal.' နံနက်စာ။ | 'pour' + 'plate' |

shòrshaq *n:* supplementary food. ဖြည့်စွက် အစား အစာတွေ။

shò₁ *v.t:* **1.** block. ပိတ်တယ်။ *Tì vyò hwáng èshòè.* 'Block the water way.' ရေ စီးတဲ့ အပေါက်ကို ပိတ်လိုက်ပါ။ **2.** cork/block. အစို့။

shò₂ *n:* rain. မိုး။ *Shò zaqdaq nìnò..*, 'If it rains...,' မိုး ရွာခဲ့ရင်။ *Dènthòng nò shò gvzà mvzaq.* 'We have less rain this year.' ဒီနှစ်တွေ့ မိုးသိပ် မရွာဘူး။

☐ **chuqla lùngdùm shò** *n:* rain which comes during the monsoon, in the month of June. မိုးတွင်း။

☐ **múng rùngsàr shò** ⇔ **vmúng rùngsàr shò** *n:* rain which comes during the months of May and June. When it rains, it rains non-stop for one or two weeks. မိုး၊ မိုးတွင်း ကာလ မေလနဲ့ ဇွန်လတွင် တစ်ပတ်၊ နှစ်ပတ် အဆက် မပြတ် ရွာသွန်းတဲ့ မိုး။

☐ **mvyìn rvdadóng shò** *n:* rain which comes after the harvest, in the month of November. မိုး၊ ၁၁ လ ပိုင်း စပါး ရိတ်သိမ်းပြီးချိန် ရွာတဲ့ မိုး။

☐ **nùmdvbúng shò** *n:* rain which comes in the months of December and January. မိုး၊ ဒီဇင်ဘာလ နဲ့ ဇန်နဝါရီလ ကြား ရွာတဲ့ မိုး။ | 'sun/sky' + CAUS + 'leave' + 'rain' |

☐ **nùmlò rùngsàr shò** *n:* rain which comes during the month of February. မိုး၊ ဖေဖော်ဝါရီလ အတွင်း ရွာ လေ့ရှိတဲ့ မိုး။

☐ **shòdóng** *n:* rainy season. မိုးရာသီ ကာလ။ | 'rain' + 'period of time' | = mvyù

☐ **shòdvga** *n:* raincoat. မိုးကာ။ | 'rain' + 'cover' |

☐ **shòzaq** *v.i:* fall (of rain). မိုး ရွာတယ်။ *Shòzaqdaq nìnò..*, 'When it rains...,'

မိုး ရွာခဲ့ရင်။

☐ **zìmopóngdǒng shò** *n*: rain which comes, during the harvest, during the month of September. ကိုးလပိုင်း၊ စပါး ရိတ်သိမ်းချိန်မှာ ရွာသွန်းတဲ့ မိုး။ [It usually rains for 3-4 days straight. သုံးလေးရက်လောက် ဆက် ရွာတတ်တယ်။]

shò *n*: boat, ship, raft (wood or bamboo). လှေ၊ သင်္ဘော၊ ဖေါင်။ *Shò tíqchìng vle*. 'There is a boat.' လှေ တစ်စင်း ရှိတယ်။ *Só shò rvpímshò*. 'Let's (we two) go and paddle the boat.' သွားပြီး လှေလှော် ကြရအောင်။

☐ **shòchòm** *n*: ship. သင်္ဘော။ |'raft' + house'|

☐ **shòki** *n*: oar, paddle. လှော်တက်။

☐ **shòrvppè** *n*: boatman. လှေလှော်သမား။ |'boat' + 'row (v)' + 'male'|

○ **shòk** See the entry **shòq**.

shòka gòm *n*: the fourth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-March and mid-April. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ စတုတ္ထလ။

shòl *v.t*: lead. ဦးဆောင်တယ်။ ခေါ်ဆောင်တယ်။ *Vnvng sìng zùng shòlòe*. 'I am taking Anang to school.' ကျွန်တော် အနန်ကို ကျောင်း ခေါ်သွားတယ်။

☐ **shòlshú** *n*: leader. ဦးဆောင်သူ။ *Nongmaq sh'ngbe shòlshúkà tái*. 'We will all listen to what the leader says.' ခေါင်းဆောင် ဂြေတာကို ကျွန်တော်တို့ အားလုံး နာခံကြပါမယ်။ |'lead' + AGT.NOM|

shòl₁ *v.t*: wash, bath. ဆေးကြောတယ်။ ရေချိုးတယ်။ *Vnvngí kung shò:lòe*. 'Anang does the dishes.' အနန် ပန်းကန် ဆေးနေတယ်။ *Tì shò:lshìe*. 'Taking a bath.' ရေ ချိုးနေတယ်။ = z'v1

shòl₂ *v.i*: pain, numb. ကျင်တယ်။ *Hí shòle*. 'My leg gets numb.' ခြေ ထုံကျင်တယ်။

shòl *n*: coal. ကျောက် မီးသွေး။

shòlshòl wa *adv*: slice thinly. ပါးပါး လှီး။

shòm *n*: hair, fibre (အမွှေး) အမျှင်။ [As in mòlshòm.]

shóm₁ *v.t*: sweep, clean up. တံမြက်စည်းလှည်းတယ်။ *Chòm shómòe*. '(I) am sweeping the house.' တံမြက်စည်း လှည်းတယ်။ *Shòm góí tì laqkvp mò, ngìmrí nò chòm laqshómò*. 'Let three of them draw water, (but) let remaining (of them) sweep the house.' သုံး ယောက်က ရေခယ်၊ ကျန်တဲ့ သုံးယောက်က တံမြက်စည်းလှည်း။

shóm₂ *v.i*: jealous, envy. မနာလို၊ ဝန်တိုတယ်။ *Vdárérì vdálòng yàngò nò shòme*. '(He) is jealous looking at what rich people

got.' လူ ချမ်းသာတွေ ပိုင်ဆိုင် တာကို ကြည့်ပြီး မနာလို၊ ဝန်တို ဖြစ်တယ်။

shòm₁ 1. *n:* mautak bamboo. ဝါးသီး။ [Bears seeds once in 48-50 years. Used to tell age of someone (how many times they've eaten it).] Sci. *Melocanna baccifera*. 2. *v.i:* bear mautak bamboo seeds. သီး၊ မှည့်။

☐ **rílvng shòm** *n:* mautak ဝါးသီး တစ်မျိုး။

☐ **shòmrul** *n:* mautak that are on the ground မြေ ပေါ် ကျနေတဲ့ ဝါးသီး။

☐ **tvwa shòm** *n:* mautak. ဝါးသီး။

☐ **tvyò shòm** *n:* kind of mautak ဝါးသီး တစ်မျိုး။

☐ **vmvtshòm** *n:* kind of mautak. ဝါးသီး တစ်မျိုး။

☐ **vwe shòm** *n:* kind of bamboo. ဝါးအပင် တစ်မျိုး။

☐ **yiqshòm** ⇔ **vyiqshòm** *n:* Ayi mautak bamboo. ဝါးသီး တစ်မျိုး။

shòm₂ *n:* nut, Chinese chestnut. အစေ့၊ ဂုံးသီး။ = r'vngzà shòm

shòm₃, ⇔ **vshòm** *num:* three, third. သုံး၊ တတိယ။ [shòm sometimes used in combinations, e.g. pvngwàsé shòm '53'.]

☐ **shòmsé** *num:* thirty. သုံးဆယ်။

☐ **shòmshaq** ⇔ **vshòmshaq** *n:* tenor. သံစုံ သီချင်း သီဆို ရာမှာ ယောက်ျား

တွေ သီဆိုတဲ့ အမြင့်ဆုံး အသံ။ *Nvngàrépèla í shòmshaq laq mvkúndò.*

'Let the men sing tenor.' ယောက်ျားတွေ အမြင့်သံ ဆိုကြပါ။ |'three or third' + 'voice'|

shòm₄ *v.i:* be at ease, be peaceful. စိတ်ချမ်းသာတယ်၊ သက်သာတယ်။ [Usually occurs with *nøt*; as in *nøtshòme*.]

shòm shòm wa *adv:* thin (in diameter), fine, tiny. ပိန်ပါးပါး။

shòmshòm *adv:* cold and shady. အေးအေးလေး၊ အရိပ် ရှိသော။

shòmzeq *n:* basket type sheath. ဓါးထည်ရန် တောင်း။

shòn₁ *n:* grass, weed. မြက်ပင်၊ ပေါင်းပင်။

☐ **shòn shòn** *v.t:* clear the weeds. မြက် ရှင်းတယ်။

☐ **shònriq** *n:* pasture, grassland. မြက်ခင်း ပြင်။ |'weed' + CLF.field|

☐ **shònriqtòm** *n:* pasture, grassland. မြက်ခင်း ပြင်၊ စားကျက်။ |'weed' + CLF.field + 'plain'|

shòn₂ *v.t:* scold, discipline. ဆူဆုံးမတယ်။ [May have derived from shòn 'to say'.]

shòn *v.i.* ~ *v.t:* say, tell, talk. ပြောတယ်၊ ဆိုတယ်။ *Svmaqè táshì dø èshòné.* 'Speak a little louder (to the extend we can hear).' ကြားရအောင် ပြောပါ။ *Àngní nø kàgø gvzà mvshòn we vnípè í dári.* 'They

two were quite quiet men, they did not speak much.' သူတို့ နှစ်ယောက်က စကားသိပ် မပြောတဲ့ လူနှစ်ယောက် ဖြစ်နေတယ်။
Myoq rvgaq vl rì sìméréit Rvwàng kà gvzà shónmvshád. 'The (Rawang) children who live in the cities cannot speak the Rawang language well.' မြို့မှာ နေကြတဲ့ ရဝမ် ကလေးတွေ ရဝမ်စကား ကောင်းကောင်း မပြောတတ် ကြဘူး။

☐ **shónshì** *v.i:* admit, confess. ဝန်ချတယ်။ |'say' + R/M|

shong *n:* smell. အနံ့ အသက်။ *Shashong vngàe.* 'Fleshy smell.' ညှိစော် နံတယ်။ *Aqtì lònq tikweshong ngàe lé.* 'The drinking water has muddy smell.' သောက်ရည် ဗွက်စော် နံတယ် ဟေ့။

shóng *n:* tree, wood. သစ်ပင်။ *Kànggo pòrlòng shàmò dǎngí, shóng tiqgùng taq chùngòe.* 'Hung the tiger's skin on a tree.' ကျားသရေကို သစ်ပင် တစ်ပင်မှာ ချိတ်ဆွဲ ထားတယ်။ *Shìgùng mǒng yo we shóng rì tvrà shòn lým íe.* '(I) will now talk about various kinds of trees in the mountains.' အခုတော့ တောင်ပေါ် ဒေသက သစ်ပင်တွေ အကြောင်း ပြောပြမယ်။

☐ **shóngche** *n:* stick. တုပ်ချောင်း။

☐ **shóngdòm** *n:* log, stump (of tree). သစ်တုံး။ |'tree' + CLF.trunk|

☐ **shóngdvgoq** *n:* curved wood used for pounding palm. သစ်ကောက်။

☐ **shóngdvngng** *n:* tree branch. သစ်ကိုင်း။

☐ **shóngdvkaq** *n:* branch, tree fork. သစ်ကိုင်း ခွဲ၊ သစ်ခွ။

☐ **shóngdvngkà** *n:* wood scraper. သစ်ခွ။

☐ **shónggùng** *n:* tree. သစ်တုံး။ |'tree, wood' + CLF.log|

☐ **shónghúng** *n:* hollow tree trunk. သစ်ခေါင်း။ |'wood' + 'empty'|

☐ **shóngko** *n:* piece of wood used for hammering. မင်းပေါအူ ထုထောင်း ရာမှာ သုံးတဲ့ တုတ်တူ တစ်မျိုး။

☐ **shóngkòem** *n:* plank, board. ပျဉ်ပြား။

☐ **shóngkór** *n:* hollow. သစ်ခေါင်း။ *Shóngkórým máshìē.* '(He) is hiding in a hole in the tree.' သစ်ခေါင်းပေါက် မှာ ပုန်းနေတယ်။ |'tree' + 'hole'|

☐ **shónglí** *n:* hardwood. သစ်မာ။

☐ **shóngmè** *n:* big tree. သစ်ပင်ကြီး။

☐ **shóngmèng** *n:* tree. သစ်ပင်။

☐ **shóngnaq** *n:* persimmon tree. တည်သီး ပင်။ |'tree' + 'black'| Sci. *Dyestuff persimmon.*

☐ **shóngro** *n:* tree root. သစ်မြစ်။

☐ **shóngsá** *n:* jungle. သစ်တော။

- **shǒngse** *n*: tree bark. သစ်ခေါက်။
- **shǒngsit** *n*: kind of food. သစ်မင်း ပင်မှ ရယူတဲ့ မှန်နှစ်။ *Shǒngsit gò to vtòplòng n'ng dvchá íe*. 'Sheungsit as well is the same with Atheup (which I) just mentioned.' ရှန်စစ် (Sheusit)နဲ့ အထပ် (Atheup) ကတော့ အတူတူပဲ ဖြစ်တယ်။
- **shǒngsóng** *n*: wood tube /container used for fermenting rice beer. အရက် စိမ်ဖို့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ သစ်ခေါင်း။ *Shǒngsóng taq nò dvbòpmòe*. 'Fermented (it) inside the wood hollow.' သစ်ခေါင်း ထဲမှာ အရက် စိမ်တယ်။
- **shǒngsùng** *n*: grove of trees. သစ်အုပ်။ |'tree' + CLF.group|
- **shǒngsvp** *n*: leaf. သစ်ရွက်။
- **shǒngshí** *n*: fruit. သစ်သီး။ |'tree' + 'fruit'|
- **shǒngtòm** *n*: tree stump. သစ်ငုတ်တို။ |'tree' + CLF.stem <tòm 'last thing left over'|
- **shǒngtòng** *n*: tree. သစ်ပင်။
- **shǒngtut** *n*: stick. တုတ်ချောင်း။ |'tree' + 'piece'| = dvngtut; dvngtip
- **shǒngwvt** *n*: flower. ပန်း။ *Shǒngwvt àngp'vnp'v'n shìgùng mǒng vle*. 'There are various kinds of flowers in the mountain.' တောင်ပေါ် ဒေသမှာ

- ပန်းပေါင်းစုံ ရှိတယ်။ |'tree' + 'bloom'|
- shòng** *adv*: useless, nonsense. အကျိုး မရှိသော၊ အရာ မရောက်သော။ *Shòng íe*. 'It is useless.' အကျိုးမရှိပါ။ *Wepè nò shòng íe*. 'That man is useless.' အဲဒီလူ အလကားပဲ။
- shòng** *suff*: contracted form of -shì + -ng =shòng; with vowel shift i>ø. *Lèga wvngsh'ònge*. 'I am doing my homework.' ကျွန်တော် အိမ်စာ လုပ်နေတယ်။
- Shǒngchit** *pn*: Sheungchit; a mountain name တောင် တစ်တောင်ရဲ့ အမည်။ *Shǒngchit shìgùng íe*. 'It is Sheungchit mountain.' ဆန်ခြစ် တောင်ဖြစ်တယ်။
- Shònggí** *pn*: Sheunggi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- shònggu** *n*: cane rings that are put around woman's waist. အမျိုး သမီးတွေ ခါးမှာ ဝတ်ဆင်တဲ့ ကြိမ်ကွင်းတွေ။
- Shònghang** *pn*: Sheunghang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- shòngjong** *v.i*: compete. ယှဉ်ပြိုင်တယ်။ *Kà shón shòngjonge*. 'They are competing in speech.' သူတို့ စကားပြော ပြိုင်ကြတယ်။ <Jp. =dàlòt, dàjun
- Shǒngkung** *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။
- shòngmang** *n*: apperance, look, image. ပုံပန်း သဏ္ဍာန်၊ ပုံလွှာ၊ ရုပ်ပုံ။ *We mè shòngmang vnyvme*. 'Her outlook is beautiful.' အဲဒီ အမျိုးသမီး ပုံပန်း သဏ္ဍာန်

လှပတယ်။ = bangzi

○ **shòngnaq** See the entry **shóng**

Shòngnaqdìn *pn*: Sheungnadin; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shòngni *n*: tune, melody. သံစဉ်။

□ **shòngnishaq** *n*: melody, tune.

သံစဉ် တေးသွား၊ သီဆိုတဲ့ အသံ။ *Mvkún shòngnishaq gvzà tá vnvpmé.* '(He) has a really good voice.' (သူ) သီဆိုတဲ့ အသံက တော်တော်ကို ကောင်းတယ်။

shòngran *n*: imagination, revelation.

စိတ်ကူး၊ မြင်ယောင်မှု။ *Shòngran taq nìnìn yàngòè.* '(He) saw (it) often in his imagination.' သူ့ စိတ်ကူး ထဲမှာ အမြဲ မြင်မြင် နေတယ်။

shòngrángmaq *n*: pit. တွင်းနက်ကြီး။

Shòngrám *pn*: Sheungram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **shòngsit** See the entry **shóng**

shòngshang *adv*: separate, separately. သီးသန့်။

shòngvñ *loc.n*: outside. အပြင် ဖက်။ <Jp.

shòp₁ *v.t*: record, keep. သိမ်းဆည်း ထားတယ်။ မှတ်သား ထားတယ်။ *Shòp bok taq vrue.* 'Written in the record book.' မှတ်တမ်း စာအုပ်မှာ ရေးသား ထားတယ်။

□ **shòpshú** *n*: accountant. စာရင်း ကိုင်။
|'keep' + AGT.NOM|

□ **shòptan** *n*: magazines. မဂ္ဂဇင်း။
|'keep' + 'show'|

shòp₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of licking. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ လျှာနဲ့ လျက်တဲ့ အသံ။

shòpshòp wa *v.i*: tender young (plant). နုနယ်တယ်။ *Dawu nò shòpshòp wae.* 'Cotton is so soft.' ဂွမ်းက နုနယ်တယ်။

shòq₁ *v.t*: wipe (a table), wipe away, erase. သုတ်၊ ရှင်းလင်းတယ်။ *Zvbóy lòng èshòqò.* 'Wipe off the table.' စားပွဲကို သုတ်လိုက်ပါ။

shòq₂ *v.t*: give birth (to child). ကလေး မွေးတယ်။ *Sìmré shòqòè.* 'Give birth to a child.' ကလေး မွေးတယ်။

□ **shòk** *v.t*: first person singular form of shòq. *Ngát sìmré vniǵò shòkyìngà.* 'I gave birth to two children.' ကွန်တော် ကလေး နှစ်ယောက် မွေးဖွားခဲ့တယ်။

shòq₃ *v.i*: rotten and smelly (food). ပုပ်သိုးတယ်။ *Waqsha taq shòqdàrì.* 'The pork pot has gone rotten.' ဝက်သား အိုး ပုပ်သိုးသွားပြီ။

shòq₄ 1. *n*: nest of animal or bird. အသိုက်။ *Chòm rvǵùngyíng òtshòq wàaqmà.* 'The rats have built their nest on the roof.' အိမ် ခေါင်မိုးမှာ ကြွက် အသိုက် ဆောက်ထားတယ်။ **2.** *v.t*: (make) nest. အသိုက် လုပ်တယ်။ *Waqshìngí waqshìngshòq*

shøqvpmà we yìng bthà. 'They saw the wild boar has made its nest.' တောဝက်က ဝက်အသိုက် လုပ်ထားတာကို မြင်တွေ့လိုက်ကြတယ်။

shøq₅ v.i: messy. ရှုပ်ပွတယ်။

□ shøq mvshøq adv: in disorder, in confusion. ရှုပ်ရှုပ် ပွပွ။ = pór mvgang

□ shøqshe n: garbage, rubbish. အမှိုက်သရိုက်။

□ shøqshøq adv: soft and hairy/fluffy, like cotton balls, stuffed animals, mess. ပွေလီ ရှုပ်ပွ။

shòr₁ v.i: be blocked from sunlight. နေရောင် အုံ့တယ်။ နေရောင် ကျရောက်ခြင်း မရှိလို့ အပင်တွေ မကြီးထွား နိုင်တာကို ဆိုတယ်။

shòr₂ onm onomatopoeic adverb used with the verb shvng. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ Vsìngrì shòrshvngámì. 'People have all gone back (and now it is very quiet).' လူတွေ အားလုံး၊ အကုန် အစင် ပြန်သွားပြီ။

shøt v.i. ~ v.t: move, remove. ရွှေ့။ Kukaq svmaq èshøtshì. 'Move aside a little bit.' ဟို ဖက်ကို နည်းနည်း ရွှေ့ပေးပါ။ Ló yarì vbthø tiqyíng sìng shøtshò. 'Well, let's (we two) move this paddy to somewhere.' ကဲ ဒီစပါးတွေ တစ်နေရာကို ရွှေ့ရအောင်။

shøtshú n: blessed, blissfulness. ကောင်းကြီးနဲ့ ပြည့်သော။ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာသော။ Shøtshú dvnglún móng. 'The blessed

country.' ကောင်းချီး ပြည့်လျှံတဲ့ တိုင်းပြည်။

□ shøtshú dvnglún adv: luxuriant, have in abundance. ပေါကြွယ်ဝ၊ ကောင်းချီးပြည့်။

shu v.i: boil (of water). ရေ ဆူတယ်။ Tìshu. 'Boil water.' ရေနွေး။

shú₁ v.i: dry (like ground, and clothing). ခြောက်သွေ့တယ်။ Rvgaq shúapmì. 'The ground dried up.' မြေကြီး ခြောက်သွားပြီ။ Laqtunrì shúámì. 'The clothes are dried now.' အဝတ် အစားတွေ ခြောက်ကုန်ပြီ။

shú₂ ⇔ vshú v.i: mix. ရောနှောတယ်။ Vsìngrì nàshúò. 'Mix the people (their seats).' လူတွေကို ရောလိုက်ပါ။ Dvgápì nìng gthø màshú dthø vyáshì nthø wedthø ké yàngà ku íe. 'They did not mix with any other kind, thus they eat that manner so carefully. တစ်ခြား ဘာနဲ့မှ မရောအောင် အဲဒီလို သတိထားပြီး (ချက်) စားခဲ့ကြတယ်။ Wegthø nthø Rvwàng nìng Vpuq shvwi vshúe. 'He has a mixed blood of Rawang and Jingphaw.' သူက ရဝမ်နဲ့ ဂျိန်းဖေ၊ သွေး ရောတဲ့ သူဖြစ်တယ်။

shú₃ n: fat. အဆီ။

□ kvnshú n: vegetable oil. ဟင်းသီးဟင်းရွက်မှ ထုတ်ယူတဲ့ အဆီ။ Kvnshú wvn ràe. 'Need to buy vegetable oil.' ဟင်းသီး ဟင်းရွက် အဆီ ဝယ်ရမယ်။ |'vegetable' + 'oil'|

❑ **waqshú** *n.*: pig fat. ဝက်အိ။ *Waqshú èvm kèní góng dvpvt màshvla.* 'Pig fat is not good for your body.' ဝက်အဆီ စားသုံးခြင်းက ခန္ဓာကိုယ် (ကျန်းမာရေး) အတွက် မကောင်းပါ။

shú₄ *part.*: agentive nominalizer; the doer/agent of V. နာမ်နဲ့ တွဲသုံးရတဲ့ ပြုလုပ်သူ ပြု အထူးနာမ်။

❑ **b̀vǹli roqshú** *n.*: elder. သင်းအုပ် လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။ |'work' + 'guardian'|

❑ **b̀vǹli zómshú** *n.*: deacon, trustee. သင်းထောက် လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။ |'work' + 'hold' + AGT.NOM|

❑ **chutchvngshú** *n.*: saviour. ကယ်တင်ရှင်။ |'save' + A.G.NOM|

❑ **dvsi shòlshú** *n.*: tribal leader. အမျိုးသား ခေါင်းဆောင်။ *Dvsi kaq shóngshù gò wa dvsi shòlshú wáshù vdue.* 'Only the one who loves his own people should be a tribal leader.' မိမိ လူမျိုးကို ချစ်မြတ်နိုး သူသာ အမျိုးသား ခေါင်းဆောင် လုပ်သင့်တယ်။ |'clan' + 'lead' + AGT.NOM|

❑ **dvzømshú** *n.*: servant, helper. အစေခံသူ။ *Chøm dvzømshú.* 'House helper.' အိမ်ဖော်။ အိမ် အကူ။ |CAUS + 'hold' + AGT.NOM| = dvzv̀rshú

❑ **mvkún shòlshú** *n.*: leader of singers, choir conductor. သီချင်း ဦးဆောင် သူ။ *Kwaya mvdò mvkún shòlshú nò vshaq Søn íe.* 'The leader of the choir group is Mr. Seun.' သံစုံ သီချင်း ဦးဆောင်သူက ဦးအဆင် ဖြစ်တယ်။ |'song' + 'lead' + AGT.NOM|

❑ **p̀vǹm̀vǹshú** *n.*: creator. ဖန်ဆင်း ရှင်။ |'create' + 'create' + AGT.NOM|

❑ **shòlshú** *n.*: leader. ဦးဆောင်သူ။ *Nøngmaq shvngbe shòlshúkà táí.* 'We will all listen to what the leader says.' ခေါင်းဆောင် ပြောတာကို ကျွန်တော် တို့ အားလုံး နာခံကြပါမယ်။ |'lead' + AGT.NOM|

shù₁ *v.i.*: be plump. ဆူဖိုးတယ်။ *Gvzà shù we nvngwà tiqgo èshvtǹng nò dvbù bóy wáí.* 'Let's celebrate by slaughtering a plump bull.' ဆူဖိုးတဲ့ နွားကို သတ်ပြီး ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲ ကျင်းပ ကြရအောင်။

shù₂ ⇔ **vshù** *v.i.*: fall (of fruit from a tree because they are ripe, or of rice falling out of a bag you are carrying). ကြွေကျတယ်။ *Shóngshùrì vshùe.* 'The fruits are falling (from the tree).' သစ်သီးတွေ ကြွေကျတယ်။ = shùl

shù₃ *n.*: Chinese onion, oriental onion. တရုတ် ကြက်သွန် တစ်မျိုး။ *Shù sìtù èvmbøke shà túshì ràe.* 'After eating oriental

onion pickle you have to brush your teeth.' တရုတ် ကြက်သွန် ငရုတ်ထောင်း စား ပြီးရင် သွားတိုက် သင့်တယ်။ *Sci. Allium chinense.*

shùbò *n.*: grass snake. မြွေတစ်မျိုး။ = shǔ'gō bō

shul₁ ⇔ **vshul₁** *v.t.*: move, mix, spread around. လှုပ်ရှားတယ်၊ ရော မွှေတယ်။ *Lvgongrì nàshulè.* 'Spread the corn.' ပြောင်းဖူး တွေကို ရောမွှေ လိုက်ပါ။

shul₂ ⇔ **vshul₂** *v.i.*: leak, fall down in great numbers. ပေါက် ထွက်တယ်၊ ဒလဟော ထွက်တယ်။ *Bùrì yíng kènlǐ lvgongrì vshulè.* 'Ears of corn are leaking from a sack.' ဂုံနီအိတ် ကနေ ပြောင်းဖူးတွေ ဒလဟော ထွက်ကြနေတယ်။ *Shóngsvprì vshule.* 'Tree leaves fall down.' သစ်ရွက်တွေ ကျကျတယ်။

shùl *v.t.*: follow along, follow someone. လမ်းကြောင်း အတိုင်း လိုက်တယ်။ *Tvrà shùlè.* 'Follow the path.' လမ်းကြောင်း အတိုင်း သွားတယ်။

shùlè *n.*: witch. စုန်း။

shum *n.*: what someone leaves behind when they die. သေဆုံး သွားတဲ့သူ ထားရစ်ခဲ့တဲ့ ပစ္စည်း။ *Shum wáròe.* 'To burn the shum.' သေဆုံးသူရဲ့ ကျန်ရစ် ပစ္စည်း မီးရှို့တယ်။ [Traditionally the shum (at least the clothes, bags, and other closely held personal items) was burnt one or two

years after the person died.]

shúm *v.t.*: gather up. သိမ်းကျုံးတယ်။ *Shóngcherì èshúmò.* 'Gather up sticks.' သစ်တို သစ်စ တွေကို သိမ်းကျုံးပါ။ *G'ìmsùng vld'ngte shúm bǒá.* '(He) has taken all the money.' ရှိတဲ့ ပိုက်ဆံတွေ အားလုံး သိမ်းကျုံး ယူသွားတယ်။ = rvkul

shún *v.t.*: request or propose. လျှောက်တင်တယ်၊ တင်ပြတယ်။

shung ⇔ **vshung** *v.i.*: fall off, drop off (from deep slope). (ဆင်ခြေ လျှောမှ) လျှောကျတယ်၊ လွှတ်ကျတယ်။

shúng₂ *v.t.*: pour out (water into another cup). လောင်း ထည့်တယ်။ *Tìshu shúngòe.* 'Pour out boiled water.' သူ ရေနွေးလောင်း ထည့်တယ်။

☐ **shóng₂** *v.t.*: first person singular form of shúng. *Tìshu shóngòe.* 'I pour the hot water.' ကျွန်တော် ရေနွေး ငွ် ပေးတယ်။

shúng₁ *v.i.*: dry. ခြောက်သွေ့တယ်။ *Shúngám.* 'Become dry.' ခြောက်လာတယ်။ *Dvshúngòe.* 'Cause to dry.' အခြောက် လှန်းတယ်။

shùng₁ *v.t.*: take a group of animals together. အစုလိုက်၊ အုပ်စုလိုက် ခေါ်သွားတယ်။ *Nvngwà tìqré Mvjínà shùngòe.* 'I am taking a group cattle to Myityina.' နွား တစ်အုပ်ကို မြစ်ကြီးနားကို ခေါ်သွားတယ်။

shùng₂ *n*: colorful threads. ရောင်စုံ ချည်
တွေ။

☐ **shùngt^h** *v.t*: make colorful pattern
(in weaving). ပန်းထိုး အကွက် ဆင်တယ်။

shungki *n*: chopsticks. တူ။ |'fall off' +
'spoon'|

shup *adv*: nicely, beautiful,
appropriately. သေသေ ချာချာ၊ သေသေ
သပ်သပ်။ *Ad^h kag^h kà g^h yad^h shupsè*
dvdvmdángí wa kàngéa ràe. 'In this way
each person's case should be judged
appropriately (wisely), only after
thinking carefully.' ဒီလိုမျိုး အယောက်စီ
တိုင်းရဲ့ အဆို ပြု ချက်တွေကို သေသေ ချာချာ
သုံးသပ်ပြီးမှ အဖြေ ပေးသင့်တယ်။ = shvláwa

shuq ⇔ **vshuq** *pn*: slave. ကျေးကျွန်။
Vshuq mèi dvkùm yàngà. 'The servant
girl raised (him).' ကျွန်မကနေ ကျေးမွေး
ပြုစု လာခဲ့တယ်။

Shuq *pn*: Shu (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

shut₁ *v.t*: reap, cut (grass, paddy etc.).
ရိတ်သိမ်း၊ မြက် ရှင်းတယ်။ *Vb^h shvrvtnie*.
'(We) are havesting paddy.' စပါး ရိတ်
တယ်။ *Sh^hon shutnòe*. 'Cut the weeds.'
ပေါင်း ရှင်းတယ်။ = shvrvt

shut₂ ⇔ **vshut** *v.i*: loose bowel move-
ment. ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှော ဖြစ်တယ်။ *Pvwá*
vshutkéòe. 'Having diarrhea.' ဝမ်း လျှောနေ
ကြတယ်။

shut₃ *v.i*: mistake, err. အမှား လုပ်မိတယ်။
<Jp.

shut₄ *onm* onomatopoeic adverb; the
sound produced when heated iron is
put into water. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။
Tìl shut èò, vdø:rò. 'He poured the
water "Shut".'

shv- *prf*: causative prefix. တစ်စုံ တစ်ခု၊ တစ်
ဦးဦးကို လုပ်ခိုင်း၊ စေခိုင်း တာကို ဖော်ပြတဲ့
ကြိယာ ရှေးဆက်။

☐ **shvaq** *v.t*: make someone drink.
သောက် ခိုင်းတယ်။

☐ **shvbòn** *v.t*: 1. make something
happen. ဖြစ်ပေါ် ခိုင်းတယ်။ *Àngí pàg^h*
màshvbòn kéò. 'He's incapable of
doing anything.' သူ ဘာမှ မလုပ်နိုင်ဘူး။
2. capable of doing something.
စွမ်းဆောင်နိုင်တယ်။

☐ **shvbúng** *v.t*: compare. ခိုင်း နှိုင်းတယ်၊
နှိုင်းယှဉ်တယ်။

☐ **shvdóm** *v.t*: counsel. သွန်သင် ဆုံးမ
တယ်။

☐ **shvdong** *v.t*: agree, accept. အတည်
ပြုတယ်။ = dvdong

☐ **shvdún** *v.t*: measure. မှန်းဆ၊ တိုင်းထွာ
တယ်။

☐ **shvgùn** *v.t*: commend, praise. ချီးမွမ်း
တယ်။ <Jp.

- ❑ **shvgvp** *v.t.*: mark, stick. ကပ်တယ်။
= dvsuq
- ❑ **shvjang** *v.t.*: practice. လေ့ကျင့်တယ်။
= shvmun
- ❑ **shvlàng₂** *v.t.*: release, set free.
လွှတ်ပေးတယ်။ *Nvngwàrì shvlàngràe.*
'Release the cow.' နွားတွေကို လွှတ်ပေး
ရမယ်။ *Nøngwà gola kung kèní*
shèlàngò. 'You release the cows
from the field.' နွားတွေကို စားကျက်
ကနေ လွှတ်ပေးလိုက်ပါ။
- ❑ **shvlé** *v.t.*: take someone across a
river. ဖြတ်ကျော် စေတယ်။ |CAUS +
'cross'|
- ❑ **shvlo** *v.t.*: release. ပြန်စေတယ်။ *Vrúm*
sìng shvloòe. '(They) let (her) go
away.' အဝေးကို ပြန်သွား ခိုင်းတယ်။ |
CAUS + 'return'|
- ❑ **shvmáng** *v.t.*: lose (something).
ပျောက်စေတယ်။ *Àngí shvmángvpmà.*
'He lost it.' သူ ပျောက်ခိုင်း လိုက်တယ်။ |
CAUS + 'lose'| [*<vmvnge* 'to loose']
- ❑ **shvmøq** *v.t.*: lure. ညှို့တယ်။ ဖမ်းစား
တယ်။ *Bønwét shvmøqòe.* 'The snake
is luring him.' စပါးကြီးမြွေက ညှို့ငင်
တယ်။
- ❑ **shvmun** *v.t.*: practice, get use to.
လေ့ကျင့်တယ်။ အလေ့ အကျင့် ရှိအောင်
လုပ်တယ်။ |CAUS + 'used to'|
= shvjang

- ❑ **shvnán** *v.t.*: encourage. တွန်းအား ပေး
တယ်။ အလျင် မြန်စေတယ်။ |CAUS +
'remind'|
- ❑ **shvnìm** *v.t.*: tame (to make hyper
people become stable). ငြိမ်သက်စေ
တယ်။ |CAUS + 'be tame'|
- ❑ **shvnó** *v.t.*: tame. ယဉ်ပါး စေတယ်။
Waqshè shvnòòe. '(He) is taming the
piglet.' ဝက်ကလေး ကို ယဉ်ပါးအောင် လုပ်
တယ်။ |CAUS + 'tame'|
- ❑ **shvngàn** *v.t.*: agitated. စိတ်ဆိုး စေ
တယ်။ |CAUS + 'angry'|
- ❑ **shvngar** *v.i. ~ v.t.*: be hostile,
stubborn, be irritating. ရန်ထောင်
တယ်။ |shv- is not a causative here
since ngar itself is not used. |
- ❑ **shvngo** *v.i.*: angry, disobedient.
စိတ်ဆိုးတယ်။
- ❑ **shvrá** *v.t.*: smoothen, make
straight, make it even. ညှိတယ်။
Chòm wà lím rygaq shvráòe. 'Make
the ground even for building a
house.' အိမ် ဆောက်ဖို့ရန် မြေ ညှိတယ်။
- ❑ **shvrà₂** *v.t.*: blame. အပြစ် ဖို့တယ်။ အပြစ်
တင်တယ်။ |CAUS + 'need'|
- ❑ **shvráshì** *v.i.*: harmonize, practice.
ညှိတယ်။ သီချင်း တိုက်တယ်။ |CAUS +
'even' + R/M|
- ❑ **shvri** *v.t.*: 1. send, make carry. ပို့
တယ်။ 2. delegate. အလုပ် တာဝန် ခွဲပေး

- တယ်။ *Bìnlì shvriðe*. 'Delegate work.' အလုပ် တာဝန် ခွဲပေးတယ်။ |CAUS + 'carry'|
- ☐ *shvriqshì* *v.i.*: be wise, being careful about. သတိရှိတယ်။ |CAUS + 'wise' + R/M|
- ☐ *shvrúng* *v.t.*: 1. cause to sit. ထိုင်စေတယ်။ 2. get engaged to be married. စေ့စပ်တယ်။
- ☐ *shvróm* *v.t.*: come together, make even. စေ့စပ် ပေးတယ်။ |CAUS + 'befriend'|
- ☐ *shvtok* *v.t.*: match, compare. နှိုင်းယှဉ်တယ်။ ချိန်ဆတယ်။ *Werì nò shvtok lým dpyt nò yadø shònò we mvshól kà íe*. 'These are to be checked with those, this manner, I am telling this story.' ကျွန်တော် ဒါတွေကို ပြောတာက နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ် နိုင်ဖို့ အတွက် ဖြစ်တယ်။ <vtok 'match'
- ☐ *shvyó* *v.t.*: cause to flow. စီးဆင်း စေတယ်။ <vyø 'flow'
- ☐ *shvyóm* *v.t.*: make inferior or lower. နှိမ့်ချစေတယ်။
- ☐ *shvyóm mvtín kà* *n.*: curse word, evil word. ကဲ့ရဲ့ ပြောဆိုတဲ့ စကား။ |CAUS + 'decrease' + 'curse' + 'word'|

- ☐ *shvzòl* *v.t.*: make peace. ငြိမ်းသတ်တယ်။
- Shvbòng** *pn.*: Shabaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- shvdoq svp** *n.*: type of edible leaf. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။
- shvdøng vmo** *n.*: warm hat. ဦးထုတ် အနွေး။
- shvdvng** *n.*: child. ကလေး။ <Jp.
- shvdvt** *n.*: barren woman. အမြူ မြူတဲ့ အမျိုးသမီး။ *Vnìmèmè shvdvt íe*. 'Both women were barren.' အမျိုးသမီး နှစ်ယောက် စလုံး အမြူ ဖြစ်တယ်။
- shvga** *n.*: rock split/gap. ကျောက်ဆောင် အက်ကွဲကြောင်း (အပေါ်ထိ အက်ကွဲတယ်)။ *Lóng shvga*.
- shvgà** *v.i.*: greedy. အလို ကြီးတယ်။ *Apè gvzà shvgàe*. 'This person is greedy.' ဒီလူ အလိုကြီးတယ်။ = shaqkaq
- shvgin** *v.t.*: threat. ခြိမ်းခြောက်တယ်။ <Jp.
- shvgo bò** *n.*: snake; grass snake မြေ တစ်မျိုး။ [It is a non-venomous snake which produces a garlic-smelling fluid. အဆိပ်မရှိပါ။ တရုတ်ကြက်သွန် ဖြူ အနံ့ ထုတ်လွတ်တတ်တဲ့ မြေ အမျိုးအစား ဖြစ်တယ်။] = shùbò
- Shvgón** *pn.*: Shagaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- shvgøp** *n.*: pair. အတွဲ၊ အရံ၊ စုံတွဲ။

shvgør *v.t.*: confine, block. ချောင်ပိတ် မိတယ်။ *Yatəng shóng nò shvgørkéò rvt té mvtá.* 'This tree is blocked so cannot grow up.' ဒီ သစ်ပင်က ချောင် ပိတ်မိနေလို့ မကြီးထွား နိုင်ပါ။ *Nvngwà go we tongyíng shvgøri.* 'Let's confine/block the cow in that corner.' နွားကို အဲဒီ ထောင့်မှာ ချောင်ပိတ် ဖမ်းရအောင်။

Shvgun *pn.*: Shagun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvgup *clf.*: classifier for counting pairs. အတွဲ၊ အစုံ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။

Shvja *pn.*: Shakya; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvján *n.*: extra. အပို ဖြစ်သော၊ ပိုလျှံသော။ <Jp.

shvjit *n.*: tin opener, awl. ဖေါက်တံ။

shvjoq *v.t.*: install. တပ်ဆင်တယ်။ <Jp.

shvkaq *v.t.*: differentiate. <Jp.

shvkse₁ *n.*: witness, evidence. သက်သေ အထောက် အထား။ = svkse

shv́l ⇔ **vshv́l** *v.t.*: stir. လှုပ်တယ်၊ မွှေတယ်။ *No kvntì taq vshv́lò lé.* 'I am stirring this bean soup pot, is it OK?' ဒီ ပဲဟင်းအိုးကို မွှေလိုက် မယ်နော်။

☐ **shál** ⇔ **vshál** *v.t.*: third person singular form of shv́l.

☐ **shvlshì** ⇔ **vshvl** *v.i.*: came out for activity or movement. ထွက်ကျတယ်၊

လှုပ်ရှားတယ်။ *Móng vsìngri vshvlshì lúngì.* 'The public began to act up.' နိုင်ငံသားတွေ စတင် လှုပ်ရှား လာကြပြီ။

shv̀l *v.t.*: pull/lead (a cow) along, drag, fetch or draw (water). သရွတ်တိုက် ဆွဲတယ်။ *Tì shv̀lòe.* 'I am drawing water (from the well).' ကျွန်တော် (ရေတွင်းထဲကနေ) ရေဆွဲတယ်။ *Shaq shv̀lshìe.* 'Breathe.' အသက် ရှူတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

☐ **shv́lshì** *v.i.*: slither. တရွတ်တိုက် သွားတယ်။

shv́l vwvl *adv.*: unique, extraordinary, remarkable. တမူ ထူးခြားသော၊ ထူးထူး ခြားခြား ဖြစ်သော။ *Vsøn nò shv́l vwvl vnvpmè.* 'Aseun is so handsome.' မောင် အဆင် က တမူ ထူးခြား ချောမော လှပတယ်။

shvla *v.i.*: complement taking verb; good, nice to V. ကောင်းတယ်။ *Welòng s̀ìng jo shvlae.* 'That one can be fried.' အဲဒါ ကြော်လို့ ရတယ်။ *Welap kí lutshì màshvláámì.* 'We cannot get (ourselves) out of that subject. (Can't change the subject or conversation).' အဲဒီဖက် ကနေ လွတ်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။ *Kung shvlá íe.* 'The plate is in good condition.' ပန်းကန် အကောင်းဖြစ်တယ်။

☐ **shvlá wasè** *adv.*: nicely. ကောင်းကောင်း မွန်မွန်။ |'good' + ADV + DIM|

Shvla *pn*: Shala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvlá 1. *n*: the moon. လ။ *Shvlá gòm yínghshie*. 'The moon is visible.' လကို မြင် ရတယ်။ **2.** *clf*: classifier for counting numbers of months. တစ်လ၊ နှစ်လ စတာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vchuq shvlá dvgvp èdìlong*. 'Come on the sixth month (June).' ခြောက်လ ပိုင်းမှာ လာခဲ့ပါ။ *Mèpvng shvlá*. 'Next month.' နောက်လ။

□ **shvládøm** ⇔ **shvlávdøm** *n*: end of the month. လပြည့်၊ လဆုတ်။ |'month' + 'wane (go away little by little)'|

□ **shvlárvwè** *n*: middle of a month. လအလယ်။ |'month' + 'middle'|

□ **shvlásvr** *n*: beginning of a month. လဆန်း။ |'month' + 'new'|

shvlà, *v.t*: line-drawing. ကောက်ကြောင်း ဆွဲ တယ်။ *Hang shvlàðe*. 'Draw a picture.' ရုပ်ပုံ ရေး ဆွဲတယ်။

shvlà, *clf*: tree's joint, fork. သစ်ကိုင်းခွ၊ သစ်ကိုင်း ခွကြား။ *Dvngpung wvt walòng nò shóngshvlàlà wvtne*. 'Dangpung flower blossoms from the tree's joint.' တန်ဖုန် ပန်းက သစ်ကိုင်းခွ ကြားမှ အပွင့် ပွင့်တယ်။

shvlàng, *n*: shrub bamboo leaves. အရွက် ကြီးတဲ့ ဝါးရွက် တစ်မျိုး။ [It is used for

roofing. အမိုးမိုး ရာတွင်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

Shvlangdvm *pn*: Shalangdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvlaq *n*: salt. ဆား။ |'animal' + 'to lick'|

shvle *n*: level, layer, section. အဆင့်၊ အလွှာ၊ အပိုင်း။ *Tiqshvle nò shvlae*. 'One layer is edible.' တစ်လွှာတော့ စားလို့ရတယ်။ *We shvle nò nài èshòn daqò*. 'Regarding that matter/level you say it.' အဲဒီ အပိုင်း နဲ့ ပက်သက်ပြီး ခင်ဗျား ပြောပြပါ။

shvlè *n*: nettle. ဖက်ယားပင်။

shvlèbì *n*: ferns. ဒရင်ကောက် ပင်တစ်မျိုး။

shvli *n*: flea. ခွေးသန်း။ *Vgìsègo shvlì kèðe*. 'The puppy is bitten by fleas.' ခွေး ကလေးကို ခွေးသန်းတွေ ကိုက်တယ်။

shvlòng *n*: island. ကျွန်း။

shvløq *v.i*: ill fated, unfortunate or unlucky. ဘုန်းယုတ်တယ်။ *Wekvt nò shvløqe lánò nò nga mvzvng daq*. '(They) think it will be ill fated and fish won't enter/won't be caught.' သူတို့က ဘုန်း ယုတ်တယ်လို့ ထင်တယ်။ ငါး မဝင်တော့ဘူး။

shvløt *v.t*: insert, come out (tightly). အတင်း ထိုးထွက်တယ်၊ ထိုး ထည့်တယ်။ *Vsìng dvhøtaq kèní shvløtshie*. 'He came out from a tight crowd.' လူအုပ်ကြီး ကြားထဲ ကနေ အတင်း ထိုးထွက်တယ်။

shvlvp *n*: leaf or leaf used for packing food. ဖက်၊ သစ်ရွက်၊ ထမင်း ဟင်း ထုပ်တဲ့

ဖက်။

☐ **shvlvpmè** *n*: nettle plant. ဖက်ယား
ပင်။ |'leaf' + AUG|

Shvlwe *pn*: Shalwe; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shým ⇔ **vshým** *v.i*: similar, resemble.
ဆင်တူတယ်။ *Nvngwà dθ vshýme*. 'It
resembles a cow.' နွားနဲ့ ဆင်တူတယ်။

shým₁ *n*: 1. sword, knife. ဓါး။ 2. iron. သံ။

☐ **shýmgosóR** *n*: pointed knife. ဓါး
မြှောင်။ |'knife' + 'head' + 'make
pointed'|

☐ **shýmhóng** *n*: iron rope or chain.
သံကြိုး၊ သံဆူး ကြိုး။ |'iron' +
'CLF.string|

☐ **shýmka** *n*: knife, sword. ဓါး။

☐ **shýmkhè** *n*: sword. ဓါးမ။ |'sword' +
AUG|

☐ **shýmput** *n*: low quality iron or
blunt sword. အရည် အသွေး မကောင်းတဲ့
ဓါး။ = *nòngbaq, d̀ngbaq*

☐ **shýmrl** *n*: rust. သံချေး။ |'iron' +
'rust'|

☐ **shýmrlí á mò** ⇔ **shýmrlí kèò**
v.t: be rusty. သံချေး တက်တယ်။

☐ **shýmshè** *n*: knife. ဓါးမြှောင်။

☐ **shýmshí** *n*: sharp knife edge. ဓါးသွား၊
ထက်ရှတဲ့ ဓါးသွား။

☐ **shýmshò** *n*: lock. သော့ခလောက်။

☐ **shýmshòpuq** *n*: key, key chain. သော့၊
သော့တွဲ။ |'lock' + 'open'|

☐ **shýmshì** *n*: nail, (thumb) tack. ရိုက်
သံ။ |'iron' + 'crumbs'|

☐ **shýmshvnaq** *n*: giant or large
sword. ဓါးမကြီး။

☐ **shýmshàn** *n*: iron. သံလုံး။ |'iron' +
CLF.round long object|

shým₂ *v.t*: doing tedious job. လုပ်ဆောင်
တယ်။

☐ **shýmshì** ⇔ **vshýmshì; vshýmshì** *v.i*:
toss and turn. ဂနာ မငြိမ် ဖြစ်တယ်။
*"Mvdòshýmí yòpgò nò pòyaq shýmshì
yìnge" wa*. 'One who sleeps with a
madosham will be sleepless the
whole night.' ရိုးရာ အဝတ်အစား မတော်
ရှန်နဲ့ အိပ်သော် အိပ်မရ ဖြစ်တတ်တယ်။

shýmva *v.t*: bail, justify, release.
ဖြောင့်ချက် ပေးတယ်။ လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာ ခွင့်
ပေးတယ်။

shýmshà *v.t*: expert. ပညာရှင်၊ ကျွမ်းကျင် သူ။
= *lànglì*

shýmshàl *v.t*: finish up something, kill
something. အဆုံး သတ်တယ်။ အဆုံး စီရင်
တယ်။ = *dvshí*

shýmshán *v.t*: bless. ကောင်းချီး ပေးတယ်။
Àngsò àngsèrì s̀ng shýmshánòe. '(He)
blessed his children.' သားသမီး တွေကို
ကောင်းချီးပေးတယ်။ |CAUS + 'profectic'|

☐ **shvmán dvgóng** *v.t.*: bless, give blessing words. ကောင်းချီး ပေးတယ်။ | CAUS + 'profectic' + CAUS + 'make sound'|

shvmè₁ *n.*: pancreas. သရက်ရွက်။

shvmè₂ *n.*: type of plant used for divination. နမိတ် ဖတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။

☐ **shvmè wvt** *v.t.*: Shame leaf-tear. [By 'tear' here is meant the splitting and tying of the mun leaves in order to do the divination. /wvt/ also can mean 'bloom'.]

shvmgún *n.*: fishing net. ပိုက်ကွန်။

shvmin *v.t.*: call. ခေါ်ဝေါ်တယ်။ မှည့်ခေါ်တယ်။ <Jp.

○ **shvmka** See the entry **shvm**,

shvmná *v.i.*: anger. ဒေါသ။

☐ **shvmnáhøp** *v.i.*: angry, be quick-tempered. စိတ် ဆတ်တယ်။ *Shvmná høp vs ñng nø vsvk donge.* 'A person with short temper doesn't live long.' စိတ်ဆတ်တဲ့ သူက အသက် မရှည်ပါ။ |'anger' + 'crisp'|

☐ **shvmnárí** *v.i.*: angry. စိတ် ဆိုးတယ်။ *Mvkvngyá shvmnárí lúng nø, gvsvt vjømðe wa.* 'It is said that Makhangya got angry and tried to come up with an idea (of what he

would do).' မာခန်ရား စိတ်ဆိုးပြီး (တုန့် ပြန်ဖို့) အကြံ အဉာဏ် ထုတ်တယ်။ |'anger' + 'carry'|

shvmóm ⇔ **shømmóm** *n.*: plank used for breaking muntauk bamboo. ပျဉ်ပြား။ [ဝါးသီး ခြွေရာတွင် အသုံးပြုတဲ့ လေကွခန့် အပြား ရှိတဲ့ ရိုက်တုတ်။]

shvmoq *n.*: purple. ခရမ်းရောင်။

Shvmoq pn.: Shamau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvmór *n.*: catch cold. တုတ်ကွေး။

☐ **shvmór shvma** *n.*: catch cold. အအေးမိ အဖျား အနာ၊ တုတ်ကွေးမိ။

Shvmordvng pn.: Shamaurdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvmø *v.t.*: loosen the soil around the plant. မြေဆွ ပေးတယ်။

shvmø *n.*: mosquito. ခြင်၊ ယင်။

☐ **shvmømè** *n.*: fly (the insect). ယင်ကောင် မ ကြီး။

☐ **shvmøstøt** *n.*: gnats, flies. မှက်၊ တောခြင်။ |'fly' + 'ngats'|

shvmø làngsøn *n.*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

shvmø shøng *n.*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။

shvmøl *n.*: catfish. ငါးခူ တစ်မျိုး။ [Also pronounce as shvnøl.]

shvmum₁ *v.t.*: to place. တည်တယ်၊ နေရာ
ချထားတယ်။

shvmum₂ *v.t.*: tie up. ချည်တယ်။

shvmúm *n.*: plant ash. ဖြာဖြူ။

○ **shvmun** See the entry **shv-**

shvmỳng gò̃m *n.*: the eighth month of
the twelve month cycle of the year. It
falls between mid-July to mid-August.
တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ အငွေ့မ လ။

shvná₁ *n.*: nose. နှာခေါင်း။

□ **shvná ngo** *v.i.*: snore. ဟောက်တယ်။
|'nose' + 'snore'| = yøp ngo

□ **shvná sòmri** *n.*: ring in a cow's
nose, used to lead it about. နှာဖါး
ကြိုး။

□ **shvná tì** *n.*: nasal mucus. နှာရည်။
|'nose' + 'water'|

□ **shvná za** *v.i.*: jealous, envy. မနာလို
ဝန်သိုတယ်။ |'nose' + 'pain'|

□ **shvnábvn** *n.*: nose ring. နှာဆွဲ။
|'nose' + 'wear' <bnv|

shvná₂ *v.t.*: make upright. ပစ်မှတ် ထောင်
တယ်။

shvna svp *n.*: species of amaranth used
as a vegetable. မြူရွက်။ *Sci.*
Chenopodium album.

Shvnagong *pn.*: Shanagaung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **shvnal** See the entry **shvnl**

shvnam *v.t.*: pad, put on (slippers). ခု
တယ်၊ ထပ်ပိုးတယ်။ *Rúngdvng hí tiapa màrà
rvt lóngkò̃msèl shvnamò̃e.* 'I am padding
with flat rock to make the chair's
stand even.' ထိုင်ခုံ ခြေထောက် မညီလို့
ကျောက်ပြားလေး ခုလိုက်တယ်။

○ **shvnáng** See the entry **shvńng**

shvnaq *n.*: giant. See the entry **shṽm-
shvnaq.** ကြီး။

Shvnaq *pn.*: Shana; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvnè *n.*: mucus of the vagina. စောက်ချေး။

shvnè₁ *n.*: cockscomb. ကြက် အမောက်။

shvnè₂ *n.*: poison tipped arrow, stinger.
အဆိပ် ဆူး။ *Kwáí má bò̃à, shvnèr lòñg è̃lúá
bò̃shà má.* '(He) was stung by a bee,
have you taken the stinger out.' ပျား အ
တုပ်ခဲရတယ်၊ အဆိပ်ဆူး ကို ထုပ်ပေး ပြီးပြီလား။

shvnip *v.t.*: press between two things.
(ပစ္စည်း နှစ်ခု အကြား) ဖိနှိပ်တယ်၊ ညှပ်တယ်။

□ **shvnip shvnl** *v.t.*: oppress. ဖိနှိပ်
ချုပ်ချယ်တယ်။

shvniq *n.*: inner, core. အတွင်းကျသော၊
အလယ် အူ။

shvnl *v.t.*: press from above. ဖိတယ်။
Shvniq shvnaò̃e. 'Being pressured by
others.' ဖိနှိပ် ချုပ်ချယ်တယ်။

□ **shvnal** *v.t.*: third person singular
form of shvnl.

shvnm *n*: sesame. နှမ်းစေ့။

☐ **shvnm mùng** *n*: white sesame.

နှမ်းစေ့ အဖြူ။

☐ **shvnm naq** *n*: black sesame.

နှမ်းစေ့ အမဲ။

Shvnm pn: Shanam; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvng *loc.n*: near. အနား။ [shvng-nvng 'along'.]

shvng *v.t*: push or encourage to go forward. လျှင်မြန် စေတယ်။ နှိုးဆော်တယ်။ တွန်းအား ပေးတယ်။ *Àngdvcha màvl wanø shvng ràe wanø shòn yàngòe*. '(They) said, need to finish quickly as there is no time.' အချိန် မရှိဘူး မြန်မြန် ဆန်ဆန် လုပ် ရမယ်လို့ ပြောတယ်။

☐ **shvnáng** *v.t*: third person singular form of shvng.

shvnt₁ ⇔ **shìnt** *n*: gun. သေနတ်။ <Jp. =dangpè

shvnt₂ *n*: kind of bee. ပျား တစ်မျိုး။ =vyò tiqp̀n.

shvg ⇔ **vshvg**, 1. *v.i*: finish up. ကုန်ဆုံးတယ်။ *Boy m̀vnm̀rì vshvge*. 'Guests who came to festival are all leaving.' ပွဲလာ ပရိတ်သတ်တွေ အားလုံး ပြန် ကုန်ပြီ။ 2. *v.i*: free of dust. ဂျိုးစင်တယ်။ *Laqtun dùng dvtiq shvge*. 'The blanket is free of dust.' အထည် ဂျိုးစင်တယ်။ 3.

v.t: clear up, prune. အကိုင်း အခက်တွေ ရှင်းလင်းတယ်။ *Shóng dv̀g̀ng̀rì shvngòe*. 'Pruning the branches.' သစ်ကိုင်းတွေ ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းတယ်။

☐ **shvng wa** *adv*: without problems.

သန့်သန့် ရှင်းရှင်း၊ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း။

Shvngshvng wa dì lým íe. 'I will go

freely, without carrying various

things.' အရှုပ် အရှင်း ကင်းကင်း သွား

မယ်။ |shvng can be reduplicated for emphasis. |

shvng₁ *v.i*: be known. ထင်ပေါ်တယ်။ ထင်ရှား တယ်။

☐ **shvngkà** *n*: news, message. သတင်း စကား။ |'known as' + 'word'|

shvng₂ *v.i*: enter. အထဲကို ဝင်တယ်။ *Vlè tiqgò wángvdòng s̀ng sh̀ngè*. 'One buffalo is entering into the compound.' ကျွဲ တစ်ကောင် ခြံထဲကို ဝင် တယ်။ <Jp. =gòng

shvng₃ ⇔ **vshvng** *kin*: lower generation-in-law; niece or nephew (sister's daughter), daughter or son-in-law. တူ၊ တူမ။ [Usually occurs with possessive prefixes; ngà- nv, and àng.]

shvng₄ *n*: monkey. မျောက်။

☐ **shvngnaq** *n*: monkey. မျောက်။

☐ **shvngsú** *n*: white monkey. မျောက်ဖြူ
တစ်မျိုး။

shvng ⇔ **vshvng₂** *v.t*: stop up water
(such as when setting fish traps) by
filling the path with leaves, bushes,
and rocks. လှောင် ပိတ်တယ်။ ရေ ကာတယ်။

shvngbe *quant*: all, everything, the
whole. အားလုံး။ *Rvwàng íe wa shvngbeí*
èsháng yìngà. 'Everyone knew us that
we are Rawang.' ရဝမ် လူမျိုး ဖြစ်တယ် ဆို
တာ အားလုံးက သိကြတယ်။ *Pèdong pèsè*
shvngbe k`m̀nì kvnì wa shvrìgo nò shvtkèi.
'Only when we all the patri-relatives
are gathered up shall we slaughter
the deer.' ဖခင် မျိုးနွယ်စုတွေ အားလုံး စုံလာမှ
ဂျီကို သတ်စားကြမယ်။ *Àngmaqno mvme sé*
nòng w`vngzà m`óng vl b`hì rvt vdèp`nkà
shvngbeí vná b`h`. 'As they have lived
many decades in foreign land, (they)
all have forgotten their mother
tongue.' သူတို့တစ်တွေ တိုင်းတစ်ပါးမှာ ဆယ်စု
နှစ် များစွာ နေထိုင်ခဲ့ ကြလို့ မိခင် ဘာသာ စကား
ကို အားလုံး မေ့သွားကြပြီ။ |'empty' +
'exhaust'| [Last syllable can be
reduplicated as shvngbebe for
emphasis. And also the first syllable
may be pronounce with a high tone
for emphasis.]

shvngdønsè *n*: bird; rufous bellied
wood pecker. သစ်တောက်ငှက် တစ်မျိုး။

Shvnggùng *pn*: Shanggong; place name.
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **shvngkà** See the entry **shvng₁**

shvnglut *n*: independence (of country).
လွပ်လပ်ရေး။ <Jp.

shvngmè *n*: rat; kind of rat found inside
a cave or near streams. ကျောက်ဂူနဲ့
ချောင်းစပ်မှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ ကြက် တစ်မျိုး။

shvngoshi *v.t*: hate (someone or
something). ဂျီကြတယ်။ အမုန်း ဖွားတယ်။

shvngðmgré *n*: congregation, the
people of the church ('those who
come together'). အသင်းသူ အသင်းသား။

shvngór *n*: mist, fog (morning clouds),
dew, snow. မြူခိုး၊ မြူနှင်း။

shvngøt₁ *v.i*. ~ *v.t*: teach, learn. သင်ကြား
တယ်။ *Shvngøt mvwáshì*. 'Not willing to
be taught.' သင်ကြား ဖို့ရန် လက်မခံပါ။

☐ **shvngøtna** *v.t*: teaching others.
သင်ကြား ပေးတယ်။ |'teach' + BEN|

☐ **shvngøtshì** *v.i*: learn. သင်ယူတယ်။
|'teach' + R/M|

☐ **shvngøtshú** *n*: lecturer. နည်းပြ။
|'teach' + AGT.NOM|

shvngøt₂ *num*: seven, seventh. ခုနှစ်။
☐ **shvngøtsé** *num*: seventy. ခုနှစ် ဆယ်။
|'seven' + 'ten'|

shvngùl *n*: vapour. အငွေ့။

shvngv́n *n*: type of edible plant. စားလို့ရတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ [အစေ့ တစ်လုံးချင်း ထုတ်ယူရတယ်။] = waqzá

shvp ⇔ **vshvp** *v.t*: 1. explore, walk along (follow) a river. စူးစမ်း လေ့လာတယ်။ *Zømwàng èshvp bʰó*. '(Go) explore (wander in) the forest.' တောကို သွားလေ့လာပါ။ 2. rub. ပွတ်သပ်တယ်။ *Vgolòng vshvpshìe*. 'Rub one's own head.' ခေါင်းကို ပွတ်သပ်တယ်။ 3. do it thinly or roughly. အပေါ်ယံ ရှပ်လုပ်တယ်။

□ **shap** *v.t*: third person singular form of shvp.

○ **shvpán** See the entry **shìpán**

shvpaq *n*: Chinese green tea. လက်ဖက်။ |'leaf' + 'astringent'| = paqká

shvpè *n*: yak (hairy). သာကင်၊ တိဗက်နွား။ *Shvpèràng nò gvzà vpʰe*. 'The yak's horn is very valuable.' သာကင် ဦးချိုက တန်ဖိုးကြီးတယ်။

shvpèng *n*: mortar. ဆုံ။ *Dari nò vbʰ shvpèngtaq wa dór yàngà*. 'In the past (people) pounded rice only with motor.' ရှေးရှေး တုန်းက လူတွေ ဆုံမှာသာ စပါးထောင်းခဲ့ကြတယ်။

shvr *n*: 1. new. အသစ်။ *Chòm shvr*. 'New house.' အိမ်သစ်။ 2. name given to a child just to indicate a new member or thing. အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ပေါ်ပေါက် လာ

ခြင်းကို ရည်ညွှန်းပြီး မှည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။ *Koshvr; Nvngshvr; Dóshvr*. 'Khausar; Nangsar; Deusar.' ခေါ်ဆာရ်၊ နန်ဆာရ်၊ ဒီးဆာရ်။ [It is also used in personal names for people born in the morning or who recover from a serious illness. နံနက်ပိုင်း မွေးဖွားသော သူများ၊ နှင့် အဖျားအနာမှ ပျောက်ကင်း သက်သာလာ သူများ၏ အမည်များတွင်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

shvr₁ ⇔ **vshvr₁** *n*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

shvr₂ ⇔ **vshvr₂** *n*: Himalayan tahr. တောင်ဆိတ် တစ်မျိုး။

shvrà₁ *loc.n*: place. နေရာ။ *Lýmvrà ~ Lým lým shvrà*. 'Dancing place.' အက ကတဲ့နေရာ။ |Also rà as formative suffix for places.|

shvràm *n*: rib. နံရိုး။ = svrà̀m

shvráng₁ *n*: black lentil. ပဲရင်း။ *Sci. Vigna mungo*.

□ **shvráng mè** *n*: type of bean. ပဲပိစပ်။

□ **shvráng zàng** *n*: type of bean. ပဲပိစပ်။

shvráng₂ *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

shvraq 1. *v.i*: shy. ရှက်တယ်။ *Vnvng nò gvzà shvraqshìe*. 'Anang is so shy.' အနန်က အရှက် ကြီးတယ်။ 2. *n*: shame. အရှက်။ *Shvraq màdà!* 'Shameless!' အရှက် မရှိလို့တာ။

□ **shvraq chaq** *v.t.*: make someone feel shameful. အရှက်ရ စေတယ်။ *Kà shón vlèò nò àngpè s'ìng shvraq chaqòè.* 'He caused shame to his father by saying wrong.' သူ စကား ပြောမှားပြီး သူ့အဖေကို အရှက်ရ စေတယ်။

□ **shvraq màchaq** *n.*: shameful. ရှက်စရာ ကောင်းသော။

□ **shvraq màdá** *n.*: shameless (person). အရှက် မရှိ (သူ)။ *Shvraq màdápè tuqdaqì.* 'Shameless person (male) has come.' အရှက် မရှိတဲ့သူ လာပြီ။

□ **shvraqchò** *n.*: person who is so shy. အရှက်ကြီး သူ။

□ **shvraqshì** *v.i.*: shy or bashful. ရှက်တယ်။

○ **shvraq màdá** See the entry **shvraq shvre** *n.*: hero. သူရဲကောင်း။

□ **shvre shvgvñ** *n.*: hero. သူရဲကောင်း။

shvrè *v.t.*: play tricks with, joke, tease. စနောက်တယ်။ ကျီစယ်တယ်။

shvrì *n.*: muntjac, barking deer. ဂျီ။ *Vs'ìnggrìl' gvzà wvpkèò rvt shvrìrì bé daqì.* 'Because of over-hunting deers became extinct.' လူတွေ အမဲလိုက် လွန်းလို့ သမင် တွေလည်း တော်တော် ရှားလာပြီ။

shvrike *n.*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = sazòmkè

shv'rim *n.*: tie beam, double plate. တစက် မှိတ်။

□ **shv'rimpa** *n.*: eaves. ခေါင်းမိုး အမြိတ် အခြမ်း။

shvrìng *v.t.*: praise. ချီးမွမ်း၊ ချီးမြှောက်တယ်။ *Àng nò shvrìng v'pòè.* 'He is worthy to be praised.' သူက ချီးမြှောက်ဖို့ ထိုက်တန်တယ်။ *Rìnggò s'ìng shvrìngòè.* '(He) is praising an honourable person.' ချီးမြှောက် ထိုက်သူကို ချီးမြှောက်တယ်။ = shvtà

□ **shvrìng shvtà** *v.t.*: praise and worship, sing songs. ချီးမွမ်း သီချင်း ဆိုတယ်။

□ **shvrìng zàywà** *n.*: hymnal. ဓမ္မ သီချင်း၊ ချီးမွမ်း သီချင်း။

Shvrip *pn.*: Sharip; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvriq *n.*: sour leaf. အချဉ်ရွက် တစ်မျိုး။ [It is edible. စားလို့ရတယ်။] *Sci. Fagopyrum dibotrys.*

shvro *n.*: ant. ပုရွက်ဆိတ်။

shvroq *onm* onomatopoeic adverb; the sound of plastic. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Yach'òm yòpdak kèní y'ìngn'òngé, pòyaqyaq shvroq shvroq shvroq wa.* 'When I come to sleep at this house, you see, all night every night, (it makes) noise (of collecting plastic bags)' အဲဒီ အိမ်မှာ အိပ်တဲ့အခါ ကြည့်ကြနော်၊ တစ်ညလုံး တကျွတ်ကျွတ် (ပလားစတစ်

မြည်သံ) နံ။

Shvroy *pn*: Sharoi; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvrø̄m *n*: common name for sarong (longyi). လုံချည်။ *Shvrø̄m mvtú v̄zvlshie*.

'(He) is stepping on the edge of his (own) longyi.' သူ့ လုံချည် စကို သူ့ တက်နင်း မိတယ်။

☐ **shvrø̄m bèlaq** *n*: clothing, garment. အဝတ် အစား။ |'sarong' + 'shirt'|

☐ **shvrø̄m rø̄mshì** *v.i*: wear sarong. ပုဆိုး ဝတ်တယ်။

shvrøt *v.i*: jostle, push. တိုးဝှေ့တယ်။ [Gather together (many people go to a place at the same time).]

shvru *n*: pine. ထင်းရှူး။

☐ **shvrushí** *n*: pine cone. ထင်းရှူးသီး။ |'pine' + 'fruit'|

☐ **shvrushø̄ng** *n*: pinewood. ထင်းရှူးသား။ |'pine' + 'fruit' + 'tree'|

☐ **shvrushú** *n*: resin, colophony. ထင်းရှူးဆီ။ |'pine' + 'fat'|

Shvru *pn*: Sharu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvrúng₁ *v.t*: sacrifice. ပူဇော်တယ်။ |'CAUS' + 'sit'|

☐ **shvrúngrà** *n*: altar. ယစ် ပလ္လင်။ | CAUS + 'sit' + NOM.place|

☐ **shvrúngshú** *n*: priest. ယစ် ပရောဟိတ်။ |CAUS + 'sit' + AGT.NOM|

☐ **shvrúngshú vjì** *n*: high priest. ယစ် ပရောဟိတ် မင်းကြီး။ |CAUS + 'sit' + AGT.NOM + 'chief'|

Shvrungwàng *pn*: Sharungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvrvm *n*: otter. ဖျံ။

shvrín *n*: debt. အကြွေး။ *Shvrín gvzà vjõe*. '(He) owed many debts.' သူ့ အကြွေး အများကြီး တင်တယ်။

shvrvt *n*: sickle. တံစဉ်။ |CAUS + 'break'|

shvrwaq *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

shvrzàsè *n*: type of mushroom. မှို တစ်မျိုး။

shvt₁ *v.t*: 1. kill, also can be used for 'turn off (a light or machine)'. သတ်တယ်။ ငြိမ်းသတ်တယ်။ *Shvrì tiqgo shvtvpmà*. 'I have killed a deer.' ကျွန်တော် ဂျီ တစ်ကောင် သတ်ခဲ့တယ်။ *Nàì èshatnò* 'You kill it.' ခင်ဗျားပဲ အသေ သတ်လိုက်။ 2. extinguish. ငြိမ်းသတ်တယ်။ *Svmi shvtndø*. 'Extinguish the fire.' မီးငြိမ်းသတ်တယ်။

☐ **shat₁** *v.t*: third person singular form of shvt.

shvt₂ ⇔ **vshvt₃** *v.i*: wake up. နိုးထတယ်။ *Pvngwà nari taq vshvtne*. 'I wake up at

five o'clock.' ကျွန်တော် နံနက် ငါးနာရီမှာ အိပ်
ယာ နိုးလာတယ်။

□ **shat₂** *v.i:* third person singular form
of shvt.

shvt₃ ⇔ **vshvt₂** *num:* eight, eighth. နံပါတ်
ရှစ်။

□ **shvtsé** ⇔ **vshvtsé** *num:* eighty. ရှစ်
ဆယ်။ |'eight' + 'ten'|

shvt₄ *adv:* completely filled with. ပြည့်ကျပ်၊
ပြည့်လျှံ။ *Shøn wa shvtwa yoe.* 'It is
completely filled with weeds.' မြက်ပင်
တွေနဲ့ ပြည့်နက် နေတယ်။

□ **shvtmàwá** *n:* entirely. တစ်ခုလုံး၊
တစ်ပြင်လုံး၊ လုံးလုံး လျားလျား။

shvtà *v.t. 1.* praise (with words). ချီးကျူး
တယ်။ *Àng nø mvdaq rvt shvtàðe.*
'Because he is clever (they) praise
him.' ထူးခွန်လို့ သူ့ကို ချီးကျူးကြတယ်။ **2.**
talk, dicuss. စကား ပြောဆိုတယ်။ တိုင်ပင်
ဆွေးနွေးတယ်။

shvtkaqrvgaq *n:* various nats. နတ် အမျိုး
မျိုး။

shvtnga *n:* deer. သမင်။ <Jp.

shvwà ⇔ **shìwà** *n:* public. လူထု။ *Shvwà*
vsìngrì tiqyíng dvhómshè. 'The public is
gathering at one place.' လူထုက နေရာ
တစ်နေရာမှာ စုဝေး နေကြတယ်။

□ **shvwà dvrè** *n:* nationalize items.
ပြည်သူပိုင် ပစ္စည်း။

□ **shvwàkóng** *n:* living room,
common room. ဧည့်ခန်း။

shvwànng *n:* necklace. ရိုးရာ အမျိုး သမီး
ဆွဲကြိုး။

Shvwàng *pn:* Shawang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shvwatvng *pn:* Shawathang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvwé *v.i:* delight, rejoice. ဝမ်းမြောက်
ဝမ်းသာ ဖြစ်တယ်။ ပျော်ရွှင် ကြည်နူးတယ်။
Dvrvt paqsirì shíngbebe s'ng shòrkung
dóò wéi dvbù shvwé dvzàròe. '(He) made
all the poor people happy by feeding
(them) food.' သူ့ဆင်းရဲ တွေကို အစား
ကျွေးမွေးပြီး ပျော်ရွှင် ကြည်နူးစေတယ်။

shvwi *n:* blood. သွေး။

□ **shvwi dvjù** *n:* wrist pulse.
သွေးကြော။ |'blood' + 'jump'|

□ **shvwi jut** *v.i:* pulse. သွေးခုန်တယ်။
|'blood' + 'jump'|

shvwí *n:* bear. ဝက်ဝံ။ *Tvwìn shìgùng yíng*
shvwí vle wae. 'It is said that bear lives
in icy mountians.' ရေခဲတောမှာ ဝက်ဝံ ရှိ
တယ်လို့ ပြောကျတယ်။

□ **shvwí nvngzi** *n:* small bear. ဝံငယ်။

□ **shvwí paqgwa** *n:* giant bear. ဝံကြီး။

shvwí hísa *n:* type of mushroom. မှို တစ်
မျိုး။

shvwí kungkvng *n:* scarecrow. ငှက်တွေ၊
တောကောင် တွေကို မောင်းထုတ်ဖို့ လေတိုက်တဲ့

အခါ တစ်ခုနှင့် တစ်ခုကို ရိုက်မိပြီး အသံ မြည်
အောင် လုပ်ထားတဲ့ အရာ။

shvwøŋ *n.*: betting. အလောင်း အစား။

☐ **shvwøŋ dó** *v.i. ~ v.t.*: bet. အလောင်း
အစား လုပ်တယ်။ |'betting' + 'play'|

Shvya *pn*: Shaya; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvyat *n.*: hut. တဲအိမ်။ *Shvyat tiqlòng yíng
sìng shòngrì rìde.* '(They) are carrying
firewood to a hut.' တဲ တစ်ခုဆီကို ထင်း
တွေ သယ်နေကြပါတယ်။

shvyò *n.*: fruit; Burmese grape. ကနစိုသီး။
Sci. Carambola.

shvyòm *n.*: peach. မက်မွန်သီး။

☐ **shvyòm mvshé** *n.*: apple. ပန်းသီး။
|'peach' + 'red'|

shvyømbvng gòm ⇔ **shømbvng gòm**

n.: the third month of the twelve
month cycle of the year. It falls
between mid-February and mid-March.
တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ တစ်ဆယ့် နှစ်လ
မြောက် လ။

shvyvn ⇔ **sheyvn** *n.*: button. ကြယ်သီး။

Bèlaq dùng shvyvn dvsaq ràe. 'This shirt
needs buttons to be attached.' ဒီအင်္ကျီ
ကြယ်သီး တပ်ဖို့ လိုတယ်။ = **køm**

shvzøng *v.i.*: marry. မင်္ဂလာဆောင်။ *Dòngku
shvzøngshìe.* 'Get marry.' မင်္ဂလာ ဆောင်
တယ်။

Shvzøng *pn*: Shazeung; place name.
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shǎzùn *n.*: (ox) hump. ဘို့၊ ကုပ်။

☐ **shǎzùn møl** *n.*: mane. ကုပ်မွေး။
|'back of neck' + 'hair/fur'|

T t

ta₁ *v.t.*: reach out (to receive something). ခံယူတယ်၊ လက်ခံတယ်။ *Wir tashìe.* '(He) is reaching out his hand (to receive something).' လက်ဖြန့် တောင်းတယ်။

ta₂ ⇔ **vta** *v.i.*: have nothing to do, be idle, free, not busy. အားတယ်။ *Dènila svrapè vtae.* 'Nowadays the teacher is free.' အခုတစ်လော ဆရာ အလုပ်အားနေတယ်။

☐ **tang₂** ⇔ **vtang** *v.i.*: first person singular form of ta. *Ngà nvpni nò vtange.* 'I am free tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် အားတယ်။ |ta+-ng = tang|

ta₃ *quant.*: each, one part of something or set. တစ်ခုစီ၊ တစ်နေရာစီ၊ တစ်စိတ် တဒေသစီ စတာကို ရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး။ *Ta rvgaqgaq kení diráshà.* 'We each came from different region.' တစ်နေရာ စီမှ လာကြတယ်။ *Ta sìng talè dvbàngkee.* 'Helping each other.' တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် ကူညီကြတယ်။ *Tahvnhvnsè èlangshìnòng.* 'Take a little from each.' နည်းနည်းစီ ယူကြပါ။

☐ **takaka** *n.*: 1. torn apart. တစ်ကွဲ တပြား။ *Àngnøng pè takaka vkange.* 'The father and children parted to different places.' သူတို့ သားအဖ တွေ တစ်ကွဲ တစ်ပြားစီ ခွဲကြတယ်။ 2. one or two split each. တစ်ခြမ်း နှစ်ခြမ်းစီ။ *Shaqré gòní é, tvwa takaka èzaqshishìe.* 'You two men can take some bamboo splits.' ဦးလေးတို့ နှစ်ယောက် ဝါး တစ်ခြမ်း နှစ်ခြမ်းစီ သယ်ယူသွားကြပါ။

☐ **talòng** *n.*: one thing each. တစ်ခုစီ။ *Talòng èlvnshishì.* 'You two take one item each.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် တစ်ခုစီ ယူသွားကြပါ။

☐ **tasvng tàle** *quant.*: reciprocally, mutually. အပြန် အလှန်။ *Tasvng tàle vbó kvv dvbvngkee.* 'They are helping each other with paddy plantation.' သူတို့ အပြန်အလှန် စပါး စိုက်ကူ ကြတယ်။

☐ **tayvng** *quant.*: each place. တစ်နေရာစီ။ *Àngní nvm tayvng vle.* 'The two siblings live in differnt place.' သူတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက် တစ်နေရာစီမှာ နေကြ

တယ်။

tá *v.t.*: listen, hear. နားထောင်တယ်။ကြားတယ်။

Mvkún táde. 'Listen to music.' သီချင်း နားထောင်တယ်။ *Shònkà ètào má.* 'Can you hear what it said?' ပြောတာ ကြားရလား။

☐ **tábyo** *v.i.*: pleasant to the ears. နားဝင်ချိုတယ်။ |'listen' + pleasant'|

☐ **táshá** *v.t.*: understand. နားလည်တယ်။ |'listen' + 'know'|

tà₁ *v.i.*: get direct sun heat. နေရောင် တိုက်ရိုက် ကျရောက်တယ်။ *Nìm tàe.* 'Get direct sunheat.' နေ အလင်းရောင် ရတယ်။ နေသာတယ်။

tà₂ ⇔ **vtà** *kin*: father. ဖခင်။ [Damang, southern Rameti, Rawangtang dialect form, paired with vmà, can be used with possessive prefix (vtà etc.) or nøngmà, nøngtà 'our (my) father'.] = pè

tàda *adv.*: work hard until no energy is left. ခြေကုန် လက်ပန်းကျတဲ့ အထိ။ *Tàda dvzaqshie.* '(They) worked hard until (they) have no energy left.' ခြေကုန် လက်ပန်းကျတဲ့ အထိ ကြိုးစားတယ်။

○ **tál** See the entry **tvíl**

talen ⇔ **talentøq** *n.*: talent. ပါရမီ၊ အရည် အချင်း။ <Eng.

tálshì *v.i.*: pretend. ဟန်ဆောင်တယ်။

tám *loc.n.*: slope. ကမ်းပါး။ *Kupa tám* 'The slope on that side.' ဟိုဖက် ကမ်းပါး။

Tám ⇔ **vtám** *pn.*: birth order name for the seventh born female. သတ္တ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

tàm *v.t.*: queue up. စနစ်တကျ စီတန်းတယ်။ | Changes to a high tone before -shì. |

☐ **támshì** *v.i.*: stand idle. အဓိပ္ပာယ်မဲ့ မတ်တပ် ရပ်တယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

tàmbong *n.*: corn. ပြောင်းဖူး = hàmq, puqgí, lvgong

Támdivng *pn.*: Thamdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tan *clf.*: section; classifier and formative in noun compounds for round and long objects (e.g. of bamboo). ချောင်း၊ ရည်လျားသည် အရာကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Hítan.* 'Leg.' ခြေချောင်း။ *Tywatan.* 'Bamboo.' ဝါးချောင်း။

tán ⇔ **vtán** *v.i.*: clearly visible, very bright, light color. ထင်သာ မြင်သာတယ်။ ကြည်လင် ရှင်းလင်းတယ်၊ ပွင့်တယ်။ *Dèni nø muqlàng làng vtáne.* 'The sky is clear today.' ဒီနေ့တော့ မိုးသား ကင်းစင်တယ်။ < tàn 'open up'

tàn *v.t.*: open (door). ဖွင့်တယ်။ *B'íngkà tàndè.* '(He) is opening the door.' သူ တံခါး ဖွင့်နေတယ်။ *Lup tàndè.* 'Open like a

clam shell.' ရုတ်တရက် တံခါး ဖွင့်တယ်။

○ **tang₂** See the entry **ta**,

tàng ⇔ **vtàng** *v.t.*: Third person singular form of **tàng**.

Tangno *pn.*: Thangnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tángtáng wa *adv.*: swaying from side to side, unsteadily. ယိုင်တိ ယိုင်တိုင်။ *Za rvt tángtáng wa die.* 'S/he goes unsteadily because of sickness.' ဖျားလို့ ယိုင်တီး ယိုင်တိုင် သွားတယ်။

Tangzø *pn.*: Thangzeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tap₁ *v.i.*: rest, stop. နားတယ်။ *Sa tiqgo tapshì rái.* 'One bird stopped by.' ငှက် တစ်ကောင် လာနားတယ်။ *Nvmb òngshò tapshie.* 'The plane landed.' လေယာဉ် ဆင်းသက်တယ်။ =ru

taq₁ *v.i.*: sharp. ထက်။ *Taqò we shìm.* 'A sharp sword.' ထက်တဲ့ ခါး။

taq₂ ⇔ **vtaq** *v.t.*: hammer (in a nail), hit the heel of a knife on a surface. တူနဲ့ ထုတယ်။ *Ngatóng wàd yíng shóngrì taq pà taq shìm dìngkò vtaq mvdaq wedø írì.* 'When you make fish trap you don't hit the posts with the sword handle.' ငါးထောင်ချောက် လုပ်တဲ့အခါ ခါးရိုးနဲ့ တိုင်တွေကို မထုရဘူး။

taq₃ *v.i.*: ripe. ရင့်၊ မြည့်တယ်။ <Matkyung dialect =gong, waq, nòn

□ **taqra nèmjàng** *n.*: paddy that are ripen. ရင့်မြည့်လာသော စပါးတွေ။

taq₄ *n.*: cooking pot. အိုး။ *Taq taq s'ingd'ing adø ým lím wa nìgø kadø gø yuqyàámì.* 'It is also convenient just to fry with pot and eat.'

□ **taqchíng** *n.*: wok. ဒယ်အိုး။ =jabu

□ **taqku** *n.*: pot support (on the ground). အိုး မလဲအောင် ခုပေးရတဲ့ အိုးအောက်ခံ တစ်မျိုး။

□ **taqkuq** *n.*: clay pot. မြေအိုး။ [Use as cooking utensil. ချက်ပြုတ်ရာတွင် သုံးတယ်။]

□ **taqsiq** *n.*: crust of cooked rice (Lit. pot stick). ထမင်းဂျိုး။

□ **taqwvm** *n.*: cover of cooking pot. အိုးအဖုံး။ |'pot' + 'cover'|

taq₅ *loc.n.*: up, upper area. အထက် ပိုင်း၊ အပေါ် ပိုင်း။ *Taq'síng.* 'Up river.' မြစ်ညာ ပိုင်း၊ မြစ်အထက် ပိုင်း။ *Taq'yíng yot'òng íe.* 'The tree that is growing up there.' ဟိုအပေါ်က ပေါက်နေတဲ့ သစ်ပင်။ *Taqdangkaq gø tiqn'òng wà'ým yàngì ó* '(They) cultivated on the upper area once.' ဟိုဘက်ပိုင်း မှာလည်း (သူတို့) တစ်နှစ် လုပ်စားခဲ့တယ် နော်။

□ **taqdòm** *n.*: upper area of field. အပေါ်ပိုင်း တောင်ယာ။

□ **taqd'òng** *n.*: upper-room. အပေါ်ထပ်။ |LOC + 'room'|

- ❑ **taqdv̀t̀v̀ng** *n:* upper room. အပေါ်ခန်း။ |LOC + 'level'|
 - ❑ **taqkaq** *loc.n:* upper side. အပေါ်ပိုင်း၊ အထက်ပိုင်း။ *Mvjénàkí taqkaq vlrì shvngbeí nø Rvwàngkà nø shónshàite vld̀v̀ng íe.* 'We can say that the ones (Rawang) in Myitkyina and up all can speak Rawang.' မြစ်ကြီးနား ကနေ အထက်ဖက်မှာ နေတဲ့ ရဝမ် တွေကတော့ ရဝမ်စကား ပြောနိုင် ကြတယ်လို့ ပြောလို့ ရပါ တယ်။ |LOC + AL|
 - ❑ **taqkupshà** *n:* upper molar. အပေါ်အံသွား။
 - ❑ **taqram** *loc.n:* above. အပေါ်ပိုင်း တိုက်။
 - ❑ **taqs̀v̀ng** *loc.n:* up stream. မြစ်ညှာပိုင်း။
 - ❑ **taqtong** *loc.n:* up river or up a hill, but not above vertically; also the direction of one's head when sleeping, one of the four corners of a room: taqtong, wetong, kutong, yatong. ဟိုချောင်း၊ ဒီချောင်း။
 - ❑ **taqtut̀r̀ì** *n:* people who live in the upper Rameth̀ì area. ဟို အထက်ပိုင်းက လူတွေ။ |'upper' + 'section' + PL|
- taq** *part:* marker which occurs after nominals to mark the location; at the place of N. ဌ်၊ မှာ၊ တွင်။ နေရာဒေသကို ညွှန်း

- တဲ့ နာမ် နောက်ဆက် စကားလုံး။ *Modo taq die.* 'Go by a car.' ကားနဲ့ သွားတယ်။
 - taqbong** *n:* edible berry. အသီးနဲ့ အရွက် စား လို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။ *Sci. Melastoma.*
 - Taqd̀v̀ng** *pn:* Thadung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
 - taquqr̀v̀ng** *n:* doodlebug, ant lion. ပိုးကောင်ငယ် တစ်မျိုး။
 - Taqp̀v̀ng** *pn:* Tapong; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။
 - Taqp̀h** *pn:* Taqpeu; place name and also Rawang surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခု (သို့) ရမိသားစု အမျိုး အမည်။
 - taqp̀v̀ng r̀v̀ng** *n:* large stem vine. အလုံးပတ် ကြီးပြီး ကောက်ကွေးတဲ့ နွယ်ပင် တစ်မျိုး။
 - taqrà** *n:* port. ဆိပ်ကမ်း။ *Sh̀h̀ taqrà.* 'Seaport. (ပင်လယ်) ဆိပ်ကမ်း။ *Ǹv̀mb̀v̀ng sh̀h̀ taqrà.* 'Airport' လေယာဉ်ကွင်း။ |'sit' + 'place'|
 - taqshv̀m̀h̀ svp** *n:* type of fig tree. တဖန်းပင်ငယ် တစ်မျိုး။
 - Taqwang** *pn:* Thawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
 - Taqzvng** *pn:* Thazang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- **tar** See the entry **tvr**
- Tasu** *pn:* Thasu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Táy pn: Thailand. ထိုင်း (နိုင်ငံ၊ လူမျိုး)။ *Táy s'ing Rvwàngrì gø die.* 'Rawang also go to Thai.' ရဝမ် တွေလည်း ထိုင်းကို သွားကြတယ်။ <Bur.

Taywan pn: Taiwan. ထိုင်ဝမ် နိုင်ငံ။

Tazang pn: Thazang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tazøm pn: Thazeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

TB pn: tuberculosis. တီဘီ၊ အဆုတ်နာ ရောဂါ။ *TB vnaí shì yàngì.* One died of TB (tuberculosis). 'တီဘီ ရောဂါနဲ့ သေဆုံးသွားတယ်။ <Eng.

te₁ v.i: big, large, wide (in diameter), also 'grow bigger' when used with directional markers. ကြီးတယ်။ *Yapè nø góng tee.* 'This man has a big body.' ဒီလူခန္ဓာကိုယ် ကြီးတယ်။ *Àng té lúngì.* '(S/he) grew bigger.' သူ ကြီးထွား လာပြီ။

te₂ v.t: pull out something that is stuck in something else. နှုတ်တယ်။ *Shìmshi teðe.* 'Pull out the nail.' သံကို နှုတ်တယ်။

te₃ n: classifier for counting a quarter of a Kyat, or an inch. တစ်မတ်။ *Tiqte.* 'One quarter (of a Kyat).' တစ်မတ်။

té adv: more. ပိုပြီး။ *Té tee.* 'It is bigger.' ပိုကြီးတယ်။ *Té shvlae.* 'It is better.' ပိုကောင်းတယ်။ |<te 'big'| [Precedes the verb it modifies. It can be reduplicated as *tété* for emphasis.]

☐ **tékaq quant:** majority, mostly. အများပိုင်း။ *Vs'ing tékaq bóys'ing die.*

'Majority of people go the festival.' ပွဲကို လူအများစု သွားတယ်။

☐ **tété adv:** even more. ပိုမို။ *Tété shvlalòng lvgshìe.* '(He) took better one.' (သူ) ပိုပြီး ကောင်းတဲ့ဟာ ယူသွားတယ်။

tè adv: yes, I agree. ဟုတ်ကဲ့။

tè- prf: combination of è + tv =tè-.

☐ **tèle v.t:** you handover; tv- + -è =tè. လွှဲပြောင်းပေးတယ်။ *B'ìmlì tèlè.* 'Handover the work.' အလုပ် လွှဲပေးပါ။ <tvle

☐ **tènu v.t:** point; tv- + -è= tè. *Nàí tènuò.* 'You point at (it).' ခင်ဗျား လက်ညှိုး ထိုးပါ။ <tvnu

☐ **tènùng v.t:** you carry; tv- + -è =tè. *Nàí tènùngò.* 'You take responsibility.' ခင်ဗျား တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ပါ။ <tvnùng

☐ **tèrì v.t:** you spin; tv- + -è =tè. <tvrì

☐ **tèya v.t:** you mark; tv- + -è =tè. <tvya

televisión n: television. တီဗွီ။ <Eng.

tep onm onomatopoeic adverb; the sound of two things sticking together. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Tep vlòe.* 'Be tight.' ပူးတွဲတယ်။ ပူးကပ်တယ်။ *Tepwa*

dvchiqòè. 'Make very tight.' ပူးကပ် ဆွဲချည်တယ်။ <Jp.

teq₁ *v.t.*: return (something), take revenge. ပြန် ပေးတယ်၊ အကြွေး ပြန်ဆပ်တယ်။ *Shvrín èteqshì*. 'Pay back your debt.' အကြွေး ပြန်ဆပ်ပါ။

teq₂ *clf.*: classifier for counting numbers of drops. အစက်အပြောက် တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqteq*. 'One drop.' တစ်စက်။

☐ **teqteq wa** *adv.*: spotty. အစက်အပြောက် ဖြစ်သော။

tì *n.*: water. ရေ။ *Àngtì* 'Liquid.' အရည်။

☐ **tìbong** *n.*: bucket. ရေပုံး။ |'water' + 'bucket'|

☐ **tìbor** **1.** *n.*: spring, fountain. စမ်းရေပေါက်၊ ရေစိမ့် စမ်း။ |'water' + 'emerge'| **2.** *loc.n.*: north; upper part of river, upper reaches (of river), north. မြောက် အရပ်၊ မြစ်ဖျား ပိုင်း။

☐ **tìbup** *n.*: foam, spongy. အမြှုပ်၊ ရေမြှုပ်။ |'water' + 'foam'|

☐ **tìdóng** *n.*: fountain. ရေစိမ့်စမ်းပေါက်။ |'water' + 'tube'|

☐ **tìdòm** *n.*: pond, lake. အိုင်၊ ရေကန်။ |'water' + 'block up'|

☐ **tìgwit** *n.*: drinking water; cold water. သောက်ရေ၊ ရေအေး။ |'water' + 'cold'|

☐ **tìhøng** *n.*: liquid. အရည်။

☐ **tìhùng** *n.*: canal. တူးမြောင်း။ = tìkùng

☐ **tìka** *n.*: river outlet. မြစ်ခွဲငယ်။ |'water' + 'split'| = tìshø

☐ **tìkabit** *n.*: bird; duck. ရေဘဲ။ |'water' + 'duck'|

☐ **tìkó** *n.*: **1.** springhead. မြစ်ဖျား။ **2.** north. မြောက် အရပ်။ |'water' + 'head water'|

☐ **tìkù** *n.*: pond. ရေအိုင်ငယ်။

☐ **tìkung** *n.*: well, fountain. လူ့ အများစု ရေခပ်တဲ့ နေရာ။

☐ **tìkùng** *n.*: ditch, gully, tunnel. ရေမြောင်း၊ ရေတလျှောက်။ |'water' + 'ditch'| = tìhùng

☐ **tìkungdor** *n.*: water pipe made from bamboo. ရေတလျှောက်။

☐ **tìkwè** *n.*: mud. ရွှံ့။

☐ **tìkwè nga** *n.*: striped snake. ငါးရုံ။ |'mud' + 'fish'| Sci. *Ophiocephalus striatus*.

☐ **tìlòm** *n.*: warm water, it also refers to hot plain green tea drink or Chinese tea. ရေနွေး။ |'water' + 'warm'|

☐ **tìlòm** *n.*: soup. ဟင်းရည်။ |'water' + 'tasty' (see mvlòm)| = kvntì

☐ **tìlòm tìbor** *n.*: hot spring. ရေပူစမ်း။ |'water' + 'warm' + 'water' +

- 'emerge'|
- ☐ **tìlu** *n*: whirl. ရေဗွေ။
- ☐ **tìma** *n*: weave. ရေလှိုင်း။
- ☐ **tìma pvlong** *v.i*: wave, tempestuous. လှိုင်းထန်၊ လှိုင်းထတယ်။
Tìma pvlong rvtò kùngshí zúnshì mvdag. 'Donot ride a boat during the time of tempestuous. လှိုင်းထတဲ့ အခါ လှေ မစီးရ။
- ☐ **tìmè** *n*: large river. မြစ်။ |'water' + AUG|
- ☐ **tìmo** *n*: wave. ရေလှိုင်း။ |'water' + 'hat'|
- ☐ **tìmo mo** *v.i*: sudden flood. ရုတ်တရက် အရှိန်အဟုန်နဲ့ ရေ ကြီးတယ်။ < timo 'wave'
- ☐ **Tìmùngwàng** *pn*: Yangtze river. မြစ်တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ |'water' + 'white' + CLF.river|
- ☐ **Tìmvshèwàng** *n*: Salween river. သံလွင်မြစ်။ |'water' + 'red' + CLF.river|
- ☐ **Tìnaqwàng** *pn*: Mekong river. မဲခေါင်မြစ်။ |'water' + 'black' + CLF.river|
- ☐ **tìni** *n*: 1. the lower part of river. မြစ်အောက် ပိုင်း။ |'water' + 'lower part'|
2. south. တောင် အရပ်။ *Tìni n'ìmb'ngí shò ríòe.* 'The southern wind carries the rain.' တောင်လေက မိုး ရွာသွန်းစေ

- တယ်။ *Tìni s'ìng die.* 'Going south (down the river).' တောင် ဘက်ကို သွားတယ်။
- ☐ **Tìnòngwàng** *pn*: Salween river. သံလွင်မြစ်။ |'water' + 'muddy/brown' + 'CLF.river'|
- ☐ **tìnúng** *n*: small pond, marsh (some water, but muddy), also sea. ရေကန်၊ နွံအိုင်၊ ပင်လယ်။ <Shan
- ☐ **tìnúng mvshé** *n*: Red sea. ပင်လယ်နီ။
- ☐ **tìp'vng** *n*: large bamboo tube for carrying water. ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ရေတကောင်း။
- ☐ **tìròl** *v.i*: flood. ရေလွှမ်း။
- ☐ **tìròm** *n*: waterfall; steep waterfall where fish cannot go up. ရေတံခွန်၊ မတ်စောက်ပြီး ငါး မတက်နိုင်တဲ့ ရေ တံခွန်မျိုးကို ဆိုတယ်။ = tìt'ar
- ☐ **tìrvmòt** *n*: green algae or moss that grows on rocks in rivers. ရေညှိ။ |'water' + 'cloud'|
- ☐ **tìsa** *n*: bird; small white bird that looks like an egret. ရေကြက်။ |'water' + 'bird'|
- ☐ **tìsa koqngár** *n*: type of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- ☐ **tìsa l'ongjvngbvrán** *n*: bird; white bellied heron. ငဟစ် ငှက်။

- **tìsamè** *n.*: crane. ဗျိုင်း။ |'water' + 'bird' + AUG|
- **tìsashvrvm** *n.*: kingfisher. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = koqngár
- **tìsè tìmè** *n.*: various rivers. ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်။
- **tìsè tìnung** *n.*: various rivers. ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်။
- **tìsiq** *n.*: current, white water. ရေစီးကြောင်း၊ ရေစီး သန်တဲ့ နေရာ။
- **tìsísè** *n.*: spring (of water). စမ်းချောင်း။
- **tìsu** ⇔ **tìsukung** *n.*: wet rice field. လယ်ခင်း၊ လယ်ကွက်။
- **tìshaq** *n.*: water current. ရေစီး အား။
- **tìshòl** *n.*: outlet. ချောင်းခွဲ။
- **tìshu** *n.*: boiled water. ရေဇွေး။ |'water' + 'boil'|
- **tìshú** *n.*: wave. လှိုင်း။ = *tìma*
- **tìshú tìma** *n.*: flood. ရေကြီးမှု။
- **tìshvlòng** *n.*: island. ကျွန်း။
- **tìtár** *n.*: waterfall. ရေတံခွန်။
- **tìte** *v.i.*: flood. ရေ ကြီးတယ်။ |'water' + 'big'|
- **tìtòng** *v.i.*: flood. ရေ ကြီးတယ်။
- **tìtóng tìma** *n.*: flood. ရေကြီးခြင်း။
- **tìtung** *n.*: well. ရေတွင်း။ [tì 'water'.]

- **tìtuq** *n.*: confluence. မြစ်ဆုံ၊ ချောင်းဆုံ။ |'water' + 'arrive'|
 - **tìtvnvm** *n.*: flood. ရေ လွှမ်းမိုးတယ်။ *Tìtvnvm vzòre.* 'It is flooding.' ရေ လွှမ်းမိုးတယ်။
 - **tìtvng** *n.*: river vally. မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်။
 - **tìwàng** *n.*: river. ရေချောင်း။ |'water' + CLF.river|
- Tì** ⇔ **vTì** *pn.*: birth order name for the fourth born female. စတုတ္ထ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = vnùn, vnòn, vtøq
- **Tìmádvnq** *pn.*: nickname for fourth born female. စတုတ္ထ သမီးကို ချစ်စနိုးဖြင့် ခေါ်တဲ့ အမည်။
- tì mvlán** *v.t.*: despise someone. ဂရုမစိုက်၊ အရေးမလုပ်ပဲ နေတယ်။
- **tì mvlán** *v.t.*: Third person singular form of *tì mvlán*.
- Tilat** *pn.*: Thilat; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။
- tìm** *v.t.*: glue. စေးကပ်တယ်။
- **tìmtim** *v.i.*: sticky, glutinous. ကပ်စီးကပ်စီးဖြစ်တယ်။
- **tìma** See the entry **tì**
- **tìma pvlong** See the entry **tì**

Tin ⇔ **vTin pn:** birth order name for the second born male. ဒုတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ <Longmi dialect.

tìn *v.i:* spoiled, damaged, destroyed. ပျက်စီးတယ်။ *Lóngpòm gvzà vja rvt vbóri shvngbe tìnvpmì.* 'Because of heavy hailstone fall, all the paddy got destroyed.' မိုးသီး တော်တော် ကျလို့ စပါး ခင်းတွေ အားလုံး ပျက်စီး သွားတယ်။ *Modo chhng tìnvpmì rvt kadø mvdøngrang.* 'Since the car is broken down, I cannot come (there).' ကား ပျက်နေလို့ ကျွန်တော် မလာ နိုင်ဘူး။

tin *v.t:* taste, try the flavor of. မြည်းကြည့် တယ်။ စားကြည့်တယ်။ *Shvlaq rà má kasha taq ètind.* 'Taste the chicken curry dish whether salt is needed or not.' ဆား လို သလား၊ ကြက်သား အိုး မြည်းကြည့်ပါ။

Tindo pn: Thindau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tindódvrvt pn: Thindeudarat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinman pn: Thinman; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinmin pn: Thinmin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinmvchóng pn: Thinmachaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinmvka pn: Thinmakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinmvnm pn: Thinmanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinmvran pn: Thinmaran; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinmvsung pn: Thinmasung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinna pn: Thinna; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinnashi pn: Thinnashi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinnvmzang pn: Thinnamzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinrvm pn: Thinram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tínsé pn: Thinsé; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinsó pn: Thinsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinshin pn: Thinshin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tintarnvm pn: Thintharnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tintøngmvdò pn: Thintheungmadau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tintvli pn: Thinthali; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingwì *pn:* Thinagwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinzaqúm *pn:* Thinzaqum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinzi *pn:* Thinzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tìng *v.t:* measure in cups or baskets. ခွက်၊ တောင်း စသည်ဖြင့် ချိန်တွယ်တယ်။

Tinggva *pn:* Thinggaba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingkáng *pn:* Tingkhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinglv́t *pn:* Thinglat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingmvn *pn:* Thingman; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingnuq *pn:* Thingnu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingsing *pn:* Thingsing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tìngtìng vdým *n:* luxuriant. ဝေဝေ ဆာဆာ။ *Nvmbvn wvt tìngtìng vdým wvtne.* 'Flowers bloom so brightly.' ပန်းတွေ ဝေဝေ ဆာဆာ ပွင့်ဖူးတယ်။

tingting wa *adv:* extreme heat. ခြစ်ခြစ်တောက်။ *Nìm tìngting wa gánge.* 'The sun is extremely hot.' နေ ခြစ်ခြစ်တောက် ပူတယ်။

Tingvbà *pn:* Thingaba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinyan *pn:* Thinyan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tip₁ *v.t:* speak to someone, ask someone something. ပြောတယ်။ see *vtoq vtip*.

tip₂ *v.t:* make pellet with mud. (လောက်စာလုံး) လုံးတယ်။ *Lypoq lóng tipmòe.* 'Make pellet for catapult.' လောက်စာလုံး လုံးတယ်။

tip₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dip* 'seal or print'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tip diqmòe.* 'Print the seal.' တံဆိပ် ရိုက်တယ်။

□ **tipdip** *v.t:* seal, stamp. တံဆိပ် ရိုက်တယ်။

tiq₁ *num:* one, all. တစ်။ *Tiqni.* 'One day.' တစ်ရက်။

□ **tiqdø** *adv:* together, in one manner. အတူ တစ်ကွ။

□ **tiqdv́p** *n:* few days. ရက်အနည်းငယ်။

□ **tiqhvn** *quant:* little bit. အနည်းအကျဉ်း။ *Werì shvngbe nø tep`n tep`n sawa, àngb`ng tiqhvnsè mànàshiká.* 'Among all, I only remember the names of big birds (Lit. not forgotten).' အဲဒါတွေ အာလုံး ကနေ၊ နည်းနည်း ကြီးတဲ့ ငှက် နာမည် အချို့ကိုသာ

- မှတ်မိတယ်။ *Íwe tiqhvnsè rvt kasè íe.*
'But it is slightly bitter.' ဒါပေမဲ့ ခါး
သက်သက် ရှိတယ်။
- ❑ **tiqkíng** *num:* thousand. တစ်ထောင်။
- ❑ **tiqkvt** *quant:* one time. တစ်ကြိမ်၊
တစ်ခါ။
- ❑ **tiqkvtkvt** *n:* time to time,
occasionally. ရံဖန် ရံခါ တခါ တလေ။
Tiqkvtkvt nàse daqé. 'Do visit (us)
time to time.' တခါ တလေ လာလည်ပါ။
- ❑ **tiqlvng** *n:* moment, time, while.
တခဏ၊ အတော အတွင်း။ စဉ်။ *Tiqlvngsè.*
'Just one moment.' ခဏလေး။ *To*
tiqlvng. 'A while ago.' ခုန တုန်းက။
- ❑ **tiqmóngd̀v̀n** *quant:* the whole
area. တခွင်လုံး၊ တပြင်လုံး။
- ❑ **tiqm̀n** *num:* ten thousand. တစ်
သောင်း။
- ❑ **tiqmvlim** *n:* same (age) level.
(အသက်) အရွယ် တူ။ *We g̀óla tiqmvlim*
tee. 'They have the same high.' သူတို့
အရွယ်တူကြတယ်။
- ❑ **tiqmvnung** *adv:* together. အတူ
တကွ၊ အတူတူ။ = tiqdø, tiq dvchá
- ❑ **tiqrá** *adv:* together, oneness. အတူ
တစ်ကွ။
- ❑ **tiqsé** *num:* ten. တစ်ဆယ်။ |'one' +
CLF.ten|

- ❑ **tiqsèn** *num:* one hundred
thousand. တစ်သိန်း။
- ❑ **tiqshaq** *adv:* at once, quickly. မြန်
မြန်၊ အလျင် အမြန်၊ ချက်ချင်း။ *Tiqshaqí*
vjèr rái. 'Came running right away
(to this place).' အလျင် အမြန် ပြေးလာ
တယ်။ = watwat
- ❑ **tiqshaq** *adv:* in unison, 'with one
breath/voice', agree. တစ်သွေး တစ်
သံ။ = tiqshaqwa
- ❑ **tiqshaq** *n:* soprano. သံစုံ သီချင်း သီ
ဆိုရာမှာ ယောက်ျား မိန်းမ သီဆိုတဲ့ ပုံမှန်
အသံ။ |'one' + 'breath/voice'|
- ❑ **tiqẁv̀n** *num:* one million. တစ်သန်း။
- ❑ **tiqyá** *num:* hundred. တစ်ရာ။
- ❑ **tiqz̀ong** *n:* twenty. နှစ်ဆယ်။ = vnísé
- tiq** *v.t:* make a circle. စက်ဝိုင်းပုံ ကတယ်၊
လှည့်ပတ် သွားတယ်။ [Used to mean also
'make (a festival)'.] = diq
- tiq** ⇔ **vtiq** *v.i:* have hair whorl. ညှိတယ်၊
ပွေလိမ်တယ်။
- tiq** ⇔ **vtiq** *v.i:* 1. wonder, doubt. အံ့ဩ
တွေဝေတယ်။ *Mèdètiqshìni.* 'Don't
wonder.' အံ့ဩတွေဝေ ဝ မနေပါနဲ့။ 2.
wonderful, be surprised, in awe. အံ့ဩ
စရာ။ *Dvdv̀m vtq l`ým pà íe.* 'It is
something to be amazed at.' အံ့ဩစရာ
ကောင်းတဲ့ အရာဖြစ်တယ်။
- tiqd̀ong** *adv:* giant. ကြီးမားသော။

- **tiqdvchá** See the entry **dvchá**
- **tiqdvshaq** See the entry **dvshaq**
- tiqnvmshá** *adv*: obviously, vividly. ထင်သာ မြင်သာ၊ သိသိ သာသာ။
- Tiqtaq** *pn*: Tita; place name. နေရာ ဒေသတစ်ခုရဲ့ အမည်။
- tirín** *n*: flute. ပြောင်းအလည် တည့်တည့်မှ လေနှစ်ဖက် နှစ်ချက်ကို ထွက်အောင် မှုတ်ရတဲ့ ပလွေတစ်မျိုး။
- tirit dùtere** *n*: flute. အလယ် တည့်တည့်အသံ မြည်အောင် မှုတ်ရတဲ့ ပလွေ တစ်မျိုး။
- Tisèwàng** *pn*: Thisewang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- tìsi** *n*: last, final. နောက်ဆုံး။ = l̀̀ngd̀̀m
- Tisór** *pn*: Thiseur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- **tìsu** See the entry **tì**
- Tis̀̀vnwàng** *pn*: Thisanwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- tìsvng naqja** *n*: bird; Asian pied starling. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- tìsvng vsér** *n*: bird; Asian pied starling. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- tìshe** *n*: porridge gruel. ဆန်ပြုတ်။ *Dèyaq nø tìshe dvshuámì*. 'As for tonight, let's make porridge.' ဒီညတော့ ဆန်ပြုတ် ပြုတ်စား ရအောင်။
- **tìshvlòng** See the entry **tì**

- Tishvru** *pn*: Thisharu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- tit** ⇔ **vtit** *v.i*: happen or arrive (of calamity). ကပ်ဘေး ဆိုက်တယ်။ *Dvkø wàngr̀̀m vtine*. 'The famine has arrived.' အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတဲ့ ကပ်ဘေးဆိုက်တယ်။ [Exclusively with famine happening. အစာရေစာ ရှားပါး ကပ်ဆိုက်ခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။]
- Titdvng** *pn*: Thitdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Titgam** *pn*: Thitgam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Titì** *pn*: Titi; river name. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။
- Titòts̀̀vn** *pn*: Thitheutsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Tìtuqpvng** *pn*: Thithupang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- to₁** ⇔ **vto₁** *v.t*: **1.** accept, agree. သဘောတူလက်ခံတယ်။ *Sh̀̀nkà vtòdè*. '(He) agreed with what was said.' သူ ပြောစကားကို လက်ခံတယ်။ **2.** welcome. ကြိုဆိုတယ်။ *Mv̀̀m vtòdè*. 'He welcomes the guests.' ဧည့်သည်ကို ကြိုဆိုတယ်။ *Vto kà sh̀̀nè*. '(S/he) said a welcoming speech.' ကြိုဆို နှုတ်ခွန်းဆက် စကား ပြောတယ်။ **3.** receive. လက်ခံ ရယူတယ်။ *G̀̀npaq vtòdè*. '(He) is receiving a

present.' သူ့ လက်ဆောင် လက်ခံတယ်။

☐ **toshì** ⇔ **vtoshì** *v.i.*: receive. လက်ခံ ယူတယ်။ | 'to accept, welcome' + R/M marker|

to₂ *n.*: air pump. လေမှုတ် ကိရိယာ။ = *ràd̀vng*

to₃ *n.*: while, a short period of time (ago). ခုဏတုန်းက။ *To tiqlvng ðirài.* '(He) came a while ago.' သူ့ ခုဏတုန်းက လာသွားတယ်။

☐ **tó** *n.*: long time ago. တော်တော် ကြာပြီ။ *Tó lodári.* '(S/he) went back long time ago.' သူ့ ပြန်သွားတာ တော်တော် ကြာပြီ။

☐ **todø** *n.*: just like in the past. နဂိုမူလ အတိုင်း၊ အရင် အတိုင်း။ *Todø nàtàngðø.* 'Return it to the original position. (Lit. do it just like in the past.) နဂို မူလတိုင်း ပြန်လုပ်ပါ။

☐ **tolvng** ⇔ **totiqlvng** *n.*: while ago, a moment ago. ခုဏတုန်း။

☐ **toni** *n.*: old days, original days. ရှေးဘဝသဏီ၊ ရှေးဟောင်း။ *Toni laqyà.* 'Old tradition.' ရှေးရိုးရာ ဓလေ့၊ ဓလေ့ဟောင်း။ = *tòngmàng laqyà*

☐ **toným** *n.*: while ago, a recet past. ခုနတုန်းက။ = *tolvng*

to₄ ⇔ **vto₂** *v.i.*: drip (drops of water). တစက်စက် ကျတယ်။ *Rvgùng kèní shø vtoe.* 'Rain drops are dripping through the roof.' ခေါင်းမိုးမှ မိုးစက် ကျတယ်။

tò *v.t.*: haul in a cart, transport. သယ်တယ်၊ တိုက်တယ်။ *Zùng svra rvp dypvt shóng tòie.* '(We) are hauling firewood for the school teacher's family.' ကျောင်းဆရာ မိသားစုအတွက် ထင်း တိုက်နေကြတယ်။

Tò ⇔ **vTò** *n.*: birth order name for the eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = *vyòn*

☐ **Tògøñ** *pn.*: nickname for eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက်သားကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

○ **todø** See the entry **to₃**

tòdúng *adv.*: straight through. ထုတ်ချင်း ပေါက်။ = *changá*

Tohvng *pn.*: Thauhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tok₁ *n.*: bamboo tube used as a bag. ဝါဂွမ်း၊ ချည်တို့ကို ထည့်ရန် အသုံးပြုတဲ့ ဝါးဗူး။

tok₂ ⇔ **vtok** *v.i.*: match, go together well, compatible. ကိုက်ညီတယ်၊ လိုက်ဖက် တယ်။ *Wedùng bèlaqí gvzà vtoknge.* '(He) looks nice with that shirt.' အဲဒီ အင်္ကျီနဲ့ သူ့ လိုက်ဖက်တယ်။ *Mvsøp dvchoó ngasha gvzà vtoknge.* 'Dried bamboo shoot and fish go together well.' မျှစ်ချဉ် ခြောက် နဲ့ ငါး အင်မတန် လိုက်ဖက်တယ်။ *Àngní gvzà vtoknge.* 'They (dual) match really well.' သူတို့ လင်မယား လိုက်ဖက်ညီတယ်။

tokkan *v.t.*: support, recommend.
ထောက်ခံတယ်။ <Bur.

Tòlvn *pn.*: Thaulam; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tòm *n.*: ferns that grow on mountains. ဒ
ယင်ကောက် ပင်တစ်မျိုး။ [Leaves are
cooked together with rice. အရွက်ကို
ထမင်းနှင့် အတူ ရောပြီး ချက်စားလေ့ရှိတဲ့ အပင်
မျိုးဖြစ်တယ်။]

tòmà *n.*: large size hammer, but smaller
than nòngrv̀n. ပန်းဘဲ ဖိုမှာ သုံးတဲ့ တူအကြီး
စား တစ်မျိုး။

Tònóng *pn.*: birth order name for the
eighth born female. အဋ္ဌမ မြောက် သမီးကို
ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = vnóng

tong₁ ⇔ **vtong** *loc.n.*: corner, direction,
area, region. ထောင့်၊ ဖက်ခြမ်း၊ လျှိုမြောင်။

□ **taqtong** *loc.n.*: up river or up a hill,
but not above vertically; also the
direction of one's head when
sleeping, one of the four corners of
a room: taqtong, wetong, kutong,
yatong. ဟိုချောင်း၊ ဒီချောင်း။

○ **tong₂** See the entry **tung**

tóng *n.*: tradition, rules, manner,
custom. ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ လုပ်ရိုး၊ လုပ်စဉ်။ *Dárl*
bàn vtóng nò gvzà shvla dø sìn yàngà.
'We followed the traditions of the
past very well.' ရှေးတုန်းက ရိုးရာ၊ ဓလေ့

တွေကို ကောင်းစွာ လိုက်နာ ခဲ့ကြတယ်။ *Mèzò*
túnke we vtóng., 'The custom of
distribution of Mezeu..., ' ကျေးရွာ
အတွင်း အသားဝေစု ဝေငှ ပေးခဲ့တဲ့ ဓလေ့။

□ **tóng lvmàng** *n.*: traditional
matter. ရိုးရာ၊ ယဉ်ကျေးမှု။

tòng, *n.*: watering hole, place where
animals come to drink (salt water).
သဘာဝ ဆားတွင်း။

□ **tòngmè** *n.*: large salt well. ဆားတွင်း
ကြီး။ |'water hole' + AUG|

□ **tòngmè nga** *n.*: mythun. ဆားတွင်း
ဒေသရှိ နွားနောက်။ |'water hole' + AUG
+ 'cow'| = ngvpuq

tòng₂ *v.t.*: kick something. ကန်တယ်။
Bòlóng tòngòe. 'Kick or Play football.'
ဘောလုံး ကန်၊ကစားတယ်။

○ **tòng₃** See the entry **tùng**

○ **tóng lvmàng** See the entry **tóng**

Tongka *pn.*: Thauangkha; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tòngmvng *n.*: ancient, original,
something passed down from
generation to generation. ရှေး ကျသော၊
မူလ။ *Tòngmvngpè.* 'Ancestor or an
ancient person.' ရှေး လူကြီး။ *Tòngmvng*
vzò lvm. 'original vzò dance' ရှေးခေတ်
မနော အက။

□ **tòngmvngsè** *n*: ancient people. ရှေးလူတွေ။ *Tòngmvngsènl.* 'The two original people.' ရှေးခေတ် လူ နှစ်ယောက်။

Tongnong *pn*: Thaungnaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tòngpó *pn*: Thaungpheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tòngzépa *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tòngzérúng *pn*: Tongzerung; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

toq₁ *v.t*: talk, speak. ပြောဆို ဆက်ဆံတယ်။ *Toqshìe.* 'He talks (to someone).' ပြောဆိုတယ်။ [Talk to someone senior or to God (for northern Ramethi speakers this is now the general word for 'talk') ဒီအသုံးအနှုန်းက ယခင်က နတ်ဘုရားတို့ကို ပြောဆိုရာတွင် သုံးသည့် အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပေမဲ့ အခုချိန်မှာတော့ သာမန် ပြောဆိုတဲ့ အသုံးအနှုန်းအဖြစ် လူတွေ ပြောဆိုလာကြတယ်။]

□ **toq tip** ⇔ **vtoq vtiq** *v.i*: speak, communicate. ပြောဆို ဆက်ဆံတယ်။

toq₂ ⇔ **vtoq** *v.t*: drop. အစက် ချတယ်။

□ **toqtoq** *v.i*: drip (drops of water). တစက်စက် ကျတယ်။

Toqlàng *n*: Thaulang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

toqloq *v.i*: be just, be fair. မျှတတယ်၊ လုံလောက်တယ်။ "*Àng dypvt toqloqe*" *wa*

vmsit rishìe. 'He said, "as for him, he got enough shares" and carried the rice and went home.' သူ့ အတွက် မျှတတယ်လို့ ပြောပြီး ဆန်ထမ်း ပြန်သွားတယ်။

Toqr̀vng *pn*: Thaurang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

toqz̀vn *n*: small hammer. တူ အငယ်စား တစ်မျိုး။

tor mvdor *n*: straight. ဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်း။

tòri *n*: toy top. ဂျင်။

Toshán *pn*: Thaushan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tòwá *pn*: birth order name for the eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

towàng *n*: edible leaf, the grow near the snow mountains in northern Myanmar. စားလို့ ရတဲ့ အရွက် တစ်မျိုး (ရေခဲတောင် ခြေရင်းမှာ ပေါက်လေ့ ရှိတယ်)။ [It tastes like pork. ဝက်သား စားရသလို အရသာရှိတဲ့ အရွက်တစ်မျိုးဖြစ်တယ်။]

tó *v.t*: 1. pick up. ကောက်ယူတယ်။ *Lègabok ètò.* 'Pick up the book.' စာအုပ်ကို ကောက်ယူ လိုက်ပါ။ 2. call, to name, to pick a name ခေါ်တယ်၊ အမည် မှည့်ခေါ်တယ်။ *Sìmrépè s̀vng Pongzi wanø tóðe.* 'The male-child was named Phongzi.' ကလေးကို ဖုန်ဇီလို့ အမည် ပေးတယ်။ *Ǹnze Pong wanø tóatnà.* '(They) called (him)

Neunze Phong.' နွန်ဇေဖုန်လို့ သူ့ကို ခေါ်တယ်။ *Rvwàng kàt nø Myrkú shìgùng wa nø tòde.* 'In Rawang language it is called Markhu mountain.' ရဝမ်လို မာရ်ခူး တောင်လို့ ခေါ်တယ်။

tò *v.i:* short (of people or anything). တိုတယ်။ ပုတယ် (လူ၊ ပစ္စည်း ဥစ္စာတွေနဲ့ သုံးနိုင်တယ်)။ *Mvløt èaq kèní vsak tòrae.* 'If you smoke your life will be short.' ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းက အသက်ကို တိုစေတယ်။ = dong

○ **tøk** See the entry **tøq**

tø1, *v.t:* grab (from someone else), take by force. လုယူတယ်။

□ **tø1vm vsvng** *n:* robber. ခါးပြု။
| 'grab' + BEN + 'person' |

tø1₂ *n:* saliva. သွားရည်။

□ **tø1 haq** *n:* phlegm. ပါးစပ် အချဉ် ပေါက်တယ်။ | 'saliva' + 'irritated throat' |

□ **tø1 tø1** *v.i. ~ v.t:* spit. တံတွေး ထွေးတယ်။ *Tø1 tø1shie.* 'Spit out spittle.' တံတွေး ထွေးတယ်။

□ **tø1 vyùng** *v.i:* salivate; mouth watering. သွားရည် ယိုတယ်။ သွားရည် ကျတယ်။ *Sìngrì vmlòng yàngò nø tø1 vyùnge.* '(His) mouth is watering from seeing other people eat.' တခြားလူတွေ စားတာကို ကြည့်ပြီး သရေ ကျတယ်။ | 'saliva' + 'hang mucus' |

tøm 1. *v.i:* end. ဆုံးတယ်။ ကုန်ဆုံးတယ်။ *Mvshól lònq ayíng tøm.* 'The story ends here.' ပုံပြင် ဒီမှာ ဆုံးတယ်။ *Dvrákóò lònq dvtømòe.* '(He) is closing his preaching.' တရား ဟောတာကို အဆုံးသတ်တယ်။ **2. clf:** the part of a tree after cutting down the tree (the stump) or the part of a log that is left after burning (the part not burned). သစ်ငုတ်တို။ *Shóng tiqtøm* 'One tree stump.' သစ်တုံး တစ်တုံး။ = døm

tøm₁ *v.i:* take time. ကြန့် ကြာသော။ *Àngsé nini tøm.* 'It take about ten days.' ဆယ် ရက်လောက် ကြာတတ်တယ်။

tøm₂ *n:* plain. လွင်ပြင်။ *Rvgaqtøm.* 'The world.' ကမ္ဘာမြေကြီး။ *Dòngpè tøm.* 'Lawn in front of a house, or a football field.' အိမ်ရှေ့ မျက်နှာပြင်။ *Nìmlat Lizang tøm kèní dvkaqshì we nø Yashaq mvdò.* 'The family who first separated from Lizang plain is Yasha family.' လီဇန် လွင်ပြင် ကနေ ပထမဦးဆုံး ခွဲထွက် သွားတဲ့ အဖွဲ့ကတော့ ရာရှ မိသားစု။

tøn *v.t:* hold something inside, want to cry, but don't, suffer. သီးခံတယ်။ တောင့်ခံတယ်။ ထိန်းထားတယ်။ *Àngí ngó tønòe.* '(He) is trying not to cry.' သူ မငိုမိ ဖို့ကို ထိန်းထားတယ်။ *Za nìgø tønshie.* 'Although it is painful he is holding (it) (by not crying).' သူ နာကျင် ပေမဲ့ တောင့်ခံတယ်။

□ **tøn wa** *n*: moment. တအောင့်လောက် အကြာ။

□ **tønshì** *v.i*: be patient. သည်းခံတယ်၊ တောင့်ခံတယ်။ *Tønshì nò b'vnlì wae.* '(He) is patiently working.' သူ သည်းခံပြီး အလုပ် လုပ်တယ်။ |'hold inside' + R/M|

□ **tønzan nõt** *n*: long suffering as in person's spirit. ခံနိုင်ရည် စိတ်။ |'hold inside' + 'take hardship' + 'mind'|

○ **tøn** See the entry **tvn**

Tøn *pn*: birth order name for the second born male. ဒုတိယမြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = **dó, tin**

□ **Tøndú** *pn*: nickname for the second born male. ဒုတိယ သားကို မှည့်ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။ = **Dvndó**

Tøndung *pn*: Theundung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tøng *v.i*: became solid, to settle down the powder. အနည် ထိုင်တယ်၊ စုစည်းတယ်။ *Laqtøngké b'òd wanø sh'òmsé mvnitd'vng saðe.* 'Wait about 30 minutes in order for (the Ale powder) to become solid/pressed.'

tóng *v.i*: mature, trust worthy. ရင့်ကျက် တယ်၊ ယုံကြည် အားကိုးရတယ်။ *Sìv we nõt t'ønge.* 'That child is mature (for his age).' အသက်ငယ် ပေမဲ့ ရင့်ကျက်မှု ရှိတယ်။ *Dvdvm we taq t'øng we.* 'One who thinks

correctly' အတွေး အခေါ် ရင့်ကျက်သူ၊ မှန်မှန် ကန်ကန် ဆုံးဖြတ် တတ်သူ။ *Tøngtøng wa dèzaqshì!* 'Do it trustworthily.' Or 'Do it well.' ကောင်းကောင်း လုပ်ပါ။ [Used with *nõt* 'mind'.] = **tøp**

□ **tøngtøng** *adv*: mature, trustworthy. ရင့်ကျက်မှု ရှိတယ်၊ ယုံကြည် ကိုးစား ထိုက်တယ်။ *Tøngtøng wae.* '(He) is being trustworthy.' သူက ယုံကြည် ကိုးစားထိုက်တယ်။ = **nøttøng**

tøng, *clf*: classifier for counting numbers of bushes, plants and trees. အပင်။ *Sh'øng tiqt'øng.* 'One tree.' သစ်ပင် တစ်ပင်။

tøng, *v.i*: rise, go up, flood (of water), live (people come to live in a great number like water rising up). ကြီးတယ်၊ တိုးလာတယ်၊ ရေကြီးတယ်၊ လူဦးရေ တိုးတတ် ပွား များလာတယ်။ *Tì t'øng longe.* 'The water rises.' ရေ ကြီးလာမယ်။

□ **dvtøngshì** *v.i*: gather up, pile up. စုရုံး၊ စုပုံတယ်။

□ **tøngtøngziq** *adv*: populated. အပေါက် မပါအောင် အလှူပိတ် လုပ်ထား တယ်။

Tøngkàng *pn*: Theungkhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tøngnan *pn*: Theungnan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tøngnø *pn*: building, house or house compound. အဆောက် အဦး၊ အိမ် (သို့) အိမ်ဆောက်ရန် မြေကွက်။ *We nila nø vsìng nø tøngnø shvlá màe.* 'During those days, as for the people, there were no good houses.' အဲဒီ အချိန်တုန်းက လူတွေမှာ အဆောက်အဦး အကောင်းကို မရှိခဲ့ ကြဘူး။ *Noqngòm tøngnø.* 'Church building.' ဘုရား ကျောင်း။

tøngrà *n*: compound, property for housing. အိမ်ခြံ ဝင်း၊ အိမ်ခြံ မြေ။ *Chòm tøngrà lashìe.* 'They are looking for land (to settle).' သူတို့ အိမ်ခြံမြေ လိုက်ရှာ နေကြ တယ်။ *Dènìla chòm tøngrà mvnø gvzà vpó lúngì.* 'These days, the land price is getting higher.' အခုတစ်လော အိမ်ခြံမြေ ဈေး တော်တော် တက်လာတယ်။

Tøngroq *pn*: Teungro; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tøngyo *pn*: Theungyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tøngzøng *n*: be stable, be permanent. အတည်တကျ ဖြစ်သော။ *Mvring tøngzøng.* 'Stable village.' အတည် တကျ ဖြစ်တဲ့ ရွာ။

tøp₁ *v.i*: 1. mature, trustworthy, good. ရင့်ကျက်တယ်။ 2. tightly. ခိုင်ခိုင်၊ ကျပ်ကျပ်။ 3. detail. အသေးစိတ်တယ်၊ တိကျတယ်။

□ **tøpnì tøprang** *n*: completely and in great detail. အသေးစိတ်။

□ **tøptøp** *adv*: in great detail.

အသေးစိတ် တိတိ ကျကျ။

tøp₂ ⇔ **vtøp₁** *n*: 1. palm plant. မင်းပေါင် တစ်မျိုး။ *Vtøpmí té lúngri.* 'He grew up eating Atheup.' မင်းပေါမှုန့် စားပြီး ကြီးလာ တယ်။ 2. food from processed palm plant. မင်းပေါင်မှ ထုတ်လုပ်တဲ့ မှုန့်။

□ **tøpshøq** *n*: Atheup sponge. မင်းပေါ မြတ်။

tøp₃ ⇔ **vtøp₂** *v.i*: bump into something, run into someone. တိုက်မိတယ်။ *Àngò ngàò b'vngkà y'vng vtøp b'òshà.* 'He and I bumped into each other at the door.' သူနဲ့ ကျွန်တော် တံခါးမှာ တိုက်မိကြတယ်။

tøq₁ *v.t*: remember, recall. သတိရတယ်၊ မှတ်မိတယ်။

□ **tøk** *v.t*: first person singular from of tøq. *É nø e nìgø mvttøkngàò.* 'Although it is there I cannot recall.' ရှိတော့ ရှိပေမဲ့ မမှတ်မိ တော့ဘူး။

tøq₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vla* 'drop'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vbadùng r'v'm s'vng tøq lashìe.* '(He) went down into the hole.' သူ မြေကြီးတွင်း ထဲကို ဆင်းသွားတယ်။ *Tigok ch'vng tøq vlaðe.* '(He) dropped the cup.' သူ ရေခွက် လွှတ်ကျတယ်။

Tøq ⇔ **vTøq** *pn*: Name given to the fourth born daughter; same as Tì. စတု

တ္တ မြောက် သမီးကို ပေးတဲ့ အမည်။

tər *n*: frost, mist. မြူနှင်း။ *Dənóng nə tər gvzà wae*. 'A lot of frost or mist fell this year.' ဒီနှစ်တော့ မြူနှင်း တော်တော်ကျတယ်။

tu *v.t*: support, reinforce. ထောက်ပံ့တယ်။ ဖေးမတယ်။

☐ **tubùm** *v.t*: support. အားပေး ထောက်ပံ့တယ်။

☐ **tushì** *v.i*: use or lean on (a walking stick), support oneself. မှီတယ်။ *Dvrìng tushìe*. 'Use a walking stick.' တောင်ဌေး ထောက်တယ်။ တောင်ဌေးကို မှီထားတယ်။

tú₁ *v.i*: sit or stay. ထိုင်တယ်။

☐ **túshì₂** *v.i*: sit, perch. ထိုင်တယ်။ *Ètúshì*. 'Sit down.' ထိုင်ပါ။ *Sa túshìe*. 'Birds perching.' ငှက် ထိုင်နေတယ်။

tú₂ *v.i*: polish or clean (teeth). တိုက်ချွတ်တယ်။

☐ **túshì₁** *v.t*: brush. သွားတိုက်တယ်။ *Vm, aq dǎngí shàtú bvrotí túshìràe*. 'When you finish eating or drinking, (you) must brush (your teeth) with a toothbrush.' စား၊ သောက်ပြီး နောက် သွားတိုက်တယ်။

tù ⇔ **vtù** *v.t*: rebel against someone or something. တွန်းလှန်တယ်။ အတိုက်အခံ လုပ်တယ်။

☐ **tùke** ⇔ **vtùke** *v.i*: argue, quarrel, dispute. ငြင်းခုံတယ်။

○ **tuk₂** See the entry **tuq₂**

túl ⇔ **tól** *v.t*: roll down. လှိမ့်ဆင်းတယ်။

tùm *n*: fern; edible plant. ဒယင်ကောက်၊ စားလို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။ = *zvnghè tiqpv̀n*

tumnúm *v.i*: long. ရှည်တယ်။ <Mangrung dialect.

tun *n*: net-like cover attached at the end of fish traps. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်။ = *tunhø*

☐ **tunhø** *n*: fishing net. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်။

tùn *v.t*: distribute, share. ဝေငှတယ်။ *Mok tùnðe*. '(He) is distributing cookies.' မုန့် ဝေပေးတယ်။

tung ⇔ **tong₂** *n*: prison, jail. အကျဉ်းထောင်။ *Tungchəm satnapmà*. '(They) broke (out of) the prison.' အကျဉ်းထောင် ဖောက်ခွဲတယ်။

☐ **tung rung** *v.i*: imprisoned. ထောင်ကျတယ်။ *Kà mvta rvt tung shvrìngòe*. 'They imprisoned him because of his unruly behaviour.' ဆိုးသွမ်းလို့ ထောင် ချလိုက်တယ်။ | 'prison' + 'sit' |

☐ **tung shvrìng** *v.t*: imprison. ထောင်ချတယ်။ | 'prison' + CAUS + 'sit' |

tùng₁ *v.t*: make path or road. လမ်း ဖောက်လုပ်တယ်။

☐ **tòng₃** *v.t*: first person singular form of **tùng**. *Tvrà tòngòè*. 'I am making a road.' လမ်း ဖောက်တယ်။

tùng₂ ⇔ **túngtuq** *adv*: go onself, in person. ကိုယ်တိုင် သွားတယ်။

☐ **tùng di** *v.i*: do (usually with motion verbs) oneself. ကိုယ်တိုင် သွားတယ်။ *Tùng die*. 'Go oneself (to that place).' ကိုယ်တိုင် ရောက်အောင် သွားတယ်။

☐ **tùng shá** *v.i*: send something in person. ကိုယ်တိုင် ပို့ပေးတယ်။ *Vnangmaq rvpí mèzò gø tùng èsháa daqshà*. 'My sister Anang and her family came here to give us the meat shared for us.' ကျွန်တော်တို့ အတွက် အသား ဝေစုကို အမ အနန်တို့ မိသားစု ကိုယ်တိုင် လာပို့ပေးတယ်။

tùng₃ *clf*: classifier for counting cylindrical form such as capsule and pod. အတောင့် ကိုညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shòm àngpònìn vle, àngtùngsè íwe gø vle*. 'There are several kinds of Sheum, some are cylindrical.' ဝါးသီး အမျိုးမျိုး ရှိတယ်။ တစ်ချို့ကတော့ အတောင့် ဖြစ်တယ်။

○ **tung shrúng** See the entry **tung**

Tunggrung *pn*: Thungrung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungka *pn*: Thungkha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungli *pn*: Thungli; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tunglinvm *pn*: Thunglinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungma *pn*: Thungma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungme *pn*: Thungme; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Túngpò *pn*: Thungpheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

túngrá *n*: regular fishing spot. ဝါး ထောင် ဖမ်းတဲ့ နေရာ။ = **tóngrá**

○ **túngtuq** See the entry **tùng**.

Túngtuq *pn*: Thungthu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tungwa *pn*: Thungwa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungwangnvm *pn*: Thungwangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tuq₁ *v.i*: arrive. ဆိုက်ရောက်တယ်။ *Vpè nvpni tuqdaqe*. 'My father will arrive tomorrow.' အဖေ မနက်ဖြန် ရောက်မယ်။

☐ **tuk₁** *v.i*: first person singular form of **tuq**. *Ngà nvpni tukdaknge*. 'I will be arriving tomorrow.' ကျွန်တော်

မနက်ဖြန် ရောက်လာမယ်။

□ **tuqra rvtò** *n*: future (the future).

ရှေ့လာမည့် အချိန်။ |'arrive' + DIR + 'time'|

tuq₂ ⇔ **vtuq** *v.t*: cut; chop; kill (an animal) with a sword; cut someone severely. ခုတ်တယ်၊ ဖြတ်တယ်။ *Sha vtuqòe*.

'Chopping meat.' အသား ခုတ်တယ်။

□ **tuk₂** ⇔ **vtuk** *v.t*: first person singular form of tuq. *Sharò vtukngòe*.

'I am chopping bones.' ကျွန်တော် အရိုး ခုတ်နေတယ်။

tut 1. *v.t*: cut (paper, cloth, fingernails), separate, break (of wire or other soft things). ဖြတ်တယ်။ *Àng nòl tutshìe*.

'He's cutting his nails.' လက်သည်း ညှပ်တယ်။

2. *v.t*: chapter in the Bible. အခန်းကြီး (သမ္မာကျမ်းစာ)။ *Mati kàru vshòm tut*.

'(The gospel of) Mathew chapter 3.' ရှင်မသဲ အခန်းကြီး ၃။

3. clf: classifier for sections (of road or journey), part. အပိုင်း အစ ကိုရည်ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။

Tiqut. 'One half.' တစ်ပိုင်း။

TV *n*: television. တီဗီ၊ ရုပ်မြင် သံကြား။ <Eng.

Tvchung *pn*: Thachung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvennm *pn*: Thaennam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tví *v.i*. ~ *v.t*: roll something down. လှိုင့်

တယ်။ *Vtvl*. 'Unintentionally roll.' လှိုင့်

နေတယ်။ *Tvíshìe*. 'Roll oneself (intentionally).'

လူးလှိုင့် နေတယ်။ *Shóngdòm*

lòng tvìòe. 'I am rolling a log.' သစ်တုံးကို

ကျွန်တော် လှိုင့်နေတယ်။

□ **tál** *v.t*: third person singular form of tví.

□ **tvíshì** *v.i*: roll oneself. လူးလှိုင့်တယ်။

Vsìng tiqè àngnò àng tvíshìe.

'Someone is rolling himself.' လူ တစ်

ယောက် သူ့ပါသာ သူ လူးလှိုင့် နေတယ်။

Tvla *pn*: Thala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvlá *n*: musk deer, river deer. ကတိုးကောင်။

[It lives high in the mountains, about the size of a dog.]

□ **tvlá laqshúm** *n*: musk. ကတိုးကောင်

ဝမ်းဗိုက် အောက်ရှိ အဆီ ခဲ။ |'musk deer'

+ 'musk'|

Tvlá *pn*: Thala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvlanv̀m *pn*: Thalanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvlang *pn*: Thalang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvle₁ *v.t*: 1. hand over, exchange. လဲလှယ် တယ်၊ လက်ဆင့် ကမ်းတယ်၊ လွှဲပြောင်းတယ်။

Kédan tvleòe. '(He) is handing over the

pencil to someone.' ခဲတံကို လက်ဆင့် ကမ်း

တယ်။ *Bèlaq tvlekéshìe*. '(We) exchange

the shirts.' အင်္ကျီ လဲလှယ် ကြတယ်။ **2.**

change over, delegate. လက်လွှဲတယ်၊ အလုပ်လွှဲတယ်။

tvle₂ *n*: marker which occurs after nominals to mark on behalf or instead of the N. အစား၊ ကိုယ်စား။ *Vpung tvle àngí wáàðe*. 'He is doing it on behalf of Aphong.' အဖုန် အစား သူ လုပ်ပေးတယ်။

☐ **tvle teq** *v.t*: revenge. ကလွဲစား ချေတယ်။ |'instead of' + 'give back'|

tvli *n*: crossbow. လေးမြား။

☐ **tvli gokòm** *n*: crossbow evolving nut. လေးကြိုး တင်တဲ့ အကွက်။ = tvli kòm

☐ **tvli kungshér** *n*: crossbow-arrow track. ဒူးလေးမှာ မြားတံ တင်တဲ့ မြောင်း။

☐ **tvli lashvp** *n*: kind of leaf used as sandpaper to smooth crossbows or arrows. မြားတံတွေ အချော တိုက်ရာမှာ သုံးတဲ့ သစ်ရွက် တစ် မျိုး။

☐ **tvli sheré** *n*: crossbow trigger. ဒူးလေး မောင်းခလုတ်။ |'crossbow' + 'trigger'|

☐ **tvli yer** *n*: crossbow-string. ဒူးလေးကြိုး။ |'crossbow' + 'string'|

☐ **tvlisýng** *n*: crossbow string retention nut. ဒူးလေးကြိုး ဆွဲရတဲ့ အတံ။

tvlíng *v.t*: change, translate. လဲတယ်၊ ဘာသာ ပြန်ဆိုတယ်။ *Ingvlik kà kèní Mìn kàsýng tvlíngòe*. 'Translate from English

to Burmese.' အင်္ဂလိပ်မှ မြန်မာသို့ ဘာသာ ပြန်တယ်။ = líng

tvlong *n*: hemp plant. လျှော်ပင် တစ်မျိုး။

Tvloq *pn*: Talo; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tvlòm *n*: bee. ပျားကြီး တစ်မျိုး။

Tvlòmzvng *pn*: Thaleumzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

tvlu₂ *n*: large edible mushroom (of any type). မှို။

tvlu₁ *adv*: ready to use. အဆင်သင့်။ *Tvlu íe*. 'Be ready to use.' အဆင်သင့် ဖြစ်တယ်။ *Tvlu wàð*. 'Make ready.' အဆင်သင့် ဖြစ်အောင် လုပ်ပါ။ *Tvlu ét má*. 'Are you ready?' အဆင်သင့် ဖြစ်ပြီလား။

Tvlòmzvng *pn*: Thalamzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvlíng *n*: post or log that lies between two cliffs connecting them. ချောက်ကမ်းပါး နှစ်ခု အကြား သွယ်တန်းနေတဲ့ သစ်တိုင် (သို့) သစ်ချောင်း။

Tvlíng *pn*: Talang; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

tùm₁ *onm* onomatopoeic adverb which appears with the verb búng. ချက်ချင်း။ *Tùm búng*. 'Leave right away.' ချက်ချင်း ထသွားတယ်။

tùm₂ *v.i*: sufficient. လောက်ငုံတယ်။ *Shóng tùm*. 'Got sufficient wood.' ထင်း

လုံလောက်တယ်။

tvmá *n:* arrow. မြားတံ။ *Tvmá vshòmdìm.* 'Three arrows.' မြားတံ သုံးချောင်း။

tvmà *n:* bamboo that grows below the snow mountain. ရေခဲတောင် တောင်ခြေရင်းမှာ ပေါက်တဲ့ ဝါး တစ်မျိုး။

□ **tvmàròng** *n:* long fence to make trap. ထောင်ချောက် ဆင်ရာတွင် ကာရံတဲ့ စည်းရိုး။

Tvmà *pn:* Tama; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tvmày *pn:* Thamai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmàydvm *pn:* Thamaidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmlaq *pn:* Thamlá; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvmò *n:* bird; hawk, eagle. စွန်၊ သိမ်း (ငှက်)။ [It is bigger than làngsøn.]

□ **tvmò langkíson** *n:* bird; hawk, falcon. သိမ်း (ငှက်) တစ်မျိုး။

□ **tvmò ngangngang** *adv:* going up like eagle soaring. ဆန်တတ်သည်။

□ **tvmòddòng** *n:* type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Tvmò *pn:* Thameu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tvmu *n:* duty or work. အခန်း၊ အလုပ်။ *Tvmu wae.* '(He) does his job.' အလုပ် လုပ်တယ်။

Rvmá tvmu bìnlì. 'Farming or agricultural work.' လယ်လုပ်တယ်။

□ **tvmu bìnlì** *n:* work. အလုပ်။

Tvmù *pn:* Thamu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmudvm *pn:* Thamudam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvmùm *n:* very long stick, used for picking fruit. တုတ် အရှည်ကြီး။

Tvmvng *pn:* Thamang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmvngsvng *pn:* Thamangsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvn ⇔ **tón** *n:* later, again, another. နောက်မှာ၊ တခြား အချိန်ကြမှ။ *T'yn wà l'ym íe.*

'I'll do it later.' နောက်မှ လုပ်မယ်။ *T'yn tiq p'n.* 'Another kind/item.' နောက်တစ်မျိုး။

T'yn laq v'hò:mì. 'I'll see you later.' နောက်မှ တွေ့ ကြမယ်။ *Tón tiqkà.* 'Another thing (to express).' နောက် တစ်ခွန်း။

= **tón**

tvnam *n:* mountain spirit. တောစောင့်၊ တောင်စောင့် နတ်။

Tvnaynvm *pn:* Thanainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvné *adv:* almost, nearly. ခါနီးနီး။ *Tvné v'jae.* 'Almost fall down.' ပြုတ်ကျခါ နီးနီး ဖြစ်တယ်။ *Tvné tiqsétiq shvlá ram* 'Almost

about the eleventh month.' ဆယ့်တစ်လ ဝန်းကျင်ခန့်မှာ။ |Preceds the verb it modifies. | [né can be reduplicated for emphasis.]

tvnè *n*: human (Màngrùng word). လူသား။ *Tvnè vđým*. 'Human plain.' လူ နေထိုင်တဲ့ လွင်ပြင်။

Tvniǹv̀m *pn*: Thaninam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvnø̀mzang *pn*: Thaneumzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvnøn *n*: Deodar cedar, wood of the gods. အဖိုးတန် ထင်ရှားပင် တစ်မျိုး။ *Nøng maq Mø̀løn Lizang S̀ingdúing rvgaq nø shvru tvnøn gvzá yoe* 'At our Sangdong land, Meuleum Lizang, there grows a lot of Deodar cedar.' ကျွန်တော်တို့ ဆန်ဒေါင်းတို့ ဌာနေ မိုလွန် လီဇင် ဒေသမှာ အဖိုးတန် ထင်ရှား ပင်ကြီးတွေ ပေါက်တယ်။

Tvnø̀ngǹv̀m *pn*: Thaneungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvnø̀t *n*: fine powder, flour. အမှုန့်။ = waqsi

□ **zongtvnø̀t** *n*: wheat flour. ဂျုံမှုန့်။

t̀vnshì ⇔ **vt̀vnshì** *v.i*: answer, reply, response, feedback. ပြန်ဖြေတယ်။

tvnu *v.t*: aim, point at. ချိန်ရွယ်တယ်။ လက်ညှိုး ထိုးတယ်။

□ **tvnugo** *loc.n*: north. မြောက်အရပ်။ |'to point' + 'head'| = tìbor

□ **tvnuni** *loc.n*: south. တောင်အရပ်။ |'to point' + 'tail'| = tìni

tvnùng *v.t*: initiate or lead to do something. ဦးဆောင် လုပ်ကိုင်တယ်။ *V̀m l̀v̀m dang nø shaqrémèlaí laq tvnùngò*. 'As for food, let the older women lead/take responsibility.' အချက် အပြုတ် အတွက် အမျိုး သမီးတွေ တာဝန် ယူကြပါစေ။

Tvnvm *pn*: Thanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvng, ⇔ **vtvng** **1. n**: outer edge. အဆုံး၊ အစွန်။ *Rvgaq gø vtvng ýingtaq àlì wí nø..*,

'We also live in the land that is the most remote...,' နယ်မြေကလည်း အစွန် ဆုံးမှာ နေလို့။ *Dvhàtvng*. 'The end of the dry season.' နွေရာသီ အကုန်ပိုင်း၊ နွေနှောင်း။

2. quant: superlative degree. အစွန်၊ အဆုံး။ *Shvlá vtvng lònq*. 'The best one.'

အကောင်းဆုံး ပစ္စည်း။ *Té vtvngpè*. 'The greatest one.' အကြီးဆုံး သူ။ *Shvlá vtvng laqtun rì*. 'The best clothes.' အကောင်းဆုံး အင်္ကျီတွေ။

□ **t̀vng** *2 loc.n*: outside, edge. အပြင်၊ အစွန်။ *Vt̀vng ýing rippè s̀ing ègòð*. 'Call the one who is at the edge.' အစွန်မှာ ရပ်နေတဲ့သူကို ခေါ်လိုက်ပါ။

□ **tvngpè** ⇔ **vtvngpe** *n.*: youngest person. အငယ်ဆုံး သူ၊ အစွန်ဆုံး လူ။ = nongtøm

tvng₂ *v.t.*: stop crying. အငို တိတ်တယ်။

□ **tang₁** *v.t.*: third person singular form of tvng.

tívng₁ ⇔ **vtívng** *v.i.*: return. နောက်ကြောင်း ပြန်လှည့်တယ်။ *Zùng sèng vtívngè.* 'Return to school.' ကျောင်းကို ပြန်လှည့် သွားတယ်။

tívng₃ *clf.*: classifier only for legs/feet, hands/arms (of living things) and other long items. ခြေချောင်း၊ လက်ချောင်း နဲ့ ရှည်လျား သွယ်လျှဲတဲ့ အရာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Wekvt vgwétívng nò vkàng mvl* 'The left foot (print) was a tiger's foot.' အဲဒီနောက် ဘယ်ဖက် ခြေချောင်းရဲ့ ခြေရာကတော့ ကျား ခြေရာ ဖြစ်တယ်။ *Kupè hí tiqtívng gvzà mǎshvla pà íe ló.* 'I think that man over there has problem with one of his legs.' ဟိုလူရဲ့ ခြေတစ်ချောင်းက မကောင်းသလိုပဲ။

tívng₁ ⇔ **vtívng** *v.t.*: **1.** take or give back. ပြန်ယူတယ်၊ ပြန်ပေးတယ်။ *Lèga bok vtívng bǎngǎ.* 'I took back the book.' စာအုပ် ပြန်ယူလိုက်တယ်။ **2.** talk back. ပြန်ပြောတယ်။ *Kà mvǎmí vtívngòè.* 'I talk (them) back with harsh words.' စကားလုံး အကြမ်းတွေနဲ့ ပြန်ပြောတယ်။

tívng₂ *clf.*: classifier for counting sugarcane and corn. ကြံချောင်း၊ ပြောင်းဖူး၊ လှံတံ စသည် ရည်လျားတဲ့ အရာတို့ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvgong tiqtívng.* 'One ear of corn.' ပြောင်းဖူး တစ်ဖူး။

tívng₃ *onm* onomatopoeic adverb which appears with the verb *dívng*. *Nǎttǎng svrari tívngdívng dvsǎp dvzǎqshì yàng.* 'Respected teachers tried hard to repair or fix completely.' ယုံကြည်လေးစားရတဲ့ ဆရာတွေ ဆုံးခန်း တိုင်အောင် ကြိုးစားပြီး ပြင်ဆင် ခဲ့ကြတယ်။

TvNgan *pn.*: Thangan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvngapvng *pn.*: Thangaphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tívngdùnggvìvm *pn.*: Tangdunggalam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tívngma *n.*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။ [Larger than tvmà bamboo.]

Tvngmvǎm *pn.*: Tangmagam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tívngngúl *n.*: measuring rod or staff. ကျူတံ၊ တိုင်းတာတဲ့ ပေတံ တစ်မျိုး (သို့) တောင်းဝှေး။

Tívngsvy *pn.*: Thangsai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvngti *pn.*: Tang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Tvngzøq *pn:* Thangzeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvnyawàng *pn:* Thanyawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tv₁ *v.t:* catch, arrest. ဖမ်းတယ်။ *Àng s'ng t'pké b'ò.* 'He was arrested.' သူ့ကို ဖမ်းမိတယ်။ *Nyaràgo d'ot t'pkee.* 'The cat catches mice.' ကြောင်က ကြွက်ကို ဖမ်းစားတယ်။

□ **tap₂** *v.t:* third person singular form of tvp.

tv₂ *v.t:* thresh (grain). (စပါး) လှေ့တယ်။ *Vb'ò t'pmdè.* 'I thresh paddy rice.' ကျွန်တော် စပါး လှေ့တယ်။

□ **tap₃** *v.t:* third person singular form of tvp.

tv₃ *v.i:* near, close to. အနီး အနား၊ ပူးပူး ကပ်ကပ်။ *Tvp íe.* 'It is very near/close.' တော်တော် နီးတယ်။ *Tvp wa èpanò.* 'Tie them all together.' ပူးပူး ကပ်ကပ် ချည်ပါ။

□ **tvptvp** *adv:* closely. နီးနီး ကပ်ကပ်။ *Tvptvp wae.* 'Do something closely.' နီးနီး ကပ်ကပ် လုပ်ဆောင်တယ်။ | Reduplication of tvp 'close'|

tv₄ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

□ **tv₄ vmin** *v.i:* expertise. ပိုင်နိုင် ကျွမ်းကျင်တယ်၊ လက်ယာ သေသပ် လှပတယ်။ | OMP + 'expert'|

□ **tv₄ vnvp** *v.i:* polite, courteous, look good. ကြည့်ကောင်းတယ်၊ ရှုကောင်းတယ်၊ သင့်လျော်တယ်။ *Tvp vnvp gwashìe.* 'Dress well.' ကြည့်ကောင်း ရှုကောင်း ဝတ်ဆင်ထားတယ်။ |OMP + 'beautiful'|

tv₄r *v.t:* cut something by one chop တစ်ချက်တည်းနဲ့ နှစ်ပိုင်း လွှင့်ထွက် သွားအောင် ဖြတ်တယ်။

□ **tar** *v.t:* first person singular form of tv₄r.

tv₄r ⇌ vt₄r *n:* edge, outside. အစွန်၊ အပြင်ဖက်။ = vt₄ng

tv₄rà *n:* 1. path, road, street, way. လမ်း။ *Tv₄rà tòngòe.* 'Build a road.' လမ်း ဖောက်တယ်။ 2. matter, affair, about. အကြောင်းအရာ။ *Vpè Mìwà móng vlyàngì tv₄rà sh'ndakngònong.* 'I will now talk about how my father used to live in China.' အခု ကျွန်တော် အဖေ တရုတ်ပြည်မှာ နေခဲ့တဲ့ အကြောင်းကို ပြောပြမယ်။

Tv₄ral *pn:* Tharal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tv₄raq *n:* azalea. တောင်ဇလပ်။ *Sci. Rhododendron arboretum.*

□ **tv₄raq d'vm** *n:* Azalea Plain. တောင်ဇလပ် ပန်း တွေပေါက်ရောက်တဲ့ လွင်ပြင်။

Tvrawang *pn:* Tharawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvre *n*: kidney. ကျောက်ကပ်။

tvрэ *n*: quiver. မြားတံ ထည့်တဲ့ ဗူး။

Tvrè *pn*: birth order name for the ninth born male. နဝမမြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

tvri₁ *v.i.* ~ *v.t*: turn something, make something go round in a circle, spin something (make it go itself, throw or push it). လှည့်တယ်။ *Tvrishie*. 'Turn (round & round), rotate, revolve.' လှည့်တယ်။

tvri₂ *n*: cane, rattan (vine-type plant). ကြိမ်။

□ **tvriší** *n*: rattan fruit. ကြိမ်သီး။

Tvrikung *pn*: Tharikhung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvriwànggòng *pn*: place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tvròl *pn*: birth order name for the ninth born male. နဝမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = Tvrè

tvróng *n*: pillar. တိုင်။ *Nàmaq gilàrépèlai tvróng wedíng chòm èwà daqnèng*. 'You men bring that numbers of pillars.' ခင်ဗျားတို့ ယောက်ျားတွေ တိုင် ဘယ်နှစ်လုံး ယူလာပါ။

Tvróngshám *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tvrøt *n*: bird; black-eared shirke babbler. စာကလေး (ငှက်)။

tvru₁ *n*: high mountain. မြင့်မားတဲ့ တောင်။

tvru₂ *v.i.* ~ *v.t*: be drunk. အရက်မူးတယ်။ *Àngmaq nò vm nò aq nò tvrushì nò, pòni pòni shvbyoshie wa*. 'They (spent their time) eating and drinking and getting themselves drunk, having fun all day all day long.' သူတို့ ကတော့ စားလိုက်၊ သောက်လိုက်၊ တနေကုန်ကုန် မူးရှူးပြီး နေကြတယ်။

Tvrùng *pn*: Tharung; one of the Rawang clans ရဝမ် လူမျိုး အနွယ် ဖြစ်တဲ့ မျိုးနွယ်စု တစ်စုရဲ့ အမည်။

Tvrungkøq *pn*: Tharungkheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvrvndvm *pn*: Tharandam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvrvng *n*: banyan tree. ညောင်ပင်။

Tvrvngdvm *pn*: Tharandam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvrvngkøq *pn*: Tharangkheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvrt *v.i*: thick (of anything). ထူတယ်။ *Gvzà tvt we lèga tiqbok vru yàngà*. '(He) wrote a very thick book.' စာအုပ် အထူကြီး တစ်အုပ်ကို (သူ) ရေးသားခဲ့တယ်။

Tvtar *pn*: Thathar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

TvUndvm *pn*: ThaUndam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvwa *n*: bamboo; generic name for any type of bamboo. ဝါး။

tvwá *n*: pitfall trap. ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။
Shvrì tíqgo tvwátaq wáapì. 'A deer was caught in the trap.' ဂျီ တစ်ကောင် ထောင်ချောက်မှာ မိနေတယ်။

tvwv̀n *n*: ice, snow. ရေခဲ။ *Shípxèrì nṵ vsh̀mshvlá mvhṵqṵ d'vngte tvwv̀n shìgùng l'vngpvng ramṵ wedṵ tíqzàng taq wa vle.* 'As for the yaks, until it reaches to the third month, (they) stay below the snow mountains only.' သာကင်တွေကတော့ ၃ လပိုင်း မရောက် မချင်း ရေခဲတောင်အောက်မှာပဲ နေတယ်။ *Tvwv̀n shìgùng y'vng vnyvme.* 'The snow mountain looks beautiful.' ရေခဲတောင် သာယာ လှပတယ်။

tvwvvt *n*: kind of trap set up to pierce the animal from side. ဘေးတစ်ဖက် တစ်ချက်မှ သားကောင်ကို ထိုးမိရန် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ထောင် ချောက်။

Tvyangǹvm *pn*: Thayangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvyay *pn*: Thayai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvyonggong *pn*: Thayaunggaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvyṭ *n*: plan, order. အစီစဉ်။

☐ **rvtṵ tvyṭ** *n*: program, time table. အစီအစဉ်၊ အချိန် ဇယား။

tvyṭ *n*: spiky bamboo type. အဆစ်မှာ ဆူးပေါက်တဲ့ ဝါးတစ်မျိုး။

U u

u dem: that, remote demonstrative pronoun. ဟို။ *U rvgaq s'ng die.* '(He) is going away.' ဟိုကို သွားတယ်။ = ku

□ **ú dem:** that over there. ဟိုးမှာ။ *Ú y'ng sa tiqgo runge.* 'Over there sits a bird.' ဟိုးမှာ ငှက် တစ်ကောင် ထိုင်နေတယ်။ = kú

ù n: plague. ကပ်ဘေး။ *Shiù (z'ònlì).* 'Deadly plague.' ကပ် ရောဂါ။

ùdong n: bird; peacock, peafowl. ဥဒေါင်း (ငှက်)။ <Bur.

uè onm onomatopoeic word; bird's singing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

Um pn: Um; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Úm pn: name given to a male born after several females or a female born after several males. သမီး တွေချည်း (သို့) သား တွေချည်း မွေးဖွား ပြီးနောက်မှ မွေးလာတဲ့ သား

(သို့) သမီးကို မည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။

Uma pn: Uma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Umón pn: Umeun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ungung onm onomatopoeic adverb; heartily. ရှိုက်ကြီး တစ်ငင် ငိုတဲ့ အခါမျိုးမှာ ကြိယာ ဝိသေသန အဖြစ် သုံးတယ်။ *Ungung dvdórshìe.* '(He) cried heartily.' ရှိုက်ကြီး တစ်ငင် ငိုတယ်။

up v.t: throw out (water). စွန့် ပစ်တယ်။ မှောက် သွန်တယ်။ *Shaqrépè shìmná rí nø kvntaq up b'á.* 'The elder man got angry and threw out the dish pot.' လူကြီး စိတ်ဆိုး ဒေါသ ထွက်ပြီး ဟင်းအိုးကို မှောက်သွန် လိုက်တယ်။

Uròng pn: Urong; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Urung pn: Urung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

V v

v- *prf.*: intransitivizing prefix. ကံလို ကြိယာ ကို ကံမလိုကြိယာ အဖြစ် ပြောင်းလဲ ပေးတဲ့ ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Vtvlē.* 'Roll down.' လှိုင့်တယ်။ *Vshvtne.* '(They) quarrel, fight.' သူတို့ ရန်ဖြစ်တယ်။

❑ **vdøm** *v.i.*: intransitive form of *døm* 'block up' အိုင်တယ်။ *Wezàng n`nn`n tì vdøme.* 'The water blocked up at the place always.' အဲဒီ နေရာလေး ရေ အမြဲတမ်း အိုင်နေတယ်။

❑ **vhap** *v.i.*: intransitive form of *hvp* 'place on'. တင်လျက် ရှိနေတယ်။

❑ **vle** *v.i.*: intransitive form of *le* 'pass over' ဖြတ်ကျော်၊ ကျော်လွန်တယ်။ *Vyángí vle ráshà.* 'We passed (the river) at noon.' မွန်းလွဲ ပိုင်းမှာ ဖြတ်ကျော် လာခဲ့တယ်။ *N`im vleē.* 'Sunset, the sun setting.' နေဝင်တယ်။ *L`øm vleē.* 'Pass by.' ဖြတ် ကျော်သွားတယ်။ |<le 'cross over'|

❑ **vlé** *v.i.*: pass, spend (pass) time. ကျော်ဖြတ် ရတယ်။ *Dvgú vléē, mèdini.* 'There is a river to pass by, don't

go.' ချောင်း ဖြတ်ကူးရလို့၊ မသွားပါနဲ့။
[Telling someone there is a river (water) to pass.]

❑ **vløp** *v.i.*: intransitive form of *løp* 'bury'.

❑ **vlvt** *v.i.*: intransitive form of *lv* 'apply or spread something'. ပြန့်ကျဲတယ်။ *Manishúri chàt vlvtne.* 'Little seeds from necklace are spreaded all over.' ပုတီးစေ့ လေးတွေ ပြန့်ကျဲနေတယ်။

❑ **vmaq** *v.i.*: intransitive form of *maq* 'extinguish'. ချုပ်ငြိမ်းတယ်။ (*Svmi*) *àngwawa vmaqe.* 'The fire extinguished (died out) by itself.' မီး အလိုလို ငြိမ်း သွားတယ်။

❑ **vngaq** *v.i.*: intransitive form of *ngaq*. လှဲကျ နေတယ်။ *Shóng tiqgùng tvray`ng vngaqe.* 'The tree has fallen down on the road.' လမ်းပေါ်မှာ သစ်ပင် တစ်ပင် လှဲကျနေတယ်။

❑ **vpang** *v.i.*: intransitive form of *pang*.

- ❑ **vpo** *v.i:* intransitive form of po 'change or turn into'. ပြောင်းလဲတယ်။
- ❑ **vpvt₁** *v.i:* intransitive form of pvt 'release'. လွတ်သွားတယ်။
- ❑ **vrøl** *v.i:* intransitive form of røl 'collapse or dismantle'. ပြိုကျတယ်။ | <røl|
- ❑ **vrùl₁** *v.i:* intransitive form of rùl 'wrestle'. နှပန်းလုံးတယ်။ *Vsìng vnígø vrùle.* 'Two people wrestle.' လူ နှစ်ယောက် နှပန်း လုံးကြတယ်။
- ❑ **vsip** *v.i:* intransitive form of sip 'make lower'. နိမ့်တယ်။ *Yachòm nø rvgùng vsipme.* 'The roof top of this house is low.' ဒီအိမ်ရဲ့ ခေါင်မိုးက နိမ့်တယ်။
- ❑ **vsør** *v.i:* intransitive form of sør 'pointed'. ချွန်တယ်။ *Tvwaè tiqgùng vsøre.* 'One bamboo is pointed.' ဝါးတစ်လုံး ချွန်နေတယ်။
- ❑ **vshin** *v.i:* intransitive form of shin 'spread'. ဖြန့်ကျဲ နေတယ်။
- ❑ **vshvt₁** *v.i:* intransitive form of shvt 'fight'. ရန်ဖြစ်တယ်။
- ❑ **vtøl** *v.i:* intransitive form of tøl 'grab'. လုယူတယ်။
- ❑ **vtung** *v.i:* intransitive form of tung 'fall down/collapse'. လှဲတယ်။ *Chòm vtunge.* 'House collapse.' အိမ် လဲပြို

တယ်။ |<tung|

- ❑ **vtvl** *v.i:* intransitive form of tvl 'roll something down. *Kula lóng tiqchìng vtvl daqì.* 'Look, a rock is falling down.' ဟိုမှာ ကျောက်တုံး တစ်တုံး လိုမှ်ကျ လာနေတယ်။
- ❑ **vyan** *v.i:* intransitive form of yan 'to place something long'. *Bøè tiqgo vyane.* 'There's a snake laying on the floor.' မြွေ တစ်ကောင် လဲလျောင်းနေတယ်။

v-₂ prf: first person possessive prefix.

ပထမလူ ပိုင်ဆိုင် ခြင်းပြု နာမ်ရှေ့ဆက်။

- ❑ **vkàng kin:** grandfather. အဘိုး။
Vkàng dvshá sìng tiqkvtkvt dvdmòe. 'Sometimes I think about my late grandfather.' တစ်ခါ တစ်လေ ကွယ်လွန်သွားတဲ့ ကျွန်တော့် အဘိုးကို သတိရတယ်။
Nvkàng 'Your grandfather.' သင့် အဘိုး။
Àngkàng 'Their/his/her grandfather.' သူ့ အဘိုး၊ ပိုင်ရှင်။
- ❑ **vpè n:** my father. ကျွန်တော့် အဖေ။
Vpè nø zìng svra íe. 'My father is a school teacher.' ကျွန်တော့် အဖေက ကျောင်းဆရာ တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်။
- ❑ **vsè n:** my child. ကျွန်တော့် သား၊သမီး။
Vsè Nin íe. 'This is my second daughter.' ဒါ ကျွန်တော့် ဒုတိယ သမီးပါ။
- ❑ **vsì n:** my grandmother. အဖွား။

v-3 prf: nominal prefix. နာမ်ပြု စကားလုံး
ရှေ့ဆက်။

□ **vkó** *n:* thief. သူခိုး။

□ **vnón₁** *n:* cooked. အကျက်။

□ **vngó** *n:* one who easily cries.
အမြဲတမ်း လိုလို ငိုသူ။ **Vngópè.** 'He who
cries.' Or 'The crier.' အမြဲ ငိုသူ။ အငို
လွယ်သူ။

□ **vshì** *n:* ghost, spirit. ဝိညာဉ်။ **Vshì**
sáng dvchópme. 'He is possessed by
spirit.' သူ နတ်ဆိုး စွဲတယ်။ | <shì 'to
die'. |

□ **vyá** *n:* liar, deceiver. လူလိမ်၊ လူညာ။

Vbøngdvm pn: Abeungdam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vbøp pn: Abeup; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vbør pn: Abeur; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vchan pn: Achan; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vchiya pn: Achiya; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vchvng pn: Achang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdang pn: Adang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdeng pn: Adeng; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdømdvm pn: Adeumdam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdvng pn: Adang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vdvngshì v.i: wear (hat). ပြင်ဆင်တယ်။
[This expression is used to mean
'wear a hat'.]

vedio n: video. ဗီတီရီ။

Vgròng pn: Agraung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vgú pn: Agu; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vgukyvng pn: Agukyang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **vhé₂** See the entry **hé**.

Vjon pn: Ajaun; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vjun pn: Ajun; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkè pn: Akhe; place name. နေရာ ဒေသ
တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vkong pn: Akhaung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkøm pn: Akheum; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkum pn: Akhum; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkun *pn:* Akhun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vl₁ **1.** *v.t:* say. ပြောတယ်။ *Ngaí vlòe.* 'I am telling him.' ကျွန်တော် ပြောနေတယ်။ **2.** *v.t:* tell. ပြောပြတယ်။ *Nypni vl lým laqí.* 'I will tell (him) tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် ပြောလိုက်မယ်။ **3.** *v.i:* call, name. ခေါ်တယ်၊ အမည် ပေးတယ်။ *Vlún vlòe.* 'I called him Alun.' ကျွန်တော် သူ့ကို အလွန်း လို့မှည့် ခေါ်တယ်။

☐ **al** *v.t:* third person singular form of *vl.* *Àngí gòp alòe.* 'He closes (something like a clamshell).' အဖုံး ပိတ်တယ်။

vl₂ *v.i:* exist, have, live (somewhere). ရှိ တယ်။

☐ **vl lúnshì** *v.i:* have comfortable life. အသင့် အတင့် လူနေမှု အဆင့် အတန်း နဲ့ နေနိုင်တယ်။ *Vpòng b`nli shvlá wa rvt àngmaq rvp nò vl lúnshìe.* 'Aphong's family have a proper living standard because he has a good job.' အဖုန်က အလုပ်ကောင်း ရထားလို့ သူ့ မိသားစုကို ကောင်းစွာ ထားနိုင်တယ်။ |'exist' + 'get' + R/M|

☐ **vl nàm** *v.i:* convenient to stay. နေ သာ ထိုင်သာ ရှိတယ်။ *vmbóngà ke wa vl`nàm`v`mà.* 'Only after eating I became comfortable.' စားပြီးမှပဲ သက် တောင့် သက်တာ ဖြစ်သွားတယ်။ |'exist' +

'comfortable'|

☐ **vl shvla** *v.i:* liveable. နေထိုင် စရာ ကောင်းတယ်။ *Putao rvgaq nò vs`ng vl shvla móng íe.* 'Putao areas is liveable.' ပူတာအို ဒေသက လူ နေထိုင်လို့ ကောင်းတယ်။ |'exist' + 'good'|

Vlávàng *pn:* Alawang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vlér`vtong *pn:* Aleramtong; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vletnvm *pn:* Aletnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vliqong *pn:* Aliaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vlvns`hì

vm₁ *n:* rice (paddy) (unhusked rice). စပါး။

☐ **vmdvbúng** *n:* seedling (rice). စပါး ပျိုးပင်။

☐ **vmp`v1** *n:* chaff, bran, wheat bran. စပါး ဖျင်းတယ်။ |'eat' + 'thing' + 'bran'|

☐ **vmsit** *n:* rice. ဆန်။

☐ **vmsh`vr** *n:* new rice. ကောက်သစ်။ *Vmsh`vr bóy.* 'New rice (harvest) festival.' ကောက်သစ် စားပွဲ။ |'paddy' + 'new'|

☐ **vmyò** *n:* rice for plantation. စပါး မျိုးစေ့။

vm₂ *v.i.*: eat (soft and watery foods, like rice). စားတယ်။ *Vm lvm aq lvm.* 'Things to eat and drink.' စားဖို့ သောက်ဖို့။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.|

☐ **ám** *v.t.*: third person singular of *vm*.
Vpongí vmpà tiqmvcheq mep`vng tiqmvcheq ámdè. 'Aphong is eating package after packages of rice.' အဖုန် ထမင်းကို တစ်ထုပ်ပြီး တစ်ထုပ် စားနေတယ်။

☐ **vm** *v.t.*: transitive form of *vm*.

☐ **vmgvm** *v.i.*: tasty. မြိန်တယ်။ |'eat' + 'tasty'|

☐ **vmò pà** *n.*: things to eat. စားစရာ။

☐ **vmrà** *n.*: place to eat. စားဖို့ နေရာ။
vmrà zang íè. 'This is a place to eat.' စားဖို့ နေရာ ဟုတ်တယ်။ |'eat' + NOM.place| [Thing to eat.]

○ **vm** See the entry **vm₂**

-vm *suff.*: 1. verbal suffix for marking movement away from speaker, recent past and benefactive. ပြောကြား သူ့ဆီကို လှုပ်ဆောင်မှု၊ ရွှေ့လျားမှု ရှိတာကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ 2. verbal suffix for marking benefactive of the V. အကျိုး တစ်ခုခု ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက် "*Nypni kèní chuámì*" *wa vrungge wa.* "(Let's start) to cultivate from

tomorrow", they said to each other.' နောက်နေ့ ကနေ စပြီး တောင်ယာ ခုတ်စားကြ ရအောင်လို့ တိုင်ပင်ကြတယ်။ *Àngd`vnggúng d`vngte nò rí`vmd`vng íe.* '(You) can carry a bagful (of fish) for your own benefit.' အိတ် တစ်လုံးစာ လောက်တော့ သယ် စားလို့ ရတယ်။

Vmerigan *n.*: American. အမေရိကန် လူမျိုး။ <Eng.

○ **vmíng dvjá** See the entry **míng**

○ **vmóla** See the entry **móla**

vmpà *n.*: cooked rice, food. အစား အစာ၊ ထမင်း။ |'eat' + 'thing'|

☐ **vmpà dvchit tì** *n.*: gruel, porridge. ထမင်း ရည်၊ ဆန်ပြုတ်။ |'ear' + 'thing' + 'cook until only liquid left' + 'water'|

☐ **vmpà kòt chòm** *n.*: kitchen. မီးဖိုခန်း။ |'eat' + 'thing' + 'cook' + 'house'|

☐ **waq`vmpà** *n.*: pig feed. ဝက်စာ။ |'pig' + 'food'|

Vmvt *pn.*: Amat; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

vn *v.t.*: pick, pluck. ခူးတယ်၊ ဆွတ်တယ်။
Mvnga vnè. 'I pick the mustard leaf.' ကျွန်တော် မုန်ညှင်း ခူးနေတယ်။

☐ **an** *v.t.*: third person singular form of *vn*. *Àngí mvnga anè.* 'He is picking

mustard leaves.' သူ မုန်ညင်း ခူးနေ တယ်။

Vnenggam pn: Anenggam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vno pn: Anau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vnòng pn: Anong; ; one of the major branches of Rawang tribe. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါး မျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Vnòng mvda pn: Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vnoq pn: Anau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vp v.t: hand over, submit. လွှဲပြောင်းတယ်၊ ပေးအပ်တယ်။ *B̀nli apm̀de.* '(I) hand over the responsibility (to someone).' လုပ်ငန်း စဉ်တွေ လွှဲအပ်တယ်။ *Vp̀ỳng g̀ms̀ng vpm̀de.* 'I submitted some money to my father.' ကျွန်တော် အဖေဆီ ပိုက်ဆံ တစ်ချို့ အပ်နှံတယ်။

□ **ap v.t:** third person singular form of vp.

-vp suff: verbal suffix for marking recent past; within a few days of the time of speaking. အတိတ် ဖြစ်ရပ်ပြ ကြိယာ နောက်ဆက်(ရက် အနည်းငယ် အမှား ဖြစ်ပျက်ခဲ့ တဲ့ အရာ တွေကို ဖော်ပြရာမှာ သုံးတယ်)။ *Nvmt̀mt̀i t̀eapm̀i.* 'The Namthum river got flooded.' နမ်ထမ်ချောင်း ရေကြီးပြီပဲ။

Waq̀s̀e`go gvza lvt̀eapm̀i, kap̀a shè`vmpsh̀a. The little pig has grown a lot, what did you feed (it)?' ဝက်ကလေး တော်တော် ကြီးပြီပဲ၊ ဘာတွေ ကျွေးခဲ့ သလဲ။

Vpvng pn: Apang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vrá é hurray; expression used as a cheering. သဘောတူ အားပေးထောက်ခံတဲ့ သဘောကို ဆောင်တဲ့ စကားလုံး။

Vrè pn: Are; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vrømdvm pn: Areumdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vrugang pn: Arugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsedang pn: Asedang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsèỳvngg̀ng̀n pn: Aseyanggung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vsimpong pn: Asimphaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsong pn: Asaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsøn pn: Aseun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsv̀ng pn: Asang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsvr pn: Asar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vshan *pn*: Ashan; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

vt *v.i*: **1.** run away. ထွက်ပြေးတယ်။ *Chòm yíng kèní vtshìe*. 'He is running away from home.' အိမ်မှ ထွက်ပြေးတယ်။ **2.** take someone away, elope. ခိုးပြေးတယ်။ *Svma vtndè*. 'I elope.' ကျွန်တော် မိန်းမ ခိုးပြေးတယ်။

□ **at₂** *v.t*: third person singular form of vt.

□ **vtshì** *v.i*: escape, run away from something. ထွက်ပြေးတယ်။

-vt *suff*: marker which occurs post verbally to mark directional, movement away from the speaker. ရွှေ့၊ ခွာမှုပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Èwàvtndè*. 'You bring it here.' ဒီကို ယူလာခဲ့ပါ။ *Svrapè nàmaqchòm nvpni divtne*. 'The teacher will come to your house tomorrow.' ဆရာကြီး ခင်ဗျား အိမ်ကို မနက်ဖြန် ရောက်လာ လိမ့်မယ်။ = ra

○ **vtang** See the entry **tang**.

Vtin *pn*: Athin; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vwe *pn*: Awe; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vwiqwàng *pn*: Awiwang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **vwøn** See the entry **wøn**

Vwvl *pn*: Awal; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vyøgang *pn*: Ayeugang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vyøkung *pn*: Ayeukhung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vzeq *pn*: Aze; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vzèr *pn*: Azer; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ
နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

Vzí *pn*: Azi; older term for Zaiwa. ဇိုင်ဝါး
လူမျိုးကို ခေါ်တဲ့ အသုံး အနှုန်း။

Vziq *pn*: Azi; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

vzø *n*: merit dance. မနော အက။

□ **vzølìm** *n*: merit dance, Manaw
dance. မနောအက ကတယ်။

Vzudvng *pn*: Azudang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

W w

wa₁ *v.i.*: **1. say.** ဆိုတယ်၊ ပြောတယ်။ *"Døng range" wae.* '(He) said, "I am coming".' လာခဲ့မယ်လို့ သူပြောတယ်။ *"Ngà laqdi" wae.* 'He says "I should go".' ကျွန်တော်ကို လာခဲ့လို့ ပြောတယ်။ **2. call, name.** ခေါ်တယ်၊ အမည် ပေးတယ်။ *Vtøp wapìn nø vsìng dypvt gvzá vjù vle.* 'What is called Atheup is good for the people.' အထွပ် (Atheup) က လူ့အတွက် အကျိုးရှိတယ်။ *Weyíng kèní Jùngkang wa we tiqè shìng yàngì.* 'And then, a person called Dungpu Kyungkang became popular.' အဲဒီ နောက်မှာ ဂျုံခန် လို့ ခေါ်တဲ့လူ နာမည်ကျော်ကြားခဲ့တယ်။ **3. do, work.** လုပ်တယ်။ *Yamvrìngrì nø rvmá tvmu bìnli wae.* 'People from this village do cultivation.' ဒီရွာက ရွာသူ၊ သားတွေ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကြတယ်။ |Changes to a low tone when followed by -ò, -ì, and -à. |

□ **wà₁** *v.t.*: **1. do, make.** လုပ်တယ်။ *Shóng wàdè.* '(He) is gathering firewood.' သူ ထင်း ခွေနေတယ်။ **2. say.** ပြောဆိုတယ်။ *Vzò lìm we tvrà màbóng wài ká nø yadø íe.* 'The reason we say

azeu-dance is not the same is like this.' အဇီးလမ် အက မတူ ကွဲပြားတယ်လို့ ဆိုရတဲ့ အကြောင်းက ဒီလို ဟုတ်တယ်။

□ **wani** *conj.*: then, when. ဆိုရင်။

wa₂ *part.*: marker which occurs after nominals to mark exclusiveness; only, always of the N. သာ၊ ပဲ။ *Shøwa zae.* 'It is always raining.' တစ်ချိန်လုံး မိုးချည်း ရွာတယ်။ *Tiqch'òmngùng wa mví wí nø..,* 'As it was not only one branch or clan...,' မိသားစု တစ်စုပဲ မဟုတ်လို့၊ *Tiqnóng wa èlòng bòshà ke má.* 'After only one year of studying?' တစ်နှစ်ပဲ နေပြီးတဲ့ အခါမှာလား။ *Mìwà móng Kúnming yíngø vnìshvlá wa òl yìngshà.* 'We lived in Kunming, China, only two months.' တစ်ရက်ပြည် ခွန်းမင်မှာ ၂လ ပဲ နေခဲ့တယ်။

Wa *pn.*: Wa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wá₁ *v.i.*: be caught in a trap or lie. (ကျော့ကွင်းမှာ) ဖမ်းမိတယ်။ *Shvrì tiqgo tvwá taq wáapmì.* 'One deer was caught in the trap.' သမင် တစ်ကောင် ကျော့ကွင်းမှာ မိထားတယ်။

wá₂ *dem*: other, the one over there.
 တခြား။ *Wápè*. 'Other (male) person.'
 အခြား တစ်ယောက်။ *Wáyíng*. 'Other
 place.' အခြား တစ်နေရာ။ *Wákaq*. 'Other
 side.' တစ်ခြား ဖက်ခြမ်း။

□ **wápè yapè** *n*: anyone. ဘယ်သူ
 ဖြစ်ဖြစ်။

○ **wà**, See the entry **wa₁**

wà₂ *v.t*: bring. ဒီကို ယူလာပါ။ *Kunggòm*
èwàatnò. 'Bring the plate here.' ပန်းကန်
 ကို ဒီ ယူလာခဲ့ပါ။

wà₃ ⇌ **vwà** *n*: bambusa maculta. ဝါး။

□ **wàka** *n*: bamboo stick. ဝါးခြမ်း။

□ **waqrà** *n*: bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

□ **wàsà** *n*: gracilis bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။
Sci. bambusa textilis.

□ **wàsàng** *n*: glossy bamboo. ဝါးနက်။

□ **wvlà pèng** *n*: bamboo tube.
 ဝါးကျည်တောက် တစ်မျိုး။ <Mangrung
 dialect.

□ **wvéné** *pn*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

Wádaq *pn*: Wada; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wadø ⇌ **vwadø** *adv*: aimless, nonsense,
 without purpose. အလကား၊ အလဟဿ၊
 ဦးတည်ချက် မရှိ။ *Vwadø rvtø mèdèsóm ni*.
 'Dont waste time without purpose.'
 အချိန် အလကား မဖြုန်းနဲ့။

□ **wawadø** ⇌ **vwawadø** *adv*:
 nonsense, with no particular
 purpose. အလကား၊ လျှောက် ပြောတယ်။
Vwawa dø vjoshie. 'He is talking
 nonsense.' သူ လျှောက်ပြောတယ်။ [Also
 wadø; always followed by dø.]

wàkà *n*: type of edible leaf. ဟင်းရွက် တစ်
 မျိုး။

Wakaq *pn*: Wakha; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

○ **wal** See the entry **wvl₂**

○ **wál** See the entry **wvl₁**

Wala *pn*: Wala; Rawang surname. ရဝမ်
 မိသားစု အမျိုး အမည်။

walì wala *quant*: all people. လူအပေါင်း၊
 လူမျိုး တကာ၊ သိုက်သိုက် မြိုက်မြိုက်။

wamà *n*: big village. ရွာမကြီး၊ ရွာကြီး။ *Ziwón*
wamà lypat pvngwàsé nóng íámì. 'The
 age of Zion village has reached 50
 years.' ဇီးအွန် ကျေးရွာ တည်ထောင်တာ နှစ်
 ၅၀ ရှိပြီ။

wàmùn *quant*: all the multitude. လူအ
 ပေါင်း။

□ **wàmùn wàyá** *n*: multitude.
 အမြောက် အများ။

wàmut *n*: be many, multitude. အမြောက်
 အများ။ *Vpθì we gàmzø gàmnaq shaqré*
shaqtvng sholaq gilà wàmut m'rdìng
riplùnò nø toqshì lún rvt l'ngcha dvm'ín

Gvray àng nò ishòt igìn laqyldvr. 'Let the creator God be blessed as I get this chance to stand up and speak before respectful wealthy people and also elders and young people.' လေးစားရတဲ့ လူ ချမ်းသာတွေ၊ လူကြီးတွေနဲ့ လူငယ် အများကြီး ရှေ့မှာ မတ်တပ်ရပ် စကား ပြောခွင့် ရလို့ အချိန် နာရီ ဖန်ဆင်းရှင် ဘုရားသခင် ဘုန်းကြီး ပါစေ။

wàmwàm *adv:* dawn bright. မိုးလင်း လှလှ အချိန်ကို ဆိုတယ်။ *Wàmwàm gáe.* 'It is dawn.' မိုးလင်း လှပြီ။

○ **wan** See the entry **wvn**

wan wa *onm* short appearance. ရုတ်တရက် ပေါ်လာတယ်။ *Wan wasè òrài.* 'He came for a quick visit.' ခဏ လာ တယ်။ = gwan

wang *v.t:* encircle. ဝိုင်းရံတယ်။ *Vkópè vlwáng sìnq wangòe.* 'They encircle the compound where there is a thief.' သူ့ခိုး ရှိတဲ့ ခြံဝင်းကို ဝိုင်းရံကြတယ်။

wáng *n:* 1. fence around garden. စည်းရိုး။ *Wáng hvmsiè.* 'Construct a fence.' ခြံ စည်းရိုး ကာတယ်။ 2. garden. ခြံ။ *Vpè wáng sìnq diámì.* 'Father has left for the garden.' အဖေ ခြံကို သွားလိုက်ပြီ။ *Wáng tiqwáng* 'One garden.' ခြံ တစ်ခြံ။

wàng 1. *n:* river, water. ရေချောင်း၊ မြစ်။ *Wàngbo mongsè.* 'A person from upper river.' မြစ်ညှာ အရပ်က လူ။ 2. *clf:* classifier for counting numbers of

ivers or streams. မြစ်ချောင်း တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tì tiqwàng vyøe.* 'One river flows.' ရေ ချောင်း တစ်ချောင်း စီးဆင်းနေတယ်။

□ **wàngbor** ⇔ **wàngbo** *n:* head waters. မြစ်ဖျား။

□ **wàngdùng** *n:* ridge. လွင်ပြင် ချိုင့်ဝှမ်း၊ မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ = *dvb̀̀ng*

Wanghøm *pn:* Wangheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wangkeng *pn:* Wangkheng; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wangkimmvm *pn:* Wangkhimnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wangkøm *pn:* Wangkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wangkwi *n:* kind of snake. မြွေ တစ်မျိုး။ = *wànghwí, kangkwí*

Wangrvm *pn:* Wangram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wàngsáng naqja *n:* bird; little fork tail. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

wàngsè *n:* human. လူသား။ |<*s̀̀ngzà wàngsè.*|

Wàngs̀̀vn *pn:* Wangsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wàngv́n *n:* 1. very old. အိုတယ်။ 2. elder. လူကြီး။ *Vshaq wàngv́nri luqe.* 'Most are

waqpà *n*: taro. ပိန်းဥ။ ['pig' + '?']

□ **waqpà rvmá** *n*: taro hill or field.
ပိန်းဥခင်း။

□ **waqpàshí** *n*: small taro.

□ **waqpàyò** *n*: taro crop.

waqpú *n*: ashes. ငြာ။

□ **waqpú rínvng** *n*: edible leaf. စားလို့
ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

○ **waqrà** See the entry **wà**₃

waqsì *n*: husk. ဖွဲ။

□ **waqsì tvnøt** *n*: bran. ဖွဲနံ။

Waqwv́n *pn*: Wawan; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **war** See the entry **wvr**₁

wàr₁ *n*: yellow. အဝါ။

wàr₂ *v.i*: fire heat. မီးအရှိန်။

Wara *pn*: Wara; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

wat₁ ⇔ **vwat** *v.t*: wave, swing (like tail)
ခတ်တယ်။

wat₂ *onm* onomatopoeic adverb; the
sound of quick swing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
ဝိသေသန။ *Nigungòng wat wàràt kv́t jaq
tapmò*. 'When the (tiger) swung its tail
(to where he was) he swiftly caught
it.' ကျားအမြီး လှုပ်လာတဲ့ အခါ ဆုပ်ဖမ်း လိုက်
တယ်။

Waynvns̀v̀n *pn*: Wainansan; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

we₁ *dem*: that; distal demonstrative. အဲ
ဒါ။

□ **wedang wedang** *n*: individual
way. တလမ်းစီ၊ သီးသန့်စီ။

□ **wedø írvt nò** *conj*: as it is the
case, as it is in that manner. အဲဒီလို
ဖြစ်လို့။

□ **wedøni** *adv*: just like that. အဲဒီလို။

□ **wekvt** *adv*: during that time, and
then. အဲဒီ အခါ၊ အဲဒီ အချိန်မှာ။

□ **welòng welòng** *n*: each, every.
တစ်ခုစီ၊ တစ်ခုချင်း စီ။ [lòng can be
replaced by other classifiers.]

□ **wervt** *conj*: therefore. ထို့ကြောင့်။

□ **weyvng** *dem*: there. ဟိုမှာ။

we₂ *part*: nominalizer, relativizer. ကြိယာ
ကို နာမ်ပြု စကားလုံး။ *Shøn we kà*. 'The
spoken word.' ပြောတဲ့ စကား။ *Di we tvrà*.
'The road to go.' သွားရတဲ့ လမ်း။

□ **wí** *part*: contraction of **we** + **í** = **wí**;
because of, as it is the case. လို့၊
သောကြောင့်၊ သာလျှင်။ *Svrapè gvzà za
wí dí mvlúnvtnò*. 'The teacher is not
able to come because he is really
sick.' ဆရာကြီးက အရမ်း ဖျားလို့ မလာနိုင်
ဘူး။

we₃ ⇔ **vwe** *n*: kind of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

wé₁ *v.t*: eat; such as eating corn and
seeds. စားတယ်၊ ပြောင်းဖူးစေ့ လိုမျိုး အစေ့
တွေကို စားတာကို ဆိုတယ်။ *Lvgong dvpoq*

èwéránǝngé. 'Come and eat pop corn.'

ပြောင်းဖူး ဖောက် လာစားကြ ပါအုံး။ = *yøq*

wé₂ *adv:* Hey! ဟေ့။ *Wé kàpà èwàdò lé.* 'Hey, what are you doing?' ဟေ့ ဘာလုပ်နေတာလဲ။

welè *adv:* of course. ဟုတ်တောပေါ့။

wenin *pn:* Wenin; kind of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

wenvng *n:* mutauk bamboo. ဝါးသုဉ်း တစ်မျိုးရဲ့ အသီး။

weqké *v.t:* fed up. အီတယ်။

□ **weqweq wa** *adv:* fed up after eating oily food. အဆီ အဆိမ့် ပါတဲ့ အစား အစာတွေ စားပြီး မအီ မသာ ဖြစ်တယ်။

wiza *n:* visa. ဗီဇာ။ <Eng.

wøn ⇔ **vwøn** *n:* coral jewellery. သန္တာကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော အလှဆင် ရတနာ။

wøt *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vwíng* 'return'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသနာ။ = *wvt*

wù ⇔ **vwù** *v.t:* take someone around, roaming around. လျှောက်ခေါ် သွားတယ်၊ အလည် အပတ် သွားတယ်။

□ **wúshì** ⇔ **vwúshì** *v.i:* roam. လျှောက်သွားတယ်။ *Lega màròshì pònini vwúshìe.* 'He roams the whole day without studying his lessons.' စာ မကျက်ပဲ တစ်နေ့လုံး လျှောက်သွားတယ်။

wùlaq *n:* trade, buying and selling. ကုန်ပစ္စည်း။

□ **wùlaq dvrè** *n:* goods, merchandise. ရောင်းကုန် ပစ္စည်း။ |'trade' + 'things'|

□ **wùlaq wa** *v.i:* do/be in business, buying and selling. ကုန်ကူးတယ်။ |'trade' + 'to do'|

□ **wùlaq wa vsvng** *n:* merchant. ကုန်တယ်။ |'trade' + 'to do' + 'person'|

Wuli *pn:* Wuli; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

wun *v.t:* scatter (seeds). ကြဲတယ်။ *Vbø wunðe.* '(He) is scattering paddy.' သူစပါး ကြဲတယ်။

Wuning *pn:* Wuning; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wúning *pn:* Wuning; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Wungbøm *pn:* Wungbeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wur *n:* hand, arm. လက်။ *Wur hángshìe.* '(He) is raising his hand.' သူ လက်မြှောက်တယ်။

□ **wurchíng** *clf:* classifier for a palmful of something. လက် တစ်ခုပဲစာ။

□ **wurdúng bèlaq** *n:* long-sleeve garment. အင်ကျီ လက်တို။ |'hand' + ?

- + 'upper garments'|
- ☐ **wurđvchøp** *n*: ring. လက်စွပ်။
|'hand' + CAUS + 'put on'|
- ☐ **wurđvzøm** *v.t*: marry. လက်ထပ်
တယ်။
- ☐ **wurgvzvmshì** *v.i*: gesticulate. လိင်
အင်္ဂါကို ဆော့ကစားတယ်။ |'hand' + 'do
something leisurely' + R/M marker|
- ☐ **wurhàm** *n*: finger. လက်ချောင်း
ကလေး။
- ☐ **wurhàm chòngmø** *n*: banana
(long and thin, green) ငှက်ပျောသီး။
|'finger' + 'banana'|
- ☐ **wurkup** *n*: back of the hand;
opisthenar. လက်ဖမိုး။
- ☐ **wurmèhàm** *n*: thumb. လက်မ။
|'hand' + AUG + CLF.finger|
- ☐ **wurmvđøng mètáng** *n*: thumb.
လက်မ။ |'hand' + 'core' + AUG +
CLF.finger|
- ☐ **wurmvđøp** *n*: fist. လက်ဆုပ်။ |'hand'
+ 'to make a fist, close hand,
handful'|
- ☐ **wurpà** *n*: palm of hand. လက်ဖဝါး။
- ☐ **wurpøt** *n*: elbow. တံတောင်ဆစ်။
|'hand' + 'elbow/knee joint'|
- ☐ **wursè hàmm** *n*: little finger, pinky.
လက်သန်း။ |'hand' + DIM +
CLF.finger|

- ☐ **wursè táng** *n*: pinky, little finger.
လက်သန်း။ |'hand' + 'little/child' +
CLF.leg/hand|
- ☐ **wursiq** *n*: elbow, wrist. လက်ဆစ်။
|'hand' + 'joint'|
- ☐ **wursu** *n*: generous hand. ရက်ရောတဲ့
လက်။ *Vmè nø wursu íe*. 'My mother is
generous in giving.' ကျွန်တော် မိခင်က
အပေး အကမ်းမှာ ရက်ရောတယ်။
- ☐ **wur yvnggúng** *n*: long sleeve.
လက် ရှည် အင်္ကျီ။
- ☐ **wurzóm** *n*: grip, handle. လက်ကိုင်။
|'hand' + <zøm 'hold'|
- ☐ **wurzú gønpaq** *n*: bribe, gift,
present. တစ်စုံစီ: လက်ဆောင်။
- wurdi** *n*: axe. ပုဆိန်။
- Wurùng pn**: Wurung; a mountain name
တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။
- **wurzú gønpaq** See the entry **wur**
- wut₁** *n*: brick. ဒုတ်ခဲ။ <Jp.
- wut₂** *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verb *vwíng* 'return'. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသန။ = *wøt*
- **wv₁** See the entry **wv₁**
- wv₁** ⇔ **vwv₁** *v.t*: clear weeds. ပေါင်းရှင်း
တယ်။ *Nìmsì tìng vwv₁lòe*. 'I am clear the
weeds off around the plant.' သစ်သီးပင်
ကို မြေဖို့ ပေါင်းဆွ ပေးတယ်။

□ **wal** *v.t.*: third person singular form of wvl.

ẁ̀l₁ ⇔ **vẁ̀l 1.** *v.t.*: distribute, divide. ဝေငှတယ်၊ ခွဲဝေတယ်၊ ပိုင်းဖြတ်တယ်။ *Sha tiqgo shvtké b́òè kèní n̄o tiqmv̀̀rìngmaqí vẁ̀l̀̀kèòe.* 'If one animal got killed it is distributed to the whole village.' သားကောင် တစ်ကောင် သတ်နိုင်ခဲ့ရင် တစ်ရွာလုံး ဝေငှ စားသောက်ကြတယ်။ **2. clf:** classifier for counting numbers of portions. အပိုင်း၊ အပိုင်း အခြား ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vsh̀̀m̀̀ẁ̀l̀̀ kèní tiqẁ̀l̀̀ èlvngsh̀̀i b̄.* 'You may take one third of (it).' သုံးပုံ ကနေ တစ်ပုံကို ယူသွားပါ။

□ **wál** ⇔ **vwál** *v.t.*: third person singular form of ẁ̀l.

□ **wvl₁** *clf:* classifier for counting sections. အပိုင်း အခြားတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Íwe tiqvwvl ñ̄ n̄ mvshád̄.* 'However, some people didn't know.' ဒါပေမဲ့ တစ်ချို့ လူတွေကတော့ မသိကြဘူး။

ẁ̀l₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vpo 'turn upside down'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Mvgàmré ẁ̀l vpo yàngì.* '(He) suddenly turned into a rich person.' နေ့တွင်းချင်း လူ ချမ်းသာ အဖြစ် ပြောင်းလဲ သွားခဲ့တယ်။

wvleq *adv:* shows surprise. အမယ်၊ အလိုလေး။ *Wvleq kayíng kí ètà dára` lè.*

'Hey! where did you hear that?' အလိုလေး၊ ဘယ်ကနေ ကြားခဲ့တာလဲ။

wvm *v.t.*: close or cover up. ပိတ်တယ်၊ ဖုံးတယ်။

□ **wam** *v.t.*: third person singular form of wvm. *Taqch̀̀ng èwamò.* 'Close the lid.' အိုး အဖုံးပိတ်ပါ။

ẁ̀vm *v.i:* love, like. ကြိုက်၊ နှစ်သက်တယ်။ *S̀̀m̀̀rèrì n̄o v̀̀dipra l̀̀ng s̀̀ng mvẁ̀msh̀̀i.* 'Children hate to be beaten.' ကလေးတွေက အရိုက်ခံ ရတာကို မကြိုက်ကြပါ။

ẁ̀vm *n:* clay. မြေစီ၊ အုတ်ဖုတ်ရန် (သို့) အိုးလုပ် နိုင်တဲ့ မြေစီ။

□ **ẁ̀vmjip** *n:* brick. အုတ်ခဲ။

wvn *v.t.*: buy. ဝယ်တယ်။

□ **wan** *v.t.*: third person singular form of wvn.

ẁ̀vn ⇔ **vẁ̀vn** *v.t.*: separate. ခွဲခြားတယ်။

ẁ̀ng₁ ⇔ **vẁ̀ng** *v.t.*: **1.** send back, cause to return to where (it/they) came from. ပြန်ပို့တယ်။ **2.** U turn. ပြန်လှည့်တယ်။

□ **ẁ̀ngsh̀̀i** ⇔ **vẁ̀ngsh̀̀i** *v.i:* **1.** return (go back to where one came from). အစပြုတဲ့ နေရာကို ပြန် လှည့်တယ်။ **2.** repent from sin. အပြစ် ကနေ နောင် တရတယ်၊ လမ်းမှားကနေ ပြန်လှည့် လာတယ်။

ẁ̀ng₂ *n:* paternal uncle; father's older or younger brother, mother's older or

younger sisters' husband.' ဘကြီး (သို့) ဘလေး (ဖခင်ရဲ့ အစ်ကို(သို့)ညီ)၊ ဦးကြီး၊ ဦးလေး (မိခင်ရဲ့ အမ၊ ညီမ ရဲ့ ခင်ပွန်း)။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, ùng-.

wv̀ng₃ *v.t.*: first person singular form of wa; combination of wà + -ng =wv̀ng (the vowel shift a>v).

wv̀ngzà *n.*: other kind of people, foreigner. လူမျိုးခြား၊ တိုင်းတစ်ပါးသား။ *Wv̀ngzà m̀ng s̀ng Rvwàng rì denila gvzà loe.* 'These days, many Rawang are migrating to foreign lands.' အခုတစ်လော ရဝမ်တွေ အများကြီး တိုင်း တစ်ပါးကို ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြတယ်။

wvp *v.t.*: **1.** throw, hurl, shoot (an arrow). ပစ်တယ်။ *Tvmái wapm̀de.* 'He is shooting with an arrow.' သူ မြားနဲ့ ပစ်တယ်။ **2.** shoot. ပစ်တယ်။ *Nga wvpm̀de.* 'I shoot fish (with a cross bow).' ကျွန်တော် ငါး ပစ်တယ်။

□ **wap** *v.t.*: third person singular form of wvp.

wvr₁ *v.t.*: burn, make fire. မီးရှို့တယ်။

□ **war** *v.t.*: third person singular form of wvr.

□ **wvrshóng** *n.*: firewood. ထင်း။ |'burn' + 'wood/tree'

wvr₂ ⇔ **vwvr** *n.*: bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

wvranda *n.*: verandah, balcony. ဝရန်တာ၊ လေသာဆောင်။ <Eng. 'verandah'

Wvrđvm *pn.*: Wardam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

wvre *n.*: giant bamboo. ဝါးဘိုးဝါး။ *Sci. Dendrocalamus giganteus*

wv̀rma *n.*: axe. ပေါက်ဆိန်။ <Mangrung dialect.

wvt₁ **1.** *v.i.*: blossom. (ပန်း) ပွင့်တယ်။ *Mvngarì wvtnapm̀i.* 'The mustard plants have bloomed.' မုန်ညှင်းတွေ ပွင့်ကုန်ပြီ။ **2.** *clf.*: classifier for counting numbers of flowers. အပွင့် တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။

wvt₂ *v.t.*: tear, make hole. သစ်တုံး တွေကို ဆွဲ နိုင်ရန် သစ်လုံး တစ်ဖက် ထိပ်မှာ အပေါက် ဖောက် ခြင်းကို ဆိုတယ်။

wvt₃ ⇔ **vwvt** *n.*: glass. မှန်။

□ **wvtb̀vngkà** *n.*: window. မှန်ပြတင်းပေါက်။

wvt₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb vwvng 'return'. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Wvt vwvngshie.* 'Suddenly, (he) turns back.' လှည့်ပြန်တယ်။ = wut, wøt

wvyè *adv.*: right! used after a repeated utterance (other person didn't hear clearly). အော်၊ ဟုတ်ကော ဟုတ်ရဲ့လား။ သရော် လှောင်ပြောင်တဲ့ အခါ သုံးတယ်။ *Íe wvyè!* 'I said it is like that.' ဟုတ်တယ် ဟုတ်။

Y y

ya₁ *dem*: this; here. ဤ၊ ဒီ။ = a

☐ **yadø laqí daq** *n*: an equavilent expression of Amen in Christian prayer. Literally, it means 'may it comes true.' အာမင်၊ ခရစ်ယာန် ဆုတောင်း အဆုံးတွင် ပြောဆိုသည့် စကားလုံး။

☐ **yakvt** ⇔ **akvt₂** *n*: now, at this poin in time. အခု။

☐ **yanila** *n*: these days. အခု ရက်ပိုင်း။
Yanila nø chòm yíng wa ngaqshònge.
'These days I simply stay home.' ဒီ ရက်ပိုင်း အတွင်းတော့ ကျွန်တော် အိမ်မှာပဲ နေတယ်။

☐ **yaram** *dem*: about this high/level. ဒီလောက်၊ ဒီအဆင့် လောက်။

☐ **yarì** *dem*: these things, these people. ဒါတွေ။

☐ **yayíng** *dem*: here; at this place. ဒီမှာ။

ya₂ ⇔ **vya₁** *n*: giant honey bees. ယုး။ Sci.
Apis Laboriosa.

ya₃ ⇔ **vya₂** *n*: rank. အဆင့်။ <Bur.

ya₄ *n*: (drugs) addict; formative in noun compounds. (ဘိန်း) စား၊ အရက် သမား။
Nòya. 'Alcoholic.' အရက်သမား။ *Ganiya.* 'Opium addict.' ဘိန်းစား။

Ya pn: Ya; Rawang surname. ရုမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yá₁ *v.i*: have free space. နေရာ အားလပ် တယ်။ *Ngàmaq chòm yáe.* 'Our house has free space.' ကျွန်တော်တို့ အိမ် အား တယ်။

yá₂ *clf*: hundred. ရာဂဏန်း။ *Vsìng pvngwàyá gò.* 'Five hundred people.' လူ အယောက် ခြောက်ရာ။ <Bur.

yà₁ ⇔ **vyà₂** *v.i*: **1.** say. လိမ်ညာ တယ်။ *Dongrange vyà rvt sangòe.* '(He) said he would come, so I am waiting for (him).' သူလာမယ် ဆိုလို့ စောင့်နေတာ။ **2.** lie. လိမ် ပြောတယ်။ *Mà'ímshaq íwe ýmd'irà wa vyàe.* 'Though he has not eaten he lied and said that he had eaten.' မစားရသေး ပေမဲ့ စားပြီး ပြီလို့ ညာပြောတယ်။

yà₂ ⇔ **vyà₁** **1. v.t:** handle carefully. ဂရုစိုက်တယ်။ *Wedø íri vyà yàngà.* 'Those things they were careful about.' အဲဒီလို မျိုးတွေကို သတိထား (ရှောင်ကျဉ်) ရမယ်။ *Welòng kaq s'ìng nø gvzà vyàòe.* '(They) handle that very carefully (in a certain way).' အဲဒါကို တော့ အတော် သတိထားပြီး ကိုင်တွယ်တယ်။ **2. v.i:** used to, habituated. အလေ့ အကျင့် ဖြစ်နေသော။ *Nvngwà go konába s'ìng dí yàapmì.* 'Now, the cow is habituated to going to the field.' နွားက လယ်ကွင်းကို သွားတာ အကျင့် ပါသွားပြီ။

☐ **yáshì** ⇔ **vyáshì** *v.i:* be cautious, watchful, avoid, stay away from. ရှောင်ရှားတယ်၊ သတိထားတယ်။ *Paqgàng kèní màjá lím vyáshìe.* 'He is careful not to fall off the cliff.' ကမ်းပါး ကနေ မကျအောင် သတိထားတယ်။

○ **yadø laqí daq** See the entry **ya₁**

○ **yak** See the entry **yaq₁**

Yakay *pn:* Rahkaine. ရခိုင် လူမျိုး၊ ရခိုင် ပြည်နယ်။

yál vkang ⇔ **vyál vkang** *n:* someone who owes a debt to another. အကြေး ဆပ်စရာ ရှိတဲ့သူ။

○ **yálishì** See the entry **yvì**

yàm *n:* gunpowder. ယမ်း။

☐ **yàm shvnvt** *n:* gun. ယမ်း သေနတ်။

yàmshà *n:* type of gong. မောင်းကြီး တစ်မျိုး။ = *sìngdòng*

yan **1. v.t:** place something long. ဖြန့်တယ်၊ စီတန်းတယ်။ *Tvrúngri yanòe.* '(He) is placing the posts.' တိုင်တွေ ဖြန့်စီထားတယ်။ **2. clf:** classifier for counting number of necklaces or strings. ကုံး၊ နှာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။

Yandung *pn:* Yandung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yáng₁ ⇔ **vyáng₁** *n:* daytime. နေ့လယ်။ *Vyángí wa èdira.* 'Only come during the day.' နေ့ခင်း မှပဲ လာပါ။

☐ **yáng rvtò** *n:* midday. နေ့လယ် အချိန်။ |'daytime' + 'time'|

☐ **yáng rvwè** *n:* noon. နေ့ခင်း။ |'daytime' + 'middle'|

yáng₂ ⇔ **vyáng₂** *v.i:* late in the morning. နောက်ကျတယ်၊ နေ့မြင့်တယ်။ *'Bòbò èwáshì, n'ìm vyángè.* 'Do it quick, we are getting late in the morning.' မြန်မြန်လုပ်၊ နေ့မြင့်နေပြီ။

Yangdvm *pn:* Yangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yanggang *pn:* Yanggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yanggar *pn:* Yanggar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yanggung *pn:* Yangon; Yangon. ရန်ကုန်။

□ **yanggung gwe** *n*: taro. ပိန်းဥ။

□ **yanggung nà y** *n*: Yangon-taro.
ပိန်းဥ တစ်မျိုး။

Yàngmì *pn*: Yangmi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yangsán *pn*: Yangsan; Rawang sur-
name. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yap ⇔ **vyap** *v.t*: kill, terminate. သုတ်သင်
ဖယ်ရှားတယ်။

yaq₁ *v.t*: jab, poke, stab, pierce through.
အချွန်နဲ့ ထိုးတယ်။ *Sòngmèi yaqòe*. 'Poke
with needle.' အပ်နဲ့ ထိုးတယ်။

□ **yak** *v.t*: first person singular form
of yaq. *Sòngmèi yakngòe*. 'I am
poking with a needle.' အပ်နဲ့ ထိုးနေ
တယ်။

yaq₂ *n*: night. ည။

□ **yaqdòng** *n*: night. ည။

□ **yaqdòng dvgvp** *n*: night (at
night). ညအချိန်။ *Yaqdòng dvgvp èdira*.
'Come sometimes at night.' ညအချိန်
ကြရင် လာခဲ့ပါ။

□ **yaqdòng rvwè** *n*: midnight. ည
သန်းခေါင်။ 'night' + 'middle'။

□ **yaqdòng yaqpo** *n*: night. ညရေး
ညတာ။ ည။

□ **yaqnì yaqpo** *n*: anytime at night.
ညရေး ညတာ။

Yashaq *pn*: Yasha; Rawang surname.
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yashaqdvlap *pn*: Yashadalap; place
name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

yat ⇔ **vyat** *v.i*: be slippery. ချော်တယ်။
Shøzaqapmì rvt tvrà gvzà vyatne.
'Because of rain the road is slippery.'
မိုး ရွာထားလို့ လမ်း ချော်ကုန်ပြီ။

□ **yatyat** *adv*: slippery. ချော်တယ်။

yátù *n*: arthritis of all four limbs.
လေးဖက်နာ ရောဂါ။ *Yátù vnaí zae*. '(He) is
suffering from arthritis.' လေးဖက် နာ
တယ်။ [It also sometime refers to a
kind of spirit which believed to cause
arthritis. လေးဖက်နာ ရောဂါကို ဖြစ်စေတယ်
ဟု ယူဆသော နတ်တစ်မျိုးကို လည်း ခေါ်တယ်။]

ye *v.t*: flatten (something soft, like dirt
mixed with water). မုန့် နှယ်တယ်။ *Zidòng
yeòe*. 'Flatten the flour.' မုန့် နှယ်တယ်။

ye *n*: seed (for eating, not the type kept
for planting), pit, stone (of fruit).
အစေ့။ *Dìnggwà ye*. 'Cucumber seed.'
သခွား စေ့။

yè ⇔ **vyè** *v.t*: lay down. ခင်းတယ်။ = *vyàl*

yebo *n*: hand-plane. ရေဘော် ထိုးစက်။
<Bur.

yéjí ⇔ **vyéjí** *v.i*: important. အရေးကြီး
တယ်။ <Bur.

yer₁ *v.t.*: chase after someone or something. နောက်က ပြေးလိုက်တယ်။ *Sìmrérìtì modo ch'ìng yerðe.* 'The children run after the car.' ကလေးတွေ ကားနောက်ကို ပြေးလိုက်တယ်။

yer₂ *n.*: string or rope of basket. လွယ်ကြိုး။ *Dvhùng yer dvtnámi.* 'The basket's rope has been cut off.' ပုလိင်း လွယ်ကြိုး ပြတ်သွားပြီ။

☐ **yer yer** *v.t.*: to string. လွယ်ကြိုး တပ်တယ်။ *Péyer yershie.* 'To attach the basket's string/rope.' ပုလိင်း လွယ်ကြိုး တပ်တယ်။

yi *v.t.*: come close, come to a place frequently. ကပ်တယ်။ အနား မကြာခဏ တိုးကပ်တယ်။ *Kwáré nvmpusá y'íng vyishie.* 'The swarm of bees are staying close at the flowers.' ပျားတွေ ပန်းခြံကို ခေါက်တုန့် ခေါက်ပြန် သွားနေကြတယ်။

yi ⇌ **vyì** *n.*: hemp. လျှော်။

☐ **bvløngyì** *n.*: silk thread. ပိုးချည်။ *Bvløng yìtì raqò we shvr'òm.* 'Sarong made by silk thread.' ပိုးချည်နဲ့ ယက်လုပ် ထားတဲ့ လုံချည်။ |'worm' + 'thread'|

☐ **yì yi** ⇌ **vyì yi** *v.t.*: twist (threads). ကျစ်တယ်။

Yikung *pn.*: this is not a birth order name, but a common name given to someone born after no birth order

name is left, especially ninth or tenth female. မွေးစဉ် အမည် ပေးစရာ မကျန်တော့တဲ့ အခါ ပေးတဲ့ အမည် ဖြစ်တယ်။ အမှတ်စဉ် ကိုး (သို့) တစ်ဆယ် မှာ မွေးလာတဲ့ အမည် ဖြစ်တယ်။

yìmshøng *n.*: fleshy smell. ညှီအနံ့။ *Nga yìmshøng.* 'Fishy smell.' ငါး ညှီအနံ့။ *Sha yìmshøng.* 'Flesh meat smell.' အသား ညှီအနံ့။

Yin *n.*: birth order name of eighth born female. မွေးစဉ်လိုက် အမည်။

☐ **Yintvng** *pn.*: birth order name for eighth born daughter. ရှစ်ယောက်မြောက် မွေးတဲ့ သမီးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

yinshi *v.i.*: stick tightly and crawl up. ကပ်ပြီး တက်တယ်။ *Naqing go yinshie.* 'A frog stuck itself on the wall and crawling up.' ဖါး တစ်ကောင် နံရံမှာ ကပ်ပြီး တက်တယ်။

yíng ⇌ **vyíng** *v.t.*: keep away; push aside. ဖယ်ရှားတယ်။

yìng ⇌ **vyìng** *v.t.*: clear away. ရှင်းလင်းတယ်။ = yel

yiq₁ *v.t.*: strangle. ညှစ်သတ်တယ်။ *Løngyivng yiqò nò dvkiòe.* '(They) strangle and torture (him).' လည်ပင်း ညှစ်ပြီး ညှင်းပန်းနှိပ်စက်တယ်။

yiq₂ ⇌ **vyiq** *n.*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

yit₁ *v.i.*: descend, go down. အောက်ကို ဆင်းတယ်။ *Tìwàng yíng sìng èyitshì daq.*

'Come down to the river.' ချောင်း အောက်ကို ဆင်းလာခဲ့ပါ။

yit₂ ⇔ **vyit** *n*: fox. မြေခွေး။

yit₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vløn* 'drop off'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Wedø bðrìn tapmò lé, wapè nø niq gø yit vlønshì.* 'The man, who was praised as someone who caught the dragon, pooped on the ground.' အဲဒီလို ကျားဖမ်းတယ် ဆိုတဲ့ လူက အီးထွက် ကျတယ်။

yitké *v.t*: gossip. အတင်း ပြောတယ်၊ အတင်း အဖျင်း ပြောတယ်။

yo *v.i*: grow, be, exist (in a place, of trees on the mountain). ပေါက်ရောက် တယ်။ *Shìgùng mvdìm shòng rì yoe.* 'The trees grow up on the mountain.' တောင် ပေါ်မှာ သစ်ပင် ပေါက်တယ်။ *Shà yódaqì.* 'Teeth came out.' သွား ပေါက်လာပြီ။

yóđó *n*: long pointed sword. သိုင်းခါး၊ ထိပ် ချွန်တဲ့ ခါးအရှည်။

yòni *n*: charming (sound). နှစ်လိုဖွယ် (အသံ)။

yonishí *n*: mandrakes fruit. အနုဆေးသီး။

Yonvm *pn*: Yaunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yonvng *pn*: Yonang. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yòng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Paqsúng s'ing yòng wae.*

'Turn up side down.' စောက်ထိုး ဖြစ်နေ တယ်။

yong mvyóng *n*: dull. အ တတ၊ အူတူတူ။

yoq₁ *cl*: classifier for counting numbers of humans. လူ တစ်ယောက်၊ နှစ်ယောက် ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ <Daru dialect. =gó

yoq₂ *n*: blanket, clothing. စောင်၊ အဝတ် အစား။

yòr *v.i*: sad. ဝမ်းနည်း ပူဆွေးတယ်။

yoshì *v.i*: murmur, sing. ငြီးညူတယ်။ *Mvkún yoshìe.* '(He) is singing.' သီချင်းဆို ငြီးတွား တယ်။

Yoya *pn*: Yauya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yø₁ ⇔ **vyø₁** *v.i*: 1. flow (of water, river). စီးဆင်းတယ်။ *Tì vyøe.* 'The water is flowing.' ရေ စီးတယ်။ 2. shed (tears). မျက်ရည် ကျတယ်။ *Nesì vyøe.* 'Shed tears.' မျက်ရည် ကျတယ်။ *Vgo y'ing kèntì shvwi vyøe.* 'The blood is flowing from the head.' ဦးခေါင်း ကနေ သွေး ထွက်နေတယ်။

yø₂ ⇔ **vyø₂** *v.i*: fast. လျင်မြန်တယ်၊ မြန်ဆန် တယ်။ = **vjø**

yó₁ *v.t*: bore or drill (a hole), pierce through, make a small hole with an awl. အပေါက် ဖောက်တယ်။

yò₂ *clf*: classifier for counting numbers of lines (of wheat), rows (of houses). လိုင်း၊ အတန်း၊ အကြောင်း တွေကို ရေတွက် ရာ မှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shvngbe vshòmyò èwáshì nòng*. 'You all make three rows.' အားလုံး အတန်း သုံးတန်း လုပ် ပါ။

yò₁ *v.i*: thin, skinny (animate nouns). ပိန် တယ်။ *Nýmà go gvzà yøe*. 'The cow is skinny.' နွားမကြီး တော်တော် ပိန်တယ်။

yò₂ *n*: seed kept for next year's planting; not eaten. မျိုးစေ့။ *Lvgong yò íe*. 'This is corn preserved for next year's planting.' ပြောင်းဖူး မျိုးစေ့ ဖြစ်တယ်။

yò₃ ⇔ **vyò** *n*: bumble bee. ပျား။
□ **yòzór** ⇔ **vyòzór** *n*: type of bee. ပျား တစ်မျိုး။

yògá *n*: field mouse. လယ်ကြွက်။ = *nvmso*

yóm *v.i*: become decrease. လျော့နည်း လာ တယ်။

yòmyò *onm* eve; late evening. မှောင်ရီ ပျိုး အချိန်။ *Yòmyò wa rvtò taq wa vpè rvmá kènt loraè*. 'Father will come back from the field only in late evening/when it is about to get dark.' မှောင်ရီ ပျိုးချိန် ကြမှ အဖေ အခင်းထဲ ကနေ အိမ် ပြန်လာ လိမ့်မယ်။

□ **yòmyò** *wa rvtò* *n*: dusk, twilight. မှောင်ရီစ အချိန်။ |'dark' + ADV + 'time'|

Yòn ⇔ **vYòn** *n*: birth order name for eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

Yòntvng *pn*: Yeunthang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = *Yintvng*

yong *adv*: manner. ကဲ့သို့။ *Gálòng màvl naqsiqriq yong vmànike...*, 'When we were lost in absolute darkness (lit. without light)...,' အလင်း မရှိပါပဲ မှောင်မိုက် ထဲမှာ လမ်းပျောက် တုန်းက။ = **dø**

yóng *n*: bag, sack. အိတ်။
□ **yóngkoq** *n*: bag. အိတ်။

yøp *v.i*: sleep. အိပ်တယ်။
□ **yøp ngo** *v.i*: snore. ဟောက်တယ်။ |'sleep' + 'snore'| = *shvná ngo*

□ **yøpgù** *n*: bed. ကုတင်။ = **yøpjvm**

□ **yøpjvm** *n*: bed. ကုတင်။ = **yøpgù**

□ **yøpnvng** *n*: dream. အိပ်မက်။
□ **yøpnvng nvng** *v.t*: dream. အိပ်မက် မက်တယ်။ |'dream (n.)' + 'to collect, store'|

□ **yøppá** *n*: shelter. ခေတ္တနားနေ စခန်း။ = **yøprá**

□ **yøpyò dvzì** *v.i*: doze, nod off. အိပ် ချင်တယ်။

yøq *v.t*: twist (string or rope). (ကြိုး) ကျစ် တယ်။ *Tvli yer yøqie*. 'We are twisting crossbow string.' ဒူးလေးကြိုး ကျစ်ကြတယ်။

yøq₂ *v.i.* ~ *v.t.*: eat (corn or seeds).
ပြောင်းဖူး စားတယ်။ *Lvgong yøqðe.* 'Eat
corn.' ပြောင်းဖူး စားတယ်။

yøq₃ ⇔ **vyøq** *n*: type of plant. အရွက် တစ်
မျိုး။

yøt₁ *v.t.*: take out; putting the chicks
down from their nest. နို့က်ယူတယ်။
(အသိုက်အမြိုကနေ) အောက်ကို ချတယ်။
Kàsèrì yøtndè. 'Bring down the chicks
from the nest.' ကြက်ကလေး တွေကို
အသိုက် အမြိုမှ အောက်ကို ချတယ်။

yøt₂ ⇔ **vyøt** *v.i.*: reduce in numbers.
အရည် အတွက် လျော့နည်း လာတယ်။

yùl₁ *v.i.*: **1.** easy. လွယ်ကူတယ်။ *Yap`n b`nli
nø gvzà yùle.* 'This kind of work is very
easy.' ဒီလို အလုပ်က တော်တော် လွယ်တယ်။
2. cheap. ဈေးပေါတယ်။ *Denila vb`ø mvnø
yùle.* 'The price of paddy is cheap
these days. အခုတစ်လော စပါး ဈေးပေါ
တယ်။ **3.** complement taking verb; easy
to V. လွယ်ကူတယ်။ *Lá yùle.* 'Its easy to
find.' ရှာဖို့ လွယ်ကူတယ်။ *Shá yùle.* 'Its
easy to learn.' နားလည်ဖို့ လွယ်ကူတယ်။

yùl₂ *v.i.*: come close or near. နီးကပ် လာ
တယ်။ *Lo l`vm rvt`è yùlráì.* 'The time for
return has come close.' ပြန်ဖို့ အချိန်
နီးကပ်လာပြီ။ [It is usually used with
time words. အချိန်ပြ စကားလုံးများနှင့် တွဲသုံး
လေ့ရှိတယ်။]

yùm *v.t.*: cheat or trick someone. လိမ်
တယ်။ *"Dongrange" wa èyùme.* '(He) said
"I will come" and cheated me.' သူလာ
မယ် ဆိုပြီး ကျွန်တော်ကို လိမ်ညာတယ်။

Yunan *pn*: place name, Yunnan province
in China. ယူနန် ပြည်နယ်။

yung ⇔ **vyung** *v.i.*: hanging nasal
mucus. နာရည် ယိုတယ်။ *Nip vyunge.*
'Having running nose.' နာရည် ယိုတယ်။

Yung ⇔ **vYung** *pn*: birth order name
for the seventh born male. သတ္တ မြောက်
သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

☐ **Yùngkaq** *pn*: nickname given to
seventh born male. ဆဋ္ဌမ မြောက်သား
ကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

yúng *n*: vegetable, any kind of leaves in
the jungle. ဟင်းရွက်။ *Vyúng`hà èb`òng`ò.*
'Boil the vegetable.' ဟင်းရွက်ကို ပြုတ်ပါ။
Vyúng tiq`hàla èvnm b`ø. 'Pick a branch
of vegetable for yourself.' ဟင်းရွက်
အနည်း အကျဉ်း လာခူးယူပါ။

☐ **yúng kvnyvng** ⇔ **vyúng
kvnyvng** *n*: various kinds of edible
leaves. ဟင်းသီး ဟင်းရွက်။

yùng *v.i.*: onomatopoeic adverb used
with the verb *vuyu* 'turn into'. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသန။ *Shvri m`r yùng
mvyuqámì wae.* 'The deer's face
became dejected.' ဂျီ မျက်နှာ ညိုဝမ်းသွား

တယ်။

yunggyung *n:* swing. ဒန်း။ *Yunggyung zúnshìe*. 'Swinging the swing.' ဒန်းစီးနေတယ်။

Yùngkat dingkaq *pn:* Yungkhat dingkha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစုအမျိုးအမည်။

Yùngngv̄y *pn:* Yungngai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစုအမျိုးအမည်။

Yungtv̄ng *pn:* Yungtang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစုအမျိုးအမည်။

Yungwang *pn:* Yungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစုအမျိုးအမည်။

yungyvn *n:* long basket for raising/keeping chicken. ကြက်တွေလှောင်ဖို့၊ ထားဖို့ ရက်ထားတဲ့ တောင်း အရှည်တစ်မျိုး။

yùngyvn̄ *adv:* lay something lengthy. အရှည်လိုက်။ ရှည်လများ။ *Tvvarì yùngyvn̄ yanòe*. 'The lengthy bamboos are lay down.' ဝါးတွေကို အရှည်လိုက် ချထားတယ်။

yuq ⇌ vyuq *v.i:* turn into. ဖြစ်ပေါ်တယ်။

yuqyà *v.i:* convenient. အဆင်ပြေ၊ အဆင်ချောတယ်။

□ **yuq mvyà** *v.i:* inconvenient. အဆင်မပြေ၊ ချောမွေ့မှု မရှိ၊ သက်တောင့် သက်သာမဖြစ်သော။

□ **yuqnì yuqyà** *n:* appropriately, conveniently. သက်တောင့် သက်သာစွာ။

□ **yuquyq yàyà** *adv:* conveniently, comfortably. အဆင်ပြေစွာ။

yut *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vløn* 'drop'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Yut vløn bʰá*. 'They dropped it right away.' သူတို့ လွှတ်ချလိုက်တယ်။

yvk *v.i:* difficult. ခက်တယ်။ *Yarvtʰ nʈ yvknge*. 'This is a difficult time.' အခုတစ်လောတော့ ခက်ခဲတယ်။ = *rvzaq, dvké*

yv̄l ⇌ vyv̄l *v.t:* lay down (long objects). ချထားတယ် (ရှည်သော အရာများ)။ |Changes to a high tone before -shì. |

□ **yálishì ⇌ vyálishì** *v.i:* Third person singular form of *yv̄l*. *Vbʰ t̄iqgo vyálishì*. 'One snake is laying down.' မြွေတစ်ကောင် လှဲလျောင်း နေတယ်။

yvmkwè *n:* wild yam. တော မျောက်ဥ။ = *nvmkwè*

yvmshà *n:* large gong. မောင်းကြီး။

yvn ⇌ vyvn *v.i. ~ v.t:* 1. move something, transfer from one place to another. ပြောင်းရွှေ့တယ်။ 2. people or things moving in queue. လူတွေ စီတန်းပြီး သွားတယ်၊ အစီအရီ သွားတယ်။ *Vs̄v̄ngrì oqà wábȳ s̄v̄ng vyv̄ne*. 'People are going to the thanksgiving festival.' ကျေးဇူးတော်ချီးမွမ်းပွဲကို လူတွေ အစီအရီ သွားနေကြတယ်။

yvnbv̄n *n:* migration. အရွှေ့အပြောင်း။ |'move in queue' + 'migrate'|

□ **yvnbvñ bvñ** *v.i.*: migrate. ရွှေ့ပြောင်း
နေထိုင်တယ်။

□ **yvnbvñ tvrà** *n.*: migration route.
ရွှေ့ပြောင်းမှု ခရီးစဉ်။ |migration.'move
in queue' + 'migrate' + 'road'|

yvndong *n.*: kind of edible plant. စားလို့ ရ
တဲ့ အရွက် တစ်မျိုး။

yvng *v.i.*: long, tall. ရှည်တယ်၊ မြင့်တယ်။
Yvngmè . 'Tall woman.' အရပ် ရှည်တဲ့
အမျိုးသမီး။

□ **yvng bvyvng** *n.*: be lengthy. ရှည်
ရှည် မျော့မျော့။

□ **yvnggúng** *v.i.*: long. ရှည်သော။ *Tywa
yvnggúng nò vnítandvng wà dúngí...*,
'Split about two long bamboos into
small strips/pieces...,' ဝါးလုံး အရှည်
နှစ်လုံးလောက်ကို ခွဲပြီး။

□ **yvnggùng** *n.*: continually, always.
ရှည်လျားလွန်း။

yvng₁ *part.* 1. locative marker which
occurs after nominals; in, at, on N. ခွဲ၊
မှာ၊ တွင်။ နေရာပြ နာမ် နောက်ဆက်။ *Vsì
chòmývng yòpme*. 'My grandmother is
sleeping at the house.' အိမ်မှာ အဖွား အိပ်
နေတယ်။ *Tiqyvng*. 'At one place.' တစ်
နေရာ။ 2. locative nominalizer; at the
place of V. နေရာပြ နာမ်ပြု ပစ္စည်း အဖြစ်
လည်း အသုံး ပြုတယ်။ *Vmpà kòtnò yvng*. 'At
the place of cooking.' အစား အသောက်

ချက်တဲ့ နေရာမှာ။ *Tikwè vl yvng
mèdìnòngni*. 'Don't go where there is
mud.' ရွံ့ ရှိတဲ့ နေရာမှာ မသွား ကြနဲ့။

□ **yvngyvng** *part.*: along with. နဲ့အတူ။
Arì yvngyvng shvri ràè. 'Send (it)
with them.' ဒီပစ္စည်း တွေကို ဒီလူတွေ
နောက် ပို့ပေးရမယ်။

yvng₂ ⇔ **vyvng** *v.i.*: walk in single file.
အတန်းလိုက် သွားတယ်၊ စီရိသွားတယ်။ *Vmshír
bóy sèng vsìngrì vyvngè*. 'People are
walking to thanksgiving festival.'
ကောက်သစ် စားပွဲကို လူတွေ အစီအရီ သွားကြ
တယ်။ = yvñ

yvng₁ *v.t.* 1. see or look. မြင်တယ်၊ ကြည့်
တယ်။ *"Pà í nìgò yvngvnmòè"* *wa*.
"Whatever, I will go and see", it is
said.' ဘာပဲ ဖြစ်ဖြစ် သွားကြည့်မယ်လို့ ပြော
တယ်။ *Chòm washì lím rì, tvrà wà lím rì
Mìwà móng kèní yvng yàngà*. '(He) got
the idea, as he saw in China, of how
to build these round houses and
roads.' အိမ် ဆောက်တာ၊ လမ်းလုပ်တာ တွေ
ကို တရုတ် ပြည်မှာ တွေ့ခဲ့တယ်။ *We vháng
shìgùngsè nò rvmòtní nìnnvñ bòmò nò
tiqlvng tiqlvngsè wa yvng lúnshìè*. 'That
high mountain is covered by cloud all
the time and can be seen only for a
short moment.' အဲဒီ တောင်ကို တိမ်တွေက
အမြဲတမ်း လိုလို အုံ့ထားလို့ ခဏလေးပဲ မြင်တွေ့
ရတယ်။ 2. find. တွေ့တယ်။ *Vmývngapmì*

nvngwà go ỳng bóngà. 'I have found the lost cow.' ပျောက်သွားတဲ့ နွားကို ရှာတွေ့ပြီ။

☐ **yàng** *v.i. ~ v.t.* third person singular form of ỳng.

☐ **ỳng vnvp** *v.i.* pleasant to the eyes, beautiful. လှပတယ်၊ ကြည့်ပျော် ရှုပျော် ဖြစ်တယ်။

ỳng₂ *part.* marker which occurs post verbally, followed by either -̀ and à, to mark distant past event, more than a year before time of speaking. နှစ်အတိတ်ပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *We rvgaq s̀ng vsh̀mkvt dì ỳngshà.* 'We went to that region three times.' အဲဒီ ဒေသကို သုံးခေါက် သွားခဲ့ကြတယ်။ *Ngàò nò vnúpè í ỳngshà.* 'Including me, it was two people.' ကျွန်တော် အပါအဝင် နှစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့တယ်။ *Weỳngò vzuíyaqrí Morsin dvpvt lóngkvt kvtna yàngà.* 'At that place the government officials erected a stone pillar for Morrison.' အဲဒီ နေရာမှာ အစိုးရတွေက မော်ရီဆင် အတွက် ကျောက်တိုင် စိုက်ပေးခဲ့တယ်။

ỳng₃ ⇔ **vỳng** *n:* sheep (general). သိုး။

☐ **ỳngmòl** *n:* wool, fleece. သိုးမွေး။
| 'sheep' + 'fur' |

☐ **ỳngmòl laqtun** *n:* woolen cloth. သိုးမွေးအထည်။ | 'sheep' + 'fur' + 'clothe' |

☐ **ỳngniq** *n:* sheep dung. သိုးချေး။
| 'sheep' + 'dung' |

☐ **ỳngroq** *n:* shepherd boy. သိုးထိန်း။

☐ **ỳngsè** *n:* lamb, kid. သိုးသငယ်။
| 'sheep' + 'small' |

☐ **ỳngwáng** *n:* sheepfold, sheep pen. သိုးခြံ။ | 'sheep' + 'compound' |

ỳng₄ *clf:* numeral classifier for counting numbers of strings, necklaces, and long items. ရှည်လျားတဲ့ ပစ္စည်း၊ ဆွဲကြိုး၊ ပတီးကုန်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုးအစား။ *Mvni tiqỳng.* 'One string of necklace.' ပတီး တစ်ကုံး။

ỳng₅ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb yan 'lay down (long item)'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *B̀rìn gò sh̀ò long shv̀nvng ỳng yansh̀ lúngì.* 'The dragon lay flat beside the boat.' နဂါးက လှေနဘေးမှာ အရှည်လိုက် လှဲလျောင်းတယ်။

Ỳngb̀vn *pn:* Yangban; Nat name. ရဝမ်ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

ỳngkeq *n:* seed of entada climber. ခုံညင်းစေ့။ [It is used as a herbal medicine. ဆေးဝါး အဖြစ်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

Ỳngnvm *pn:* Yangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Ỳngsvl *pn:* Yangsal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Z z

za₁ *v.i:* ill, pain. နာ၊ဖျားတယ်။ *Shymórí zae.*
'Caught cold and getting sick.' နှာ စီး
တယ်။

☐ **za vsv̀ng** *n:* patient, sick person.
လူနာ။ |'ill' + 'person'|

☐ **zang₂** *v.i:* first person singular
form, it is a combination of **za** +
-ng =zang. *Ngà deni gvzà zange.*
'Today, I am really sick.' ကျွန်တော် ဒီ
နေ့ တော်တော် နေမကောင်းဘူး။

☐ **záỳng** *n:* sickness, suffering. အဖျား
အနာ။

za₂ *v.t:* understand, be clear. နားလည်တယ်။
Àng sh̀nkà zashìe. 'What he says is
clear (or understandable).' သူ ပြောတာ
နားလည်ဖို့ လွယ်တယ်။

☐ **zang₁** *v.t:* first person singular
form, it is a combination of **za** +
-ng =zang. *Ngàì zangòe.* 'I
understand.' ကျွန်တော် နားလည်တယ်။

zá₁ *n:* barn, warehouse, storehouse.
စပါးကျို။ *Vb̀òrì zá vd̀ong z`íng d`íng bóshà.*

'(We) have finished putting the paddy
into the barn.' ကျွန်တော်တို့ စပါးတွေ
စပါးကျိုထဲ ထည့်ပြီးပြီ။

zá₂ *v.t:* apply, smear, paint. လိမ်းကျတယ်။
ဆေး ဆိုးတယ်။ *Tiqni nò nosíi záshì ǹò
rvshàrì d̀ì lím dang tvrà y`íng vyálshìe
wa.* 'One day having put fermented
beans (all over his body), he lied down
on the road the monkeys would come
down.'

☐ **záng** *v.t:* first person singular form
of **zá**; it is a combination of **zá** ng
=záng. *Ch̀òm tvr̀ongr̀ì zìi zángòe.* 'I
am painting the house post.'
ကျွန်တော် အိမ်တိုင်တွေကို ဆေး ဆိုးနေ
တယ်။

zá₁ *n:* treasure. အဖိုးတန် ပစ္စည်း။ = **p̀ò**

zá₂ ⇔ **vzà** *n:* civet. ကြောင်ကတိုး။

zabà *n:* food package. ထမင်း ထုပ်၊
လက်ဆောင် ပေးရန် ထုတ်ထားတဲ့ အစား အစာ
ထုတ်။ <Jp.

Zaga pn: Zaga; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **zál₁** See the entry **zVl₁**

○ **zál₂** See the entry **zVl₂**

zàm *adv*: near; about to. ခါနီး။ *Vpè tuq lým zàm íe*. 'Father is about to arrive.'
အဖေ ရောက်ခါနီးပြီ။

zàmàn *n*: scale, balance. ချိန်ခွင်။

Zàmé *pn*: Zame; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

zan₁ *clf*: classifier for part of something, section (of bamboo between two joints). တစ်လှန်၊ တစ်ပိုင်း စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။ *Tywa tiqzan èl'ngytnò*. 'Bring a section of bamboo.' ဝါး တစ်ပိုင်း ယူလာပါ။

zan₂ ⇔ **vzan** *n*: sun. နေ။

zán *v.t*: able to take hardship. အကြမ်း ခံ
တယ်။ ခံနိုင်ရည် ရှိတယ်။

□ **tonzán nət** *n*: long suffering as in person's spirit. ခံနိုင်ရည် စိတ်။ |'hold inside' + 'take hardship' + 'mind'|

zanlún *n*: olive. သံလွင် (ပင်)။

zanzi *n*: rashes. မိတ်ဖု၊ အဖု

○ **zang₁** See the entry **za₁ & 2**

○ **záng** See the entry **zá**

zàng *loc.n*: vicinity, proximity, around. အနီးအနား၊ အနား တစ်ဝိုက်။ *Wezàng mvrìng washàè*. 'Around that place we shall build a village.' အဲဒီ နားတစ်ဝိုက်မှာ ရွာ တည်ရအောင်။

zangkwè *n*: written agreement, visible evidence; knots on a string or putting a stick somewhere for remembering something. လူနှစ်ဦး နှစ်ဖွဲ့ အကြား သဘော တူညီမှုကို ပြုတဲ့ ထင်ရှားတဲ့ အမှတ် အသား တစ်မျိုး။ ပဋိညာဉ် ပြုတဲ့ အရာ၊ အမှတ် အသား။

zap *n*: stick. တုတ်ချောင်း။

zaq₁ *v.i*: hard. မာတယ်။ *Shalòng shini gvzà zaqe, tón gò dèdòò*. 'The meat is still hard, cook it more.' အသားက တော်တော် မာသေးတယ် ဆက်ပြီး ချက်ပါ။

□ **zaqshì** ⇔ **vzaqshì** *v.i*: dare, brave. သတ္တိ ရှိတယ်။

□ **zaqzaq wa** *v.i*: somewhat hard. မာတာတာ ဖြစ်တယ်။

zaq₂ *v.t*: carry. သယ်တယ်။

□ **zaqka** *n*: carrying pole, shoulder pole. ထမ်းဘိုး။ |<zaq 'carry on shoulder'|

zaq₃ *v.i*: fall (only of rain). မိုး ရွာတယ်။ *Shøzaqe* 'It is raining.' မိုး ရွာတယ်။

zaq₄ *n*: gold. ရွှေ။ = shé

□ **zaqshøp** *n*: treasure, blessing, inheritance. အဖိုးတန်တဲ့ အမွေ အနှစ်။ *Yàch'ng mo nø vkàng y'ng kèní zaqshøp íe*. 'This hat is an inheritance from my grandfather.' ဒီ ဦးထုတ် အဖိုးဆီက အမွေ ရထားတာ ဖြစ်တယ်။ = ishøt

zaq₅ ⇔ **vzaq** *n*: iron tripod for cooking.
ဖိခနောက်။ = mvjù, nòng

zaq₆ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tvp* 'catch'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sìmrérù dətnaq tíqgo zaq tap bòà kvt nò..*, 'When the children caught a black rat...,' ကလေးတွေက ကြက်အနက် တစ်ကောင်ကို ဖမ်းလိုက်ပြီ။

Zaqrón ⇔ **Jagón₂** *pn*: Zaqaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

zaqhè *n*: rake. ယက်သွား။

Zaqrhònvm *pn*: Zaqheunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Zaqrvr *pn*: Zaqrhar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

zaqlè *n*: visitor. ဧည့်သည်။ *Mvnym zaqlè lúmra gò s'ng gò mèz'ò dvs'imaðe*. 'They also made smaller portions of the mezeu to the guests.' ဧည့်သည် အတွက်ကိုတော့ ဝေစုကို နည်းနည်း ငယ်အောင် လုပ်ပေးတယ်။ *We dvgvpmí zaqlè góng mvdaq*. 'That time the guest cannot enter (into the village).' အဲဒီ အချိန်မှာ (ရွာထဲကို) ဧည့်သည် ဝင်လို့ မရ။

☐ **zaqlèwàng** *n*: foreign land. တရံတစ်ကျေး၊ ရေမြေခြား အရပ်။ |'visitor' + 'river'|

Zaqrnìm *pn*: Zanim; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Zaqrvm *pn*: Zaram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Zaqrwon *pn*: Zawaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

zashaq mvnø *n*: country fig. ကတွတ်သီး။

○ **zat** See the entry **zvt₂**

Zàywá *pn*: Zaiwa; one of the six major tribes of Kachin State. ကချင် အမျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ တစ်မျိုး။

zazu *n*: mixed meat with rice (like Indian biryani). ရဝမ် ဒန်ပေါက်၊ ရဝမ် ရိုးရာ ထမင်း။

ze ⇔ **vze** *v.i*: be lame. ခြေလက် မသန်စွမ်း ဖြစ်တယ်။ *Hí vzee*. '(He) is lame.' ခြေထောက် ထောင့်တယ်။

☐ **zé vze** *adv*: lame, crippled. ထောင့်ထောင့်။

☐ **zègu zèrán** *n*: clumsy, awkward. ထောင့်ထောင့်။

zè *v.i*: rude, wild, uncivilized. ရိုင်းစိုင်းတယ်။

zekar *n*: large basket woven with wide interstices. နောက်ကြောကွဲ ခြင်းကြား တစ်မျိုး။ = *dèkar*

zeq₁ ⇔ **vzeq** *v.t*: press down with something heavy, crush. လေးလံတဲ့ အရာ တစ်ခုခုနဲ့ ဖိတယ်။ *Lóngch'ingí vzeqðe*. 'Press down with a stone.' ကျောက်တုံးနဲ့

ဖိတယ်။

zeq₂ *onm* onomatopoeic adverb, used with the verb *lvm* 'step on'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Lóng mvme tewe í rá zeq vlò.* 'Press down (the fish trap tube) with other quite big stones.' ကျောက်တုံး အကြီးနဲ့လည်း ဖိလိုက်တယ်။

zer₁ *v.t:* begrudge, be resentful. ပြိုင်ငံ တယ်။ *Kapà wágò m àshvla, shaqré tiqgòla nò gvzà zershiè.* 'Can't really do anything, some elderly men are just resentful.' ဘာမှ လုပ်လို့ မရဘူး၊ လူကြီး တစ် ချို့က ပြိုင်ငံ၊ ဝေဖန်ကြတယ်။

zer₂ *v.i:* got injured and not in normal condition. ဒဏ်ရာ ရသွားလို့ ပုံမှန်လို မသွား၊ မ လာနိုင် ဖြစ်သွားတယ်။ *Sago dvmáí zeràmi.* 'The bird got injured and became lame.' ငှက် ဒဏ်ရာရ သွားပြီ။

zer₃ *v.i:* have momentum, can't stop by oneself. အရှိန်ရတယ်။

Zewàng *pn:* Zewang; one of the Rawang clans. ရဝမ် လူမျိုးအနွယ် ဖြစ်တဲ့ မျိုးနွယ်စု တစ်စုရဲ့ အမည်။

Zeze *pn:* Zeze; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zi₁ *v.t:* set trap. ထောင်တယ်၊ ဆင်တယ်။ *Samèrì mvzurì wá lým nò lvnggùng zìò.* 'Then, in order to catch birds, set a Langgung (loop trap).' ငှက်ကြီးတွေကို ဖမ်းဖို့ရန် လန်ကုန် ထောင်ချောက်ကို ထောင်။

[It is particularly used with setting up the lvnggung trap.]

zi₂ *v.i:* be frequent. အကြိမ် အရေ အတွက် စိပ်သော။ *Rvmálòng wedø shø zira nò ó shøzaqra nò màkat.* 'The year when it rains so frequently and even if (they) burn the field, (the wood) won't burn.' မိုး များတဲ့ အခါကြတော့ တောင်ယာ မီး ကောင်းကောင်း မလောင်ဘူး။

zi₃ ⇔ **vzi** *n:* hemp produced from a kind of cannabis plant. လျှော်၊ လျှော်ကြိုး။

□ **zi bèlaq** ⇔ **vzi belaq** *n:* garment made of hemp. လျှော်နဲ့ ပြုလုပ်ထားတဲ့ လျှော်အင်္ကျီ။

□ **zi shv̀nàng belaq** *n:* linen cloth. ပိတ်ချောထည်။

zì₁ *v.t:* give. ပေးတယ်။ *Gønpaq zìòe.* 'Give (him) a present.' လက်ဆောင် ပေးတယ်။

zì₂ *v.i:* bear fruit. အသီး သီးတယ်။ *Dìngwà gvzà zìe.* 'There are plenty of cucumbers on the vine.' သခွားသီး တော်တော် သီးတယ်။ =shí

zì₃ *v.i:* small. (အကွက်) စိတ်တယ်၊ သေးငယ် တယ်။ *Akvt shvmgún ídìngwa zatnòe svmaq zizìwa ó nga zìrì wedø wedø wá lým.* '(They) make it like fishing net. (They) make the holes a little small in order to catch smaller fish.' အဲဒီလိုမျိုး၊ ပိုက်ကွန်လိုမျိုး ခပ်စိပ်စိပ်လေး ရက်တယ်၊ ငါး အသေးတွေ ဖမ်း မိအောင်လေ။ *Wekvt nò*

kàngzì vlò rì werì nò vsìng ke we nò werì té kee. 'Then the smaller tiger called Khangzi eat humans even more.' အဲဒီ နောက် ကျား အသေးမျိုး တွေလေ၊ အဲဒီ ကျား တွေက လူကို ပို ကိုက်တယ်။

□ **zizi** *n*: tiny pieces. အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ၊ စိတ်စိတ်လေး၊ အကွက် စိပ်သော။ *Vnòrì zizisè nàrvtdádòé.* 'Go ahead and cut the beans into pieces.' ပဲသီးတွေ အစိတ်စိတ် စိတ်ထားပါ။

zì₂ *v.t*: prune. ချိုင့်တယ်။ = *vhé*

zì₃ *n*: dye, paint. အရောင် ဆိုးဆေး၊ မင်ရည်။ = *si*

zì₄ ⇔ **vzì** *n*: thatch. သက်ကယ်ပင် တစ်မျိုး။ *Vzì rvt nìng dìi.* 'Let's go and cut the thatch.' သက်ကယ် ရိတ်သွား ရအောင်။

zì₅ *n*: medicine. ဆေး။ *Záyíng vhómshìra ke zì aq vná mvdaq.* 'Don't forget to take medicine when you are not well.' ဖျား တဲ့အခါ ဆေးသောက်ဖို့ မမေ့သင့်ပါ။

□ **zìróng** *n*: hospital. ဆေးရုံ။
|'medicine' + 'office'| <Jp.

□ **zì svra** *n*: doctor, nurse. ဆေးဆရာ။
|'medicine' + 'teacher'|

zìbè *n*: wages, salary. အဖိုးအခ၊ လစာ။

zìbí *n*: leopard. ကျားသစ်။

zìbvzí *n*: kind of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zìda *n*: moon, planet. လ။ *Ryvàngí nò shvlá rìsìng ó zìda vlòe.* 'The Rawang

called the moon(s) Zida.' လ ကို ရဝမ် တွေက ဇီတာ လို့လည်း ခေါ်တယ်။ [This form is used as a poetic form. Probably loaned work from Jingphaw.]

□ **zìdarvím** *n*: full moon night. လပြည့်ည။ = *lvngkungrvm*

zìdòng *n*: bread. ပေါင်မုန့်၊ ဆန်ကျုံးနဲ့ လုပ်တဲ့ မုန့်။

□ **zìdòngsér** *n*: plain bread, bread without yeast. ပေါင်မုန့် အကြမ်း၊ တဆေး မပါတဲ့ မုန့်။

zìdvng *n*: level, stage, standard. အဆင့်။ *Zìdvng tiqlòng hòq hòq nò dvzaqshìràe.* 'Up to a certain level (we) must try.' အဆင့် တစ်ဆင့် ရောက်အောင် ကြိုးစားရမယ်။ *Lvpat zìdvng.* 'The current living conditions.' လက်ရှိ အခြေအနေ။

Zìgong *pn*: Zigaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zìgùng *n*: mosquito. ခြင်္သေ့။ *Mandalay yíng zìgùng gvzà vle.* 'There are plenty of mosquitoes in Mandalay.' မန္တလေးမှာ ခြင်္သေ့ အများကြီး ရှိတယ်။

zìkúng *n*: big fly. ယင်စိမ်း အကြီး တစ်မျိုး။ = *zìgúng, zvrkúng*

zìkwór zòngzí *n*: morel. မှို တစ်မျိုး။ *Sci. Morchella importuna.*

zìlím *n*: kind of small bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *svlím*

zílíp *n:* birds' name. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

= zíløp

Zilu *pn:* Zilu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zìm *v.i:* quiet. ဆိတ်ငြိမ်တယ်၊ တိတ်ဆိတ်တယ်။

zimang *n:* bamboo. ဝါး။

zimangzónglip *n:* bird; tailor bird. နှံပြီစုတ် (ငှက်)။

zìmshøng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Nìmb`øng gø mywa zìmshøng wasè vle.* 'The wind doesn't blow, it so calm.' လေ မတိုက်ဘူး၊ လုံးလုံး ငြိမ်သက်နေတယ်။

zín *v.i:* smart. ပါးနပ်တယ်။

zìn *v.t:* cut (by scissor) ဖြတ်တယ်။ <Jp.

□ **zìndò** *n:* scissors. ကတ်ကြေး။ <Jp.

Zinang *pn:* Zinang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zínjáng *pn:* Zinkyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zintvng *pn:* Zinthang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zinzangrøng *pn:* Zinzangreung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

zing ⇔ **vzing** *v.i:* bored. ပျင်းရိတယ်။

□ **zing naqshó** ⇔ **vzing naqshó** *n:* lazybones လူပျင်း၊ ငပျင်း။

zìng ⇔ **vzìng** *v.i:* grow, multiply, procreate. တိုးပွားတယ်၊ ပွားများတယ်။

□ **zìng vzá** ⇔ **vzìng vzá** *v.i:*

multiply. ပွားများတယ်၊ တိုးပွားတယ်။

Zingdvm *pn:* Zingdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zingmadut *pn:* Zingmadut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zìngsèré *n:* the Great Bear, the Plough (constellation). ခုနှစ်စဉ်ကြယ်။

ziq *v.t:* hold, rule. အုပ်ချုပ်တယ်၊ ချုပ်ကိုင် တယ်။

***ziq** *v.i:* ache. နာ၊ ကိုက်ခဲတယ်။ See *giziq*.

zìrøk *n:* fare, cost, expense. စရိတ်။ *Yvnggun dì lým tvrà zìrøk lash`ønge.* 'I try to make my travel fares to go Yangon.' ရန်ကုန်သွား ဖို့ လမ်းစရိတ် ရှာနေ တယ်။ <Bur.

zìshì *v.i:* catch up to, catch. လိုက်မိတယ်။ *Busvgá ch`ìng shi zìshìna íe.* '(We) may still be able catch the bus.' ဘစ်ကားကို မီအုံးမယ် ထင်တယ်။

zìshìl *n:* sand. သဲ။

zit *v.i:* clever, have good manner. လိမ္မာ တယ်။ *Kulap ch`ømsèrì gvzà zitne.* 'The children from the house next door are clever.' ဟိုဖက် အိမ်က ကလေးတွေ လိမ္မာကြ တယ်။ *Dvrvtsè tiqphè s`ìng nøtzit we tiqmè lo vdu yàngì pà íe.* 'A wise girl happened to marry (go to orphan) a orphan/poor boy.' လိမ္မာတဲ့ မိန်းကလေး တစ်ယောက် သူဆင်းရဲ တစ်ယောက်နဲ့ လက်ထပ်

ခဲ့ဟန် တူတယ်။ |Usually the word *nøt* 'mind' is incorporated, see *nøtzit*.|

☐ **zìt̀v̀ng** *v.t:* clever, having good behaviour. အကျင့် စာရိတ္တ ကောင်းမွန်တယ်၊ လိမ္မာတယ်။

zìtg̀ùng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dosøn pvlí nøngmaq nø zìtg̀ùng mvwa vs̀v̀ng.* 'We, the grandchildren, are unshakable/stable (blameless) people.' ဒေါ်ဆင်ရဲ့ မြေးမြစ်တွေကတော့ အပြစ် ပြောစရာ မရှိတဲ့ သူတွေ။

Zitung *pn:* Zithung; place name and also surname ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zítv̀ng *pn:* Zithang; place name and also surname နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Ziwón *pn:* Ziweun; village name in Putao town ဇီးအွန်ရွာ၊ ပူတာအို မြို့ရိုး ကျေးရွား တစ်ရွာရဲ့ အမည်။

Ziyà *pn:* Ziya; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

zìbè *n:* salary, wages. အဖိုး အခ၊ လစာ၊ နေ့တွက်ခ။ *Shvlá zìbè kad̀v̀ngte èlúnòde lé.* 'How much is your monthly salary?' တစ်လကို သင် လစာ ဘယ်လောက် ရသလဲ။

zo₁ *n:* steelyard, scales. အလေး၊ ချိန်ခွင်။ <Shan =ngungpà, zaman
☐ **zodvng** *n:* scale. ချိန်ခွင်။

zo₂ **1.** *v.i:* melt. အရည် ပျော်တယ်။ *Pvyóngday zoe.* 'The candle is melting.'

ဖယောင်းတိုင် အရည် ပျော်တယ်။ **2.** *v.t:* to mould, make shape. ထုဆစ်တယ်၊ ပုံသွင်းတယ်။

zó *v.i:* plentiful. ပေါကြွယ် ဝတယ်။ *Naqd̀ø wa zóe.* 'There are plenty of pants.' ဘောင်းဘီတွေ ချည်း ပေါများတယ်။

zong *n:* wheat. ဂျုံ။
☐ **zong waqsì** *n:* wheat flour. ဂျုံမှုန့်။ |'barley' + 'power'|
☐ **zongshar** *n:* barley. မုယောဆန်။

Zongbri *pn:* Zaungbri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zònghong *n:* big rat. ကြွက်ကြီး။

zóngkutmèráng *n:* bird's name. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zòngmuq *n:* front roof. အမိုး။

zòngne *n:* mole (mark on face). မှဲ့။ [It also refers to a nevus.]

Zòngwi *pn:* Zaungwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zor *v.i:* tilted, slanted. စောင်းတယ်။ *Zvbóy ch̀v̀ng zor wae, nàdáv̀gò.* 'The table is tilted, make it straight.' စားပွဲ စောင်းနေတယ်၊ တည့်လိုက်ပါ။

zòr ⇔ **vzòr** *v.t:* throw spear. လှံတံနဲ့ ပစ်သတ်တယ်။ *Mvngj̀øngí waqsh̀v̀ng go s̀v̀ng vzòròe.* 'Throw the spear at the wild boar.' တော ဝက်ကြီးကို လှံတံနဲ့ ပစ်သတ်တယ်။

zòshàm *n*: bronze ring or loop. ဆွဲကြိုး၊ ဆွဲကွင်း။ [This bronze loop is worn around the woman's neck. The hemp are tied on it and women would strip them (making thread) while walking around.]

zózøt *n*: kind of tiny bird; purple sunbird. နံပြီစုတ် (ငှက်)။ = dórzøt (TS)

zø1 *v.i*: dissolve. အရည် ပျော်တယ်။

zø2 *v.t*: accept; welcome someone whole heartedly. လိုက်လိုက် လှဲလှဲ ကြိုဆို လက်ခံတယ်။

zø *v.i*: nutty taste, sweet. ဆိမ့်တယ်။ *Ziyà rvgaq bù nø gvzà zø*. 'The walnuts from Ziya is so tasty, (or has a nutty taste).' ဇီယာ ဒေသမှ သစ်ကြားသီးက စားရတာ ဆိမ့်တယ်။

zø1 *v.i*: 1. peace, calm. ငြိမ်သက်တယ်။ [Usually occurs with the word 'mòng'. See also mòngzø1.] 2. settle down. ငြိမ်သက်တယ်။

zø1 ni *n*: Saturday. စနေနေ့။

zø1kúng *n*: big green fly. ယင်ကောင် အစိမ်းတစ်မျိုး။ = zìkúng

zøm1 *v.i*: get well, recovering from sickness. အဖျား သက်သာတယ်။ *Shaqrèmè zøm lúngì*. 'The elderly woman is recovering.' အဖွားအို အဖျားသက်သာ လာပြီ။

☐ **zømban** *v.i*: get well. အဖျား သက်သာတယ်။ |'heal' + 'heal'|

zøm2 *clf*: classifier for counting pairs (of rabbits or yoked cattle). အစုံ၊ အယှဉ်း။ အရံ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Hítvp tiqzøm*. 'One pair of slippers.' ဖိနပ် တစ်ရုံ။ *Nvngwà tiqzøm*. 'A pair of oxen.' နွား တစ်ယှဉ်း။

zøm1 *v.t*: hold, connect, be responsible for something. ကိုင်တယ်။ *Ngà wurí zømòe*. 'I hold (it) with my hand.' ကျွန်တော့် လက်နဲ့ ကိုင်ထားတယ်။ *Ngàí zømòe*. 'I am in charge, I am responsible.' ကျွန်တော် ကိုင်ထားတယ်။

☐ **zøm2** *v.i*: hold together, holding hands, have connections with someone, e.g. schoolmates, village head. ပေါင်း ဖက်တယ်။ *Vzømè*. '(They) have connections (with others).' ဆက်နွယ်တယ်။ *Wur vzømè*. 'Holding hands.' လက်ကိုင် တွဲတယ်။

☐ **zømrà** *n*: handle, handrail. လက်ကိုင်။ *Zømrà yíng èzømshì*. 'Hold the handrail.' လက်ကိုင်ကို ကိုင်ပါ။ |'hold' + 'place'|

zøm2 onm onomatopoeic adverb; used with the verb tvri 'spin'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Zøm tvriòe*. 'Spin.' လှည့်တယ်။

zøm3 ⇔ **vzøm1** *n*: uncooked, raw, rough, untouched. အစိမ်း။ *Vzøm naqqweq*. 'Very raw.' အစိမ်း သက်သက်။

zómǝ̀vng *v.i:* need. အလို ရှိတယ်။ လိုအပ်တယ်။ *Ngà gòm̀s̀ung zóm̀d̀vng.* 'I need some money.' ကျွန်တော် ပိုက်ဆံ သုံးဖို့ လိုတယ်။

zòmnaq ⇔ **vzòmnaq** *n:* beast. သားရဲ။
zòmpong *n:* large pot with handles. လက်ကိုင်ပါ အိုးကြီး တစ်မျိုး။ = ponglóng

zòm̀wàng *n:* forest, woods. တော။ = mvlòng

□ **zòm̀wàng chòngmu** *n:* banana. တောငှက်ပျော။ |'forest' + 'banana'|

□ **zòm̀wàng dvzi** *n:* deep forest. တောနက်ကြီး။

□ **zòm̀wàng gi** *n:* fox or jackal. တောခွေး။ |'forest/jungle' + 'dog'|

□ **zòm̀wàng mvnø** *n:* strawberry. တော စတော်ပယ်ရီ။ |'forest' + 'berry'|

□ **zòm̀wàng sha** *n:* animal (wild), beast. တောကောင်။ |'forest' + 'meat'|

□ **zòm̀wàng vgwe** *n:* wild taro. တောပိန်းညှ။ |'forest' + 'taro'|

zòn *v.t:* soak. ရေစိမ်တယ်။ *Vlè tiqgo tikwè yíng zònshìe.* 'One buffalo is soaking in the water.' ကျွဲ တစ်ကောင် ရေစိမ် နေတယ်။

zón *v.i:* reachable, countable. (မရေ မတွက် နိုင်အောင်) များပြားတယ်။ *Sáng nø rø mvzónshì vsòqe.* 'Regarding Nats, there are many, countless to name.' နတ်တွေ ကတော့ ရေတွက်လို့ မရနိုင်ပါဘူး။ |Usually

occurs with negative phrases. |

zòn₁ *n:* lead. ခဲ။ = sòn

zòn₂ ⇔ **vzòn** *n:* plant. အပင် တစ်မျိုး။

zònli *n:* epidemic, infectious disease. ကပ်ရောဂါ။ ကူးစက် ရောဂါ။ *Nìmb`òng shaqkí bungra zònli rì.,* 'Various kinds of epidemic and sickness that would be brought by air...,' လေ ယူဆောင်လာတဲ့ ကပ် ရောဂါ အမျိုးမျိုး။

zònlong *n:* island. ကျွန်း။

zong *v.i:* settle down. အနည် ထိုင်တယ်။ အတည် တကျ ဖြစ်သွားတယ်။

zóng *v.i:* steady, stay in one place, settled. ခိုင်မာတယ်။

zòng₁ *v.i:* feel cold (weather, water). ချမ်းတယ်။ *Dèn`òng gvzà z`ònge.* 'It is very cold this year.' ဒီနှစ် တော်တော် ချမ်းတယ်။

zòng₂ *v.i:* full. ပြည့်တယ်။ *Tì z`òng`ámì.* 'The water is full now.' ရေ ပြည့်ပြီ။

zòng₃ ⇔ **vzòng₁** *v.i:* quarrel, argue. ငြင်းခုံတယ်။ အချေ အတင် ပြောတယ်။ = vzi vrung

zòng₄ *n:* long drum made of wood and animal (deer) skins put on a stand sideways and played by two men at the same time. အိုးစည်။

zòng₅ ⇔ **vzòng₂** *n:* Job's tears grass. မုယော ပင်တစ်မျိုး။ *Sci. Coix lacryma jobi.*

zonggo *n*: kind of palm. တောင်ထန်း တစ်မျိုး။
[Leaves are used for roofing. အရွက်တွေ
ကို အမိုး မိုးရာတွင် အသုံးပြုတယ်။]

zonghø *n*: goosebumps. ကြက်သီး၊ ကြက်သီး
မွေးညင်း။

zongkàng *n*: foot section of the hill.
တောင် ခြေရင်း။

zongløm *n*: lemon basil. ပင်စိမ်း။ = *lým*
Sci. Ocimum citriodorum.

Zongmadut *pn*: Zeungmadut; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zongnè *n*: winter (cold season).
ဆောင်းရာသီ။ <zøng 'cold' = r̀vngtúng

zongroq *n*: container made of bamboo.
ဝါး တစ်လုံးတည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့
ရက်လုပ် ထားတဲ့ အရာ။ = *mido*

zøp₁ ⇔ **vzøp** *v.t*: mix (vegetable),
massage. နှယ်တယ်။ (ကိုယ်) နှိပ်ပေးတယ်။

zøp₂ *n*: thatch, roof. သက်ကယ် အိမ် အမိုး။

□ **zøp zøp** *v.t*: roofing. အမိုး မိုးတယ်။
Chømzøp zøpmø. 'Roofing a house.'
အိမ် အမိုး မိုးတယ်။

□ **zøpsèr** *n*: thatch. သက်ကယ် မြက်။
= *zøp*

zøq *v.i*: blind. (မျက်)ကန်းတယ်။ *Ngàmaq*
mvr̀ng kèní s̀v̀mré tiqè ze zøqapmì. 'A
child from our village got blind.'
ကျွန်တော်တို့ ရွာက ကလေး တစ်ယောက်
မျက်လုံး ကန်းသွားတယ်။

zør *v.t*: make a stick stand up straight.
စိုက်ထောင်တယ်။ *Zør tiq̀pøng zørø.* 'Make
a bunch of pointed sticks stick up out
of the ground.' ဆူးချွန်တွေ ချွန်နေတယ်။

zør *n*: pointed stick. တုတ်ချွန်။ *Mvkngyái*
nø zør tiq̀pøng zørø nø laqtuní møqøè
wa. 'Makhangya set up some spikes
and covered them with a blanket, it is
said.' မခန်ရားက တုတ်ချွန် တွေလုပ်ပြီး စောင်နဲ့
အုံထားတယ်လို့ ပြောတယ်။ = *sør*

zør₁ ⇔ **vzør** *n*: bird; babbler. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။

zør₂ *v.i*: flood. ရေ လွှမ်းမိုးတယ်။ *Ti tv̀nìm*
dvzørø. 'Cause flood.' ရေ လွှမ်းမိုး စေ
တယ်။

zøt₁ *v.t*: scoop in. ကျုံးထည့်တယ်။ *Lvgongrì*
jvngch̀v̀ngrím èzøtønø. 'Scoop corn
(seeds) into the basket.' ပြောင်းစေ့ တွေ
ကို တောင်းထဲ ကျုံးထည့် လိုက်ပါ။ = *ngùm*

zøt₂ *n*: boil. အနာ
□ **zøt zøt** *v.i*: boil, abscess. အနာ ပေါက်
တယ်။

□ **zøtná** *n*: disease. အနာ ရောဂါ။

Zøzer *pn*: Zeuser; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

zu₁ *v.t*: plant, make a hole with a stick
for planting a seed. တုတ်ချွန်နဲ့ ထိုးစိုက်ပြီး
အစေ့ ချတယ်။ *Vbø zuø.* 'Cast the paddy
seed by poking the ground.' တုတ်ချွန်နဲ့
ထိုးပြီး စပါးအစေ့ ချတယ်။

zu₂ n: mountain peak. တောင်ထိပ်။

zú ⇔ vzú v.i: 1. protruding, raised. ချွန်ထွက်တယ်၊ စူ ထွက်တယ်။ *Shá vzú we dvsøpshìvpmì.* '(She) has fixed her buck tooth.' သွားခေါတာ ပြုပြင် လိုက်ပြီ။ 2. extend (hand). လက်ဖွာတယ်။

zùmzùm wa onm onomatopoeic adverb; be hairy. အမွှေး အမျှင် ထူထပ်သော။

zun v.i: resurrect, become alive again. ပြန်ရှင် လာတယ်။ *Ngàsèpè nø shìyíng kèní zun lú:ngì.* 'My son has come back/reusrrected from the dead.' ကျွန်တော့ သား သေရာမှ ပြန်ရှင် လာတယ်။

zùni n: spirit dwelling place. နတ်နန်းတော်။

zúnshì v.i: ride (horse, trian, car etc.). စီးတယ်။ *Mvjínà kèní Mandalay s'ng míyatá zúnshìke 20 nari dvr'ím t'òme.* 'It takes about 20 hours by train to go to Mandalay from Myitkyina.' မြစ်ကြီးနားကနေ မန္တလေးကို မီးရထားနဲ့ သွားရင် နာရီ ၂၀ ခန့် ကြာတယ်။

zung n: umbrella. ထီး။ *Shøzaqe, zung ègwàshì.* 'Take an umbrella, it is raining.' မိုး ရွာတယ်၊ ထီး ဆောင်းပါ။

☐ **zungtvróng n:** pointed iron stick used for fishing. ငါး ပစ်တဲ့ မြှာတံ။ |'umbrella' + 'post'|

zúng n: hut, a watch tower or scaffold constructed on a tree for the purpose of shooting animals. တဲစခန်း (သို့) တောကောင် တွေကို ပစ်ရန် သစ်ပင်ပေါ်မှာ ဆောက်လုပ် ထားတဲ့ လင့်စင် တစ်မျိုး။

zùng n: school. ကျောင်း။ *Zòng svnshìe.* 'S/he is studying.' သူ ကျောင်းတတ်တယ်။

☐ **zùnglòng v.i:** attend school. ကျောင်းတတ်တယ်။ *Ngàsè vsh'òngó paqzízùng lònge.* 'My three children go to school.' ကျွန်တော့် ကလေး သုံးယောက် ကျောင်း တတ်ကြတယ်။

☐ **zùngmàng n:** student. ကျောင်းသူ၊ သား။ *Dènila zùngmàngsèrì lèga gvzà màdvzaqshì dø vsh'íme.* 'It seems like students, these days, are not studying hard.' လက်ရှိ ကျောင်းသူသား တွေကို ကြည့်ရတာ စာ သိပ် မကြိုးစား ကြ သလိုပဲ။

☐ **zùngøp n:** principal of school. ကျောင်းအုပ်။ *Dèni zùngøppè mvdira rvt zùngmàngrì gvláshìe.* 'The students are playing because the principal didn't come to school.' ကျောင်းအုပ်ကြီး ကျောင်းကို မလာလို့ ကျောင်းသားတွေ ဆော့ကစား နေကြတယ်။ |'school' + 'rule' |

☐ **zùngsè n:** student. ကျောင်းသား။ *Dèn'óng nø zùngsè gvzà luqe.* 'As for this year, we got many students.' ၃

နှစ်တော့ ကျောင်းသား တော်တော် များတယ်။
|'school' + 'child'|

☐ **zùngsvra** *n*: teacher. ကျောင်း ဆရာ။
Zùngsvra b'v̀lì nò ringe. 'The work of the teacher is honourable.'
ကျောင်းဆရာ အလုပ်က မြင့်မြတ်တယ်။
|'school' + 'teacher'|

☐ **zùngwáng** *n*: school compound.
ကျောင်းဝင်း။ *Zùngwáng r'ým nvngwà rim mvdag.* 'No tending cow inside the school compound.' ကျောင်းဝင်း အတွင်း နွားကျောင်းလို့ မရ။

Zungbli *pn*: Zungbli; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zùngmuq *n*: roof top. ခေါင်ထိပ် ဖျား။
Rvwàng ch'ò̀m zùngmuq y'íng nvngwà r'ò̀ng dvsagòe. 'An ox's horn is attached on the roof top of a Rvwang house.'
ရဝမ် ရိုးရာ အိမ် ခေါင်ထိပ်မှာ နွား ဦးချိုကို ချိတ် ဆွဲထားတယ်။

Zungwi *pn*: Zungwi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zupvng *n*: hell. ငရဲ။ *Mvrà vdá vs'ìng nò zùpvng s'ìng lo l'ým wa íe.* 'The one who has sin will go to hell.'
အပြစ် ရှိသူ ငရဲကို ပြန်သွားရမယ်။

zuq₁ *n*: barn. စပါးကျို။ *Vmzuq r'ým vb'ò̀rì z'ángòe.* '(They) are putting paddy rice into the barn.'
စပါးတွေကို စပါးကျိုထဲ ထည့်ပါတယ်။

zuq₂ ⇔ **vzuq** *n*: antelope, mountain goat (short straight horns). တောင်ဆိတ်။

☐ **zuqnvng** *n*: Himalayan wild goat. တောင်ဆိတ်။ <Mangrung dialect.
=zuqnvng shvri

Zuqgang *pn*: Zugang; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

zuqtvla ⇔ **vzuqtvla** *n*: tick. မွှား။
Ngvgúng go vzuq tvlá gvzà kéòe. 'The old cow got a lot of ticks.'
နွားအိုကြီးကို မွှားတွေ အများကြီး ကိုက်နေကြတယ်။

Zuri *pn*: Zuri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zuringnvm *pn*: Zuringnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvbóy *n*: table, desk. စားပွဲ။ <Bur.

Zvkor *pn*: Zakhaur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvkungwàng *pn*: Zakhungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

z'v₁ *v.t*: wash. ဆေးကြောတယ်။ မျက်နှာ သစ်တယ်။ *Àng m'ír z'v'̀shìe.* 'He is washing his face.'
သူ မျက်နှာ သစ်နေတယ်။

☐ **z'ál₁** *v.t*: third person singular form of z'v₁.

z'v₂ *v.t*: step on. နင်းတယ်။ *Híí z'v'̀ ràe.* 'It has to be stepped on with legs.'
ခြေနဲ့ နင်းရတယ်။ *Vs'ìng vz'v'̀shì l'ým ad'ò t'iqmvl*

tiqmvlsè wa vle. 'There was only enough space for one foot to step on.' လူ ခြေထောက် တဖက်စာ နင်းဖို့လောက်ပဲ ရှိ တယ်။

□ **zál₂** ⇔ **vzál** *v.t.*: third person singular form of **zvl**.

zvlóm *n.*: kind of tiny bee. ယူးအငယ် တစ်မျိုး။ =kwádvrvt

zým 1. *n.*: basket. ခြင်းတောင်း။ *Zýmch̀ng elíng daqò.* 'Bring the basket.' ခြင်းတောင်း ယူလာပါ။ [Large woven bamboo basket with handle, flat bottom with holes and open top. အဝကျယ်ပြီး အကွက်ကျအောင် ရက်ထားသော တောင်းကြီးကို ဆိုတယ်။] **2. clf:** classifier for basketful (of vegetables). ခြင်း၊ တောင်း စသည်ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvgong tiqzým liq rángà.* 'I have collected a basketful of corn.' ပြောင်းဖူး တစ်တောင်း ချိုးထား ခဲ့တယ်။

□ **zýmràng** *n.*: large basket. တောင်းကြီး တစ်မျိုး။

z̀vm₁ *n.*: fishing net. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန် တစ်မျိုး။ *Welòng nò z̀vm lánò.* 'That thing is called Zam.' [ရေထဲမှာ စိမ်ထားပြီး ငါးဝင်တဲ့ အခါ မတင်ရတဲ့ ငါးဖမ်းပိုက်တစ်မျိုး။]

z̀vm₂ ⇔ **vz̀vm** *n.*: strength. အားအင်၊ အစွမ်းအစ။ *Vz̀vm vl vs̀ng.* 'Capable person.' အစွမ်းအစ ရှိတဲ့သူ။ <Jp.

z̀vm₃ *onm* onomatopoeic adverb, turn swiftly. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ရုတ်ချည်း လှည့်တယ်။ =z̀òm

Z̀vbong *pn:* Zambaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

zvmè *n.*: millet. မုယော စပါး။ =saqnò

zvmì *n.*: girl, bride. သမီး၊ သတို့သမီး။ *Zvmì rət lým shaqrépèla búngè.* 'The elders went to ask/propose a bride.' သတို့သမီး တောင်းဖို့ရန် လူကြီးတွေ ထွက် သွားကြပြီ။

□ **zvmìsè** *n.*: baby girl. သမီးငယ်။

□ **zvmìsèrì** *kin:* family you give your daughter to (brothers and uncles from the woman's side). အမျိုးသမီး ဖက်က ဆွေမျိုးတွေ၊ ယောက္ခ မျိုးတွေ။ =mvyòq̀rì

□ **zvmìsh̀vr** *n.*: groom. သတို့သမီး။ |'girl' + 'new'|

zvn *v.t:* stretchable, flexible. ပျော့ပြောင်း တယ်၊ ဆွဲဆန့် နိုင်တယ်။ *Gvnwe nò zvne.* 'Rubber is stretchable.' သရေကွင်းက ဆွဲဆန့် နိုင်တယ်။

□ **zvnzvn** *adv:* jelly soft. ပျော့ အိအိ။

z̀vn *v.i:* follow (to follow after someone). နောက်လိုက်တယ်။ *Èz̀vnm.* 'Follow him or go after him.' နောက်ကို လိုက်သွားပါ။ *Svrap̀ mèpvng z̀vne.* 'Follow after the master.' ဆရာကြီး နောက်ကို လိုက်တယ်။ =s̀vn

□ **z̀v̀ndvtut** *adv.*: continually; repeatedly. ဆက်လက်၊ အဆက် မပြတ် ဖြစ်သော။ *Bv̀nlì z̀v̀ndvtut wà l̀v̀m p̀hè màd̀d̀ápmì.* 'He has no money to continue to work.' လုပ်ငန်း ဆက်လက် လုပ်ကိုင်ဖို့ ငွေကြေး မရှိတော့ပါ။ *Shaqré l̀v̀pkà z̀v̀nz̀v̀ndvtut g̀ùngatnà.* 'The elders' instruction is told generations to generations.' သက်ကြီး စကားကို အဆက် မပြတ် ပြောခဲ့ တယ်။ |zvn can be reduplicated for emphasis. |

z̀v̀nz̀v̀n *adv.*: hard jelly-like. မာသာသာ။ *Àng nò tìqhvnsè z̀v̀nz̀v̀n wa d̀h t̀vné vsh̀v̀m we ad̀h tìqch̀v̀ngsè èkèò l̀òngí ó mvme m̀r s̀v̀ng nvpám shvlæ, shvláng shvlæ.* 'It is like somewhat hard and just a tiny bit (of fat) is good enough to eat or swallow many mouthful portions (of cooked rice).' *Sha l̀òng z̀v̀nz̀v̀n wa zaqe.* 'The meat is jelly-like hard.'

z̀v̀ng₁ *v.i.*: be in, exist in (a place, e.g., water in the bowl). အိတ် (သို့) တွင်းထဲမှာ တည်ရှိခြင်းကို ဆိုတယ်။ *Gwìntaq tì z̀v̀nge.* 'There is water in the bowl.' ပုလင်းထဲမှာ ရေရှိတယ်။ *Nga z̀v̀nge.* 'Fish dwell (in this basket or hole).' ဝါး အထဲမှာ ရှိတယ်။ *Yag̀ùng tvwach̀həm ỳv̀ng tì z̀v̀ngshìe.* 'This bamboo tube contains water in it.' ဒီ ဝါးကျည်ထောက် ထဲမှာ ရေရှိတယ်။ |Changes

to a high tone when followed by -ò, -ì, -à or -shì. |

□ **z̀v̀ng** *v.t.*: 1. put into a container, fill (a bowl with rice), pack, record, insert. ထည့်တယ်။ *Modoch̀v̀ng taq kv̀láng d̀v̀n z̀v̀ngòe.* 'I put hay onto the truck.' ကားထဲကို ကောက်ရိုးတွေ ထည့်တယ်။ [Often takes the adverb d̀v̀n; can be used for some speakers for 'enter', as in Dulong.] 2. record. အသံသွင်းတယ်။ *Mvkún z̀v̀ngange.* 'I am recording for you.' ကျွန်တော် အသံ သွင်းပေးနေတယ်။

z̀v̀ng₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb rip 'stand'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nvngwàòng wed̀h yaqd̀hngí z̀v̀ng ripd̀v̀ng wavpmì.* 'The cow, that manner, suddenly stood up at one night.' နွားက ညတစ်ည မှာ ရုတ်တရက် မတ်တပ် ရပ်လာခဲ့တယ်။

z̀v̀ng₃ *adv.*: walk straight. တခါတည်း၊ တောက်လျှောက်။ *Vpong ch̀həm ỳv̀ng màg̀òngshaq z̀v̀ngwa rvmá s̀v̀ng diámì.* 'Aphong without coming back home he went straight to the field.' အဖုန်က အိမ်ကို ပြန်မလာပဲ တစ်ခါတည်း ယာထဲကို သွား လိုက်တယ်။ [z̀v̀ng wa 'straight, at once, right away'.]

z̀v̀ng₄ *v.i.*: active, clever, hospitable. လိမ္မာ တယ်။ *Vnvng nò z̀v̀nge.* 'Anang is clever.'

အနန်က လိမ္မာ ယဉ်ကျေးတယ်။

z̀v̀ng₂ ⇔ **vz̀v̀ng 1. n:** front, ahead. အရင်၊ ပထမ။ *Vz̀v̀ngkaq* 'In front of you, the future.' ရှေ့မှာ။ **2. loc.n:** firstly. ရှေးဦးစွာ၊ ပထမဆုံး အနေနဲ့။

☐ **z̀v̀ngm̀v̀ng n`ong n:** three years ago: the year before last year. ယမှန်နှစ်။ *Z̀v̀ngm̀v̀ng n`ong Christmas b`oy n`o Myomaqy`ing íe.* 'The year before last year Christmas was celebrated in Myoma quarter. ယမှန်နှစ် ခရစ္စမတ် ပွဲတော်က မြို့မ ရက်ကွက်မှာ ကျင်းပတယ်။

☐ **z̀v̀ngn`ar n:** last week. လွန်ခဲ့တဲ့ ရက် သတ္တပတ်။

☐ **z̀v̀ngni n:** day before yesterday. လွန်ခဲ့တဲ့ရက်။ |'before' + 'day'|

☐ **z̀v̀ngn`ong n:** year before last year. လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်။ |'before' + 'year'|

☐ **z̀v̀ngsh`omni dvgvp n:** three days ago. လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ရက်သုံးရက် ခန့်က။ |'before' + 'three' + 'day' + 'time'|

☐ **z̀v̀ngyaq ⇔ vz̀v̀ngyaq n:** night before last night. တနေ့ ည။ *Vz̀v̀ngyaq nga wvpk`évpshà.* 'The night before last night we went shooting fish.' တစ်နေ့ည က ကျွန်တော်တို့ ငါး သွား ပစ် ခဲ့ကြတယ်။

☐ **z̀v̀ngz̀v̀ng n:** first. အရင်။ *Vz̀v̀ngz̀v̀ng èdì.* 'You go ahead/first.' အရင် သွား

နှင့်ပါ။

Zvngbe pn: Zangbe; people group name. လူမျိုး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zvnggá n: spring နွေဦး။

z̀v̀nghè n: bracken ferns. ဒရင်ကောက် ဟင်းရွက်မျိုး။ *Sci. Diplazium esculentum.*

z̀v̀nghoq n: ferns; fiddlehead ferns. ဒရင် ကောက် အပင် တစ်မျိုး။

zvnghvm n: curse. ကျိန်ဆဲတယ်။

☐ **zvnghvm zvngtip v.i:** curse. ကျိန်ဆဲတယ်။

z̀v̀ngkung n: Sheman fountain, spring. စိမ့် စမ်းရေ၊ စမ်း ရေပေါက်။ *Z̀v̀ngkung k`enì tì aqì.* 'We will drink water from the Sheman fountain.' နတ်ဆရာ ရေစမ်းပေါက် ကနေ ရေ သောက်ကြမယ်။ [It refers to a fountain which Rawang people believe that the Shaman has caused it to flow.]

zvngkvng n: pitfall trap. တောကောင် တွေ ကို ကြောက်လှန့်အောင် လုပ်ပြီး ဆူးထိုးမိ အောင် စီမံ လုပ်ထားတဲ့ ထောင်ချောက်။

zvnglín n: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Zvnglín pn: Zanglin; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ *Wey`ing k`enì n`o apakaq n`o "Zvnglín s`ung" èì n`ò vle, n`ongmaqr`ímø.* 'From that place on this side, there is a peak called "Zanglin

peak", in our valley.'

z̀̀ngm̀̀vju *n*: mushroom. မှို။ = mvtor

Zvngngø *pn*: Zangngeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvngróng *pn*: Zangreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvngrvng *n*: type of fish. ငါးတစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zvngt́́ng *n*: expensive gift given with the expectation of getting something in return. ဧည့်သည်ကို ပေးတဲ့ လက်ဆောင်။ [It is probably a loan not a gift, debt can last for generations. အဆင်ပြေသည့် အခါ ပြန်လည် ပေးဆပ်ဖို့ လိုတယ်။]

Z̀̀ngyo *pn*: Zangyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Z̀̀ngyoq *pn*: Zangyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

z̀̀ngyvp *n*: kind of bean. ပဲသီး တစ်မျိုး။

zvp₁ ⇔ **vzvp₁** *n*: seed of Chinese prickly ash, sichuan pepper. ငရုတ်ကောင်း။ Sci. *Zanthoxylum armatum*.

zvp₂ ⇔ **vzvp₂** *v.t*: mingle. ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံတယ်။ [Usually occurs as vzø̀m vzvp.]

zvp vshvl *n*: crowded, populated densely. ခပ်စိပ်စိပ် အစုလိုက်၊ ပြည့်နှက် နေ တာကို ပြတဲ့ ကြိယာ ဝိသေသန။ *T̀̀ngz̀̀pa rvgaq ngàmaq S̀̀ngd́́ng rvprí zvp vshvl ̀̀l yà̀̀ngl̀̀.* 'We, Sangdong family,

populated densely in Thauungzepha areas.' ကျွန်တော်တို့ ဆန်ဒေါင်း မိသားစုတွေ ထောင်ဇယ်ဖါ အရပ် ဒေသမှာ ပြည့်နှက် နေခဲ့ ကြတယ်။

Zvpmvkaq *pn*: Zapmakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvr *v.i*: to bud, to sprout (vine or tree's leaf). ဖူးထွက် လာတယ်၊ အညှောင် ထွက်လာ တယ်။ *Vnori zvrshìvpmì.* 'Beans sprout out.' ပဲပင်တွေ အညှောင် ထွက်လာတယ်။

Zvr *pn*: name given to a child with indication to multiply and fruitful. မျိုးဆက်၊ မျိုးနွယ် ပွားများ ကြီးပွား ပါစေ၊ တိုးတက် ပါစေ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်နဲ့ ပေးလေ့ရှိတဲ့ အမည်။ *D̀̀zvr, S̀̀nzvr.* |<zvrshì 'sprout out'|

Zvri *pn*: Zari; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့အမည်။

Z̀̀rtaq *pn*: Zartha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvrú *pn*: Zaru; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvrung *pn*: Zarung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvt₁ *v.i*. ~ *v.t*: weave (baskets). (တောင်း) ယက်တယ်။ *À̀̀ng pé zvtne.* 'He weaves baskets.' သူ တောင်း ယက်တယ်။ *À̀̀ngí pé tiqch̀̀ng zatnø.* 'He is weaving a basket.' သူ တောင်း ယက်နေတယ်။

English-Rawang Glossary

A a

- a lot** » gvzà; laqni; loqloq; luq
abandon » gur; gwør; káng; làng
abhor » nóm
ability » sí
able to » daq; dýng; ngut
about » dýng; dýngte
about (time) » dvgvp
about ten » àngsé
above » mvdùm; taqram
above house » chòmtaq
abscess » mvzór; zòt zòt
abscond » ngwe
absolutely » lúngwaq; naqsiqriq
abundant » bù; luqpóng; póng; rénùng
 b̀̀ngshá; soq
accept » dvdøng; shvdøng; to
accompany » vra
according to » dvchá
accountant » shøpshú
accumulate » nýng; pvng
accuse » mvrà shvri; na; sip lá; shvrà
accustomed to » bøq
ache » *ziq; ke
acidulous fruit » mrvvnshí
- acknowledge** » rvtø
acquire » lún
acre » egaq
active » pán vshat; sò; shò
Adam's apple » bvtøq; nvngzunch̀ng
add » rvm; zvt
add in » rø
addicted » døq
adjust » mvdúng; shvdún
admit » shónshì
adopt » mé
adult » nøt tóng; shaqré
advice » paqzí zi
advise » dvtú; nònggùn zí
aeroplane » ǹ̀mbøngli; ǹ̀mbøngshò
affair » dang; dé; dvchap; mvtú
affectionate » mvkok
afraid » guq; nøt zá pvwáshàl; svre
after » m̀̀pvng
again » lá; rá; tón tiqbaq
age » bat; bat; dvjàng; rvmàng; svk;
 svróng kòngkup
agitated » shvngàn
agree » móla; nøt vrá; rá; shvdøng; to

- agreement** » dvgvp zangkwè; kàsvidiq
ahead of » z̀vng
aim » tvnu
aimless » wadø
aimlessly » wawadø
air » ǹmbòng; shaq
air potato » r̀ongki
air pump » to
alert » pán vshat; pán
algae » t̀irmøt
alive » ngø̀r; ngvt; sún; súnshì
all » d̀ongtáng; dvkoq dvt; dvkoq
ǹmnì; gøtkòm; kaya; kut; pèbe; pvtbe;
r̀vm; shvngbe
all kinds » p̀vnnì p̀vnr̀vm
all night » chapgá
all over » d̀ongtáng
all sort of things » p̀anø p̀arì; p̀anøpà
all together » ròrò wa
allative case » kaq; s̀vng
alligator » kangshé
almond » bùshvyøm
almost » tvné
aloe wood » mòrà
along » d̀vbàng
along with » ỳngỳvng
also » gø; g̀v̀lè
altar » d̀vpòng; muqjo; núngpà
shvr̀ungrà; shvr̀ungrà
although » nìgø
alto » níshaq
aluminium » ǹèr
always » ǹvnǹv̀n
amaranth leaf » shvna svp
amaze » d̀vdvm vtiq; kuqg̀vm
ambassador » k̀ønmanq
amber » g̀ungyø
ambiguity » mùndøq mùnd̀vng
ambition » mvnggá
amethyst » l̀ongtøq ǹong
amiable » bang mvnò; nøt k̀øn
amplifier » kàdvté jvk
amuse oneself » mvnshì
ancestors » àngkup àngkàng; kop kàng
ancient » darì kvngshángbàn;
kangsh̀vng; t̀ongmvng
ancient people » t̀ongmvngsè
angry » d̀vrøq; h̀vng; ng̀v̀n; sh̀v̀mná;
sh̀v̀mnáhøp; sh̀v̀mnáarì; shvngo; vng̀v̀n
animal » g̀ènìn; nìnà; sha
animal (classifier) » go
animal oil » shashú
ankle » híne
another » dvgá
answer » t̀v̀nshì
ant » shvro
ant lion » taqkuqr̀vng
antelope » zuq
ant-like bee » b̀vngshut
anus » niqdøng

- anxiety** » hwám; rvgòl
anxious » bùm; gi; góng gi; hwám; nèt
 bùm; nèt hwám; nèt mvgòr; nèt yòr;
 nèt zá pvwáshàl; nvròmbùm
anyone » wápè yapè
apart » sar; vsar
appear » bung
appear suddenly » ngam
appear to be » cha
appearance » mvrshvm
appendix » dvpuq
appetizing » gvm; mvlòm
apple » shvyòm mvshé
apply » lat; lvt
appropriately » yuqnì yuqyà
approximate » d'ngte
area » dung; lap; ram; tong
argue » che; dvrà; kàsi kàrùng; rùng;
 tùke; zòng
argy-bargy » bongsing bongring
arise » kung
armpit » raqchip
army » dap; pin; pindap; s'il
around » gwùrgwùr; zàng
around the area » gùrgùr
arouse » r'ng
arrange » dvgò; dvsòp
arrest » rìm; tvp
arrive » hòq; kún; tuq
arrive calamity » tit
arrogant » dvsh'ngshì; nèt hángshì
arrow » b'ngdaq; tvamá
arrow (fishing) » zungtvróng
arrow container » pvla tvrè;
 pvladvláng; tvrè
arrow track » kungshér; tvli kungshér
arteries » dvjù; dvjù svyà
arthritis of all four limbs » yátù
articles for use » dvzòm dvrè; dvzòm
 dvzi
as well » gø
ascend » ngvng
ashes » paqmúm; waqpú
Asian koel (bird) » níchtípè
Asian pied starling (bird) » t'isvng
 naqja; t'isvng vsér
ask » røt
ask forcibly » doq
askew » kvló kvlò; mvsóm
ass » niqdòng
assemble (of insects) » pum
associate » lamboq
association » mvdò; pung
assume » l'vn; sun
assure » pòshì
astonish » dà
astride » hvn
astringent » chaq; chaqmvchaq; paq;
 p'vl
at » taq; y'ng
at once » chàng; gvl'ngdaq; tiqshaq;
 t'vm

attach » dvgvp; dvsaq; nvp
attachment » dvpuq
attack verbally » haq
attempt » lət
attend school » zùnglòng
audio recorder » kàrím jvk
aunt » nì; sóm; sómme
aurora » svmi tvamá
authentic » jòng; jòngkvp
authority » koq vkíng; míng vkíng

avenge » rvleteq
avoid » ngwe; yáshì
award » gønpaq
awe » dà; tiq
awkward » zègu zènán
awl » dòngsór; dvdòr; shvjit
axe » wurdi; wv̀rma
azalea » tvraq
azalea plain » tvraq dvm

B b

babble » bvlè
babblers (bird) » zòr
babel tower » muqtu chòm
baby » miqsámrá; sv̀mré gùni; sv̀mré
baby girl » zvmìsè
baby sitter » koqlu
baby strap » raqwé; rvwé
bachelor » gvchàng; gvchàng shaq;
 gvchàngré
back » d̀vngkùng; raqkwè
back and forth » dvsám ǹvmsám;
 laylay
back side of the hand » wurkup
backbone » d̀vngkùng sharø
bad body odor » raqdíshøng

bad smell » pùshøng
badger » re
badly » naqróng; naqyoq
badly (damage) » àngshi
badly shaken » hwám
badly suffer » hímbøt
bag » bik; b̀vnzùng; d̀vnggúng; rvl̀vng
 d̀vnggúng; yóng; yóngkoq
baggy » but
bail » shvma
bake » dvgáng
balanced » zàmàn; zo
bald » ding; d́ng vding; gokè
bald head » gosuq
bald person » gokè

- bamboo (type of)** » gòndù; kam; kàm;
 lǜchá; lǜmche; mèbang; mvdang;
 mvkat; nvmzu; pǚlwàng; rì; rùl;
 rvmvng; shv̀r; shvráng; tvmà; tvwa;
 tvyó; wà; waqrà; wvr; wvre; zimang
- bamboo clappers** » kongkvt
- bamboo container** » d̀vngkwang; tok
- bamboo drainage** » kungkvng
- bamboo floor** » dóngzin; d̀ond̀ung
- bamboo gun** » dvpoq
- bamboo hat** » golá mo
- bamboo house** » d̀onchòm
- bamboo plait** » g̀òmdip; g̀òmzip
- bamboo shoot** » mvsøp
- bamboo skin** » golá
- bamboo split** » dvchat; gwursip
- bamboo stick** » wàka
- bamboo strips** » l̀vm
- bamboo termite** » bér̀ung
- bamboo toy gun** » d̀òngsøt
- bamboo tube** » d̀òngǹvng; dúngjù;
 d̀vngtan; kòrzøp; wvlà p̀vng
- bamboo wall** » d̀on
- bamboo worm** » bvngǹél; ǹél
- banana** » ch̀ong; ch̀ongmu d̀vdit;
 ch̀ongmu; jà ch̀ongmu; ngalàng;
 wurhàm ch̀ongmø; zømwàng ch̀ongmu
- banana plant** » ch̀ongkwá; ch̀ongmu
 t̀ong; ch̀ongshø; ngasøt
- banana sheath** » k̀ungbø
- banded krait snake** » d̀vngrø d̀vngshà
- bandicoot** » mvzøl
- bank** » p̀ødøm
- barbecue** » sha d̀vgáng
- bark (beer)** » h̀ung
- bark (dog)** » ju
- bark (tree)** » se; sekòr
- barking deer** » shvrì
- barn** » j̀èyung; zuq
- barn, warehouse** » zá
- barren** » d̀óm g̀ògì; shvdvt
- barren (paddy)** » p̀vl
- barren land** » rvgaq d̀ongjàm
- barren soil** » goq
- barren woman** » d̀óm
- bar-winged flycatcher shrike (bird)** »
 kvlánggam
- bashful** » shvraqshì
- basket** » dekar; dvh̀ung; dvh̀ung; dvko;
 dvkvm; d̀vngzì; há; h̀vm; jvng;
 kaqkóng; løk; mvgòr; mvyøng; pé;
 rísang; riwàngkuq; zekar; z̀vm;
 z̀vmràng
- basket (wide opening)** » mvg̀ur
- bass** » b̀ishaq
- bastard** » g̀ømpàn
- bat** » mvbí; pvri; svri
- bath** » shól; z̀vl
- battalion of star** » kwùrnip kwùrta
- battered** » bónbón vlú; hánhán vlú
- battle** » gvsvt; s̀il
- battle ground** » s̀ilwàng

- bayan** » gvtgù; tivrng
bazaar » gvt
be (copula) » í
be about to » dǎn; zàm
be at ease » shòm
be bias » rvwìng
be blessed » dvnglún lún
be clear » lang
be defeated » sóm
be enough » luq
be left » ché
be real » jóngkvp
be submissive » kàta
beads » mvnì
beads (ivory) » rvlohí
beak » nízi; nongsøn
beam (house) » ngobvt; shv̀rim
beam (roof top) » r̀gùng chòm
beam of light » ǹmhí
beams (house) » b̀nghúl
bean » no; shvráng mè; shvráng zàng
bean (type of) » r̀ng r̀mzì
bean (type) » rvmzì
bear » shvwí; shvwí nvngzi; shvwí paqgwa
bear fruit » shí; zí
bear plenty (of fruits) » kaq; shóng
bear suffering » natshì
bearable pain » búdvngwa
beard » dòngbør; nõngbør
beast » zòmnaq
beat » bíbíšip; dvgvng; paq; zvt
beautiful » nvp; shup; ỳng vnv
beautiful figure » lángbà
beauty » ngòr dvgùng
because » pàwálm wani; rvt
become fat » búm
become soft » dò
become solid » t̀ng
become well » gónggóng
bed » ỳpgù; ỳpj̀m
bedbug » kuptvlp
bee » kwá
bee (type of) » beláng; dvngp̀ng; juqbàngmè; mvgỳm; sór; svwèmè; shór; shvnt; tvlòm; ya; ỳzór; zvlóm
beehives » kwáróng; rvp
beetle » hòbør; hòder; paqbør
before » m̀rdvng; z̀ng
befriend » kuq; nõngnvng wa; r̀m
beggar » mopi; røtnvm vs̀ng
begin » pàng; pung; p̀ng
begin (directional) » daq
beginning » ǹmlat; ǹmlat ǹmp̀ng; ǹmp̀ng ǹmlat
begotten » àngyò
behind » mèpvng
being on top of something » vhap
believe » k̀m
believer » noqshì vs̀ng; rvs̀ngsèrì

- bell pepper** » mvzang búm
belly » puq; puqwá; pvwá
below » l̀ngpvng; pvng
below house » ch̀mpvng
belt » dvsá; juqńm
bench » rúngdvn̄g
bend » b̀oq; dvgúng; goqdvgoq;
 gungdvgúng; n̄l; nḡoq
bend (head) » nḡom
benefit » jú
bent » dvḡoq; gw̄ór
berry » mvjuq mvn̄ø; mvn̄ø; ǹvmr̀ng
 mvn̄ø; ǹvms̀ø mvn̄ø
berth » koq
beryl » l̀ngshár mvsh̀ngǹng
bet » p̀ò; shvw̄n dó
betel » shází
betrothed (person) » mvra
better » jun
betting » shvw̄n
between » dvh̀ø
Bible » j̄øm; j̄øml̀ga
Bible school » j̄ømj̀ng
biblical language » àngkékà
bicycle » lvgoĺng
big » d̀ng; gv̀à; kàng; mvd̀; p̀vng̀r̀m;
 te
big and tall » lvte lvyàng
big crime » r̀ngm̀è
big fly » zíkúng
big green fly » z̀lkúng
big rat » z̀ng hong
big thing » m̀rung
bigger (unusually) » mvl̀ng
bile » svkí
biliary vesicle » svyødvkaq
bind » dung; svn
bind edges » dung
biography » g̀ngmvsh̀l
bird » bvsiq; mvsiq; sa
bird (type of) » pvyú; shvrwaq
bird nest » sad̀ng
birthmark » g̀ngmvsh́n; mvsh́n
bison » poqĺm
bit » svmaq
bit (classifier) » hvn
bitch » g̀gúng
bite » dvn; ḱ; ke
bitter » ka
bitter eggplant » kvnkashí
bitter gourd » kvnkashí
bitter root » r̀d̀ng
bitter small eggplant » m̀kaqshí
bitter vine » r̀ngka
black » naq; vnaq
black lentil (bean) » shvráng
black people » shanaq
black sesame » shvnm naq
blackboard » g̀mnaq
blackish sand » ǹnaq
blacksmith » l̀ngd̀p
bladder (urinary) » sitóm

blame » mvrà shvri; na; sip lá; shvrà
blameless » m'vng; m'vngshèr
blanket » dun; laqtun; paqnèn; pàzung;
 s'vngpón; yoq
blaze » sor
bless » dvgóng; rvl; shmán dvgóng
blessed » dvnglún; shòtshú
blessing » ishòt ìgvn; ishòt; shmán;
 zaqshòp
blind » nezòq; zòq
blind person » nemàn; nezòq
blink (eyes) » lap; ne vsòmshi
bliss » dvbù nòt
block » dvgòq; gar; g'vm; mòq; shò; shò;
 shvgør
block up » døm; vdøm
blocked » dòq
blockhead » dvru
blood » shvwi
bloom » mvjù
blossom » lvng; wvt
blossom (classifier) » wvt
blow » her; mòt; mvsò; pù
blow fire » hul
blow the nose » hóngshì
blow wind » shór
blue » gwing
blueprint » pvngla
blunt » d'vngbaq; mvdé
blunt (sword) » nòngbaq

boa constrictor » bònwe
boar » waqlá
board » shóngkòm
boat » kùngshí; shò
boatman » shòrvppè
body » góng; shagóng
body hair » møl; mølshøm
boil » bòng; dèdè; dvdè; dvte; mvzór;
 shu; zòt zòt; zòt
boiled water » t'ishu
bold » nvròmte
bomb » bòm; bùm
bone » sharø
bonus » bónús
book » bok; ch'ing; lèga
boot » chòpdòn yvnggúng
border » dvh'vng; dvrt
bore a hole » yó
bored » ngeké; zing
born » gól
borrow » kweshì; ngá
bosom » pòtpúm
both » shòní
bother » dvki; sé
bothersome » bònlu; kàche
bottle » bvlóng; bvlóng; dúng
boulder » lóngkàng
bountiful blessing » ishòt póng
bow » ngøm; p'vndvn
bow (tool) » b'vndvn

bowl » kung; kungkvróng
bowl (large) » kuq
box » svdik
bracelet » rvshan
bracken ferns » zvngghè
braid » nisvn
brain » gomvsì; nyan
bran » vmpvl; waqsì tvnøt
branch » àngdvgvng; rvingmong;
 shóngdvgvng; shóngdvkaq
branch (classifier) » dvgvng; dvkaq; hà
branch out » dvpya; mør
branchlet » hamvhà
brave » mvdaq; nvrømte
bread » muk; zidòng; zidòngsér
break » chapjap; de; dím; dvt ; ga; giq;
 gvyaq; liq; røm; rvt
break (tooth) » ka
break agreement » chiq
break into pieces » ròl
break wind » si shù
breast » nong
breast-feed » nong søq
breath » shaq
breathe » hé; shaq shvlshì; shaq vshèshì
breeding pond » kòr; kòr
bribe » mvynøn gønpaq; wurzú gønpaq
brick » wut; wvmjip
bridal price » gúng; pøgúng
bride » rvingza; zvmì
bride price » dvpè; kòrøt; pòdøm

bride return » rvingza vvwng
bridegroom » lvingashvr
bride's maid » vra
bridge » dvbà; dvgu; dvingdìn; dvzà;
 mvkray
bridle » mvr dvchøp
briefly » àngdongku
bright » gá; jøng; kwíngkwíng; lang;
 shór; shúr
bright color » káng
bright red » shé mvshè
bring » dvhøq; dvtuq; wà
bring along » bá
bring out of water » sì
bring up » jáng
bring water » dor
bristly millipede » pam
brittle » bvng; hør; jvl; kúl
broadcast seeds » dvbøng
broil (meat) » dvgáng
broken » kávka
broken rice » kashit
broom » chøm shóm
brother » nvmpè
brother-in-law » làpè
brown taro » gwepuq
brush » bvrut; túshì
brush (teeth) » shàtú
brush off » chaq
bubble » pum
bucket » bong; tibong

buckwheat » pvwa; saqfi
bud » mvkuq; s̀vng; zvr
bud (banana or palm) » m̀vd̀ùn
Buddhism » bukdaq
Buddhist monk » p̀onggwì
Buddhist nun » p̀onggwimè
buddy » jà
buffalo » lè; lò
build roughly » ja; jvm
building materials » ch̀oml̀vm
bulb » svmi ch̀vng
bulb plant. » kaybyet
bulbul (bird) » k̀embàng l̀angjong
bulge » ngú
bulging » lut
bulging eyes » nelut
bull » ng̀vkò; ngvlá; ng̀vnshò
bullet » dangpè mvsø; mvsø
bully » d̀vngké; mvyvmké; róy; séshì
bully other » dvm zúshì
bumble bee » yò
bump » t̀op
bumpy » kvrì kvroq
bunch (classifier) » dvbàng; dvb̀ong
bunch for flowers or bananas (classifier) » dvb̀or

bundle » mvyo
bundle (classifier) » ri; t̀ung
bunker » dok; gvdok
burden » d̀ongjá
Burmese » Mìn; Myèn
Burmese grape » shvyò
Burmese language » Mìnkà
burn » kat; nuq; nuqshì; wvr
burning faggot » mvshøq
burnt » jøm
bury » k̀óm; l̀op
bus » bvtsvgá
bush » dvpè; pènàm
bushy » bánbán
business » ẁulaq
bustle » pvlong
busy » màta; sh̀vm
but » í nìgø; í we
butcher » shashatpè
butter » nong dvchit
butterfly » paqchér
buttocks » niqd̀ong; nítit
button » shvyvn
button up » k̀om
buy » wvn

C c

- cabbage** » munglatuk
cackle » gyle
calamity » dvnì dvgá; kón
calcium » kelsiyvm
calculate » sun
calf » hímvton; nvngwàsè
call » bông tó; lín; tó; vl; wa
call aloud » mvrin
call out » go; ring
came out » shvlshì
camel » golawu
camera » kemvra
camp » dvná
camphor » mónsì
canal » tìhùng
cancer » mùng
cancer disease » mùng vna
cancer medicine » mùngzì
cane » ringgung; swut; tvrì
cane bud » gvdvngshé
cane or rattan » bñnyaq; dvdàng;
 gvdvng; gvtung; hit; katvrì
cane ring » nvms hà; pñnggú; shònggu
cane spike » rvthø
capability » sí
capable » bòn; daq; gaq
captain » bojí; gepdin; pindu
- car** » modo
careful » shvriqshì; yáshì
carefully » sòm vsóm
careless » hú vhwag
carelessly » chatdvchvng
carminative medicine » nñmbòngzì
carminative plant » dvmriq
carnelian » lóngshíng
carp (fish) » ngashvlvp; ngvhvng
carpenter » lvksvmá
carrot » mvnga ké mvshé
carry » baq; bun; nol; ri; zaq
carry (responsibility) » tènùng
carry away » láng
carry in hand » lvng
carry pole » zaqka
cart » gàrì; líng
carve » chuq; røp; ru
case » dvkà; svdik
cassava » naygvdong
cassette » getset
cassette tap » kwi
cast a side glance » neløq
castrate » dun; shan
cat » mí; nyarà; ralà; rvlà
catapult » lvpoq
cataract operation » nengé

- catastrophe** » dvshá paqhòt
catch » jaq tvp; rìm; tvp
catch (fish) » mit
catch cold » shvmór; shvmór shvma
catch up » zíshì
caterpillar » bvløngshor
catfish » ngvnú; ngvseq; shvmòl
catfish. » ngvku
cattle » nvngwà
cattle disease » nìnàrøp
caught » dvng; wá
cauliflower » mvnga wvt
cause heavy rain » rìngnvn
cause trouble » dvshálù
cave » badùng; buq; lóngbuq; lóngkór
cease to be » kigi
celebration » kùngzaq
cemetery » dvgv̀m; lørprà
centella » kvlángsvp
center » mvdòng
central » gønjøq; mvlùng
certificate » letmvt; sadifiget
chaff » sho; vmpvíl
chain » dvzèr; rvzó
chair » rúngdvng
chair person » rúngtvng øpshú
chalcedony » lóngshíng mvshøng chàng
chalk » bamùng
change » líng; rvle; tvlíng
change (mind) » língshì
change (money) » àngshì
change into » vpo
change over » rvle; tvle
channel » dvgu
character » jàng laqya; jàng; laqyà
charcoal » mvje
charisma » ngør dvgùng; ngør
charm » hvng
charming » dvbù mvrshv̀m; yòni
chase after » yer
chase out » kwan; lùng
chatting » mòng shvgùn; mòng shvtà
chayote » gorvkáshí
cheap » màpó; yùl
cheat » dvpè; mó; nup; yùm
check » dvtøp; mvrdaq
cheek » mvwa
cheetah » kàng zvl̀ng
cherry » kú
chest » gv̀ng
chestnut » r̀ngzà
chew » dvn
chick » kasísè
chicken » ka
chicken (fat) » kaløng
chicken basket » yungyv̀n
chicken coupe » kachòm; kayungyan
chicken egg » kaløm
chicken nest » d̀nggr̀ng; d̀nggzòr;
 kad̀ng

chickenpox » mʷrlǝŋ; nʷmbvn
chieftain » jì
child » gvjàŋ; miqsʷmrá; sè; só; sʷmré;
 shvd̀vng
children » àŋsǝ àŋsè; sʷmré sʷmtvng
chilli (type) » dǝtniq mvzang; gvlà
 mvzang; ka mvzang; muqtu mvzang;
 mvgwì mvzang; mvgwiq shvr̀ung;
 nʷmbim shvnm
chilli pepper » mvzang
chin » mvká
China » Mìwà mǝŋ
Chinese » gǝŋcha; Mìwà; mvngpè
Chinese cabbage » mvnga mvcheq
Chinese chestnut » r̀vngzàshí; shǝm
Chinese onion » shù
Chinese suman (plant) » s̀vngma
chisel » gochi
choir » kwaya
choir leader » mvkún shǝlshú
choose » rvs̀vng
chop » sǝt; tuq
chopping block » dvngné; shatuq
chopsticks » shungki
Christ » Kristuq
Christian » noqshì vs̀vng; rvs̀vngsèrì
Christmas » Kristmat
chubby » bódvb̀; bùb̀uwa; pong
 dvpǝŋ
chunks (classifier) » ch̀vng

church » júrotchǝm; noqgú;
 noqngǝmchǝm
Church » Shànshér tǝŋgnu
cicada » kùrnèŋ; paqsǝt; paqzì; shèrma;
 waqlúŋtan
cigarette » mvlǝt
circle » gwùrwàŋ; kur; kwang; wang
circle (classifier) » kur; kwang; kwǝr;
 mvgwit
circle (of birds) » dvtiqshì
circumcise » rvmǝl
city » myoq
civet » zà
civilian » mǝŋsè mǝŋmè;
 mǝŋzǝŋsè
clammy » nǝl
clan » dvgǝŋ; dvsì dvgǝŋ; dvsì
clarify » pǝn
claw » nǝl
clay » ẁvm
clay pot » taqkuq
clean » chu; dvshvng; mùŋg; m̀vng;
 m̀vngshèr; shànshér; shèr
clean (teeth) » tú
clean up » shǝm
clear » chvp; p̀vng; shàn
clear away » ỳvng
clear concious »
clear concious » nǝt shàn
clear up » shvng
clear weed » wvl

- clear weeds** » shøn shøn
clearly » chaqđvp; dèdè chaqđvp
clerk » jeré
clever » đvdvm shá; mvdaq; zit; zitzvng;
 zvng
cliff » gàng; lónggá; lónggàng;
 lóngsùng; paq; paqgàng; rím; saqgàng
 mvtú; saqgàng
climb » rvlvng
climbing over » rvyámshì
clinic » sékán
close » wvm
close (door) » sət
close close or near » yùl
close off » đvbvt
close up » kəm
closely » tvptvp
cloth » laqtun; səmban
cloth (classifier) » puq
clothing » bèlaq laqtun; gónggwá;
 laqtun; shvròm bèlaq; yoq
cloud » nvm̄pəm; ru rvm̄ət; rvm̄è
 shvm̄ó; rvm̄ət
cloudy » nóngnóng; rvm̄ət vkón
club » tvingma
clump » sù
clump (classifier) » póng
clumsy » zègu zènan
cluster (classifier) » bvrong; rùng
coach » gàrì
coal » mvje; shòl
coarse » màrá; røgvrò
coat something » gət
cobra » bèzèr
cock » đvnggú
cockscorn » shvnrè
coconut » mvwónshí
coffee » gopi
coffin » kò
coin » àngshi; gvmsùngshi
coincident » đvdú
cold » gwit; jøng; jøng; sísí gwit; sísí
 jøng; shòmshòm; zøng
cold season » rvingtúng làm; zóngnè
cold water » tìgwit
collapse » loq; rət; setúng; vròl; vtung
collapse (paddy field) » nil
collar » golan
collect » gún; rvkul; zvt
collective » mvgú
colon » kànar
colophony » shvrushú
colorful treads » shùng
colour » moya
colouring leaves » đvsət
comb » shí; shígàng
come » hé
come close » ní; yi
come down » didaq; la
come out » léshì

- come together** » mvzuq
come up » dilong
comedian » dvzín vnaq
comfort » nət shvlòm
comfortable » nàm
comfortably » nətshú nətlòm
comma » kànar
command » dvkóm
commander » sìldòng gàmzò
committee » gomidi
common rafters » ǹvmbòngjì
common rat snake » b̀òzòng;
 ch̀òmkùng roq
communicate » toq tip
communion » kàgvp
communist » gumunit; kumyunit
compact » dət
companion » lamboq
compare » shvbúng
compensation » m̀vnggrò
compete » dàjun; dàlòt; sh̀òngjong
complete » g̀ò; g̀òm; k̀òm
completely » bvtut; dvkoq dvt; kaqdv;
 k̀òrkòr; l̀ungwaq; naqsiqriq; pvtbe;
 shvngbe
composed » dvzàng; dvz̀ng
composer » dvz̀ngshú
composite weed » gvlà sh̀on
compound » ch̀òmpòt; k̀ùlwàng; mvhì;
 s̀ún; t̀òngnò; t̀òngrà; wàng
comprehend » síng
compulsorily » mvdòng mvdaq
computer » gumbyuda
concave » chuququ; k̀òr vk̀òr
conceal » ma; mvyìn; paq
conceited » dvsh̀vngshì; ǹòt hángshì
concentrate » daq
concern » sing
conciliate » dvg̀ng
conclude » dvtòm
conclusion » kàdvtòm
condition » dvjà
conduct » mvlun
conductor (music) » mvkún sh̀òlshú
confess » chàng; sh̀ónshì
confine » shvgør
confluence » t̀utuq
congeal » dvchit
congregation » shvngòmgré
connect » dvtut
connect (water by gutter) » dvdor
consent » svdiq zí
consequences » m̀vnggrò; mvrà zìbè
consonant » ànggú ch̀vng
constellation » chàngcháng tvli;
 z̀ingsèré
contagious disease » r̀òp
container » dvláng; gwìn pung; mido;
 mvyòng; p̀vng; z̀òngroq
container (classifier) » d̀vngshò
contest » dàlòt
continually » dvtuttut

- continue** » mvn; z̀vndvtut
continuous » dvtí
continuously » màdvt
convenient » yuqyà
convenient to stay » ́l nàm
conveniently » j̀mni j̀mnyà; yuqni
 yuqyà; yuquyq yàyà
convert » noqshì
cook » kət
cooked » ǹn; vǹn
cooked dish » m̀sì
cooked rice » dvkà; ǹ
cooking oil » ǹmmv̀n
cooking pot » taq
copper » kàmø
coral jewellery » wøn
coral-billed scimitar baller (bird) »
 l̀ngjong nízi mvshé
cordyceps fungus » m̀nbl̀ng;
 shíbvdi
core » d̀; mvg̀ng; p̀m̀è
coriander » bvnzi
cork » shø
corn » h̀møq; lvgong; ngaql̀ng;
 tàmbong
corner » g̀rtong; gẁrtong; tong
corner (classifier) » jut
corpse » ǹng
correct » d̀ng; j̀
crossbow evolving nut »
- cost** » mvnø; z̀røk
cotton » dau
cough » hòr
counsel » dvd̀m; shvd̀m
count » rø
count on » rvtø
countable » z̀n
countless » dùm̀n dùshá
country » m̀ng; m̀ngd̀n
country fig » zashaq mvnø
courteous » tvp vnvø
cousin » là
covenant » k̀gvp
cover » àngkup; dup; dvg̀; g̀m; k̀m;
 kup; m̀q; paq; sh̀r; wam
cover up » puq; wvm
covetous » shaqkaq
cow » nvngwà; nga; ngým̀ng
cow dung » nvngwà niq
cow female » ngýmà
cowitch » b̀t
cowleech » ǹt
cowrie shell » r̀
cowshed » ǹnà ch̀m
crab » h̀è
crack » de
crafts » laqm̀
craftsman » laqm̀ l̀ngl̀
cramped » mvyá
crane » ng̀ngm̀; t̀sam̀è

- crave** » bál; dvha ké
craving » rvkúngké
crawl » di; gùm; rvzvng
crawl up (ivy) » yinshi
crazy » nət mvriq
creaming » dvchit
creased » mvgət
create » mʷn; pʷn
create human » s̀ngzo
created kingfisher (bird) » lóngjong
 mèráng
creator » pʷnmʷnshú
creator God » pʷnmʷn dvm̀ò
creature » dvmʷn
creep » gùm
crested kingfisher » s̀ngkut mèràng
crier » vngó
crime » dvkà; shìwvt
cripple » d̀vngkà; híze; zé vze
crisp » h̀p
criticize » zer
crocodile » kangshé
crook » dvgoq; mvkwiq
crops » mvzí dvỳò
cross beam » rvze
cross over » dvghshì; le
crossbar » ngobvt
crossbow » p̀ndvn; tvli
crossbow evolving nut » tvli gok̀om
crossbow retention nut » tvlis̀ng
crossbow string » tvli yer
crossbow trigger » tvli sheré
crossing » dvgu
crouch » b̀om; mvtørshì
crouching » k̀ngkup
crouchy » mvz̀òn
crow (bird) » d̀vngká; s̀vngká
crow (rooster) » d̀vnggú g̀ì
crowd » s̀vngt̀ong; wali wala; wàmùn;
 wàmùn wàyá; wàmüt
crowded » t̀ongt̀ongziq; zvp vshvl
crown » jàmo
crumbling tooth » shàka
crumple » gvỳøp
crush » jip; zeq
crust of cooked rice » taqsiq
cry » ng̀ò
crystal » gwíng
crystal clear » lànglàng
cubit (classifier) » rvd̀ung
cuckoo (bird) » s̀vngng̀ù
cucumber » d̀vnggwà
cultivate old field » muqpo
cultivated field » riqpo
cultivation » rvmá tvmu
cunning » nət dvgoq
cup » aq̀ì gok; gok; gwìn
cupboard » bidu
cupped hands (classifier) » mvgúmm
curl » mvgət; mvgraq; mvk̀øt
curled up »
currency note (classifier) » lvp

current » tisiq
curry » nvppà
curry (type of) » nòmrom kvn; shaqpè
 kvn
curse » dvgým; mè; mvdè; mvrùng;
 mvtvn; zvnghvm; zvnghvm zvngrtip
curse word » shvyóm mvtvn kà
curve » dvgoq; dvgúng; mvkwiq
 mvkwvng; mvkwiq
curve line » mvniq
curved » gwàng
cushion » kushin
custodian spirit » nòmđóm

custom » lvmàng; tóng lvmàng; tóng
customs » laqyà
cut » chvp
cut (by scissor) » zìn
cut (forest) » muq
cut (grass) » shut
cut (paper or cloth) » tut
cut (tight string) » kaq
cut by one chop » tvr
cut down » róm
cut into long thin strips » møn
cut up » paq

D d

damage » gvyaq; tìn
dance » lvm; nò
dancing floor » òngpè tòm
dancing sword » mvkà shvm
dandruff » gobór
danger » svre dvké
dangling » chóngshì
dare » kvmsì; zaqshì
dark » đø; nòmđø
dark grey » puq
darkish » puq lvpuq; rúrú
daughter-in-law » nì mvshùl; shvng

daurian redstart (bird) » rvkwit
 nvmya
dawn » ònggú gírì; gárl; sháng mvgágá
dawn bright » wàmwàm
day » ni
day after tomorrow » pvngni
day before yesterday » zvngni
daybreak » gárl
days in the future » mèpvng mèyvng
daytime » yáng
deacon » bvnli zómshú; roqshú
dead on the spot » sùngshí

- deadly** » rvsha
deaf » nà mvtá
deaf person » nvdó; vnà nvdó
debate » rùng
debt » ká; shvrín
debtor » yál vfang
decade (classifier) » l̀nggoq
decay » jám; je; mət
decayed (eggs) » ch̀u
decease » dvchóngshì; shaqdv
deceased grandfather » kàng dvshá
deceased person » dvshá
deceive » dvpè; mup; nup
deceiver » vyá
decrease » yóm
deep » rvnaq
deep forest » dvzi; dvzi naqróm; zimo
 dvzi; zømwàng dvzi
deep hole » dòngjøm
deep steep » d̀ng
deep word » kàshvniq
deer » shvtnga
defecate » niqsha
defile » b́ng
degree » bweq
deity » Mø; pvrà
dejected » mvyuq
delay » kón
delegate » shvri; tvle
delicious » gvm; mvløm
delight » shvwé
- deliver** » dvhøq
democracy » dimogresi
demonstrate » haq vjángshì
denomination » pung
deny » lvn
Deodar cedar » tvnòn
depress » chu rvyù
deranged » ràrà wa
descend » yit
descendent » sè
desire » bál
desk » zvbóy
despise someone » ti mvlín
despite » dvke
dessert » kípvn
destroy » tìn
detail » tøm
developed » háng vlún
developed country » háng vlún
 mòngdàn
devil » ìnv
devour » rín
dew » rvmøtsi; shvngór
diarrhoea » pvwáshungké; pvwáza;
 r̀ngkín
dice » shìwøn
dictionary » dikshinnvri
die » s̀ngshí; shaqdv; shì
die gradually » ju
die out (fire) » vmaq
difference » sháy

different » shíng
different way » wedang wedang
differentiate » rvwví; rvwvn; shvkaq
difficult » dvké; mvdaq; rvzaq; yvk
difficult breathing » shaqgór
difficult time » dvshà mvhòt
difficultly » dvshá
dig » dù
dig up » chuq
dike » mvròng
dim » m'vngm'vng
diminutive marker » sè
dingling position » róng bvrong
dip with a cup » kù
diploma » dibvloma
dipper » dvku
direct » dèdè
directional marker » long; lúng; ra
directly » chàng
dirt » ba; b'vlsì; dvtiq
dirty » beq; beqbeq wa; mvshèr; naq
disagreeable » kàche
disappear completely » sòzø
disaster » dvshá paqhòt
discern » rvwvn
discipline » shòn
discourage » chu rvyù; nòt tìn
discriminate » gònkaq; rvwìng
discuss » dvm'vn; lvn; mòng wà; rashì;
 riq vrúng; shvtà; vra

disease » zòtná
disgusting » nómтуquq
dislike » nóm
dismantle » ròl
dismantle (house) » sat
dismantle (into pieces) » ròl
disobedient » shvngo
disorderly » béni bébvp; gángán zi
disperse » dvkang; pù
dispute » che; tùke
dissatisfy » mvgòr
dissipate » døm
dissolve » dvzø; zø
distance » lé
distant » rúm
distinction » sháy
distract » gwà
distress » nòt ruq
distribute » dvkang; gvr'vn; tùn; w'v
district » gònwang; gùrwang; móngtut
ditch » tikùng
divide » gvr'vn; rvwìng; w'v
divide (long thin pieces) » sòn
diviner » dvgòr
divorce » kang
dizzy » dóng; gori; h'vng; ri; riri wa; rù
do » e; wà; wa
do business » pvga ga; wùlaq wa
do homework » lèga washì
do it thinly (or) roughly » shvp

do shaman work » dvmshà wa
do smth in rush » nvn
do something leisurely » gvzvm
do wizard » dvgòr wa
dock » koq; koqrà
doctor » svrawun; zì svra
dog » gi
dollar » shamùng gvm̀sùng
domestic animal » chòm nìnà; rim nìnà
donkey » lòzèdvcheq
don't recall » mvsøp
doodlebug » taquqrínvng
door » b́vngkà; ǹm̀sóng
doorway » b́vngkà chit; b́vngkà hwáng
doubt » dvdvm vtìq; nøt mvrøp; tiq
dove » kodó; kuqsòl
dove (green) » kaø mvshóng
down » pvng
down river » pvngśvng; tìni
down river people » pvngtutrì
downcast » mvgòr
downstairs » l̀vngpvng dvt̀vng
doze » yøpyó dvzi
drag » dvdor; røn; rvzvng; shè; sh̀vl
dragon » b̀rìn
dragon king » b̀rìn koqk`vm
dragonfly » sánqtvma
drain » sòr
drain off » si
drainage » kung; kung; tìkung
drain-pipe » kungdor

draw water » kvp
dream » yøpn`vng
dream, to » n`vng; yøpn`vng n`vng
dried (meat) » dvcho
dried bamboo shoots » mvsøp dvcho
dried fish » ngadvcho
dried mucus » nipku
dried up » gang
dried up completely » ganggang mún
drift » sòr
drill » chú; yó
drink » aq
drinking water » aqtì
drip » to; toqtoq
drive » k`vng
drive fast » dvjer
drop » la; lánq
drop (classifier) » gár; teq
drop (smth) » dvjá
drop (water drop) » toq
drop off (accidentally) » løn
drop out » lánq; lánqshì
drought period » dvhà ǹm̀pè; mvgòr
 ǹm̀pè; mvgòr ǹm̀tùng; ǹm̀jòng;
 ǹm̀tùng
drugs addict » ya
drum » zòng
drunk » tvru
drunk, be » rù
drunkard » nòya
dry » shúng

dry land » basho
dry out » ka
dry season » dvhà; dvhàtvng
dry up (water) » bvt
dry, be » shú
dry, to » lým
dual marker » ní
duck » kabit; ùkabit
dull » àngdál; àngdé; nùmsóng;
 púngpúng; yong mvyóng
dull (not smart) »
dull sword » òvngbaq

dumb » gà
dung » niq
durable » zóng
duramen » ànglí
dusk » yòm yòm wa rvtò
dust » dvtòl
Dutch eggplant » mvngpe mupshí
duty » mú; tvmu
dwarf catfish » ngasíng
dye » zá; zì
dysentery » pvwáke

E e

each » ta
each and everyone » góni górvòm; góni
 gósón
each one » talòng
eagle » làngdòngmè; tvmò
eaglewood » mòrà
ear » nà
ear wax » nàku
early morning » mvgágá; sháng
 mvgágá
earrings » nàbvñ; nàshø; nìgo
earrings (man) » nàwàng
earth » ba; rùngdòm; rvgaq

earth (white) » bamùng
earthhole » badùng
earthquake » nùmnó; nùmnó vshvl;
 rvgaq vnanshì
earthworm » bàdè
easy » yùl; yùl
eat » vm
eat (corn) » wé; yòq
eat (fruit) » sòq
eat (meat) » ké
eat (snack) » nene wa
eaves » shv̀rìmpa
edge » mvsóng; mvtòm; mvtú; tvng; tvr

- edible** » dà ʋm
education » bvnya; paqzí paqrvt; paqzí
eel » ngabò
egg » lòm
egret (bird) » tisa
egret bird » ngàngmémúng
eight » shvt
eighty » shvtsé
elbow » wurpøt; wursiq
elder » shaq
elder (of church) » b̀ǹǹli roqshú
elderly person » d̀m̀r̀ung; goqré;
 shaqré; wàngv̀n
elephant » mvgwì
elephant grass » gòmbàng; mvgwì shòn
elope » svma vt; vt
elude » ngwe
email » ímél
embankment » dvb̀v̀ng; mvròng
embrace » bup; mvguq
emerge » bung; pùng
emperor » d̀ani
empty » chónq
empty, be » húng
encourage » nònggùn zí; noq; shvnán;
 shvńng
end » tøm
end field section » jerùng
end of » shì
end point » mvsóng; mvsú
endurance » kùngà
enemy » ngv̀nshà
energy » shaq
engrave » chuq
enough » bá; dung; pøn; rvm; toqloq
enough room » dí; s̀v̀ng
enrol » b̀ong z̀v̀ng
entada seed » yvngkeq
enter » gòng; sh̀v̀ng
entirely » lúngwaq; shvttmàwá
entirety » d̀op
entrance » b̀v̀ngkà d̀ung; chit; gòngchit;
 góngrà hwáng
entrap » sha kwan
entryway » b̀v̀ngkà hwáng
envy » me; neza; shóm; shvná za
epidemic » shíu; shíu z̀onli; z̀onli
epilepsy » mvnak; ǹm̀r̀ul
epoch » rvmàng
equally » dvcháchá
era » bat; dvgvp
erase » shøq
erect » kv́t; r̀v̀ng
erect the ladder » gùngre re
err » sip; shut
escape » lut; vtshì
escape (animal) » jut
establish » de
eternal » d̀vsiqlvpvt; d̀vsiqsiq
eve » yòmyòm
even » d̀v̀m; ngv̀n; rá
even (marker) » dvb̀v̀ng; d̀v̀ng

- even if** » í nìgø
even if that the case » nìgø
even more » dvkeke; dvshàshà; tété
even tiny bit » biqse
evening » døròm; gí; gíyaq
every » rvm
every (of N) » sòn
every corner » gurni gúrtong; gwurni gwúrtong
every house hold » rvpgùng
every time » baqnì baqsón; baqsón; baqvrvm
everyone » góni górvm; pvtbe
everything » dvkoq nvmni; dvkoq; kut; pèbe; shvngbe
everywhere » kayvng màyvng
evidence » svkse; shvkse
exalt » dvshvng; hàn; nònggùn zí; shvgùn
exalted » dvgùng gùngshvng
example » kàshvbóng; kàshvdún
example word » kàshvnam
excavate » chuq
exceed » ché; lèm vle; nò; rvzé
exceeding » chá; mvnuq mvnaq
exceedingly » chá vle; gày; mvnøklá; shímvra
excel » jun
exchange » chè; rvle; tvle
excite » shaqshaq; shò
excitedly » shòshò
exclusively » chóng; dvchóng; shó
excuse me » alá
exhaust » bá; be; nì
exhort » rìng
exist » e; vl
exotic » màràn
expand » cher; rón
expel » kwan; lùng
expense » zìrøk
expensive » pø
experiment » lèt
expert » dvk; jang; lànglì; ligùng; shvmà
expertise » tvp vmin
explain » pòn
explicitly » dèdè chaqdv
explode » bo; de; poq; poq
explore » riq
expose » chàng
expose secret » dvhà
expose to sun » lvm
extend (hand) » zú
extinct » dvt
extinguish » maq; shvt
extra » shvján
extract » koq; sut
extraordinary » shvl vwvl
extraordinary person » gìlung gilà
extremely » grvy; shí
extremely dark » sòngsòngdø

extremely rich » pòjá pònung
eye » ne
eye ball » nesè
eye glasses » nervm
eye lid » negwà

eye pus » nesù
eye veins » nerø
eyebrow » nezòm
eyering » netong

F f

face » mvr; mvrdaq; mvrshvm
face calamity » dvshácha
face consequences » mvrà rí
face difficulty » dvshà
face hardship » mvcha
face penalty » dvm rí
fade » chøt; pøy
faggot » mvdòm; mvtut; svmi mvtut
fair share » toqløq
faith » kýmno
fake » dvsø
falcon » tvmə langkísøn
fall » dvm; dvp; ja; loq
fall (accidentally) » dvpsih
fall (fruits) » shù
fall down » ngaq; setúng; vtung
fall down in great numbers » shul
fall into » júm
fall off » shung
fall over » kup

false » mvdìng
family » dõngku
family (classifier) » rvp
family head » chòm àngkàng
famine » dvkø; dvkøwàngròm
fan » hwám; lvwiq; lvwøt; ngúng hwám;
 ngúngrvp; rvp
fang » dvgùng
far » lvm; rúm; sar; vsar
far place » rúm dóngnì; sømlìn móng;
 sømlìn
fare » zìrøk
farmer » rvmá wa vsvng
fart » si shù
fast » lvwvn; pán; yø
fast (food) » natshì
fasten » mvhum; nat; nvt; svn
fat » dvbø; kvp; shù
fat (animal) » lõng
fat (noun) » shú

- fat and small** » long gvlóng
father » pè; tà
father-in-law » kò
fathom (classifier) » lým
fatigue » mvjòr
fatty » bódvbò
fault » mvrà; shìwvt
fearful one » svre naqgúng
feather » møl
fed up » weqké
feeble » bang
feed » at; dvka
feedback » tvnshì
feel hurt » nòt za
feel sad » mvpá
feel small » chø dvchè
feel vomiting » duq dvzøn; duq vlíng
feeling not well » góngmvbyo
feeling sad for losing smth » mvpápá
felt blanket » gýdòng
female » àngmà; mà; mè
female (classifier) » mà
fence » jo; mvgup; mvròm; wáng;
 waqhým
fence around » kør
ferment » bøp; hám; pòm
fermented bean » nosi
fermented soybean » nopu
ferns » m'vlòm; shvlèbì; tòm
fertile soil » pvna
fertilizer » n'mpun; ngò
festival » bóy; kùng
fetch » kvp
feverish » góngvkatshì
few » mvsóm; svmaq; s'vmkaq
few days » tiqdvpgv
fibre » shøm
fiddlehead ferns. » z'vnghoq
field » gún; rvmá
field (classifier) » h'vng; riq; sá
field mouse » nvmsø; yògá
field mustard » mvnga ka
field trash » dòngjè
fifth month » pvngwà shvlá
fifty » pvngwàsé
fig fruit » n'vmgwèshí
fig tree (type) » taqshvmó svp
fight » dvm zúshì; vshvt
fill in » dvsøn
fill up » dvzøng
fill up hole » søn
filter » dvchèng
filth » dvtiq
final » tisi
find » y'vng
find out » lá
fine » waq
finger » wurhàm
finger (classifier) » hám
fingernail » wurnøl

- finish** » be; dvbvl; đvng; ngut; shvmàl
finish up » shvng
fire » svmi
fire blowing tube » svmi mvsó tvwatan
fire heat » wàr
fire tongs » mvtip
firefly » kuqràng; kwóràng
fireplace » mvrvp; svmi đvngkòr; svmi póngràng
fireplace loft » rímbøq
fireplace shelf » hímbø; hímsiq
 hímtvng; hímsiq; rímbè rímtvng;
 rímsiq; rvpđvng; rvpsing
fireplace stand » nòng
firewood » wvrshóng
firm » ngvng
firmly » đongđong; ngvngngvng
first » nòmlat
first born » lat
first distillate (in alcohol distillation) » nòsi
first spouse » mvzòng
first wife » mvzòng mè
firstly » svm; shi; zvng; zvngzvng
fish » nga
fish (type of) » mvrøl; ngabvngghó;
 ngazuriq; ngvgwìng; ngvhoq; ngvkám;
 ngvpòn; ngvru; ngvsú; ngvyan; ngvzú;
 svmi
fish blocked pond » ngvdóng
fish breed » ngvlong
fish hole up pond » ngvruc
fish hook » ngamit
fish parasite » ngashiq
fish poison » dú
fish roe » ngalòm
fish scale » ngarvsheq
fish trap » hø; mvzìm; nàkung;
 ngadvng; ngatóng đvnggrung; ngatóng;
 rvsháng
fish trap post » nònggù
fishing » bünzu
fishing net » gún; gúnzì; gúngàr;
 shvmgún; tunhø; zvm
fishing spot » túngrá
fishwort plant » hip
fist » wurmvtøp
fit in » dvchøp; gòn
five » pvngwà
fizzle out » písuq
flag » sòmłàng
flame » mvlàm; svmi mvlàm
flash » lap
flat » đvm; rá
flat (classifier) » køm
flat area » ba
flat gong » sìngha
flat land » lvyàng; rvgaq đvmyang
flat object » gòm
flat place » rvyang
flatten (bread) » ye
flea » shvli

- fleece** » ỳvngmøl
fleetingly » hwàm
flesh » pòr; sha; shing
fleshy smell » ỳmshøng
flexible » zvn
flick » pvlvt
flies » shvmósøt
fling » dvser; ser
flint » nòngding
float » dám
flood » tìmo mo; tìrø; tìshú tìma; tìte;
tìtóng tìma; tìtøng; tìtvǹm; tòng; zòr
flood with water » dvzòr
floorboard » chòm pvlv
flour » mvnóng; tvnøt; zong waqsi;
zongtvnøt
flow » yø
flow out (water) » bor
flower » ǹm̀bv̀n; ǹm̀pu; shóngwvt
flowerpecker (bird) » dvngkà zózøt
fluency » mòng shá
fluent in speech » min
fluffy » shøqshøq
flush » lang
flute » bilóm; biman; bishun; káng; tirín;
tirit dùtere
fly » lang; paqshøp; shvmó
fly (insect) » bòté shvt; paqnøt; søt;
shvmómè
flying fox » mvbí
flying squirrel » mvshù
foam » tìbup
focus » daq
fog » shvngór
fold » bvløp
folk song » lvnghùng
follow » ǹng; s̀n; shùl; z̀v̀n
follow along river » shvp
follower » gømsè; soqs̀v̀n
food » v̀mpà
food package » zabà
food steamer » p̀v̀ng
fool » dé; dvru; nøt mvriq
foolish » àngdál; àngdé; dál
foot (12 inches) » be
foot hill » mvrè; zóngkàng
footprint » hímvl; kang; mal
for » dvpvt
for (marker) » ǹng
force » chérshì; kùngàshaq; shaq
forcibly » mvdøng mvdaq
forefathers » àngsì àngkàng; s̀ì vkàng
forehead » d̀v̀nggvng
forehead of cow » m̀vr̀ gàng
foreign » màràn
foreign land » d̀ng̀nì; r̀m̀ d̀ng̀nì;
zaqlèwàng
foreigner » ẁv̀ngzà
foreseer » dvgòr
foreskin » duppòr

forest » dũng; dũnglàng; dvpø; mvløng;
 mvløng shóngkàng; n̄m; zømwàng
forever » dvisiqlvpvt; dvisiqsiq
forget » ná
forgetful » nøtna
fork » kihar
fork tail bird » wàngsáng naqja
fork-tailed drongo (bird) » mádà
 machit
form » dvhat
fortress » dũng
fortune teller » dvmshà
fortune telling leaf » mùn wvt
forty » bisé
found » de
foundation » chømpøt; chømrá
fountain » tibor; tidóng; tikung;
 zýngkung
four » bì
fourth wife » riqbón mè
fowl » sa
fox » yit; zømwàng gi
fragrant » ngór
frame (door) » rvbo
frankincense » lòbvn
free (not busy) » ta
free of dust » shvng
free of space » chøng
free space » yá
French bean » kàdà no
frequency (classifier) » poq

frequently (do something) » zi
Friday » lvbán pvngwàni; svngzó ni
friend » jà; lamboq lamchvng; lamboq;
 nømnvng; rømnvng; rýmjà
friendship cup » dóm
frighten » svre dvkut
fringe » rvpsvng
frog » naqging; naqgwúr
frog (green) » naqshóng
frog (type of) » dvri
frolic » bvlàng
from » kèní; kí
front roof » ngám lap; zøngmuq
front room » gwùrpuq
frontage » ngám
frost » rvmøtsi; tør
frown » mvsøt
frozen » àngkè
fruit » àngshí; n̄msi; shí; shóngshí
fruit (type of) » b̀vngkóm
fruit juice » n̄msitì
fry » jo; svng
frying pan » pøshùl; sótaq
fuck » ló
full » d̄vn; ká; kòm; zøng
full moon night » lvngkungrvm
full stomach » gà; jà
fumigate » sha dvcho
funeral dance » b̀vnglut lut; b̀vnglut; lut
fungus » mvkv̄m; mvrì; mvtor
fur » møl

furthermore » tóngø

future » tuqra rvtø

G g

galactic » kwàrbu kwàrta

gall bladder » dvkí; svkí

gamble » pày

gap » hám

garbage » shøqshe

garden » kùlwàng; mvhì; sún; wáng

gardener » mali

garfish » ngadòngsór; ngashønggung-
dvng

garlic » gvro múng; gvro

garment » bèlaq laqtun; bèlaq; shvròm
bèlaq

garment (classifier) » dùng

gate » chit; gòngchit

gather » dvgø; dvkòm; dvtóngshì; kòm;
mvgul; mvzuq; rvkwi; rvyøng; shúm

gather (people) » ngòm

gather (rice or clothing) » kvng

gather up » nýng

gathering » røng

gaur » byong; poqlým

gayal » kungbam

gaze » dámshì

genealogy » dvsì gùn

general (classifier) » løng; mé

general (position) » dani

generation » bàn; bat; dvjàng; dvsiq

generation (classifier) » mvpìm; mvril

generation to generations » mvril laril

generous » nøt løm; raq

generous hand » wursu

genitals (female) » dvgè

genitals (male) » sø

gentle » bang mvnø; ma; nøt køn

gesticulate » wurgvzýmshì

get » lù; lún; lún

get bigger » døng

get close » nvpsì

get engaged » shvrúng

get ready » dvsøpsì

get share » pvt

get sun heat » tà

get together » bóng

get up » búng

get use to » shvmun

get well » zómban

ghost » vsì

giant » dánmvdan; dồng; gvba; gvdồng;
 kàng; tiqdòng
giant monkey » bap
giant snake » bòrìn kàngshé
giant sword » shv̄mshvnaq
gibbon » gòli; kagò
gift » gønpaq; wurzú gønpaq; zvngr̄t̄ng
gift animal » mvtùng
gift cow » ngvr̄l
ginger » lóngzòng
girdle » juqn̄m
girl » chòm̄yo; mvzè; svma; svmaré;
 zvm̄i
give » doq; rvl; zí
give (persistently) » nong
give a name » bòng tó
give aside » lúshì
give birth » gvl; shòq
give me a break » ké
give up » gwør
glad » dvbù
glass » bvt; j̄vm̄na gok; wvt
glass window » j̄vm̄na b̄ngkà
glassware » bvtgw̄n
glintlock rifle » m̄iba
glittering » gw̄ng
glorified » dvgùng gùngshv̄ng
glorify » dvgùng zí
glory » dvgùng; ngòr dvgùng; pùngbàng
glossy » langlang
glossy bamboo » wàsàng

glue » gvp; paq; saq; tim
glutinous » timtim
glutinous rice » mvn̄ng
gluttonous » mvlá
gnats » negw̄ng; shvm̄sòt
gnaw (bones) » rvsv̄ngke
go » búng; di; hé
go (in multitude) » shor
go down » ləp; yit
go fast » dvjer
go home » lo
go oneself » t̄ng di; t̄ng
go straight » dvzer
go through » chàng
go to and fro » dvni n̄msan
go up » t̄ng
go wrong » bè
goal » mvnggá
goat » d̄vngchè
goatee » d̄ngbør; n̄ngbør
goblet » dvgóng
god » M̄ò
God » Gvr̄y
goddess » M̄òm̄e
goitre » dvb̄r
gold » jà; shé; zaq
gold dust » shé tvn̄t
gold mine » shémo; shévàng
gold thread » m̄vn̄
gone (large) » ȳv̄mshà

gong » mòkóng; sǐng yvmshà; sǐng;
 sǐngdòng; sǐnggú; yàmshà
good » gvm; lè; shvla
good age » ram
good condition » róng
good taste » jóm
goods » gøya; pvga; wùlaq dvrè
goose » sǐngma
goosebumps » zóngxhø
gorge » kung kvroq; kvroq
gorges » kung
Gosh! » leq; ngàé
Gospel » dvbù shǐngkà
gossip » bvlè; yitké
gourd » dobá; go
government » súyaq
governor » móng vji
gov't official » súyaq bǐnli rǐshú
gown » shama
grab » mvgraq; tøl
grace » jejú
grace period » jejú bàn
gracilis bamboo » wàsà
gradually » nam wa; naqnaq
grandchild » pvlí
grandfather » kàng; vkàng
grandmother » sì
grape » bìm
grape juice » bìmtì
grape vine » bìmròng

grapefruit » gritprut; nǐmsika
grasp » dvchiq; mvgaq; mvjaq; mvnat;
 mvnvt
grasp tight » mvchøm
grass » mvlì shønhà; shergø
grass lizard » bødè shvrøt
grass snake » shùbø; shúgo bò
grasshopper » sǐngkut; sǐngkut
grassland » shønrǐq; shønrǐqtòm
grateful » jejú dómshì
gratified, be » nǐnggùn lún
grave » chóng; dvgǐm
graveyard » lørà
grayish » mutshvmut
grazing valley » kung
greasy » lala
great » gvjà
great grandchild » pvlaq; pvlí pvlaq
great grandfather » àngkup; kop; kup
greedy » map; shaqkaq; shvgà
green » mvshǒng
green tea » shvpaq
green viper » bò mvshǒng; bǐnaq
 shvràng; sǐnggwé
green, be » mvshǒng
green-backed tit (bird) » naqja
greeting word » pàmvrà
grey backed (bird) » shvrìke
grey bushchat (bird) » sazømkè
grey cow » ngvmøt

- grey throated babbler (bird)** » naqdór
grief » rvgòl
grief-stricken » mvgòr
grievance » nòt za
grind » jøk
grinder » jøkkøm
grip » wurzóm
grizzled hair » gomùng
groan » rvlà
groom » zvmishvr
ground » rvgaq
ground bean » bano
ground floor » pøngtá ram; sømpvng;
 sømpvngkrúm
group » badi; gvrop; pung
group (classifier) » bó; mvdò; mvnúl;
 mvzuq
group after group » àngrùm àngrùm
group for animals (classifier) » ré
grouse » bòn
grove of trees » shóngsùng
grove of trees (classifier) » sùng
grow » kv; zìng
grow (tree) » yo
grow (vines) » hashì
grow well » shóng
grow wings » chercher
grub worm » búngkàng
grudge » zer
gruel » tìshe; vmpà dvchit tì
grumble » bòn
grumpy » mvzòn
guarantee » kàm; pòshì
guard » rim; roq; sùng
guardian » koqlu; roqrimshú; roqshú
guava » malvga
guess » dvk; sun
guest » dèngpèng; mvnùm; mvnùm;
 zaqlè
guest room » rvpdoq
guide » dvtú
guilt » mvrà
guilty » sip vl
guitar » gida
gully » tikùng
gum » shàsól
gun » dangpè; shvnt; yàm shvnt
gunpowder » yàm
gust of rain » rvdóng rvdòng

H h

- habit** » laqyà
habituate to » jòm
hail » lóngpòm
hair » ni; shòm
half (classifier) » ka; làm
half heartedly do sth. » hwaq
halter » mvr dvchøp
hammer » dvngdú; nòngdu; sòndu; taq;
 tò mà; toqzvn
hand » tving; wur
hand over » vp
hand span (classifier) » mvza
handful (classifier) » kup; mvtøp
handle » wurzòm; zómrà
handle (knife) » dvingkò
handle carefully » yà
handrail » zómrà
handy crafts » laqmù laqtvng
hang » chùng; huq
hang mucus » yung
hanging » chø
happen » bøn; tit
happen by chance » dú
happily » shòshò
happy » byo; dvbù; shaqshaq
happy song » dvbù zaywà
happy spirit » dvbù nèt
hard » gvinggving wa; keq; mvyùl;
 rvzaq; zaq; zaqzaq wa
hard hearted » nèt keq; nèt zaq
hard jelly like » zvnzvn
hardly » dvké; dvsháyvng
hardship » dvshà mvhøt
hardwood » shónglí
hare » bàngday
harmonize » shvráshì
harp » mvkwíq kungkving; pvlvt
 gongsing
harrow tooth » dúrvt shà
harvest » dvkòm; rvda
hastily » dvshaq; mvhò mvhè; mvhò
 mvhut; nvn dø nvn
hasty » mvhè; mvnvn
hasty, hurry » dvgvng; dvkving
hat » gomo; kubvn; mo; pvwøn
hatch » gól; gúl
hate » mvwvmsì; nóm; nómshì;
 shvngoshì
haughty » cha; dvshvngshì
haul » tò
haunting » hò
have » dá; vl

- have (copula)** » í
have a sty on eyelid » nedvjór; nezor
have access » ngá
have affair with » dál
have desire » mvyó
have energy » jòr
have hair whorl » tiq
have hives » pəl
have holes » jaq
have momentum » zer
have sin » sip vl
have time » mō
hawk » tvmə langkísøn; tvmə
hawk (bird) » lāngking
haze » rvmøtsi
he or she » àng
head » go
head river » kó
head waters » wàngbor
headache » goziq
head-cloth » gobam
heading » kàgo
heal » ban; zóm
healed » shà bvn
healthy » pàmvrà
hear » tá
hear-know » táshá
heart » nət; nvròm
heartily » nónnón
heartwood » ànglí
heat » tingting wa
heaven » muqlàng môngdàn; muqlàng
heavy » góngvlishi; li
heel » hízó
held up » kón
hell » svmi môngdàn; zupvng
help » dvbvng
helper » dvzømshú
hemp » yì; zì
hemp plant » tvlong
hemp upper garment » zì bèlaq
hen » kamà
herbal embrocation medicine »
 dvchøpzi
here » ayýng; ya; yayýng
here take! » ná
hero » shvre; shvre shvgvñ
herons (bird) » tisa løjngjvngbvrán
hesitate » dvtiqshì
hiccup » dvgøq; gøq
hide » má
hide oneself » long; máshì
hide secret » mashì
hide something » ma
high » háng; lún
high priest » shvrúngshú vjì
high self-esteem » mvr gá
hilarious » hødvkøq
hill » mvrùl; rvsùng
hill tribe » rvzisë
Himalaya tahr » shvr
hire (people) » shoq

- his grandfather** » àngkàng
his or her » àngò
history » mvshól
hit » dip; dør; ra
hit hard » nvl
hive » kwáyòm
hoe » kúngma; sip; sipmà
hog pen » waqchòm
hold » kang; kvng; láng; lun; lvng; púm; ziq; zòm
hold in arms » bun
hold in mouth » mòr
hold inside » tøn
hold on » gvmshìni; késhini
hold together » v zòm
hold up » dónké
hole » dok; dùng; dùngkòr; jaqhwáng; jaqrà; kór
hole up » ruq
hollow » shóngkór
hollow tree trunk » shónghúng
holy » shànshér
Holy spirit » Shànshér pvlàsè
honest » nət mvdóng
honestly » dònghióng
honey » kwátì
honey comb » kwárvp; rvp
honour » dvgùng; pó
honourable » goring; ring
hoof » ginvng
hook » dvingkwe; kwèraq
hook, to » kwe
hookworm » bvnròng
hooray » hwíràrà
horizontal » hweram
horn » ròng; sha ròng
horn (musical instrument) » boche; dodi
hornbill » chèrnvngzi
hornbill (bird) » chèrnvng
hornets » mvnggáng
horse » gòmràng
horse dung » gòmràng niq
horseshoe » gòmràng hídvchøp
horseshoe leaf » gòmràng shøn
hortative marker » sólè
hospital » zìróng
host » àngkàng; chòm àngkàng
host, to » dó
hostile » shvngar
hot » gáng; katshì; shé
hot season » lómne
hot spring » tìlóm tìbor
house » chòm; chòm kùng
house (large) » chòmme
house hold » chòm gùng
house inside » chòm dòngh
house maid » chòm lvingzvng
house mouse » chòm dət
house pillar » dòshùng

housewife » dõngkumè
how » kadø; pàdø; pàdørá
how much » kadvngshì; kadvngte
however » í nìgø; í we
hug » bup; mvguq; púm
human » mvshvng; mvshvngshí; svng;
 svngzà; svngzà svngnì; svngzà wàngsè;
 tvnè; wàngsè
human divide plain » svngwáldvím
humble » sipshì
humid » nó!; sòl
hump » shvzùn
hunchback » dvgúng; dvngkùng dvgoq
hundred » tiqyá; yá
hundred thousand » sèn; tiqsèn
hundreds » àngsè àngyá
hungry » svrìshì

hunt » sha kwan
hunt down » lì
hunter » shashatpè; shayit
hunting dog » gilùng
hunting suit » sòmsi
hunting watch tower or hut » zúng
huqin » dòrò
hurray » vrá é
hurriedly » nvn dø nvn
hurry » bò; mvhè; mvnvn
hurt » hø; ke; kvlaq; za
husband » chòmpe; dõngkupè
husk » sho; waqsì
hut » chap; kwì; shvyat
hymnal » shvring zàywà; zýywà mvkún
hypothesize » dvdut

I i

I » ngà
ice » tvwv̀n
idea » dvdvmò tvrà; gvsvt; gvsvt
idol » hang; pvràhang
if » dvbvng; kènì; kí; lvma; ni
if it is the case » í kènì; nìnø
if that the case » ni
ill » góng shànmvwa; za

ill fated » shvløq
illness » dvsón; na; rvna
image » hang; shõngmang
imaginary » shõngran
immature » gù
immigrant' guest » mvlú zaqlè
important » chvk; dvk̀ng; ring
important meeting » l̀ngkang

- important person** » mvdóng
imprison » tung rung; tung shvrúng
improperly » wawadø
in case » lvma
in detail » mvti mvni
in disarray » gángán zi
in disorder » shøq mvshøq
in front » chøm vngámlap
in front of » mvrðvng
in good health » shiqshan
in great detail » mvcha lacha; tøpnì
 tøprang; tøptøp
in haste » shaqpù shaqhé
in need of » zómðvng
in order to » lvm
in place of » tvle
in spite of » dvke
in the future » tón; tvn
in time » mø
in unison » tiqshaq
in various corners » kunì kutong
in, be » zvng
incense » ngórsì
inch (classifier) » lémaq
incharge » bóy øp
include » bá; dvbá; lúm
inconvenient » mvyuq mvyà; yuq mvyà
incubate » bøm
indebt » ká gvp
indecisive » dvtiqshì
- indemnity** » mvnígrø
independence » shvnglut
Indian » gvlà
inexpensive » màpø
infant » rvli; svmré gùni; svmré rvli
infant wrap » svniñ
inferior » nyaq
inflict pain » dvlà
influence » chøm; pùngbàng
influential » gàmzø
inheritance » zaqshøp
initially » svm
initiate » tvnùng
injure » dvláshì; kvlaq; zer
injury » dvm
in-law » dvkù
in-law relatives » mvyøq dvkù
in-laws » mvyøq mún; mvyøq zi;
 zvmisèrì
in-law's in-law » mvyøq du
inner » shvniq
inner mind » dòngnøt mvsøn; nøtdòng
inner part of bamboo » chè
insane » mémé wa
insect » bvløng
insects » bvløng bvløng
insert » døp; rvzø; rvzvng; shvløt; zvng
inside » dòng; dòng; dòngrvm; rvm
insipid » pyng
insist » daq; kvtsì; mvhi

inspect » dvjòm; shín
install » shvjoq
instead » rvle
instead of » tvle
instep » híkup
intelligent » mvdaq
intensifier » pàshaqí
intentionally » màngmàng
interested » nət lúm
interfere » bam
interior » dòng
inter-marriage » dvkù
interpret » dvtut; kàdvtut
intestine » svyø
introduction » kàpong
intuit » dóm
invent » mún; pín
investigate » dvjòm; gùn

investigation » dvjà
invitation letter » gokàru
iron » pì; shùm
iron rope » shùmhóng
iron tripod » zaq
irritable » nət tò
irritate » kýmshì; sé; séshì
irritated » mvrí
irritating to ear » bò; dò
island » shvlòng; tishvlòng; zønlong
Israel » Esvré
issue » krvt
itch » kvriq; mvshaq
itch (throat) » haq
itchy skin » mvshaq
itself » àngwa
ivory » dvgùng
ivy » chán; røng

J j

jab » yaq
jackal » gipù; shálùm; yit; zømwàng gi
jacket » bèlaq gvà
jack-fruit » mvlángshí
jade » lònsgíng
jail » tung
Japan » Jvban

jar » chúng
jasper » lóngkwíng ning
jaw » mvká
jealous » me; shóm; shvna za
jelly soft » mupmup wa; zvnzvn
jealous » neza
job » mú bvnli

join two things » dvtut
joint » àngsiq; mvtøm; nesiq; siq
joint work » mvngú
joke » dvzìn; hølímpà; shvrè
jostle » shvrøt
judge » dvrá vjì; ngé; ngé
juicy » dóm
jump » chang; dvgupshi; svng

June » Jun shvlá
jungle » dùng; dùnglàng; shóngsá
just » dǝng
just like » dǝngwa
just now » akvtni
just past » to
jut out » ngáng

K k

keep » gǝl; rim; shøp
keep away » yíng
keep confidential » mvdømshì
keep in place » rvda
kettle » ngwetaq
key » shǝmsòpuq
key fact » àngsiq
key point » mvdøng
key word » kàsiq
kick » dvpat; pvlung; tòng
kidney » tvre
kill » dvbvl; shvt; yap
kill entirety » dvkoq rvt
kind (classifier) » pǝn
kindle fire » siq
king » koqkǝm
kingfisher (bird) » tisashvrvm

kiss » bù; bup; pvnǝm
kitchen » vmpà kət chøm
kite (bird) » tvmø
knee » bvnsiq; hípøt; hísiq; pvnnsiq;
 pvnngpøt
knead (bread) » chvn
kneel » bvnsiq tushì
knife » shǝm; shǝmka; shǝmsè
knife edge » sí; shǝmsí
knife handle » lvbam dǝngkò
knot » dvtøm; mvtøm
know » sha
know detail » døp
know well » gøp
known as » shǝng
koel (bird) » pǝnggúng
kumquat » kǝmkut

L I

- laborious** » mvyùl
labourer » b̀nli wáshú
lack of things » ch̀och̀ dvt
lad » sh̀laq gychàng
ladder » g̀ngre; l̀ngdun
ladder up » re
ladle » dvku; goye dvku; kigang; kilaq;
 kilím; kiruq
ladle out » do
lake » tidøm; tinúg
lamb » ỳngsè
lame » ze; zé vze
lamp » svmi gwín
land » dàm; ne; rvgaq; t̀ngnø
landmark » l̀ngkvt; mvsat
landslide » døl; r̀t
language » kà
large » d̀ng; gvbà; gvd̀ng; kàng; te
large (large pot with handles) »
 z̀mpong
large intestine » svyømè
large items (classifier) »
large nettle » mvgwì shvlè
large size hammer » ǹngr̀n
large wok » ǹng
last » l̀ngdòm; t̀si
last night » ságyaq
last week » z̀ngnár
last word » kàtvng
last year » svnóng lvwá; svnóng;
 svngóm ngvwá; z̀ngnóng
last, the end » l̀ngdòm t̀si
lasting » kàm
late » pvngkvt; yáng
late grandfather » kàng dvshá
late in the morning » ǹmjàng
late person » dvshá
later » m̀pvng; t̀n; t̀n
later days » m̀pvng mèỳng
laugh » h̀shì; v̀hø
laugh at » hø
laughing thrush (bird) » léwàng rvkwit
law » dvrá
lay (egg) » l̀m l̀m
lay down » pvlu; yè; ỳl
lay out » pvlu
layer » gvtýng; shvlè
layer (classifier) » gvtvp
lazy » lvgùn; ngeké
lazybones » zing naqshó
lead » sè; shøl; z̀n
lead (n) » søn
leader » go; shølsú
leaf » svp; shøngsvp

- line of soil** » pòsha
line-drawing » shvlà
linen cloths » zi shv̀nàng belaq
lion » kàngkì
lip » nítól
liquid » àngtì; tìhøng
liquor » nò
list » shìpán; shvpán
listen » tá
literature » lèga
little » hvn; svmaq
little bit » tiqhv̀n
little finger » wursè hām; wursè táng
live » vl
live long » góng; nóngrùng
liveable » vl shvla
lively » ngòr; p̀v̀np̀v̀n wa
liver » bvshøn; mvshøn
livestock » chòm nìnà
living in moderate standard » vl lúnshì
living room » gwàrpūq
lizard » paqzì gungnang; paqz̀v̀ng
 gòngnvng; s̀v̀ng paqz̀v̀ng
lizard. » paqz̀v̀ng
loach (fish) » ngadv̀nggwòr;
 ngakángdúng
load » dōngjiá; gøa gøtvng; gøa; mvgòn
loathe » nóm; nómshì
locative case » taq
locative nominalizer » rà; ỳv̀ng
lock » gvlaq; shv̀msò
lock (noun) » dàng
lock up » rúng
locust » sóngkut; s̀v̀ngkut
log » m̀v̀dòm; shóngdòm
log (classifier) » dòm
long » mvdá; mvdan; tumnúm; yvng;
 yvnggúng
long ago » dari; kangshv̀ngbàn; tó
long and cute » mvýúngsè
long and tiny » himhim
long bulb » svmi tan
long coat » bèlaq gv̀bà; bèlaq yvnggúng
long coriander. » gòm̀ràng bv̀nzi
long face » mvýúng
long fence trap » tv̀m̀àr̀òng
long house » chòm yvnggúng; gòshi
long item (classifier) » t̀v̀ng
long lasting » ng̀v̀ng
long live » góngzòl góngyàng
long queue » àngyó
long sleeve garment » wurdúng bèlaq
long sleeve » wurỳv̀nggùng
long stick » dèdóm; dv̀r̀ól; tv̀m̀ùm
long suffering » t̀onzán nòt
long time ago » dari dv̀gv̀p; mvni
 mvnvng; sárvmàng
long vowel » kàrøn
long-finned eel. » ngabòtun
longing » mvròt
long-tailed broadbill (bird) »
 nìjèrvmsøn

- longyi (man)** » rvziq rvzáng
longyi (woman) » poqgvng
loofah » pòngshøq
look » shòngmang; yèng
look after » dvzøm; roq
look at » dvjaq
look for » lá; pan
look here » alá
look sheepish » gwágwá wa
look there » kulà
looking glass » bvtjàmna
loom » raqpóng
loose » chà; kám; ngul
loose motion » shut
loose the taste » gøq
loosely » chámchám wa
loosen » nón
loosen (soil) » mvr; shvmø
lord » kàng
Lord » Kàngpè
lose » mvng; shvmáng
lose strength » nón
lose voice » kàbvt
loss » gòn
losen (soil) » mòl
lost » sóm
- lost (way)** » màn
louse » shiq
lovable » shònglím dəsè
love » shòng; shòngnøt; shòngshì; wým
love each other » shòngke
lovingkindness » mvkok dvdí nøt
low » nìm; sip; vsip
low self esteem » mvr sèm
low visibility » mvingmving
lower leg » hítan
lower part » pvngtut
lower room » lvingpvng dǒng
lower section » mvyvl
lower section of a hill » pvingnàm
luck » gàm
lucky » gàmlún
luggage » bik
lukewarm » nóngnóng
lunacy » mémé wa
lunatic » dé; nøt mvrøp
lung » rvshó
lure » lin; shvmøq
lustily » cheche
luxuriant » shøtshú dvnglún; tìngtìng
 vdým

M m

- machete** » kegým
machine » jvk
made hole » sòn
magazine » shòptan
maggot » si; sishar
maggot medicine » sila zi
magic » mandan
magnifying glass » sánq jvmna
maid » lǐngzvng
main » àngké; dè; mvdòng; mvdung;
 mvgòng; pèmè
main building » chòmdòngmè
main food » shòrkung
main pillar » dòlòm
main point » kànròm
main road » modo tvrà; nvmdòng
main room » maqmè
maize » lvgong; ngaqlóng
maize field » lvgong riq
majority » lvgkung; mvlúng; tékaq
make » rvsa; wà
make (it) even » shvrá
make (it) right » dǐng
make circle » tiq
make decision » kàrvt
make empty » dvchóng
make fence » hvm
make fire » wvr
make hard » dvzaq
make hole » chø; jaq; wvt
make juice » rvnøng
make jump » chóng
make knots » dvtøm
make mistake » lé
make nest » shòq
make noise » haqshì
make path » tùng
make peace » dvzòl; shvzòl
make pellet with mud » tip
make perron » jvm
make phone call » púng go
make round » tèrì
make shape » jòm; jvng; sór; zo
make sharp » sór
make sound » góng
make upright » dàng; shvná
make wall » døn
malaria » kaqlì
male (animal) » ànggú
male (classifier) » lá; pè
male colorful pattern » shùngtó
male dog » gilá
man » lvnà; nvngà; nvngàré
manager » bóy øp

- mandatory** » mvdòng mvdaq
mandrakes (fruit) » yonishí
mane » shv̀zùn møl
manger » nìnà kung
manner » laqyà
manure » bashú; ǹmpun
many » àngkíng àngm̀n; àngsè àngyá;
d̀m̀n; gvzà; laqni; loksok lokga; loq;
loqlq; luq; luqph̀ng; mvme; soq; zó
many or much » jè
mark » mvsat; mvshv̀l; mvshv̀l pvrá;
shvgvp; t̀ya
mark (plank) » shèr
mark territory » mvsvt
mark the site » rvli
market » gvt
married couple » d̀ngku
marrow » m̀sì
marry » d̀ngku shvz̀ngshì; k̀ngrv̀n;
svma lushì; shvz̀ng; wurdvz̀m
marsh » t̀núng
mass » mvngp̀ng
massage » k̀n; z̀p
master » k̀ng
mat » mvỳn; pvlv
match » bóng; svmi dvcheq; shvtok; tok
material » dvrè
maternal relatives » mvỳq
maternal uncle » k̀
matter » dang; tvrà
mature » k̀m vrvm; rà; t̀ng; t̀ngt̀ng;
t̀p
mautak bamboo » sh̀m
meaning » lvj̀m
meaningless word » k̀húng
measles » m̀rl̀ng; mvs̀t
measure » dáy; shvdún
measure (the land) » ja
measure (with cups or baskets) » t̀ng
measure the circle » k̀m
measurement (classifier) » d̀ng
measuring rod » t̀ngng̀l
meat » sha
meat rice mixture » zazu
mediate » dvg̀ng
mediator » gv̀sà; k̀nmang
medicine » dvshi; s̀; z̀
medium » rvm
meet » h̀m; h̀m
meeting » l̀p̀ng; l̀ngbong
Mekong river » Tinaqwàng
melody » sh̀ngni; sh̀ngnishaq
melt » zo
memorable » m̀ná d̀mr̀
memorize » ǹt taq rí; ǹttaq rí
menses » m̀yvt
mentally slow » m̀pán
merchandise » ẁlaq dvrè
merchant » ẁlaq wa vs̀ng
mercury » shé líntì

- mercy** » shóngnøt
merit dance » dvbù vzókung; vzólvm
mess » bènì bébvp; shøqshøq
mess up » kón
message » shvngkà
messy » bónnì bónsang; kwé kwé wa;
 shór mvshòr; shøq mvshøq; shøq
metal » pì
Mexican coriander » gòmràng bvnzi;
 gvlà bvnzi
mid monsoon season » mvyùmè
midday » yáng rvtò
middle » mvlùng; rvwè
middle of the night » maqmè yøpsøprí
midnight » yaqdòng rvwè
migrate » bvn; gùng; sílshì; yvnbvn bvn
migration » mèbvn; yvnbvn
migration route » yvnbvn tvrà
migration story » mèbvn mvshól
mile (classifier) » ming
military camp » sìldap
milk » nong
millet » lvmbóngshí; saq; zongshar;
 zvmè
millipedes » paqzi paqrè; puqgàr
millstone » loklvng
mind » mvsøn; nøt mvsøn; nøt
mindful » nøt; riq
mine (iron or gold) » du
mingle » zvp
mint » lvm
- minute** » mìnøt; mvnit
mirror » bvtjãmna; jvmna
miscarriage » svmré dvjá
miscellaneous » dvgá àngpønnpvn; shini
 shibøn
mischief » gvláshì; lvmshì
mischief word » dvsíkà
mischievous » gvlvng
misled by spirit » bøy
miss a target » mvra
miss, to » nøt
mission » mishin
missionary » sasvna
mist » shvngór; tør
mistake » dvkà; sip; shut
misunderstand » dvdvm vbè
mix » rø; shul; zøp
mix (fruit juice) » rvnøng
mix (like salads) » shú
molar » shàgvm
mole » zòngne
moment » tiqlvng; tøn wa
monastery » pònggwìzòng
Monday » lvbán tiqni; muni
money » gvmvpùng; gvmsùng; ngón
monkey » bap naqkàng; rvshà; shvng;
 shvngnaq
monsoon season » mvyù
month (classifier) » shvlá
month beginning » shvlásvr
month end » shvládøm

- month middle** » shvlárvwè
moo (of cow) » mò
moon » shvlá; zida
more » mvzvn; té
more and more » dvkeke; dvshàshà
more than » jvn; mvdvm; rvzé
more than enough » luqpóng
morel » zikwór zòngzí
morning » gíshvng; mvgá; sháng
morning star » sháng kùrbù
mortar » dònsgøm; shvpvng
moso bamboo » lvmzu
mosquito » shvmó; zìgùng
moss » tìrvmøt
most important » mvdøng
mostache » dònsgbør; nònsgbør
mostly » mvlúng; tékaq
moth » món
mother » mà; mè
mother (classifier) » mè
mother in law » nìmè
mother-in-law » nì
motivate » sò
mould » dvhat; jøm; mung; puqdóng;
 puqdóngshøng; puqsùng; zo
mountain » bùm; dvchvng; mvrùl;
 mvzø; rvzì; shìgùng; tvru
mountain area » rvzìmóng
mountain cave » lóngdùng
mountain pass » chit; rvchit
mountain peak » shìgùng mvzø; zu
mountain's spirit » tvnàm
mourn » ngøt
mourning » rvngshvng
mouse » døt
mouth » ní; nígú; nònggøp; nó
mouth watering » tøl vyùng
mouthful » mór
move » gùng; lïng; nol; ngvt; sílshì; shul
move (to another place) » síl
move around » lun
move aside » shøt
move in queue » yvn
move restlessly » lunglung wa
move slowly » nvng
moveable » dal
movie » sòmlla vngvt
much » gvzà; laqni; loqloq; luq
much, many » gè
mud » tikwè
muddy » chatchat; nøng
mug » aqtì gok; hønvt
mule » lòzè
multicolored » ruruká
multiple leak » bøtbøt vshù
multiply » bù; bya; pá; rón; shit vzìng;
 shit; zìng; zìng vzá; zvt
multitude » àngkíng àngmùn; dùmùn;
 loksok lokga; loksok; mvngpòng;
 rénùng; svngtøng; walì wala; wàmùn;

wàmùn wàyá; wàmút
mumble » joshì
muntjac deer » lǐgwì shvřì
murmur » mvzòñ; yoshì
mushroom » tvlú
mushroom (type of) » ka tvlú; mvzí;
 nvngwà pvlè; shvwí hísà; zǐngmvju
music » múzik
musk » tvlá laqshúm
musk deer » tvlá

must » rà
mustard » mvnga
mustard cake » baq
mustard oil » mvnga só
mustard seed » mvnga shí
mute » màá
mutually » tasvng tàle
Myanmar » Mìn
mynah (bird) » nvngwàsa; sòngjám
mythun » kungbam; tòngmè nga

N n

Naga (person) » Nagaq
nail » nəl
nail (iron) » shv̄mshì
nail clipper » nòltut
naked » góngsír
name » bòng; brìng; lín; ming; shvmin;
 tó; vl; wa
name list » røbòng
narrate » gùng
narrow » mvchím; mvyá
narrow eye » nedvsí
nasal mucus » nip; nipshól; nipshvng;
 shvná tì
Nat » shì gòmgun
nation » móngdàn

nature » dvbawaq
navel » puqrì
near » màrúm; shv̄nvng; tvp; zàm
nearly » tvné
neatly » shvng wa
necessity » rà
neck » lóngjvng
necklace » dòngrøn; ðvngnvk; mvni;
 nvmchà; sherù; shvwàn̄vng; zòshàm
nectar plant » bétvng
need » rà; zómđvng
needle » sòngmè
negligent » hwaq
negotiate » mòng wà

neighbours » chòmvpng chòmtaq;
 gwùrhøm chøm
nephew » bvdú; mvdú; shvng
nerves » dvjù; dvjù svyà
nest (of animal) » shøq
nest (of bird) » dving
net » tun
nettle » shvlè
nettle plant » shvlvpmè
nettle rash » pøl; pør
never ending » bénì mvnì
new » àngshvr; shvr
New Testament » kàgvp àngshvr
new word » kàvzòm
new year » nóngshvr
news » shìgà; shvngkà
newspaper » shilèga
next » nvp; pvng; tòn; tìn
next year » nvpnóng
ngats » sət
nice and in great detail » mvcha shvla
nicely » shup; shvlá wasè
niece » bvdú; mvdú; shvng
night » yaq; yaqdøng; yaqdøng yaqpo;
 yaqnì yaqpo

night before last » sáníyaq; zvngyaq
nine » dvgè
ninety » dvgèsé
nipple » nongshí
nit » shiqlòm
nod (one's head) » ngømshì
noisy » bongsing bongring
non-rice food » kvn
nonsense » shøng; wadø
noon » yáng rvwè
normally » àngwà
north » tìbor; tìkó; tìkó; tvnugo
nose » shvná
nose ring » shvnábvn
not at all » kým
not even a bit » kým
notch » gvp
now » akvt; yakvt
nowadays » dènila
numb » shól
number » nýmvt
nutgall (fruit) » svngma mvsat
nuthatch (bird) » manglìngmang
nutty taste » gál; jóm; zè

O o

- oak** » bè
oak (tree) » nàràng
oar » lidò; shòki
obedient » kàta
obligate » shvri
obstreperous fly » negwìng
obstruct view » mø
obverse side » mvr lap
obvious » neyvíng negv̄m
obviously » dvndvn línglíng; tiqn̄vmshá
occasionally » tiqkvtkvt
ocean » banglay; bangni; n̄vmukdvra
o'clock (classifier) » nari
offer, to » núng
office » róng
officer » du
offspring » só
often » àngkvtkvt
ogre » naqtò
oil » só
oil (plant) » dvkiyø
oil dregs » n̄vmmín
oily » lala
old » àngbøt; àngshá; bøt; dvnglí; lí; shá; shaq
old (age) » svróng
old (female animal) » gúng
old (person) » wàngv̄n
old cow » ngvgúng
old days » toni
old hen » kakúng
old people » shaqré shaqtvng
old person » d̄vmpør; kàngzòng; kèzóng; shaqré mv̄gúr
Old Testament » kàgv̄p ànglí
old year » nónglí
older person » shaq
older woman » pònggwè
olive (tree) » zanolún
on behalf » rvle
on behalf of » ching kèní; tvle
once more » tón tiqbaq
one » tiq
one million » tiqwv̄n
one time » tiqkv̄t
one voice » tiqshaq
oneness » tiqrá
onion » gvro mv̄shé; gvro
only » chóng; ni; shó; wa
only if it is the case » í kewa
only offspring » lòngzà
only when » í kewa
ontop » mvdv̄m
onyx » lóng nølru

- ooze out** » dvsòtshì
oozy » chungchung
open (door) » tàn
open (eyes) » g'vr
open (lid) » púng
open (mouth) » á
open (window) » lap
open up » póng; poq
opening » hwáng
opening (of bottle or tube) » mvka
openly » chaqdv
opportunist » shálùm
oppress » séshì; shvni
oral history » nonggøp mvshól
orange » gòmziq
orange (fruit) » kalòm gòmziq
orchid » nongz'vn
order » dvz'vr; tvyø
ore » rè
organize » mvlun
oriental skylark (bird) » d'vngdè sílip
origin » àngké; pèmè
original » mvdung; shìwà'nng
originate » dvbòng
orphan » dvrvt; dvrvt sè
osprey » langkísøn
other » dvgá; gvgà; wá
otorrhoea » nàyuq yuq
otter » shvr'vm
outer edge » tvng
outlet » dvkaq; dvpya; tìshòl
outline » chvp
outlook » shòngmang
outside » pvnglap; shòng'vn; t'ng
over » j'vn; lòmle; rvzé
over come » d'vngké
over flow » lím
over there » pvngy'vng
overcome » d'vng; jòr; ong
overeat » dvkashi
overpass » l'vngdun
overseer » b'vnlì shòlshú
overther » nong
overturn » kup
owl (bird) » nemàn; pú; púdòng; púzi
own » dá; dè
own debt » jø
own people group » dvsì sè
ox » ng'vkø; ngv'nó; ng'v'nshò; ngvpuq
ox fence » nìnà chòm

P p

- package** » dvgò
package (classifier) » mvcheq; mvdip
pad » kushin; shvnam
paddle » lidò; rvp; shòki
paddy » taqra nvmjàng; vm
paddy field » rvmá; tìsukung
paddy field's embankment » nàdè
paddy rice » bó
page » mvr
page (classifier) » mvr
pain » za
paint » chán; zá; zì
pair » shvgøp
pair (classifier) » gvp; mvn; shvgup;
 zóm
pairs » mvrí
palace » koqkvm tòngnø
pale-headed woodpecker (bird) »
 koqrú shvráng
palm » dvrshvm; lé; tøp; wurpà; zønggo
palm flour » tøp
palm powder » lé mvníng
palm squirrel » kori
palm tree » mènóng
palm worm » mènóng
palmful (classifier) » wurchíng
pan » chèpì; chèpòng; kum
pancreas » shvmè
pantry » kungzvlrà
pants » naqdø; nvmè
papaya » sàngpòshí
paper » dàlo; mèsò; rushvp
paper pieces (classifier) » chip
paralytic stroke » lepyet
parasites » bvnròng
parents » àngpè àngmè
parrot » jong
part (classifier) » zan
participate » lúm
particle » dør
partner » lamboq
partridge bird » sèrgàng bòngøm
party » badi
pass » ong; vle; vlé
pass away » dvchóngshì
pass gas » si shù
pass over » le
pass the limit » lòm vle
pass time » le
passenger » basinja
past » leámì rvtø
past time » sá
past year » nóngli
pasture » shønriq; shønriqtøm

- patch** » dvpuq; dvsøn; søn
patch (classifier) » pù
paternal uncle » wvng
paternal-relatives » pèdong
path » dvjùng; hwáng; tvrà
path (classifier) » mvnung
patient » nõtshøp dvtí; tønshì
patient (sick) » za vsvng
patriotic spirit » dvsì shóngnøt
pattern » dvlà; mung
pay back » ká waq
pay respect » lvnap zí
pea » dòsè; no
peace » zøl
peaceful » mòngzøl; shòm
peaceful place » mòngzøl rvgaq
peach » monshí; shvyøm
peafowl » ùdong
peak » kwizu; mvzùng; sùng
peal » mvzø
peanut » bano
pear (fruit) » mvgoší
pearls » rvlogwìngshíng
peasant » rvmá wa vsvng
peck » chú; kvrú; kwit
peculiar » shíng
peel » ho
peel off » chaq
pellet » lypoqlóng
penalize » mvrà zí
penalty » waq
pencil » kédan; rutvng
penny » bé
pennywort » pvláng lvp
people » bashà
people class » ré
people class (classifier) »
people kind » svngpvn
pepper » zvp
pepper's leaves » mvrkú
perch » túshì
perch (fish) » ngajv̄mna
perfect » chvk; krvk
perfectly » gvp vyin
perfume » ngórsì; ngórtì
period » bàn; idung; lvmàng
permanent » tòngzøng
permission » míng
permit » dvzvr; míng vkvng
perron » kùngjv̄m
persimmon tree » shóngnaq
person » svng
person (classifier) » gó; yoq
persuade » ra
pester » re
pestle » dòngsømdør; dvinggwì; dvingto
pheasant » dvingka
pheasant (bird) » bvzu; kadvgvr; mvzu;
 samè
philosopher » dakmang; paqzí vdè

- phlegm** » tøl haq
phone » púng
photograph » dím
physical strength » nònggùn
pick » rvt; vn
pick (fruit from tree) » røp
pick up » tó
pickle mustard » mvnga mvsat
picture » sòmmla
piece » che; shi
pierce » yaq
pig » waq
pig fat » waqshú
pig feed » waqǎmpà
pig food » waqzà
pigeon » gòm; kaø
piglet » waqsè
pigsty » waqchòm; waqde
pile » hvp; pvng
pile (classifier) » bøm
pile of valuable objects » pøhap
pile up » dvtóngshì; rvng; vpang
pilgrimage » mèbùn
pill millipede » laqnøn dvdí
pillar » dògvng; dòshang; tvróng
pillow » gomvkøm; mvkøm
pillow case » gomvkøm piq
pinch » kwit
pinchers » mvtip
pine » shvru; tvnøn
pine cone » shvrushí
pineapple » jǎngwúm
pinewood » shvrushóng
pinky » wursè hàmm; wursè táng
pipe » kungdor
pit » dòngjøm; ðvngkòr; rvnaq riqyøng;
shòngrángmaq
pit fall trap » dvchat
pitfall trap » bǎnghònng; dvngjøm; tvwá;
zvngkvng
pitiful » dvshá dvré
pitiful person » dvsó
pity » mvré
pity one » dvshá
place » dvnàng; pó; raq; rvgaq; rvgaq;
shvmum; shvrà
place on » hvp
place something long » vyan; yan
placenta » dòngshøl
plague » ù
plain » dǎm; lvyàng; tøm
plain (large) » dǎmyang
plain paddy » sho
plait (n) » nisvn
plan » gvsvt; gvsvt; tvyø
plan (an action) » dvdu
planet » zida
plank » shóngkøm; shvmóm
plant » kvt
plant (classifier) » bø; mǎng; tòng
plant ash » shvmúm
plant one grow » dvkvtpǎn

- plantain bud** » chòngkwáshí
plants » rísət
plastic » pvlasdik
plate » bàn; kung
platform » bvletpóng
play » mvnshì
play (musical instrument) » mət; mət
play (soccer and cards) » dó
play dice » shìwòn
playful » chá tvla; mvhut
playing card » pày
plaza » bvlaza
plead » kórshì
pleasant to hear » tábyo
pleasingly cold » haha wa
plentiful » luqluq
plenty » àngkè; gvzà; hvp; loqloq;
 luqpóng; póng; soq; zó
plough » mà; pǒ
ploughshare » làkè; làkèshà
pluck » rəl; rvt; vn
plum » bènghóshí
plump » shù
plural marker » maq; rì
plural marker for classifier » la
pockmarked person » mǎryò
poem » dvzǎng kà
poetic » gòm̀wòy
point » mvsór; tènũ
point out » chaq
pointed » mvsór; vsór
pointed knife » sh̀vmgosór
pointed stick » zór
poison » mvtəq; pvla
poisoned arrow » shvnèr
poke » juq; yaq
polish » tú
polite » ma
pomelo » mokwán
pond » tìdəm; tìkù; tìnúng
pond (classifier) » dəm
pony » gòm̀ràng sè
poor » dvrvt; mvshámhoq; nyaq
poor orphan » dvrvt paqsi
poor person » dvrvt dvrò; dvrvt
 paqgoq; dvrvt paqngang; dvrvt paqsi
pop » peq
pop up » jáng
popular » bòng te; gàm̀kong
populated » tèǹgtèǹgziq
populated densely » zvp vshvl
porcupine » dvzò
porridge » tìshe; ǎmpà dvchit tì
port » taqrà
portion (classifier) » wíl
post » dòshang; dvhí; tvlǎng
postmortum party » dvpu
pot (large pot with handles) »
 ponglóng
potato » hèbì

- potatoes** » d̀vngraq
potpourri » b̀ónbón
poultry » kakok
pound » dór; dut; koq; ǹer; zvt
pour » choq; dør; jó; ni; shòr; shúng
pour (water) » shóng
pour rain » choq; chø
pouring rain » r̀vngdør
poverty » dvsháyvng
powder » she; tvnøt
power » jórndøggùn; koq vkvng
powerful » d̀ong; h̀ing
powerful man » gàmzaq
practice » dvjóm; shvjang; shvmun;
 shvráshì
praise » dvshvng; shvgùn; shvring;
 shvtà
praise worship » shvring shvtà
pratincole (bird) » nvnglip
prawn » gvzù; ngasvngkut
pray » júrøtshì
prayer to get animal » shayi
preach » dvrá kó; dvshvng; kó; m̀ongkà
 dvshang
preacher » dvrá kó svra; m̀ongkà svra
precious object » l̀ongmè
preudent » tálshì
preformative » só
pregnant » góngshvng mvwa;
 góngvlishì; sv̀mré góng; sv̀mré rí
pregnant cow » ngvmøt
prepare » d̀ègø; dvgø; gvtvng
preschool » muju
present » gønpaq
present. » wurzú gønpaq
press » mvdip; nit; nong; shvniip; shvnlv
press down » hì; zeq
press flat » pit vmit
prestige » goring
pretend » dvpè; dvpéshì; káká
prevent » gar
price » dvpó; dvzin; mvnø
priest » shvrúngshú
primer » rødvmin
principal » z̀ungøp
print » dip; vdip
prison » tung
probability (marker) » na
problem » b̀anchvt; dvkà; gonaq
procedure » lvmiq lvmàng
proclaim » dvshvng; m̀ongkà dvshang
procreate » shit v̀zing; shit; z̀ing
prod » d̀ongsør
produce sound » j̀ong
profectic » mán; rø
professional » l̀anglì
program » rvtø tvyø
prolapse » júm
prolapsed » jóm
promise » dvn; dvnkà; kàgvp; kàsvdiq;
 svdiq; svdiq zí
promote » hàng

- prop** » daqtu
prop up » hàm
prophecy » dvgòr wa
prophet » kàdvtut shú
prophetic word » kàdvtut kà
propose » røt; shún
prosperous » dá rìngsing
prostitute » góngnvm; góngnvmme;
 kamà
protect » gar
protection » dvkøq
protrude » lut; ngáng; ngór; zú
protuberance » bvlv bvlú
protuberant » bvlú
proud » cha; dvhìngké; dvshvngshì; lak
proverb » kàdvchøp; kàshvgøp;
 shaqrékà
provide evidence » svkse shvrúng
proximity » zàng
prune » hé; rvmøl; shvng; zì
public » bashà; mvshung; shìwà; shvwà
puffy » but
pull » koq; røn; shè
pull out » te
pull out (small plant) » put
pull the string » le
pull up (vigorously) » púl
pulse » shvwi dvjù; shvwi jut
- pumpkin** » kóm; kómpuq
punish » dvm zí; mvrà zí
puppy » gisè
pure heart » shànshé we nøt
purify » dvchøng
purple » shvmoq
purposefully » màngmàng
purse » sèmbuq
pus » dvzø; sù
push » døt; noq; rvbaq; shvnvng; shvrøt
push down » ngaq
push in » daq
push or pull by force » dvdor
push over » nul
push with the snout » rvnùl
put at once » røt
put down » dvbóm
put energy » dvkvngshì
put force » dvkvngshì
put heap » bung
put in » chip; zvng
put in tightly » deq
put into a hole » róng
put on » dø; dvchøp; raq; shvnam
put on (socks, gloves) » chøp
put on hat » moshì
python » bønwe

Q q

quail » bònngv̀m; pvỳv̀m

quake » nan

quarrel » kàluq; rvzòng; t̀t̀ke; zòng

quarter of a Kyat » te

queasy feeling » b̀b̀b̀wa

queen » koqk̀v̀mmè

queen bee » kwádàni

question » kàrət

question particle » má

queue » yó

queue up » tà

quick » mv̀sè; pán

quick to alert » p̀v̀n

quickly » p̀v̀np̀v̀n wa; sansan; tiqshaq

quiet » z̀m

quit » lánghshì

R r

rabbit » b̀ng̀day

race » d̀vs̀i

rack » h̀v̀m

radio » redio

radish » mv̀nga ké

raft » sh̀

rafter » m̀v̀ngyv̀ng; rvsho

rag » b̀ǹb̀ǹ

rage (mind) » ǹt̀ h̀p

rain » sh̀; zaq

rain coat » dv̀ga

rain fall » sh̀zaq

rain with thundering » k̀ng̀v̀ǹm

rainbow » mv̀sh̀ng̀ m̀ǹn

raincoat » sh̀dv̀ga

rainy season » mv̀ỳ; sh̀d̀ng̀

raise » hàn; na; rim

raise (bees) » r̀ng̀

raise (person) » dv̀k̀m

raise up » dv̀t̀

raised » z̀

rake » zaqhè

rambutan (fruit) » m̀vr̀l̀ sh̀ng̀sh̀

rank » ya

rarely » mv̀g̀ǹsh̀

rash » pim

rashes » zanzi

rat » dət; dətmaq; goqshè; gvlóng;
 mvzəl; svrè; sh̀vngmè
rat (field) » mvzòng
rat's hole » àngmaq; dətmaq
rat's nest » dətshəq
rattan » ringgung; swut; tvri
rattan fruit » tvrìshí
rattan palm » rvt
raw » zòm
reach » həq; rón
reach out » ta
reachable » góm; rón; zón
reaching everywhere » sər vʒú
read » rø
ready » tvlú
real » àngchóng; chóng; jòng; jòngjóng
real son » pèjòng
really » gəwa; jòngjóng; shí
really sharp » dvzè də déámì
reap » shut
reap (thatch) » shè
rear » chòmsanglp
reason » mvtú
reason why » pàwálvm wani
rebel » tù
recall » dvdvm rón; mvrət; mvzəng;
 rəp; səp; təq
recede (water) » bvt
receive » lún; to; toshì
reciprocally » tasvng tàle

reckless » dvdórshì
recklessly » chuqd̀vng
recognize » mvshé; mvshvl
recommend » daqtu; tokkan
recommendation » daqtu kàru
reconcile » mòng wà
record » kàrim; mvsəng; shìpán; shəp;
 z̀vng; z̀vng
record (sound) » rìm
recover » ban; shà bvn
rectangle » bì górtong; bì górtong
red » mvshè; shè
red ant » mvkó
red cabbage » munglatuk mvshé
red color » mvshé
red paint » dvdàng
Red sea » tìnúng mvshé
red taro » gweshè
red yam » kimvshé
reddish » shé lvshè
reddish cow » ngvshè
reddish dirt » baching
reddish » shé mvshè
reduce » yət
reduce in size » ja
reed » d̀vngdè; d̀vngdè naqgoq; ju;
 kòmbi kòmbàng
reefer shirt » belaq dong
regarding » ch̀ng kènì

- region** » dung; gònwang; ìdung; móng;
 tong
regret » nət tónshì
reincarnate » dvchøp
reinforce » tu
reins » gòmràng sòmri
reject » kaqshì; ngví
rejoice » shvwé
relatedness » dvtí
relatives » àngrì àngyàng; pèrì pènàm
relatives by marriage » jònkuq
release » lut; shvlàng; shvlo; shvma;
 vpv
release trigger » pvt
relevant » sing
reliable » døng; døng; kým vrvm
remain » hì; mvza; ngèm
remaining portion » mvtvng
remarkable » shvl vwvl
remember » dvdvm rón; mvrøt;
 mvsøng; mvzøng; røp; søp; tøq
remind » nvn
remove » chut
repair » dvsøp
repay » waq; waqshì
repeat » ní; nvn
repent » nət wíngshì; wíngshì
replace » rvle
reply » tívshì
report » dvtá
representative » kungmang
request » røt; shún
rescue » chvng; sì
resemblance » káká
resemble » bóng; shv́m
resentful » zer
residue » shum
resin » dvki; rvnøng; shvrushú
resin tree » rvnè shóng
response » tívshì
responsibility » dawøn
rest » náshì; tap
restless » jong dø wáshì; mvhut; mvrí;
 shv́mshì
resurrect » zun
retain » gvr
retaliate » rvleteq
retreat » gónshì
return » bvt vtvng; lo; teq; tívng;
 wíngshì
reveal » chàng; dvhà; póng
revelation » dvtan kàru; shòngran
revenge » rvleteq; tvle teq
revolve » poshì
rhetorical or tag question » ná
rhinoceros » dùn
rhyme » kàshvgøp
rib » svrà; shvràm
rice » vm; vmsit
rice person » mvgàm
rice seedling » vmdvbúng
rice stew » paq; tìshe

- rich** » gàmzò
rich (person) » gàmzò gàmnaq;
 mvgàm; svté
rich, be » gòmkung; mvgàm
ride » zúnshì
ridge » dvb̀ng; wàngd̀ng
right » bàng
right in front of eyes » neỳng neg̀m
rigid » g̀yngg̀ng wa
rim » mvtú
ring » wurdvchøp
ring (classifier) » rong
rinse » lang
riot » jángshì
rip » d́ng
rip open » chvp
ripe » nòn; taq
ripe (of corn, rice etc.) » gong
ripe (ready to harvest) » waq
rise » rip; t̀ng
river » b̀ngsho; rvmè; t̀wàng; wàng
river (large) » timè
river outle » dvb̀ng
river outlet » tika
river side » s̀ng
river valley » t̀t̀ng
road » tvrà; tvrà
roam » se; wù; wúshì
roar » h́r
roar (river) » ho
roast » dvgáng; s̀ng
roast meat » sha dvgáng
robber » tølvm vs̀ng
rock » lóng; lóngpung
rock frog » naqg̀ng; naq̀ng
roll » túl
roll down » d̀m
roll oneself » t̀lshì
roll something down » t̀l
roll up » rvdul
roof » r̀g̀ng; zøp zøp; zøp
roof beam » sho
roof top » z̀ngmuq
room » kok; kẁng
room (classifier) » d̀ng; k̀ng; s̀ng
roomy » changchang yá
rooster » d̀nggú
rooster grow » g̀
rooster's hanging tail » niring
root » d̀nghaq; rø
root crop » pómø
root vegetable » àngké
rope » mvngb̀ng; sòmri; yer
rope (classifier) » h̀ng
rope bridge » dvgu
rope trap » h̀ng
rot » bøp; so; shøq
rotavirus » songkun vna
rotten » d̀ng; h́r; puqd̀ngshøng
rotten taro » gweso

rough » bvlo bvlò; homvhò; màrá;
 mvhè gylvng; mvhè mvhut; mvhè;
 røgvørø
rough surface » bórbór; bvlò; gwør
 mvgwør
roughly (do) » muq
roughly, do » muqmuq
round » gwùr
round and long item » tan
round and long item (classifier) »
round bamboo tray »
row » rvp
row (classifier) » ról
rub » nat; shvp
rubber » gvnwe
rubbish » shøqshe

rude » zè
rufous bellied woodpecker (bird) »
 shvngdønsè
rule » øp; ziq
ruler » øpshú
rumour » kàjám
run » jèr; kvlǝng
run away » vt; vtshì
run fast » jǝng
run to inform » jèr
running nose » nipchø; nipyǝng
rural people » dógó
rush » mvhè; mvhè mvhè; mvnǝn
Russell viper » bøtóm
rust » ril; shǝmril
rusty » shǝmrilí á mó

S s

Sa tree » shátøng
sack » yóng
sacrifice » gønsmaq zishì; kè; shvrúng
sacrificial item » núngpà
sacrify » núng
sad » nøt yør; yør
saddle » ríkop
safe » søng
salary » zibè; zibè
saliva » tøl

salivate » tøl vyǝng
salt » shvlaq
salted dried pork » waqgungsha
salted fish » bvnò
salty » chér; kí
salvation » chutchǝng tvrà
same » bóng; dvchá; dvcháchá
same level » tiqmvlím
same manner » dvchá
sand » zishìl

- sand fly** » paqshəp
sandal » hítvp; pvnvt
sap » rvnè
sapphire » lóngshór mvshòng
sarlet eggplant » kvnkashí
sarong » shvròm
satisfy » lvmò
satisfy » ká; nət shòm
Saturday » lvbán chuqni; zəl ni
save » chutchvng; chvng
saving grace » gònshaq dvtut jeju
saviour » chutchvng àngkàng;
 chutchvngshú; chvngkàngpè
say » e; shòn; vl; wa; yà
say repeatedly » ní
saying » kàdvchəp; mòng; shaqrékà
scald » nuqshì
scale » ngungpà; zo; zodvng
scale stick » dvrtóng
scar » dvmámá
scare » svre dvkut
scarecrow » gònggvng; shvwí
 kungkvng; waqgung pìndvng
scary » svre lvshvp
scatter » wun
scattered » shin
school » zùng
school compound » zùngwáng
school teacher » zùngsvra
schooling » lònq
scissors » lvgap; zindò
sclera » nemòng
scold » dvrəq; her; ngvn; shòn
scoop » do; kù
scoop in » zət
scorpion » muqhè
scrape » hwe
scratch » mvhwe; mvshaq; mvshaqshì
scripture » jəm
sculpture » rəp
sea » banglay; bangni; nvmukdvra
seal » dvzək; tipdip
search » pan
season » lvingcha
seasonal chicken disease » karəp
seat » nàshì; rúngrà; rúngtvng
second spouse » mvle
second wife » mvle mè
secondary wife » svma shvnpvmè
secret » mvvìn; mvvòn
secret agent » dvjvmsnú
secretary » bvnli àngkàng
section » bəng; dō; shvle
section (classifier) » bóng; dong; sət;
 tut; wvl
secure » kvp; sòng
see » ne vdá; yvng
seed » àngyè; ye
seed (kept for planting) » yè
seize » mvgraq

- select** » rvhiq
self » dè
sell » nvm
semen » sòduq
send » dvzvr; shvri
send back » wèng
send something » shá
send word » lvp
sending away gift » gwènà
senior » dvmrúng mvrúng; dvmrúng;
 mvrúng
sense » dóm
separate » dvhvng; dvkaq; gaq; kang;
 ngvl; rvl; rvwvl; shòngshang; wèn
separate (of people) » bàl
serious problem » gonaq kà
seriously » shímvra
servant » dvzòmshú; goli; lèngzvnq
serve » dvzòm
serve you right » àngsèwvr; só
sesame » shvnm
set » shvmum
set free » shvlàng
set trap » kím; le; ru; zi
set up (thread) » ran
settle down » tòng; zòl; zong
seven » shvngòt
seventy » shvngòtsé
several » mvme
severe » sùng
severely » mvnuq mvnaq
sew (clothes) » dvse
sexual intercourse » ló
shaddock » mokwán
shade » nvmðoq shòm
shadow » bàngzi
shaggy » mvhò gvlvng
shake » dal; hwa; nan
shake (tail) » wat
shake off » chaqchaq; ser
shaky » nápnáp wa
shallow » bà; bà; màrvnaq
shaman » dvmshà
shame » shvraq
shameful » haqhaq; shvraq chaq; shvraq
 màchaq
shameless (person) » shvraq màdá
Shan speaker » Svm
shape into ball » dèp
share » gùng
share meat » mèzò
sharp » dé; hòq; mvsór; rat; taq
sharpen » he; hvl
shawl » dun
sheath » dènggàng; dvmzi; dènggàng;
 shòmzeq
shed tears » nesì vyø; yø
sheep » yèng
sheepfold » yèngwáng
shelf » rúmbè; rúmtvng
shell » àngkup
shell belt » rì

- shelter** » chapja; máshirà; yøppá
shepherd boy » yèngroq
shield » dvgà
shield-bug » shélang
shift » nol
shilly-shally » mvyú mvyá
shin » hígòng shvmsí
shine » gvm; svr; shúr
shine bright » lãnggá
shining » brìmbrìm
ship » sàngpò; shò; shòchòm
shirker » shálùm
shirt » bílòng
shiver » dvn
shivering with cold » riqriq wa
shock » kuqgým; nòt vmvng
shoe » chøpdòn
shoe string » chøpdòn svnhóng
shoelace » chøpdòn svnhóng
shoot (plant) » dvpoq; mvguq; mvjù;
 mvkuq; mvnuq; wvp; wvp
shop » sing
short » dong; dvgýng; rú; tò
short and fat » bongdvbòng; dvbòng
short and small » cheqdvcheq;
 gvngdvgýng; reqkvreq
short and tiny » neqmvneq
short cut » nùmbat tvrà
short gun » miba
short knife » dvinggaq
short piece » àngsòt
short post » bìngtvng
shoulder » raq; raqpù
shoulder pole » zaqka
shout » dvsà; kiq; køk; mvrin
shout at » her
show » dvtan
shred » røq
shrine » dvpòng tong
shrink » ja
shrub bamboo leaves » shvlàng
shuttle » dvingkà
shy » shvraq; shvraqshì
sibling » nvm
siblings » àngnvm àngchvng
sick » góng shànmvwa; pøq; pú
sickle » chù; lvgoq; shrvrt
sickness » rvna; záyàng
side » dvgu; lám; lap; nvm; pa
side (classifier) » dang
side glance » negvløq
sides » kalap màlap
sieve » dvnghè
sift » dvsòr; hè; riq
sifter » dvnghè
sign » gòmla; mvshvíl pvrá; sèng;
 sèngtúshì
signature » sèng
silently » naqshì
silk » bvløngyì laqtun

- silk thread** » bvløngyi
silkworm » bvløng
silly » chatdvchýng
silver » gýmsùng; ngón
similar » bóng; dvchá; shým
sin » mvrà; sip; shìwvt mvrà; shìwvt
since » kèní
sincerely » jòngjóng
sing » mvkún
sing hymn » zýywà wa
sink » løp; nòng; vløp
sister » nvmmè
sister in law » làmè
sister or brother-in-law » là
sister-in-law (wife's elder sister, elder brother's wife) » mvt
sit » rung; tú; túshì
situation » dvjà
six » chuq
sixty » chuqsé
size (classifier) » mo; mvlim
sketch » há
skilful » dvk; jang; min
skin » pòr; pòrlàng; sha; shing
skin (animal) » se
skin disease » mvshaq; mvshaq
skinny » chódvcho; híngdvhing; judvjú;
 si dvsí; sì; sùng; yò
skirt » shama
sky » muq; muqlàng
slack » chàm
slackly » chámchám wa
slanted » zor
slave » shuq
sleek » langlang
sleep » yøp
slice thinly » shøshø wa
slide down » dvshung
slightly » lun; nøn; rvt wa
slim » svlím
sling bridge » dvgu tvlaq
sling on » pé
sling shot » hwa wvp
slingshot » lvpoq
slip » kvlo
slippers » hígtvp; híshvnam; pvnvt
slippery » chat; chatchat; yat; yatyat
slither » shvlshì
slope » rvsùng; tám
slow in action » nìm
slowly » nam wa; naqnaq
sluggard » gønru
slurp » hup
sly » nøt dvgoq
smack » peq
small » heqdvheq; kvreq; mvneq;
 mvnvt; sòn dvsøn; svøm; shi; zì
small and curve » kwíq mvkwíq
small bird » sasè; sasøn
small genus of fruit-bearing vines » bé
small hill » mvre zòngkùng
small piece » àngshi

- small piece (cloth)** » mvsi
smallpox » mvk; pip
smart » zín; zitzvng
smash » zvt
smear » gøt; zá
smell » ngà; pvnám ; shøng
smell (good) » ngórshøng
smile » hèlvyit
smithy fireplace » ràdvng
smoke » mvyó
smoke, to » dó; mvyó dó
smoked » dvcho
smooth » langlang
smoothen » rvmøl; shvrá
smoothly » gvp vyin
snack » muk
snail » gønru
snail (land) » naqkú kùring
snake » bò
snap » dvt ; rvt
snare » hóng; kwintvng
snare (animal) » kwì
snare (bird) » mvlú
sneeze » hóngshì
snore » ngo; shvná ngo; yøp ngo
snot » shvná tì
snow » tvwvñ
snowman » naqtò
so much » kadvngshì; laqlaq
soak » zøn
soap » sapbyá
soar » dvser
sock » hídul; hídvchøp; hítp; moza
soft » køn; nøq; nuqnuq; nýnnvñ
soft and hairy » shøqshøq
soft pain » mvrvmr
softly » kønkøn
soil » ba; døp
soil (black) » banaq
soil (rough) » bahoq
sojourner » mvlú zaqlè; mvnvñm
soldier » pin; pinla; silsè
soldiers » sìldøng sìlyá
sole (of foot) » hípà
solid » àngkè; ké
solid (classifier) » gvng
solid valuable item » pøkeq
somewhat » mvme
song » mvkún; zýywà
song language » bññjú
son-in-law » shvng
soot » muqrøng
soprano (choir) » tiqshaq
sorcerer » dvshi pvlà; dvshi
soul » mvsøn; rvguq
sound » kà; shaq
soup » kvntì; tìløm
sour » mvsat
source » ròdøng
south » tìni; tvnuni

- sow (pig)** » waqgúng; waqmà
soy bean » dǝngdè no
space » chang dǎngram
sparkle » peq
sparkling » laplap wa
sparrow (bird) » tvrət
sparrow hawk » lǎngsøn
sparse » bà
sparsely » hàhà
speak » kǎshòn; nyà; tip; toq tip; toq
speak fast » mvjvp
spear » mvngjøng
special » sér; svbeshe
speckle » bvpbvp wa
speech » kà
spell on someone » mè
spend time » dvtòm; lé
spice » bvnzi bvyang
spicily » pór mvngang
spicy » shé
spicy (Sichwan pepper) » bvl; pór
spicy taste » b̀r
spider » kǎngdòng
spider web » siqrang
spiky plant » bèkò
spin » tvrì
spinach » svlò svp; shvna svp
spine » dǝngkùng sharò
spinning » ri
spinster » chòmyo shaq; dvtóng
spiny eel » ngabè
spirit » pvlàsè; sǎng
spirit dwelling place. » zùnì
spirit-medium » bvnngjo
spit » təl təl
spit out » pvyà
splash » sat
spleen » laqshúm
split » ga; kǎvka; ngé; sət; taka
split (classifier) » ka
split half » ján; j́n
spoil » dǎng; hé; h́r; tìn
sponge » pǎngsvp; pǎngshòq
spongy » tìbup
spoon » ki; kilaq; kilím; kisvlím
spotted cow » kùrnèng
spotty » teqteq wa
spout » səl
spread » bya; chatlat; chè; gang; gvng;
han; rǎl; vlv́t
spread out » sǎng; shin
spring » mvngór; tìbor; tísísè; zvnngǎ
springhead » tìkó
sprinkle (water) » pəp
sprout » dvsəsøn; mvguq; mvjù; mvkuq;
mvnuq; zvr
sprout (rooster) » kasiq
sprout out » mər; svng
spy » dvchò; dvj̀m; dvj̀mshú
square » bì górtong; bì górtong
squash » kóm; mǎpǎ kóm
squat » bəm

- squeeze** » chit
squirrel » bvtvng; dvngrsí; mvtvng; svrè
stab » juq; yaq; zòr
stable » dōng; mōngzòl; nìm; tōngzōng
stable mind » nōt rung; riq
stack » gvtvp; vrvng
staff » dvr̀vng
stage » zìdvng
stalks of grain » rvnàm
stall » sing
stammering » k'vl
stamp » dvzøk; tipdip
stand » dāng; rip
stand idle » támshì
stand up » búng
standard » zìdvng
standard (classifier) » dán
star » kwàrbu; kwòrbù; kwùrnip
star fruit » j'v̀mnashí
stare » dvjaq
start » pung; p'v̀ng
starting point » dvbóng
startled » kúr; n'v̀n
starts sprout » rvmòm
starve » gut
State » bine
statue » hang
stay » mvn'v̀m; tú
stay home » kupshì
stay or sit idly » ngaqshì
- steal** » kō; su
steam » bóng; b'v̀ng
steam pot » p'v̀ng
steelyard » ngungpà
steep » daq; d'v̀ngsh'v̀ng; ngaq
steep slope » d'v̀ngdár; d'v̀ngd'v̀ng;
 saqgàng
step » gán
step by step » dvt'v̀ng dvt'v̀ng
step on » lvm; z'vl
step over » ba
step up » hvn
steps » d'v̀nggv; l'v̀ngdun
stick » che; d'v̀ngv; d'v̀ngtip; d'v̀ngtut;
 d'v̀rsiq; d'v̀sraq; gv; paq; saq; shóngche;
 shóngtut; sh'v̀gv; zap
stick (classifier) » d'v̀m; kv
stick (used for divination) » m'v̀nd'v̀ng;
 m'v̀nl'v̀m
stick (threshing paddy) » d'v̀ngtvp
stick up » z'v̀r
stick upright » d'v̀suq
sticky » chvn; diqdiq wa; timtim
sticky rice » mvn'v̀ng
still » naq; shi; shini
sting » ma; shvn'v̀r
sting (army of bees) » moq
stinging pain » bí
stingy » rvq'v̀t
stingy person » rvq'v̀t naqshó

- stir** » ruq; sh'vl
stir up » hùng
stocking » hídvchøp; moza
stomach » puqkè
stomach disorder » bøbøwa
stone » lóng
stone hole » lóngkór
stone pillar » lóngkvt
stone pot » lóngtaq
stone tripod » mvju
stool » niq
stool (seat) » rúngdvng
stop » gar; nar
stop crying » tvng
stop raining » bóng
stop up » shvng
stopping place » dap
store » rvda
storing basket » doq; ruq
storm » mvrù; n'vmbøng mvrù
stormy » mvrùmut; n'vmbøng mvrùmut
story » mvshøl mvyang; mvshól;
 mvyang
stove » svmi póngràng
straight » chàng; dam vđvm; đvng;
 đvngmvtóng; mvdóng; tor mvdor; zvng
straight forward » dèdè
straight through » cháng vchø; tòdúng
straighten » doq vđvng; đvng; mvdúng
straining bean » gvdaq
strand » dap
- strangle** » diq; yiq
straw » kvláng
strawberry » zømwàng mvnø
stray » gwáshì
street » tvrà
strength » kùngà; z'vm
stretch » dvzvn; gang; gvng
stretch out (arm) » pvr'vn
stretchable » zvn
strike » buq; dut; dvcheq; dvgang;
 dvgvng; dvpat; pvlvt; ru
string » b'vnri; l'vm; sømri; yer
string (classifier) » hà'm; yan; y'vng
string bean » dójø
string trap » l'vnggóng
strip » chaq; ròl
strip off » chaq
strip out » chvp
striped snake » tikwè nga
striped-throated yuhina (bird) » gozí
 mut; sani mvzong
strong » d'vng; gaq; h'ng; k'vng; n'vnggùn
 vl; ng'vng
strong big » du mvdù
strong male » gilà
strong opinion » he
strong person » shore
strong smell » dór
strong storm » mvrùmè
strongly » cheche

- stubborn** » dvhìngké; he; nòt keq; nòt
 zaq; shvngar
stubborn person. » mvshín
stuck (food) » mvdòng
student » zùngmàng; zùngsè
studious » lèga dvzaqshì
study » lègarø; lòng
stuff » dvre
stumble » kup
stump (classifier) » tøm
stump (of tree) » shóngdòm
stunned » gv̄m
stupid » dál
stutterer » kàk'vìl
sub-committee » àngdvgvng
submit » vp
subside » písuq
suck » bíbísøp; søp; søq
suckle » nong søq
suffer » dvshà; mvhøt
suffering » záyvng
sufficient » dung; luq; luqtv̄m; pøn; tv̄m
sugar » jùmdòy; kvmùng dvchit
sugarcane » kvmùng
suitable » du
suitcase » bik
sulky look » chøm vyóm; súng mvsùng
sulphur » gàn
sun » nvm; zan
sun blocked area » daq naqgi
sun heated area » nvmzè
sun ray » nvmrø
sun sit » nvmrung
sunbeam » nvmbàng(zì)
sunbird (bird) » dvngkà zózøt
Sunday » gáni; Kàngpè àngni; lvbán ni
sunflower » nejá
sunny » shàn
sun's ray » nvmhí
sunset » nvmle
sunshine » nvmbàng(zì); nvmsvr
super natural being » pvrà
superlative » sòngsòng
supplementary food » shòrshaq
support » dvkùm; dvzøm; gvrøm;
 tokkan; tu; tubùm
support post » mvrøm
suppose » d'vng; ká; ku; lad'vng; lvmama
surely » ni
surprise » dà; tiq
surround » gwùrhøm
surrounding » gwùrgwùr; gwùrwàng
surroundings » gùr vhom
survey » riq
suspension bridge » laq
swallow » naq
swallow (bird) » paqrùngzíkwin
swarm » bor
swarming » long
sway » dal; hwa

swayingly » tángtáng wa
swear » mvdè; mvtv́n
sweat » ngúng
sweat, to » ngúng ngùng
sweep » ngùm; shóm
sweet » jóm; kí; kípvn; zò
sweet potato » kizò
swell » ǵng; pong dvpóng
swift (bird) » svlòpnìnmangsøn

swim » làng
swing » hwa; yunggíyung
switch » kenon
sword » dìsvng dvnghdòng; d̀vngyún;
 sh̀vm; sh̀vmka; sh̀vmkò; yódó
sword (blunt) » sh̀vmpù
sworn friend » ǹvmǹvng
sympathize » dvshá za; mvré; mvré za

T t

table » hvpj̀vm; svbóy; zvbóy
tadpole » naqkør dvbup
tag question marker » lá
tail (of animal) » niqung
tail (of bird) » nizo
tailor bird » zimangzónglip
take » lù; lvng; su; t̀vng
take (bride) » svma lushì
take across » shvlé
take along » ǹvng
take away food » mvzv́ng
take group » sh̀vng
take hardship » zán
take likely » changpvlàng
take off » chut
take out from container » yòt

take out from hole » mvnuq
take responsible » kàm
take rest » narshì
take revenge » teq
take share » dvpvt
take time » lé; naq; t̀vng
talent » talen
talk » lv́n; sh̀vng; shvtà; tip; toq
talk back » t̀vng; t̀vng
talk to » ra
talkative » bòn; bvlè
tall » d̀vngd̀vng wa; lún; mvdan; yvng
tall basket » mvkv́m
tall grass » gungzi; k̀vmbàng; k̀vmbàng
 sìya
tall millet » l̀vngbóng

- talon** » nəl
tamarind (tree) » mvgeng
tambourine » shingshing kwvng
tame » nó; shvñim; shvñó
tangerine » gòmziq
taper » suq
tapeworm » bñnròng
tar » barvnòng; gvtdiya
target » bvnggá; mvnggá
taro » gwe; muqzór; waqpà; yanggung
 gwe
taro leaf » gweløq
taro worm » dùngcha; nyé
tassel » mvkuq
taste » tin
tasteless » pyìng
tasty » gvm; mvløm; vmgvm
tattered » bónbón vlú; hánhán vlú
taunt » dvzín shvlín
taut » k'ng
tax » kí; kùjà
taxation » kí gùnò
tea » paqká; paqlvp
tea leaf » paqgu; paqshoq
tea pot » ngwetaq
teach » svna; shvngøt; shvngøtna
teacher » svra; svramaq
teacup » paqkágwìn
teak wood » maysvk
teakwood » màysvkshóng
- team** » bøq
team ox » ngvnó
tear » ríng; r'vn; wvt
tear down » sat
tear up » d'ng
tears » nesì
tears grass » zòng
tease » dvzín shvlín; shvrè
teasel gourd » mvhòshí
teenage boy » gvchàng làngbà; gvchàng
 vgù
teenage girl » chòmyo làngbà; chòmyo
 vgù
telephone » kàshón jvk
television » televísion; TV
tell » dvtá; gùng; shòn; vl
temple » Shànshér tòngnu
ten » sé; tiqsé
ten thousand » mùn; tiqmùn
tender » gùni; kònkòn
tender soft » bumbumwa; mupmup wa;
 niqniq wa
tenor » shòmshaq
tense » k'ng
terminate » dvbvl; shvmàl; yap
termite » bìdùng; d'vnggòn
termite alates » røp
test » lət
testicle » nvling
Thai » Táý

- thank** » oqà
that » ku; kv̄t; u; we
that side » kukaq
thatch » zì; zøp; zøpsèr
the fifth month » mvngó̄r gòm
the second month » máng gòm
the seventh month » mvyùmè gòm
then » kí; ni; rá; wani
there » kuȳng; nong; pøng; weȳng
therefore » í rvt; wedø írv̄t nò; wer̄vt
these » yarì
these days » yanila
these years » dènnóngla
they » àngmaq; àngnøng
they (two) » àngní
thick » tv̄t
thick root » àngké
thief » vkó
thieving » su dvsu
thigh » lvbo; pvn; pvn̄tùng
thin » bà; dv̄hing; judvjú; sùng; sv̄lím;
 shøm shøm wa; yò
thin and small » ditdvdit
thing » dvrè
think » dvdvm; l̄vn
third wife » riqnúl mè
thirsty » bál
thirty » shòm̄sè
this » a; dè; ya
this evening » tóngí
this morning » dèsháng
this year » dènnóng
thorn » b̄v̄nghó
those » kurì
thoughtlessly » chuqd̄vng
thousand » àngkíng; kíng; tiqkíng
thrash » ship
thread » sòmri; sv̄rì
threat » shv̄gin
three » shòm
three years ago » z̄v̄ngm̄vng nóng
three-leaf caper » dv̄jv̄ng
thresh » tv̄p
threshing ground » làkùn
threshing machine » jòkjvk
throat » mv̄nung; naqchú; pvnung;
 pvyung
throne » koqk̄vm rúngtvng; rúngtvng
throw » dvs̄vng; gwø; gwur; wvp
throw (large items) » dvgup
throw out » up
thumb » wurmèhàm; wurmvdòng
 mètáng
thunder » gòm; muq; muqde; muqgòm;
 muqpeq muqreq
thunder-bolt » muq vvr̄di
thunders » muq̄si muqkàng
Thursday » lvbán bìni; ngasa ni
Tibetan » Gázu; mv̄ngpè
tick » zuq̄tv̄lá
ticket » letmvt
tickle » kv̄riq

tie » dón; dùng; kang; kvng; nvt; rvgaq;

svn

tie (with bamboo strips) » dvchvt

tie (with strings) » pvn

tie up » shvmum

tiger » kàng; kàngrù; kàngzì; nòngdèng

tight » k'vng

tighten » dvchiq

tightly » təp

tile » lóngkè

tilt » zor

time » bat; chàm; dvcha; dvgvp; lăm;

lvmàng; rvmàng; rvtò

time (classifier) » baq; d'vm; kvt; lang

time to time » tiqkvtkvt

time yet to come » tuqra rvtò

tin » mvwing

tin opener » shvjit

tiny » him; mvneq; mvnvt; sòn dvsòn;

shòm shòm wa

tiny (pieces) » sònsòn; shishi; zizi

tiny and small » dvcheq

tiny bit » biqsè

tiny rattan » rìngsí

tiny short » dvdit

tip » mvsóng; mvsór

tip top » mvdóng

tire » bá; da; mvjòr; nì

tiresome » mvcha

title » kàgo

to » s'vng

to and fro » bvt'nì bvt'vng; dvsám

n'vmsám; mèbì mèbaq

to place » ta

toad » naqgo; naqgwúr

tobacco » mvlət

today » dèni

toe » híhàm

toe (classifier) » hám

toe (extra) » hídvkaq

toenail » hínl

together » bongsoep; muq'hóm; tiqdò;

tiqmvnung; tiqrá

together with » n'vng; nvp

toilet » n'vmdòm

tomato » bakisi; mupshí

tomorrow » nvpni

tomorrow morning » nvpsháng

tomorrow night » nvpniyaq

tongue » pvlè

tonight » dèyaq

too » laqlaq

too (much) » mvnøklá

tooth » shà

tooth paste » shátú zì

toothache » shàké

toothbrush » shátú bvrot

topaz » lóngkwíng mvshóng n'vmya

torch » svmi m'vdòm

torn » buq

- torn apart** » takaka
tortoise » kup
torture » dvki; dvlà
toss » dvpat; gwør; gwur
toss and turn » shv́mshì
totally (damage) » àngshi
touch slightly. » koq
touchy » nət tò
toward » kaq
towel » pazit
township » myoq
toxin » pvla
toy top » tòri
trace » tvnùng
tractor » jvk modo
tractor field » modo rvmá
trade » wùlaq
tradition » tóng lvmàng; tóng
trample » lvm
transfer » ling
transfix » rvzó
translate » líng; tvlíng
transplant » líng
transport » tò
trap » b̀vngkung; dómzá; h́vmruq;
 kwintvng; mvkvm; m̀vngkung; se
trap (animal) » kwì
trap (type of) » tvwvt
trap trigger » seshi
trauma » nət dvmmá
tread on » lvm
treasure » póngràng; zà; zaqshøp
treasure trove » pàdùng
tree » dvshvng; shóng; shóngm̀vng
tree (classifier) » g̀ùng
tree bark » shóngse
tree ferns » paqsòn
tree fork » shóngdvkaq
tree stump » shóngtøm
tree tomato » mvngpe mupshí
tree's joint (classifier) » shvlà
trekking path » shìg̀ùng tvrà
trench » dok; gv̀dok
tribal leader » dvis shølshú
tribe » dvgòng
trick » mó; yùm
trident » lvhó
trigger » gochaq sheré; kenon; svmi
 kenon; sheré
trouble » b̀nlu; rvgòl
trouble, have » ré
troubled (to eyes) » dól
troublesome » gv̀l̀vng; réshà ǹvngung
trousers » ǹvmbè
truck » modo
true » chónq
truly » d̀ongjóng; j̀ongjóng
trunk » sv̀dik
trust » lóm
trustworthy » d̀ongtóng; k̀vm vrvm; nət
 t̀p; t̀ng; t̀ngt̀ng; t̀p
truth » d̀ongman

try hard » dvkvp; tàda
try so hard » chòchò rùl
tube » dúng; dúng; dùngróng; d'vngzòr;
 gàngshòng; p'vng
tube (classifier) » chòm
tuberculosis » TB
Tuesday » lvban vníni; shaql'vngni
tug » røn
tuition » jushin
tune » shaq shvdún; shòngni;
 shòngnishaq
tunnel » tikùng
turban » gobam; gomvcheq
turbid » nòng
turn » dvgoq; tvrì
turn into » piq; vpo; yuq
turn off » bik
turn to » po
turquoise » lóngkwng zimvshòng

turtle » kup
tusk » dvgùng
twenty » nísé; tiqzóng
twig » dvgvng
twilight » yòm'yòm wa rvtò
twin (classifier) » mvrí
twinkling » kwngkwng
twins » bvrá
twist » yì yi; yøq
twist strings » jvt
twisted » niq
twisted rope » hóng yøq
two » ní; shòní
two yards » làng
type (letters) » dip
type in » vdip
tyrannize » séshì
tyre » daya

U u

U turn » w'vng; w'vngshì
ugly » mánvp
ulcerous » mùng mvzór
umbrella » n'vmdvga; zung
uncivilized » zè
unclean » mvm'vng mvshèr; mvsh'vñ

uncomfortable » mvyuq mvyà
unconscious » nòt vmvng
uncultivated land » dèngjám
under » l'vngpvng
underground » badòng
understand » ràl; síng; za

- underwear** » naqdø dong
undo » pón
uneven » joqm vjoq; màrá
unforgettable event » màná døm rø
unfortunate » shvløq
unhusked rice » bó
uniformity » rìn vrá
unique » shvíl vwvl
unit » mvnung
unite » bóng
united » nøt vrá; rung rung wa;
 tiqmvnung; tiqrá
university student » lún soqsún
unshaken » sør mvwa
unstable mind » dvngshvíl dvngpo;
 shépo shélang; shépo shélo
untie » pón
until » høqshaq
until dark » sèngdø
up river people » taqtutrì
up side » taqkaq
up stream » taqsíng
up to » høq
upper area of field » taqdøm
upper arm » raqhí
upper molar » taqkupshà
upper part of honeycomb » kwázeq
upper place » taq
upper section of a hill » mvr vng
upright » dvingmvtóng
uproot » koq
upside down » bvt nì bvt tívng; bvt tívng;
 paqsúng
upstairs » mvdòm dvtívng
urinate » si vløshì; si zi
urine » si
usable item » dvlívng
use » lánq; lvng
use up » be; dvbé
used to » mun; yà
used up » dvt
useless » shøng
useless one » mvnvt
useless person » nòm sòng
usually » àngwà
utterly (bad) » naqgweq
utterly close » dóngdóngkoq
uvula » kàvwá

V v

vacuum » chang dángram

vacuum-flash » dvtbú

- valley** » kung kvroq; kung; kungtvng
valuable » pò; ring
valuable object » lònghè; pòshi pòmè
vapour » shvngùl
various birds » salóng sasøn
various countries » kamóng mà móng
various crops » mvzí mvtvng
various fruit » nvm̀sì nvm̀sò
various kinds » p̀v̀nnì p̀v̀nr̀vm̀
various kinds of edible leaves » yúng
 kvnỳv̀ng
various nat » shvtkaqrvgaq
various rivers » t̀sè t̀m̀è; t̀sè t̀nùng
vegetable » kvnyúng kvnỳv̀ng; ǹv̀mlvp;
 yúng
vegetable knife » kvnrvtsh̀vm̀
vegetable oil » kvnshú
vehicle » modo
verse » àngsiq; siq
very » gày; g̀w̄a; laqlaq; mvnuq
 mvnaq; nò
very active person » l̀ngshò
very bright » tán
very thin » bábàsè
vest coat » goyé
vibrate » dal
vicinity » zàng
victory planks » r̀ngdàng
video » pidiyu; vedio
vigorously » cheche
vigour » ǹnggùn zaq
village » mvr̀ng; p̀; r̀ng; r̀ngt̀ng;
 r̀ngzì; wamà
village (classifier) » rvwá
village entrance » ǹvmsh̀v̀ng
villager » d̀ngp̀v̀ng; mvr̀ngsè r̀
vine » r̀ng
vine bamboo » r̀lv̀ng
vine up » rvng
violent » gv̀lv̀ng
violin » d̀r̀ò
viper (snake) » b̀tè
virgin » ch̀myo v̀j̀ng
virgin land » d̀ngj̀m̀
visa » wiza
viscera » pvlá; sha mvg̀ng
visible » tán
visible evidence » zangkwè
visible mark » zangkwè
visit » se
visit frequently » r̀ò
visitor » zaqlè
viss » joy
vididly » d̀d̀è chaqdv; dvndv
 línglíng; tiqǹvmshá
voice » kà
vomit » duq
vote » mé
vow » svdiq gv̀l
vowel » àngmà ch̀v̀ng

vulnerable spot » dvk'vng

vulture » l'ngdà

W w

wages » zibè; zibè

wailing song » mvsh'vm m'vng'rùng

waist » juq

waist-about » juqram

wait » sa

wake up » kung; shvt

walk » di; di

walk (in queue) » y'vng

walk slowly » dvn'vngshì

walkable » ngá

walking stick » dvr'vng

wall » d'ntám; mvg'èr

wallow » l'q

walnut » bù

wander » dam; dvtiqshì; tiq

wane » d'om

want to » mvy'ó; ne

wanton » réshà

war » mvz'àn; s'ìl

ward off » g'vm

warm » b'øb' l'òm; l'òm

warm hat » shvd'ong vmo

warm water » t'ìl'óm

wash » sh'ól; z'íl

wash (face) » dvch'uq

wash (head) » gor'oshì

wash face » m'vr dvch'uq; m'vr z'ílshì

wash head » r'ø

wasp » juq vdv't

waste » d'vbé

wasted material » baq

watch » dvjaq

watch closely » mvk'ú

watchful » y'áshì

water » t'ì; w'àng

water clover » m'vshà

water current » t'ìshaq

water fall » t'ìr'om

water leech » n'áb'ng

water pipe » t'ikungdor

water tube » t'ìp'vng

water well » t'itung

water, to » ni

waterfall » t'ìt'ar

watering hole » t'òng

watermelon » t'ìsup d'vnggwà

wave » p'vlong; t'ìma p'vlong; t'ìmo; t'ìsh'ú;

wat

- waver** » dvtiqshì
wax gourd » kómshar
way » tvrà
we » nongmaq; ngàmaq; ngànøng
we (two) » ngàní
weak » bang; shaq sòm; shaqbà
weaken the current » ràmm
wealth » pòjá pònung
wealthy (person) » gàmzò gàmnaq
wealthy person » lòbòn
wean » nongkaq
weapon » dvm
wear » dø; gwashi
wear (belt) » ním
wear (earring) » bvn
wear (hat) » mó
wear (necklace) » gwé
wear (sarong) » røm; rømshì
wear (shoes) » døn
wear (upper garment) » gwa
wear sarong » shvrøm rømshì
wear turban » gobam bam
weather » dvcha; lüngcha
weave » jvt; svíraq
weave (baskets) » zvt
weave (cloth) » raq
weaving stick » dvpøm
wedding ceremony » kùngrín bóy
wedge » shang
Wednesday » kùrtáni; lvbán shòmni
weed » mvli shònHà; shòn
weed (type of) » gòmlo shòn; jamvni
 shòn; nòmdivku shòn
weed (type) » rvnè shòn
week » lvbán
week (classifier) » nár
weevil grub » bènóng; kàngbè bélut
weevil grubs » bvnngí
weigh » ngung
welcome » da; mvdvng; to; zø
well » pàmvrà
well-behaved » nøt mvdóng
west » nòmle; nòmlep
wet » mvshoq; shaq
wet muddy » keke wa
wet rice field » koná; tisu
WH word » ka
what » kapà; kapvñ; pà
what sort of » pà dvrà
what time » kadvgvp; karvtø
whatever » pàgø
wheat » zong
wheat straw » kvláng
when » kadvgvp; karvtø; kèní; kv; wani
where » kayvng
which » kalòng; kapvñ; pà
while » ke; sóri; tiqlvng
while ago » tolvng; tonóm
whip » ship; shiphóng
whirl » tilu

- whistle** » dvhwishì
white » mùng
white complexion » púngdǝng wa
white cow » ngýmùng
white monkey » sh̀vngsú
white people » shamùng
whittle » paq; soq; s̀vng
who » kagó
who (plural) » kamaq
whole » gøtkòm; køp; pò
whole area » tiqmóngd̀vn
whole body » góngkøp
whole country » móngdøngtáng
whole day » pòni; s̀øngdø
whole heartedly » nøtshú nøtlòm
whole night » pòyaq
whole year » pònóng
why » pàwá
wide » gâr; gwaq
widow » memà; ǹvmdaq
widower » memà; ǹvmdaq
widows or widowers » memà metvng
wife » chømmè; d̀øngkumè
wild » zè
wild animal » zømwàng sha
wild animal (large) » mèkø
wild boar » nøngdu; waqsh̀vng
wild cat » d̀vnggẁr; mvsúng
wild fowl » dùngka
wild goat » daong; zuq; zuqnvng
wild yam » kirung; ǹvmkwè; røngki;
ỳvmkwè
wilderness » rvgaq d̀øngjàm
willingly » shòshò
wind » ǹvmbøng
wind (thread) » diq
winding » mvkwiq mvkwvng
window » wvtb̀vngkà
wing » cher; chèrkùng
wink (eyes) » ne vsømsi
winnow » rvp
winnowing tray » dvpaq
winter » jètùng; r̀vngtùng
wipe » shøq
wisdom » bvnya; nyan; paqzí paqrvt;
shánøt zitnøt
wise » shvriqshì
wishy-washy mind » shépo shélang;
shépo shélo
witch » dvshi pvlà; dvshi; shúlè
with » ǹvng
wither » møl
within a blink of eyes » nesøm wa í
without anxious » ngoqshì ngoqlà;
pànøt mànøt
without exception » mvǹvn
witness » shvkse
wizard » dvgòr; dvshi
wok » chèpì; chèpòng; jabu; m̀vngd̀vm;
shègò; taqchíng
woman » kùngma; mvzè; svma; svmaré

- womb** » puqnøn
wonder » dà; dvdvm vtiq; kuqgèvm; rìrà
wonderful » tiq
wood » shóng
wood ears » mvgut; mvjut
wood fungus » mvdóm; mvsì
wood hammer » shóngko
wood scraper » shóngdèngkà
wooden hoe » dèngko; rvmuq
wooden xylophone » kongkvlvng
woodpecker » koqrú; pèngngùng
wool » yèngmøl
woolen cloth » yèngmøl laqtun
word » kà; mòng
word (of God) » mòngkà
word of thanks » oqà wa kà
work » bènli; mú bènli; mú; rvmù; tvmu
 bènli; tvmu
work hard » dvkoq; dvzaq; kwe
work out » jøn
work together » mvnung
workplace » bènli wàng
world » mònggàn
- worm** » bvløng
worried » nèt zá pvwáshàl
worry » bùm; dvréshì; gi; góng gi; nèt
 bùm; nèt mvgèr; nèt yòr
worship » noq; noqú
worship (spirit) » kó
worship hour » júrèt rvtò
worship spirits » sángkó
wound » dvm; dvmámá; na
wrap » dup; mvcheq; rvdul
wrap (oneself) » mvcheqshì
wreathed hornbill (bird) » svkuq
wrestle » rùl
wring » chit
wring out » sòp
wrinkle » kòtmvkòt; nòtmvnòt; shing
 mvnøn
wrinkled » mvgòt; mvnøn; mvnòt
wrist » wursiq
write » ru
write down » mvsøng
writing » kàru
wrong » lé; mvðing

Y y

- yak** » dagin; ngvñshò; shv'pè
yam » chi; ki; waqzá

- yard** » chòm'pòt
yawn » hwám

year » nǒng	you (singular) » nà
year after next » pvnǵnǒng	you (two) » nàní
yeast » dvshi	young » gù; lǎng; sǐm
yell » kiq	young insects » chùrù
yellow » wàr	young man » gvchàng; gvchàngré
yellow quartz » lóngjǒng	young people » lù lǎng; shòlaqré
yes » òng; tè	young person » shòlaq
yesterday » ságí; sání; svngáni	young woman » chòmyo
yet » shi; shi; shini	youngest » pvnǵyǒn
yeti » naqtò	youngest child » nongtǒm
yoke » paqdǝng; rídǝm	your grandmother » nvsì
yolk » mvtǒn	youth » lǎngré
you (plural) » nàmaq; nànǒng	

Z z

zigzaq » mvkwiq mvkwǝng

Semantic Word Classes

Numerals

tiq	one	တစ်။
ní	two	နှစ်။
shò̃m	three	သုံး။
bì	four	လေး။
pvngwà	five	ငါး။
chuq	six	ခြောက်။
shvngøt	seven	ခုနှစ်။
shvt	eight	ရှစ်။
dṽgò̃	nine	ကိုး။
sé	ten	ဆယ်။
yá	hundred	ရာ။
kíng	thousand	ထောင်။
mùn	ten thousand	သောင်း။
sèn	hundred thousand	သိန်း။
wṽn	million	သန်း။

Kinships

chømmè/ dònkumè	wife	ဇနီး၊ အိမ်ထောင်ရှင်မ။
chòmpè/ dònkupè	husband	ခင်ပွန်း၊ လင် ယောက်ျား။
kàng	grandfather	အဖိုး။
kò	maternal uncle, father-in-law	ဦးလေး ။
kup	great grandfather or grandmother	ဘေး၊ အဘေး။
là	sister or brother-in-law, cousin	ယောင်းမ၊ ယောက်ဖ ။။
mè/mà	mother	မိခင်
mvdú/bvdú	nephew or niece	တူ၊ တူမ
mvt	sister-in-law (wife's elder sister, elder brother's wife)	မတ်။
mvyøq	maternal relatives	မိခင် ဘက်မှ ဆွေမျိုး သားချင်း။
nì	aunt/mother-in-law	အဒေါ်၊ ယောက်မ။
pè/tà	father	ဖခင်။
pèdong	paternal relatives	ဖခင် ဖက်မှ ဆွေမျိုးသားချင်း။
pvlaq	great grandchild	မြစ်။
pvlí	grandchild	မြေး။
sè	child	ကလေး။
shvng	niece or nephew/daughter or son-in-law	တူ၊ တူမ။/ချွေးမ၊ သမက်။
sì	grandmother	အဖွား။
só	child, offspring	သား။
sóm	aunt (mother's sister, wife of father's elder brother, wife of father's younger brother)	အဒေါ်၊ အမေလေး၊ကြီး။
svmré	child	ကလေး။
vhng	paternal uncle	ဘကြီး (သို့) ဘလေး ။

Female's birth order names

Nvng	first daughter	ပထမ သမီး။
Nin	second daughter	ဒုတိယ သမီး။
Ko/Chvng	third daughter	တတိယ သမီး။
Tì/Bú/Bó/Nùn	fourth daughter	စတုတ္ထ သမီး။
Kùr/Kwòr	fifth daughter	ပဉ္စမ သမီး။
Gón	sixth daughter	ဆဋ္ဌမ သမီး။
Tám	seventh daughter	သတ္တမ သမီး။
Yin/Nóng	eighth daughter	အဋ္ဌမ သမီး။

Male's birth order names

Pong	first son	ပထမ သား။
Dó/Tin/Tòn	second son	ဒုတိယ သား။
Jùng/Kwin/Koq	third son	တတိယ သား။
Søn	fourth son	စတုတ္ထ သား။
Nøn	fifth son	ပဉ္စမ သား။
Pi	sixth son	ဆဋ္ဌမ သား။
Yung	seventh son	သတ္တမ သား။
Yòn/Tòwá/Tò	eighth son	အဋ္ဌမ သား။
Tvròl/Tvrè	ninth son	နဝမ သား။
Dùmzì	tenth son	ဒသမ သား။

Body parts

bvshøn/mvshøn	liver	အသည်း။
bvtøq	Adam's apple	လည်သီး။
dòngbør/nòngbør	moustache, beard	နှုတ်ခမ်းမွေး၊ မှုတ်ဆိတ် မွေး။
dòngshøl	placenta	ချက်ကြိုး။
dvjù	veins, nerves	အကြော အချည်။
dvkí	gall bladder	သဲခြေ။
d̀̀nggvng	forehead	နဖူး။
d̀̀ngkùng	back (of body)	ကျောကုန်း။
gomv̀̀sì	brain	ဦးနှောက်။
gong	body	ခန္ဓာ ကိုယ်။
góngmvshín	birth mark	မွေးရာပါ အမှတ်။
g̀̀vng	chest	ရင်ဘတ်။
hígòng shvmsí	shin	ညိုသကချီး။
híkup	instep	ခြေဖမိုး။
hímvtøn	calf of leg	ခြေသလုံး။
híne	ankle	ခြေမျက်စိ။
hípà	sole of foot	ခြေဖဝါး။
hípøt/hisiq	knee	ဒူး။
hízø	heel	ခြေဖနောင့်။
juq	waist	ခါး။
kàvwá	uvula	အာသီး။
l̀̀ngjvng	neck	လည်ပင်း။
lvbo	thigh	ပေါင်။
møl	body hair	အမွှေး။
mvká	chin, jaw	မေးစေ့၊ မေးရိုး။
mvr	face	မျက်နှာ။
mvrdaq	face, cheek	မျက်နှာ။
mvshøn/bvshøn	liver	အသည်း။

Semantic Word Classes

mʋ̀sì	marrow	ချဉ်ဆီ၊ ရိုးတွင်း ချဉ်ဆီ။
mvwa	cheek	ပါး။
naqchú	throat	လည်မျို။
nemòng	sclera	မျက်ဖြူ။
ni	hair of head	ဆံပင်။
nítit	buttocks	တင်ပါး။
nítól	lip	နှုတ်ခမ်း။
nøl	nail (finger, toe)	လက်သဲ။
nong	breast/milk	ရင်သား။ နို့။
nòngbør/dòngbør	moustache, beard	မုတ်ဆိတ်။
nvngzunchv̀ng	glottis	လည်သီး၊ အသံကြိုးပေါက်။
pòr	flesh, skin	အရေခွံ။
pòrlàng/shing	skin	အရေခွံ၊ သရေပြား။
puqnø	womb	သင်္ကဏ္ဍိ။
puqrì	navel	ချက်။
puqwá/pvwá	belly	ဗိုက်။
pvlè	tongue	လျှာ။
pyung/mvnung	throat	လည်ချောင်း။
raq/raqpù	shoulder	ပုခုံး။
raqkwè	back	နောက်ကျော။
rvshø	lung	အဆုတ်။
sharø	bone	အရိုး။
shàsól	gum	သွားဖုံး။
shing/pòrlàng	flesh/skin	အရေပြား၊ အသား အရေ။
shvmè	pancreas	သရက်ရွက်။
shvràm	rib	နံရိုး။
shvwi dvjù	wrist pulse	သွေးကြော။
sitøm	bladder (urinary)	ဆီးအိမ်။
svkí	bile, gall bladder	သည်းခြေ။
svyø	intestine	အူ။

Semantic Word Classes

svyømə	large intestine	အူမကြီး။
təl	saliva	သွားရည်။
tvre	kidney	ကျောက်ကပ်။
wur	hand, arm	လက်။
wurkup	back of the hand	လက်ဖမိုး။
wurpà	palm of hand	လက်ဖဝါး။
wurpøt	elbow	တံတောင်ဆစ်။
wursiq	elbow, wrist	လက်ဆစ်။
zøngne	mole (mark on face)	မဲ့။

Animals

bàngday	rabbit, hare	ယုန်။
bap	giant monkey	မောက်ကြီး။
bvtvng/mvtvng	squirrel	ရှဉ့်။
dagin	yak	သာကင်။
daong	wild goat	တောင်ဆိတ်။
døt	mouse, rat	ကြွက်။
dùn	rhinoceros	ကြွဲ။
dvngchè	goat (general term)	ဆိတ်။
dvnggwv̀r	wild cat	တောကြောင်။
dvngsì	small-size squirrel	အရွယ်အစား ငယ်တဲ့ ရှဉ့် တစ်မျိုး။
dvzò	porcupine	ဖြူ။
gi	dog	ခွေး။
gìpù	jackal	ခွေးအ။
golawu	camel	ကုလားအုပ်။
gòli/kagò	gibbon	မောက်လွဲကျော်။
gòmràng	horse (mare or stallion)	မြင်း။
goqshè	rat	ကြွက် တစ်မျိုး။
kagò/gòli	gibbon	မောက်လွဲကျော်။
kàng	tiger	ကျား။
kàngkì	lion	ခြင်္သေ့။
kori	palm squirrel	ရှဉ့်ငယ် တစ်မျိုး။
lè/lò	buffalo	ကျွဲ။
lò/lè	buffalo	ကျွဲ။
lòzè	mule	လား။
lòzèdvcheq	donkey	မြည်း။
lvgwì shvri	muntjac deer	ဖက်ဂျီ။
mí/nyarà/ralà	cat	ကြောင်။

Semantic Word Classes

mvbí	bat, flying fox	လင်းနို့။
mvgwì	elephant	ဆင်။
mvshù	flying squirrel	ရှူပုံ။
mvzòl	long-nose bandicoot	ကြွက်စုတ်။
mvzòng	field rat	ဗိုက်ဖြူတဲ့ တောကြွက်။
naqtò	yeti, snowman	နှင်းလူ။
ngv̀k̀h̀/ngvlá	bull, ox	နွားသိုး။
ngv̀nshò	bull, ox, yak	နွား။
ngvp<u>u</u>q	Rawang ox	နွားနောက်။
nòngdèng	small size tiger	ကျားငယ် တစ်မျိုး။
nv<u>m</u>so	field mouse	တောကြွက်။
nvngwà/nga	cow, cattle	နွား။
poql<u>v</u>m	gaur, bison	ပြောင်။
rvshà	monkey	မောက်။
sha	animal/meat	တောကောင်။
shál<u>u</u>m	jackal	ခွေးအ။
shv̀ng	monkey	မောက်။
shv̀ngnaq	monkey	မောက်။
shv̀ngsú	white monkey	မောက်ဖြူ တစ်မျိုး။
shv̀pè	yak (hairy)	သာကင်၊ တိဗက်နွား။
shv̀r	Himalayan tahr	တောင်ဆိတ် တစ်မျိုး။
shvrì	muntjac, barking deer	ဂျီ။
shvr̀v<u>m</u>	otter	ဖုံ။
shvtnga	deer	သမင်။
shvwí	bear	ဝက်ဝံ။
shvwí paq<u>g</u>wa	giant bear	ဝံကြီး။
svrè	squirrel	ရှည် တစ်မျိုး။
svrò	rat	မြေကြွက် တစ်မျိုး။
tòngmè nga	mythun	ဆားတွင်း ဒေသရှိ နွားနောက်။
svlá	musk deer, river deer	ကတိုးကောင်။

Semantic Word Classes

waq	pig	ဝက်။
yit	fox	မြေခွေး။
yògá	field mouse	လယ်ကြွက်။
yvng	sheep (general)	သိုး။
yvngsè	lamb, kid	သိုးသငယ်။
zibí	leopard	ကျားသစ်။
zòmwàng gi	fox or jackal	တောခွေး။
zònghong	big rat	ကြွက်ကြီး။
zuq	antelope/mountain goat	တောင်ဆိတ်။
zuqnvng	Himalayan wild goat	တောင်ဆိတ်။

Raptiles and Amphibians

bò	snake	မြွေ။
bòdè	earthworm	တီကောင်။
bònwe	snake; boa constrictor, python	စပါးကြီး မြွေ။
bòrìn	dragon	နဂါး။
bòrìn kàngshé	giant snake, dinosaur	မြွေကြီး တစ်မျိုး၊ ဒိုင်နိုဆော။
bòté	snake; viper	မြွေပွေး။
bòtóm	Russell viper	အကောင်သေး၊ တိုပြီး အဆိပ် ပြင်းတဲ့ မြွေ တစ်မျိုး။
bòzèr	cobra	မြွေဟောက်။
bòzòng	common rat snake	လင်းမြွေ။
dvngrø dvngshà	banded krait snake	ငန်းတော်ကျား မြွေ။
shùbò	grass snake	မြွေတစ်မျိုး။
sh'vgo bò	snake; grass snake	မြွေ တစ်မျိုး။
bòdè shvròt	grass lizard	ကင်းလိပ်ချော။
kangshé	crocodile, alligator	မိကျောင်း။
kup	tortoise, turtle	လိပ်၊ ကုန်း လိပ်၊ ပင်လယ် လိပ်။
paqzì gungnang	lizard	ပုတ်သင်ညို။
dvpvt	leech	ကျွတ်။
dvri	kind of frog usually found in large groups	အကောင်သေးပြီး အုပ်စုလိုက် နေတတ်တဲ့ ဖါး တစ်မျိုး။
gònrü	snail, slug	ရေခရု။
nàbìng	water leech	မေ့့။
naqbìng	water leech	မေ့့။
naqging	frog	ဖား။
naqgo/naqgwúr	toad	ဖါးပြုပ်။
naqkør dvbup	tadpole	ဖားတပိုင်း ငါးတပိုင်း။
naqkú kùrìng	land snail	ခရု၊ ပက်ကျို။
nòt	cowleech	မျှော့ တစ်မျိုး။

Fish

gvzù	prawn	ပုစွန်။
hè	crab	ဂဏန်း၊ ပုစွန်လုံး။
lónggvp nga	fish; species of mountain carp	ငါးကြောင်။
nga	fish	ငါး။
ngabò	eel, spiny eel	ငါးရှဉ့်၊ ငါးမြွေထိုး။
ngabòtun	long-finned eel	ငါးလင်ပန်း။
ngadòngsór	garfish	ငါးဖောင်ရိုး။
ngad̀vnggwòr	loach	ငါးသလဲထိုး။
ngakángdúng	loach (fish)	ငါးသလဲထိုး။
ngarvsheq	Hamilton's carp	ငါးကြင်း။
ngashiq	fish worm parasite	ငါးသန်း။
ngashønggungdvng	garfish	ငါးဖေါင်ရိုး။
ngashvlp	carp fish	ငါးခိုးမ။
ngasíng	striped dwarf catfish	ငါးစင်ရိုင်း။
ngas̀vngkut	prawn	ပုစွန်။
ngvku	freshwater catfish	ငါးခူ။
ngvnú	small freshwater catfish	ငါးကျည်း။
ngvru	type of loach fish	ငါးသလဲထိုး။
ngvseq	kind of small catfish	ငါးရုံတစ်မျိုး။
shvmòl	catfish	ငါးခူ တစ်မျိုး။
tìkwè nga	striped snake	ငါးရုံ။

Birds

kabit	duck	ဘဲ။
kamvgwì	turkey	ကြက်ဆင်။
chèrnvng	great hornbill	အောက်ချင်း (ငှက်)။
jong	parrot (bright green)	ကြက်တူရွေး။
bòngngv̀m/pvỳv̀m	quail	ငိုး (ငှက်)။
d̀ungka	wild fowl	ရစ် (ငှက်)၊ တော ကြက်။
bvzu/mvzu/samè/	pheasant	ရစ် (ငှက်)။
kadvgr/gòem/		
chèrnvngzì	hornbill	အောင်လောင်၊ ယောင်းယင် ငှက်၊
d̀vngdè sílip	oriental skylark	ဘီလုံး (ငှက်)။
dvngkà zóẏt	sunbird, flowerpecker	ဝတ်ရည်စုပ် (ငှက်)။
d̀vngká/s̀vngká	crow	ကျီးကန်း။
gozí mut	striped throated yuhina	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
ka	chicken	ကြက်။
kaø	pigeon	ခို (ငှက်)။
kasísè	chick	ကြက်ကလေး။
kodó, kuqsòl	dove	ချိုး (ငှက်)။
kòmbàng làngjiong	bulbul	ဗွတ် (ငှက်)။
koqrú	woodpecker	သစ်တောက် ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။
koqrú shvráng	pale-headed wood pecker	သစ်တောက် ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။
kvláγγam	bar-winged flycatcher	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
	shrike	
làngdà	vulture	လင်းတ (ငှက်)။
làngdòngmè	eagle	လင်းယုန် (ငှက်)။
làngkìng/tvmò	hawk	စွန် (ငှက်)။
langkísøn	osprey	ချိုးသိမ်း (ငှက်)။
làngsøn	sparrow hawk	စွန်ရဲ။

Semantic Word Classes

léwàng rvkwit	laughing thrush	ဝါးယောင်း (ငှက်)။
lóngjong nízi	coral-billed scimitar baller	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
mvshé		
lóngjong/	crested kingfisher	ပိန်ညင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
sóngkut mèráng		
mádà machit	fork tailed drongo	ငှက်တော် (ငှက်)။
manglìngmang	beautiful nuthatch	ပိန်ညင်း (ငှက်)။
naqdór	grey-throated babbler	ဝါးယောင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
naqja	green-backed tit	ငှက်ကလေး တစ်မျိုး။
nemàn	owl	ဇီးကွက် တစ်မျိုး။
ngàngmè/tìsamè	crane, oriental darter, snakebird	ပျိုင်း၊ ဥပန်း (ငှက်)။
ngàngmè múng	intermediate egret	ပျိုင်း ဖြူ။
níchitpè	Asian koel	ဥသြ (ငှက်) တစ်မျိုး။
níjèrvmsøn	long-tailed broadbill	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
nvnqlip	pratincole	သောင်တင်း (ငှက်)။
nvnqwàsa/sòngjám	mynah	ဆက်ရက် (ငှက်)။
paqrùngzíkwin	swallow	ပျံလွှား (ငှက်)။
pú	owl	ဇီးကွက်၊ ဒီးဒုတ် (ငှက်)။
pònnggúng	koel	ဥသြ (ငှက်)။
pònnggùng	woodpecker	သစ်တောက် (ငှက်)။
pvri/svri	bat	လင်းနို့
rvkwit nvmya	daurian redstart	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
sa	fowl, bird (generic name)	ငှက်။
sani mvzong	striped-throated yuhina	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
sazømke	grey bushchat	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
sèrgàng bònngøm	partridge, Chinese francolin	ခါငှက်။
shvnqdønsè	rufous bellied wood pecker	သစ်တောက်ငှက် တစ်မျိုး။
sòngjám/nvnqwàsa	mynah	ဆက်ရက် (ငှက်)။

Semantic Word Classes

sóngkut/lóngjong	crested kingfisher	ပိန်ညင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
mèràng		
svkuq	wreathed hornbill	အောက်ချင်း (ငှက်)။
svlɔpnìnmangson	swift	ပျံလွှား ငှက် တစ်မျိုး။
s̀v̀ngká/d̀v̀ngká	crow	ကျီးကန်း။
s̀v̀ngma	goose	ငန်း။
s̀v̀ngngù	cuckoo, nightingale	ဥဩ။ တေးသီငှက်။
t̀isa l̀ongjvngbvrán	white bellied heron	ငဟစ် ငှက်။
t̀isamè/ngàngmè	crane	ဗျိုင်း။
t̀isashvrv̀m	kingfisher	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
t̀isvng naqja/vsér	Asian pied starling	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
tvm̀ò langkísøn	hawk, falcon	သိမ်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
tvm̀ò/làngking	hawk, eagle	စွန်၊ သိမ်း (ငှက်)။
tv̀r̀òt	black-eared shirke babbler	စာကလေး (ငှက်)။
ùdong	peacock, peafowl	ဥဒေါင်း (ငှက်)။
wàngsáng naqja	little fork tail	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
zimangzónglip	tailor bird	နံ့ပြီစုတ် (ငှက်)။
z̀òr	babbler	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
z̀ózòt	purple sunbird	နံ့ပြီစုတ် (ငှက်)။

Insects

bènróng/mènróng	weevil grubs	မင်းပေါင်မှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။
bérùng/bìdùng	bamboo bug; small worm that lives inside trees or bamboos	ဝါး၊ သစ်သား စားသုံး တတ်တဲ့ ပိုးကောင်။
bòté shvt	kind of tiny flies	ယင်ကောင် အသေး တစ်မျိုး။
bvløng	insect, worm, silkworm	ပိုးမွှား။
bvløngshor	caterpillar	ခူယားကောင်။
bvngkàng/bóngkàng	grub worm	နွားချေး ပိုး။
bvngngíl/nél	bamboo weevil grubs	ဝါးပင် တွေ့မှာ တွေ့ရတဲ့ ဝါးပိုး တစ်မျိုး။
bvngshut	ant-like bee	ခါချည် လို ပျား။
bvnrøng	worm; parasites, tapeworm, hookworm	သန်ကောင်။
chùrù	young insects	အတောင် ပေါက်ခါစ အရွယ် ပိုးကောင်။
dùngcha	worm which is found inside taro	ပိန်းဥ ပိုး။
dvnggòn	termite	ခြံ။
dvngpvng	type of yellowish bee	အဝါရောင် ပျား တစ်မျိုး။
hòbór	scrab beetle	နွားချေး ပိုး။
hòder	beetle	ပိုးတောင်မာ။
juqbàngmè	kind of bee	ပျား တစ်မျိုး။
kàngbè bélut	bamboo weevil	မင်းပေါင်အူ နဲ့ ဝါးတွေ စားတဲ့ ပိုးကောင် အကြီး။
kàngdòng	spider	ပင့်ကူ။
kuptvlp	bedbug	ကြမ်းပိုး။
kuqràng/kwóràng	firefly	ပိုးစုန်းကြူ။
kùrnèng	cicada	ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

Semantic Word Classes

kwá	ordinary bee	ပျား။
kwádàni	queen bee	ပျား ဘုရင်မ။
kwóràng	firefly	ပိုးစုန်းကြိုး။
laqnøn dvdí	pill millipede	ပိုးနားသန်ကောင်။
mèníng	weevil grubs	မင်းပေါပင်မှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။
muqhè	scorpion	ကင်းမီးကောက်။
mvkó	red ant	ခါချဉ်။
mónbvløng	cordyceps fungus	ဆောင်းပိုး နွေမြက် ပိုးကောင်။
mvnggáng	hornets	ပျားတူ။
negwìng	obstreperous fly, gnats	ယင်ရဲ။
nyé	worm that eat taro	ပိန်းဥ စားတဲ့ ပိုး။
paqbór	beetle	နွားချေး ပိုး။
paqchér	butterfly	လိပ်ပြာ။
paqnøt	flies	တောယင် ကောင်။
paqshøp	sand fly	တော ဖြုတ်ကောင်။
paqsøt/paqzí	cicada	ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။
paqzì paqrè	millipedes	ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနားသန် ကောင်။
puqgàr	millipedes	ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနားသန် ကောင်။
røp	termite alates	ပလူ။
sángtvmá	dragonfly	ပုဇဉ်း။
shélang	shield-bug	ကျောက် ကြမ်းပိုး။
shèrma	cicada	ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။
shíbvdi/mónbvløng	cordyceps fungus	ရိုးပတီ။
shiq	louse	သန်း။
shiq̀lòm	nit	သန်းဥ။
shvli	flea	ခွေးသန်း။
shvmø	fly, mosquito	ခြင်၊ ယင်။

Semantic Word Classes

shvmómè	fly (the insect)	ယင်ကောင် မ ကြီး။
shvmósøt	gnats, flies	မှက်၊ တောခြင်။
shvnvt	kind of bee	ပျား တစ်မျိုး။
shvro	ant	ပုရွက်ဆိတ်။
si	maggot	လောက်ကောင်။
siqrang	spider web	ပင့်ကူ အိမ်။
sishar	maggot	လောက်ကောင်။
sóngkut/svngkut	locust, grasshopper	ကျိုင်းကောင်၊ နုံကောင်။
søt	type of fly or ngats	တော ယင်ကောင် တစ်မျိုး။
tvløm	bee	ပျားကြီး တစ်မျိုး။
waqlúngtan	cicada	ပုစဉ်းရင်ကွဲ တစ်မျိုး။
ya	giant honey bees	ပျား။
yø	bumble bee	ပျား။
yøzór	type of bee	ပျား တစ်မျိုး။
zìgùng	mosquito	ခြင်။
zìkúng	big fly	ယင်စိမ်း။
zuqtvlá	tick	မွှား။

Baskets and containers

chúng	jar	စဉ့်အိုး။
dekar	basket; extendable basket	အကျဉ်း အကျယ် ပြုလုပ် နိုင်သော နောက်ကြောကွဲ ခြင်းကြား။
dòngnèng	large bamboo tube used for carrying water	ရေခပ်၊ ရေသယ် ရာမှာ သုံးတဲ့ ပုံမှန် အရွယ်ထက် ပိုကြီးတဲ့ ဝါး ကျဉ်ထောက်။
doq	round bamboo basket for storing paddy	ပုတ်။
dvhùng	basket; for carrying wood from the forest	ထင်းထမ်းဖို့ အသုံးပြုတဲ့ အကွက်ကျဲ ခြင်းကြား၊ ပုလောင်း။
dvko	small basket worn on back with head strap	ပလောင်း အသေးတစ်မျိုး။
dvkvm/riwàngkuq	basket with a cover	ဖာ၊ တောင်း။
dvláng	bamboo tube used as a container	ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးဗူး တစ်မျိုး။
dvmzi/shòmzeq	basket like sheath	ခြင်းတောင်း ပုံစံ ဓါးအိမ်။
d̀ngkwang	bamboo tube used as water jar	ဝါး ရေ တစ်ကောင်း။
d̀ngzì	small basket; used for collecting vegetables and edible leaves	ခြင်းကြားငယ် တစ်မျိုး၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ခြင်းကြားငယ်။
dvpaq	winnowing tray, large round bamboo tray	စကော။
gàngshòng	bamboo tube for storing water	ဝါး ရေ တကောင်း။
há	basket carried on the back; has large holes in it	ခြင်းကြား။
hvm	classifier for counting numbers of basketful	တစ် စကော အပြည့်။
jèyúng	Barn (paddy)	စပါးကျီ။
javng	basket (any kind)	ခြင်းတောင်း။

Semantic Word Classes

kaqkóng	basket	တောင်းကြီး တစ်မျိုး။
kòrzøp	decorated bamboo tube which has lid	လူ့အသုံး အဆောင် အဖြစ် ပြုလုပ် ထားတဲ့ အဖုံး ပါတဲ့ ဝါးဗူးငယ်။
léko	plate used for scooping Ale	မင်းပေါမုန့် ကော်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဇလုံ တစ်မျိုး။
løk	basket; larger than rísýng	တောင်း အကြီး တစ်မျိုး။
mido	container	ဝါး တစ်လုံး တည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့နဲ့ ပန်းအလှ ဆင်ဖို့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ အရာ။
mvgòr	short and square basket	လေးထောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ တောင်းပု တစ်မျိုး။
mvyøng	container or basket	တောင်း၊ ပုလိုင်။
pé	basket carried on the back	ပုလိုင်။
pvladvláng	poison arrow container	အဆိပ် မြားတံ ထည့်တဲ့ ဝါးဗူး။
rísang	large basket; usually refers to a basket which contains two pails or more	ခြင်းတောင်း အကြီး၊ နှစ်ပုံး အထက် ဆန်တဲ့ တင်းတောင်း ကြီးကို ဆိုတယ်။
ruq	round bamboo basket for storing paddy	ပုတ်။
svdik	box, case, chest, trunk	သေတ္တာ။
bong	bucket	ရေပုံး။
tìpvng	large bamboo tube for carrying water	ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ရေတကောင်း။
tvrè	quiver	မြားတံ ထည့်တဲ့ ဗူး။
yøng/yøngkoq	bag, sack	အိတ်။
zekar	large basket woven with wide interstices	နောက်ကြောကွဲ ခြင်းကြား တစ်မျိုး။
zøngroq	container made of bamboo	ဝါး တစ်လုံးတည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ အရာ။
zým	basket	ခြင်းတောင်း။
zýmràng	large basket	တောင်းကြီး တစ်မျိုး။

Cutting and pounding tools

chù/lvgoq	sickle	တံစဉ်။
dìsúng dvngdòng	sword	ခါးမ။
dvnggaq	small short knife	ခါးမြောင်။
dvngyún	cultivation sword	တောင်ယာ ခုတ်ခါး။
gochi	chisel	ဆောက်ပြား။
kegyám	machete	တော ခုတ်ခါး။
Lvgap/zindò	scissors	ကတ်ကြေး။
Lvgoq/chù	sickle	တံစဉ်။
mvkà shv̀m	kind of sword (used only for dancing purpose)	မခုတ် ခါး၊ အက ကရာ မှာသာ သုံးတဲ့ ခါး။
shv̀m	sword, knife	ခါး။
shv̀mkò	sword	ခါးမ။
shv̀msè	knife	ခါးမြောင်။
wurdi/wv̀rma	axe	ပုဆိန်။
zindò/lvgap	scissors	ကတ်ကြေး။
dvngdú	wooden hammer	သစ်သား တူ။
nòngdu/sòndu	hammer	တူ။
nòngrv̀n	large size hammer	တူကြီး တစ်မျိုး။
shòngko	piece of wood used for hammering	တုတ်တု တစ်မျိုး။
sòndu	hammer	တူ၊ သံရိုက်တူ။
tò mà	large size hammer, but smaller than nòngrv̀n	ပန်းဘဲ ဖိုမှာ သုံးတဲ့ တူအကြီးစား တစ်မျိုး။
toqzvn	small hammer	တူ အငယ်စား တစ်မျိုး။

Fruits

bìm	grape	စပျစ် (သီး)။
bøt	cowitch or cowhage (fruit)	ခွေးလှေးယားသီး။
bù	walnut	သစ်ကြားသီး။
bùshvyøm	type of almond	ဗာဒံသီးနဲ့ ဆင်တူ အရသာ ရှိတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။
chòng	generic name for banana	ငှက်ပျောသီး။
gònmziq/kaløm	tangerine, orange	လိမ္မော်သီး။
gònmziq		
gritprut	grapefruit	ဂရိတ်ဖရူသီး။
jùmnnashí	star fruit	ကစောခါးသီး။
jùngwúm	pineapple	နာနတ်။
kýmku	kumquat	လိမ္မော်သီး အသေး တစ်မျိုး။
malvga	guava	မာလကာသီး။
mokwán	pomelo, shaddock	ကျွဲကောသီး (သို့) ရှောက်ပန်းသီး။
monshí	peach	မက်မွန်သီး။
mvgoshí	pear (fruit)	သစ်တော်သီး။
mvlángshí	jackfruit	ပိန္နဲသီး။
mvnø	Berry (generic name)	
mvrøl shóngshí	rambutan fruit	ကြက်မောက်သီး။
mvrvnshí	type of fruit	အသီး တစ်မျိုး။
mvsatshí	lemon, acidic fruit	သံပူရီသီး၊ အချဉ်သီး။
mvshønzá mvrvn	acidulous fruit	မက်လင်သီး
mvwønsní	coconut	အုန်းသီး။
nùmngwèshí	fig fruit	တဖန်းသီး။
nùmsi	fruit (generic name)	အသီး။
nùmsika	grapefruit	ဂရိတ်ဖရူသီး။
rùmngzàshí	Chinese chestnut	ကြိမ်သီး။
sàngpòshí	papaya	သဘောသီး။

Semantic Word Classes

shò̃m	nut, Chinese chestnut	အစေ့၊ ဂုံးသီး။
shvyò̃	fruit; Burmese grape	ကနစိုသီး။
shvyø̃m	peach	မက်မွန်သီး။
shvyø̃m mvshé	apple	ပန်းသီး။
tìsup d̀vnggwà	watermelon	ဖရဲသီး။
tv̀rìshí	rattan fruit	ကြိမ်သီး။
vwe shò̃m	Mautak bamboo	ဝါးသီး တစ်မျိုး။
zashaq mvnø̃	country fig	ကတွတ်သီး။